OM 034993

2024.08.30.

GAZDAGRÉT – TÖRÖKUGRATÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA

GRUNDSCHULE IN GAZDAGRÉT

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Összeállította: az Intézmény Nevelőtestülete

A végrehajtásért felelős:

Fretyánné Kozma Éva
igazgató

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK 1

AZ ISKOLA HIVATALOS ADATAI 3

HELYZETELEMZÉS, ÉRTÉKELÉS 6

BEVEZETÉS A PEDAGÓGIAI PROGRAMHOZ 31

NEVELÉSI PROGRAM 33

1. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI 34

2. SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK 39

3. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK 42

4. KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK 48

5. A PEDAGÓGUSOK HELYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATA 53

6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG 54

7. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI 65

8. A TANULÓKNAK AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAI GYAKORLÁSÁNAK RENDJE 70

9. A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI 71

10. A FELVÉTELI ELJÁRÁS ÉS AZ ÁTVÉTEL SZABÁLYAI 77

11. AZ ISKOLAI KÖRNYEZETI NEVELÉS PROGRAMJA 79

HELYI TANTERV 88

1. BEVEZETŐ 89

2. AZ ISKOLA EGYES ÉVFOLYAMAIN TANÍTOTT TANTÁRGYAK, A KÖTELEZŐ ÉS VÁLASZTHATÓ TANÓRAI FOGLAKOZÁSOK, AZOK ÓRASZÁMAI, AZ ELŐÍRT TANANYAG ÉS KÖVETELMÉNYEI 106

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1- 4. ÉVFOLYAM 114

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 5-8. ÉVFOLYAM 167

TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK 5-8. ÉVFOLYAM 219

MATEMATIKA 1-4. ÉVFOLYAM 273

MATEMATIKA 5-8. ÉVFOLYAM 355

KÖRNYEZETISMERET 3-4. ÉVFOLYAM 386

TERMÉSZETTUDOMÁNY 5-6. ÉVFOLYAM 409

FIZIKA 7-8. ÉVFOLYAM 429

KÉMIA 7-8. ÉVFOLYAM 470

FÖLDRAJZ 7-8. ÉVFOLYAM 491

BIOLÓGIA 7-8. ÉVFOLYAM 511

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 1-4. ÉVFOLYAM 530
TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 5-8. ÉVFOLYAM 554
DIGITÁLIS KULTÚRA 3-4. ÉVFOLYAM 573
DIGITÁLIS KULTÚRA 5-8. ÉVFOLYAM 583
ÉNEK-ZENE 1-4. ÉVFOLYAM 603
ÉNEK-ZENE 5-8. ÉVFOLYAM 625
VIZUÁLIS KULTÚRA 1-4. ÉVFOLYAM 639
VIZULÁLIS KULTÚRA 5-8. ÉVFOLYAM 671
TESTNEVELÉS 1-4. ÉVFOLYAM 694
TESTNEVELÉS 5-8. ÉVFOLYAM 724
ETIKA/ HIT- ÉS ERKÖLCSTAN 1-4. ÉVFOLYAM 766
ETIKA/ HIT- ÉS ERKÖLCSTAN 5- 8. ÉVFOLYAM 791
A NÉMET NEMZETISÉGI OKTATÁS PROGRAMJA 824
NÉMET NEMZETISÉGI OSZTÁLYOK SZÁMÁRA NÉMET NYELV – ÉS IRODALOM, HON – ÉS NÉPISMERET 1-8. ÉVFOLYAM 824
OSZTÁLYFŐNÖKI 5-8. ÉVFOLYAM 948
3. AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI 982
4. A NEMZETI ALAPTANTERVBEN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAI 984
5. A TANULMÁNYI MUNKA, A MAGATARTÁS ÉS A SZORGALOM ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA. A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK ÉS SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK. 991
6. A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓK MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK 999
7. CSOPORTBONTÁSOK ÉS EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI 1000
8. A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK 1001
9. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉS ELVEI 1002
10. A GYERMEKEK, TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK 1005
11. AZ OTTHONI (NAPKÖZIS ÉS TANULÓSZOBAI) FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI 1006

AZ ISKOLA HIVATALOS ADATAI

Az Iskola hivatalos neve:	**Gazdagrét – Törökugrató Általános Iskola** **Grundschule in Gazdagrét**
Az Iskola címe:	**1118 Budapest, Törökugrató u.15.**
Az Iskola telefonszáma:	(06 1) **246 5340/** (06 1) **246 5341**
Az Iskola igazgatója:	**Fretyánné Kozma Éva**
Az Iskola e-mail címe:	**titkarsag@torokugrato.dbtk.hu**
Az Iskola web-oldala:	**www.torokugrato.hu**
Az Iskola fenntartója:	**Klebelsberg Központ, Dél Budai Tankerületi Központ** **1116 Budapest, Fehérvári út 126-128.**
Az Iskola alapítási éve:	**1984.**

Az Iskola szakmai alapdokumentumát tartalmazza: Az emberi erőforrások minisztere 37/2013. (X. 4.) EMMI utasítása a Klebelsberg Központ Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 22/2013. (VII. 5.) EMMI utasítás módosításáról

Az Iskola működési területe: **Budapest Főváros Újbuda XI. kerület**

Az Iskola körzete: https://kir.hu/korzet.

A(z) Dél-Budai Tankerületi Központ által 2023. augusztus 28. napján kiadott 2023. szeptember 1. napjától hatályos
szakmai alapdokumentum

Az intézmény székhelye szerinti vármegye neve: Budapest Főváros
Fenntartó tankerületi központ megnevezése: Dél-Budai Tankerületi Központ
OM azonosító: 034993

Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola
szakmai alapdokumentuma

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 21. § (3) bekezdése szerinti tartalommal, figyelemmel a nevelésioktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 123. § (1) bekezdésében leírtakra, az alábbi szakmai alapdokumentumot adom ki:

A köznevelési intézmény
1. Megnevezései
1.1. Hivatalos neve: Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola
1.2. Idegen nyelvű neve: Grundschule in Gazdagrét
2. Feladatellátási helyei
2.1. Székhely: 1118 Budapest, Törökugrató utca 15.

3. Alapító és a fenntartó neve és székhelye

3.1. Alapító szerv neve: Emberi Erőforrások Minisztériuma
3.2. Alapítói jogkör gyakorlója: emberi erőforrások minisztere
3.3. Alapító székhelye: 1054 Budapest, Akadémia utca 3.
3.4. Fenntartó neve: Dél-Budai Tankerületi Központ
3.5. Fenntartó székhelye: 1116 Budapest, Fehérvári út 126-128.

4. Típusa: általános iskola

5. OM azonosító: 034993

6. Köznevelési alapfeladatai

6.1. 1118 Budapest, Törökugrató utca 15.

6.1.1. általános iskolai nevelés-oktatás
6.1.1.1. nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 728 fő)
6.1.1.2. alsó tagozat, felső tagozat
6.1.1.3. 1 évfolyamtól 8 évfolyamig
6.1.1.4. a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelése-oktatása (egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, érzékszervi fogyatékos – hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - látási fogyatékos) nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 83 fő)
6.1.2. nemzetiséghez tartozók általános iskolai nevelése-oktatása
6.1.2.1. nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 255 fő)
6.1.2.2. nemzetiségi nevelés-oktatás - német (kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás) , német (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás)
6.1.3. egész napos iskola
6.1.4. egyéb foglalkozások: napközi, tanulószoba
6.1.5. iskolai könyvtár: iskolai / kollégiumi könyvtár
6.1.6. mindennapos testnevelés biztosításának módja: saját tornaterem
6.1.7. a testnevelésórák keretében megvalósított úszásoktatás módja: együttműködésben, megállapodás alapján

7. A feladatellátást szolgáló vagyon és a felette való rendelkezés és használat joga

7.1. 1118 Budapest, Törökugrató utca 15.

7.1.1. Helyrajzi száma: 1918/24
7.1.2. Hasznos alapterülete: 9725 nm
7.1.3. Intézmény jogköre: ingyenes használati jog
7.1.4. Fenntartó jogköre: vagyonkezelői jog

8. Vállalkozási tevékenységet nem folytathat.

Legitimációs záradékok

A 2011. évi CXC. tv. a nemzeti köznevelésről és a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet alapján, mely intézményi közösség az igazgatóval közösen készíti el a dokumentumot, a nevelőtestület fogadja el, tehetnek javaslatot vagy véleményezési jogukkal élhetnek, a Fenntartó hagyja jóvá.

A program benyújtója: **a Gazdagrét - Törökugrató Általános Iskola Nevelőtestülete**

Az Iskola igazgatója: **Fretyánné Kozma Éva**

Tájékoztatásul megkapta:

- Munkaközösségek
- Szülői szervezet és az Iskolaszék
- Diákönkormányzat
- Újbuda Német Önkormányzat

A pedagógiai programot véleményezte és elfogadásra javasolta:

- Nevelőtestület

A Nevelőtestület a mellékelt Jegyzőkönyv alapján egyhangúlag elfogadta.

Jóváhagyja a Fenntartó Dél-Budai Tankerületi Központ

A testületi elfogadást igazoló határozat száma: _____/____/**2024.**

A Pedagógiai Program és Helyi Tanterv a Fenntartó egyetértése után visszavonásig érvényes.

Hatályba lép: _____

Közzététel módja:

- Kötelező az iskola honlapján közzétenni
- Kötelező az Oktatási Hivatal KIR közzétételi listájára feltölteni

Irattári száma: _____**/2024.**

HELYZETELEMZÉS, ÉRTÉKELÉS

E fejezet a Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola, Grundschule in Gazdagrét (a továbbiakban: iskola, intézmény) jelenlegi helyzetére legjellemzőbb információkat foglalja össze.

A számvetést azért tartom fontosnak, mert a jövőbeni feladatokra vonatkozó javaslataimat az adott körülményekre alapozva fogalmaztam meg.

Az intézmény elmúlt tíz éves tevékenységét igazgatói kompetenciáim keretei között magam is befolyásolhattam. Ezért az iskola munkájának áttekintése a szakmai munkám értékelése is.

1. 1. Az iskola történeti áttekintése

Az iskola Budapest dél–budai részében, a Gazdagréti lakótelepen található, 4–10 emeletes panelházak között. Maga a lakótelep 1983-89 között épült, iskolánk 1984-ben nyitotta meg kapuit. A közlekedés szempontjából kedvező fekvése és a zöldövezet közelsége miatt Gazdagrét ma is a Főváros egyik legnépszerűbb lakókörnyezetének számít.

Az iskolában 35 éve közel 250 tanulóval kezdődött a tanítás. A dolgozók száma ekkor 44 nevelő, 1 iskolatitkár és 11 fő technikai dolgozó volt. Az első tanév félévekor már 366, év végén már 385 tanulónk volt.

Az 1988. október 1-jén az iskola tanulói létszám 917 főre nőtt, ez a létszám az épület befogadóképességének kétszerese lett, összesen 31 tanulócsoportban folyt az oktatás, ezért négy tanulócsoport a szomszédos Mechatronikai Szakközépiskolában kapott helyet.

Az iskola legnépszerűbb profilja kezdetben a testnevelés tagozat volt, 1993-ban ötödik osztálytól már matematika és angol tagozat is működött. 1997-ben két új profillal gazdagodtunk, a Lépésről-lépésre- és a német nemzetiségi két tannyelvű oktatási programmal.

A német két tannyelvű nemzetiségi oktatási program beindítása a Budapest XI. kerületi Újbuda Német Nemzetiségi Önkormányzat kezdeményezésére a felmerülő szülői igények alapján történt.

Az iskola küldetésnyilatkozata rögzíti intézményünk céljait. Fő feladatunk az alapvető ismeretek átadása, a készségek és képességek fejlesztése. E mellett nagy súlyt fektetünk az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése.

Az ELTE Tanárképző Főiskola gyakorló intézménye voltunk a matematika, az angol és testnevelés, később a Tanítóképző német nemzetiségi hallgatók számára.

2000-ben az Oktatási Minisztérium pályázatán iskolánk elnyerte a Comenius 2000 minőségbiztosítási rendszer II. modell kiépítésének lehetőségét, a kerületben elsőként.
Az intézmény 2007-ben kapta a Gazdagrét–Törökugrató Általános Iskola, Grundschule in Gazdagrét kétnyelvű nevet.

2010. június 5-én átvehettük a környezettudatos nevelés terén elérhető legmagasabb szintű állami elismerést, az Ökoiskola címet, majd 2016-tól Örökös Ökoisksola vagyunk.

Az Újbudai Tehetségsegítő Tanács 2013. december 4-én Tehetségpont címet adományozott iskolánknak.

A Gazdagrét–Törökugrató Általános Iskola 2019-ben ünnepli fennállásának 35. évfordulóját.

1.2. Jogszabályi háttér

A pedagógiai program jogszabályi hátterét az alábbi **törvények, kormányrendeletek** és **miniszteri rendeletek** képezik:

Törvények:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 1999. évi XLII. törvény a nemdohányzók védelméről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről, és a gyámügyi igazgatásról
- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről
- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről

Kormányrendeletek:

- 229/2012. (VIII. 28.) Korm.rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- 132/2000. (VII. 14.) Korm. rendelet a középületek fellobogózásának egyes kérdéseiről
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

Miniszteri rendeletek:

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 26/1997. (IX.3.) NM-rendelet iskola-egészségügyi ellátásról
- 27/2017. (X. 18.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények által szervezett országhatárt átlépő autóbuszos kirándulások biztonságáról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

1.3. Az iskola környezete

Gazdagrét Budapest XI. kerületének az egyik városrésze. Korábban szőlők és gyümölcsös kertek terültek el itt, melyeket a budai és pesti polgárok műveltek.[1] Gazdagrétet északon Sashegy, északnyugaton Sasad, délen Hosszúrét, keleten pedig Őrmező határolja.

A Gazdagrét a nevét 1847-ben kapta, mikor Döbrentei Gábor nyelvész és költő kezdeményezésére Buda város közgyűlése a budai hegyvidék elnémetesedett neveit hivatalosan magyarosította (Reiche Ried).

A lakótelep felépítésével egyidőben megépültek a közintézmények. Iskolánk volt az első ebben a sorban. Egy évvel később 1985 tavaszán átadásra került szomszédságunkban az óvoda és a bölcsöde, 1985 szeptemberében a Csíkihegyek Iskolában is elindult a tanítás. A Gazdagréti Közösségi Ház 1985 novemberében nyitotta meg a kapuit, s azóta is a - mintegy - 20 ezer fős lakótelep közművelődési intézménye. A Csíki-hegyek utcában az óvoda 1986. szeptember 1-jén, a bölcsőde pedig 1986. október 23-án nyitotta meg kapuit. A Szabó Ervin Könyvtár Gazdagréti Fiókja a Nagyszeben téren 1987-től várja az olvasókat.

A Gazdagréti lakótelepen a Mechatronikai Szakközépiskola és Gimnázium 1990-ben nyitotta meg a kapuit.

A lakotelepen működő közintézménnyekkel szoros együttműködésben vagyunk, közös ügynek tekintjük közfeladataink ellátását.

A Gazdagréti Óvoda három telephelyen, a Szivárvány és az Aranykapu Óvodák, mint tagovóda és a székhely Pitypang Óvoda biztosítja iskolánk tanulóinak 75%-át.

A Gazdaréti téren működő Szivárvány Óvodában férőhelybővítésre került sor az önkormányzat részéről, a Gazdagréti Óvoda 4 óvodai csoport befogadására alkalmas modern épültrésszel bővült.

A demográfiai előrejelzések szerint az óvodások esetében jelentős létszámnövekedés várható a kerületben épített új lakások számának emelkedése miatt, illetve a környezetünkben történő ingatlanfejlesztések hatására. Figyelembe veendő az is, hogy a közvetlen szomszédságában nagy lakóparkok, lakónegyedek épülnek, az új beruházások folyamatosan módosítják a térségben működő iskolák körzethatárait. Az óvódai létszámnövekedés az iskolai beiskollázásnál nem érezhető. Minden évben a körzetes listánkon szereplő tanulók közel 45 % más intézményt választ, így az iskola számára a beiskolázás kiszámíthatatlan eredménnyel zárul.

A Dél-Budai Tankerületi Központ, mint fenntartó legutoljára 2024 februárjában rögzítette az iskolánk beiskolázási körzetét.

Jelenleg az iskola kihasználtsága az előírt befogadható létszámhoz képest 91%-os a feltöttöttséget mutat. Az iskolánk iránti érdeklődés évről évre stagnál. Az óvodák visszajelzése szerint az iskolának nagyon jó híre van, a szülők elégedettek az iskolával és az ott folyó munkával.

Az intézmény tanulóinak jelenlegi lakhely szerinti megoszlása azt mutatja, hogy az iskola a kijelölt körzetén kívül is ismert a szülők körében. A hozzánk járó gyerekek Budapest más iskolai körzeteiből és a környező településekről - Budaörs, Törökbálint, Érd, Diósd - is érkeznek.

[1] http://www.c3.hu/~eklektik/gazdagret/index.html

1.4 . Az iskola szakmai alapdokumentuma, belső szervezetei

Az intézmény rendelkezik a működéséhez szükséges valamennyi a nevelési-oktatási intézmények kötelező szabályzataival és szakmai dokumentumokkal. A szervezeti működésről és a pedagógiai tevékenységről szóló kötelező alapdokumentumaink az alapító okirat, a pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, a házirend, valamint a munkaterv.

Az iskolai dokumentumok az intézmény által kidolgozott, belső normákat tartalmazó írásos szabályozók. E dokumentumokat a Nevelőtestület és az igazgató készíti el, a Szülői Közösség, az Iskolaszék, a Diákönkormányzat véleményezi, majd a Német Önkormányzat egyetértésének birtokában, a fenntartó jóváhagyásával kerül engedélyezésre. Ezek a dokumentumok az iskola honlapján nyilvánosak és mindenki számára hozzáférhetőek.

Az iskola fenntartója a Dél-Budai Tankerületi Központ (a továbbiakban: fenntartó, tankerületi központ). Az intézmény működését és ellenőrzését a tankerületi központ biztosítja.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola, Grundschule in Gazdagrét szakmai alapdokumentum[2] az alábbi intézményi alapfeladatokat tartalmazza:

1. általános iskolai nevelés-oktatás
   - nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 728 fő)
   - alsó tagozat, felső tagozat
   - 1 évfolyamtól 8 évfolyamig
   - a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók
2. nevelése-oktatása (egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdők, érzékszervi fogyatékos – hallási fogyatékos, érzékszervi fogyatékos - látási fogyatékos)
   -nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 83 fő)

3. nemzetiséghez tartozók általános iskolai nevelése-oktatása
   - nappali rendszerű (felvehető maximális tanulói létszám: 255 fő)
   - nemzetiségi nevelés-oktatás - német (kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás) német (nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás)
4. egész napos iskola
5. egyéb foglalkozások: napközi, tanulószoba
6. iskolai könyvtár: iskolai / kollégiumi könyvtár
7. mindennapos testnevelés biztosításának módja: saját tornaterem
8. a testnevelésórák keretében megvalósított úszásoktatás módja: együttműködésben, megállapodás alapján

Az iskola belső szervezetei:

- Alsó és felső tagozat (közvetlen irányítását egy-egy igazgatóhelyettes látja el, a felső tagozatos igazgatóhelyettes az iskola általános igazgatóhelyettese)
- Alkalmazotti közösség (pedagógusok, NOKS, technikai alkalmazottak)
- Tantestület (szaktanárok, tanítók, könyvtáros, iskolapszichológus, fejlesztő pedagógus)
- Nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak (iskolatitkár, gazdasági ügyintéző, rendszergazda, pedagógiai asszisztensek, laboráns)
- Munkaközösségek (reál, humán, alsós, napközis, nevelési, testnevelés, német nemzetiségi és angol idegen nyelvi, zöld munkaközösség)

[2] https://www.oktatas.hu/hivatali_ugyek/kir_intezmenykereso/!KIR_Intezmenykereso/Intezmeny/Index/034993

- Diákönkormányzat (pedagógus vezetésével működő diák-érdekképviselet)
- Iskolaszék, Szülői szervezet

1. 5. Nevelő-oktató munka

Az alapelvekhez kapcsolódó célokat, feladatokat a Pedagógiai Program és a Helyi Tanterv[3] tartalmazza. Iskolánk alapfeladata az 1–8. osztályos korosztály nevelése, oktatása. Nevelőtestületünk célja a tanulók tudásának megalapozása, a széles körű ismeretszerzés és fejlesztés. Nagy hangsúlyt kap munkánkban az önismeretre nevelés, az alapértékek elfogadtatása, a becsületesség, az igazságérzet erősítése. Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink képességeiknek megfelelő szintű tudást sajátítsanak el, pozitív emberi kapcsolatokat alakítsanak ki, nyitottak, toleránsak legyenek.

Törekvésünk, hogy a diákjaink, magas szintű oktatásban részesüljenek, a pályaválasztás reális és sikeres legyen és önbizalommal, becsületes emberi tartással felvértezve hagyják el az intézményünket. Ugyanakkor törekszünk a vidám, felszabadult légkör megtartására, olyan programok szervezésére, amelyben szülő – tanár - gyerek közösen részt vehet.

Jelenleg a 2020. január 1-jén a Magyar Közlöny a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló kormányrendelet alapján folytatjuk nevelő-oktató munkánkat, dokumentumainkat 2020-ban ennek megfelelően módosítottuk.

A módosított Nemzeti alaptantervet 2020. szeptember 1-től került bevezetésre tanévenként felmenő rendszerben, ebben a tanévben már minden évfolyamon ez alapján dolgozunk. A NAT határozza meg azokat a nevelési-oktatási alapelveket, amelyek a nemzeti köznevelési törvénynek megfelelően biztosítják az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot. A NAT. emellett meghatározza az elsajátítandó tanulási tartalmakat, valamint kötelező rendelkezéseket állapít meg az oktatásszervezés körében.

Kulcskompetenciák

Kiemelt oktatási célunk az alapvető kulcskompetenciák átadása, kiemelten a szövegértés, kommunikáció, az írás, a problémamegoldó gondolkodás és a matematikai ismeretek megfelelő szintű elsajátítása, az általános erkölcsi normák szerinti nevelés.

Oktató-nevelő munkánkkal segítsük elő a diákjaink egyéni képességeinek kibontakoztatását, kreativitásának fejlesztését, önállóságra, reális önértékelésre és önművelődésre nevelését.

Német nemzetiségi oktatás

Az iskola speciális programja a német nemzetiségi két tannyelvű oktatás. A német nemzetiségi program feladata egy világnyelv megtanítása, valamint a magyarországi német nemzetiségi népcsoport történelmének, kultúrájának megismerés, megerősítése. Az alsó tagozaton német nemzetiségi kétnyelvű, a felső tagozaton nyelvoktató programot valósítunk meg.

A nemzetiségi osztályban az iskolába lépés idején az olvasás-írás tanítása magyarul történik. A német nyelvtanítás kezdő szintről indul. A német nyelvvel heti 5 órában, szóbeli alapozó formában, játékos módszerekkel ismerkednek a tanulók.

[3] A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola Intézményi Pedagógiai Programja, 2015

A német nemzetiségi két tanítási nyelvű tagozaton nemcsak a mindennapi életben fontos szóanyagot ismerik meg a gyerekek, hanem speciális szavakat is. Heti 5 német nyelvóra mellett az ének, testnevelés, technika, rajz és környezetismeret tantárgyakat már az első évtől kezdve német nyelven is tanulhatják. A negyedik évfolyam számára a német munkaközösség Junior német nyelvvizsgát szervez, a tanulók tudásának felmérésére, a tanulók nyelvtanulásának motivációjára. Míg a 8. osztályos tanulóink DSD nyelvvizsgát tehetnek iskolánkban német nyelvből ingyenesen. A tanulók a nyolcadik osztály elvégzése után könnyen letehetik a középfokú német nyelvvizsgát.

A továbbtanulási lehetőségek nagyon jók, a tanulók folytathatják tanulmányaikat német nemzetiségi, vagy két-tannyelvű gimnáziumokban, német haladó csoportokban.

Angol idegennyelvi oktatás

Az iskolában jelenleg az angol nyelv oktatása is folyik. Az 1. évfolyamtól kezdve szakköri foglalkozás formájában oktatjuk, 4. évfolyamtól 4 órában csoportbontásban.

Az iskolánkban tanuló gyerekek - az iskolai nevelés - oktatás általános céljai mellett - a hétköznapi helyzetekben tudják használni a nyelvet, sajátítják el a nyelvi készségeket, és megismerik az angol kultúra értékeit. A programot a szülői igényekhez igazodva alakítjuk.

A 8. osztályos tanulóink többen sikeres B1 és B2-es szintű nyelvvizsgát tesznek.

Etika/Hit- és erkölcstan oktatás

A törvényi előírások értelmében a szülő írásban nyilatkozik, hogy gyermeke hit- és erkölcstanoktatásban vagy etikaoktatásban vagy kíván-e részt venni. A hitoktatáshoz az egyházak biztosítják az oktatókat. Iskolánkban jelenleg katolikus és református hit- és erkölcstanoktatás folyik. Szülői írásos nyilatkozat hiányában a gyermek etikaoktatásban részesül. Az etikát felkészült kollégák tanítják.
Amennyiben **a szülő a következő tanévre vonatkozóan az etika, vagy a hit-és erkölcstan** tantárgyra vonatkozó választását módosítani kívánja, az erre vonatkozó szándékát **minden tanév május 20-ig írásban közli az igazgatóval és az érintett egyházi jogi személy képviselőjével.**

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Célunk, hogy a tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Kiemelt célunk, hogy intézményi keretek között emlékezzünk meg a nemzeti ünnepekről, tanórákon tanulmányozzák tanulóink a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát.

A nemzeti identitás erősítését célzó programokról szóló 1042/2019. (II. 18.) Korm. határozat alapján Magyarország Kormánya egyetértett azzal, hogy az ezeréves magyar kultúra a jelen állampolgárainak és a jövő nemzedékeinek művelődése, önkifejezése és nemzeti identitása, valamint Magyarország kulturális fennmaradása szempontjából fundamentális jelentőségű érték, ennél fogva kiteljesítés az állam kiemelt felelőssége. Ennek jegyében a Kormány 2019-ben életre hívta a **Lázár Ervin Programot** (a továbbiakban: Program).

A Program célja: a művészet – szociális helyzettől és területi elhelyezkedéstől függetlenül – minden köznevelésben tanuló diák számára egyenlő feltételek mellett hozzáférhető legyen.

Az intézmény tanítói, tanárai az élménypedagógia módszerét használva sajátíttassák el, gyakoroltassák azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését.

Iskolai és osztályprogramok szervezése hazánkban, a fővárosban, ezáltal alakuljon ki tanulóinkban a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése.

Mindennapos testnevelés

A *mindennapos testnevelés* egészségfejlesztő program legfőbb értékének az életet, az egészséget, annak megőrzését, illetve az egyén céltudatos, cselekvő, boldog életvitelre való felkészülésének, felkészítésének segítését tekintjük.

Az intézmény infrastruktúrája megfelelő feltételeket biztosít a mindennapos testneveléshez: nagyméretű, elkülönült terekre osztható tornaterem, műanyag borítású sportpályák, futópálya, távolugró gödör, jól felszerelt szertár, megfelelő számú szakedzői és gyógytestnevelői képesítéssel rendelkező testnevelő szaktanár.

Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy az alsó tagozatos osztályainkban is 3 órát a szaktanárok vezessék, a további két testnevelés órát tanítóink szabadidős és játékos sportfoglalkozásra fordítják. Tanulóink az órakeret terhére úszákoktatásban, judooktatásban részesülnek. Kiváló kollégáinknak köszönhetően iskolánk sport tevékenysége a kerületben a legjobbak közé emelkedik.

Az iskolában délután eltöltött időben a tanulóknak lehetőségük van labdarúgás, kosárlabda, röplabda sportágak gyakorlására, iskolán kívüli szervezésben pedig karate és akrobatikus rock- and-roll foglalkozásokon való részvételre.

A Magyar Diáksport Szövetség 2023-ban negyedik alkalommal hirdette meg tanévkezdő szabadidősportos országos esemény-sorozatát, a Magyar Diáksport Napját szeptember 21-re, ezen alkalommal a tanév rendjének megfelelően Témanapi sportnapot szervezünk.

Tehetséggondozás, felzárkóztatás, fejlesztés

Az iskola kiemelt feladatának tekinti a tanulók képességeinek és készségeinek folyamatos fejlesztését, a tudatos továbbtanulás előkészítését. Erre szervezett keretet a tanórai differenciálás, a korrepetálás, a napközi és a tanulószoba biztosít. A differenciált képességfejlesztés érdekében az alsó tagozaton magyar, matematika, német és angol tantárgyakból létszám alapján, a felső tagozaton képesség szerinti csoportbontást alkalmazunk.

A tanulásban lemaradó diákok számára fejlesztő, illetve felzárkóztató foglalkozásokat, a tehetséges tanulók részére szakköröket szervezünk. Több éve már fejlesztő foglalkozásokat tartanak a különleges bánásmódot igénylő tanulóink számára speciális végzettséggel rendelkező kollégáink. Az SNI tanulók fejlesztését utazó gyógypedagógusok végzik. A kerületi Szakszolgálat minden évben elvégzi a tanulók gyógytestnevelés szűrését, szükség esetén heti rendszerességgel gyógytornász szakember foglalkozik a tanulókkal.

Az iskola bekapcsolódott az Újbudai Pedagógiai Iroda által szervezett „A tehetség szárnyain” programba. **A Matehetsz (Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége) Tehetséghálózat csomópontjai a tehetségpontok.** Iskolánk 2013 szeptemberében elnyerte a „Törökugrató-Tehetségpont” címet. Feladatunk a tehetségek felfedezése, tanácsadás, pályaorientáció, versenyre való felkészítése, a pedagógusok számára jó gyakorlatok ismertetése. Az elmúlt években több kollégánk elvégezte a tehetségazonosítás témakörében szervezett tanfolyamot.

A középiskolai előkészítő munka során rendszerezzük a tananyagot a hetedik és nyolcadik évfolyamosokkal, kipróbáljuk a felvételi szituációt, rutint adunk a tanulóinknak. Az idei tanévben 3. alkalommal szervezte meg az Oktatási Hivatal az Országos Pályaorientációs Vizsgálatot **(továbbiakban:** OPM**) azzal a céllal, hogy a továbbtanulás előtt álló 8. évfolyamos tanulók a kérdéssor kitöltésével, illetve az eredmények megismerése által ötleteket kapjanak a számukra legmegfelelőbb a továbbtanulási irány kiválasztásához.**

Egészségnevelés és fejlesztés

A tanulók harmonikus testi-lelki fejlődésének megalapozása fontos célunk. A családokkal együttműködve alakítjuk ki a legfontosabb egészségmegőrző és betegségmegelőző szokásokat, felkészítjük a tanulókat az egészséget károsító dohányzás, alkohol- és kábítószer fogyasztás veszélyeinek felismerésére.

Az egészséges életmód kultúrájának elsajátítása az általános műveltség szerves részét képezi. Az egészség egybefoglalja a testi, a mentális – lelki – és a fizikai, valamint szellemi jólétre való képességeket, állapotokat.

Egészségnevelés áthatja egész nevelő-oktató munkánkat, melynek a legkülönbözőbb színterei vannak: szakórák, testnevelés, osztályfőnöki, erkölcstan órák, tanórán kívül, szakköri, napközi, tanulószobai foglalkozások, szabadidős tevékenységek.

Az egészségnevelés keretében, az Oktatási Hivatal felkérésére részt vettünk a KIDS-diabetes pilot program megvalósításában.

Iskolapszichológus kollegám. az iskolai védőnő. az Újbudai Humán Szolgáltató Központ munkatársainak közreműködésével prevenciós foglalkozásokat tartanak az osztályfőnökök javaslatása.

Tanáraink, dolgozóink személyes példamutatással, értékközvetítő szerepükkel segítik a tanulói egészségnevelési program megvalósulását. A tudományos és mindennapi ismereteket a pedagógusok közvetítik, amelyek révén a pozitív beállítódások, magatartásformák, helyes szokások beépülnek a tanulók életstílusába.

Környezeti nevelés

A környezettudatos magatartás és szemlélet kialakítása, az egészséges életmódra való nevelés érdekében megalapítottuk a Zöld munkaközösséget, melyben az iskolánkban működő valamennyi munkaközösség képviselteti magát. A Zöld munkaközösség munkájában részt vesz továbbá a Diákönkormányzat vezető tanára, a szabadidő szervező, a könyvtáros és a karbantartó is. A környezeti nevelés során törekszünk arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Célunk, hogy a tanulók a konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció környezeti következményeit.

Feladatunk, hogy a tanulók bekapcsolódjanak a közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába, életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá, szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

A Zöld munkaközösség a munkatervében meghatározott módon szervezi meg a témahetekhez kapcsolódó programokat, illetve megszervezi a tantervben előírt, az adott témával összefüggő tanítási órákat, foglalkozásokat.

A témahetek általános célja a mindennapokban használható gyakorlati ismeretek játékos, élményszerű átadása, illetve a tanárok új pedagógiai módszerek kipróbálására való ösztönzése. Az iskolák a programok megtartásához önkéntesek (pénzügyi, természet- és környezetvédelmi, valamint vállalkozások működtetésében jártas szakemberek) közreműködését is kérhetik, nyitottabbá téve ezzel az iskolák világát.

Környező világ megismerésének kiemelt módszere a tanulmányi kirándulás, ahol a tanulóink egy sajátos nevelési- és tanulási formában megismerkedhetnek a helyi környezet adottságaival. A természetben szervezett kirándulási program igen népszerű az iskolánkban, mert a tanulók aktív, együttműködésére, kooperatív – interaktív megismerő tevékenységére épít.

Napközis foglalkozások

A köznevelési törvény előírja az iskoláknak, hogy a délelőtti tanítási órák után kötelező jelleggel 16 óráig napközis foglalkozásokat, 18 óráig adott esetben felügyeletet biztosítsanak a diákok számára. A felügyelet a szülő kérelemmel kérhető, az igazgató jóváhagyásával.

Az Iskolánkban a délelőtti tanítás és a délutáni napközis foglalkozások rendszere szerint szervezzük az oktatást.

A napköziben a délutáni program éves foglalkozási terv alapján folyik, mely napközis és tanulószobai foglalkozások körébe tartozik és az egésznapos iskola részeként.

A nevelési-oktatási folyamatban szükség van a folyamatos, egységes ráhatásra, mely tanórán és tanórán kívül, délelőtt és délután segíti céljaink megvalósítását. A tanítási órákon túl napközi foglalkozásokat, tanórán kívüli tevékenységeket, a házi feladatok elkészítésében segítségre szorulók részére korrepetálást, tanulószobát biztosítunk, de tartunk sport- és művészeti foglalkozásokat is.

Ennek megfelelően az alsó tagozaton lehetőleg az egy osztály – egy napközis csoport megvalósítására törekszünk, a felső tagozaton az 5-8. évfolyamonként napközis csoportokat szervezünk. A napközis foglalkozás az iskolai napi program fontos színtere a közösségek fejlesztésének, a személyiségfejlesztésnek, de az esetleges hátrányok leküzdésének is. A napközis nevelő a tanulási időben kiemelt segítséget nyújt az eredményes munkához azoknak a tanulóknak is, akiknek a szülei nem tudják megoldani a gyerekek napközbeni felügyeletét.

Közösségfejlesztési feladatok, lehetőségek

E terület örömet adó lehetőségei kiegészítik az iskola teljes közösség- és személyiségfejlesztő tevékenységét. Feladatunk a tanulókkal, szülőkkel való jó kapcsolat kiépítése, a csoportokon belüli kapcsolatok erősítése, a közös munka segítségével az önismeret, önfegyelem fejlesztése, testi épséget veszélyeztető tényezők megismertetése, tartós aktivitásra ösztönzés. A szakkörök, a közös érdeklődés alapján létrejövő alkalmi csoportok szintén jó terepei a közösségfejlesztő munkának.

Az iskolai közösségek fejlődését segítik elő a közös kulturális programok, fellépések, színház- és mozi látogatások, kiállítások, az osztályünnepségek, a jeles napokra összeállított műsorok és az egyéb hagyományos rendezvények.

Az intézmény, a szervezet legfontosabb tagjai a tanulók, hiszen ők azok, akik miatt működik az iskola. A diákok a Házirendben meghatározott módon, a diákönkormányzati képviselőkön keresztül véleményükkel, javaslataikkal beleszólhatnak az intézmény életét meghatározó döntésekbe.

Az iskola felső tagozatán diákönkormányzat működik (DÖK). Diákönkormányzat a tanulói érdekek képviselete és a közösségi nevelés egyik színtere. A diákönkormányzat tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed. Diákönkormányzati hagyományaink a DÖK-nap, Diákparlament, iskolarádió, papírgyűjtés, farsang, tematikus teremdekorációk, mazsola-avató, sulibulik.

Iskolánkban énekkar működik. Az énekkarban folyamatosan 50-70 tanuló vesz részt. Az énekkar céljai: a zenei kultúra, a közművelődés és oktatás támogatása, fejlesztése; a népi hagyományok és népzene művelése; tehetséggondozás.

A közös éneklés élményének megteremtése nagyon fontos, melynek révén megvalósul a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája. A kórus közösségformáló erőt képvisel. A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik.

Az énekkar évek óta részt vesz a kerületi és országos kórustalálkozókon, versenyeken. A Budapest Újbudai Pedagógiai Iroda által rendezett „éneklő ifjúság", „Újbudai tavaszi hangverseny„ néven ismert minősítő versenyein énekkarunk ezüst és arany minősítést szerzett. Intézményünkben hagyomány, hogy a kórus minden iskolai ünnepélyen szerepel.

Évek óta erdei iskolát szervezünk, mely nemcsak a szaktárgyak anyagát egészíti ki, hanem különleges, helyszíni élményekkel hozzájárul a közösségek építéséhez. Ehhez hasonlóan a német nyelvgyakorlás lehetőségét biztosító táboraink is kiegészítik a tananyagot és más kultúrák megismerését is elősegítik.

Az egy közösséghez tartozás szimbólumaként minden évben a tanévnyitó ünnepségen az iskola Alapítványának támogatásából elsős tanuló az iskola nevével és logójával díszített pólót kapnak.

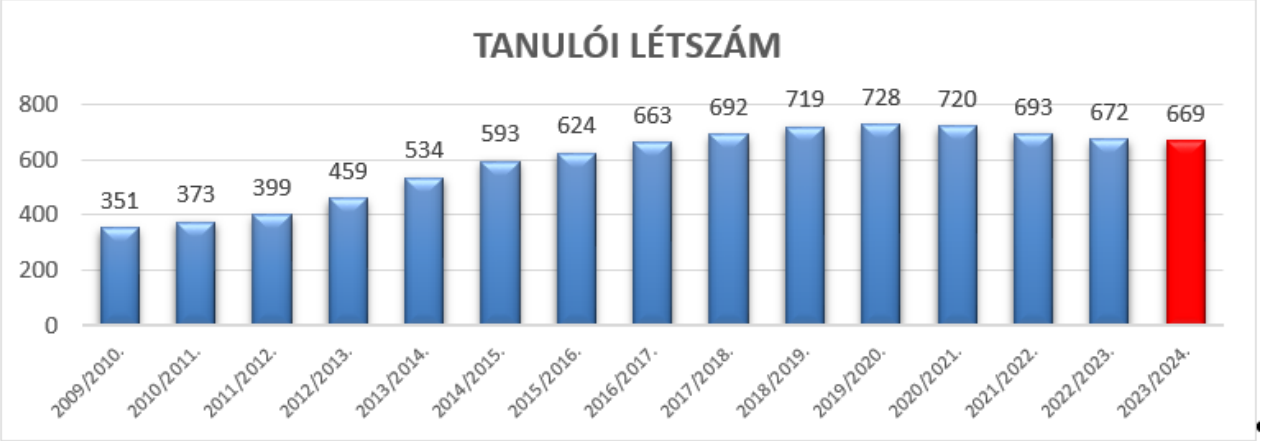
1. 6. A tanulók létszámának alakulása

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskolában 2023 októberében az aktív tanulók száma 669 diák volt, ebből 16 gyermek jogviszony-szüneteltető státusszal rendelkezett. A nevelő-oktató munka 24 osztályban folyt, illetve folyik.

Gyermekeink többsége átlagos, vagy annál jobb szociális körülmények közül kerül az iskolába, az intézmény törekvéseit támogató, elfogadó családi környezetből érkeznek. A szülők jellemzően gondoskodók. A családi háttér meghatározza a diákjaink tanuláshoz, kultúrához, művelődéshez való viszonyát.

Az alábbi táblázat az utolsó tizenöt tanév tanulói létszámadatait[4] mutatja be:

[4] Közoktatási statisztikai adatok, 2009-2023. október 1-jei számok

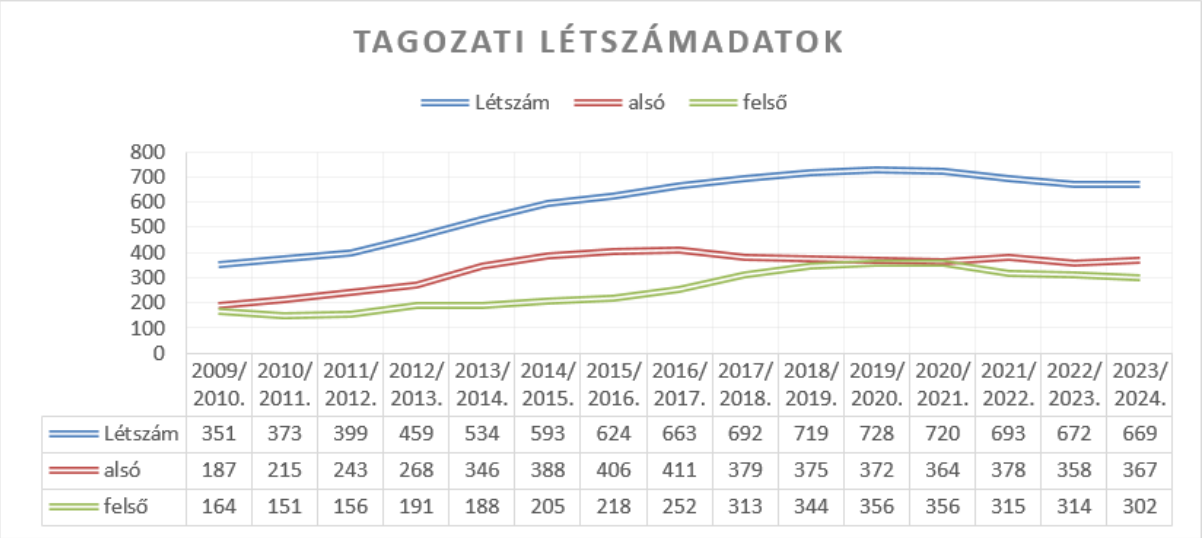
Az elmúlt öt évben 9 %-kal csökkent a tanulói létszám, viszont tíz év viszonylatában 11%-kal nőtt, a tanulói létszám 2020-ban érte el a maximumot. A tanulói létszám változása országosan és helyi szinten is egyrészről az óvodákban tapasztalható gyermekszám-csökkenésnek tudható be, illetve a szabad iskolaválasztással is indokolható.

A szabad iskolaválasztás jogával élve a szülők lehetőleg „*jó hírű*” iskolát választanak, a gyermekük személyiségéhez igazodó tanítót, és persze olyan intézményt preferálnak, ahol kevés az általuk „*problémás*”-nak megítélt diák. A közoktatási rendszerben az állami fenntartói működés mellett megjelentek az egyházi és a magán/alapítványi iskolák, amelyekre a tanulói felvételi eljárás során az állami fentartású iskolától eltérő szabályok vonatkoznak. Az iskolánk számára kötelező a kijelölt beiskolázási körzetünkbe tartozó, valamennyi hozzánk jelentkező gyermek felvétele, ide értve a különös bánásmódot igénylő gyermekeket is, a más fenntartó által működtetett iskolák esetében ez a kötelezettség nem áll fenn. Ez a megkötés alapvetően befolyásolja az intézményünkben tanuló diákok összetételét.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola minél szélesebb körben történő megismerése érdekében számos beiskolázási programot szervezünk. A leendő elsős tanítók az alsós igazgatóhelyettessel közösen részt vesznek az óvódai szülői értekezleteken is, ahol bemutatják programjainkat, hagyományainkat. 2023 szeptemberében három, viszonylag nagylétszámú első osztályt indítottunk, 2 általános tantervű és 1 német nemzetiségi osztályt.

A felső tagozat létszám-alakulásának értékelésekor figyelembe veendő, hogy az utóbbi években csökkent ugyan a nyolc- és hatosztályos gimnáziumok tömeges elszívó hatása, de az előrejelzések szerint a következő években ez a tedencia változni fog. Általában a legjobban felkészített tanulóink távozhatnak a 4. és a 6. osztály befejezése után az iskolánkból.

A tanulói létszám változásának tendenciáit a lentebb ábrázolt grafikon jellemzi:

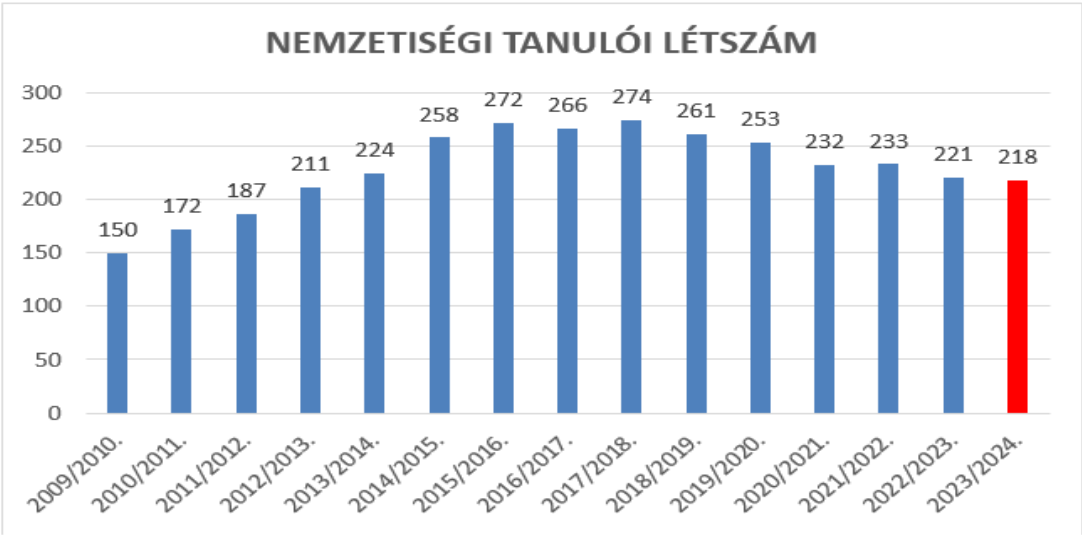
	2009/2010.	2010/2011.	2011/2012.	2012/2013.	2013/2014.	2014/2015.	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.	2018/2019.	2019/2020.	2020/2021.	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.
Létszám	351	373	399	459	534	593	624	663	692	719	728	720	693	672	669
alsó	187	215	243	268	346	388	406	411	379	375	372	364	378	358	367
felső	164	151	156	191	188	205	218	252	313	344	356	356	315	314	302

Az intézményben 15 napközis csoport működik. Az iskolai étkezésben résztvevők száma közel 430 fő, ebből 176 fő kedvezményesen, 4 tanuló térítésmentesen étkezik.

Az iskola gyermekvédelmi nyilvántartásában 48 beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarral küzdő, 10 sajátos nevelési igényű és 1 fő hátrányos helyzetű tanuló van.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola (Grundschule in Gazdagrét) jelenlegi 669 tanulója közül 218 diák vesz részt a német nemzetiségi oktatásban. Ez a létszám az iskola diákjainak 36%-át teszi ki. Az intézményben 8 német nemzetiségi osztály van.

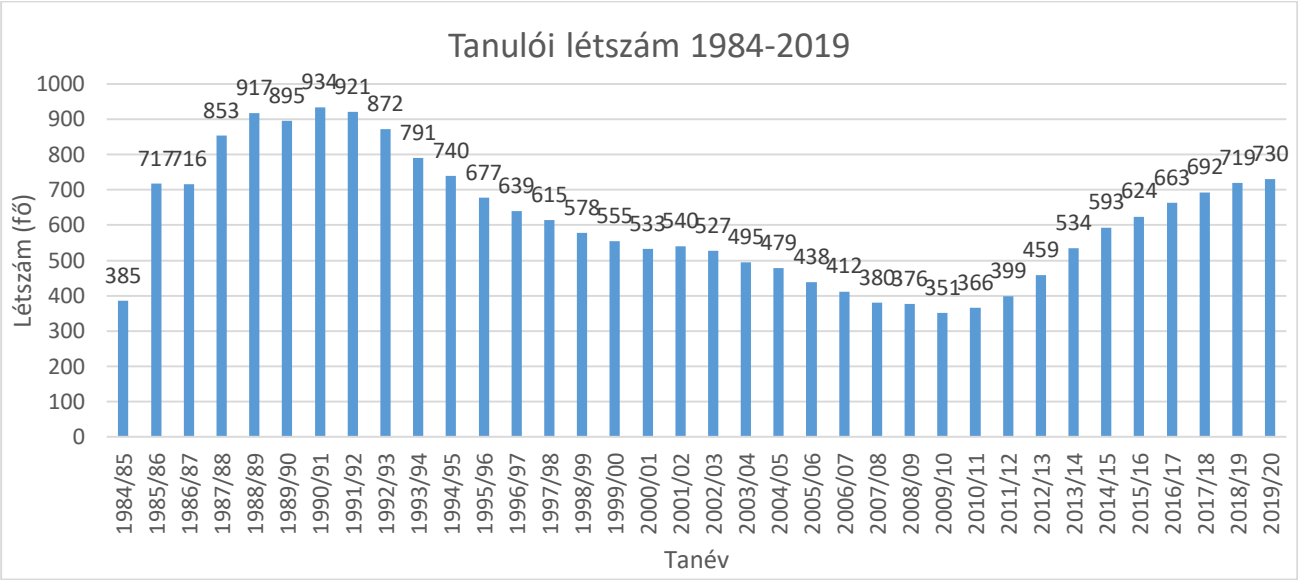
A német nemzetiségi programban részt vevő tanulók létszámadatainak alakulását az alábbi grafikon ábrázolja:

A német nyelvi képzés az intézmény beiskolázási körzetében található szomszédos óvodában elkezdett nemzetiségi program folyamatosságát, továbbvitelét biztosítja. A nemzetiségi program megvalósítása többlet-terhelést jelent a gyerekeknek és a pedagógusoknak egyaránt. A magas létszámú német nemzetiségi osztályokban csoportbontást alkalmazunk.

Az alábbi táblázat a tanulói létszámadatokat[5] tartalmazza a kezdetektől:

[5] Közoktatási statisztikai adatok 1984-2019. október 1-jei adatok

Az iskolai étkezésben résztvevők száma közel 430 fő, ebből 8 tanuló térítésmentesen, 115 kedvezményesen étkezik.

Az iskola gyermekvédelmi nyilvántartásában 57 beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarral küzdő, 9 sajátos nevelési igényű tanuló van.

1. 7. Nevelési-oktatási feladataink teljesülése

Az iskola eredményes nevelési és oktatási feladatainak szakszerű ellátása során kötelezettségünk a jogszabályi és belső normák betartása, betartatása, a törvényi háttér alkalmazásával összefüggésben pedig törekvésünk a megfelelő munkakörülmények biztosítása.

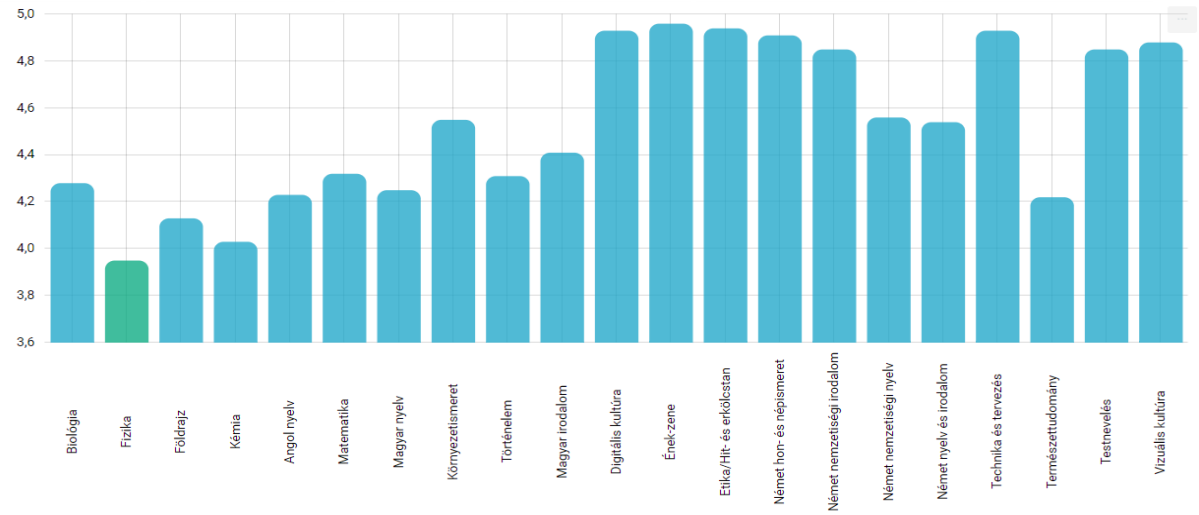
A versenyképes tudás megszerése, az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségek és képességek fejlesztése céljából a következő területeket priorizáltuk:

- szövegértés, szövegalkotás magyar nyelven, az anyanyelv ápolása, a szép magyar beszéd fejlesztése,
- matematikai logika, a matematika eszközszerű alkalmazása,
- kommunikáció orientált idegen nyelvoktatás német és angol nyelven,
- német nemzetiségi hagyományok ápolása,
- informatikai jártasság, a technikai vívmányok iránti fogékonyság.

Nevelési feladataink teljesülése[6]

A 2022/2023. tanévben készített statisztika bizonyítja, hogy a Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola tanulmányi eredményének átlaga kimagasló (4,68), sikerként könyvelhetjük el, hogy a tantárgyi átlagok szinte mindegyike 4,0 feletti.

[6] A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola 2022/2023-as tanév beszámolója alapján

Az alábbi táblázatba foglaltuk az írásbeli dicséretek és figyelmeztetések számát a 2022/23-as tanévben

Tantárgyi dicséretek száma	Kitűnő átlagú tanulók száma	Bukások száma	Igazolt hiányzás	Igazolt hiányzás óra/ fő	Igazolatlan hiányzás	Igazolt késés (perc)
980	186	2	62691	95	79	221

Hagyományainkhoz híven az ún. Dicsőségfalon szerepeltetjük azoknak a tanulóinknak a nevét, fotóját, eredményeit, akik a tanév során a tanulmányi, a kulturális és a sportélet területén kimagasló eredményeket értek el. A mindig példás magatartást, a kiemelkedő tanulmányi munkát és szorgalmat az első, a negyedik és a nyolcadik évfolyamon a legkiválóbb tanulók munkájának elismerését iskolai plakettel jutalmazzuk.

A magatartás és a szorgalom elválaszthatatlan egymástól, a tanuló iskolai magatartása hatással van, befolyásolja tanulmányi munkához való viszonyát.

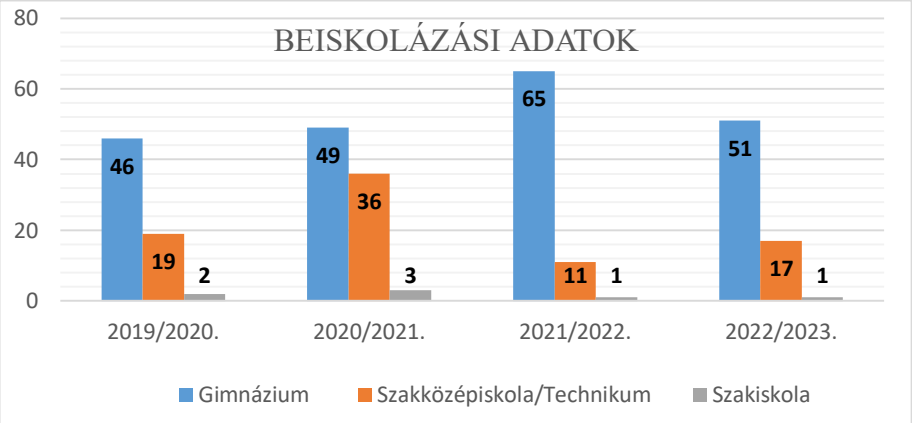
Típus	Dicséret	Figyelmeztetés	Intés
Összesen	1025	149	10
Igazgatói	144	0	0
Osztályfőnöki	321	25	8
Szaktanári	560	124	2

A 2022-23-as tanév során lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók száma: 5 fő.

A tanulói hiányzások hátterében legtöbbször betegség áll, de sok esetben előfordul sporttevékenység vagy családi ok, családi program, továbbtanulás miatti hiányzás is. Egy tanuló esetében az éves hiányzás mértéke meghaladta a törvényben meghatározott mértéket, ezért a szükséges eljárást megkezdtük.

1.8.Továbbtanulási adatok

Nyolcadik osztályos tanulóink többsége gimnáziumban tanul tovább. Diákjaink középiskolai beiskolázása az elmúlt négy évben így alakult.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskolában a sikeres felvételi érdekében előkészítő foglalkozásokat szervezünk. Kiemelten kezeljük a tanulók és szülők tájékoztatását a továbbtanulási lehetőségekről, a korábbi évek eredményeiről. A Pályaorintációs nap segítséget nyújt a tanulóknak a különböző szakmák, munkafolyamatok megismeréséhez. Ezen a napon a gyerekek munkahelyekre látogatnak el, beszámolókat hallgatnak meg a jövőbeni munkalehetőségekről.

A középiskolai központi írásbeli felvételi eredmények reális képet adnak a tanulók tudásáról, az iskola eredményességéről, a hozzáadott pedagógia értékéről. A jelen tanévben 8. osztályos írásbeli felvételi eljárásban 70 tanuló vett rész. Az alábbi eredmények születtek:

Központi írásbeli felvételi eredmények 2024 januárjában					
	Magyar (max.: 50 pont)	Matematika (max.: 50 pont)	Összesen (max.: 100 pont)	Országos átlag magyar	Országos átlag matematika
8. A	40,33	28,44	68,77	**33,92**	**21,89**
8. B	41,58	33,88	75,46		
8. C	42,29	34,06	76,35		
Összesen	**41,4**	**32,13**	**73,5**		

A sikeres központi írásbeli felvételi vizsgáknak köszönhetően diákjaink többsége az első helyen megjelölt középiskolában tanulhatnak tovább. A továbbtanulásról az általános igazgatóhelyettes és az osztályfőnökök folyamatosan konzultálnak a szülőkkel, gyerekekkel, állandóan tájékoztatják őket az aktuális feladatokról.

A felvételi időszakot követően kielemezzük az elért eredményeket, összehasonlítjuk a tanulók matematika és magyar nyelv és irodalom 7. osztály év végi és 8. osztály félévi eredményeivel. Az elemzésekből megállapítható, hogy tanítványaink egyéni teljesítménye a két tantárgyból a tanév végi és félévi osztályzatok százalékos kimutatás alapján alig tér el a központi felvételin elért eredményeiktől. Ez mindenképpen megerősít minket abban, hogy tanulóink reálisan vannak

értékelve. Büszkék vagyunk tanítványainkra, hogy az országos átlagpontszámot legalább 10 ponttal magasabban teljesítik.

Az intézmény munkájának minőségét igazolják a továbbtanuló diákjainkról kapott középiskolai visszajelzések is. A diákok 9. és 10. évfolyamon elért eredményeinek összhesonlítása az általános iskolai 8. osztályos eredményekkel azt jelzik számunkra, hogy megtartják az osztályzataikat, a legtöbb esetben kiválóan helytállnak.

1. 9. Pedagógusok, alkalmazottak

A tanulói létszám alapján kiszámolt, a fenntartó által az intézmény számára engedélyezett pedagógus-álláshelyek száma 63,33 fő, a nevelés-oktatást segítők száma 7 fő, technikai dolgozók 12 fő, így összesen 82,33 fő felhasználható álláshellyel rendelkezünk. A munkaerő-hiány miatt az engedélyezett létszámot nem érjük el.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskolának jelenleg 57 pedagógusa van, amelyből 1 fő igazgató, 2 fő igazgatóhelyettes, 1 fő könyvtáros tanár, 1 fő iskolapszichológus, 1 fő fejlesztő pedagógus. Ezen felül 9 fő nevelési-oktatási munkát közvetlen segítő munkatársunk van: 2 fő iskolatitkár, 5 fő pedagógiai asszisztens, 1 fő laboráns, 1 fő rendszergazda, kiegészülve 3 fő egyházi szolgálati jogviszonyban és 2 fő megbízási jogviszonyban álló munkatárssal. Az iskolában 71-fő alkotja a tantestületünket. Az ellátott iskolai összóraszám: 1243 óra, átlagban egy pedagógus közvetlenül 23 tanórát lát el. A tanárhiány miatt csökkentettük a csoportbontásokat, a szakköröket és egyéb foglalkozások számát.

Az iskola technikai személyzetének létszáma 7 fő: takarító 2 fő, portás 2 fő, gondnok - karbantartó 1 fő, udvaros - kertész 1 fő, kézbesítő 1 fő.

Alkalmazottak		Létszám (fö)
Teljes munkaidős	aktív	54
	tartósan távol	3
Technikai dolgozók		7
Nyugdíj mellett foglalkoztatott	pedagógusok	9
	technikai dolgozók	5
Részmunkaidős	pedagógus	6
Óraadó	pedagógus	3

Az intézmény épületének takarítását a fenntartó szerződéses céggel látja el. Az iskolai étkezésről Újbuda Önkormányzata szerződéses megbízással gondoskodik A konyhai dolgozókat az étkezést biztosító szolgáltató kft. foglalkoztatja..A konyhai dolgozók száma az étkezők számától függően, általában 5 fő.

A pedagógus álláshelyek betöltése - megfelelő szakmai képzettséggel, tapasztalattal rendelkező szakos tanár, tanító alkalmazásával - nagy kihívást jelent az iskolavezetés számára. A 2009-ben itt dolgozó 35 pedagógusból jelenleg 14-en vannak még az iskolában, a korábbi törzsgárda nagyobb része nyugdíjas korú lett. A betöltetlen álláshelyek óráit túlmunkában vagy óraadókkal látjuk el, ami igen megnehezíti a munkát. A sok túlmunka miatt a helyettesítéseket is nehéz igazságosan, az egyenlő terhelést szem előtt tartva megoldani, másrést egyes kollégák túlterheltsége is jelentős.

A tantestületben nagy problémát jelent a teljes állású kollégák hiánya. A rédzmunkaidős betanítók, nyugdíjas óraadók sem osztályfőnökséggel nem bízhatók meg, sem a helyettesítésben nem tudunk

feladatot osztani rájuk. A napköziben hiányzó, tanítói végzettségű pedagógusok helyett pedagógiai asszisztenseket és nyugdíjas pedagógusokat alkalmazunk. Jelenleg az alsó tagozaton a napköziben, a felső tagozaton angol, matematika, rajz, technika szakos tanárból mutatkozik hiány.

A kormány kiemelt célja a tanári hivatás anyagi és erkölcsi megbecsülése, ezért hároméves bérfejlesztési programot indított, melynek részeként 2024 januárjától átlagosan 32,2 százalékkal emelkedtek a pedagógusbérek. A béremeléssel esély van arra, hogy a tanári pályán megtartsa a pedagógusokat, és vonzó legyen a gyakornoki-pályakezdők számára, ez az oktatás minőségjavulását is szolgálja.

Igazgatóként célkitűzésem olyan pedagógusok alkalmazása, akik hosszú távra terveznek az iskolánkban maradni, hiszen fontos, hogy a pedagógus erős kötődést érezzen az iskola és a hivatása iránt. A közösség összetartó ereje a közös cél, ehhez pedig az elkötelezett pedagógusok nélkülözhetetlenek.

Az iskolák tanulási környezetének és légkörének egyik fontos mutatója a tanári kar összetételének állandósága, illetve változása, hiszen a viszonylag nagyfokú munkaerő-áramlás egyik következménye, hogy gátolja az egységes tantestületi légkör kialakulását. A feladatok folytonos újraelosztása, a tanári állomány állandó változása gyengíti az iskola pedagógiai munkájának eredményességét, hátránykompenzáló erejét. A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskolában ezért is tartjuk fontosnak a tanár- és diák-fluktuáció csökkentését.

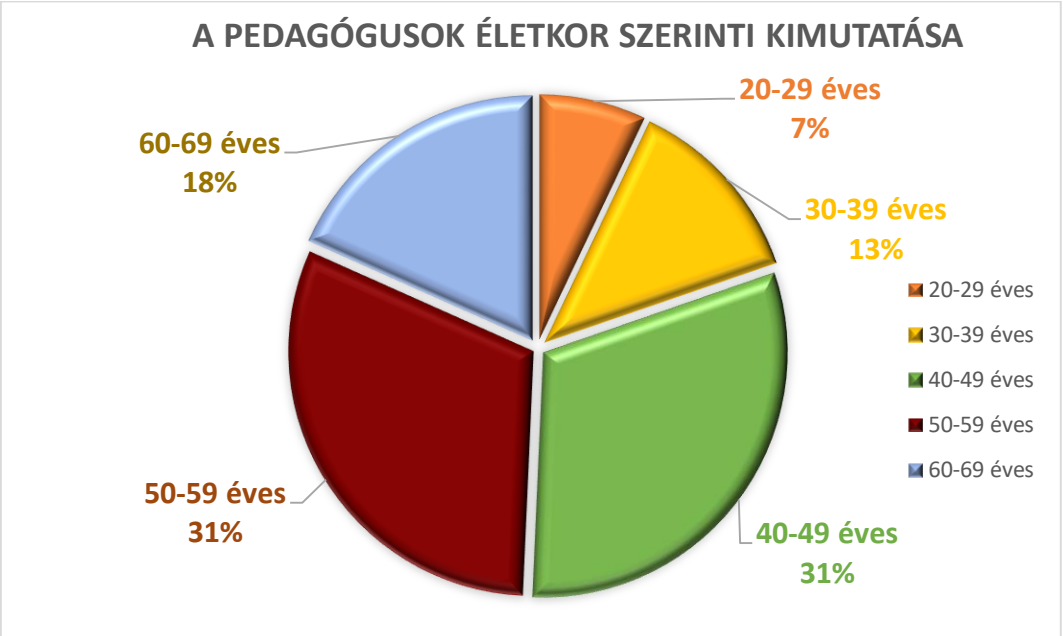
A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola pedagógusai jól képzettek, végzettségük megfelel a törvényi előírásoknak, illetve rendelkeznek a törvény által megengedett szakképzettséggel. Az iskola munkájában a kiegyensúlyozottság annak is köszönhető, hogy viszonylag alacsony volt a fluktuáció a tantestületben.

Az iskolánkban 57 pedagógusból 9 fő középiskolai tanár (egyetemi szintű végzettség), 48 főiskolai végzettségű, pedagógusaink közül 11 fő szakvizsgát, 8 kolléga közoktatás vezetői és pedagógus szakvizsgával rendelkezik. A nemzetiségi nyelvoktatásban 10 fő főiskolai vagy egyetemi végzettségű nyelvtanár vesz részt, közülük 6 fő nemzetiségi tanítói végzettséggel, 1 fő szakvizsgával rendelkezik.

Az igazgatói munkát két igazgatóhelyettes segíti, alsó és felső tagozaton. Kilenc szakmai munkaközösség biztosítja a szakmai egyensúlyt és a pedagógiai célok megvalósítását.

A belső együttműködés részeként folyamatosan együttműködöm munkatársaimmal, a feladatokat megosztom annak érdekében, hogy megvalósuljon a kiegyensúlyozott nevelőmunka. A vezetőtársakkal naponta, a munkaközösség-vezetőkkel hetente egyeztetek.

Az alábbi grafikonon ábrázolt életkori megoszlásból látszik, hogy a tantestület közel 50%-a betöltötte az 50. életévét. Ez előny és hátrány is egyben. Előny, hogy a testület 50%-a hosszú évek óta a pályán lévő, szakmailag képzett, tapasztalt pedagógusból áll, hátrány, hogy az elkövetkező tíz évben a tantestületünk 40%-a eléri a nyugdíjkorhatárt és jelentős kihívás lesz pótolni a szakmai tapasztalatukat.

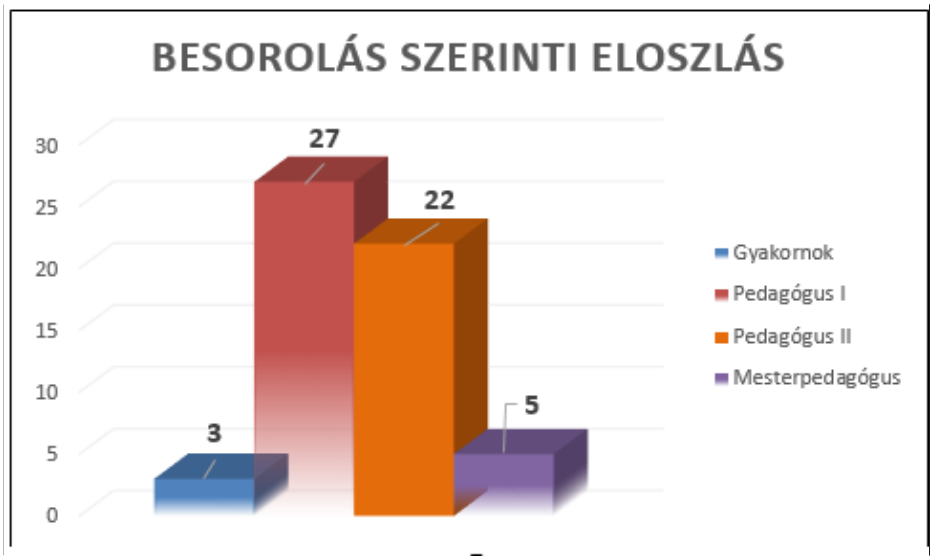

A hét évente kötelező továbbképzéseket a tantestület valamennyi tagja az előírtaknak megfelelően teljesítette. Számos kolléga a szükséges 120 óránál is több órában vett részt a választott szaktárgyi, módszertani vagy egyéb képzéseken.

A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet alapján 2024. április 15-ig van mód a 2025. évi pedagógusminősítési eljárásokra történő jelentkezésre. Iskolánkból ezideig 3 fő gyakornok pedagógus I. minősítő eljárásra és 2 fő mesterpedagógusi pályázat-megújító programra jelentkezett.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskolában a sikeres minősítési eljáráson résztvevő kollégáinkra nagyon büszkék vagyunk. A munkatársaim számára magam is segítséget nyújtok a minösítö vizsgára/eljárásra való felkészülésben, dokumentációs és gyakorlati téren egyaránt. Minden pedagógust a továbbiakban is ösztönözni kívánok, hogy minősítesi eljárásra jelentkezzen. Jó volt hallani a minősítő szakértő munkatársak részéről az elismerő szavakat, amelyekkel megerősítették kollégáimat a további szakmai munkájukban.

A pedagógus életpálya modell szerint a pedagógusaink besorolását a következő ábra mutatja:

Igazgatóként fontosnak tartottam és tartom a pedagógusok munkájának elismerését. Az elmúlt tizenöt évben közel száz kitüntetési javaslatot készítettem. Közülök állami kitüntetésben 1 pedagógus részeszült, míg miniszteri dicséretet 4 fő kapott. Újbuda Önkormányzata 2 kollégánknak „*Újbuda Mesterpedagógusa*" címet, 5 munkatársunknak „*Újbuda Gyermekeiért*" elismerést adományozott, 9 kollégánk „*Polgármesteri dicséretben*" részesült. A Dél-Budai Tankerületi Központ Pedagógus nap alkalmából 10 munkatársunk számára elismerő oklevelet adott át elkötelezett, magas színvonalon végzett munkájuk elismeréseként.

Újbuda Német Nemzetiségi Önkormányzata és a Fővárosi Német Önkormányzat az „*Év német tanára*" címet adományoz, ezzel ösztönözve a nemzetiségi oktatásban résztvevőket az eredményes munkára. A tíz év alatt három fővárosi és tizenöt kerületi díjat kaptak pedagógusaink.

A gyermekek versenyekre való felkészítéséért, a kimagasló teljesítményéért iskolánk pedagógusai nagyon sok oklevelet, elismerést kaptak.

1. 10.Tárgyi feltételek

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola belső terei kellemes, barátságos hangulatot mutatnak. A tantermek világosak, tágasak, esztétikusak. Az épület folyosóin esztétikus, művészi gyermekmunkák, végzős diákjaink tablói, az iskola Dicsőségfala található, az intézmény előterét egy nagyméretű akvárium díszíti.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. számú mellékletében közzétett jegyzék alapján az iskola rendelkezik a kötelezően előírt (minimális) eszközökkel, felszereléssel.

A szakmai feladatok ellátásához fizika-kémia előadó, két számítógépes-, technika és háztartás-tanterem, szertárak és vizuális szaktanterem (okosterem), tornaterem, öltözők állnak a diákok és a pedagógusok rendelkezésére. A délutáni szabadidős programokra, a logopédiai és fejlesztő foglalkozásokra, a zeneiskolai munkára megfelelő tereink vannak. A termek berendezéseit (padok, székek, szekrények, táblák) az elmúlt öt évben részben lecseréltük. Az alsó tagozaton az osztálytermek dekorációi a tanítók és a gyerekek kreativitását dicsérik. A tornaórákhoz megfelelő számú eszközünk van. Iskolánk nagy udvara sokak szerint az egyik legszebb a kerületben, sok szép növény díszíti, a kicsiknek két fajáték, egy korszerű játszótér, a nagyobbaknak három pingpongasztal is rendelkezésre áll.

Az intézményben megtaláljuk a minőségi oktatáshoz szükséges szemléltető eszközöket, az audiovizuális berendezéseket. Az iskolai Alapítvány és a szülők támogatásával minden tanteremben van digitális tábla, a legtöbb teremben fénymásoló.

A számítógépes parkunk kielégítő. A digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítására a központi fejlesztés részeként, a Dél-Budai Tankerületi Központ közreműködésével folyamatosan érkeznek az iskolánkba hordozható IKT-eszközök a pedagógusok és diákok részére.

Az egész iskola területén kiépítésre került a Wifi-hálózat. Az intézmény két számítástechnikai szaktantermében állandó internet-hozzáférési lehetőséget biztosítunk a tanulóinknak. A szaktantermek mellett a kémia teremet, a tanári szobát és a könyvtárat is elláttuk számítógéppel, internet-eléréssel. Az iskolai ügyviteli munkához is biztosítottak a számítógépes eszközök.

Az intézménynek internetes honlapja van (http://www.torokugrato.hu), melynek folyamatos szerkesztésével, bővítésével lehetőségünk nyílt az iskola működésével kapcsolatos friss

információk, tudnivalók ismertetésére, a munkánk széles nyilvánosság előtti népszerűsítésére, a szülőkkel való szorosabb kapcsolattartásra.

Külön figyelmet érdemel az iskola könyvtára, melynek látogatottsága igen magas. A könyvállomány mellett hang- és videó-anyagok segítik a diákok és a szaktanárok munkáját. Az állomány évről-évre gyarapszik, fejlesztése folyamatos. A könyvtári nyilvántartás számítógépes program segítségével történik.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola (Grundschule in Gazdagrét) rendelkezik a német nemzetiségi nyelv tanításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az iskolai könyvtárban megtalálhatók a tanulók számára előírt kötelező irodalom, segédkönyvek, szótárak, nyelvkönyvek.

Az intézménynek négy nagyteljesítményű fénymásolója van, amely segíti a pedagógusaink munkájához szükséges szakmai anyagok sokszorosítását.

Az iskola ebédlője közel 200 tanuló egyidejű étkeztetésére alkalmas. Az épületben található orvosi szoba biztosítja a tanulók kötelező egészségszűréseinek ellátását.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az iskola épületén egyre gyakrabban jelennek meg az elhasználódás jelei. A negyven éves épület, ajtók, bejárati lépcső, a neoncsöves világítás, a villanyvezetékek, a fűtésrendszer, a mellékhelyiségek korszerűsítésre szorulnak. A tornaterem burkolata, a nyílászárók, az üvegpanelek, a hozzátartozó öltözők teljes felújítása, a tantermek, a mellékhelyiségek, az ebédlő melegvíz ellátásának kiépítése elengedhetetlen.

A Dél-Budai Tankerületi Központ biztosítja a gyors, életveszélyes hibák elhárítását, a nyári tisztasági festést az elsős és ötödikes tantermekben, a szükséges nyári karbantartás keretében a legszükségesebb munkálatok elvégzését. Könnyen belátható, hogy ez nem elégséges egy olyan épület esetében, melyet naponta 660 gyermek használ.

A műanyag borítással fedett sportpályák használatba vételére 2010 őszén került sor. Balesetveszélyes állapotba került a labdafogó kerítés, a minimális karbantartáson túl nem volt még lefestve, újraheggesztve, ezért ennek elvégzése sürgető feladat.

1.11. A működést segítő anyagi források

Az iskola önálló gazdálkodási tevékenységet nem folytat. Az intézmény munkáját közvetlenül támogató Törökugrató Iskola Alap Alapítvány 2022-ben újjászerveződött.

A személyi jövedelemadó 1%-ának az Törökugrató Utcai Iskola Alap Alapítvány (továbbiakban: Alpítvány) számára történt felajánlásokból többek között kulturális programok, táboroztatások finanszírozását, oktatási célú eszközök beszerzését, hátrányos helyzetű tanulók támogatását biztosította a szervezet Kuratóriuma.

Az intézmény nemzetiségi feladatai ellátásához rendszeres anyagi támogatást nyújt Újbuda Német Önkormányzata. A nemzetiségi önkormányzattól szakmai napok szervezéséhez, könyvtári állomány bővítéséhez, táboroztatáshoz anyagi támogatást kaptunk. Hasznos számunkra, hogy a német nyelvet tanító kollégáink részére előfizetést biztosítanak a „*Neue Zeitung*” című hetilapra, illetve a hazai német közösség évkönyvére.

1. 12.Mérések, eredmények

Az Újbudai Pedagógiai Intézet 2011-ben programot indított annak felmérésére, hogy a kerület általános iskoláiba beiratkozott 1 évfolyamos gyerekek milyen fejlettségi szinten érkeznek az óvodákból. Ezen felmérés értékelése alapján elsős tanulóink tudásszintjének sokévi átlaga 83%-os.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskolában minden tanévkezdéskor, immár országos program keretében ugyancsak értékeljük az első évfolyamos tanulóink tudásszintjét és meghatározzuk azok körét, akik esetében indokoltnak látják az alapkészségeiknek a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszerrel (Difer) való további kiértékelését is. (A Difer a kisiskolás életkorban, az iskolai előrehaladás szempontjából kritikus elemi készségek - írásmozgás-koordináció készsége, beszédhallgatás készsége, relációszókincs, elemi számolás, tapasztalati következtetés, tapasztalati összefüggés-megértés, szocialitás - diagnosztikus értékelésére alkalmas tesztrendszer.) Iskolánkban a korábbi években nem találtunk olyan tanulót, akinél indokolt lett volna a vizsgálat elvégzése. A 2023/24-es tanév indításakor már 11 elsős tanuló készségeinek Difer felmérésére tettek javaslatot az osztálytanítók.

Az alsó tagozaton félévkor és év végén mi is kezdeményezünk belső szaktárgyi méréseket helyesírásból és matematikából. A mérés eredményeit az igazgatóhelyettes, a szaktanárok, tanítók értékelik, majd az eredményeket ismertetik a tantestülettel.

A magyar közoktatás országos mérési rendszerének keretében, az évenkénti kompetenciamérésbe a Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola 2003-ban kapcsolódott be. A 2021/2022-es tanévtől kezdődően a méréseket a tanulóknak online felületen kell teljesíteniük.

A 2023/24-es tanévben a digitális országos kompetenciamérést (OKÉV mérés) az iskoláknak 2024. március 4. és 2024. június 3. között kell lebonyolítanunk. Az inzézményünkben a mérések szervezése az általános igazgatóhelyettes, valamint a mérés-értékelési szakértő kolléga feladata.

Az idegen nyelvi mérés azt értékeli, hogy az angol és német nyelvet első idegen nyelvként tanuló 6. és 8. évfolyamos tanulók nyelvtudása megfelel-e a tantervi követelményekben előírt KER (Közös Európai Referenciakeret) szerinti szinteknek.

A 2022/23-as tanév folyamán 42 napon át mértünk, ősszel bemeneti mérés, tavasszal kimeneti mérés volt. Erőfeszítéseink megtérültek, mérési eredményeink az országos átlageredmények mellett a budapesti általános iskolák és nagy iskolák teljesítményeinek összehasonlításában is kimagasló.

A 2022/23. tanév kimeneti mérésében résztvevő tanulók száma:

Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	Tanulók száma	
			Összesen	A jelentésben szereplők
Matematika	6.	Általános iskola	78	69
Matematika	8.	Általános iskola	77	72
Szövegértés	6.	Általános iskola	78	69
Szövegértés	8.	Általános iskola	77	72
Természettudomány	6.	Általános iskola	78	68
Természettudomány *	8.	Általános iskola	77	73
Angol idegen nyelv	6.	Általános iskola	49	42
Angol idegen nyelv	8.	Általános iskola	41	39
Német idegen nyelv	6.	Általános iskola	29	26
Német idegen nyelv *	8.	Általános iskola	36	34

Átlageredményeink az országos, a budapesti általános iskolákhoz, illetve a budapesti nagy általános iskolák átlagaihoz viszonyítva:

Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	Átlageredmény (megbízhatósági tartomány)					
			A feladat-ellátási helyen	Országos	Az első viszonyítási csoport		A második viszonyítási csoport	
					Neve	Eredménye	Neve	Eredménye
Matematika	6.	Ált. isk.	1599 (1565;1635)	1493 (1492;1494)	Budapesti ált. isk.	1541 (1538;1544)	Budapesti nagy ált. isk.	1553 (1550;1556)
Matematika	8.	Ált. isk.	1743 (1716;1774)	1602 (1601;1603)	Budapesti ált. isk.	1641 (1637;1643)	Budapesti nagy ált. isk.	1654 (1650;1657)
Szövegértés	6.	Ált. isk.	1621 (1576;1654)	1475 (1474;1476)	Budapesti ált. isk.	1528 (1525;1531)	Budapesti nagy ált. isk.	1539 (1536;1543)
Szövegértés	8.	Ált. isk.	1664 (1622;1693)	1535 (1534;1536)	Budapesti ált. isk.	1568 (1565;1570)	Budapesti nagy ált. isk.	1580 (1576;1583)
Természet-tudomány	6.	Ált. isk.	1597 (1550;1639)	1500 (1499;1501)	Budapesti ált. isk.	1553 (1550;1556)	Budapesti nagy ált. isk.	1564 (1561;1567)
Természet-tudomány	8.	Ált. isk.	1663 (1632;1702)	1587 (1585;1588)	Budapesti ált. isk.	1623 (1619;1626)	Budapesti nagy ált. isk.	1635 (1631;1638)
Angol idegen nyelv	6.	Ált. isk.	1645 (1593;1684)	1500 (1499;1502)	Budapesti ált. isk.	1562 (1557;1565)	Budapesti nagy ált. isk.	1572 (1567;1576)
Angol idegen nyelv	8.	Ált. isk.	1836 (1768;1891)	1617 (1616;1618)	Budapesti ált. isk.	1681 (1678;1686)	Budapesti nagy ált. isk.	1694 (1690;1699)
Német idegen nyelv	6.	Ált. isk.	1775 (1703;1862)	1500 (1498;1502)	Budapesti ált. isk.	1594 (1586;1601)	Budapesti nagy ált. isk.	1613 (1605;1620)
Német idegen nyelv	8.	Ált. isk.	1849 (1789;1917)	1587 (1584;1589)	Budapesti ált. isk.	1665 (1656;1675)	Budapesti nagy ált. isk.	1676 (1665;1685)

A feladatellátási hely eredményénél szignifikánsan alacsonyabb az adott érték

A feladatellátási hely eredménye nem különbözik szignifikánsan az adott értéktől

A feladatellátási hely eredményénél szignifikánsan magasabb az adott érték

Fontos feladatnak tartjuk a mérési eredmények feldolgozását, a tapasztalatok tanévenkénti elemzését. A szakmai munkaközösségek felelősek az országos kompetenciamérés és az angol, német nyelvi mérés iskolai szintű előkészítéséért, az adatszolgáltatásért, a mérés lebonyolításáért, az eredmények feldolgozásáért, a jövőre vonatkozó feladat meghatározásáért.

Az OKÉV mérések eredményeit a honlapon közzétesszük, illetve a tanév végi beszámoló részét is képezik.

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola a 2023/24-es tanévben először vett részt az Oktatási Hivatal felkérésére a TALIS (Teaching and Learning International Survey – Nemzetközi tanítás- és tanulásvizsgálat) nemzetközi kérdőíves vizsgálatában, amely tanárokat és igazgatóket kérdezi meg

a tanítás és a tanulás körülményeiről, a tanítással kapcsolatos attitűdjeikről, tanítási gyakorlatukról, az iskolavezetés sajátosságairól.

Az iskola bekapcsolódott a Magyar Diáksport Szövetség által 2013-ban indított, a tanulók egységes fizikai felmérését célzó NETFIT mérési programba. A rendszer haználatával lehetőség nyílik számunkra - és a tanulók, illetve szüleik számára is – az eredmények feldolgozására, különféle szintű összehasonlítására. A kiemelkedő verseny- és sporteredményeink igazolják az oktató munkánk eredményességét, ezek biztosítják iskolánk rangos helyét a kerületi és fővárosi általános iskolák között.

1.13. Hagyományaink

A Gazdagrét-Törökugrató Általános Iskola alapítása óta eltelt negyven év alatt gazdag kulturális hagyományokat alakított ki, melyek közül az alábbiakat emelem ki.

Évfordulóinkra ezidáig két alkalommal szerkesztettünk Évkönyvet, iskolai ünnepi újságot is megjelentettünk. Intézményünk 40. évfordulóját 2024 szeptemberében tervezzük megünnepelni.

Iskolai szintű ünnepségeink a tanév idősorrendjében: tanévnyitó, ünnepi megemlékezés az 1956-os októberi, illetve az 1848. március 15-i eseményekről, ballagás és tanévzáró ünnepély.

Jeles napok között tartjuk nyilván a nemzeti emléknapokat, az egyházi ünnepeket, a Himnusz születésének napját, valamint a Víz, föld világnapját, a Zenei világnapot, a Madarak, fák napját, a Költészet napját, a Népmese napját. Ezen ünnepekről méltóan megemlékezünk évről-évre.

A német nemzetiségi tanulóink Adventi ünnepséget, Márton-napi lampionos felvonulásokat tartanak. Az angolos tanítványaink projekt hetet és Halloween-t ünnepelnek.

Örökös Ökoiskolaként egy-egy adott téma jegyében a tanév folyamán Témahetet és ÖKO-napot tartunk.

Tanév közben több alkalommal kézműves foglalkozást, tavasszal „*iskolakóstolgató*” programokat szervezünk a leendő elsős tanulóink és szüleik részére.

Az intézmény diákjainak minden tanévben közös kirándulásokat szerveznek a pedagógusok. Tavasszal két-, háromnapos, akár egyhetes erdei iskolába viszik a gyerekeket, télen sítábort, nyáron sport- és szabadidős táborokat hirdetnek meg. A német nemzetiségi tanulóink számára anyanyelvi környezetben biztosítunk nyári nemzetiségi tábori részvételt.

Diákönkormányzatunk (DÖK) minden évben faliújságversenyt, iskolarádiós programot, farsangi mulatságot, a kicsiknek mikulás ünnepséget, Suli-bulit, az ötödikeseknek Mazsola-avatót tart. A diákönkormányzat tanév végén ezüstgyűrűvel jutalmazza a végzős nyolcadikosok közül azokat, akik a DÖK munkáját aktívan, példamutatóan segítették.

Az iskola dolgozóinak közösségépítő programokat szervezünk, rendszeresek a tanári szakmai kirándulások, az ún.a „*fehérasztal*” ünnepségek.

1. 14. Kapcsolataink, partnereink

Legfontosabb belső partnereink a szülők. A tanulóink szülei nemcsak a magas szintű oktatást várják el az iskolától, hanem, hogy gyermekük megfelelő nevelést kapjon, hogy jól érezze magát az iskolában. Minden tanév elején az osztályok megválasztják a szülői munkaközösség képviselőjét, akik az osztály, a szülők érdekeit képviselik. Az iskola a szülői fórumokon, a szülői értekezleteken, féléves fogadóórákon túl egyéni és rendkívüli fogadóórákat szervez, illetve biztosít. Kiemelten kezeljük az Iskolaszék, a Szülői Szervezet és az iskolai Alapítvány Kuratóriumának rendszeres tájékoztatását az intézményünk működésével kapcsolatos kérdésekről.

Fontosnak tartjuk a folyamatos kapcsolattartás a környező óvodákkal. Napi kapcsolatban vagyunk továbbá az Újbudai Pedagógiai Irodával, a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XI. kerületi tagintézményével, az Újbudai Humán Szolgáltató Központtal, a kerületi középiskolákkal, általános iskolákkal.

Német nemzetiségi programunk keretében a kerületi Újbuda Német Önkormányzaával, a Fővárosi Német Önkormányzattal, az ELTE Tanítóképző Főiskola Idegen Nyelvű Tanszékével, a Budapest, XI. kerületi Német Nemzetiségi Kulturális közhasznú Egyesülettel működünk együtt.

Tanulóink hitoktatása érdekében a Magyar Katolikus Egyházzal, a Magyarországi Református Egyházzal és az egyház helyi gyülekezeteivel szoros együttműködést alakítottunk ki, minden tanévben megszervezzük valamennyi nálunk jelentkező, bejegyzett egyház hit- és erkölcstan oktatását.

A sajátos nevelési igényű tanulók ellátását utazó gyógypedagógusokkal biztosító Újbudai Montágh Imre Általános Iskola, Óvoda, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola és Készségfejlesztő Iskolával rendszeres a konzultáció, csakúgy, mint a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat 1. sz. Szakértői Bizottsági tagintézményének munkatársaival.

A Weiner Leó Katolikus Zeneiskola-Alapfokú Művészeti Iskola és Zeneművészeti Szakgimnázium tanárai közreműködésével szolfézs, zongora és hegedűoktatás folyik az intézményünkben.

Az iskolai sportfoglalkozások jellemzői az utánpótlás nevelés, úgy mint a „*Bozsik program*”, a „*Dobd a kosárra program*”, valamint a „*Röpsuli program*”. Ennek megfelelően a sportági szövetségekkel szoros kapcsolatot ápolunk. Tanítványaink részt vesznek úszás- és judooktatásban, kapcsolatunk van a Magyar Úszó Szövetséggel, a Gazdagréti Uszodával, illetve a gazdagréti Budai Judo Akadémiával.

Tanulóink orvosi ellátásában az iskolaorvos segít, évenkénti ellenőrzésre a közelben gyermek fogorvosi rendelő áll a tanulók rendelkezésére.

Öko feladataink teljesítése érdekében szoros kapcsolatot ápolunk az Újbuda TIT Stúdió Egyesülettel, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, a Humusz Szövetséggel, a Budapesti Művelődési Központtal, illetve a Zöld Követ Egyesülettel.

Az iskola partneri együttműködést valósít meg a Gazdagréti Összefogás Egyesülettel, a Gazdagréti Közösségi Házzal, a civil szervezetek programjai kiváló lehetőséget biztosítanak az intézmény diákjai és pedagógusai részére a helyi közösségi értékek ápolásához.

Szoros kapcsolatot ápolunk a Belügyminisztérium Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács Titkárságával és Budapest XI. kerületi Rendőrkapitánysággal. E szervezetek munkatársai, a bűn- és baleset-megelőzés témaköreiben évről-évre előadásokat is vállalnak a tanulók számára csakúgy, mint az iskola védőnője.

2013 őszétől iskolánk regisztrált tehetségpont lett, az ebben rejlő lehetőségek kiaknázására iskolánk folyamatosan alakítja ki partneri kapcsolatait. A pedagógus továbbképzésben szakmai segítséget kapunk a Budapesti Pedagógiai Oktatási Központtól és a Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központtól.

Jó a kapcsolatunk van a takarítást végző COFF Cleaning Kft-vel. és az étkezést biztosító Pannon Menza Kft Lampart konyhájával, amely igény tart a véleményünkre.

Az „*iskolagyümölcs program*” keretében a Vega Ház Kft látja el az 1–6. osztályosokat friss gyümölccsel.

BEVEZETÉS A PEDAGÓGIAI PROGRAMHOZ

A nevelési-oktatási intézményünkben a nevelő és oktató munka a Pedagógiai Program szerint folyik. A Pedagógiai Program a szakmailag autonóm nevelőtestület munkája. A program elkészítését minden érdekelttel egyeztető dialógus előzte meg. A Pedagógiai Programot a nevelőtestület fogadja el, és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A fenntartó a Pedagógiai Programhoz méri értékeléseit, elvárásait, fejlesztési támogatásait. Ez az a tájékoztató, amelyből az iskola használói megtudhatják, hogy milyen módszerű, eredményű felkészítést remélhetnek, ha gyermeküket ebbe az iskolába íratják.

A pedagógiai programunk alapjait szolgáló dokumentumok:

- Az Iskola Alapító Okirata,
- 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról
- 2011. évi CXC tv a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 51/2012 (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről (A kerettantervek képezik a mellékleteket!)
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról (Nat)
- 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 4/2013. (I. 11.) EMMI rendelete a két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelvének kiadásáról
- 17/2013 (III. 1) EMMI rendelet A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról (irányelv)
- 16/2013. (II.28.) EMMI rendelet a tankönyvvé nyilvánításról, tankönyvtámogatásról valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről (TKr.)
- 73/2013. Korm. rendelet az egyes oktatási tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- Igazgatói pályázat
- Az Iskola Házirendje
- Az Iskola Szervezeti és Működési Szabályzata
- Az Iskola Szülői Közösségének és az Iskolaszék véleményező tevékenysége
- Az Iskola rendelkezésére álló személyi, tárgyi feltételek

Pedagógiai programunk két fő részre tagolódik:

- Nevelési program
- Helyi tanterv

A nevelési program és a helyi tanterv szoros egységet alkot. A nevelési programban kitűzött célokat elsősorban a tanítás-tanulás folyamán a helyi tanterv megvalósításával és a tanórán kívüli tevékenységekkel éri el az iskola.

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelésének és oktatásának ellátása érdekében a helyi tanterv elkészítésénél figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvét is.

A Nevelési program meghatározza:

- az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, értékeit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,
- a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokat,
- a pedagógusok helyi intézményi feladatait, az osztályfőnöki munka tartalmát, az osztályfőnök feladatait,
- a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendjét,
- a tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendjét,
- a szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formáit,
- a tanulmányok alatti vizsgák szabályait,
- az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait

A Helyi tanterv meghatározza:

- a választott kerettanterv megnevezését,
- az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyakat, a kötelező és választható tanórai foglalkozások megnevezését és azok óraszámait, megtanítandó és elsajátítandó tananyagát és követelményeit, a választható tantárgyak, foglalkozások esetében a pedagógusválasztás szabályait
- a nemzetiségi oktatás nyelvi, irodalmi, kultúra – és népismereti tananyagát.
- az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit, figyelembe véve a tankönyv ingyenes igénybevétele biztosításának kötelezettségét,
- a Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályait,
- a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, valamint a magatartás és a szorgalom minősítésének elveit,
- a csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésének elveit,
- a tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszereket,
- az egészségnevelési és környezeti nevelési elveket,
- a gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket,
- a tanulók jutalmazásával összefüggő, a tanulók magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket,

NEVELÉSI PROGRAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

„Ha egyszer a pedagógus szereti a munkáját, akkor jó pedagógus lesz. Ha szereti tanulóit úgy, mint apja és anyja, akkor jobb pedagógus lesz annál, aki minden könyvet elolvasott, de nem szereti sem a munkáját, sem a tanítványait. Ha pedig egyesíti önmagában munkájának s tanítványainak szeretetét, akkor tökéletes pedagógus." (Lev Tolsztoj)

Gazdagrét- Törökugrató Általános Iskola Nevelőtestülete az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai alapelveinek kialakításában a 2011. CXC. törvény a nemzeti köznevelésről és **a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletet (A nevelési – oktatási intézmények működését meghatározó dokumentumok tartalmára, elkészítésére, alkalmazására vonatkozó szabályok) vette alapul.**

Iskolánk pedagógiai törekvéseit a klasszikus humanista szellemű értékek kialakítása, a személyiség sokoldalú fejlesztése és a tanulók teljesítményre való ösztönzése határozza meg. A kreatív tevékenység előtérbe állítása, az önálló tanulási technikák elsajátíttatása a maradandó tudás elérését célozza. Mindennapi tevékenységünkben a minőségi és hatékonysági szempontokat igyekszünk érvényesíteni, pedagógusaink felelősségérzete és belső igényessége, iskolánk versenyképességének megőrzése egyaránt ezt a beállítódást erősíti bennünk. Oktatási és nevelési módszereink megválasztásában elsősorban a jól bevált hagyományokat követjük, de befogadói vagyunk mindazoknak az újításoknak is, melyeket hatékonynak tartunk.

Iskolánk legfőbb célkitűzése a Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciák magas szintű elsajátításának biztosítása. Az intézmény értékeit e célkitűzés maradéktalan megvalósítása adja. Célunk az iskola sajátos profiljának kialakítása, az elért eredmények megőrzése. Kiemelt feladatként kezeljük a nemzeti és hazafias kompetenciák fejlesztését a dolgos hétköznapokban és az ünnepeken egyaránt. Iskolánk alapértékei közé tartozik a nyitottság és mások kultúrájának tiszteletben tartása.

Kiemelt célunk:

- az alapkészségek kialakítása és megszilárdítása a tanulók életkori sajátosságainak, ill. a helyi tanterveknek megfelelően,
- a művelődéshez való jog esélyegyenlőség alapján való gyakorlása,
- a lelkiismereti meggyőződés szabadságának és a vallásszabadságnak érvényesítése,
- a hazaszeretetre nevelés, az egészséges nemzettudat kialakítása,
- az alapvető erkölcsi értékek elsajátíttatása,
- önálló tanulásra szoktatás, az önművelés iránti igény megteremtése,
- a gyermekek, szülők és a közoktatásban foglalkoztatottak személyiségének tiszteletben tartása és kötelességeiknek meghatározása,
- a nemzeti kultúrának, mint egyedi, de az európai, illetve az egyetemes kultúra részének megőrzése, hagyományaink ápolása,
- megismertetni a nemzetiségek kultúráját, mint a magyar kultúra szerves részét,
- demokratikus közéletiségre nevelés, toleranciakészség formálása,
- a gyerekek szellemi és fizikai munkakultúrájának megalapozása,
- egészséges életmód kialakítása, testi-lelki egészség gondozás,
- környezettudatos magatartás kialakítása.

1. 1. Az iskola feladatai

1. Ismeretközvetítő (részletesen a tantárgyi programokban)
   - alapkészségek elsajátításának biztosítása,
   - szilárd, biztos ismeretek nyújtása.

2. Értékközvetítő (részletesen a tantárgyi programokban)
   - biológiai lét értékei: az élet tisztelete, az egészség értéke,
   - az „én" harmóniájára vonatkozó értékek: önismeret, önművelés, erkölcsi, etikai, vallási értékek,
   - társas kapcsolatokra vonatkozó értékek: tisztelet, szolidaritás, szeretet, tolerancia, érintkezési normák, családi életre nevelés,
   - eredményességre vonatkozó értékek: folyamatos tanulás, problémaérzékenység, kreativitás, szellemi igényesség, munka, tanulás, tudás értékelése,
   - társadalmi értékek: hazai és egyetemes kultúra értékei, hazaszeretet, emberi jogok tiszteletben tartása,
   - természeti értékek: megbecsülésük, megóvásuk, felelősségünk környezetünkért.

3. Személyiség és képességfejlesztés (részletesen a továbbiakban)
   - alapvető tanulói jártasságok, készségek, képességek kialakítása,
   - önmegvalósítás, önképzés igénye,
   - eredményes tanulási módszerek elsajátíttatása,
   - tehetséggondozás-, fejlesztés,
   - kommunikációs és manuális képességek fejlesztése.

4. Esélyegyenlőség biztosítása (részletesen a továbbiakban)
   - indulási hátrányok csökkentése,
   - szociális hátrány kiküszöbölése, ill. csökkentése,
   - tanulási problémák preventív kezelése,
   - szociális hátrányok enyhítése,
   - az esetleges ingerszegény környezet ellensúlyozása.

1. 2. Az iskola nevelési-oktatási alapelvei és céljai

1. 2. 1. Küldetésnyilatkozatunk

Iskolánk alapfeladata az 1 – 8. osztályos tanulóinknak a tantervben előírt tananyag szerinti oktatása, valamint az általános erkölcsi normák szerinti nevelése.

Fontosnak tartjuk:
- gyermekeink képességeikhez mérten a maximális tudást sajátítsák el,
- pozitív emberi kapcsolatokat alakítsanak ki,
- önbizalommal, becsületes emberi tartással felvértezve hagyják el intézményünket,
- a mai társadalmi körülmények között legjobban megvalósítható mértékű, boldog gyermekkort váltsanak fel számukra az ifjúkor évei.

Ezért minden erőnkkel azon vagyunk, hogy
- az óvodából az iskolába kerülés törésmentes legyen,

- az általános és német nemzetiségi tantervű osztályainkban egyformán magas szintű oktatásban részesüljenek,
- a pályaválasztás reális, sikeres legyen.

Céljaink megvalósítása érdekében
- törekszünk a mindennapos, tudatosan magas színvonalú munkavégzésre,
- állandó szakmai fejlődéssel korszerű tudást biztosítunk tanulóinknak,
- nagy odafigyeléssel, törődéssel bánunk tanulóinkkal,
- felkészítjük tanulóinkat a különféle megmérettetésekre (versenyek, felvételi vizsgák).

Tudatában vagyunk annak, hogy mindez csak az iskola – tanuló – szülői ház együttműködésében valósulhat meg, ezért rendszeresen tájékozódunk partnereink igényeiről, munkánkkal kapcsolatos véleményéről, melyet később beépítünk oktató – nevelő munkánkba.

1. 2. 2. Pedagógiai alapelveink

Az iskolából kikerülő tanulók az elsajátított gondolkodási műveletek segítségével kreatívan, önállóan is képesek legyenek önmaguk tudásának bővítésére, fejlesztésére, vagyis alapismereteik alkalmazhatók és fejleszthetők legyenek a hétköznapi életükben.
Legyenek képesek ismereteik, kommunikációs készségeik (írás, olvasás, számolás, beszédkommunikáció, viselkedési kultúra) birtokában tudatosan és igényesen élő, egymást segítő ifjakká válni, akikre jellemző:
- a színvonalas alapműveltség,
- egymás tisztelete és mások megbecsülése,
- a haza iránti elkötelezettség, társadalmi érdeklődés,
- alkotó diákélet, életkoruknak megfelelő értékrend, döntési képesség.

A meghatározott órakeretben, a megválasztott tananyaggal és tankönyvi tartalommal, az adekvát pedagógiai módszerek hatására alakuljon ki a tanulókban:
- a megfigyelés centrikus gondolkodás,
- az ismeretek felidézésének képessége a memoriterek, versek, dalok, idézetek, szabályok megtanulásával,
- a komplex látásmód,
- a fokozott beszéltetéssel (leírás, elmondás, elbeszélés, párbeszéd, szerepjáték) a helyes kommunikáció, előadásmód,
- az összehasonlítási, ok-okozati, a viszonyítási, bizonyítási vagy cáfolási képesség,
- a csoportosítási, rendszerezési képesség,
- a kiemelés, az általánosítás, az indoklás, az ítéletalkotás és következtetés képessége,
- a kreativitás (nyílt cselekvésre való képesség),
- az egyéni képességek kibontakoztatása differenciált feladatokon keresztül,
- a tantárgyi kötődés, az iskolához való tartozás öröme.

1. 2. 3. Pedagógiai céljaink és feladataink

Nevelő-oktató munkánk célja, hogy átvezessük a gyermekeket az óvoda játékközpontú tevékenységéből az iskolai tanulási tevékenységekbe. Célunk olyan fiatalok kibocsátása, akik igényes alapismeretekkel rendelkeznek, amelyek alapul szolgálhatnak a középfokú ismeretrendszer megszerzéséhez.

Célunk felfedeztetni az alkotás izgalmát, örömét, a tudás iránti vágyat. Hozzásegítjük tanulóinkat ahhoz, hogy megtalálják azt, amivel felnőttként szeretnének foglalkozni.

Tudatosan csökkenteni kívánjuk a tanulókat érő kudarcokat, mivel a sikereken keresztül történő munkavégzést tartjuk célravezetőnek.
Mindezeket olyan tartalmú tananyaggal kívánjuk szolgálni, amelyek az életkori sajátosságoknak maximálisan megfelelnek. A tantervi tartalommal differenciálni kívánunk, esélyt, lehetőséget teremteni arra, hogy mindenki tehetségének, adottságainak megfelelően bontakozhasson ki.

Mindezek alapján a jelenlegi nyolcosztályos struktúrában feladatunk az ismeretek közlése és a személyiség fejlesztése.

Közvetíteni kívánunk:

- alapvető, tudományos igényű ismereteket,
- tárgyilagos vallási és világnézeti információkat,
- magatartási, viselkedési normákat, modelleket.

Fejleszteni kívánjuk:

- az értelmes, a kreatív és mérlegelő gondolkodást,
- a kommunikációs képességeket és készségeket,
- a manuális képességeket tudatosan irányított tevékenységrendszeren keresztül,
- az egész életen át történő tanulási igényt,
- a haza szeretetét,
- a társadalmilag elfogadott erkölcsi normák ismeretét, betartását,
- a demokratikus és felelős döntési készséget,
- a másikra való figyelést, a világ dolgai iránti érdeklődést,
- az egészséges életmódra való törekvést.

1. 3. Nevelési-oktatási céljaink és feladataink elérésének eszközei, eljárásai

Az értékes magatartás- és tevékenységformák beidegződéséhez, szokássá alakításához:
- a konkrét és következetes követelés módszere,
- a gyakoroltatás módszere,
- a segítségadás módszere,
- az ellenőrzés módszere,
- az ösztönzés módszere.

Magatartási modellek közvetítése:
- az elbeszélés,
- a tények és jelenségek bemutatása,
- a műalkotások bemutatása,
- a személyes példaadás.

Meggyőződés-formálás:
- az előadás, magyarázat, beszélgetés,
- a tanulók önálló elemző munkája.

Közvetett pedagógiai módszerek, eljárások:
- iskolai hagyományok kialakítása, őrzése, ápolása,

- közvetett követelés, ösztönzés, ellenőrzés,
- a nevelő személyes részvétele a közösségi tevékenységben,
- pozitív egyéni és csoportos minták kiemelése a közösség előtt,
- közvetett felvilágosítás, a vita módszere.

1. 4. Az iskola profiljainak jellemzése

Általános tantervű osztályok

Az általános iskolában alapfokú nevelés-oktatás folyik. A tanuló az érdeklődésének, képességének és tehetségének megfelelően felkészül középiskolai, illetve szakiskolai továbbtanulásra, valamint a társadalomba való beilleszkedésre.

Célok:

- az alapvető kerettantervi ismeretek átadása, kiemelten a szövegértés, kommunikáció, írás és matematikai ismeretek megfelelő szintű elsajátíttatása,
- az alapismeretek bővítése, az alkalmazások egyre szélesebb lehetőségeinek bemutatása,
- összetettebb, színesebb feladatok megoldása, értelmezése,
- a kerettantervben nem szereplő új területek megismertetése,
- a tanulók felkészítése a problémamentes továbbtanulásra, a hasznosítható, piacképes tudás megszerzésére,
- a tanulási folyamat megszerettetése.

Eszközök:

- csoportbontás, differenciált munkavégzés,
- emelt óraszám a lehetséges órakeretből,
- a számítástechnikai ismeretek, a digitális tananyag felhasználása,
- elismerés, dicséret, jutalmazás,
- motiválás, bizalom, bíztatás.

Német nemzetiségi osztályok

A nemzetiségi oktatás - a magyarországi közoktatás részeként - megvalósítja az iskolai nevelés és oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítja a nemzetiségek nyelvének tanulását, a nyelvükön való tanulást, a nemzetiségek történelmének, szellemi és tárgyi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és - teremtést, az önismeret kialakítását, a nemzetisége jogainak megismerését és gyakorlását. A nemzetiségi oktatás segíti a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozót abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze identitását, vállalja másságát, elfogadja és másoknak is megmutassa a nemzetiségek értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

Az alsó tagozaton a nemzetiségi oktatás két tannyelvű, felső tagozaton nyelvtanító formában zajlik.

Célok:

- a tanulók számára váljanak nyilvánvalóvá a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és alakuljon ki bennük a reális nemzetkép és kisebbségkép,
- a tanulók felismerjék az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit és megismerjék a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és nemzetiségi jogok megsértésének jelenségét, illetve a jelenség elleni fellépés jogi és egyéb eszközeit,
- a német nyelv elsajátítása a tanulók képességeinek megfelelően.

Eszközök:

- heti 5 német óra,
- nemzetiségi hon és népismeret, minden évfolyamon órarendbe építve oktatjuk. A nemzetiségi tartalom megjelenik az ének-zene, a tánc és a drámaoktatásban is, továbbá a tanórán kívüli tevékenységekben (énekkar, népi tánc szakkör, nemzetiségi ételek készítése, kézműves foglalkozások, múzeumi séták, projekt napok).
- első évfolyamon az ének, testnevelés, technika tárgyak magyar és német nyelven történő tanítása,
- második évfolyamtól a környezetismeret kétnyelvű oktatása, a már meglévő tárgyak mellett,
- felső tagozaton a nyelvoktató nemzetiségi program érvényesülése,
- hazai nemzetiségi településekkel való kapcsolattartás,
- versenyeken, hagyományőrző programokon való részvétel,
- nyelvterületi gyakorlás biztosítása.

2. SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

> *„A pedagóguspályánk szépsége abban rejlik, hogy nap, mint nap gyerekek között lehetünk, és részesei vagyunk személyiségük ezerféle megnyilvánulásának, testük, lelkük, értelmük fejlődésének és rövidebb-hosszabb ideig végigkísérhetjük őket azon az úton, melynek a neve**: élet**”*

A személyiségfejlesztés alapja olyan közös gondolkodást kíván az iskolától, az iskolafenntartó- és használótól, amiben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a középpontban, figyelembe véve, hogy az oktató-nevelő munka színtere nemcsak az iskola, hanem a társadalmi élet és tevékenység számos egyéb fóruma is. Az általános iskolai képzés magába foglalja a társadalomra, a művészetekre, a természetre, a tudományra, a technikára vonatkozó kultúra alapvető eredményeit, a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével.

A személyiségfejlesztés megalapozza a tanulók műveltségét, világszemléletét, társas kapcsolataikat, eligazodásukat fizikai, mentális világukban, tájékozódásukat, szűkebb és tágabb környezetükben.

Nevelő-oktató munkánk középpontjában a tanuló tudásának, képességének, egész személyiségének fejlesztése áll.

Iskolánk:

- a pedagógiai igényesség, a szakmai felkészültség, a hivatástudat szellemében neveli, oktatja tanulóit;
- gyermekbarát, rendre törekvő, áttekinthető rendszert kíván;
- előtérbe helyezi a „nevelést”, a kötelességek és jogok egyensúlyát;
- hangsúlyozza az egyén és a közösség egymásrautaltságát;
- erősíti az érzelmi nevelést;
- az értékek tiszteletére, megbecsülésére neveli diákjait.

Nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy tanulóink:

- legyenek egészséges lelkületűek, rendelkezzenek kellő önbizalommal, reális énképpel és pozitív életszemlélettel;
- birtokolják azokat a személyiségjegyeket (pl. kitartás, akaraterő), amelyek a siker eléréséhez szükségesek;
- tiszteljék a munkát, becsüljék meg az értékeket;
- szociális érzéke, toleranciája, empátiás készsége fejlődjön;
- alakuljon ki felelősségtudatuk;
- rendelkezzenek az egészséges és a kulturált életmód cselekvési motívumaival.

A tanítás-tanulás során arra törekszünk, hogy:
- fejlődjenek tanítványaink értelmi, önálló ismeretszerzési és kommunikációs készségei, képességei
- a tananyag feldolgozása, összefüggéseinek feltárása során megalapozzuk a diákok műveltségét;
- formáljuk világképüket;
- segítsük társas kapcsolataik kialakulását, a tájékozódást szűkebb és tágabb környezetükben.

Feladatok
Tanítványaink
- rendelkezzenek minél több hasznos ismerettel az őket körülvevő világról;
- legyenek képesek önálló ismeretszerzésre;
- tudásukat kreatívan alkalmazzák;
- ismerjék és védjék szűkebb és tágabb környezetük természeti és kulturális értékeit;
- tudják hazánk, városunk történelmét, alakuljon ki egészséges hazaszeretetük;
- legyenek képesek a művészeti alkotások befogadására, esetleg azok alkotására;
- őrizzék meg testi és lelki egészségüket, tudják a betegségek megelőzésének módját;
- rendszeres testmozgással biztosítsák testi, szellemi, lelki frissességüket;,társas kapcsolataikra legyen jellemző a mások iránti jóindulat és segítség.

Az ismeretszerzéssel kapcsolatos személyiségfejlesztés

Minden oktató feladata, hogy tanítványait minél érthetőbben és minél színesebben megismertesse a NAT követelményrendszerén alapuló ismeretanyaggal. A tanuláson keresztül tudjuk megtanítani azt is, hogy milyen problémákat, feladatokat hogyan lehet a legésszerűbben, a leggyorsabban és legsikeresebben megoldani.

Meg kell ismertetni őket az iskolán kívüli ismeretszerzés módjaival.
Folyamatosan fel kell mutatni, hogy tudásukat a mindennapi életben hogyan tudják felhasználni.
Ügyelni kell az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő terhelésre.
Egyéni tanulási problémák esetén az iskola órakeretet biztosít a felzárkóztatásra.
A tehetséges tanulók külön órakeretben kapnak lehetőséget a hatékonyabb képesség-fejlesztésre.
Tudásukat tanulmányi versenyeken vethetik össze kortársaikkal.

A nevelés, személyiségfejlesztés színterei:
- tanórai nevelés, személyiségfejlesztés,
- tanórán kívüli nevelés, személyiségfejlesztés,
- iskolán kívüli nevelés, személyiségfejlesztés.

A személyiség-fejlesztés területe	*Iskolán belül*		*Iskolán kívül*
	Tanórán	***Tanórán kívül***	
Értelmes, kreatív és mérlegelő gondolkodás	Valamennyi tantárgy	Szakkörök, pályázatok, tanulásirányítási foglalkozás és osztálykirándulások keretében	A családban Múzeumi foglalkozásokon
Kommunikációs képességek és készségek	Magyar nyelv és irodalom Idegen nyelv, Ének-zene, Színház és dráma Osztályfőnöki, Informatika, Könyvtár, Hon- és népismeret Médiaismeret	Ünnepélyeink, DÖK napi műsorunk, Heti értékelés a napköziben Az iskolai könyvtár használata Logopédiai foglalkozások,	Tanulmányi séták Tanulmányi kirándulások Opera-, hangverseny- és színházlátogatások
Manuális képességek	Technika, Rajz, Idegen nyelv, Dráma	Szakköri foglalkozásokon Napköziben a kézműves foglalkozásokon Az iskola dekorálásában	Múzeumi órákon Művelődési házakban, játszóházakban
Az egész életen át történő tanulás igényének felébresztése	Korszerű ismeretek közvetítése a tanulói érdeklődést felkeltő pedagógiai attitűd megjelenítésével, motiválással – minden tantárgyból	Könyvtár használata Tanulmányi versenyeken való részvétel Feladatmegoldó versenyek Tanulásirányítási foglalkozások Pályázatok	Opera-, hangverseny- és színházlátogatások szervezése Múzeumok, Kiállítások Táborok
Demokratikus döntések	Dráma, Osztályfőnöki, Életvezetési ismeretek, Történelem, Etika	Részvétel az DÖK munkájában Napközi: heti értékelés, felelősi rendszer működtetése	Táborok
Egymásra való figyelés, a világ dolgai iránti érdeklődés	Ének-zene, énekkar, Dráma, Testnevelés, Néptánc Etika, Történelem, Médiaismeret Osztályfőnöki	Napközi: szabadidős tevékenységek Első osztályosok fogadása Ballagás, Gyermeknap, Anyák napja, Karácsonyi Koncert	Vallási közösségek iskolarádió, Tv, rádió, Internet
Egészséges életmód Környezeti nevelés	Testnevelés, Környezetismeret Biológia, Egészségtan, Földrajz, Természetismeret, Osztályfőnöki Életvezetési ismeretek	Néptánc, Egészségügyi szakszolgálatok Sportkörök, Sport- és gyermeknap, Napközi otthon: levegőzés, tisztálkodási és étkezési szokások Föld napja, Öko-nap	Kirándulás, Természetjáró délután, Táborok: sítábor, nyári táborok,

Az osztályfőnök feladatai a személyiségfejlesztésben
Az osztályfőnöknek figyelnie, koordinálnia kell a gyermekek személyiségfejlődését. Ezért fontos az egyes osztályokhoz a legmegfelelőbb nevelő kiválasztása.

Az osztályfőnöki órák:
- témaválasztása illeszkedjen a tanulók életkori sajátosságaihoz, a személyiségfejlesztés feladataihoz;
- a személyiségfejlesztő programjának kidolgozása foglalja egységes rendszerbe az intézményi személyiségfejlesztést.

3. AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

A mindennapos testnevelés megszervezése

A felnövekvő nemzedék egészséges életmódra nevelésében óriási felelősség és számos feladat hárul az iskolára. Az egészséges életmód kultúrájának elsajátítása az általános műveltség szerves részét képezi. Az egészség egybefoglalja a testi, a mentális – lelki – és a fizikai, valamint a szellemi jólétre való képességeket, állapotokat.

Az általános iskolás tanulók harmonikus testi-lelki fejlődésének megalapozása fontos célunk. A családokkal együttműködve alakítjuk ki a legfontosabb egészségmegőrző és betegségmegelőző szokásokat, felkészítjük őket az egészséget károsító dohányzás, alkohol- és kábítószer fogyasztás veszélyeinek felismerésére.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően erősítjük bennük a **rendszeres mozgás iránti igényt**. Ennek az igénynek kielégítését célozta meg a 2012/13 – as tanévben az 1. és 5. évfolyamon, a továbbiakban pedig felmenő rendszerben bevezetésre kerülő **mindennapos testnevelés.**

Programunk a serdülők egész személyiségének fejlesztését tűzi ki céljául, ezzel kívánja megvédeni ezt a legveszélyeztetettebb, legsérülékenyebb korosztályt a rohamosan terjedő szenvedélybetegségektől.

3. 1. Egészségnevelési feladatok

Higiéniás magatartásra nevelés:
- Általános testápolás
- Fogápolás
- Serdülőkori higiéniás problémák
- Egészséges öltözködés
- A tisztaság iránti igény.

Környezeti higiénére nevelés:

- A közvetlen tanulói környezet higiénéje
- A lakás, lakókörnyezet, az iskola higiénéje.
- A település higiénéje.

Az egészséges táplálkozásra nevelés:

- Korszerű táplálkozástechnikák megismertetése.
- A táplálkozás napi és évszakos ritmusának tudatosítása.
- A megfelelő étkezési szokások kialakítása:
    - Az étkezés higiéniája
    - Az étkezés esztétikája
    - Az étkezés társas jellege.

Az egészséges mozgásfejlődés biztosítása:

- A rendszeres testmozgás, testedzés iránti igény felkeltése
- A sportolás szükségletté éttele
- A mozgás örömszerző funkciójának felismertetése
- Erőnlét, terheléstűrés, állóképesség egyéni fejlesztése.

Baleset - megelőzésre, betegségek elkerülésére, az egészség megóvására nevelés:

- A balesetveszélyes helyzetek felismerése és elkerülése
- Elsősegély - nyújtási ismeretek adása
- Beteggondozási alapismeretek elsajátíttatása
- A gyógyításba, gyógyulásba vetett bizalomra nevelés
- A szűrővizsgálatok, a prevenció jelentőségének felismertetése.

Mentálhigiéné, krízisprevenció:

- A lelki egészség megóvására nevelés
- A szocializációs folyamatok segítése
- A problémamegoldó, konfliktustűrő – és kezelő képesség fejlesztése
- A pozitív jövőkép kialakításának fejlesztése.

A függőséghez vezető szokások megelőzésére nevelés:

- A függőséghez vezető motívumok, veszélyhelyzetek felismertetése
- Az egészséget veszélyeztető élvezeti cikkek elutasítására nevelés.

Harmonikus kapcsolatok kialakítására nevelés:

- Reális önismeretre nevelés
- Elfogadó, toleráns magatartásra nevelés
- Felelős, örömteli párkapcsolatokra nevelés.

Családi életre nevelés:

- A családtervezésre gyermeknevelésre való felkészítés
- A család harmonikus életvitelének megtervezésére, megszervezésére való nevelés
- A családi szerepek megélésére való nevelés.

3. 2. Az egészségnevelés terén kitűzött célok megvalósítását szolgáló tevékenységformák

3. 2. 1. Iskolai szinten

Együttműködünk az iskolaorvossal, védőnővel, akik meghatározott (látás, hallás, vérnyomás antropometria, gerinc) szűréseket végeznek, védőoltásokat adnak, tisztasági vizsgálatokat (pl.fejtetvesség) végeznek iskolánk gyermekeinek.
Minden tanévben fogászati szűrésen vesz részt valamennyi tanuló.
Évenként megteremtjük a lehetőségét annak, hogy tanulóink külső vállalkozó által végzett számítógépes lúdtalp – szűrésen vegyenek részt. Szükség esetén a szülők lúdtalpbetétet rendelhetnek.

Jó kapcsolatunk van az NNK (NEMZETI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT)-tal multinacionális cégekkel, rendőrséggel és egészség-neveléssel foglalkozó alapítványokkal, akik felvilágosító füzetekkel, egészségügyi csomagokkal segítik munkánkat.
Nyolcadikosaink részt vesznek az A-HA! Országos Szexuális és Mentálhigiénés Felvilágosító Programban, melynek regisztrált oktatója iskolánk védőnője. A program tematikája a kamaszkor testi, lelki problémáira igyekszik praktikus tanácsokat, megoldási lehetőségeket nyújtani.

Tanulóinkat az alkohollal, dohányzással, drogokkal kapcsolatos ellenállásra, a dohány és alkoholfogyasztást ösztönző ingerekkel szembeni aktív elutasításra neveljük. A 7. és 8. évfolyam osztályainak a drog – prevenció terén végzettséggel rendelkező kollégánk, illetve iskolánk védőnője tematikus órákat tart a témában.

Részt veszünk a Vidékfejlesztési Minisztérium által támogatott Iskolagyümölcs programban, így az 1 – 6. évfolyamos tanulóink (2019/20. tanévben aktuális) rendszeresen jutnak friss gyümölcshöz és gyümölcsléhez. A program kiegészítő intézkedéseként évi négy foglalkozás keretében bővítjük tanulóink ismereteit az élelmiszerekről, az egyes tápanyagokról és a helyes táplálkozásról.

A házirendünkben megtalálható tanulóink kulturált, évszakoknak megfelelő öltözködési szokásainak szabályozása.

A tűz-, baleset- és munkavédelmi szabályokat az osztályfőnöki órákon és a tanév első szakóráin ismertetjük meg a tanulókkal.

Iskolánk részt vesz az MVH által támogatott Iskolagyümölcs Programban, melynek keretében alsó tagozatosain rendszeres friss gyümölcs fogyasztásával jutnak a szükséges vitaminokhoz.

3. 2. 1. 1 Elsősegélynyújtás

Az **elsősegély - nyújtási** alapismeretek minden magyar állampolgár kompetenciáinak részévé kell, hogy váljanak.

Szaktárgyi órákon a tudásanyag egy része elsajátítható, részletesebben a helyi tantervben az alábbi témakörökön belül kerül megtárgyalásra:
Fizika: Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek, érintésvédelmi ismeretek.
Kémia: Az ember megismerése és egészsége. Veszélyes anyagok és kezelésük a háztartásban.

Biológia: Az ember megismerése és egészsége.

Tanórán kívüli foglalkozások tekintetében az osztálykirándulások túráinak megszervezése során az osztályfőnökök, osztálytanítók ismertetik a tanulókkal a legjellemzőbb balesetek következtében szükséges eljárásokat.

Projeknapok, egészségügyi szakember bevonása: A rendszeresen megszervezett sport – és családi napok programjában szerepel az elsősegély – nyújtási képzés, melyet szakember (orvos szülő, a Gyógyír XI. Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit kht munkatársa vagy az Országos Mentőszolgálat munkatársa) tart. Ezeken az alkalmakon az érdeklődő szülők is részt vehetnek.

3. 2. 2. Testnevelés órákon

3. 2. 2. 1. A mindennapos testnevelés megszervezése

A Köznevelési törvény 27. § (11) bekezdés szerinti **mindennapos testnevelést** az iskolai nevelés-oktatás első, ötödik, kilencedik évfolyamán 2012. szeptember 1-jétől kezdődően felmenő rendszerben kell megszervezni. A többlet testnevelési órákkal a Kt. 52. § (3) bekezdésében meghatározott tanulói kötelező tanórai foglalkozások száma megnövelhető. A többi évfolyamon a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény szerinti mindennapos testmozgást kell kifutó rendszerben kell megszervezni. Az öt testnevelés órát az órarendbe kell beépíteni a tanulók részére. Az iskola a tanulók számára a mindennapos testnevelést, a 2012/13-as tanévben minimum 3 kötelező délelőtti tanórán, és maximum 2 kötelező délutáni iskolai, illetve iskolán kívüli foglalkozásokon szervezi meg.

A kötelező délutáni sportfoglalkozás az alábbiak szerint kiváltható:

a) A kerettantervben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással:
   - az alsó tagozaton a napközis szabadidő időtartamában, osztálytanítók által megtartva, formái: gimnasztika, labdajátékok, sorversenyek, tánc, játékos torna.
   - a felső tagozaton lehetőség szerint szaktanárok által megtartva: kosárlabda, röplabda, labdarúgás, tollaslabda és tájékozódási futás sportágakban.

b) iskolai sportkörben való sportolással,

c) versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel.

Ily módon bármely táncművészeti oktatásban rendszeresen és igazoltan résztvevő, illetve bármely fizikai terhelést jelentő sportágban, versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló, a vezető által kiadott igazolással felmentés kaphat a két óra délutáni foglalkozás alól.

Ha a délelőtti órarendbe nem illeszthető be, akkor a többi diák számára a két kötelező órát az iskola délutáni sportfoglalkozásokon szervezi meg. Ezeken a foglalkozásokon, amennyiben lehetőség van rá, az iskola más tanulója is jogosult részt venni.
A délutáni foglalkozásokon való részvételhez az iskola biztosítja, hogy az udvar, a tornaterem, az aula és bármely üres tanterem a tanulók számára nyitva legyen.
A sportfoglalkozások pontos idejét tanévenként az órarend tartalmazza, és a résztvevők jelenlétét, a foglalkozást tartó pedagógus, sportnapló vezetésével ellenőrzi.

A kötelező sportfoglalkozásokról a távollétet a tanóráknak megfelelően kell igazolni.

A testnevelés órák szakszerű megtartásához biztosítottak a tárgyi feltételek: nagyméretű tornaterem, jól felszerelt szertár, négy testnevelő tanár – szakedzői képesítésekkel, korszerű, műanyag borítású udvari sportpályák.

A testnevelés órák anyaga, valamint a testedző programok megfelelnek egészségfejlesztési feladatainknak.

Minden tanórán van gimnasztika, légzőgyakorlat és keringés - illetve – és tartásjavító torna, illetve sportjáték.

Minden testnevelés óra és egyéb testmozgási alkalom örömöt és sikerélményt jelent az eltérő adottságú tanulóknak.

A testnevelők évente két alkalommal – ősszel és tavasszal felmérik a tanulók fizikai állapotát.
Az átmenetileg testnevelés alól felmentett tanulónak is meg kell jelenni a foglalkozás helyszínén.

A tanulók egy részének egészségi állapota indokolhatja, hogy szakorvosi vélemény alapján könnyített – vagy gyógytestnevelésen vegyen részt.
A könnyített testnevelés során az érintett tanuló részt vesz a testnevelés órákon, de bizonyos mozgásokat – az állapotától függően – nem kell végrehajtania.
Az iskolaorvos – a szakorvosi vélemény figyelembe vételével – a tanulókat gyógytestnevelési foglalkozásokra utalhatja, ahol megjelenésük és aktív részvételük kötelező.
Testnevelőink között van gyógytestnevelői képzettséggel rendelkező pedagógus.

3. 2. 3. A többi tanórán

Valamennyi oktatott tantárgyunk tananyag – tartalmában megtalálhatóak az egészségnevelés elemei.
Az 5. évfolyamon a tánc – és dráma órákon, a nemzetiségi programunk keretében zajló hon – és népismereti órákon tanított néptánc az erőnlét és a mozgáskultúra fejlesztését is szolgálja.
Valamennyi pedagógusunk megköveteli a tanórákon a helyes testtartást.
Tanórák közötti szünetekben illetve a napközis szabadidőben az időjárási viszonyoknak megfelelően az iskola udvarán szabad mozgást, levegőzést biztosítunk.

3. 2. 4. Tanórán kívül

A sportköri foglalkozásokon a házi- és kerületi versenyekre való felkészülés differenciált formában történik. Minden évben megrendezésre kerül a XI. ker. Diákolimpia, amelyben,

különféle sportágakban versenyeznek iskolai csapatok. Évek óta működő szakköreink: kézilabda, labdarúgás, kosárlabda, röplabda, tájékozódási futás.
Legügyesebb és legtehetségesebb tanulóink kerületi, fővárosi, országos és nemzetközi versenyeken szerepelnek, illetve sportegyesületek tagjai. Legsikeresebb versenyek a labdarúgás, úszás, atlétika, akrobatikus rock-and-roll, kosárlabda, futó-, és sakkversenyek, valamint a tájékozódási futás.
Kiemelt, egész iskolát megmozgató iskolai rendezvényünk az évente legalább egy alkalommal megszervezett iskolai sport – és egészségnap, melyen rendszeresen van meghívott előadónk egészségfejlesztésben szakirányú végzettséggel rendelkező szakember a szociális vagy egészségügyi területről, háziorvos, védőnő vagy civil szervezet munkatársa személyében.

Az egészségnapok rendezvényinek sorában tanulóink számára legnépszerűbb az egészséges ételek és italok– szendvicsek, saláták, gyümölcstálak, ivólevek – készítése, tálalása és elfogyasztása. Az előkészületek a szülők aktív közreműködését is igénylik.

Évente egy alkalommal országjáró kiránduláson vesznek részt tanulóink, ahol megismerhetik a természeti és épített környezet jellegzetességeit, ezek kulturális, történelmi, néprajzi emlékeit. A kirándulások alkalmával sok mozgást, túrákat, testedzést, sportolási lehetőségeket biztosítunk az osztályközösségeknek.

A napközis csoportokat vezető pedagógusok a szabadidős tevékenység és a délutáni tanulási idő alatt is a helyes napirend kialakításával, a mozgásos elfoglaltságok optimális arányával, az étkezés kultúrájának gyakoroltatásával, a higiéniai követelmények betarttatásával nagymértékben járulnak hozzá egészségfejlesztési programunk megvalósításához.

A szülői munkaközösség kezdeményezésére és a szülők anyagi terhére nemzetiségi tanulóink számára német népismereti tábort szervezünk, a felsős tanulóink erdei iskolában vehetnek részt. A természeti környezet tisztelete, az egészséges életmódra nevelés hasonlóképpen érvényesül, mint a táboroknál és az országjáró kirándulások esetében.

A tanítási szünetekben, a különböző évszakokban táborokat szervezünk: sítábor, nyári táborok, ahol különböző túrákkal, versenyekkel, síeléssel, úszással, és a mindennapi önellátó tevékenységek kialakításával – mikro- és makro környezet rendezésével, személyes higiéné megteremtésével – biztosítjuk az egészséges életmódra nevelést.

Nagy hangsúlyt kap a tanulói közétkeztetésben az egészséges, kalóriadús táplálkozás kultúrájának biztosítása, valamint az iskolai büfé egészséges és változatos ételeinek választéka.

3. 3. Az egészségnevelésnek a nevelőtestületre vonatkozó követelményei

A diákokkal szemben támasztott követelmények indokoltságát meggyőződéssé kell fejleszteni. Ismereteket kell nyújtani, normákat kell megfogalmazni és ezeket rendszerbe kell foglalni.

Érzelmeket kell kelteni, ezeken keresztül eljuttatni a tanulókat a belátásig. Ezeket az életkor függvényében és az alkalmazott módszerek átgondolt megválasztásával érhetjük el.
A pedagógus, a pedagógusközösség életmódja mintát jelent a tanulók számára, életvitelüket ezen minták követésével alakítják.

A tudományos és mindennapi ismereteket közvetítése révén a pozitív beállítódások, magatartásformák, helyes szokások beépülnek a tanulók életstílusába.
Az iskola, mint élettér befolyásolja a gyerekek egészségi állapotát, ezért különös figyelmet kell fordítanunk az iskola és környezetének biztonságára, higiéniájára, esztétikus voltára.

3. 4. A szülők bevonása egészségnevelési programunkba

A program megvalósíthatatlan lenne a családok támogató segítsége nélkül. Szülői értekezleteken, különféle szülői fórumokon, illetve honlapunk révén igyekszünk minél teljesebb tájékoztatást nyújtani, támogatást szerezni rendezvényeinkről, törekvéseinkről. A családi napok egyre növekvő népszerűsége, a szülők egyre intenzívebb bevonódása igazolja munkánk eredményességét. Egyben meggyőződésünk, hogy a tanulókon keresztül a szülőkre is hatással vagyunk a család életvitelében a pozitív folyamatok érvényesülésére.

4. KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A közösségfejlesztés az a folyamat, amely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítja, megteremti.

A közösségi nevelés területei:

- a család,
- az iskola, (tanórák, tanórán kívüli foglalkozások, diákönkormányzat, szabadidős tevékenységek, osztályközösségek, napközi, alkalmi közösségek, osztálykirándulások, sítábor, iskolai sportkör, stb.)
- az iskolán kívüli közösségek.

Célok:

- Váljon az iskola a közösségi élet valódi színterévé.
- Önálló és öntevékeny tanulói közösségek alakuljanak, fejlődjenek.
- Teremtődjenek pozitív normák és szokások a közösségekben.
- A diákok legyenek képesek:
  - tisztelni az alapvető emberi értékeket (pl. becsület, tisztesség, megbízhatóság), váljanak ezek a tulajdonságok személyiségük részévé;
  - együttműködni másokkal;
  - barátságok, harmonikus emberi kapcsolatok kiépítésére;
  - azonosulni mások problémáival, segíteni azok megoldásában;
  - egyéni és közösségi érdekek harmóniájának megteremtésére.

4. 1. Feladatok

A tanulók

- ismerjék meg az intézmény közéleti fórumait, a demokratikus működés mechanizmusait;

- vegyenek aktívan részt az iskolai élet szervezésében, az iskola belső működésének megalkotásában, a szabályok betartásában;
- tudatosan formálják közösségük értékrendjét;
- ismerjék és teljesítsék kötelezettségeiket, gyakorolják jogaikat;
- vállalják fel nyíltan véleményüket, legyenek képesek azok egyértelmű megfogalmazására;
- tartsák be a kulturált viselkedés szabályait;
- értékeljék reálisan önmagukat és másokat, legyenek képesek elfogadni az őket ért bírálatokat, és tudják viselkedésüket, véleményüket korrigálni;
- vállaljanak közösségi megbízatásokat és végezzék el azokat felelősségteljesen.

Az iskolai közösségi foglalkozások területei és feladatai:

- Tartalmas közösségi élet szervezése. A programok kialakításában ötletadóként, szervezőként, lebonyolítóként a közösség tagjai tevékenyen részt vesznek. A közös sikerek, esetleges kudarcok kialakítják az összetartozás érzését.
- Életkornak megfelelő felelősi rendszer, diákönkormányzat kialakítása, pedagógus segítséggel való működtetése.
- A kommunikációs kultúra fejlesztése, melynek eredményeként tanítványaink képesek lesznek véleményük kialakítására, érveik kifejtésére, álláspontjuk megvédésére úgy, hogy a másik felet ne sértsék. Ugyanakkor a meggyőző érvek hatására képesek álláspontjuk felülvizsgálatára, megváltoztatására is.
- Példamutatással megtanítani, és a mindennapi életben gyakorolni a türelmet, toleranciát, a másság elfogadását.
- Beleérző képesség fejlesztése. Elfogadó, segítőkész magatartás kialakítása az elesett, segítségre szoruló emberek iránt.
- Megismertetni különböző kultúrákat, lehetőséget teremteni a nemzetközi kapcsolatok felvételére.
- Mozgósítani a közvetlen és tágabb környezetben lévő természeti és társadalmi értékek megismerésére, megóvására, gyarapítására.

Szervezeti keretek, tevékenységi formák

- Tanítási óra
- Tanítási órán kívüli tevékenységek
- Diákönkormányzat
- Hagyományőrző tevékenységek
- Egyéb alkalmak

4. 2. Tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladatok

A spontán, véletlenszerűen kialakult gyermekcsoportból valódi közösséget kívánunk formálni. Erre a közösségre jellemző kell, hogy legyen a közös cél érdekében való tevékenykedés, a közös értékrend elfogadása, a megfelelő viselkedés.

A közösség kialakítása több esztendőre jelent feladatokat, mely során támogatjuk a tanulási folyamatokat, segítjük a közvetlen tapasztalatszerzést, példamutatással, bírálat, önbírálat segítségével a közösségi cselekvéseket alakítjuk ki, a már elért eredményeket továbbfejlesztjük, építünk az előző osztályokban már kiépült folyamatokra.

Osztályközösségek alakítása csak a nevelő közösség közös értékrendje, azonos álláspontja és gyakorlata alapján hiteles és lehetséges. Az osztályközösségek a szinte véletlenszerűen összekerülő gyerekek csoportjaiból alakulnak ki, mely folyamatban a legfontosabb szerepe az osztályfőnöknek van. Ez irányú munkája kiterjed az iskolai értékekkel közös belső szabályrendszer kialakítására, a közösség belső egységének kiépítésére. Törekednie kell arra, hogy valamennyi tanuló megtalálja a helyét a közösségben, időről-időre fel kell térképeznie a közösség belső viszonyait, a perifériára sodródott tanulók helyzetét meg kell könnyítenie.

Ennek érdekében a többi nevelővel, a szülőkkel konzultálnia kell, szükség esetén a családlátogatás lehetőségét is ki kell használnia. Osztályfőnöki munkájában a közösségi és egyéni érdekek azonosságát, vagy különbözőségét tudatosítania kell, támogatnia kell a tanulókat az önmegvalósításban. A közösségi normákat betartó, alkalmazó tanulók elismerése, ill. a szabályokat be nem tartók elmarasztalása a magatartás jegyekben (rendszerét lásd később) és az értékelő iskolagyűlésen történik. A közösség fejlesztése valamennyi tanórán is lehetséges, sőt szükséges. Pl. a környezetismeret-földrajz a család, a lakókörnyezet, az iskola témáin keresztül is nevel a haza szeretetére, erősíti a magyarságtudatot, elhelyezi hazánkat a nemzetek közösségében.

4. 3. Tanórán kívüli közösségfejlesztési feladatok, lehetőségek

A tanórán kívüli kötetlen élmények közösségformáló szerepe alapvető. A játék és egyéb formák tudatos tervezése, vezetése elősegíti a társas együttlét szabályainak megtanulását, gyakorlását, kialakítja a természet és környezet megóvásának igényét, erősíti a közösséghez tartozás örömét.

A közösségek fejlődését segítik elő a közös kulturális programok, **fellépések, színház- és mozi látogatások, kiállítások, múzeumi műhelyfoglalkozások,** a Parlament megtekintése, a Csodák Palotája, az Állatkert, a Planetárium, a karácsonyi osztályünnepségek, az Anyák napjára összeállított műsorok és az egyéb hagyományos rendezvények. (lásd az iskolai hagyományoknál)

E terület örömet adó lehetőségei kiegészítik az iskola teljes közösség- és személyiségfejlesztő tevékenységét. Feladatunk a tanulókkal, szülőkkel való jó kapcsolat kiépítése, a csoportokon belüli kapcsolatok erősítése, a közös munka segítségével az önismeret, önfegyelem fejlesztése, testi épséget veszélyeztető tényezők megismertetése, tartós aktivitásra ösztönzés. Külön színteret biztosítunk a napközis tanulók számára, akikért szüleik csak későn tudnak jönni, az ún. **Ügyeleti kézműves foglalkozások** létrehozásával, ahol közös fejlesztő játékokban vesznek részt a gyerekek, hasznos tevékenységgel töltik el a várakozás idejét.

Évek óta **erdei iskolát** szervezünk, mely nemcsak a szaktárgyak anyagát egészíti ki, hanem a különleges, helyszíni élményekkel hozzájárul a közösségek építéséhez is. Ehhez hasonlóan a **német nyelvgyakorlás lehetőségét biztosító táborok szervezésére van lehetőség a** tananyagot kiegészítik, és más kultúrák megismerését is elősegítik.

Ugyancsak fontos szerepe van a délutáni sportfoglalkozásoknak, ahol a mindennapos mozgás mellett a versenyekre is felkészülhetnek a tanulók, megtanulják, gyakorolják az egymásra figyelést, a kötelező fegyelmet a balesetek elkerülése és a nagyobb teljesítmény érdekében.

4. 4. A diákönkormányzat által megvalósítható közösségfejlesztési feladatok, lehetőségek

Iskolánk Diákönkormányzatának feladatai:

- ellátja a tanulók érdekvédelmét,
- kialakítja saját működési rendjét,
- Szervezeti és Működési Szabályzatot készít,
- évente diákparlamentet szervez,
- koordinálja az étkezési minősítő diákbizottság munkáját,
- értékeli az osztályok tisztaságát, dekorációját,
- részt vesz az iskolai ünnepélyek, rendezvények szervezésében,
- bevételeit közös döntés alapján jutalmazásra, eszközök vásárlására fordítja,
- részt vesz az Iskolaszék munkájában,
- koordinálja a diáktitkárok feladatait,
- részt vesz a házirend kialakításában, módosításában,
- véleményezi az iskola pedagógiai programját és helyi tantervét,
- munkáját évente kétszer elemzi, értékeli.

A tanulók vezetőjük segítségével, fejlettségüknek megfelelően önállóan intézik ügyeiket. Kiváló lehetőséget teremt az egyéni érdek közérdeket nem sértő módon való képviseletének tanításában, a hagyományok ápolásában, a közösség iránti felelősség kialakításában, melyek során a tanulók büszkék lehetnek iskolájukra.
Diákönkormányzati hagyományaink a **mazsola-avató, suli-bulik, papírgyűjtés, Valentin-nap, farsang, tematikus teremdekorációk, DÖK-nap, Diákparlament, iskolarádió.**

4. 5. Hagyományőrző tevékenységek

- március 15., október 23. ünnepély és plakátverseny
- óvodás kézműves foglalkozások, iskolakóstolgató foglalkozások
- elsősök fogadása, megajándékozása;
- ballagás, végzősein számára ballagótarisznya készítése
- Mikulásünnep alsó tagozaton és a dolgozók gyermekeinek,
- Egészség – és sportnap,
- DÖK-nap júniusban,
- tanévnyitó, tanévzáró ünnepség,
- anyák napja alsó tagozaton,
- karácsonyi koncert,
- mazsiavató

4. 6. Egyéb alkalmak

Napközi otthon, tanulószoba
Nem elhanyagolható **a napközi** szerepe sem, mely nem lehet és nem is azonos a puszta gyermekmegőrzéssel. Múlhatatlan szerepe van a nevelőtestület közös értékrendjének megvalósításában, élmények adásában, a közös szabályok begyakoroltatásában. Szakmai

feladataival, nevelőmunkájával a napközi az egyik fontos színtere a közösségek fejlesztésének, a személyiségfejlesztésnek, a hátrányok leküzdésének.

A közoktatási törvénynek megfelelően a tanulóknak 16 óráig biztosítunk felügyeletet, tanulási lehetőséget és elfoglaltságot – ha a szülők gyermekük felől másképpen nem rendelkeznek. Iskolánkban 18:00 - ig van ügyelet. A felső tagozatos tanulóknak minden nap 13.00 – tól 15.00 – ig tanulószobát biztosítunk.

Sportfoglalkozások
A délután az iskolában töltött időben a tanulóknak lehetőségük van labdarúgás, kosárlabda, tollaslabda, floor - ball, tájékozódási futás, zenés torna – iskolán kívüli szervezésben dzsúdó és akrobatikus rock – and – roll foglalkozásokon részt venni.

Versenyek, vetélkedők, bemutatók
A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti, stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában rendszeresen megrendezünk. Emellett természetesen az iskolán kívüli versenyeken való részvételt a tehetséges tanulók számára biztosítjuk. A versenyek, vetélkedők megszervezését, a tanulók felkészítését a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve az egyes szaktanárok végzik.

Tanulmányi (osztály) kirándulások
Az iskola nevelői, az osztályfőnökök a nevelői munka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi (osztály) igény szerint kirándulást szervezhetnek. A tanulmányi (osztály) kiránduláson való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

Múzeumok, múzeumi műhelyfoglalkozások, kiállítások, könyvtárak, mozik és színházak látogatása
Egy-egy tantárgy néhány témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a különféle közművelődési intézményekben, előadásokon tett csoportos látogatások. E foglalkozásokon való részvétel –ha az költségekkel is jár,- önkéntes. A felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

Szabadidős foglalkozások
A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy - a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva - különféle szabadidős programokat szervez (pl.: túra, táborozás, kirándulás, színház-, mozi- és múzeumlátogatás, klubdélután, táncos rendezvények, előadások, hangversenyek, stb.). A szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülők fedezik.

Multimédiás könyvtár
A tanulók egyéni tanulását, önképzését, művelődését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti. Helyet ad szakóráknak, könyvtári foglalkozásoknak, könyvtár-ismereti óráknak, előadásoknak, rendezvényeknek. Változatos szabadidős programjaival hozzájárul a tanulók személyiségének fejlődéséhez, az iskolai közösségek össze-tartó erejének erősítéséhez.

5. A PEDAGÓGUSOK HELYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATA

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

5. 1. A szaktanárok feladatai

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a nevelés – oktatással lekötött, illetve a kötött munkaidejük nyilvántartása,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, a helyettesített órák vezetése,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- ügyeleti feladatok ellátása,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepségeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.
- a munkavédelmi és tűzrendészeti előírások betartása és betarttatása, valamint a szaktantermek – különös tekintettel a számítástechnika és interaktív táblás termek - speciális rendjének betrattatása.

5. 2. Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

Az osztályfőnököt – az osztályfőnöki munkaközösség vezetőjével konzultálva – az igazgató bízza meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök

- az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire,

- együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását,
- segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját, kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével,
- figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét,
- minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti,
- szülői értekezletet tart,
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása,
- segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát,
- kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő gyermekvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola gyermekvédelmi felelősével,
- tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében,
- figyelemmel kíséri a tanterem rendjét, dekorálását,
- javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére,
- részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok megoldását,
- esetenként órát látogat az osztályban.

6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

6. 1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

A tehetséggondozás a tehetség felismerésével kezdődik és a képességek, a személyiség összehangolt fejlesztésével folytatódik. Feladatunk e téren a változatos iskolai élet szervezése, az alkotó munka lehetőségének biztosítása, a szabadidő hatékony eltöltésének megszervezése, az iskola és a család szoros együttműködése.

A tehetséggondozás **tanórai lehetősége** a differenciált óravezetés, ahol kiemelt szerepet kap a tanulók önálló munkája, pl. kiselőadás, önálló témafeldolgozás, stb.

A hatékonyság növelését a **csoportbontások** is lehetővé teszik. Csoportbontást alkalmazunk az informatika és technika tanításánál (a terem befogadóképessége miatt is!), szükség esetén a magyar nyelv és irodalom, matematika, technika tantárgyakból, valamint idegen nyelvből. A 7-8. évfolyamon a testnevelés órákon egészségügyi és életkori szempontokat figyelembe véve évfolyamszintű bontást (fiú-lány csoportban) alkalmazunk.

Tanórán kívüli színterek a szakkörök, tanulmányi versenyek, pályázatok. Mindezek bővítik az ismereteket, az egyéni képességeket, lehetővé teszik a könyvtár, számítástechnika terem, és

egyéb létesítmények használatát. Szakköreinket az igényeknek megfelelően alakítjuk, ezek közül hagyományosak az angol, nyelvtan-helyesírás, magyarból, matematikából középiskolai előkészítő, számítástechnika szakkör.
Tanulóinkat igyekszünk felkészíteni valamennyi kerületi szervezésű tanulmányi versenyre, de nagy számban vesznek rész országos szervezésű versenyeken (Bolyai Matematika, Magyar és Természetismeret Csapatverseny, Zrínyi Ilona Matematika Verseny, Apáczai Komplex Természettudományi Verseny, stb.)

Fontos összegzésnek tartjuk a **középiskolai előkészítő** munkát, mely során rendszerezzük a tananyagot a hetedik és nyolcadik évfolyamosokkal, kipróbáljuk a felvételi szituációt, rutint kívánunk adni.

Kiemelten kezeljük a **zenei tehetséggondozást,** egyrészt a Weiner Leó Állami Zeneiskola kihelyezett zeneóráin, másrészt az iskola énekkari foglalkozásain.

Tanulóink iskolán kívüli aktív tevékenységeit folyamatosan figyelemmel kísérjük, elért eredményeiket elismerjük, ill. a közösség előtt ismertetjük.

6. 2. A tanulmányi kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását elősegítő program

Minden tanköteles tanulónak törvényben biztosított joga, hogy megfelelő oktatásban részesüljön. Ennek érdekében az iskolánk a következő **esélyegyenlőségi elvek** szerint szervezi az oktató-nevelő munkát:

- a kulcskompetenciák megalapozása, megszilárdítása az 1-6. évfolyamon, folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztéssel,
- a tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén,
- a tanulási esélyegyenlőség eredményes segítése érdekében a tanuló személyiségének megismerése, ahhoz illeszkedő pedagógiai módszerek alkalmazása,
- változatos tanulásszervezési eljárások alkalmazása,
- egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.

Felzárkóztatásra lemaradás, elmaradás esetén van szükség. Ide soroljuk az átmeneti elmaradást is, amit tartós betegség, távollét, más iskolából érkezés, stb. okozhat.
Más iskolából érkező tanulóink számára **tantárgyi felzárkóztatást** biztosítunk, az egyéni sajátosság figyelembe vételével, ill. beilleszkedésüket az osztályfőnök és az osztályban tanító pedagógusok közösen segítik. Külön feladatunk az iskola hagyományainak, szokásainak megismertetése, ezzel is elősegítve zökkenőmentes beilleszkedésüket. Ebben a Diákönkormányzat is segít.

Hagyományos lehetőségünk a **tanórai differenciálás**, a **korrepetálás**, a **napközi**, a **tanulószoba**.

Amennyiben hagyományos módszerekkel a felzárkóztatás nem lenne sikeres, **külső szakembe**rt vonunk be a fejlesztőmunkába. Partnereink a Nevelési Tanácsadó és a Logopédiai Szakszolgálat.

6. 3. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

A hátrányos helyzetű, valamint a magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulókkal tanítási órákon és tanítási órákon kívül differenciáltan foglalkozunk. A **beszédhibás, dyslexiás, dysgraphiás** gyermekekkel tanórán kívül, az iskolában hetente kétszer szakképzett **logopédus** foglalkozik. Partnereink a Nevelési Tanácsadó és a Logopédiai Intézet.

Fontosnak tartjuk, hogy a **magatartási, beilleszkedési, tanulási problémákkal** az osztályfőnöki, életvezetési, erkölcstan és más szakórákon is foglakozzunk, valamint a délutáni szakkörökön és szabadidős tevékenységekben, egyéni foglalkozásokon, korrepetálásokon is megfelelő programokat biztosítsunk.
A magatartási problémák, a beilleszkedés nehézségeinek orvoslását feltáró munka készíti elő. Ennek részei a szülőkkel való megbeszélés, családlátogatás, a többi pedagógussal való konzultálás, a gyermek megfigyelése.

Előadásokat szervezünk – **iskolaorvossal, védőnővel, rendőrséggel, meghívott előadókkal** – a deviáns magatartások elkerülése érdekében.

A nem órakeretben folyó differenciált képességfejlesztés a délutáni órákban is zajlik. Alsó tagozaton ezt a munkát fejlesztő pedagógusunk, felső tagozaton a család – és gyermekvédelmi végzettséggel is rendelkező pedagógusunk végzi.

A mindennapok során a problémák megoldására odafigyelő osztályfőnöki és iskolavezetési munkával segítjük a rászoruló tanulókat (fogadóóra, egyéni, szaktanári fogadó órák, családlátogatás, fejlesztő pedagógus). Napi kapcsolatot tartunk a XI. kerületi Humán Szolgáltató Központ Gyermekjóléti - Módszertani és Családsegítő Szolgálatával és a Gyámhivatallal. A feladatok koordinálása, összefogása, irányítása a mindenkori gyermek- és ifjúságvédelmi pedagógus felelőssége.

6. 4. A sajátos nevelési igényű tanulók integrációs nevelés-oktatásával kapcsolatos feladatok, tevékenységek

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Kt.) 2003 óta nem alkalmazza a fogyatékos kifejezést, ehelyett a **sajátos nevelési igényű**, illetőleg **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek/tanuló** megnevezéssel jelöli azokat a gyermekeket, tanulókat, akiknek fejlődésük érdekében az átlagostól eltérő szolgáltatásokra van szükségük. A törvény értelmező rendelkezésének 29. pontja szerint (121. §): *„sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszédfogyatékos, autista, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzd (SNI A), illetőleg aki a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető súlyos rendellenességével küzd (SNI B)”*

6. 4. 1. A különleges gondozáshoz a rehabilitációs célú foglalkoztatások törvényi háttere

A KT. 30. § (1) szerint a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges gondozást – a gyermek, tanuló életkorától és állapotától függően, a 35. § (2) bekezdésében meghatározott szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményében foglaltak szerint – a korai fejlesztés és gondozás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a fejlesztő felkészítés keretében kell biztosítani.
A KT. 30. § (7) alapján, ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd (a továbbiakban együtt: BTM), illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

A KT. 30. § (8) szerint, abban a kérdésben, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, vagy sajátos nevelési igényű, a nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

A KT. 30. § (9) alapján, a sajátos nevelési igényű tanulót, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulót – jogszabályban meghatározott munkamegosztás szerint – a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján – a gyakorlati képzés kivételével – az igazgató mentesíti egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól. Ha a tanulót egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből mentesítik az értékelés és minősítés alól, az iskola – az e törvény 52. §-ának (7) bekezdésében, valamint (11) bekezdésének c) pontjában meghatározott időkeret terhére – egyéni foglalkozást szervez részére. Az egyéni foglalkozás keretében – egyéni fejlesztési terv alapján – segíti a tanuló felzárkóztatását a többiekhez. A tanuló részére a felvételi vizsgán, az osztályozó vizsgán, a modulzáró vizsgán, a szintvizsgán, a különbözeti vizsgán, a javítóvizsgán, az érettségi vizsgán, a szakmai vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszköz (számítógép stb.) alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását.

6. 4. 2. A sajátos nevelési igény elbírálásának rendje

A szakértői bizottság **vizsgálatának megindítását** a szülő, vagy az iskola kezdeményezheti. Ha nem a szülő kéri a vizsgálatot, az eljárás akkor is az ő egyetértésével indul a 4/2010. (1. 19.) OKM-rendelet 10. § (1) bek. szerint. Ha a nevelési tanácsadó vagy a családvédelmi intézmény megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges, az indok közlésével javasolja a szülőnek a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vizsgálatán való megjelenést és részvételt.

A nevelési tanácsadó **szakvéleményét** a gyermek vizsgálata alapján készíti el. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló fejlődését az első vizsgálatot követő második évben, ezt követően tan**évenként felülvizsgálja.** A szakvéleményt át kell adni a szülőnek, illetve meg kell küldeni az érintett nevelési-oktatási intézménynek is. A nevelési tanácsadó szakvéleményében foglaltak feltárják a gyermek, tanuló fejlődését segítő, illetve hátráltató körülményeket, hiányosságokat. A hiányosságok megszüntetése érdekében szükség szerint tájékoztatást nyújt az érintett nevelési-oktatási intézmény vezetőjének, pedagógusainak,

nevelőtestületének, közreműködik a megoldási javaslatok kidolgozásában, indokolt esetben felhívja a tanulóra a fenntartó figyelmét. A nevelési tanácsadó iskolapszichológiai szolgáltatást is nyújt.

Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd (BTM), illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd (SNI B), ingyenes fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai/kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg [Kt. 30. § (7)].

A különleges gondozást a szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményében foglaltak szerint a korai fejlesztés és gondozás keretében kell ellátni.

Pedagógiai programunk és Helyi tantervünk elkészítésekor, valamint napi munkánk során figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében foglaltakat.

6. 4. 3. Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelvek

- A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk.
- Kiemelt célunk elősegíteni e tanulók alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket.
- A habilitációs tevékenységünket team-munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus és a tanulót oktató pedagógusok vesznek részt.
- Habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az iskolai programba, így a napi oktató, nevelőmunkába beágyazottan valósulnak meg, a szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint. A team döntése szerint kerül sor egyéni kiegészítő fejlesztő, habilitációs, illetve terápiás foglalkozásokra.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulása érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki. A meghosszabbított beszámolás, szóbeli/írásbeli beszámolás lehetőségét pedagógusaink biztosítják.{Kt. 30.§(9)}
- A sajátos nevelési igényű tanulókkal végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük – így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása – fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek másságát hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű tanulók és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

6. 4. 4. A sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez és oktatásához szükséges feltételek

- a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelően az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus, konduktor foglalkoztatása;

- speciális tanterv, tankönyv és más segédletek, valamint speciális gyógyászati és technikai eszközök alkalmazása;
- a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

6. 4. 5. A sajátos nevelési igényű tanulókkal végzett munkánkra vonatkozó eljárás rendje

- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett tanulók esetleges problémáinak feltárására, a nevelési tanácsadó, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.
- A tanulók osztályokba való beosztásakor tartózkodunk a sajátos nevelési igényű tanulók elkülönítésétől.
- Abban az estben, ha az integrált nevelésre javasolt tanuló a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi tanulókkal való együttnevelést, 1-3 hónapos megfigyelési idő után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

A pedagógus eredményes munkáját segíti, ha a tanév megkezdése előtt vagy közvetlenül utána megismerkedik a tanulóval, helyzetével, tanácsot kér a szülőktől, valamint a vele kapcsolatban álló szakembertől, előző osztályfőnöktől, óvónőtől.

A szakmai kapcsolatok – nevelési tanácsadó, gyámhatóság, gyermekjóléti szolgálat, szakértői bizottságok, szakmai szervezetek, pedagógiai szakszolgálat, pedagógiai szolgáltatás, gyermekrendelők, gyermekpszichiátria, önkormányzati ügyosztályok, más oktatási intézmények – kialakítása, ápolása az iskolavezetés és a nevelőtestület feladata.

6. 4. 5. 1. Tanórai differenciált oktatás

A fejlesztő munka az egyes műveltségi területek adta lehetőségek kihasználásával történik. Egyénre súlypontozva a tervezett re/habilitációs órák tartalmával összhangban alakítjuk ki a diszfunkciók leküzdését támogató oktatást-nevelést.

6. 4. 5. 2. Szabadidős tevékenység és a családi tér lehetőségének irányított kihasználása

A fejlesztő munka tervezésének része, hogy tájékozódjunk a gyermekek tanórán kívüli, illetve iskolán kívüli tevékenységéről, érdeklődési területeiről, szokásairól. A hatékonyság fontos eleme a családdal történő együttműködés, a családi tér adta lehetőségek kihasználása.

6. 4. 5. 3. A számonkérés elvei sajátos nevelési igényű tanulók esetén

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a NAT-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. Ennek során a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell a munkát megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávok, keretek megjelölése;
- szükség esetén sajátos, a fogyatékosságnak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése;
- az iskola differenciáltan, egyénileg is segíti a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
- a házi feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni az egyéni képességeket és lehetőségeket, a heti iskolai tanulmányi rendet;
- mérlegelni kell a tanulók számára szükséges szabadidő biztosításának követelményét, és különösen fontos a szülők tájékoztatása és bevonása a pedagógiai munkába.

A fogyatékosság egyes típusaival összefüggő feladatokról a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve ad eligazítást.

6. 5. Az integrációt végző pedagógus feladatai

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus

- magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkezik;
- a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait;
- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
- a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez;
- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

6. 6. A fejlesztő és gyógypedagógus feladatai

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében a Montágh Imre Általános Iskola, Óvoda és Készségfejlesztő Szakiskola utazó gyógypedagógusa vesz részt.
A tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel gyógypedagógiai tanár/terapeuta az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- javaslatot tesz a fogyatékosság típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait.

6. 7. A fejlődésben eltérő gyermekek fejlesztése

Iskolánkban az érzékszervi fogyatékkal élő tanulók közül **gyengén látók és a hallássérültek** integrált nevelését, oktatását látjuk el.

A nevelésükhöz szükséges feltételek:

- a fogyatékosság típusának és súlyosságának megfelelő gyógypedagógiai tanár/terapeuta foglalkoztatása,
- speciális tanterv, tankönyv és más segédletek alkalmazása.
- a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

A törvényi lehetőség alapján, a Gyengénlátók Általános Iskolájából „utazó tanár" segíti munkánkat a gyógypedagógiai habilitációs-rehabilitációs foglalkozások szervezésével, a kötelező tanítási órákon túl. A foglalkozásokon a tanulókat egyéni igényük szerint huzamosabban vagy csak időszakosan vonják be.

Alapvető feladat a felzárkóztatás és esélyegyenlőség növelése területén a testséma

6. 7. 1. A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók iskolai fejlesztése

A részképesség zavar tüneteit mutató tanuló egyéni fejlesztése, külön oktatása intenzív terápiás céllal szervezett átmeneti formának tekinthető, melyet csak súlyos állapotok esetén célszerű alkalmazni, és amelynek célja, hogy a tanuló minél előbb visszakerüljön az őt integrálni képes környezetbe.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat:

- az egészséges énkép és önbizalom kialakítása,
- a kudarctűrő-képesség növelése,
- az önállóságra nevelés.

6. 7. 2. A nehezen nevelhető, beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók

A szociális inadaptáció, a nehezen nevelhetőséget előidéző környezeti ártalmak túlnyomó része családi eredetű: kedvezőtlen családi légkör, helytelen nevelési eljárások. Emellett szerepet játszhat a kortárs csoport, a negatív vonatkoztatási csoport is. Különös figyelmet fordítunk a figyelemzavarra, a hiperaktivitásból, az agresszivitásból és a disszocialitásból fakadó magatartászavarra, amely gyakran társul tanulási zavarral és olyan emocionális zavarral, mint a visszahúzódás, szorongás, gátoltság.

Speciális jellegzetesség a nehezen irányíthatóság és az alacsony frusztrációs tolerancia, valamint a kommunikációs nehézségek miatti olyan kóros viselkedés, mint például a körömrágás, az iskolafóbia, a fejfájás, hasfájás. Teendőink két csoportba sorolhatók: prevenció és korrekció. A prevenció nem csak pedagógiai feladat, ezért együttműködünk a nevelési tanácsadókkal, pszichológussal és a gyermekjóléti szolgálattal. A szülőkkel szoros kapcsolatot tartunk, rendszeresen családlátogatást végzünk. A korrekció már az iskolai nevelés feladata.
Tennivalóink: a tünetek tanulmányozása, okkeresés, elemzés és tervkészítés a magatartási probléma leküzdésére. A korrekció sikerének legfőbb biztosítéka a szeretet, a megértés, a bizalom a gyermek iránt, a lelkiismeret, valamint a pedagógiai és pszichológiai tudásunk. Ha eredmény mindezek ellenére nem mutatkozik, külső segítségért folyamodunk, ugyanakkor

folyamatos önképzéssel törekszünk a probléma pontos azonosításának és hatékony ellensúlyozásának megtanulására.

6. 7. 3. Az alulteljesítő tanulók

Iskolai alulteljesítésről akkor beszélünk, ha a tanuló tartósan a képességei alatt teljesít, elmaradva attól, ami a képességei vagy a múltbéli teljesítménye alapján tőle elvárható lenne. Bár a tanulási zavarokkal küzdő tanulók is alacsonyabb szinten teljesítenek, a két kategória mégsem azonos!

Az alulteljesítés megszűntetése érdekében tett intézkedéseink első csoportját a pszichodinamikai beavatkozások képezik. Első, legfontosabb lépésnek a családi háttér feltárását, a családi interakciós minták feltérképezését és megértését tartjuk. Ha szükséges, pszichológus közreműködését biztosítjuk. Az iskolában arra törekszünk, hogy sikerélmények biztosításán keresztül segítsük a személyes hajtóerő érzetének növelését, annak tudatosítását, hogy a siker és a kudarc nem a véletlenek összjátékán, hanem rajta is múlik. Másrészt az osztálybeli tanulási környezet megváltoztatása, kisebb osztálylétszám, homogén csoportokban folyó tanítás, más taneszközök és fejlesztő pedagógus közreműködése segíti az eredményes felzárkóztatást.

Sok esetben az alulteljesítés oka az alapvető készségek terén jelentkező lemaradás, ezért megfelelő időkeretet biztosítunk a hiányosságok korrigálására.

Legfontosabb feladatunk a korai azonosítás, a kiszűrés, valamint azon preventív intézkedések megtétele, amelyek gátolják a teljesítménnyel szembeni ellenállás megszilárdulását. Ha úgy találjuk, hogy felkészültségünk nem elégséges a probléma megoldásához, külső szakemberhez fordulunk.

6. 8. Gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok **részben összefüggnek a szociális hátrányokkal**. Iskolánkban is nő azoknak a gyerekeknek a száma, akiknek munkanélküli szülője, vagy szülői vannak. Nem hanyagolhatjuk el a lakótelepi környezet káros hatását sem, amely részben a nagyobb gyerekek, fiatalok csoportba verődése miatt iskolánk környékén is gondot okoz.

Külön figyelmet kell fordítanunk a **drog-problémára.** Évek óta munkatervünk része az e témával kapcsolatos tevékenység. A prevenciós program nemcsak az osztályfőnöki tematikában és a biológia tantárgy tanítása során jelenik meg. Iskolánk védőnője, illetve drog-prevenciós végzettséggel rendelkező tanítónk foglalkozásokat tartanak 8., illetve 7. osztályos tanulóinknak. tartanak tanulóink számára. A megelőzésben kiemelten fontos a szülői házzal való kapcsolat, és a gyermekek megismerése.

Intézményünk gyermek- és ifjúságvédelmi felelőse folyamatos kapcsolatot tart a kerületben működő ifjúságvédelmi szervezetekkel, naprakész nyilvántartást vezet a veszélyeztetett, sajátos nevelést igénylő tanulókról, szükség esetén intézkedik a gyermek érdekében.
A **veszélyeztetettség** olyan állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, akadályozza. Okai:

- környezeti,
- a gyermek személyiségében rejlő,

- anyagi,
- egészségügyi,
- egyéb.

Feladatunk felderíteni a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat, pedagógiai eszközöket kell alkalmaznunk a káros hatások ellensúlyozására, szükség esetén intézkedést kell kezdeményeznünk. E feladatban az **iskola minden pedagógusának egyéni és közös felelőssége van, kötelező a részvétele az iskolai gyermek- és ifjúságvédelemben**. Legfontosabb szakmai partnerünk e téren az **Újbudai Nevelési Tanácsadó és a Gyermekjóléti, Módszertani és Családsegítő Szolgálat.**

Gyermekvédelmi tevékenységeink:
- veszélyeztetett tanulók nyilvántartása,
- okok feltárása,
- kapcsolat a családokkal,
- családlátogatás,
- illetékes intézményekhez fordulás, gyermekvédelmi hálózat, nevelési tanácsadó igénybevétele,
- orvos, védőnő, más szakember bevonása,
- egyéni bánásmód, pedagógiai eljárások lakalmazása,
- segélyek, támogatások felkutatása,
- napközi, tanulószobai elhelyezés,
- pályázatok figyelése, részvétel a pályázatokon.

6. 9. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Szociálisan hátrányos helyzetűek azok a tanulók, akiket különféle szociális tényezők gátolnak a megfelelő fejlelődésben.

A Ktv. 121. § 14. ***hátrányos helyzetű gyermek, tanuló:*** *az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapította.*

Célunk és feladatunk segíteni őket, kiemelten a szociális hátrányban lévőket. Kötelességünk azon hátrányok diszkrét felfedése, melyet a szülő szeméremből eltakar, a gyermek azonban segítségre szorul. Szokásosan előfordul, hogy a szülő szégyelli a hátrányos helyzetet, nem fordul az iskolához, „takarja” a problémát.

Hátrányos helyzetbe kerülhet a gyermek családon belüli és kívüli problémák miatt, iskolaváltás esetén, ill. az iskolán belül. Átmeneti hátrányt okozhat, pl. tartós betegség is, ebben az esetben is segítenünk kell a tanulót.

A családi környezetből eredő hátrányok:
- nem megfelelő lakáskörülmények,
- alacsony jövedelem,
- iskolázottság hiánya, illetve igénytelenség a szülők részéről,
- rossz családi légkör, elhanyagoló nevelési attitűd.

A segítség módját az iskola az adott évi helyzetfelmérés alapján határozza meg, a hátrányok fajtái és a lehetőségek szerint. Külön figyelmet fordítunk a többszörösen hátrányos helyzetű tanulók megsegítésére.

6. 9. 1. A szociális hátrányok enyhítése:

- tevékenységi formák: napközi, tanulószoba, felzárkóztató programok, középiskolai előkészítő, szakkörök,
- pályaorientáció, tájékoztató a támogatási lehetőségekről,
- év közben érkező tanulók beilleszkedésének segítése,
- tartós betegség után felzárkóztatás,
- drog prevenció,
- kapcsolattartás a hatóságokkal, társintézményekkel,
- pályázatok figyelése.

Mindezek mellett szülői értekezleten, fogadóórákon, ill. hirdetmények segítségével tájékoztatást adunk a szülőknek a szociális juttatások iskolai és kerületi lehetőségeiről. Felhívjuk a szülők figyelmét a napközis ellátás igénybevételére, a tankönyvtámogatásra, étkezési kedvezményre és az egyéb lehetőségekre.

A szociális hátrányok enyhítését, egyéb gyermekvédelmi feladatai mellett a gyermekvédelmi felelős, éves munkaterve és munkaköri leírása alapján végzi, az osztályfőnökökkel, a tankönyvfelelőssel, az iskolaszékkel és a nevelőtestülettel való együttműködésben.

A hátrányos helyzetű tanulókat adatlapon regisztráljuk, mely tartalmazza a tanuló nevét, osztályát, a hátrány okát, jellegét, és az enyhítést szolgáló tevékenységet.
A gyermekvédelmi felelős **éves** munkatervében rögzíti a szociális hátrányok enyhítésével kapcsolatos feladatokat, a felelős és az időpont megjelölését, az elért eredményt. Tevékenységéről beszámol a nevelőtestületnek.

6. 9. 2. Anyagi természetű hátrányok enyhítése:

- Tankönyvtámogatás: A törvényi támogatás minden tanuló számára igényelhető, ezen felül az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi felelős javaslata alapján, a szociálisan rászorulók differenciált támogatásban részesülhetnek. Minden naptári évben november 30-ig írásban tájékoztatjuk a szülőket a tankönyvtámogatással kapcsolatos törvényi rendelkezésekről, az igénylés módjáról.
- Étkezési támogatás: Törvény szerint normatív alapon a rászorulóknak, ill. az Önkormányzat döntése alapján a szociálisan rászorulóknak biztosítható.
- Anyagi természetű segélyek: Az osztályfőnök, igazgató és a gyermekvédelmi felelős javaslata alapján a lakóhely szerinti illetékes önkormányzat adhat.
- Táboroztatási költségek: Megállapításánál figyelembe vesszük a tanulók szociális helyzetét, tanulmányi munkáját. A táborozás támogatására, a költségek csökkentésére a Törökugrató Utcai Általános Iskola Alap Alapítványhoz írásban lehet fordulni.
- Pályázatok: Folyamatosan figyelemmel kísérjük a szociális hátrányok enyhítését célzó pályázatokat, részt veszünk azokon.

7. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI

A közvetlen partnerekkel történő kommunikáció érdekében – különös tekintettel az oktatási – nevelési folyamatban közvetlenül részt vevő tanulókra, szülőkre, pedagógus és nem pedagógus munkatársakra – az intézmény határozza meg

- a hatékony napi működéshez szükséges információ belső áramlásának, frissítésének folyamatát,
- az információszükségletet és az informálandók körét,
- a lehetséges kommunikációs csatornákat,
- az érintettek bevonásának módját az információk terjesztésébe és felhasználásába.

A sikeres kommunikáció érdekében elkerülhetetlen:

- az intézmény népszerűsítése érdekében a partnerekkel történő irányított kommunikáció, az eredmények, sikerek publikálása,
- az információk nyilvánosságra hozatala előtt a valóságnak való megfelelőségük vizsgálata. Azokat az információkat, melyek az iskolának, mint intézménynek nevében juttatunk el partnereinkhez, az intézmény vezetője aláírásával vagy ellenjegyzésével hitelesíti.
- A korábbi elköteleződést befolyásoló változásokról a partnerek időben történő tájékoztatása. Az iskola éves munkatervében megfogalmazott vállalásainkat, elköteleződésünket tanév elején a tantestület megszavazza, az szülők és a diákok képviselői véleményezik. Az ebben leírtakról év elején a szülőket tájékoztatjuk, ezek betartása számunkra kötelező érvényűek. A teljesítés feltételeinek olyan jellegű változása esetén, mely tőlünk független, de módosításokat tesz szükségessé, a partnereket rendkívüli értekezlet vagy írásbeli tájékoztatás útján értesítjük.

7. 1. A partnerekkel való kommunikáció teljes folyamata

Alkalmak	Rendszeresség (évi alkalom)	Dokumentum (fajtája, helye)	Dokumentum megőrzése
Kommunikáció az iskolavezetés és a pedagógusok között			
Kréta elektronikus naplón keresztül	naponta		
Google Classroomban, Teams (online oktatás esetén)	naponta		
Értekezletek:			
-tanévnyitó	1-szer	Jegyzőkönyv	5 év
-nevelési	2-szer	Jegyzőkönyv	5 év
-tanévzáró	1-szer	Jegyzőkönyv	5 év

-osztályozó	2-szer	Osztályfőnöki beszámolók	1 év
-kibővített iskolavezetőségi	Hetente egyszer		
-havi tájékoztató	Minden hónapban		
-iskolavezetőségi	Naponta		
Napi kapcsolat az igazgató, a helyettesek és a tantestület között	Folyamatos		
Írásos értesítések:			
-hirdetőtábla	Folyamatos		
-havi program	havonta	Havi program	A tanév végéig
-hivatalos levelek továbbítása	Folyamatos		
Egyéb alkalmak:			
-elégedettség –és elvárás mérés	1-szer	Összesítés, elemzés	1 év
Kommunikáció a pedagógusok között			
Kréta elektronikus naplón keresztül	naponta		
Google Classroomban	naponta		
Értekezletek:			
-munkaközösségi	Szükség szerint, min. 4-szer		
-az egy osztályban tanító pedagógusok megbeszélései	Szükség szerint		
-a felső tagozatba való átlépés tapasztalatairól az alsós és felsős kollégák között (humán és reál munkaközösség)	1-1 alkalom		
Írásos értesítések:			
-körlevél	Szükség szerint		
-hirdetőtábla	folyamatos		
Kommunikáció az intézmény és a tanulók között			
Kréta elektronikus naplón keresztül	naponta		
Google Classroomban	naponta		
Osztályfőnöki óra	hetente		
Valamennyi tanítási óra	folyamatos		
Értékelő iskolagyűlés	alkalmanként	Ofő. értékelés	
iskolarádió	alkalmanként		
Diákönkormányzati ülés	alkalmanként		
Diákparlament	évente 1-szer	Feljegyzés	
Hirdetmények a folyosón	folyamatos		
Továbbtanulási tájékoztató	8. osztályban folyamatos		

Tájékoztató a középiskolai jelentkezés menetéről	7. és 8. osztályban 1-1 alkalom.		
Elégedettség –és elvárás mérés	évente 1-szer	Összesítés, elemzés	1 év
Kommunikáció az intézmény és a szülők között			
Kréta elektronikus naplón keresztül	naponta		
Google Classroomban	naponta		
Értekezletek:			
-szülői	évente 2-szer	Jelenléti ív	
-rendkívüli szülői	szükség szerint	Jelenléti ív	
-a leendő első osztályosok szüleinek	évente 1-szer	Jelenléti ív	
-az erkölcstan/hit és erkölcstan oktatás megszervezéséről	évente 1-szer		
-iskolaszéki ülés	előírás szerint		
-SZMK értekezlet	szükség szerint		
Továbbtanulási tájékoztató	évente 1-szer		
-erdei iskoláról	évente 1-szer		
-táborokról	Szükség szerint		
Nyílt órák, napok:			
-a leendő első osztályosok szüleinek	1 nap, 3 -4 óra		
-az első osztályosok szüleinek	1-szer (nov.)	Feljegyzés a naplóban	10 év
-a felsőbb osztályos tanulók szüleinek	1 nap, 3-4 óra	Feljegyzés a naplóban	10 év
Írásos értesítések:			
bizonyítvány	évente 1-szer	Bizonyítvány, anyakönyv	Nem selejtezhető
félévi értesítő	évente 1-szer	Napló	10 év
bejegyzések az ellenőrzőbe, tájékoztató füzetbe	folyamatos		
Az iskola honlapján	folyamatos		
hirdetmények a folyosón	folyamatos		
egyéb értesítések	alkalomszerű		
Tájékoztató az előző tanév beiskolázási eredményeiről	évente 1 - szer		
Fogadó órák	évente 2-szer	Bejegyzés a naplóban	
Egyéb alkalmak:			
tanévnyitó ünnepély	évente 1 - szer		
tanévzáró ünnepély	évente 1 - szer		
családlátogatás	szükség szerint		
elégedettség –és elvárás mérés	1-szer	Összesítés, elemzés	1 év

Kézműves foglalkozás óvodásoknak	évente 2 - 3 alkalom		
Családi – és sportnap	évente 1 - szer		
Iskolakóstolgató	évente több - ször		
Beiratkozás	évente 1 - szer	nyilvántartás	
Karácsonyi Koncert	1 - 2 este		
Kommunikáció az iskola és a fenntartó között			
Szükség szerint személyesen, telefonon, e – mailben vagy levél formájában.			
Kréta elektronikus naplón keresztül	naponta		
Kommunikáció az intézmény és a hozzánk gyermekeket küldő óvodák között			
Értekezletek:			
- a leendő elsős tanítók részvétele az óvodai szülői ért.-en.	évente 1 - szer		
- az előkészítő időszak tapasztalatainak megbeszélése	1-szer, október		
- részvétel közös továbbképzésen	alkalomszerű		

Alapvető értéknek tartjuk a szülőkkel való harmonikus, jó kapcsolat kialakítását. A tanár-szülő kapcsolatnak a kölcsönös bizalmon, őszinteségen, megbecsülésen, megértésen kell alapulnia. Pedagógiai programunkat a szülőkkel, mint iskolahasználókkal egyetértésben tudjuk megvalósítani.
Ennek érdekében:

- Tájékoztatjuk a szülőket az iskola nevelési céljáról, feladatairól, az alkalmazott módszerekről.
- Iskolának mindezekről megismeri a szülők véleményét.
- Alkalmat biztosítunk a szülőknek, hogy az iskolai közélet tevékeny résztvevői, közreműködői és segítői legyenek.

7. 2. Szülői érdekérvényesítés fórumai

Szülői értekezletek:

- Évente kétszer (tanév kezdéskor és félévkor)
- Igény szerint rétegszülői értekezlet, melynek összehívását a szülők vagy a nevelők kezdeményezhetik

Fogadóórák:

- Éves munkaterv alapján, ezeken kívül szükség esetén előzetes egyeztetéssel egyéni keretben

Szülői munkaközösség

- Az osztályok szülői közössége, egy-egy osztály, csoport szülei alkotnak egy szülői

közösséget. Az osztályok szülői szervezetei a szülők köréből a következő tisztségviselőket választják: elnök, tagok (2 fő)
- Az osztályok szülői szervezetei kérdéseiket, véleményeiket, javaslataikat az osztályban választott elnök vagy az osztályfőnök segítségével juttathatják el az iskola vezetőségéhez.
- Az osztályfőnökök rendszeres kapcsolatot tartanak az SZMK tagjaival.

Szülői Szervezet
- A szülők érdekképviseletét látja el.
- Tagjait, osztályonként egy-egy főt, az osztályok szülőközössége választja.
- Az igazgató hívja össze alkalmanként, legalább évente egyszer az iskola életét érintő nagyobb horderejű **kérdések megvitatására.**

Iskolaszék
- A szülők, az Önkormányzat, a nevelők egyeztető fóruma.
- Az iskolaszékkel a kapcsolatot az igazgató tartja.
- Az iskola igazgatója és az iskolaszék képviselője az együttműködés tartalmát és formáját évente az iskolai munkaterv, illetve az iskolaszék munkaprogramjának egyeztetésével állapítja meg.
- A nevelőtestületi értekezletek azon napirendi pontjainak tárgyalására, ahol egyeztetési jogosultsága van, az igazgató meghívja az iskolaszék vezetőjét.

Minden olyan szülői kezdeményezés iránt nyitottak vagyunk, mely az iskolánkban folyó oktatási-nevelési feladatainknak sikerességét támogatja, erősíti, színesíti.

A szülői segítségnyújtás egyéb színterei lehetnek:
- A Törökugrató Utcai Általános Iskola Alap Alapítvány támogatása,
- Az iskola eszközparkjának gazdagítása,
- Az iskola esztétikai arculatának alakítása,
- A turisztika, táborozás tárgyi, környezeti feltételeinek javítása,
- Szülői értekezlet,
- Az intézmény hagyományos kulturális és ünnepi rendezvényei,
- Minőségbiztosítási rendszer mérései**.**

A szülői segítségnyújtás formái:
- adomány,
- tárgyi támogatás,
- szellemi és társadalmi **munka**.

Nyílt napokon betekintést nyerhetnek iskolánk oktató-nevelő munkájába a szülők, ekkor megfigyelhetik gyermekük iskolai tevékenységét tanórán és tanórán kívül.

Családi- és sportnapjainkon valamennyi tanulónk családját várjuk kulturális programok, ismeretterjesztő előadások kézműves- és sportfoglalkozások, saját készítésű egészséges ételekkel és italokkal történő vendéglátás kapcsán egy – egy közösen eltöltött, jó hangulatú délelőttre.

Első osztályosok iskolaválasztásának segítése:
- Kerületünkben és környezetünk közelében lévő óvodákba eljuttatjuk az iskolánkat bemutató kiadványunkat.

- Nyílt tanítási napokon, bemutató órákon a szülők személyesen megismerhetik azt a pedagógust, akire gyermeküket bíznák.
- Több alkalommal kézműves foglalkozást, a beiratkozást megelőzően Iskolakóstolgató foglalkozást szervezünk a leendő első osztályos gyerekeknek.
- Igazgatói tájékoztatót tartunk a szülőknek
- A leendő első osztályos pedagógusok és az igazgató részt vesznek az óvodai szülői értekezleteken.

Nyolcadikosok iskolaválasztásának segítése

- Minden év októberében továbbtanulási tájékoztatót tartunk a nyolcadikos tanulóknak, a hetedikesek az előző év beiskolázási statisztikája alapján tájékozódhatnak továbbtanulási esélyeikről.
- Pályaválasztási szülői értekezleten tájékoztatót tartunk a középiskolai felvételik rendjéről és a bekerülés feltételeiről. A tanítványaink körében legnépszerűbb középiskolák igazgatóit meghívjuk az összejövetelre, ahol részletes tájékoztatást kapnak a szülők és az érdeklődő diákok.
- Önismereti képességek kialakítása osztályfőnöki órákon.
- Információk, tájékoztató füzetek biztosítása a középiskolákról.
- Középiskolák látogatása.
- Előkészítő tanfolyamok matematikából és magyarból.
- Egyéni beszélgetések.

8. A TANULÓKNAK AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAI GYAKORLÁSÁNAK RENDJE

A tanulói érdekérvényesítés szerve az **Iskolai Diákönkormányzat (DÖK),** amelynek működését a Köznevelési Törvény, az iskolai SzMSz és a Házirend szabályozza. Célja a gyermekek és diákok jogainak érvényesítése, a demokratikus közösségi életre nevelés, az öntevékeny, felelősségteljes döntések megfogalmazása, azok kulturált közvetítése, az iskolai légkör gyermekközpontú kialakítása. A diákönkormányzat folyamatos működését az osztályközösségből kiválasztott titkár és titkár-helyettes biztosítja. Ők alkotják a diákbizottságot. A tanulók összességét érintő ügyekben véleményez, javaslatokat hoz és dönt.
A Házirendben meghatározott „nagyobb tanulóközösségeket" érintő kérdésekben a nevelőtestület kötelezően kikéri a Diákönkormányzat véleményét.
Sérelem esetén az iskola tanulója - kiskorú tanuló esetén törvényes képviselője - a törvényben előírt módon az osztályfőnökétől, illetve az iskola vezetőjétől kérhet jogorvoslatot.

8. 1. A diákönkormányzat munkája

A DÖK éves program alapján dolgozik.
Szervezeti és Működési Szabályzatát a választó tanulóközösség fogadja el és a nevelőtestület hagyja jóvá. Ez a szervezeti és működési rend határozza meg a diákönkormányzat döntési, egyetértési, javaslattevő és véleményezési jogkörét.

A nevelőtestület véleményezi a működéséhez szükséges anyagi eszközök felhasználását.

A diákönkormányzatot segítő tanár képviseli a nevelőtestületi értekezleteken és az őket érintő kérdésekben az iskolavezetés értekezletein.

A diákönkormányzat tevékenységéhez térítés nélkül igénybe veheti az iskola berendezéseit, anyagi eszközeit. A diákönkormányzat működéséhez szükséges költségeket iskolai költségvetés fedezi. Az iskola helyiségeit, berendezéseit a SZMSZ használati rendszabályai szerint veheti igénybe.
A DÖK munkáját tanár segíti, akit az igazgató bíz meg.

8. 2. A tanulók vélemény-nyilvánításának útja:

- DÖK vezetősége a diákönkormányzatot segítő tanár közvetítésével a tagozat illetékes igazgatóhelyetteséhez fordulhat, aki az igazgatót tájékoztatja az adott kérdésről.
- Az iskolai közösségek az életüket érintő bármely kérdésben az osztályfőnökön keresztül érvényesíthetik jogaikat.
- A diákközgyűlés (iskolagyűlés) az iskola tanulóinak legmagasabb szintű tájékozódó-, tájékoztató fóruma, amely a osztályközösségek által megválasztott küldöttekből áll. A diákközgyűlés nyilvános, azon bármelyik tanuló megteheti közérdekű észrevételeit, javaslatait. A diákközgyűlés az igazgató által, ill. a diákönkormányzat működési rendjében meghatározottak szerint kerül összehívásra, tanévenként legalább egy alkalommal. A napirendet a közgyűlés előtt 15 nappal nyilvánosságra kell hozni. A közgyűlésen a DÖK vezetése és az iskola igazgatója beszámol az előző közgyűlés óta eltelt időszak munkájáról, az iskola egészét érintő aktuális problémákról. A közgyűlésen a tanulók kérdéseket is intézhetnek a DÖK és az iskola vezetéséhez, kérhetik gondjaik, problémáik megoldását.
- A diákok kérdéseire, kéréseire az igazgatónak 30 napon belül választ kell adnia. Rendkívüli diákközgyűlés is összehívható, ha ezt az DÖK vezetője vagy az iskola igazgatója indokoltnak tartja.

9. A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI

Vizsgaszabályzatunk célja a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 5.§ és a 229/2012. (VIII.28.) Korm.rendelettartalmazza 23.§ (2) bekezdésben foglalt felhatalmazás alapján a tanulók tanulmányok alatt tett vizsgái lebonyolítási rendjének szabályozása.

A 2019. szeptember 1. napjától hatályba lépő törvényi rendelkezések alapján, az eddig egyéni tanrendként ismert jogintézményt felváltotta az **egyéni munkarend intézménye**. Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.

A Kormány az Oktatási Hivatalt jelölte ki arra, hogy felmentést engedélyezzen a tankötelezettség iskolába járással történő teljesítése alól. Az egyéni munkarenddel rendelkezőt az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Azonban

valamennyi tantárgyból **osztályozó vizsgát** köteles tenni, az egyéni munkarend ugyanis nem mentesíti a tanulót egyetlen tantárgy tanulmányi követelményeinek teljesítése alól sem. Az igazgató adhat felmentést a készségtárgyak tanulása alól, ha a tanuló sajátos helyzete ezt indokolttá teszi.

A tanulmányok alatti vizsgák célja: azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek

- félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az intézmény Pedagógiai Programja szerint nem lehetett meghatározni,
- a pedagógiai programban meghatározottaknál rövidebb idő alatt (tanév összevonással) szeretné a követelményeket teljesíteni.

A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

9. 1. Általános szabályok

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra, azaz:

- - osztályozó vizsgákra
- - különbözeti vizsgákra
- - javító vizsgákra
- - és pótló vizsgákra vonatkozik

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- - aki osztályozó vizsgára jelentkezik
- - akit a nevelőtestület határozatával osztályozóvizsgára utasít
- - aki különbözeti vizsgára jelentkezik
- - akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

Minden vizsga írásbeli vagy szóbeli, vagy gyakorlati vizsgarészből állhat az iskola Pedagógiai Programja alapján.

A tanuló a vizsga előtt két héttel tájékoztatást kap a vizsga időpontjáról, helyéről, a vizsgarészekről, továbbá a vizsgával kapcsolatos jogorvoslati lehetőségről (felülbírálati kérelem, törvényességi kérelem, független vizsgabizottság előtti vizsga).

9. 2. A vizsgák típusa:

9. 2. 1. Osztályozó vizsga

Az intézményi osztályozó vizsgát a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző két hétben kell megszervezni.

Osztályozó vizsgát kell tennie teljesítményének értékelése céljából annak a tanulónak, akinek

- Egyéni tanrend szerinti státusza van az adott iskolában,
- éves hiányzása a jogszabályban előírt mértéket (250 óra) meghaladja és nem

osztályozható, feltéve, hogy a tantestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen (a tanuló csak eredményes osztályozó vizsga letétele után folytathatja tanulmányait),
- akinek hiányzása egy adott tárgyból a tantárgy óraszámának 30%-át meghaladta és érdemjegyei nem teszik lehetővé az osztályozást az adott tárgyból,
- aki engedélyt kapott arra, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget.
- aki külföldön él és felmentést kapott –szülei kérelmére - a kötelező tanórai foglalkozások látogatása alól.

A tanulmányok alatti vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló megfelelő vizsgálat, szakértői vélemény alapján kapott.
A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az Intézmény nem a Pedagógiai Programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta.
Az osztályozó vizsgát megismételni, eredményén javítani nem lehet. Ha a szabályosan megtartott osztályozó vizsga elégtelen, a tanulónak a tanévet ismételnie kell.

A tartósan külföldön tartózkodó egyéni tanrend szerinti tanulók a félévi vizsgák alól felmentést, valamint az év végi vizsgákra halasztást kérhet. A kérelmet a szülő a kiírt vizsgaidőpontok előtt legalább három héttel köteles benyújtani az iskola igazgatójának. A felmentésről és a halasztásról, valamint az új vizsgaidőpontról az iskola igazgatója dönt az osztályfőnök javaslatára. A módosított időpontot nem lehet megváltoztatni.

9. 2. 2. Különbözeti vizsga

A különbözeti vizsgák időpontját az igazgató határozza meg.
Iskolaváltoztatás vagy külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként írhatja elő az Intézmény a különbözeti vizsga letételét. Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amelyet az Intézmény a megkezdeni tervezett évfolyamtól alacsonyabb évfolyamon tanított, s amely tantárgy, tananyag ismerete feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek.

A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg kell az Intézmény vezetőjének határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében.
Iskolánk alapelve az, hogy a tanuló iskolaváltása során fellépő lemaradást egyéni **segítségnyújtással, szükség szerinti türelmi idő biztosításával eredményesebben küszöbölhetjük ki,** mint különbözeti vizsga elrendelésével.

9. 2. 3. Javítóvizsga

Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha tanév végén – a tantárgyak számától függetlenül- elégtelen osztályzatot kapott, illetve ha a tanuló az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról igazolatlanul távol maradt, azt nem fejezte be, vagy az előírt időpontig nem tette le.
Javítóvizsga augusztus 15. és augusztus 31. közötti időpontban szervezhető.
A tanulót a vizsga eredményéről azonnal tájékoztatni kell.

9. 2. 4. Pótló vizsga

Abban az esetben, ha a tanuló önhibáján kívül nem tudja teljesíteni az osztályozó/javító/különbözeti vizsga követelményeit, vagy a vizsgán igazoltan nem tudott

részt venni, a teljes vizsga anyagából, vagy a nem teljesített vizsgarészből - kérelmére - pótló vizsgát tehet. Időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató jelöli ki.

9. 2. 5. Független vizsgabizottság előtt zajló vizsga

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény alapján a tanuló joga, hogy kérelmére független vizsgabizottság előtt számot adjon tudásáról. A tanulmányok alatti vizsgát ebben az esetben egy háromtagú vizsgabizottság előtt kell letenni, melynek elnökét és tagjait a területileg illetékes kormányhivatal bízza meg.

Amennyiben a tanév végén valamely tantárgyból / tantárgyakból elégtelent kapott a tanuló, s javítóvizsgát tehet - a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérhetik a szülei, hogy a javítóvizsgát a tanuló független vizsgabizottság előtt tehesse le.
Ha hiányzás miatt nem értékelhető és osztályozó vizsga letételére kap engedélyt a tanuló, az engedély megadását követő három napon belül jelenthetik be a szülők, ha független vizsgabizottság előtt kívánja letenni a vizsgát.

A kérelmet - a megfelelő mellékletekkel - az iskola igazgatója továbbítja a területileg illetékes fővárosi, vármegyei kormányhivatalba (a továbbiakban: kormányhivatal). A vizsgákat a kormányhivatal szervezi meg.

1.6 9. 3. A vizsgák formája:

- írásbeli vizsga
- szóbeli vizsga
- gyakorlati vizsga

Vizsgatárgy	Írásbeli	Szóbeli	Gyakorlati
Magyar nyelv	X	X	
Magyar irodalom	X	X	
Matematika	X	X	
Történelem	X	X	
Idegen nyelv	X	X	
Informatika		X	X
Biológia	X	X	
Fizika	X	X	
Természetismeret	X	X	
Környezetismeret	X	X	
Földrajz	X	X	
Kémia	X	X	
Ének-zene		X	X
Testnevelés			X
Vizuális kultúra		X	X
Technika és tervezés		X	X
Etika/Erkölcstan/hittan		X	

9. 4. A tanulmányok alatti vizsgák szervezésének alapelvei

A vizsgák az iskola épületében az igazgató által kijelölt vizsgatermekben és időpontokban zajlanak. A tanulmányok alatti vizsgák nem nyilvánosak.

A vizsgázók kötelesek az előre kifüggesztett vizsgabeosztás szerint pontosan megjelenni, az alkalomhoz illő öltözékben.
Javító vizsga esetén a bizonyítványt a vizsga megkezdése előtt le kell adni az osztályfőnöknek.

A tanulók a vizsgateremben segítséget nem vehetnek igénybe, egymással nem beszélgethetnek és a vizsga rendjét nem zavarhatják meg.

Rendbontás esetén a vizsgabizottság elnöke – jegyzőkönyv felvétele mellett – az érintett tanuló részére a vizsgát felfüggesztheti.

A vizsgabizottság minimum három főből áll:
- elnök
- kérdező tanár
- ellenőrző tanár

Az elnök
- felel a szabályok betartásáért,
- ellenőrzi a vizsgázók adatait, vezeti a jegyzőkönyvet,
- ha kell, szavazást rendel el.

A kérdező tanár(ok) csak megfelelő tanári végzettséggel rendelkezhetnek. Lehetőség szerint ne az kérdezze a tanulót, aki vizsgára küldte.

Az ellenőrző tanár felel a vizsga szabályszerűségéért. Lehetőség szerint az adott szak tanára legyen.

9. 5. Az írásbeli vizsgák lebonyolítása

9. 5. 1. Az írásbeli vizsgák általános szabályai:

- Az írásbeli vizsga feladatlapját a szaktanár készíti el, nyomtatott formában és a vizsgát szervező igazgatóhelyettesnek adja át legkésőbb az írásbeli vizsgát megelőző napon.
- A tanteremben minden padban csak egy diák ülhet.
- A rajzokat ceruzával, minden egyéb munkát tollal kell elkészíteni. Az íróeszközről a tanulók maguk gondoskodnak.
- A feladatlapot az iskola pecsétjével kell ellátni, fel kell tüntetni a tantárgy megnevezését, a tanuló nevét és a dátumot.
- Ha egyéb döntés nem születik, a feladatlap megoldásának ideje 45 perc.
- A vizsgán használható segédeszközöket a szaktanár tájékoztatása alapján a tanuló hozza magával.
- Egy vizsganapon két írásbeli vizsga tehető le, de közöttük 10 perc pihenőidőt kell biztosítani, kivétel, pótló vizsga esetén, három írásbeli vizsga tartható.
- Ha a vizsgázó az írásbelin szabálytalanságot követ el, a felügyelő tanár e tényt

jegyzőkönyvben rögzíti, és felvezeti a feladatlapra és jelenti az igazgatónak.
- Az elégtelen írásbeli vizsgaeredmény szóbeli vizsgán javítható.

9. 5. 2. Az írásbeli vizsgák javítása

- A szaktanár az adott vizsga után azonnal, piros tollal kijavítja az írásbeli dolgozatot és érdemjegyet ír rá.
- Ha a szaktanár arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközöket használt, - rávezeti a feladatlapja és értesíti az igazgatót.

9. 5. 3. A szóbeli vizsgák lebonyolítása

- Egy napon három szóbeli vizsga tehető le.
- A vizsgázónak a vizsga előtt minimum 15 perccel kötelező megjelennie.
- A vizsgák ideje alatti várakozáshoz lehetőség szerint pihenő helységet kell biztosítani.
- A tanuló a kérdező tanár által kiadott kérdések megválaszolására gondolkodási időt kap. Ezt követően válaszát maximum10 percben önállóan fejtheti ki.
- Két tantárgy között a vizsgázó pihenőidőt kérhet.
- Szabálytalanságok esetében a vizsgabizottság elnöke értesíti az igazgatót, aki a törvények alapján dönt.

9. 5. 4. A gyakorlati vizsgák lebonyolítása

- A gyakorlati vizsgarész a vizsga feladatok számától függetlenül egy érdemjeggyel kell értékelni.
- A gyakorlati vizsgarész megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsgarész rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsgarész helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.

9. 6. A vizsgák értékelése

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.
Az írásbeli vizsgák értékelését a Helyi Tanterv 5. 1. fejezete rögzíti.
A szóbeli és a gyakorlati vizsga értékelése egyetlen érdemjeggyel történik, amelyet a kérdező tanár javaslatára a vizsgabizottság állapít meg.
Abban az esetben, ha egy vizsga több vizsgarészből áll, a végső eredmény a vizsgarészekre adott osztályzatok átlagából kell számítani.

9. 7. A vizsgák eredményének kihirdetése

A szorgalmi időszak alatt letett vizsgák kihirdetése a vizsga napján történik.
Az augusztusi osztályozó, javító és pótló vizsgák eredményeinek ismertetése a megfelelő záradékkal ellátott bizonyítvány kiadásával azonos időben történik.

9. 8. A vizsgáztató tanárok megbízása és a vizsgák dokumentálása

A vizsgáztató tanárokat és a vizsgabizottság tagjait az intézmény vezetője bízza meg feladatuk ellátásával, melyről a vizsgát megelőzően legalább 1 héttel értesíti (szóban) az érintetteket.
A vizsgákon a tanuló osztályfőnöke tanácskozási joggal vehet részt.
A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában 5 évig meg kell őrizni.
A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja, valamint a diák szóbeli felkészülése alatti jegyzetei. A szülő kérésre a fenti dokumentumba betekinthet.
Az írásbeli dolgozatot a szaktanár piros tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli és aláírásával látja el.
A dolgozatok egy év múlva selejtezhetők.

10. A FELVÉTELI ELJÁRÁS ÉS AZ ÁTVÉTEL SZABÁLYAI

Az iskolai beiratkozás idejéről, az erről való döntés és a jogorvoslat benyújtásának határidejéről a kormányhivatal közleményt vagy hirdetményt köteles közzétenni a helyben szokásos módon, a beiratkozás első határnapját megelőzően legalább harminc nappal. A hirdetmény az iskolában kifüggesztve is megjelenik, illetve az iskola honlapján nyilvánosságra hozzuk az iskolához tartozó körzetet.

Az adott évben tanköteles korba lépő gyermeket a szülő március 1-je és április 30-a között – a kormányhivatal által közleményben vagy hirdetményben közzétett időpontban – köteles beíratni a lakóhelye szerint illetékes vagy a választott iskola első évfolyamára.

Az adott évben tanköteles korba lépő sajátos nevelési igényű gyermeket a szülő a szakértői bizottság véleményében vagy a kormányhivatal jogerős határozatában megjelölt időpontig köteles beíratni a kijelölt iskolába.

A beíratás napjain az iskola igazgatója gondoskodik a megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosításáról.

A jelentkezéshez az alábbi dokumentumok szükségesek:

- a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosító és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány,
- az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolás.

Az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolás lehet

- óvodai szakvélemény,
- nevelési tanácsadás keretében végzett iskolaérettségi szakértői vélemény,
- sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a Szakértői Bizottság szakértői véleménye.

A beíratást követő intézményi és fenntartói feladatok:

A beiratkozási adatok intézményi összesítését a Tankerület által meghatározottan, néhány napon belül el kell végezni.

Tankerületi igazgatói értekezlet keretében az iskolák vezetői tájékoztatják a fenntartót a felvenni, sorsolni, ill. elutasítani szándékozott tanulókról. Ezt követően a fenntartó kiszűri az esetlegesen több intézménybe is beiratkozó gyermekeket, valamint meghatározza az adott iskolában, adott. tanévben indítható első osztályok számát. A döntés során szükséges figyelembe venni az egyes iskolák szakmai alapdokumentumában meghatározott maximálisan felvehető tanulólétszámot, az osztályindításhoz szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétét, valamint a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 25.§ (7) bekezdésében meghatározottakat.

Erről a fenntartói döntésről a tankerület írásban tájékoztatja az intézményt.
A tanulók osztályba sorolásának tervezésénél, az osztálylétszámok kialakításánál figyelembe kell venni azon körülményt, hogy lehetnek olyan, az iskola felvételi körzetébe tartozó tanulók, akiket a fellebbezési eljárás nyomán el kell helyezni az adott iskolában.

A tanulók felvételéről az általános iskola igazgatója a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletben foglalt eljárásrend szerint dönt. A felvételről vagy elutasításról szóló határozatot az iskolaigazgató küldi meg a szülő részére a döntést megalapozó indokolással, a fellebbezésre vonatkozó tájékoztatással.

Nkt. 50.§ (6) bekezdése alapján az általános iskola köteles felvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye van a körzetében.
Elutasítás esetén a szülő, a köznevelési törvény 37.§ (2)-(3) bekezdése alapján érdeksérelemre hivatkozással nyújthat be kérelmet a kézhezvételtől számított 15 napon belül. Az eljárást megindító kérelmet a KK illetékes Tankerületi Igazgatójához kell benyújtani.

A nemzetiséghez tartozó jelentkezőt a nemzetiség nyelvén vagy a nemzetiség nyelvén és magyarul tanító iskolába, tagozatra, osztályba, csoportba fel kell venni.

Iskolánk köteles átvenni azokat a tanulókat, akiknek további nevelésére – oktatására a szakértői bizottság intézményünket jelölte ki.

A 2-8. osztályba történő felvételnél be kell mutatni a következőket:
- az elvégzett évfolyamokat tanúsító iskolai bizonyítványt,
- a tanuló anyakönyvi kivonatát,
- a szülő személyi igazolványát.

Ha a tanuló törvényes képviselője a szabad iskolaválasztási jogát gyakorolva másik intézményből hozzánk kívánja beíratni gyermekét, az átvételről a férőhelyek figyelembe vételével az iskola igazgatója dönt.

Ha olyan körzeten kívüli tanuló jelentkezik, akinek magatartása vagy szorgalma rossz, hanyag, változó minősítésű, az iskola vezetője döntése előtt kikéri a nevelőtestület véleményét.
A belépést követően az esetleges hiányok pótlására fél év haladékot kap a tanuló. A felzárkóztatás a szaktanár irányításával történik.

A beiratkozás során befogadó nyilatkozatot állít ki az iskola, mely postai úton, vagy az érintett szülő révén jut el a tanuló korábbi iskolájába, ahol kiállítják számára a távozási nyilatkozatot.

A tanuló tanulói jogviszonyának változását mind a befogadó, mind az elbocsátó intézménynek öt napon belül rögzíteni kell a KIR személyi nyilvántartó rendszerében.

11. AZ ISKOLAI KÖRNYEZETI NEVELÉS PROGRAMJA

„Senki sem követhet el nagyobb hibát, mint az, aki azért nem tesz semmit, mert csak keveset tudna tenni.”
(Burke)

11. 1. Törvényi háttér

Környezeti nevelési programunkra hat a **Közoktatási, Önkormányzati, Környezetvédelmi, Természetvédelmi Törvény, a NAT2020, a Nemzeti Környezetvédelmi Program** és a vonatkozó egyéb jogszabályok.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról hatályba lépett ***Nemzeti Alaptanterv (NAT)*** értelmében a környezeti nevelés a közoktatás kiemelt fejlesztési feladata, melynek az iskolai oktatás valamennyi elemét át kell hatnia, elő kell segítenie a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.

11. 2. Alapelvek, célok

11. 2. 1. Általános célok, értékek a környezeti nevelésben

- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.
- A Föld egészséges folyamatainak visszaállítása, a fenntartható fejlődés környezeti aspektusainak elsajátítása, harmóniára törekvés.
- A bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése.

11. 2. 2. Konkrét célok és feladatok

Célunk, hogy a tanulók
- megismerjék a helyi környezeti problémákat,
- megismerjék a helyi környezeti értékeket,
- azokat óvják is meg,
- szemléletformálással, környezettudatos gondolkodással, felelős magatartással másokat is erre ösztönözzenek.

11. 2. 3. Erőforrások

Belső erőforrások:

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Iskolavezetőség	Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. Aktívan részt vesz az egyes programokban.	Hiteles személyiségek a pedagógusok és a diákság számára. Hasznosítható kapcsolatrendszer.
Tanárok	tanórai, tanórán kívüli tevékenység, szervező-, lebonyolító-, értékelő munka k és a – tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat.	Valamennyi szakos tanár belátja, hogy minden tanár feladata a környezeti nevelés.
Zöld munkaközösség	Ökoiskola és Madárbarát programok kialakítása, projektek alkalmazása.	Hiteles személyiségek a szemléletformálásban.
Osztályfőnöki munkaközösség	Elkészíti a PP-nak megfelelően az éves tervet, segíti és koor-dinálja annak megvalósítását.	Lehetőség van az aktualitások azonnali megbeszélésére osztályközösségi szinten.
DÖK segítő tanár	Lehetőségük van a diákok között a környezeti nevelés területeinek erősítésére.	Napi kapcsolat a diákokkal, az egyedi problémák azonnali kezelése.
Iskolaorvos	Tájékoztatás az egészséges életmódról, a környezeti ártalmakról a védőnővel együtt.	Szakmai kompetencia. Személyes ráhatás.
Adminisztratív dolgozók	Támogatják a tanári munkát az egyes programok hátterének biztosításával (pl. hivatalos levelek, pénzügyi adminisztráció, pályázati elszámolások).	Részt vállalnak a takarékosságban.
Technikai dolgozók	A programok tárgyi feltételeinek biztosítása, karbantartás.	Segítség a szelektív hulladékgyűjtésben.
Diákok	A tantermek folyamatos rendezése, hulladékgyűjtés. A tervezett programban sokoldalúan vesznek részt (hallgatóság, tevékeny szerepvállalás, önálló kezdeményezések).	Valamennyi diák érintett, nagy a jelentősége a helyi értékek felkutatásának. Partnerség a felnőtt résztvevőkkel. A fő hang- súly a szemléletformáláson van.

Külső erőforrások:

- a fenntartó,
- az iskolaszék,
- a szülők: a programok támogatása, előadásokat tarthatnak, anyagi támogatás (1 %),

külső erőforrások felkutatása. Tevékeny részvétel a programokban, közben az ő szemléletük is formálódik, a környezeti nevelés így túlmutat az iskola falain.
- a lakótelep elkötelezett szervezetei és lakói,
- más partnerek.

11. 2. 4. A munka tartalmi elemei

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

A tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén. (NAT)

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők	Célok	Tevékenység, feladat
Nagy forgalom	Közlekedési biztonság növelése A kerékpáros és gyalogos közlekedés segítése	- a közlekedésbiztonsági ismeretek kiemelt tanítása - a közvetlen környezet közlekedési veszélyforrásainak tudatosítása - elméleti és gyakorlati közlekedésbiztonsági vetélkedők
Zaj	Csökkentés	- a kerítés melletti fák, bokrok ápolása, pótlása
Légszennyezés	Csökkentés	- a kerítés melletti fák, bokrok ápolása, pótlása
Szemét	Tiszta, egészséges környezet	- felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és fertőzési veszélyekről - szeméttárolók sűrítése szelektív hulladékgyűjtés
Sportudvar	Biztonságos sportolás	- a sportszerek rendszeres karbantartása
Játszótér	Biztonságos játék	- a homokozó rendben tartása (homokcsere, stb.)
Iskolaudvar egésze	Biztonságos környezet	- az udvar tisztán tartása (üvegcserepek, stb.) - szeméttárolók kihelyezése - virágoskert létesítése - növények gondozása, pótlása
Az iskola előtti térség	Biztonságos környezet	- tisztán tartása - a lépcső karbantartása
Iskolabelső	Tiszta, meghitt környezet	- festések, felújítások - az épületbe bejutáshoz, ott közlekedéshez rámpa v. járdafelhajtó (testi fogyatékos tanulók integrálásának lehetősége

		- gyakori szellőztetés (beltéri szennyezőanyagok: szén-dioxid) - mindennapos portalanítás - cserepes növények gondozása - az élősarkok, akvárium, madarak tisztán tartása - lábtörlők alkalmazása - elektroszmog csökkentése (rádió, TV, mobiltelefon, stb.)
Energia felhasználás	Takarékosság	- nyílászárók karbantartása
Világítás	Takarékosság	- ésszerű használat - korszerű világítás a szemnek ártalmas neon helyett
Vízfelhasználás	Vízfogyasztás csökkentése	- ésszerű használat - csapok karbantartása
Csatorna	A csatorna karbantartása	- környezetbarát takarítószerek alkalmazása

11. 3. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

11. 3.1. Tanórai keretek

A NAT a környezeti nevelést ***közös követelményként*** jelöli meg.
Ez azt jelenti, hogy a tantárgyi integráción kívül az iskola egészét át kell, hogy hassa, a mindennapi élet része kell, hogy legyen. A tanórákon kívül a szabadidős tevékenységek, a napközi, az erdei táborok, a szakkörök, a DÖK munkája is vegye figyelembe ennek alapvető szükségességét.

11. 3. 2. A tantárgyak lehetőségei

Magyar nyelv és irodalom
A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását,
- ismerjenek meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat (meséket, mondákat, népdalokat és verseket),
- ismerjék meg az irodalmi művekben (tájleírás, stb.) megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását,
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján egyszerű problémák felvetésére, vitára, véleményalkotásra,
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük.
- érezzenek késztetést az anyanyelv védelmére, a "nyelvi környezetszennyezés" elkerülésére.

Történelem (hon- és népismeret)
A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet,
- értelmi szintjüknek megfelelően lássák be, hogyan hatottak a környezeti változások a

gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására,
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete.
- ismerjék meg a természet közelében élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kihasználó paraszti életmód értékeit,
- ismerjenek népi építészeti emlékeket.

Idegen nyelv
A tanulók
- váljanak érzékennyé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével.
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit,
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, project-munkában választ keresni,
- fejlődjön állampolgári felelősségtudatuk,
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit.

Matematika
A tanulók
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére,
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni,
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön,
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait,
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására,
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni,
- legyenek képesek reális becslésekre,
- alakuljon ki a tanulókban a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készség.

Környezetismeret
A tanulók
- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal,
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében.

Természetismeret
A tanulók
- a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére,
- kezdődjön el a természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása,
- váljanak képessé a környezet állapota iránti érzékenységre,
- az ökológiai szemléletük,
- az értékrendjük,
- fejlődjön a felelősségérzetük,
- legyenek képesek a környezet használatára vonatkozó helyes döntésekre.

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára,
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását,
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő és élettelen közötti kölcsönhatásokat,
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni,
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat.

Kémia

A tanulók

- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására,
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére,
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére,
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától.

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről,
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit,
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket,
- értsék meg, hogy a társadalmi-földrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet,
- ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és az épített környezet szépségeit,
- tudjanak különbséget tenni az ember hasznos és káros környezetét átalakító tevékenysége között.

A tanulókban

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény.
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére.
- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség,

Biológia

A tanulók

- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet,
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit,
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszert illetően,
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat,
- rendelkezzenek az egészséges életmóddal és táplálkozással, valamint az egészséges

életvitellel foglalkozó információkkal.

A tanulókban

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód,
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség.

Ének

A tanulók

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait,
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban,
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét,
- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapokban egyaránt akusztikus élményt jelentenek,
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni.

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát,
- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit,
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére,
- tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira,
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát,
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, amelyek a természetről szólnak,
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően,
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre.

Osztályfőnöki

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák,
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni,
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk.

A tanulókban

- alakuljon ki az a szemlélet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek,
- alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban.

Technika és tervezés

A tanulók

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket,
- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait,
- értsék meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit,
- ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat,

- ismerjék meg a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet jellemzőit.

A tanulókban

- a civilizáció társadalmi és környezeti vonatkozásainak feltárása révén erősödjön a felelős, környezettudatos beállítottság,
- alakuljon ki a kritikus fogyasztói magatartás.

Digitális kultura

A tanulók

- legyenek képesek a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni,
- ismerjék meg az informatikában rejlő környezetvédelmi lehetőségeket,
- szerkesszenek és nyomtassanak környezetvédelmi újságokat és posztereket,
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat),
- a számítástechnikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit.

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják egészséges testi fejlődésüket,
- legyenek tisztában azzal, hogy a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében,
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes,
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök és a tornaszerek.

A tanulókban

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását.

11. 3. 3. Nem hagyományos tanórai formák

Az iskola diákközössége évente kétszer papírgyűjtést rendez. Minden év májusában erdei iskolát szervezünk. Ennek fő profilja Magyarország adott természeti tájegységének megismerése, a növény- és állatvilág feltérképezése.

11. 3. 4. Tanórán kívüli foglakozások

Az érdeklődők számára nyári tábort szervezünk évente meghatározott helyszínnel.

Tanulói pályázatok – iskolai és kerületi, budapesti pályázatokon vesznek részt a tanulók, amelyeken bizonyíthatják elkötelezettségüket a természeti értékek védelme iránt.

A környezetvédelem jeles napjai. A természet-környezetvédelem jeles napjairól a tanórákba beépítve emlékezhetünk meg és tudatosíthatjuk a jelentőségüket.

Február 2.	Vizes élőhelyek
Március 22.	Víz világnapja
Április 7.	Egészségügyi világnap
Április 22.	Föld napja

Május 10.	Madarak és fák napja
Június 5.	Környezetvédelmi világnap
Szeptember 22.	Autómentes nap
Október 4.	Állatok világnapja
Október 21.	Földünkért világnap

Kiállítások: Környezetvédelmi kiállításokat szervezünk (természeti értékeket, helyi problémákat bemutató kiállítás; rendszeres ásványkiállítás, évente a víz értékeit bemutató kiállítás).
Tanulmányi kirándulás: Egy-egy terület, táj megismerése céljából tanulmányutat szervezünk. A gyerekek meglátogathatnak nemzeti parkokat, természetvédelmi területeket, vadasparkokat, botanikus kerteket, természettudományi múzeumokat.
Szelektív hulladékgyűjtés: Az egész iskolára kiterjed a szelektív hulladékgyűjtés (PET palack, biohulladék, papírhulladék és szárazelem).
Vetélkedők, tanulmányi versenyek: Az érdeklődő, ambiciózus tanulókat motiváljuk a helyi, regionális és országos versenyeken történő részvételre (pl. Hermann Ottó Országos Biológia Verseny).
Városismereti program: A Kerület Napja alkalmából olyan programokat szervezünk, amelynek során megismerhetik a gyerekek a szűkebb és tágabb környezet jellemző épületeit, tereit és egyéb objektumait.
Kapcsolattartás külső segítő partnerekkel: Találkozhatnak a tanulók a helyi- és országos környezet- és természetvédő civil szervezetekkel, az alsós tanulók próbavásárlást végeznek. hogy ismerkedjenek a reklámok fogásaival, a fogyasztói szokásokkal. Természetvédelmi akadályversenyt szervezünk valamely szervezet segítségével.
Művészeti csoportok, ünnepségek: Irodalmi műsort hozunk létre, rajzpályázatot hirdetünk (pl. Föld napja, Víz világnapja) alkalmából. Természetes anyagok felhasználásával környezetbarát lakóház modelljét készítik el a gyerekek technika órán..
Kézműves foglalkozás: A természet adta anyagok (termések, levelek, tollak), illetve az újrahasznosítható hulladék-anyagok felhasználásával díszeket, kompozíciókat készítenek tanulóink, amelyekből kiállítás vagy vásár szervezhető (pl. Karácsonyi Vásár).
Diákönkormányzat napja: A tanév végén rendezett DÖK nap környezet-egészségügyi program köré szerveződik.
Látogatások: Állatkert, múzeumok, botanikus kertek, arborétumok, nemzeti parkok, stb.
Előadások:A jól sikerült pályázatokat iskolai szinten publikáljuk.

11. 4. Az iskolai környezet

A példamutató iskolai környezet tényezői:

- termek, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága és esztétikus kialakítása,
- növények, élősarok,
- anyag- és energiatakarékos, környezetbarát iskolaműködtetés,
- egészséges élelmiszereket árusító iskolai büfé,
- gyalogos és kerékpáros közlekedés ösztönzése,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- pedagógusok és technikai dolgozók példamutatása,
- iskolai médiumok zöld rovatai.

A környezeti nevelés eredményessége az iskolai és családi nevelés együttes hatása.

HELYI TANTERV

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1. BEVEZETŐ

Iskolánk helyi tanterve a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet szerint késült.
Intézményünk a a Helyi tantervben a

- Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
- Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára

kerettanterveket adaptálja.

Az Oktatási Hivatal által közzétett kerettantervek a 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (1., 5., 9. évfolyamokon, valamint a 6 évfolyamos gimnáziumok 7. évfolyamán) bevezetésre kerülő Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: Nat 2020) foglalt szabályozásnak megfelelnek. Ezeket a Nat 2020 bevezetésével párhuzamosan, felmenő rendszerben kell alkalmazni.

A jogszabály alapján az iskola a pedagógiai programjának részeként a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészíti. A helyi tantervben meg kell nevezni az alapjául szolgáló kerettanterveket.

Az intézmények számára a helyi tantervük készítéséhez a Nat 2020 *Alapóraszámok tanulási területenként kétéves bontásban* (II.2.1.1. táblázat) és *A tanulók heti kötelező alapóraszáma és maximális óraszáma évfolyamonként* (II.2.1.2. táblázat) az irányadó.

Az idegen nyelvek kerettanterveinek bevezető része valamennyi idegen nyelv tanítására vonatkozik. Kiemelt népszerűségükre tekintettel az angol és a német nyelvek számára külön kerettantervek készültek.

A korábban **a miniszter által egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy egyes sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez készített kerettantervek közül az Oktatási Hivatal által közzétett kerettantervek** is beépíthetők a helyi tantervben, a Nat 2020-ban szabályozott órakeretek terhére. Ezek a kerettantervek a Nat 2020 szabályozásával, tartalmával összhangban állnak.

A 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben kell alkalmazni a nemzetiség iskolai oktatásának irányelvét a nemzetiségi nevelés-oktatást folytató iskolában. (A Helyi tantervünk ezt is tartalmazza.)

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott pedagógia elvek, nevelési célok, fejlesztési feladatok, kulcskompetenciák és műveltségi tartalmak az általunk alkalmazott kerettantervekben meghatározásra kerültek. A miniszter által kiadott kerettantervek iskolatípusok (illetve pedagógiai szakaszok) szerint tagolódnak: alsó tagozat, felső tagozat, négy-, hat- és nyolc évfolyamos gimnázium, szakközépiskola, szakiskola.

Az akkreditált kerettantervi ajánlást iskolánk helyi sajátosságaihoz, tantárgyi elvárásainkhoz igazítottuk, a NAT követelményeinek figyelembevételével.

Az alkalmazott kerettanterv az ország bármely településén, a nevelő-oktató munkához szükséges feltételekkel rendelkező iskolák számára készült. Figyelembe veszi az intézmények tehetséggondozó és felzárkóztató kötelezettségét, az integrációs nevelés lehetőségét is. A sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez a kerettanterv ajánlásai mellett figyelembe kell venni a NAT irányelveit, a fogyatékosság típusának megfelelően a tanuló lehetőségeihez, korlátaihoz és igényeihez igazodva kell a fejlesztést megtervezni.

1.1. A kerettanterv felépítése

A kerettantervek tartalmazzák a

- bevezetést, amely magába foglalja az iskolatípusok (illetve pedagógiai szakaszok) tantárgyi rendszerét és a heti minimális óraszámokat;
- a kötelező tantárgyak kerettanterveit (egy- vagy kétéves ciklusokban);
- egyes szabadon választható, illetve emelt óraszámú tantárgyak kerettanterveit.

A tantárgyi kerettantervek évfolyamonként rögzítik a tanulók heti kötelező óraszámát és a szabadon felhasználható időkeretet. Az egyes tantárgyi kerettantervek a tantárgy rendelkezésére álló órakeret 80 %-át fedik le.

A helyi tantervnek biztosítania kell, hogy az alapfokú nevelés-oktatás pedagógiai szakaszán a tanulói közreműködésre építve, az érdeklődés felkeltésére, a problémák felvételére, a megoldáskeresésre, és a tanulói képességek fejlesztését szolgáló ismeretek elsajátítására irányuljon. Az alapozó és a fejlesztő szakaszban a tanulói terhelés a tanulói képességekhez igazodva kell, hogy növekedjen. Ez az elvárás szükségessé teszi, hogy a bevezető és a kezdő szakasz képzési feladatait a tanulók életkorához, fejlettségéhez igazítva tervezzük meg.

1. 2. A kerettanterv sarkalatos pontjai fejlesztési szakaszonként

1. 2. 1. Kiemelt fejlesztési feladatok az alapfokú nevelés – oktatás szakaszára

Erkölcsi nevelés

Az erkölcs olyan társadalmi tudatforma, amely magában foglalja és előírja a magatartás azon elemeit, normáit és szabályait, amelyek az egyénnek a társadalomhoz, más emberekhez és önmagához való viszonyát szabályozzák. Mindig kettős jellegű, mivel egyidőben tükrözi az emberek közti konkrét viszonyokat, úgy, ahogy ezek a konkrét viselkedésben és szituációkban megmutatkoznak, illetve a viszonyok eszményi képét, vagyis azt, ahogyan ezeknek a kapcsolatoknak meg kellene valósulniuk.

Az erkölcsi nevelés célja az erkölcsi normák és követelmények megalapozása az életkori sajátosságoknak megfelelően a társas érintkezésben, viselkedésben, illetve a közösség iránti igény kifejlesztése, társas, közösségi gyermekek nevelése.

A közösségi nevelés alapvető feltétele a gyermekek életének céltudatos megszervezése. Kialakítjuk a gyermekek életrendjét, ritmusát, időbeosztását. A szervezeti keretet a napirend biztosítja, amely segíti a gyermekek közösségi életének fejlődését. A közösségi élet tartalmát a

különféle tevékenységek alkotják. A tevékenységeknek biztosítaniuk kell az együvé tartozás érzését.

Énkép, önismeret
A bevezető, kezdő iskolaszakaszban az iskolába kerüléssel együtt járó tanulási mód, környezet és tevékenység változását lassú átmenettel szükséges segíteni, és minél inkább törésmentessé kell tenni.
Fejlődés-lélektani szempontból a 6-8 éves kor az énkép és az önértékelés alakulásának érzékeny fázisa. Az iskolába lépő gyermek nem tudja teljesítményét és személyiségét elkülöníteni. A tanító biztonságérzetet fokozó, a tanulási sikerek gyakori megélésének és elismerésének feltételrendszerét megteremtő, tapintatos és szeretetteljes bánásmódja teszi lehetővé, hogy a kisiskolások felfedezhessék belső értékeiket, a feladatokkal való megküzdés élményét, kipróbálhassák fejlődő önállóságukat, s ne végzetes kudarcként, hanem hasznosuló tanulsággal éljék meg sikertelen próbálkozásaikat is.

A sokféle közös tevékenységben való részvétellel sajátíthatják el a gyerekek leginkább azokat az alapvető magatartási normákat, szabályokat és szokásokat, amelyek megalapozhatják a társadalmi, természeti és technikai környezetükkel kapcsolatos pozitív viszonyulásaikat, elősegítve ezzel szocializációjuk sikerességét.

Hon- és népismeret
A kisiskolások különösen nyitottak, fogékonyak e fejlesztési területen. Ezért is olyan fontos, hogy a tanító minden lehetőséget – pl. az olvasmányok tartalmát, a közös éneklés, zenélés élményét, a képzőművészeti alkotásokkal való találkozás alkalmait, a társadalmi, természeti és technikai környezetből szerzett tapasztalatokat és ismeretbővítést – célirányosan használjon fel ahhoz, hogy a haza fogalmát megtöltse tartalommal, gondoskodjon a nemzeti kultúra értékeinek átörökítéséről, ösztönzést adjon a nemzeti hagyományok ápolására. Példáinak megmutatása mellett a hazaszeretet tevékenységekben megnyilvánuló gyakorlásához is teremtsen feltételeket. Ez a pedagógiai tevékenység természetesen csak akkor lesz teljes értékű, ha már kisiskolás korban megkezdődik a hazánkban élő nemzetiségek és népcsoportok iránti figyelem felkeltése, a nyitottság megalapozása, a kulturális értékeikkel való ismerkedés, valamint az elfogadásukra, a megbecsülésükre, a tiszteletükre való ráhangolás.

A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet fel az egyetemes kultúra iránti fogékonyság, mert a gyerek olyan kitekintés, élmény és tapasztalás birtokába jut, amely a későbbiekben utat nyit, és feltételt képez az európai identitás fejlődéséhez.

Környezettudatosságra nevelés
Az iskolába lépő kisgyerek az óvodából sok olyan hasznos tapasztalatot, élményt és érzelmi alapvetést hoz, amelyik megalapozza az alsó tagozat tudatosító, attitűdformáló, szokásalakító tevékenységét a környezettudatos magatartás formálásához.

A kisiskolások környezeti nevelésében kiemelt szerepe van a személyes tapasztalatoknak és az ismételten átélt élethelyzeteknek. Szükség van ezek többféle nézőpontból történő megbeszélésének, értékelésének, a vélemények ütköztetésének és a pozitív magatartásformák folyamatos megerősítésének, gyakorlásának. Különösen fejlesztő hatásúak a gyermekek környezetében megfigyelhető és jól érzékelhető környezeti problémaszituációk megoldására szervezett – a gyerekek öntevékenységére, ötleteire építő – kreatív feladatok és projekt jellegű tevékenységek.

Természettudományos nevelés

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára is meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti, a technikai és az épített környezetfelelős és fenntartható alakítása a természettudományos és műszaki kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen. A globális problémák megoldásának fontos feltétele az állampolgárok természettudományos műveltségen alapuló, kritikus éskonstruktív magatartása. A gazdaság, a versenyképesség számára létfontosságú a kellő számúés felkészültségű műszaki szakember.A természettudományok tanítása során alapvető a tudományágak pontos és részben elkülönült fogalomhasználata. A természettudományi nevelésnek ugyanakkor elő kell segítenie a közvetített tudás társadalmi érvényesülését is. Ezért a természettudományos oktatás és nevelés sem a tartalmak, sem a módszerek tekintetében nem szorítható be kizárólaga szaktudományok szűken értelmezet kereteibe. Az iskolai oktatásnak és nevelésnek olyan, természettudományos módszerekkel vizsgálható kérdésekkel is foglalkoznia kell, amelyeket atársadalom és a gazdaság adott időben és helyen felvet, amelyek befolyásolják az egyén és aközösség jelenlegi életét, illetve hatással vannak a jövő alakulására. Ilyenek például az egészségmegőrzéssel, a természeti forrásokkal való fenntartható gazdálkodással összefüggő problémák.

Cél, hogy a tanulók cselekvő közreműködőivé váljanak a tanulási folyamatnak,egyben felkészüljenek az aktív állampolgári szerepvállalásra. A természettudomány nemcsak ismeretek rendszere, az emberiség közös kultúrkincse, hanem magasan szervezett kollektív megismerési eszköz is. A közoktatásban folyó természettudományos nevelés a maga sajátos eszközeivel bepillantást enged a jelen főbb kutatási tevékenységeibe. Ahhoz, hogy a tudás személyessé váljék, a diszciplínák tudásrendszereit a tanulók igényeihez, életkori sajátosságaihoz, képességeik fejlődéséhez és gondolkodásmódjuk sokféleségéhez kell igazítani. Így felkelthető a tanulók érdeklődése, megalapozható a nem természettudományos pályát választók kellő tájékozottságának kialakítása, és – megkülönböztetett figyelemmel a tehetségek gondozására – elérhető a fiatalok egy részének természettudományokhoz köthető pályákra irányítása is. Erre az alapra épül a felkészítés a természettudományos és műszaki életpályákra is.

Az alaptantervben meghatározott fejlesztési feladatokat és a közműveltség tartalmi elemeit az iskolai nevelés során különféle kontextusokban, a mindennapi élet színtereihez és problémáihoz kapcsoltan kell feldolgozni. Így érhetjük el, hogy a különféle összefüggésekre alapozott és begyakorolt természettudományos és műszaki műveltség hatékonyabban alkalmazható a mindennapi életben és a munka világában. A jól megtervezett kontextusok segítik a tanulói érdeklődés felkeltését és a tanulási célok elfogadását. Ezek az alábbiak szerint értelmezhetők:

Területek:

- Egészség (egészségmegőrzés, életmód, népegészség, orvostudomány)
- Természeti erőforrások (anyag- és energiahasználat, hatékonyság, a készletek kimerülése)
- Környezeti rendszerek állapota (modellek és előrejelzés, éghajlatváltozás, életközösségek sérülése, biodiverzitás csökkenése, szennyezés és hulladékok)
- A tudomány és a technika összefüggései (a tudományos eredmények alkalmazása, technológiai rendszerek és hatásaik, a társadalmi kontroll szükségessége és mechanizmusai)

Szintek (dimenziók):

- Egyén (egyéni élethelyzet, személyes környezet; egyéni feladat és felelősség)
- Család (az egyén legszűkebb társas környezete, a háztartás szintje; közös
- Helyi közösség (a lakókörnyezet, a település és régió környezete; együttműködés és kollektív felelősség)
- Társadalom (az ország, a nemzet szintje; egységes szabályozás és felelősség)
- Globális (a Föld globális rendszerei, a nemzetek közössége; nemzetközi együttműködések, egyezmények, világszervezetek)

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A bevezető és a kezdő iskolaszakasz tanulási tevékenységeinek egyik leglátványosabb eredménye az új nyelvhasználati módok, az olvasás és az írás megtanulása és használatának eszközzé fejlesztése. Tekintettel arra, hogy a nyelvhasználati módok megtanulása egymásra épül, fejlesztésük pedig szorosan egymáshoz kapcsolódik, a velük való foglalkozás helyes arányainak kialakítása különös figyelmet igényel a tanítótól.

Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók saját olvasatuk szerint értelmezhessék a szöveget, kapjanak ösztönzést arra, hogy felépítsék magukban annak képi világát. Az értő olvasás fejlődésében fontos lépés az a tapasztalat, hogy a szöveg nemcsak irodalmi élményt nyújthat, hanem ismeretforrás is, s az így megszerzett tudás felhasználható újabb feladatok megoldásához. Az aktív állampolgári léthez szükséges ismeretek tapasztalati hátterét a kezdő évek élményei alapozzák meg. A közösségben végzett feladatok ellátása, a közösségért vállalt szerepeknek megfelelő viselkedés megtanulása együtt formálható az együttműködés képességeivel. Az iskola demokratikus életvitele, a tanulók aktív részvételére építő tanítás-tanulás hozzájárul az állampolgári neveléshez.
A különféle ismeretforrások hasznának és felhasználhatóságának korai felismerése, s ennek részeként az elektronikus média használatának megalapozása, a számítógép elemi szintű kezelésének megismerése a kommunikációs kultúra nélkülözhetetlen összetevője.

A tanulás tanítása
Kisiskolás korban a tanulási képesség az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében: problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető leginkább. E tevékenységek közben alakulnak a későbbi – felnőttkori – munkavégzéshez nélkülözhetetlen akarati jellemzők, érzelmi viszonyulások és képesség-összetevők (tervezés, döntés, visszacsatolás, együtt-működés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, önértékelés stb.) is.
Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem szabadon választható témákban, kötetlen szervezésű és társas tanulási helyzetekben is kipróbálhassák képességeiket a tanulók.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében néhány elemi tanulási technika tapasztalati megismerése és többszöri kipróbálása, valamint alapvető tanulási szokások (pl. tanulási sorrend, időtervezés, könyvtárhasználat, szöveghasználat, önellenőrzés, hibajavítás) alakításának megindítása is hozzátartozik.

Testi és lelki egészség
A kisiskolás egészséges fejlődését és eredményes tanulását döntő mértékben befolyásolja, hogy az iskola milyen mértékben és módon elégíti ki mozgásigényét. Ezért a mozgáskultúra célirányos, szervezett fejlesztése mellett naponta kellő időt szükséges biztosítani a kötetlen játékra és a szabad levegőn szervezett mozgásra.

A tanulók egészséges tanulási környezetének megszervezése, elhelyezése, a humánus, szeretetteljes bánásmód és szorongásmentes légkör megteremtése mellett a tanítónak figyelemmel kell kísérnie – a testi-lelki egészség védelmében – a gyermekek testi fejlődését és otthoni neveltetését is, hogy adott esetben teljesíthesse védő-segítő feladatait.
A lelki egészség fontos összetevője a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeressége. Ezek kedvező alakulásához esetenként a tanító segítsége indirekt irányítása is szükséges. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása kívánatos, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangnem, a kölcsönös megbecsülés.
A tanulók – bármilyen szinten vannak is – a tevékenységeket a nekik megfelelő követelményszinten szükséges megfogalmazni. Egyre inkább felértékelődik az egyéni fejlesztési programok kidolgozása minden egyéni foglalkozást igénylő tanuló számára.
A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma.

SNI – s tanulók nevelése
A tanulók között fennálló különbségeket az iskolák a helyi pedagógiai programok kialakításakor veszik figyelembe. A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni az intézmény pedagógiai programjában, a helyi tantervben, valamint a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban, az egyéni fejlesztési tervben. Ebben foglalnak állást az intézmények a tanulók értékeléséről is. A tervkészítésnél figyelembe kell venni a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelveiben foglaltakat.

1. 3. A kerettantervben megjelölt további feladatok

1.3. 1. Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat, 1–4. évfolyam

1. 3. 1. 1. Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakasza, az alsó tagozat az iskolába lépő kisgyermekben óvja és továbbfejleszti a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot. Átvezeti a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Fogékonnyá teszi saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt. Az iskola teret ad a gyermek játék és mozgás iránti vágyának, segíti természetes fejlődését, érését.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal – fejleszti az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetíti az elemi ismereteket, szokásokat alakít ki.

Ez az iskolaszakasz a kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad, magatartási normákat, szabályokat közvetít a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség érését. Támogatja az egyéni képességek kibontakozását, segíti a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát. Törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermek szociális-kulturális környezetéből vagy a szokásostól eltérő ütemű éréséből, fejlesztési szükségleteiből fakadhatnak.

A fejlesztést a tanító az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal szolgálja. Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre épít. Az ehhez felhasznált tananyagtartalmak megtervezésekor, valamint a feldolgozás tempójának meghatározásakor, a pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoport, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzőit és fejlesztési szükségleteit tekinti irányadónak.

1. 3. 1. 2. Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés
A tanuló erkölcsi gondolkodása legalább konvencionális szintre kerül, vagyis a hozzá közelállók elvárásainak megfelelően él, képes alkalmazni az emberi kapcsolatok elfogadott formáit. Tudja, hogy a gyerek, testvér, barát stb. szerep betöltője hogyan viselkedjen, de adott esetben képes a szabályok újraértelmezésére.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
A tanuló ismeri lakóhelye és környékének népi hagyományait és életkorának megfelelő szinten az ország és a magyarság szimbólumait. Ismeri a nagy ünnepkörök egy-egy hagyományát és az éves ünnepkör legfontosabb állomásait: ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). Ismeri nemzeti ünnepeinket, ezek időpontját, részt vesz érzelmi azonosulását segítő tevékenységekben (népi hagyományok felelevenítése, eljátszása, ünnepi díszítések készítése).

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
A tanuló el tudja magát helyezni adott közösségben, felismeri a valódi és lehetséges szerepeit egy adott kapcsolati hálózatban. Képes a kooperációra, megérti a szabályok fontosságát. Képes egyszerű közösségi szabályok követésére, bekapcsolódik közös tevékenységekbe és követi a közösségi hagyományokat.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
A tanuló képes az együttműködésre, az empátiára, átérzi és gyakorolja a segítségnyújtást. A közös tevékenységek révén ismeretet szerez saját képességeiről és lehetőségeiről. Azonosítja a saját és mások alapvető érzelmeit, illetve kifejezi a problémáit. Életkorának megfelelő szinten ismeri a kapcsolatteremtés, kapcsolatépítés kultúráját, rendelkezik az életkorának megfelelő kooperatív készséggel.

Ismeri a különböző megbízatások betöltésével együtt járó felelősséget és a feladatok megosztásának fontosságát.

A családi életre nevelés
A tanuló megismeri és elsajátítja az alapvető együttélési, együttműködési normákat a családban, az iskolában, a társadalmi életben. Ismeri és betartja az illemszabályokat. Megismerkedik a családi ünnepekkel és az ezekhez kötődő szokásokkal. Megtanulja a családi szerepekhez (anya, apa, gyermek) kapcsolódó feladatokat, és törekszik rá, hogy saját feladatait napi rendszerességgel elvégezze.

A testi és lelki egészségre nevelés
A tanuló képes önállóan, az évszaknak és az időjárásnak megfelelően ruhát választani és felöltözni. Tudja, hogy a rendszeres tisztálkodás, a táplálkozás és a megfelelő folyadékbevitel egyaránt fontos az egészség védelmében. A rendszeres mozgás, a természet szeretete igényként épül be személyiségébe, figyel testtartására. Képes kifejezni a betegség és az egészség mint állapot közötti különbséget. Képes egyes betegségtünetek (láz, fejfájás) megnevezésére. Tudja, hogy a védőoltások is fontos eszközei az egészség megőrzésének.

Képes kifejezni, leírni egyes feszültséget, stresszt okozó helyzeteket. Megtapasztal relaxációs technikákat, képes légzőgyakorlatok és egyszerű tornagyakorlatok (például reggeli torna) önálló elvégzésére. A tanulóban kialakul az igény a harmonikus, barátságos, otthonos környezet iránt. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti, alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
A tanuló ismeri és betartja a kapcsolatteremtés elfogadott formáit. Képes az adott helyzeteknek megfelelő magatartási formákat alkalmazni a társas élet különféle színterein. Ismeri a közösségi élet sajátosságaiból fakadó korlátokat, és ennek tudatában alakítja tevékenységét. Tisztában van azzal, hogy a vállalt feladatok felelősséggel járnak. Tapasztalatot szerez arról, hogy nemcsak kötelező feladatai vannak, hanem szabad választása alapján is segíthet környezetében (iskola, otthon).

Fenntarthatóság, környezettudatosság
A tanuló érzékennyé válik környezete állapota iránt. Képes a környezet sajátosságainak megismerésére, észreveszi a környezetben lejátszódó kedvező és kedvezőtlen folyamatokat, tudja elemi szinten értékelni e változásokat. Képes saját mikrokörnyezetében olyan változásokat javasolni, amelyek annak minőségét javítják. Értéknek tekinti a természeti és az ember alkotta környezet esztétikumát, harmonikus működését. Késztetés alakul ki benne környezete értékeinek megőrzésére.

Pályaorientáció
A tanuló megismeri azokat a szakmákat, amelyek mindennapi életvitelének zökkenőmentességét vagy megfelelő minőségét biztosítják. Felismeri a különböző foglalkozások együttműködésének fontosságát. Képes megfogalmazni adott szakma tevékenységét, és képes csoportosítani a foglalkozásokat különböző szempontrendszer szerint.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A tanuló ismeri az általa mindennap fogyasztott alapvető élelmiszerek árát. A matematikai műveletekről, illetve a mértékegységekről szóló ismereteit alkalmazni tudja pénzre vonatkoztatva is. Képes mindennapi fogyasztási cikkeket önállóan vásárolni, tud vigyázni a pénzére. Beépül az energiatakarékosság cselekvéseibe és gondolkodásába. Vannak ismeretei

arról, hogy hazánkban és a világ más részén hozzá képest milyen életszínvonalon élnek gyerekek.

Médiatudatosságra nevelés
A tanuló tisztában van a korhatárt jelző szimbólumok jelentésével. Képes különbséget tenni a televízióban történtek és a valóság között. Ismeri a médiumokat és azok szerepét az ő szabadidejében, valamint hasznosíthatóságukat a tanulásban.

A tanulás tanítása
A tanuló tapasztalatot szerez arról, hogy lehet játszva tanulni. Napi rutinjába beépül a tanulásból adódó otthoni feladatok elvégzése, egyre inkább saját időbeosztása szerint készül az órákra. Vannak élményei arról, hogy az iskolai oktatáson kívül a tanulásnak és az önművelésnek egyéb lehetőségei is léteznek.

1. 3. 1. 3. Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
A tanuló törekszik a mások számára érthető és kifejező beszédre. Figyelemmel tud követni szóbeli történetmondást, magyarázatot. Fel tudja idézni, el tudja mondani mindennapi élményeit, olvasmányainak tartalmát. Részt vesz a beszélgetésben és vitában, meg tud fogalmazni saját véleményt. Egyéni sajátosságainak megfelelően képes szövegek értő olvasására, illetve fokozatosan kialakul a kézírása. Megismeri és alkalmazza az anyaggyűjtés és elrendezés szabályainak alapjait. Ismer és alkalmaz néhány alapvető helyesírási szabályt. Képes a korosztályának szóló irodalmi és ismeretterjesztő művek megértésére és értelmezésére. A tanulóban felébred a nyelvek és a nyelvtanulás iránti érdeklődés. Felfedezi, hogy más országokban más szokások vannak, más nyelvet beszélnek az emberek, ez a felfedezés nyitottabbá teszi más kultúrák befogadására. Egyszerű idegen nyelvi szóbeli kommunikációval próbálkozik. Idegen nyelvi tevékenységei a korosztályának megfelelő dalokhoz, versekhez, mondókákhoz és jelenetekhez kötődnek.

Matematikai gondolkodási kompetencia
A tanuló képes érzékelni a tárgyak egymáshoz viszonyított helyzetét, méretét, képes a térben és a síkban tájékozódni. Gyakorlati tapasztalatait felhasználva felfedezi a mennyiségek közötti kapcsolatokat, képes ezen tapasztalatok megfogalmazására. El tud végezni egyszerű méréseket, az eredményeket a tanult mértékegységekkel le tudja írni. Képes a megtanult matematikai algoritmusok felidézésére és használatára gyakorlati tevékenységek során. Tud fejben számolni 100-as számkörben. El tudja dönteni egyszerű állítások igazságértékét, felismer egyszerű logikai kapcsolatokat.

Digitális kompetencia
Kialakul és fejlődik a tanulóban az IKT-eszközök használata iránti érdeklődés. Képessé válik az IKT-eszközök irányított használatára (pl. képek, információk keresése, rövid szöveg létrehozása, továbbítása). Kialakul a tanuló érdeklődése a szűkebb környezet jelenségeinek, folyamatainak megismerése iránt. Képessé válik a természeti világ alapvető jelenségeinek felismerésére, egyszerű törvényszerűségek meglátására. Képes arra, hogy egyszerű megfigyeléseket, kísérleteket végezzen el pontos utasítások alapján. Tud egyszerű technikai eszközöket megfelelő módon használni. Konkrét példákban felismeri az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatását, a káros következményeket. Felismeri a közvetlen környezet védelmének fontosságát, és törekszik a helyes magatartásminták követésére.

Személyes és társas kapcsolati kompetencia
Kialakul a tanulóban a társakkal történő közös feladatmegoldás képessége, tud irányítással együttműködni velük. Nyitott társai megismerésére, igyekszik megérteni őket. Elfogadja a közösségben való normaalapú viselkedés szabályait. Megjelenik az egyre táguló környezet megismerése iránti igénye, amely hozzájárul a szülőföldhöz, a hazához való kötődés kialakulásához.

Munkavállalói, vállalkozói kompetencia
A tanuló motivált a kitűzött célok elérésében, vállalja az ezeket elősegítő feladatokat (pl. háziállatok, növények ápolása). Felismeri és megérti, hogy a feladatok megoldásához többféle út is vezethet, egyszerű élethelyzetekben képes ezeket segítséggel megtervezni. Megérti, hogy felelős a vállalt feladatok teljesítéséért, belátja mulasztásai közvetlen következményeit, képes előre látni cselekedetei egyes kockázatait.

Kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
A tanulónak fejlődik az emocionális érzékenysége. Képes versek, mesék befogadását, elmondását segítő, a ritmusérzéket és a mozgáskultúrát fejlesztő játékokra és gyakorlatokra, ritmusos és énekes rögtönzésekre, szerepjátékokra. Tanári segítséggel képes csoportos improvizációval kapcsolatos élmények szóbeli megfogalmazására, történetek, versek, átélt, elképzelt vagy hallott események zenei, vizuális vagy dramatikus megjelenítésére.

A tanulás kompetenciái
A tanuló a korosztályának megfelelő szinten képes önállóan írni, olvasni, számolni. A tanulás iránti attitűdje pozitív. Egyre gyakorlottabb figyelme összpontosításában. Tanári segítséggel képes saját tanulását megszervezni, segítséggel képes csoportmunkában aktívan részt venni, a sok pozitív visszajelzés hatására ezt egyre magabiztosabban teszi. Segítséggel felismeri szükségleteit, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében. Képes kisebb segítséggel vagy anélkül házi feladatai elvégzésére.

1. 4. 1. Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, felső tagozat, 5–8. évfolyam

1. 4. 1. 1. Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás felső tagozatos szakasza szervesen folytatja az alsó tagozatos szakasz nevelő-oktató munkáját. Ez a szakasz a készségek és képességek fejlesztésével olyan pedagógiai munkát igényel, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a középpontban, figyelembe véve, hogy az oktatás és nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a tanulók életének és tevékenységének számos más színtere, fóruma is. Az 5–6. évfolyamon – az 1–4. évfolyamhoz hasonlóan – továbbra is az alapkészségek fejlesztése kap fő hangsúlyt. Igazodva a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz figyelembe veszi, hogy a 10–12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz. Az 5–6. évfolyamokon ezért az integratív-képi gondolkodásra alapozó fejlesztés folyik, a 7–8. évfolyamon, a serdülőkor kezdetétől viszont hangsúlyossá válik az elvont fogalmi és elemző gondolkodás fejlesztése.

Az általános iskola az 1–4. évfolyamokhoz hasonlóan az 5–8. évfolyamokon is együtt neveli a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú tanulókat. Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti őket a középfokú nevelés-oktatás szakaszában történő továbbtanulásra,

illetve az iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszára, összességében ezzel is támogatva a társadalomba való beilleszkedést.

Nevelési-oktatási tevékenységével az iskola fejleszti a nevelési célok elérését támogató érzelmi, szociális és kognitív képességeket. Kiemelt figyelmet fordít az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatására, a tanuláshoz, a feladatokban való részvételhez szükséges kompetenciaterületek és koncentrációs képességek, akarati tulajdonságok fejlesztésére. Feladatának tekinti az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztését, a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelését. Mindehhez előnyben részesíti az életszerű, valóságos problémák és feladathelyzetek teremtését az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.

1. 4. 1. 2. Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés
A tanuló erkölcsi gondolkodásának szintje eleinte konvencionális, rendre és fegyelemre törekszik, belátja, hogy teljesíteni kell az elvállalt kötelességeket. A szabályokat minden körülmények között be kell tartani, kivéve az olyan szélsőséges eseteket, amikor azok más társadalmi kötelezettségekkel kerülnek konfliktusba. A szakasz második felében a tanuló erkölcsi gondolkodása posztkonvencionálissá válik, vagyis belátja, hogy a törvényeket a társadalom hozza és alakítja. Tudatosul benne, hogy az emberek különböző értékeket és véleményeket vallanak, és hogy az értékek és szabályok egy része viszonylagos. A tanuló megérti a normakövetés fontosságát.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
A tanuló ismeri lakóhelye és környékének népi hagyományait, valamint több, az ünnepkörökhöz köthető magyar hagyományt. Egyre rendszeresebben részt vesz szűkebb közösségében nemzeti hagyományaink ápolásában, megismer ezekhez kapcsolódó műalkotásokat. Annak érdekében, hogy erősödjön benne saját népe és kultúrája értékeihez való kötődés, megismeri azok legfontosabb értékeit, kiemelkedő személyiségeit és szimbólumait. Fel tud sorolni néhány, lakókörnyezetére jellemző sajátosságot, megismeri a hungarikum fogalmát. Ismeri nemzeti ünnepeinket, ezekhez kötődő hagyományainkat, és ezeket tantárgyi ismereteihez is kapcsolja. Kialakul benne a szülőföld, a haza és a nemzet fogalma, az ezekhez való kötődés igénye. Egyre nyitottabb más népek kultúrája iránt, ismeri, hogy Magyarországon milyen nemzetiségek és kisebbségek élnek. Ismerkedik egy-egy magyarországi nemzetiség, kisebbség kultúrájával. Ismeri az általa tanult idegen nyelvet beszélő népek kultúrájának egy-egy jelentős vonását. A tanulóban kialakul egy kép az európai kultúra értékeiről, és ismer ennek megőrzéséért munkálkodó intézményeket, programokat.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
A tanuló törekszik a konfliktusok feloldására, alkalmazza a konfliktuskezelés demokratikus technikáit. Nyitottá válik a társadalmi jelenségek iránt, szert téve az együttműködés képességére. Ismeri a közösségi élet sajátosságaiból fakadó korlátokat, és ennek tudatában alakítja tevékenységét.

Megismerkedik az alapvető emberi, szabadság- és állampolgári jogokkal, kötelezettségekkel és az őt megillető jogok érvényesítési lehetőségeivel. Alkalmazza a méltányosságot és az erőszakmentességet biztosító technikákat a közösségben való tevékeny részvétele során. Részt vesz olyan tevékenységekben, amelyek a közösség jobbítását szolgálják.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése
A tanuló megfelelő szókinccsel rendelkezik érzelmi árnyalatok kifejezésére, képes dicsérni, és egyre több tulajdonságot meg tud nevezni. Megismeri az önmegfigyelés jelentőségét, vagyis cselekedetei, reakciói, viselkedése alapján véleményt tud mondani önmagáról, ismeri a stressz és stresszkezelés lényegét. Képes különbséget tenni a valódi és virtuális társas kapcsolatok természete között, be tud kapcsolódni különböző kisközösségekbe. Kialakul benne a személyiségének megfelelő humánus magatartás az önkritika és a környezeti visszajelzések egységében, képes elemezni, feltárni a jóra ösztönző, illetve a destruktív csoportok eltérő jellemzőit. Több szempontból is rálát egy vitás helyzetre, konfliktusra, képes vitatkozni. Felismeri társadalmi szerepeit (férfi-nő, gyerek-szülő, diák-tanár). Képes felismerni bizonyos előítéletes magatartásformákat és a sztereotípia megnyilvánulásait.

A családi életre nevelés
A tanuló képes felismerni és megfogalmazni családban betöltött szerepeket, feladatokat, megtalálja és elvégzi a rá háruló feladatokat. Tisztában van a nemi szerepek biológiai funkcióival, társadalmi hagyományaival. Felismeri a családi élet és a párkapcsolatok során előforduló súlyos problémahelyzeteket, és ezek megoldásához megfelelő segítséget tud kérni. A szakasz végére a tanuló értéknek tekinti a gondosan kiválasztott, mély társas kapcsolatot. Tisztában van azzal, hogy a szexualitás a párkapcsolatok fontos eleme, és érti az ezzel kapcsolatos felelősséget is. Tud a pozitív és negatív családtervezés különböző lehetőségeiről, ismeri a művi terhesség-megszakítás lelki és fizikai veszélyeit. A tanuló alkalmazás szinten ismeri a csecsemőgondozás néhány alapvető lépését.

A testi és lelki egészségre nevelés
A tanuló fel tudja sorolni az egészséges táplálkozás néhány alapvető szabályát. Ismeri a tisztálkodással kapcsolatos alapvető szabályokat, a személyes higiéné ápolásának módjait, majd megtanulja tudatosan ápolni személyes higiénéjét. Tudja, hogy a rendszeres testmozgás és művészeti tevékenység hozzájárul lelki egészségünk megőrzéséhez, így fokozatosan kialakul az igénye ezek iránt. A tanuló (az iskola és szülei segítségével) igyekszik olyan kikapcsolódást, hobbit találni, amely hozzásegíti lelki egészségének megőrzéséhez. Ismeri az aktív pihenés fogalmát, meg tud nevezni aktív pihenési formákat. Tisztában van a feltöltődés és kikapcsolódás jelentőségével. Tudatosan figyel testi egészségére, képes szervezetének jelzéseit szavakkal is kifejezni. Ismer és alkalmaz stresszoldási technikákat, tisztában van a nem megfelelő stresszoldás következményeivel, ennek kockázataival (különösen az alkohol, a dohányzás és a drogok használatának veszélyeivel), és tudatosan kerüli ezeket. Ismeri a stressz okozta ártalmakat, a civilizációs betegségeket és ezek megelőzésének módját.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
A tanulóban fokozatosan tudatosul, hogy társaival kölcsönösen egymásra vannak utalva. Bizonyos helyzetekben kérésre képes felelősséget vállalni másokért (társaiért, a környezetében élő rászorultakért), és vállalásaiért helyt is áll. Felismeri, hogy a beteg, sérült, fogyatékkal élő embereken egyes helyzetekben ő is képes segíteni. Az iskola lehetőséget biztosít arra, hogy a tanuló tapasztalatot szerezzen a fogyatékkal élőkkel való együttélésről, amelynek során felismeri a segítő tevékenység fontosságát és szükségességét alkalmanként és a mindennapokban is.

Fenntarthatóság, környezettudatosság
A tanulóban kifejlődnek a környezetharmonikus, környezetkímélő életvezetéshez szükséges szokások, mozgósítható a környezet védelmét célzó együttes cselekvésre. Érti a mennyiségi és

minőségi változás, fejlődés fogalmát, valamint, hogy a fogyasztás önmagában sem nem cél, sem nem érték. Egyre érzékenyebbé válik környezete állapota iránt, képes annak változását elemi szinten értékelni. Felismeri a mindennapi életben előforduló, a környezetet szennyező anyagokat, a környezetre káros tevékenységeket és kerüli ezeket. Képes társaival együttműködésben tudatosan, a környezeti szempontokat is figyelembe véve alakítani az iskola belső és külső környezetét. Nem hagyja figyelmen kívül személyes élettereinek kialakításában a környezetbarát módokat, előnyben részesítve a természetes, újrahasznosítható, illetve újrahasznosított anyagokat. Érzékennyé válik az anyag- és energiatakarékos életvitelre és ismeri ezek gyakorlati technikáit. Érti a fenntarthatóság fogalmát.

Pályaorientáció
A tanuló képes megfogalmazni, hogy mi érdekli őt leginkább, és felismeri, hogy érdeklődési körét, motivációját, saját adottságait mely szakmákban tudná hasznosítani. Megfelelő ismeretekkel rendelkezik a továbbtanulással, a választható iskolákkal, életutakkal kapcsolatban. Ismeri az élethosszig tartó tanulás fogalmát. Tud célokat kitűzni és jövőképet felállítani. Van önkritikája, képes különbséget tenni a társas befolyásolás és saját elképzelése között. Érti a tanulás és a karriercél elérésének összefüggéseit.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A tanuló történelmi ismeretei alapján felismeri a gazdasági rendszerek változását, viszonylagosságát, hibáit és fejlődését. Ismeri az unió közös fizetési eszközét, belátja, hogy az egyes országok eltérő mértékben és szerepben kapcsolódnak be a világgazdaság folyamatiba. Érzékeli az anyagi és kapcsolati tőke szerepét és értékét saját életében. Érzékeli, hogy mi a fenntartható gazdaság és hogyan valósítható ez meg globális és lokális szinten. Matematikai ismereteit alkalmazza pénzügyekkel kapcsolatos feladatokban. Képes összehasonlítani, hogy különböző országokban milyen életszínvonalon élnek az emberek, és felismer néhány összefüggést az életszínvonal, a globális problémák és a fenntarthatóság kérdései között.

Médiatudatosságra nevelés
A tanuló hatékonyan tud keresni a világhálón, kulcsszavak segítségével, majd képessé válik elektronikus gyűjtőmunkát végezni. Tisztában van a videojátékok használatának helyes mértékével. Egyre inkább tisztában van a közösségi oldalak, valamint a médiatartalmak megosztásának esetleges veszélyeivel. A közösségi oldalakon megjelenő verbális agresszió elhárítására megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik. Odafigyel arra, hogy magánszférájába ne engedjen be nem kívánatos médiatartalmakat. Kialakulóban van kritikai érzéke a médiatartalmak hitelességét illetően.

A tanulás tanítása
A tanuló megismer olyan alapvető, tanulást segítő technikákat, amelyek segítségével hatékonyabbá teszi az önálló felkészülését, pl. a tanuláshoz szükséges külső (rend, fény, csend) és belső (munkakedv, jutalom, kíváncsiság, elérendő cél) feltételeket. Tud a tanult témák kapcsán tájékozódni a könyvtárban (a gyermekirodalomban, egyszerűbb kézikönyvekben) és a világhálón. Ismer tudásmegosztó és tudásépítő platformokat. Képes gondolatait, megállapításait kifejezni, nyelvileg szabatosan indokolni. A tanuló megismeri saját tanulási stílusát, ezzel hatékonyabb információfeldolgozásra képes, tudatában van, mely területeket kell fejlesztenie. Elegendő önismerettel, önértékeléssel, önbizalommal rendelkezik ahhoz, hogy megfelelő teljesítményt nyújtson, de tisztában van vele, hogy ehhez megfelelő fizikai állapotban kell lennie. Ismer olyan módszereket, amelyekkel ezt megteremtheti.

1. 4. 1. 3. Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció
A tanuló képes érzéseinek, gondolatainak, véleményének kifejezésére, adott szempont szerint újrafogalmazására, mások véleményének tömör reprodukálására. Képes ismert tartalmú szövegeket biztonságosan elolvasni, értelmező hangos olvasással. Képes hallott és olvasott szöveg lényegének felidézésére, megértésére, értelmezésére. Önállóan olvas nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegeket. Képes a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazására, különböző műfajú és rendeltetésű szóbeli és írásbeli szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárására, értelmezésére és értékelésére. Korosztályának megfelelő módon részt vesz az infokommunikációs társadalom műfajainak megfelelő információszerzésben és információátadásban. Törekszik az olvasható és pontosan értelmezhető írásbeli kommunikációra. Elsajátítja a jegyzetelés alapjait. Képes rövidebb szövegek alkotására különböző szövegtípusokban és műfajokban. Képes rövidebb szövegek összegyűjtésére, rendezésére. Gyakorlott a helyesírási kézikönyvek használatában, törekszik a normakövető helyesírásra. Képes művek önálló befogadására és ennek szöveges interpretálására. Képes egyes nem verbális természetű információk adekvát verbális leírására.

A tanuló felfedezi, megérti és alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat, ami tudatosabbá és gyorsabbá teszi a nyelvtanulást. A beszédkészség és a hallott szöveg értése mellett törekszik a célnyelvi olvasásra és írásra is. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát. Próbálkozik önálló nyelvtanulási stratégiák alkalmazásával, és elindul a tudatos nyelvtanulás és az önálló nyelvhasználat útján. Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Matematika gondolkodási kompetencia
A tanuló képes matematikai problémák megoldása során és mindennapi helyzetekben egyszerű modellek alkotására, illetve használatára. A tanuló felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, és törekszik ezek pontos megfogalmazására. Gyakorlott a mindennapi életben is használt mennyiségek becslésében, a mennyiségek összehasonlításában. A tanuló képes következtetésre épülő problémamegoldás során egyszerű algoritmusok kialakítására, követésére. A tanuló képessé válik konkrét tapasztalatok alapján az általánosításra, matematikai problémák megvitatása esetén is érvek, cáfolatok megfogalmazására, egyes állításainak bizonyítására.

Digitális kompetencia
A tanuló mind motiváltabbá válik az IKT-eszközök használata iránt. Képes alapvető számítógépes alkalmazásokat (szövegszerkesztés, adatkezelés) felhasználni a tanórai és a tanórán kívüli tanulási tevékenységek során, illetve a hétköznapi életben. Egyre nagyobb biztonsággal és mind önállóbban képes felhasználni a számítógép és az internet által biztosított információkat, akár megadott szempontok szerinti gyűjtőmunkában is. A megszerzett információkból irányítással, majd egyre önállóbban képes összeállítani prezentációkat, beszámolókat. Ismeri az elektronikus kommunikáció (e-mail, közösségi portálok) nyújtotta lehetőségeket és használja is ezeket. Felismeri az elektronikus kommunikációban rejlő veszélyeket és törekszik ezek elkerülésére. Látja a valós és a virtuális kapcsolatok közötti különbségeket, kellő óvatossággal kezeli a világhálóról származó tartalmakat és maga is felelősséggel viszonyul a világháló használóihoz.

A tanuló már képes felismerni a természet működési alapelveit, illetve az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait. Egyre önállóban használja, illetve alkalmazza az alapvető tudományos fogalmakat és módszereket problémák megoldása során. Tudása és megfigyelési képességei fejlődésének köszönhetően tanári irányítás mellett, de mind önállóbban hajt végre kísérleteket, megfigyeléseket, amelynek eredményeit értelmezni is tudja. Technikai ismereteit és kompetenciáit kezdetben még irányítással, majd egyre önállóbban alkalmazza az iskolai és iskolán kívüli környezetben. Felismeri az emberi tevékenység környezetre gyakorolt káros hatásait, belátja, hogy erőforrásaink döntően végesek, és ezeket körültekintően, takarékosan kell hasznosítanunk. Nyitottá válik a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránt, képes környezettudatos döntések meghozatalára.

Személyes és társas kapcsolati kompetencia
A tanuló nyitott más kultúrák, más népek hagyományainak, szokásainak megismerésére, megérti és elfogadja a kulturális sokszínűséget. Ismeri és helyesen használja az állampolgársághoz kapcsolódó alapvető fogalmakat. Képes együttműködni társaival az iskolai és az iskolán kívüli életben egyaránt, önként vállal feladatokat különböző, általa választott közösségekben. Képes társai számára segítséget nyújtani ismert élethelyzetekhez kapcsolódó problémák megoldásában. Megérti és elfogadja, hogy a közösség tagjai felelősek egymásért, ennek figyelmen kívül hagyása pedig akár súlyos következményekkel is járhat. Képes megfogalmazni véleményét a közösséget érintő kérdésekben, meghallgatja és képes elfogadni mások érvelését. A magyar és az európai kultúra, illetve hagyományok megismerésével kialakul a tanulóban az országhoz, a nemzethez, az EU-hoz és általában az Európához való tartozás tudata.

Munkavállalói, vállalkozói kompetencia
Ismert élethelyzetekben a tanuló képes mérlegelni, döntéseket hozni és felmérni döntései következményeit. Képes a korának megfelelő élethelyzetekben felismerni a számára kedvező lehetőségeket és élni azokkal. Terveket készít céljai megvalósításához, és – esetenként segítséggel - meg tudja ítélni ezek realitását. Csoportos feladathelyzetekben részt tud venni a végrehajtás megszervezésében, a feladatok megosztásában. Céljai elérésében motivált és kitartó.

Kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
A tanuló képes korának megfelelő, különböző művészeti (zenei, irodalmi, dramatikus, képzőművészeti, fotó- és film-) élmények több szempontú befogadására, élvezetére. Képes szabad asszociációs játékokra, gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezésére különböző művészeti területeken alkalmazott kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.

Képes történetek, érzések, élmények feldolgozására különböző dramatikus, zenei, tánc- és mozgástechnikai, továbbá képzőművészeti elemek alkalmazásával. Alakulóban van önálló ízlése, és ez megnyilvánul közvetlen környezete, használati tárgyai kiválasztásában, alakításában is.

A tanulás kompetenciái
A tanuló rendelkezik a hatékony tanuláshoz szükséges alapvető készségekkel, azaz tud írni, olvasni, számolni, továbbá nem idegenek számára az IKT-eszközök. A tanuló képes kitartóan tanulni, a figyelmét összpontosítani, törekszik arra, hogy saját tanulását megszervezze. Képes a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartására, elég magabiztos az önálló tanuláshoz. A tanulás iránti attitűdje pozitív. A tanuló egyre tudatosabban kezeli a saját tanulási stratégiáit,

egyre gyakorlottabb abban, hogy felismerje készségeinek erős és gyenge pontjait, és hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje. Képes arra, hogy szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen.

1. 5. Egységesség és differenciálás

A nevelési-oktatási folyamat egyszerre egységes és differenciált: megvalósítja az egyéni sajátosságokra tekintettel levő differenciálást és az egyéni sajátosságok ismeretében az egységes oktatást.
Az egyéni különbségek figyelembevételének fontos területe a tehetséggondozás, amelynek feladata, hogy felismerje a kiemelkedő teljesítményre képes tanulókat, segítse őket, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el és alkotó egyénekké váljanak. A tanuló csak akkor képes erre, ha lehetőséget és bátorítást kap. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket.

A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk. Esetükben a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangja ugyanolyan fontos, mint más gyermekeknél. Iskolai nevelés-oktatásuknak alapvető célja a felnőtt élet sikerességét megalapozó kulcskompetenciák fejlesztése, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatása során a NAT-ban meghatározott és a kerettantervben részletezett kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása javarészt lehetséges, de mindenkor figyelembe kell venni az Irányelv fogyatékossági kategóriákra vonatkozó ajánlásait. Ezért a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósul meg és segíti a minél teljesebb önállóság elérését. A fejlesztési követelmények igazodnak a fejlődés egyéni üteméhez. A tartalmak kijelölésekor lehetőség van egyes területek módosítására, elhagyására vagy egyszerűsítésére, illetve új területek bevonására.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

A fentiekre vonatkozó konkrét javaslatokat minden fogyatékossági területre vonatkozóan A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve [2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 21. § (11) bekezdés] tartalmazza. Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulóknak a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt (integráltan) és a tőlük elkülönítetten (gyógypedagógiai intézményekben) történő nevelésére, oktatására.

2. AZ ISKOLA EGYES ÉVFOLYAMAIN TANÍTOTT TANTÁRGYAK, A KÖTELEZŐ ÉS VÁLASZTHATÓ TANÓRAI FOGLAKOZÁSOK, AZOK ÓRASZÁMAI, AZ ELŐÍRT TANANYAG ÉS KÖVETELMÉNYEI

2. 1. Tantárgyi háló

	Tantárgy	Évfolyam							
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Magyar nyelv és irodalom	X	X	X	X	X	X	X	X
2.	Magyar nyelv és irodalom (színház és dráma)							X	
3.	Magyar nyelv és irodalom (hon-és népismeret)					X			
4.	Német nemzetiségi nyelv és irodalom	X	X	X	X	X	X	X	X
5.	Német hon- és népismeret	X	X	X	X	X	X	X	X
6.	Idegen nyelv (angol)				X	X	X	X	X
7.	Történelem és állampolgári ismeretek					X	X	X	X
8.	Etika / Hit- és erkölcstan	X	X	X	X	X	X	X	X
9.	Matematika	X	X	X	X	X	X	X	X
10.	Környezetismeret			X	X				
11.	Természettudomány					X	X		
12.	Fizika							X	X
13.	Kémia							X	X
14.	Földrajz							X	X
15.	Biológia							X	X
16.	Technika és tervezés	X	X	X	X	X	X	X	
17.	Digitális kultúra			X	X	X	X	X	X
18.	Ének-zene	X	X	X	X	X	X	X	X
19.	Vizuális kultúra	X	X	X	X	X	X	X	X
20.	Testnevelés	X	X	X	X	X	X	X	X
21.	Osztályfőnöki					X	X	X	X

2. 2. Tantárgyi rendszer az 1 – 4. évfolyamon

TANTÁRGYAK AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS – OKTATÁS SZAKASZÁBAN

Az 1–4. évfolyamon

A NAT tanulási (műveltségi) területei	Tantárgyak
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Német nemzetiségi nyelv és irodalom
Német hon- és népismeret	Német hon- és népismeret
Idegen nyelv	Angol nyelv
Matematika	Matematika
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret
Etika/Hit- és erölcstan	Etika/Hit- és erölcstan
Ember és természet	Környezetismeret
Művészetek	Ének-zene Vizuális kultúra
Technológia	Technika és tervezés, digitális kultúra
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés

2. 2. 1. Az 1–4. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámai

A Nemzeti Alaptanterv 2020. szeptemberétől az 1. évfolyamra, a további tanévekben felmenő rendszerben bevezetve.

Általános tantervű osztályok számára 2023. szeptember 1 – jétől

	1. évfolyam		**2. évfolyam**		**3. évfolyam**		**4. évfolyam**	
Tantárgy	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**
Magyar nyelv és irodalom	**7**	259	**7**	259	**5**	185	**5**	185
Idegen nyelv							**2**	74
Matematika	**4**	148	**4**	148	**4**	148	**4**	148
Etika/Hit – és erkölcstan	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Környezetismeret					**1**	37	**1**	37
Ének-zene	**2**	74	**2**	74	**2**	74	**2**	74
Vizuális kultúra	**2**	74	**2**	74	**2**	74	**1**	37
Technika és tervezés	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Digitális kultúra					**1**	37	**1**	37
Testnevelés	**5**	185	**5**	185	**5**	185	**5**	185
szabadon tervezhető órakeret	***2***		***2***		***2***		***2***	
Magyar nyelv és irodalom					**1**	37	**1**	37
Matematika	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Idegen nyelvi szakkör	**1**	37	**1**	37				
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**888**	**24**	888	**24**	888	**25**	925

	1. évf		2. évf.		3. évf.		4. évf.	
Tantárgy	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**
Magyar nyelv és irodalom	**6**	222	**6**	222	**5**	185	**5**	185
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	**5**	185	**5**	185	**5**	185	**5**	185
Nemzetiségi hon – és népismeret	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Matematika	**4**	148	**4**	148	**4**	148	**4**	148
Etika/Hit – és erkölcstan	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Környezetismeret					**1**	37	**1**	37
Ének-zene	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Vizuális kultúra	**1**	37	**1**	37	**0,5**	18	**0,5**	18
Technika és tervezés	**1**	37	**1**	37	**0,5**	18	**0,5**	18
Digitális kultúra					**1**	37	**1**	37
Testnevelés	**5**	185	**5**	185	**5**	185	**5**	185
szabadon tervezhető órakeret	***3***	***111***	***3***	***111***	***3***	***111***	***3***	***111***
Magyar nyelv és irodalom	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Matematika	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Környezetismeret							**1**	37
Rendelkezésre álló órakeret	**27**	999	**27**	999	**27**	999	**28**	1036

2. 3. Tantárgyi rendszer az 5-8. évfolyamon

TANTÁRGYAK AZ ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZBAN

Az 5–8. évfolyamon

A NAT tanulási (műveltségi) területei	Tantárgyak
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret
Idegen nyelv	Angol nyelv
Német nemzetiségi nyelv és irodalom	Német nemzetiségi nyelv és irodalom Nemzetiségi hon – és népismeret
Matematika	Matematika
Történelem és állampolgári ismeretek	Történelem és állampolgári ismeretek
Etika/Hit – és erkölcstan	Etika/Hit – és erkölcstan
Természettudomány és földrajz	Természettudomány Fizika, Kémia Biológia, Földrajz
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma és színház) Ének-zene, Vizuális kultúra
Technológia	Technika és tervezés Digitális kultúra
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés
Közösségi nevelés	Osztályfőnöki

2. 3. 1. Az 5 – 8.. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámai

A Nemzeti Alaptanterv 2020 szeptemberétől az 5. évfolyamra, a további tanévekben felmenő rendszerben bevezetve.

Általános tantervű osztályok számára 2023. szeptember 1 – jétől

Tantárgy	**5. évf.**		**6. évf.**		**7. évf.**		**8. évf.**	
	heti óraszám	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**	**heti óraszám**	**éves óraszám**
Magyar nyelv és irodalom	**4**	148	**4**	148	**3**	111	**3**	111
Magyar nyelv és irodalom (hon- és népismeret)	**1**	37						
Magyar nyelv és irodalom (dráma és színház)					**1**	37		
Matematika	**4**	148	**4**	148	**3**	111	**3**	111
Történelem és állampolgári ismeretek	**2**	74	**2**	74	**2**	74	**3**	111
Etika/Hit – és erkölcstan	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Természettudomány	**2**	74	**2**	74				
Biológia					**2**	74	**1**	**37**
Földrajz					**2**	74	**1**	**37**
Fizika					**1**	37	**2**	**74**
Kémia					**1**	37	**2**	**74**
Idegen nyelv	**3**	111	**3**	111	**3**	111	**3**	111
Ének-zene	**2**	74	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Vizuális kultúra	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Technika és tervezés	**1**	37	**1**	37	**1**	37		
Digitális kultúra	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Testnevelés	**5**	185	**5**	185	**5**	185	**5**	185
Osztályfőnöki	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
szabadon tervezhető órakeret	***1***	***37***	***2***	74	**2**	74	***2***	74
Matematika							**1**	37
Idegen nyelv	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Magyar nyelv és irodalom			**1**	37				
rendelkezésre álló órakeret	**28**	1036	**28**	1036	**30**	1110	**30**	1110

Tantárgy	5. évf.		6. évf.		7. évf.		8. évf.	
	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	**4**	148	**4**	148	**3**	111	**3**	111
Magyar nyelv és irodalom (hon- és népismeret)	**1**	37						
Magyar nyelv és irodalom (dráma és színház)					**1**	37		
Matematika	**4**	148	**4**	148	**3**	111	**3**	111
Történelem és állampolgári ismeretek	**2**	74	**2**	74	**2**	74	**3**	111
Etika/Hit – és erkölcstan	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Természettudomány	**2**	74	**2**	74				
Fizika					**2**	74	**1**	37
Biológia					**2**	74	**1**	37
Kémia					**1**	37	**2**	74
Földrajz					**1**	37	**2**	74
Német nyelv és irodalom	**5**	185	**5**	185	**5**	185	**5**	185
Német hon- és népismeret	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Ének-zene	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Vizuális kultúra	**1**	37	**1**	37	**1**	37		
Technika és tervezés	**1**	37	**1**	37			**1**	37
Digitális kultúra	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
Testnevelés	**5**	185	**5**	185	**5**	185	**5**	185
Osztályfőnöki	**1**	37	**1**	37	**1**	37	**1**	37
szabadon tervezhető órakeret	***3***	***111***	***3***	111	**3**	111	**3**	111
Matematika					**1**	37	**1**	37
Magyar nyelv és irodalom			**1**	37			**1**	37
rendelkezésre álló órakeret	**30**	1110	**30**	1110	**32**	1184	**33**	1221

1.7 2. 6.Választható tantárgyak és a pedagógusválasztás szabályai

Iskolánk a szabadon választható órakeret terhére a magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelv és a matematika órák számát növeljük meg indokolt esetben, egyes évfolyamokon.
A kerettanterv a kötelezően választható tantárgyak szempontjából az 5. évfolyamon Hon- és népismeret tananyagot, a 7. évfolyamon a Dráma és színház a tárgyat a Magyar nyelv és irodalom tantárgy keretén belül heti 1 órában tanítjuk. Az Állampolgáriismereteket 8. évfolyamon a történelem órákon tanítjuk heti 1 órában.
A tantárgyválasztást az határozta meg, hogy ezen a területen rendelkezünk adott szakirányú végzettségű pedagógussal.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1- 4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért kulcsszerepe van: ismereteket ad, készségeket, képességeket, gondolkodást fejleszt, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Az érzelmi nevelés egyik fontos eszköze. Az irodalmi alkotások nemcsak esztétikai teljesítmények, hanem közösséget és személyiséget formálnak, tehát jövőt alakító képességük is van. Nyelvünk és irodalmunk nemzeti identitásunk alapját képezik a maguk sajátos eszközeivel.

Kultúránk a Kárpát-medencei magyarság kultúrája. A magyar irodalom a Kárpát-medencei magyarság irodalma. Nemcsak a magyar nyelv köti össze a magyar alkotókat és műveiket, hanem közös történelmünk, kulturális hagyományaink is, egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A nevelés-oktatás cél- és feladatrendszere az alapfokú képzés első szakaszában, az 1-4. évfolyamon:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát, viszonyulásait az élő és élettelen világhoz. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak követői és később gyarapítói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók életkoruknak megfelelő, biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, érdeklődésüket, olyan olvasó emberekké neveljük őket, akik a képzési szakasz végére többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Művelt emberekké neveljük a diákokat, akik korosztályuknak, érettségüknek megfelelő értékrendszerrel, ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket értelmezni tudják.
- Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális szövegeket.

- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzeteket megértsék, és ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat fejlesztését szolgálják.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat elő tudják adni.
- Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és érdeklődésük megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Segíteni kell a diákokat a tanulás tanulásában, az önképzés igényének kialakításában.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének az érzelmi fejlődésük az alapja.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve.

Az egyes témakörök óraszáma minimum és maximum értékeket tartalmaz. A minimum óraszámot a törzsanyagra kell fordítani. Ha az osztály vagy csoport ezt az egységet hamarabb fel tudja dolgozni – tehát a megadott minimum órakeretben (órakeret 80%-a) –, akkor a pedagógus felhasználhatja a maradék órákat (órakeret 20%-a) a megadott tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre, kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására. Amennyiben a 80% nem elegendő a törzsanyag teljesítésére, akkor az órakeret 100%-át kell erre fordítani.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

a) A törzsanyag

A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.

b) A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak

A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában komplex egységet alkot. Az olvasás és írás jelrendszerének tanítása párhuzamosan folyik a többi nyelvi készség és képesség, a szóbeli és írásbeli nyelvhasználati területek (*beszéd, olvasás*, hallott és olvasott szöveg értése, *írás, helyesírás*, szóbeli és írásbeli *szövegalkotás)* folyamatos fejlesztésével.

A kompetencia-fejlesztés alapja a beszéd, az olvasás és az írás készségszintű elsajátítása, mely a pedagógus által is közvetített ismeretekre épülve játékokkal, játékos gyakorlatokkal valósul meg a leghatékonyabban.

A gyermek beszéde ezen oktatási szakaszban folyamatosan fejlődik. Napjainkban a megváltozott társadalmi körülmények következtében a beszédfejlődés lényegesen lelassult, ezért annak tudatos és folyamatos fejlesztése szükséges.

Az óvoda és az iskola közötti átmenet segítésére az előkészítő időszak hosszát rugalmasan kell kezelni, figyelembe véve az iskolába kerülő gyerekek eltérő adottságait, meglévő ismereteit. Ebben az időszakban kell a pedagógusnak megfigyelnie a tanulókat, és ezekre a megfigyelésekre építve kezdheti meg a differenciált fejlesztést. A fejlesztési cél az, hogy a betűtanítás és -tanulás – lehetőség szerint – az első tanév végéig befejeződjék. Az írott nagybetűk írásának tanítása második osztályra tevődik.

A készségfejlesztés sajátosságainak megfelelően a tananyag egymásra épülően bővül. Az első két évfolyam témakörei újabb ismeretekkel egészülnek ki és megkezdődik a nyelvi-irodalmi fogalmak megalkotásának előkészítése. Az első két évfolyam témakörei megjelennek a harmadik-negyedik évfolyamon is.

A változatos műfajú és típusú szövegek a tanulók világról szerzett ismereteit bővítik, szó- és kifejezéskészletüket gazdagítják, ezáltal segítik az önismeretük fejlődését, valamint a közösségekben (család, osztály, iskola, település) való eligazodásukat. A tanulók ebben a fejlesztési szakaszban magyar népköltészeti alkotásokkal (népmese, mondóka, szólás, közmondás, találós kérdés, népdal), és magyar szerzők műveivel (műmese, vers, versrészlet) találkoznak.

Ez az időszak alkalmas arra is, hogy a tanuló felfedezze a körülötte lévő közösségi értékeket: otthon, család, iskola, haza. Itt alapozzuk meg az önálló ismeretszerzést. A különböző típusú szövegek feldolgozása a későbbi szaktárgyi tanulást készítik elő. A pedagógus kiemelt feladata és lehetősége, hogy a gyermek a tanulást pozitív élményként élje meg.

Az olvasástanuláshoz hasonlóan az írástanulás előkészítésére és jelrendszerének elsajátítására is elegendő időt kell biztosítani, differenciáltan kezelve a tanulók képességbeli eltéréseit.

Az írás és a helyesírás szerves egységet alkot. Az anyanyelvi ismeretek átadása a gyakorlati nyelvhasználaton keresztül történik, a fejlesztésre összpontosít. Középpontba kerül a helyesírási készség fejlesztése és a rendezett kézírás kialakítása.

Ez teszi lehetővé, hogy a tanuló írásban is képes legyen gondolatait kifejezni, azt megfelelően formába önteni.

1–2. ÉVFOLYAM

Az iskolába kerülő gyermekek nyelvhasználata nagyon eltérő. Ennek a két évfolyamnak az egyik fő feladata az ösztönös nyelvhasználat tudatosítása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének eredményeként fejlődik a tanuló fonémahallása, szótagolási, valamint analizáló-szintetizáló képessége, mindeközben elsajátítja az olvasás-írás jelrendszerét.

Az olvasás és írás készségének kialakítása alapvetően meghatározhatja a tanuló későbbi tanulási képességeinek fejlődését, iskolai sikerességét. Ezért szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált alapozás.

Az első tanév első féléve előkészítő időszak, melynek célja a tanulók megfigyelése, valamint a megfigyelések alapján a részképességek koncentrált és differenciált fejlesztése. Bár ebben az időszakban már megkezdődik a betűtanítás, a fő hangsúly a képességfejlesztésen van.

Az első félévben az írás előkészítése történik, melynek során kialakulnak a helyes írásszokások, és megtörténik a tanulók tájékozódási és finommotorikus képességének a fejlesztése. Megtörténik továbbá a betűelemek megismerése, vázolása, s a betűolvasás tanításával párhuzamosan elkezdődik a kisbetűk írásának tanítása.

Az olvasás jelrendszerének megtanítása párhuzamosan folyik az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztésével az egyes témakörök mentén. Az olvasástechnika elsajátításától folyamatosan a szövegértésre tevődik a hangsúly.

Az első két évfolyamon megkezdődik a rendezett íráshasználat kialakítása. Ez lendületes vázolással, vonalvezetés gyakorlásával, rendezett írásképre, önellenőrzésre és javításra való szoktatással történik.

Az *írás, helyesírás* tevékenységi kör kapcsán az elsődleges cél a nyelvi tapasztalatszerzésre épülő helyesírás kialakítása és fejlesztése.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

Az 1–2. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 504 óra

A témakörök és tevékenységek áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**	
		1.- 2. évf.
BESZÉD ÉS OLVASÁS		
Beszéd és kommunikáció	30	15 - 15
Betűtanítás kezdete. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	60	60 - 0
Betűtanítás. Olvasási készséget megalapozó részképességek fejlesztése	70	54 - 16
Népmesék, műmesék	40	7 - 33
Versek, népköltészeti alkotások	28	5 - 23
Helyem a közösségben – család, iskola	18	4 - 14
Évszakok, ünnepkörök, hagyományok	25	4 - 21
Állatok, növények, emberek	24	4 - 20
ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS		
Óvodából iskolába – írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése	32	32 - 0
Írás jelrendszere	58	38 - 20
A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó	26	13 - 13
A nyelv építő kövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg	25	2 – 23
Kisbetű – nagybetű	18	4 - 14
A magyar ábécé – a betűrend	18	2 - 16
Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe	32	8 - 24

Összes óraszám:	504	252 - 252

BESZÉD ÉS OLVASÁS

Témakör	***Beszéd és kommunikáció***	**Órakeret 30 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt.	

TANULÁSI EREDMÉNYEK	**Fejlesztési követelmények**	***FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK***
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál; - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését; - a megismert szavakat, kifejezéseket a nyelvi fejlettségi szintjén alkalmazza; - részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – beszédlégzése és artikulációja megfelelő; – figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra; – a szavakat hangokra, szótagokra bontja; – a hangokból, szótagokból szavakat épít; – a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja; – részt vesz ismert szövegek (mondókák, kiszámolók, nyelvtörők, versek, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében; – bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus helyzetgyakorlatok,	-Érzelmi fejlesztés - Hallásfejlesztés: beszédhallás fejlesztése - Beszédfejlesztés: beszédlégzés, artikuláció fejlesztése, beszédritmus, beszédtempó, - Ritmusérzék-fejlesztés - Hangok, szótagok analízise, szintézise - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Beszédészlelés, beszédértés - Kifejező, érthető beszéd - Helyesejtés kialakítása - Nem nyelvi jelek használata - Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok - Párbeszédek, szituációs játékok

kommunikációs szabályokat; - használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés, - élményeiről, segítséggel vagy önállóan beszámol.	szituációs játékok megalkotásába.	
Fogalmak	helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, testtartás, mimika, párbeszéd, szituáció, drámajáték	

Témakör	**BETŰTANÍTÁS KEZDETE. OLVASÁSI KÉSZSÉGET** **MEGALAPOZÓ RÉSZKÉPESSÉGEK**	**Órakeret 60 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges idő egy félév.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát - érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - a történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot; - képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért.	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg; – részt vesz a testséma-tudatosságot fejlesztő tevékenységekben (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek tudatosítása) és érzékelő játékokban;	– Érzelmi fejlesztés – Hallásfejlestés: beszédhallás fejlesztése – Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése – Szókincs gyarapítása – Szókincs aktivizálása – Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése – Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése – Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése – Szerialitás (sorrendiség,

		– megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincset; – szavakat hangokra, szótagokra bont; – hangokból, szótagokból szavakat épít.	szabályszerűség, ismétlődés) fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Betű-hang azonosítás – Szótagolás – Olvasástechnika fejlesztése – Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe – A———szóbeli és kifejezőkészség fejlesztése
Fogalmak	hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette; utána, közben, miközben stb.		

Témakör	**BETŰTANÍTÁS. OLVASÁSI KÉSZSÉGET MEGALAPOZÓ RÉSZKÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE**	**Órakeret 70 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága a képességfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. Megvalósítása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; az órák tervezésekor figyelembe kell venni az ehhez szükséges időt. A teljes témakörhöz szükséges legrövidebb idő egy tanév.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket és a szöveg tartalmát; - érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – részt vesz a testséma-tudatosságot (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban; – megérti és használja a tér- és időbeli relációs szókincset; – szavakat hangokra, szótagokra bont;	– Érzelmi nevelés – Hallásfejlesztés: beszédhallás fejlesztése – Beszédfejlesztés: beszédészlelés, beszédértés fejlesztése – Szókincs gyarapítása – Szókincs aktivizálása – Téri-időbeli tájékozódás fejlesztése – Beszédmotorika, helyesejtés fejlesztése – Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése

- szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát.	– hangokból, szótagokból szavakat épít; – biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét.	– Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése – Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése – Betű-hang azonosítás – Összeolvasási képesség fejlesztése – Szótagolás – Nyelvi tudatosság fejlesztése: szótag és szó megkülönböztetése, hangok képzési sajátosságainak megfigyelése, szó kezdő hangjának azonosítása tanult betűvel, ismert betűvel szógyűjtés – Olvasástechnika fejlesztése – Szótagolvasás, szóolvasás, mondatolvasás, két-három mondatból álló szöveg olvasása és megértése – Megértett szavak, kifejezések integrálása a meglévő szókincsbe – A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése – A teljes magyar ábécé nyomtatott kis- és nagybetűi
Fogalmak	hang, betű, kisbetű, nagybetű, magánhangzó, egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzó, hosszú hang, rövid hang, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette; utána, közben, miközben stb.	

Témakör	*Népmesék, műmesék*	**Órakeret 40 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére,	A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	– Érzelmi nevelés – Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés – Szótagoló olvasás

adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: – kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására; - biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; - részt vesz különböző műfajú és megjelenésű szövegek olvasásában és feldolgozásában; - különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között; - képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a	– megismer néhány mesét és történetet a magyar – és rokon kultúrájú népek irodalmából; – részt vesz népmesék és műmesék, történetek közös olvasásában, feldolgozásában; – megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában; – a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot; – részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet; – közös olvasás, szövegfeldolgozás során megismer néhány mesét, elbeszélést	– Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig – Olvasástechnika fejlesztése – Szövegértő olvasás fejlesztése – Események helyszíne, ideje, sorrendje – Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása – Olvasási stratégiák: jóslás, keresés – Önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelése és összefoglalása. – Népmesék jellemző jegyeinek megfigyelése: meseszámok, kezdő és záró fordulatok, szóismétlések, szereplőtípusok – A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi

szereplőket, a konfliktust és annak megoldását; - önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt; - alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.		

Fogalmak	szótag, szó, mondat, szöveg, mese, népmese, műmese, cím, szerző, szereplő, helyszín, időrend, tartalom, állandósult szókapcsolat, kezdő és záró fordulat, meseszám
Javasolt tevékenységek	Bábszínház, színházlátogatás Élő meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

Témakör	*Versek, népköltészeti alkotások*	**Órakeret 28 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy értékrendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A témakör tanulói tevékenységeinek egy része kapcsolódik a „Beszéd és kommunikáció” témakör tevékenységeihez. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus és kortárs magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában; – megtapasztalja a vershallgatás, a versmondás, a versolvasás örömét és élményét; – segítséggel vagy önállóan előad verseket ritmuskísérettel;	– Érzelmi fejlesztés – Hallásfejlesztés: beszédhallás fejlesztése – Ritmusérzék fejlesztése – Olvasástechnika fejlesztése – Szótagoló olvasás – Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig – Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés – Verbális memória fejlesztése – Népköltészeti alkotások, mondókák,

- egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; - ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket; - részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására; - élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból; - érzékeli és átéli a vers ritmusát és hangulatát - felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést, elbeszélő költemények esetén a helyszínt, a szereplőket, az esetleges konfliktust és annak megoldását.	– a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.); – a tanító vagy társai segítségével, együttműködésével verssorokat, versrészleteket memorizál; – segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet; – különböző ritmikájú lírai művek megismerésével élményt és tapasztalatot szerez. Megismer alkotásokat a népköltészetből, a kortárs és klasszikus gyermeklírából; – megismer néhány klasszikus, életkorának megfelelő verset a magyar irodalomból.	népdalok, sorolók, kiszámolók stb. – Belső képalkotás – Ritmusélmény – Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával – Egyéni olvasat megteremtése tanítói segítséggel – A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi – A vers formai jellemzői: ritmus, rím, refrén – Magánhangzók, mássalhangzók

Fogalmak	vers, verses mese, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet
Javasolt tevékenységek	Bábszínház, színházlátogatás Élő meseíró meghívása, író-olvasó–találkozó szervezése

Témakör	*Helyem a közösségben- család, iskola*	**Órakeret 18 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. Itt kerül sor a társadalmi értékek (család, iskola) tudatosítására. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét; - képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; - felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – rövid meséket közösen olvas, megért, feldolgoz; – megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; – mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat; – élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével; – megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet; – felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket,	- Érzelmi fejlesztés - Beszédkészség fejlesztése - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Verbális memória fejlesztése - Időben való tájékozódás fejlesztése - Olvasástechnika fejlesztése - Szótagoló olvasás - Összeolvasás a szótagoktól a mondatokig - Szövegértő olvasás fejlesztése - Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása - Empatikus képesség fejlesztése - A nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi - Olvasási stratégiák: jóslás, keresés - Szépirodalmi és ismeretközlő szövegek

összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását, részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására; - különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között; - képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - Képes önállóan vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően a lényeges elemek kiemelésére és összefoglalására; - alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat; - megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét, együttműködik velük; - részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat; - önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet.	a konfliktust és annak megoldását; – a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot; – képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus szituációs játékok megalkotásába; – különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között; – önállóan vagy tanítói segítséggel összefoglalja az olvasott történet tartalmát; – könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja; – részt vesz konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban; – megéli és az általa választott formában megjeleníti a kisebb közösséghez (család, osztály) tartozás élményét.	

Fogalmak	iskola, osztály, közösség, könyvtár, tanítási idő, szünet, vakáció, házi feladat, család, családtag, rokon, testvér, nagyszülő, dédszülő, unoka, dédunoka, unokatestvér, otthon, barát, társ, összetartozás, felelősség, hűség, becsületesség, igazságosság, munka, házimunka, történet, mese, vers, bekezdés, párbeszéd, cím, szerző, helyszín, szereplők és tulajdonságaik, probléma és megoldás
Javasolt tevékenységek	szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése

Témakör	*Évszakok, ünnepkörök, hagyományok*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, az ünnepkörök megismerésére, az évszakok ritmikusságának tapasztalására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét; - életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet. - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; - megismer az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat, és ismeri ezek éves körforgását;	- Érzelmi fejlesztés - Szótagoló olvasás - Az olvasástechnika fejlesztése - Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Verbális memória fejlesztése - Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi - Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink - Magyar hagyományok tisztelete - Az évszakok és ünnepek, jeles napok, népszokások (betlehemezés, március 15., húsvéti locsolkodás) jellemzői, körforgásuk - keresztény/keresztyén ünnepkör: karácsony, húsvét, pünkösd - nemzeti ünnepen elhangzó költemények figyelmes hallgatása, ismeretek

- felismer és ért néhány egyszerű, gyakori közmondást és szólást, - megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét; - részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások megismerésében, alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz; - élményeket és tapasztalatokat szerez saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeiről; - feladatok megoldása során társaival együttműködik.	- jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi;	szerzése jeles történelmi személyekről - Lakóhely hagyományainak megismerése - Szólások, közmondások, találós kérdések, nyelvtörők, kiszámolók, mondókák

Fogalmak	keresztény/keresztyén ünnepkörhöz kapcsolódó jelképek (betlehemi csillag, bárány), családi ünnep, nemzeti ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, közmondás, évszak, körforgás
Javasolt tevékenységek	Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása

Témakör	*Állatok, növények, emberek*	**Órakeret 24 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat,	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – a feladatvégzéshez szükséges személyes élményeit, előzetes tudását felidézi; – képzeletét a megértés érdekében mozgósítja;	- Olvasástechnika fejlesztése - Szövegértés fejlesztése - Olvasási stratégiák: cím és/vagy kép alapján következtetés a szöveg témájára - Beszédfejlesztés

kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; - egyszerű, játékos formában megismerkedik a szövegek különböző modalitásával, médiumok szövegalkotó sajátosságainak alapjaival; - tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól; - gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit; - ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát; - különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen.	– érti az írott utasításokat, közléseket, kérdéseket, azokra adekvát módon reflektál. – felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést.	- Érzelmi fejlesztés - Kedvenc állat vagy növény néhány mondatos bemutatása - Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésről - Környezet iránti felelősségtudat alakítása, fejlesztése - Állatok csoportosítása különféle szempontok szerint (élőhely, táplálék) - Lényegkiemelés képessége - Szövegben való tájékozódás fejlesztése - Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel - Egyszerű grafikus szervezők megismerése - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Belső képalkotás - Válogató olvasás - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával - Tanulás tanulása
Fogalmak	ismeretközlő szöveg, adat, információ, időrend, cím, illusztráció	
Javasolt tevékenységek	Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása Részvétel természetvédelmi projektben	

ÍRÁS ÉS HELYESÍRÁS

Témakör	*Óvodából iskolába - írás-előkészítés, íráskészséget megalapozó képességek fejlesztése*	**Órakeret 32 óra**
A témakör sajátossága	Ez a tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is. A megvalósításhoz szükséges idő egy félév.	

Tanulási eredmények	Fejlesztési követelmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre, - Kialakulnak a helyes írásszokások (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás). - gondolatait, érzelmeit, véleményét, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza.	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben, érzékelő játékokban; - tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold. - nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában; - előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez; - - finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű; - tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben.	- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése - Hallásfejlesztés-beszédhallás fejlesztése - Testséma, nagymozgások fejlesztése - Szem-kéz koordináció fejlesztése, - Figyelem, koncentráció fejlesztése - Tapintás, érzékelés fejlesztése - Finommotorika fejlesztése - Téri tájékozódás fejlesztése - Síkbeli tájékozódás fejlesztése - Tájékozódás a hármas osztatú vonalrendszerben - Helyes ceruzafogás kialakítása - Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása - Írástechnika fejlesztése - Lendületes vonalvezetés - Betűelemek
Fogalmak	betűelem, számelem, vonalrendszer, kapcsolás; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette stb.	

Témakör	*Az írás jelrendszere*	**Órakeret 32 óra**
A témakör sajátossága	A tematikus egység szoros egységet képez, az óraszám iránymutatást ad a szükséges időre vonatkozóan is.	

Tanulási eredmények	Fejlesztési követelmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére,	A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	- Szerialitás (a sorrendiség - szabályszerűségek, ismétlődések) fejlesztése

adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír. Törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására.	- részt vesz nagymozgást és finommotorikát fejlesztő tevékenységekben és érzékelő játékokban; - tér- és síkbeli tájékozódást fejlesztő feladatokat megold; - saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét; - a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, mondatokat önállóan leírja; - írásbeli munkáját segítséggel, vagy önállóan ellenőrzi és javítja.	- Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés - Testséma, (szem-kéz koordináció, térérzékelés, irányok, arányok, jobb-bal oldal összehangolása, testrészek) nagymozgások fejlesztése - Tapintás, érzékelés fejlesztése - Finommotorika fejlesztése - Síkbeli tájékozódás fejlesztése - Helyes ceruzafogás kialakítása - Írástevékenységhez szükséges helyes testtartás kialakítása - Írástechnika fejlesztése - Írott kis- és nagybetűk alakítása, kapcsolása - Nyelvi jelek értelmezési képességének fejlesztése - Betű- és hangazonosítás - Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése - Magyar ábécé írott kis- és nagybetűi és kapcsolásaik - 3-4 szóból álló mondatok írása
Fogalmak	hang, betű, betűelem, hosszú hang, rövid hang, kisbetű, nagybetű, vonalrendszer, írásjel, ékezet, magánhangzó, mássalhangzó, szótag, szó, mondat; viszonyszavak: bal-jobb, előtte, mögötte, alatta, felette, közötte, mellette stb.	

Témakör	*A nyelv építő kövei: hang/betű, szótag, szó*	**Órakeret 26 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-	A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése

oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - saját tempójában elsajátítsa az anyanyelvi írás jelrendszerét; - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan írjon, és törekedjék a rendezett írásképre; - törekedjék a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására; - a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, mondatokat önállóan leírja; - érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikáljon; - feladatvégzés során társaival együtt működjék; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrizze, javítsa.	- megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat; - különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között; - a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja.	- Fonémahallás fejlesztése - Vizuális memória fejlesztése - Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz) - Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése - Helyesírási készség fejlesztése - Egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű mássalhangzók írása a szavakban - A kiejtéssel megegyező rövid (2-3 szótagból álló) szavak helyes leírása; - Aktív szókincs fejlesztése - Szótagolás, elválasztás - Legalább 20-20 (összesen 40) gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása - 20 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó - 4-5 szóból álló mondat leírása.
Fogalmak	hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű (háromjegyű) mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, „j” hang kétféle jelölése	

Témakör	*A nyelv építő kövei: szókapcsolat, mondat, szöveg*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - észleli és/vagy megérti a nyelv alkotóelemeit, hangot/betűt, szótagot, szót, mondatot, szöveget, és azokra válaszokat fogalmaz meg; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja; - a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására; - megadott szempontok alapján szóban mondatokat és 3-4 mondatos szöveget alkot.	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint az időtartamukat; - a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál. - szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.	- Ösztönös nyelvtudás formálása - Nyelvi tudatosság fejlesztése - Önellenőrzés, hibajavítás képessége - Hibajavítás szövegminta alapján - Helyesírási készség alapozása, differenciált fejlesztése - Mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek - A kijelentő és kérdő mondatok - Megfigyelt és gyakran használt szavakban a „j” hang helyes jelölése
Fogalmak	betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű	

Témakör	*Kisbetű – nagybetű*	**Órakeret 18 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	Fejlesztési követelmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál; - biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. A megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is; - felismeri, jelentésük alapján csoportosítja, és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét; - a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat hanglejtésének, a beszélő szándékának megfelelő mondatvégi írásjeleket a kijelentő és kérdő mondatoknál.	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - a több hasonló élőlény, tárgy nevét kis kezdőbetűvel írja; - a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le	- Szókincsfejlesztés, szókincs-aktivizálás - Helyesírási készség fejlesztése funkcionális másolással, tollbamondással - Hibajavítás és önellenőrzési képesség fejlesztése - Szavak csoportosítása és válogatása jelentésük alapján - Élőlény, tárgy neve - Több hasonló élőlény, tárgy neve és helyesírása - Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek) - Mondatkezdő nagybetű
Fogalmak	kisbetűs és nagybetűs ábécé, élőlények neve, tárgyak neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév	

Témakör	*A magyar ábécé – a betűrend*	Órakeret 18 óra
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	Fejlesztési követelmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére,	A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése

adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét; - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására; - a hallás és olvasás alapján megfigyelt szavakat, szószerkezeteket, egyszerű mondatokat önállóan leírja; - érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően kommunikál; - ismer és használ nyomtatott és digitális forrásokat az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez; - biztosan ismeri és használja a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol. Az erre vonatkozó szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is; - feladatvégzés során társaival együttműködik; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja.	- különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol; - segítséggel használ életkorának megfelelő szótárakat; - megfigyeli, és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat; - különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű betűk között, és írásban pontosan jelöli ezeket a tanult szavakban.	- Fonémahallás fejlesztése - Vizuális memória fejlesztése - Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséh ez, szótagoláshoz) - Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése - Helyesírási készség fejlesztése - Aktív szókincs fejlesztése - A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi - A betűrend, a különböző betűvel kezdődő szavak betűrendbe sorolása
Fogalmak	hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése	

Témakör	*Hangok időtartamának jelentés-megkülönböztető szerepe*	**Órakeret 32 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a második tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - saját tempójában elsajátítja az anyanyelvi írás jelrendszerét; - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására; - írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, javítja.	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat; - a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban.	- Fonémahallás fejlesztése - Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetése) - Szókincsfejlesztés - Artikuláció fejlesztése - Beszédfejlesztés - Helyesírási készség fejlesztése - Jellegzetes, csak magánhangzók vagy mássalhangzók időtartamában eltérő szavak helyesírása

Fogalmak	mondat, szó, rövid/hosszú magánhangzó/mássalhangzó, jelentés, időtartam

A TÖRZSANYAG ÉS A TÖRZSANYAGHOZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTŐ TARTALMAK TÉMAKÖRÖNKÉNT

NÉPMESÉK, MŰMESÉK
Törzsanyag: A vadgalamb és a szarka; Miért haragszik a disznó a kutyára, a kutya a macskára, a macska az egérre?; A sajtot osztó róka; Két kecske találkozott a pallón; A varga, a szikra és a bab; A róka és a kácsák; Jakab meg az apja; Az okos leány; Az öreg halász és a nagyravágyó felesége (Illyés Gyula); A hiú király; Csalimese (Benedek Elek); Lázár Ervin: Mese reggelre; Zelk Zoltán: A három nyúl (verses mese); A pap meg a tojások (cigány népmese); Csukás István: Sün Balázs; Kormos István: Vackor az első bében (részletek)

Kiegészítő tartalmak:

Csukás István: A téli tücsök meséi /részlet/; A galamb, a réce meg a lúd; Az állatok vitája; Ki a legelébbvaló?; A szegényember káposztája; A kiskakas gyémánt félkrajcárja (Arany László); Kinek köszönt a vándor?; Az állatok nyelvén tudó juhász; Tréfás mese (Benedek Elek gyűjtése); Móra Ferenc: Levelek hullása; Osváth Erzsébet: A fecskerepülőtéren**;** Lázár Ervin: Kék meg a sárga; Lázár Ervin: A fába szorult hernyó /részlet/; Kányádi Sándor: A néma tulipán; Kányádi Sándor: Mogyoró király meséje; Csukás István: Egy különös idegen; Csukás István: Süsü /részlet/; Kányádi Sándor: A mindennapi kenyér; Fazekas Anna: Öreg néne őzikéje (verses mese); Jékely Zoltán: A három pillangó; Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Móricz Zsigmond: Iciri-piciri; Kutya-macska barátság; Kányádi Sándor: Mesemorzsa; Hárs Ernő: Vége a vakációnak; A kisgömböc; A kismalac és a farkasok (Arany László); Lázár Ervin: A lyukas zokni

VERSEK

Törzsanyag:

Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Kányádi Sándor: Ha a napnak; József Attila: Hangya; Weöres Sándor: Galagonya; Zelk Zoltán: Este jó, este jó…; Romhányi József: A bűnbánó elefánt; Csoóri Sándor: Esti párbeszéd; Csoóri Sándor: Csodakutya; Kiss Anna: A nappal és az éjszaka; Móra Ferenc: A cinege cipője; József Attila: Altató; Petőfi Sándor: Anyám tyúkja; Petőfi Sándor: Arany Lacinak; Gazdag Erzsébet: Álmomban; Móricz Zsigmond: A török és a tehenek (A vastag betűs művek memoritek.)

Kiegészítő tartalmak:

Kányádi Sándor: Ballag már; Móra Ferenc: Csókai csóka; Nemes Nagy Ágnes: A titkos út; Kányádi Sándor: Szarvasitató; Nemes Nagy Ágnes: Névnapra; Romhányi József: A pék pókja; Weöres Sándor: Nyári este; Móra Ferenc: Zengő ABC; Kányádi Sándor: Aki fázik; Tarbay Ede: Mit beszélt a vízimalom a patakkal?; Nemes Nagy Ágnes: Lila fecske; Zelk Zoltán: Kóc, kóc; Weöres Sándor: Nyári este; Tamkó Sirató Károly: Pinty és ponty

HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN − CSALÁD, ISKOLA

Törzsanyag:

Janikovszky Éva: Már iskolás vagyok (részletek); Hervay Gizella: Elfelejtő mese; Zelk Zoltán: Kicsi vagyok én; Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél valamint ismerettartalmú szövegek a Helyem a közösségben – család, iskola témakörben

Kiegészítő tartalmak:

Fésűs Éva: Csupafül huszonkét meséje (részlet); Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami

ÉVSZAKOK, ÜNNEPKÖRÖK, HAGYOMÁNYOK
Törzsanyag: **Magyar népköltés: Hónapsoroló;** Zelk Zoltán: Négy vándor; Kányádi Sándor: Jön az ősz; **Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra** /részlet/; Lázár Ervin: Mit ugrálsz, hideg?; **Weöres Sándor: Száncsengő;** Betlehemes játék; Weöres Sándor: Újévi mese; Gazdag Erzsébet: Itt a farsang; Devecsery László: Húsvét; A virágok vetélkedése (népköltészet – húsvét); Szabó Lőrinc: Tavasz; Szilágyi Domokos: Két nyári mondóka; Ágh István: Virágosat álmodtam; valamint ismerettartalmú szövegek az Évszakok, ünnepkörök, hagyományok témakörben (A vastag betűs művek memoritek.) **Kiegészítő tartalmak:** Hónapmondóka; Csanádi Imre: Négy testvér; Zelk Zoltán: Őszi mese; Csanádi Imre: Doromboló; Csanádi Imre: Farkas üvölt; Zelk Zoltán: Téli fák; Móra Ferenc: A kíváncsi hópelyhek; Zelk Zoltán: Téli mese; Nemes Nagy Ágnes: Hóesésben; Kányádi Sándor: Betemetett a nagy hó; Szabó Lőrinc: Esik a hó; Devecsery László: Karácsonyi éjben, Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Szilágyi Domokos: Ősz; Kányádi Sándor: Szeptember; Kányádi Sándor: Fenyőmese; Kodály Zoltán: Pünkösdölő (részlet); Elindult Mária – magyar népének; Kányádi Sándor: Aki fázik; Zelk Zoltán: Csilingel a gyöngyvirág

3–4. ÉVFOLYAM

A harmadik-negyedik évfolyamon továbbra is kiemelt feladat az ösztönös nyelvhasználat tudatossá tétele és annak fejlesztése. Figyelembe kell venni, hogy a tanulók nyelvi képességei különbözőek. Ezért folyamatosan szükséges az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztés.

A beszédfejlesztés, az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztése párhuzamosan folyik. Változatos műfajú és típusú szövegek segítik az egyéni szövegértelmezés kialakulását, és alapozzák a szövegfeldolgozás és a szövegből való tanulás technikáit. A kronologikus gondolkodás fejlesztése ebben az időszakban kezdődik meg történelmi témájú szövegek segítségével. Ezekkel a szövegekkel nem a történelmi ismeretek átadása, évszámok megtanítása a cél, hanem a fejlesztés mellett a nemzeti identitástudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés. Az első-második évfolyamon megjelenő témaköröket a harmadik-negyedik évfolyamon kibővítjük a világról szerzett ismeretekkel, a közösségi értékekkel és a környezettudatossággal. A feldolgozott szövegek mellett ezeken az évfolyamokon hosszabb epikus művekkel is találkoznak a tanulók, melynek célja az olvasóvá nevelés.

Törekedni kell arra, hogy az irodalmi alkotás kiválasztása az osztályközösséggel együtt történjen, és olyan, igényes művet olvassanak a gyerekek, amely az adott gyerekcsoport érdeklődésének és sajátosságainak megfelel. Fontos, hogy a kiválasztott művet tanítási óra keretében, folyamatolvasással dolgozzuk fel. Ez azt jelenti, hogy a tanító bemutatja a mű egyes részeit, majd néma (ha regényről van szó, otthoni) olvasásra és/vagy csoportos feldolgozásra jelöli ki.

Az írástechnika fejlesztése és az eszközszintű íráshasználat ezen a két évfolyamon is folytatódik. Nem nyelvi ismereteket tanítunk, hanem játékos, élményszerű tapasztalatokon alapuló fejlesztés folyik. A szófaji fogalmak helyett a szavak jelentésével és helyesírásával foglalkozunk.

A szóbeli és az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése párhuzamosan zajlik. Az írásbeli szövegalkotásban az a cél, hogy élményalapú szövegek készüljenek akár közös alkotásként is. Ezek érdemjeggyel történő értékelése – az értékelés szubjektív jellege miatt – nem javasolt.

Az oktatási szakasz kimeneti méréssel zárul.

A 3–4. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 360 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	
		3-4. évf.
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS		
Beszéd és kommunikáció	22	11 - 11
Mesék, történetek	22	13 - 9
Mondák, regék	30	15 - 15
Versek, népköltészeti alkotások	25	12 - 13
Helyem a világban	25	12 - 13
Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek	25	12 - 13
Állatok, növények, tájak, találmányok	35	15 - 20
Olvassunk együtt! Közös olvasmányok	10	4 - 6
NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS		
A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás	15	10 - 5
A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)	20	13 - 7
A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)	25	10 - 15
Szótő és toldalék, szóelemzés	16	8 - 8
Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok	15	7 - 8
1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű	20	12 - 8
2. Tulajdonságokat kifejező szavak	15	10 - 5
3. Mennyiségeket kifejező szavak	15	4 -11
4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben	25	12+13
Összes óraszám:	360	180 - 180

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

Témakör	*Beszéd és kommunikáció*	**Órakeret 22 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága a készségfejlesztés. A javasolt óraszám nem egymást követő tanítási órákra vonatkozik, hanem a rendelkezésre álló minimum időre. A témakör feldolgozása akkor a leghatékonyabb, ha a tanítási órák majdnem mindegyikén előtérbe kerül; a tervezéskor figyelembe vesszük az ehhez szükséges időt. A témakör két tanévet ölel fel.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál; - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését; - részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat; - használja a kapcsolatfelvételi, kapcsolattartási, kapcsolatlezárási formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés; testtartás, testtávolság, tekintettartás, hangsúly, hanglejtés, hangerő,	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - beszédlégzése és artikulációja megfelelő, figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd helyes ritmusára, hangsúlyára, tempójára, az élethelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra - a tanult verseket, mondókákat, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja; - részt vesz ismert szövegek (versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében; - képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédek, dramatikus szituációs játékok, improvizációk megalkotásába.	- Érzelmi fejlesztés - Hallásfejlesztés – beszédhallás fejlesztés - Ritmusérzék-fejlesztés - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Beszédészlelés, beszédértés - Kifejező, érthető beszéd - Helyes ejtés tanítása - Nem nyelvi jelek használata - Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok - Párbeszédek, szituációs játékok, improvizáció

hangszín, megköszönés, elköszönés; - élményeiről, olvasmányairól segítséggel vagy önállóan beszámol.		
Fogalmak	helyesejtés, beszédlégzés, artikuláció, időtartam, hangerő, beszédtempó, ritmus, hanglejtés, hangsúly, szünet, testtartás, mimika, térközszabályozás, párbeszéd, szituáció, improvizáció	
Javasolt tevékenység	Részvétel prezentáció készítésében és előadásában.	

Témakör	*Mesék, történetek*	**Órakeret 22 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	
Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - felkészülés után tagolt szöveget érthetően olvas hangosan; - részt vesz az adott közösség kultúrájának megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából. - élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével; - olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket; - részt vesz népmesék és műmesék, regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában; - különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között;	- Érzelmi fejlesztés - Hallott szöveg megértésének fejlesztése - Olvasástechnika fejlesztése - Szövegértő olvasás fejlesztése - Szövegben való tájékozódás fejlesztése - Vázlatírás, hiányos vázlat kiegészítése a szöveghez - Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása - Kulcsszavak azonosítása

- mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat; - önállóan, képek, grafikai szervezők (kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb.) segítségével vagy tanítói segédlettel a szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a történetet; - részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet; - felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést; - azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását; - képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - ismer és alkalmaz néhány digitális olvasási technikát; - megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük; - részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban; - részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban, az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat,	- felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását; - saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet; - a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot; - képzeletét a megértés érdekében mozgósítja; - megfigyeli és összehasonlítja a történetek lényeges mozzanatait és a saját vagy társai élethelyzetét; - részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet; - önállóan, képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt; - megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiatermékét.	- Főbb szerkezeti egységek elkülönítése - Beszédfejlesztés - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Verbális memória fejlesztése - Érzelmi intelligencia fejlesztése - Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása - Lényegkiemelő képesség fejlesztése - Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás - Grafikus szervezők: fürtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat, kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis … - Mesék jellemzői: jellegzetes szereplők, kifejezések, fordulatok és meseszámok

alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat; - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál; - a szöveg megértését igazoló feladatokat végez.		
Fogalmak	mese, népmese, történet, valóság, cím, szerző, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, bekezdés, időrend, vázlat, összefoglalás	
Javasolt tevékenység	Bábszínház-, színházlátogatás Élő meseíró meghívása, író-olvasó találkozó szervezése Interjú készítése	

Témakör	*Mondák, regék*	**Órakeret 30 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál; - képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - megérti a közösen olvasott rövid szövegeket, részt vesz azok olvasásában, feldolgozásában; - nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete; - részt vesz rövid történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet; - részt vesz gyerekeknek szóló kiállítások	- Érzelmi fejlesztés - Olvasástechnika fejlesztése - Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése - Kronologikus gondolkodás fejlesztése - Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás

- részt vesz regék, mondák, történetek közös olvasásában, feldolgozásában; - saját gondolkodási és nyelvi szintjén megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet - felismeri, indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést, azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását; - önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát; - a mesék, történetek szereplőinek cselekedeteiről kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot; - különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között; - bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével.	megismerésében. Alkotásaival hozzájárul létrehozásukhoz; - megismer a szűkebb környezetéhez kötődő irodalmi és kulturális emlékeket, emlékhelyeket.	, ítéletalkotás, következtetések levonása - Múltbéli események, élethelyzetek és szokások felismerése, elkülönítése - Olvasási stratégiák: jóslás, keresés, áttekintés, összefoglalás - Mondák-regék valós és mesei elemei - Híres történelmi személyek és események
Fogalmak	monda, rege, mesei elem, valós elem, cím, szerző, helyszín, időrend, tartalom, múlt, jelen, jövő	
Javasolt tevékenység	Mondákban előforduló történelmi helyszínek megtekintése	

Témakör	*Versek, népköltészeti alkotások*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	
Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál; - életkorának megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál; - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; - ismer és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket; - részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására; - élményt és tapasztalatot szerez változatos ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból; - felismeri és indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - részt vesz magyar népi mondókák, népdalok, klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában; - a versek hangulatát kifejezi a különféle érzékszervi tapasztalatok segítségével (színek, hangok, illatok, tapintási élmények stb.); - önállóan vagy segítséggel szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, népköltészeti alkotást, prózai és dramatikus szöveget, szövegrészletet; - szövegszerűen felidézi Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat, Petőfi Sándor: Nemzeti dal című verseinek részleteit.	- Érzelmi fejlesztés - Hallásfejlesztés - beszédhallás fejlesztése - Ritmusérzék fejlesztése - Olvasástechnika fejlesztése - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Verbális memória fejlesztése - Belső képalkotás - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával - Egyéni szövegértelmezés kialakítása tanítói segítséggel - Ritmus, rím, refrén - Magánhangzók, mássalhangzók - Népköltészeti alkotások: mondókát, népdalt, sorolót

- megfigyeli a költői nyelv sajátosságait, megértésélményeit az általa választott módon megfogalmazza, megjeleníti.		
Fogalmak	vers, himnusz, dal, mondóka, kiszámoló, soroló, népdal, verssor, versszak, rím, ritmus, refrén, költő, cím, népköltészet, műköltészet	
Javasolt tevékenység	Bábszínház-, színházlátogatás Élő költő meghívása, író-olvasó találkozó szervezése Interjú készítése	

Témakör	*Helyem a világban*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy önazonosságtudat kialakítására és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	
Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - képes családjából származó közösségi élményeit megfogalmazni, összevetni az iskolai élet adottságaival, a témakört érintő beszélgetésekben aktívan részt venni - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. - digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képes, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. - digitális forrásokat is használ; - törekszik a világ tapasztalati úton történő megismerésére, értékeinek tudatos megóvására; - megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat; - élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról,	- Nyomtatott magyar ábécé kis- és nagybetűi - Szótagoló olvasás - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Olvasástechnika fejlesztése - Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése - Élő és élettelen környezet - Kulturális értékek megismerése és tisztelete - Természeti értékek tisztelete - Környezettudatosság

- képességeinek megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - szöveg terjedelmétől függően összefoglalja a szöveg tartalmát; - alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat; - megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját. Meghallgatja társai véleményét és együttműködik velük; - részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban és az adott helyzetnek megfelelően alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;	szépirodalmi és ismeretközlő szövegről; - megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet; - azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a konfliktust és annak megoldását; - nyitottá válik a magyarság értékeinek megismerésére, fejlődik nemzeti identitástudata, történelmi szemlélete; - részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult élményt és képzetet; - megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét; - tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól; - gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit; - ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát; - különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen; - felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést; - feladatvégzés során társaival együttműködik.	- Együttműködés, közösségformálás - Önismeret, társismeret - Kulturált véleménynyilvánítás - Mások véleményének elfogadása - Fenntartható fejlődés

Fogalmak	világ, földrész, ország, haza, környezet, közösség, család
Javasolt tevékenység	szociális otthon, idősek otthona stb. látogatása részvétel családi napon, idősek napján, hasonló események szervezése részvétel természetvédelmi projektben nemzeti emlékhelyek meglátogatása múzeumlátogatás

Témakör	*Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy értékközvetítésre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál; - olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál, a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - megérti a rövid szövegeket, részt azok olvasásában, közös feldolgozásában; - ismeri a keresztény/keresztén ünnepköröket (karácsony, húsvét, pünkösd), nemzeti és állami ünnepeket (március 15., augusztus 20., október 23.), népszokást (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés); - megéli és az általa választott formában megjeleníti a közösséghez tartozás élményét; - részt vesz rövid mesék, történetek dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében; - részt vesz magyar népi mondókák, népdalok,	- Olvasástechnika fejlesztése - Szövegértő olvasás fejlesztése, beszéd fejlesztése - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Nemzeti ünnepeink, családi ünnepeink - Magyar hagyományok tisztelete - Az ünnepek jellemzői, körforgásuk - Lakóhely hagyományainak megismerése - Szólások, szóláshasonlatok, közmondások - Találós kérdések - Régi magyar mesterségek

- ismer és ért néhány egyszerű és gyakori szólást, szóláshasonlatot, közmondást, találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát; - megéli a közösséghez tartozás élményét; - megismeri saját lakóhelyének irodalmi és kulturális értékeit.	klasszikus magyar gyerekversek mozgásos-játékos feldolgozásában, dramatikus előadásában; - megismeri a jeles napokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz, népi mesterségekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat; - jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi; - részt vesz a témában neki szóló kiállítások megismerésében; - megfigyeli az ünnepek, hagyományok éves körforgását; - jellemző és ismert részletek alapján azonosítja a nemzeti ünnepeken elhangzó költemények részleteit, szerzőjüket megnevezi; - ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.	- Jeles történelmi személyek Szent István király, Szent László király, IV. Béla király, Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos
Fogalmak	családi ünnep, nemzeti ünnep, állami ünnep, népszokás, népi hagyomány, jeles napok, népi gyermekjáték, hazaszeretet, magyarságtudat, közösség, szólás, szóláshasonlat, közmondás, körforgás, mesterség, foglalkozás	
Javasolt tevékenység	Részvétel hagyományokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódó programokon Települési helytörténeti gyűjtemény meglátogatása Ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása Találkozás, ismerkedés népi mesterségek művelőivel Részvétel népi mesterségekhez kapcsolódó tevékenységekben	

Témakör	*Állatok, növények, tájak, találmányok*	**Órakeret 35 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy az élő és az élettelen világhoz való emberi viszonyulási rendszerre és képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - az élethelyzetnek megfelelően, kifejezően, érthetően kommunikál; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; - olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - tapasztalatot szerez a szövegből való információgyűjtés módjairól; - gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit; - ismer és alkalmaz néhány alapvető tanulási technikát; - különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - a szövegekhez kapcsolódó személyes élményeit, ismereteit felidézi és megosztja; - röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést; - kérdéseket fogalmaz meg, véleményt alkot, - önállóan vagy tanítói segítséggel használja az alapvető olvasási stratégiákat; - információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel, vagy önállóan megfogalmazza azt. - megismeri és alkalmazza az adott témákhoz kapcsolódó lexikonokat; - néma olvasás útján megérti a rövid, életkorának megfelelő tankönyvi szöveg tartalmát és az utasításokat;	- Olvasástechnika fejlesztése - Szövegértés fejlesztése - Beszédfejlesztés - Egyszerű magyarázat, szemléltetés alapján új szó vagy kifejezés jelentésének megértése - A megismert szavak, kifejezések alkalmazása a különböző nyelvi szinteken - Kedvenc növény, állat, híres magyar ember és találmányai néhány mondatos bemutatása (Jedlik Ányos, Puskás Tivadar, Szentgyörgyi Albert, Bíró László, Gábor Dénes, Neumann János, Rubik Ernő) - Egyéni beszámoló a természeti környezetben végzett megfigyelésekről - Növények, állatok csoportosítása különféle szempontok szerint - Egyszerű grafikus szervezők alkalmazása (fürtábra, t-táblázat, gondolattérkép) - Lényegkiemelés képessége - Szövegben való tájékozódás fejlesztése - Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel

- felismeri a cím és a szöveg közötti összefüggést; - feladatvégzés során társaival együttműködik.		- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Verbális memória fejlesztése - Belső képalkotás - Kreativitás, fantázia, képzelet, érzelmi intelligencia fejlesztése érzékszervek bevonásával - Tanulás tanulása
Fogalmak	ismeretközlő szöveg, adat, információ, cím, illusztráció, szöveg, bekezdés	
Javasolt tevékenység	Településen, település közelében található állat-, növény-, botanikus kert meglátogatása Részvétel természetvédelmi projektben Múzeumlátogatás	

Témakör	*Olvassunk együtt! Közös olvasmányok*	**Órakeret 10 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy olvasási, tanulási motívumok és képességek fejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	
Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - olvasási szintjének megfelelő szöveget hangos vagy néma olvasás útján megért; - felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - ajánlással és/vagy egyéni érdeklődésének és az életkori sajátosságainak megfelelően - választott irodalmi alkotást ismer meg - részt vesz az adott közösség érdeklődésének megfelelő, gyermekirodalmi mű közös olvasásában, és nyitott annak befogadására; - élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek: klasszikus, kortárs magyar alkotások megismerésével;	- Érzelmi nevelés - Irodalmi műveltség alapozása - Hallott és olvasott szöveg megértésének fejlesztése - Bemutató olvasás követése - Olvasásra nevelés - Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése - Kreatív befogadás - Kreatív írás - Szövegértő olvasás fejlesztése - Szövegben való tájékozódás fejlesztése - Kulcsszavak azonosítása, főbb

- megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reflektál;**á** nyitott az irodalmi művek befogadására; - értő figyelemmel követi a tanító/társai felolvasását; - verbális és vizuális módon vagy dramatikus eszközökkel reflektál a szövegre, megfogalmazza a szöveg alapján benne kialakult képet; - röviden indokolja a cím és a szöveg közötti összefüggést; - mozgósítja a hallott és olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit, tapasztalatait, és megfogalmazza a köztük lévő kapcsolatokat; - saját gondolkodási és nyelvi szintjén megalkotja a szöveg jelentését önmaga számára, megfogalmazza, néhány érvvel alátámasztja saját álláspontját; meghallgatja társai véleményét, azokra reflektál. - részt vesz a konfliktusokat feldolgozó dramatikus játékokban; - részt vesz a kortársakkal és a felnőttekkel való kommunikációban; - az adott helyzetnek megfelelően tudatosan alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat; - alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat;- az olvasott szöveghez illusztrációt készít, a hiányos illusztrációt kiegészíti, vagy a meglévőt társítja a szöveggel.	- olvas és megért nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket; - megtapasztalja az életkorának, érdeklődésének megfelelő szövegek befogadásának és előadásának élményét és örömét; - részt vesz legalább két hosszabb terjedelmű, magyar és gyermekirodalmi alkotás feldolgozásában; - különbséget tesz a mesés és valószerű történetek között; - a megismert irodalmi szövegekhez, iskolai eseményekhez plakátot, meghívót, saját programjaihoz meghívót készít hagyományosan és digitálisan; - azonosítja a történetekben a helyszínt, a szereplőket, a problémahelyzetet és annak megoldását; - az olvasott szövegekben kulcsszavakat azonosít, a főbb szerkezeti egységeket önállóan vagy segítséggel elkülöníti; - megfogalmazza saját véleményét a szereplők cselekedeteiről; - képzeletét a megértés érdekében mozgósítja; - megfigyeli és összehasonlítja a történetek tartalmát és a saját élethelyzetét; - mozgósítja a hallott vagy olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit,	szerkezeti részek elkülönítése - Beszédfejlesztés - Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés - Verbális memória fejlesztése - Érzelmi intelligencia fejlesztése - Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása - Lényegkiemelő képesség fejlesztése - Olvasási stratégiák: jóslás, áttekintés, keresés, összefoglalás - Grafikus szervezők: pl. fürtábra, T-táblázat, Venn-diagram, fogalomtáblázat kerettörténet, történettérkép, mesetáblázat, karakter-térkép, történetpiramis stb. - Illusztráció készítése, kiegészítése, a meglévő társítása - Lapbook, plakát, könyvajánló, képregény - Kérdésfeltevés

	élményeit, tapasztalatait, és összekapcsolja azokat; - részt vesz a közösen feldolgozott történet dramatikus, bábos és egyéb vizuális, digitális eszközökkel történő megjelenítésében, megfogalmazza a szöveg hatására benne kialakult képet; - önállóan képek, grafikai szervezők segítségével vagy tanítói segítséglettel a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja tartalmát - megismer gyermekirodalmi alkotás alapján készült filmet, médiaterméket.	
Fogalmak	regény, meseregény, szerző, cím, kiadó, tartalomjegyzék, fülszöveg, történet, valóság, fejezet, időrend, szereplő, helyszín, probléma, megoldás, illusztráció	
Javasolt tevékenység	Könyvtárlátogatás Színház, bábszínház látogatása Részvétel olvasmánnyal kapcsolatos prezentáció készítésében Közös olvasmány dramatikus feldolgozása Közös olvasmányt feldolgozó film megtekintése	

NYELVTAN, HELYESÍRÁS ÉS SZÖVEGALKOTÁS

Témakör	*A nyelv építőkövei: hang/betű, szótag, szó, elválasztás, betűrendbe sorolás*	**Órakeret 15 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	
Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére,	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, azonos és	- Hang- és betűanalízis, analizáló képesség fejlesztése - Fonémahallás fejlesztése

adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - feladatok megoldása során társaival együttműködik; - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír és törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat; - a kiejtéssel megegyező, rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait; - a kiejtéstől eltérő szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására; - írásbeli munkáját önállóan vagy segítséggel ellenőrzi, hibáit javítja.	különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol, a megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is; - életkorának megfelelő, digitális és hagyományos szótárakat használ; - megfigyeli és tapasztalati úton megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és a mássalhangzókat, valamint időtartamukat; - különbséget tesz az egyjegyű, a kétjegyű és a háromjegyű mássalhangzók között; - a hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - biztosan szótagol, alkalmazza az elválasztás szabályait.	- Vizuális memória fejlesztése - Ritmusfejlesztés (hosszú-rövid hangok megkülönböztetéséhez, szótagoláshoz) - Beszéd- és artikulációs képesség fejlesztése - Helyesírási készség fejlesztése - Aktív szókincs fejlesztése - A nyomtatott és írott magyar ábécé kis- és nagybetűi - Szótagolás, elválasztás, egytagú és összetett szavak - 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása - 20-40 „tj”, „lj”, „dj”, „nj”, „dt”, „ts” betűkapcsolatból származó összeolvadást vagy hasonulást tartalmazó szó
Fogalmak	hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, egyjegyű mássalhangzó, kétjegyű mássalhangzó, háromjegyű mássalhangzó, hosszú/kettőzött mássalhangzó, hosszú/kettőzött kétjegyű mássalhangzó, rövid magánhangzó, hosszú magánhangzó, szótag, szó, összetett szó, ábécé, betűrend, szótár, „j” hang kétféle jelölése	

Témakör	*A nyelv építőkövei: Az írásbeli szövegalkotás lépései (mondatgrammatikai eszközök alkalmazása- kapcsolás, szűkítés, bővítés, névmásítás, névelőhasználat, helyettesítés)*	**Órakeret 20 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére,	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:**	- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése - Mondatok és összekapcsolásuk

adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új kifejezés jelentését; - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően válaszol; - a megismert szavakat, kifejezéseket helyesen alkalmazza; - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír; - törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - gondolatait, érzelmeit, véleményét életkorának, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza; - egyéni képességeinek megfelelően alkot szövegeket írásban; - a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja; - részt vesz ismert szövegek (például versek, nyelvtörők, mesék) mozgással, dramatikus elemekkel történő élményszerű megjelenítésében; - képességeihez mérten bekapcsolódik párbeszédek,	- felismeri, indokolja a cím és szöveg közti összefüggést; - azonosítja a történetekben a helyszínt, szereplőket, a konfliktust és annak megoldását; - megadott szempontok alapján rövid mesét ír, kiegészít vagy átalakít, vázlatot készít; - tanítói segítséggel megadott rímpárokból különböző témákban 2-4 soros verset alkot.	- Történetalkotás szóban - Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése - Íráskészség fejlesztése - Írásbeli szövegalkotó képesség fejlesztése - Anyaggyűjtés módjai - szó- és kifejezéskészlet gyűjtése; - Vázlatkészítés, vázlat kiegészítése - Szerkezeti egységek elkülönítése - Kulcsszavak, kulcsmondatok kiemelése - Szövegalkotás főbb lépései - Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása

dramatikus szituációs játékok megalkotásába.		
Fogalmak	mondat, szöveg, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, címadás, téma, anyaggyűjtés, vázlat, előzmény, esemény, következmény, levél, SMS, e-mail, címzett, feladó, válasz, továbbítás, megszólítás, önellenőrzés, hibajavítás	

Témakör	*A nyelv építőkövei: szó, szókapcsolat, mondat, szöveg (rövid szövegek alkotása - hír, hirdetés, meghívó, felhívás, tudósítás, elbeszélő szöveg, elektronikus levél)*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - megkülönbözteti egymástól a magánhangzókat és mássalhangzókat, valamint időtartamukat; - írásbeli munkáit segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja; - törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására; - a szövegalkotás során törekszik a megismert helyesírási szabályok alkalmazására és meglévő szókincsének aktivizálására;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - a hangjelölés megismert szabályait helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés és szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - a mondatot nagybetűvel kezdi, alkalmazza a mondat a mondatvégi írásjeleket; - szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján.	- Ösztönös nyelvhasználat formálása - Nyelvi tudatosság fejlesztése - Önellenőrzés, hibajavítás képessége - Helyesírási készség differenciált fejlesztése - 20-40 gyakran használt „j”-t és „ly”-t tartalmazó szó (egy- vagy kéttagú szavak) helyes leírása

Fogalmak	betű, hang, szó, szókapcsolat, mondat, szöveg, j-ly, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű
Javasolt tevékenység	Részvétel osztályújság, napló, iskolaújság készítésében hagyományos és digitális formában

Témakör	*Szótő és toldalék, szóelemzés*	**Órakeret 16 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy többnyire képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően: - az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - törekszik a tanult helyesírási ismeretek alkalmazására; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja.	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - szavakat hangokra és szótagokra bont; - kérdésre adott válaszában helyesen toldalékolja a szavakat; - önállóan felismeri és elkülöníti az egytövű ismert szavakban a szótövet és a toldalékot	- Hallásfejlesztés, fonémahallás fejlesztése - Betű-hang azonosítás - Szótagolási képesség fejlesztése - Hang- és betűanalízis képességének fejlesztése - Szótő és toldalék fogalma felismerés szintjén - Nyelvi elemzőkészség fejlesztése - Szóalak felbontása - Toldalékos szavak helyes használata - Toldalékos szavak funkcionális másolása, tollbamondása, emlékezetből írása - Helyesejtés-fejlesztés hangkapcsolat-gyakorlatokkal - Hibajavítás és önellenőrzés képességének fejlesztése
Fogalmak	hang-betű, betűkapcsolat, hangkapcsolat, szótagolás, szótő, toldalék, szóelemző írásmód, önellenőrzés	

Témakör	*Hangalak és jelentés kapcsolata, állandósult szókapcsolatok*	**Órakeret 15 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: - az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; - ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja az írásbeli és szóbeli szövegalkotásban.	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - felismer és ért néhány egyszerű szólást, közmondást; - megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat; - különféle módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését.	- A szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése - Szókincs fejlesztése, szókincs aktivizálása - Árnyalt nyelvhasználat fejlesztése - Hangalak – jelentés - Ellentétes jelentésű szavak, rokon értelmű szavak - Szólások, közmondások, szóláshasonlatok - Népmesék kezdő és záró formulái, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok - Szó szerinti és átvitt jelentés - Szólások, közmondások hagyományőrző szerepe, néhány ismert szólás, közmondás eredete
Fogalmak	szólás, közmondás, szókapcsolat, hangalak, jelentés, egyjelentésű szavak, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak	

Témakör	*1. Élőlények, tárgyak, gondolati dolgok neve - kisbetű – nagybetű*	**Órakeret 20 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján; - megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja; - feladatok megoldása során társaival együttműködik. - felismeri, jelentésük alapján csoportosítja és önállóan vagy segítséggel leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az élőlények, tárgyak, gondolati dolgok nevét kifejező szavakat - megkülönbözteti a szavak egyes és többes számát - hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat; - elismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert szavakat; - ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban. - a több hasonló élőlény, tárgy vagy gondolati dolog nevét kis kezdőbetűvel írja; - a személynevek, állatnevek és a lakóhelyhez kötődő egyszerű egyelemű helyneveket nagy kezdőbetűvel írja le.	- Helyesírási készség differenciált fejlesztése - Aktív szókincs fejlesztése - Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer - Együttműködési képesség - Élőlény, tárgy, gondolati dolog neve - Kis- és nagy kezdőbetűs szavak másolása, tollbamondása, emlékezetből írása - Több hasonló élőlény, tárgy, gondolati dolog neve és helyesírása - Saját nevek helyesírása (egyszerű személynevek, állatnevek, helynevek, intézménynevek, címek) - Mondatkezdő nagybetű
Fogalmak	élőlények neve, tárgyak neve, gondolati dolgok neve, több hasonló név, saját név, önellenőrzés, hibajavítás, személynév, állatnév, helynév, intézménynév, címek neve	

Témakör	*2. Tulajdonságokat kifejező szavak*	**Órakeret 15 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján; - hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja; - feladatok megoldása során társaival együttműködik.	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a tulajdonságot kifejező szavakat és azok fokozott alakjait; - ellentétes jelentésű és rokon értelmű kifejezéseket gyűjt, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja szóbeli és írásbeli szövegalkotásban.	- Helyesírási készség differenciált fejlesztése - Aktív szókincs fejlesztése - Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer - A megfigyelt és értelmezett fokozott melléknevek helyes írásmódja - Együttműködési képesség

Fogalmak	ellentétes jelentésű kifejezések, rokon értelmű szavak, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, tulajdonságot kifejező szó

Témakör	*3. Mennyiségeket kifejező szavak*	**Órakeret 15 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre; - szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján; - hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - a kiejtéssel megegyező rövid szavak leírásában követi a helyesírás szabályait; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés, szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja; - feladatok megoldása során társaival együttműködik.	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - felismeri és önállóan vagy segítséggel helyesen leírja a mennyiségeket kifejező szavakat és azok fokozott alakjait;	- Helyesírási készség differenciált fejlesztése - Aktív szókincs fejlesztése - Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer - A megfigyelt és értelmezett fokozott számnevek helyes írásmódja - Együttműködési képesség
Fogalmak	különírás, szótő, toldalék, mennyiségeket kifejező szó	

Témakör	*4. Cselekvés, történés a múltban, jelenben, jövőben*	**Órakeret 25 óra**
A témakör sajátossága	A témakör sajátossága, hogy képességfejlesztésre épül. A javasolt óraszám nem feltétlenül egymást követő tanítási órákra vonatkozik. A teljes témakör megvalósulásának lezárása a negyedik tanév vége.	

Tanulási eredmények	**Fejlesztési követelmények**	**Fejlesztési feladatok és ismeretek**
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: - az egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír, törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre;	**A témakör tanulása eredményeként a tanuló:** - hangjelölés megismert szabályait jellemzően helyesen alkalmazza a tanult szavakban; - a kiejtéstől eltérő ismert szavakat megfigyelés,	- Helyesírási készség differenciált fejlesztése - Aktív szókincs fejlesztése - Fogalmazási alapismeretek - Tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer

- szavakat, szószerkezeteket, 3-4 szavas mondatokat leír megfigyelés és/vagy diktálás alapján; - megérti és használja az életkorának megfelelő (térbeli, időbeli) relációs szókincset; - írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi és javítja; - feladatok megoldása során társaival együttműködik.	szóelemzés alkalmazásával megfelelően leírja; - kérdésre adott válaszában megfelelően toldalékolja a szavakat; - felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést kifejező szavakat; - megkülönbözteti a múltban, jelenben és jövőben zajló cselekvéseket, történéseket; - helyesen alkalmazza a szóbeli és írásbeli szövegalkotásában az idő kifejezésének nyelvi eszközeit; - felismeri, önállóan vagy segítséggel helyesen leírja az ismert cselekvést, történést kifejező szavakat.	- A megfigyelt és értelmezett igekötős igék helyes írásmódja - Együttműködési képesség
Fogalmak	múlt, jelen, jövő, egybeírás, különírás, szótő, toldalék, cselekvést jelentő szó	

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS
MESÉK, TÖRTÉNETEK
TÖRZSANYAG *Magyar népmesék*: A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény; A molnár, a fia meg a szamár; Világszép Ilonka; Hazugságmese; Füllentő mese; Kőleves; A só; Szécsi Magda: A cigányasszony meg az ördög; Benedek Elek: A szamár meg az oroszlán; A holló és a róka - Aesopus, La Fontaine; Romhányi József: Interjú a farkassal, aki állítólag megette Piroskát; Rákos Sándor: A két kis vadkörtefa; Tordon Ákos: Pilleruha; Lázár Ervin: Csodapatika; Csukás István: A téli tücsök meséi (részlet) **Kiegészítő tartalmak** Magyar népmesék: A szamárrá változott barát; Az öszvércsikó, a róka meg a farkas; A megszámlálhatatlan sok juh; A csillagszemű juhász; Mese a dohányról; A legfinomabb falat; Benedek Elek: Kígyós Jancsi; Lázár Ervin: A szökevény szeplők; Pilinszky János: A nap születése; Szilvát adok szemétért! (bolgár népmese); Berze Nagy János: A fekete madár; Arany László: A macska és az egér; A farkas és a bárány – Aesopus és La Fontaine; Benedek Elek: Az öregek; Lázár Ervin: Vacskamati; Kányádi Sándor: Kenyérmadár; Kányádi Sándor: Farkasűző furulya

MONDÁK, REGÉK

TÖRZSANYAG

Gaál Mózes: Mese a csodaszarvasról; Móra Ferenc: A hunok hazát keresnek; Móra Ferenc: Az Isten kardja; Gárdonyi Géza: Attila temetése; Gaál Mózes: Emese álma**;** Lázár Ervin: Szent István koronája *(részletek);* A sapkatöltés – Szent István-legenda – *somogyi népmonda nyomán;* Mátyást királlyá választják – *Benczédi Székely István és Thuróczi János krónikája nyomán;* Mátyás király és az öregember – (*Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese);* Móra Ferenc: Furfangos Támadi; Móra Ferenc: Kevély Kereki valamint ismerettartalmú szövegek

KIEGÉSZÍTŐ TARTALMAK

Gaál Mózes: Fiamnak; A magyarok eredete – Kézai Simon és Anonymus krónikája nyomán; Garay János: Álmos (részlet); A fehér ló mondája (A Képes Krónika nyomán); Koltay Gergely: Honfoglalás; A vérszerződés - Anonymus krónikája nyomán; Kányádi Sándor: Az elveszett követ; Móra Ferenc: Harmatos zöld fűben... ; Gergő juhász kanala – magyar népmese; Mesék Mátyás királyról; Tatay Sándor: Kinizsi Pál – könyvismertetés; Tatay Sándor: Kinizsi Pál (Két fenevad – részlet); Móra Ferenc: Bem apó kisdobosa; Mikszáth Kálmán: A nagy nap; Galamboskő – népmonda nyomán (Lengyel Dénes: Régi magyar mondák című könyvéből); Hegedűs Géza: Egy külföldi követ levele Mátyás király könyvtárából valamint ismerettartalmú szövegek: a Vérszerződés, honfoglalás, honfoglalók élete a Kárpát-medencében, honfoglalás-kori mesterségek, Szent Korona története, Államalapítás, királyok kora, tatárjárás, török hódoltság kora, kuruc-labanc korszak (Rákóczi), forradalom és szabadságharc

VERSEK

TÖRZSANYAG

Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú; Nemes Nagy Ágnes: Bodzavirág; Kányádi Sándor: Valami készül; **Radnóti Miklós: Éjszaka;** Verbőczy Antal: Ősz (képvers); Áprily Lajos: Március; **József Attila: Mama;** Tóth Árpád: Láng; József Attila: Kertész leszek; Weöres Sándor: Hold és felhő; Nagy László: Dióverés; Kányádi Sándor: Ballada; Tamkó Sirató Károly: Tengerecki hazaszáll; **Kölcsey Ferenc: Himnusz (első két versszak); Vörösmarty Mihály: Szózat (keretversszakok); Petőfi Sándor: Nemzeti dal;** Leksa Manush: Cigány bölcsődal (A vastag betűs művek memoritek.)

Kiegészítő tartalmak:

Radnóti Miklós: A mécsvirág kinyílik; Ratkó József: Tavasz; Weöres Sándor: Kánikula; József Attila: Csendes, kévébe…; Kányádi Sándor: Csukástó; Weöres Sándor: Fülemüle; Weöres Sándor: A tündér; Weöres Sándor: Robogó szekerek – prózaköltemény; Kányádi Sándor: Sóhajtás; Magyar népdalok: Elindultam szép hazámbul; Tavaszi szél vizet áraszt; Ej-haj, gyöngyvirág; Nem szoktam; Serkenj fel, kegyes nép

HELYEM A VILÁGBAN
TÖRZSANYAG Kiss Anna: Hol van a világ vége? – *prózaköltemény;* Fekete István: A tölgyfa (részlet); Csukás István: Kurta mese Lázár Ervinről (Lázár Ervin ötvenedik születésnapjára) valamint Ismerettartalmú szövegek a Helyem a világban témakörben Kiegészítő tartalmak Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami (részlet)

ÜNNEPKÖRÖK, HAGYOMÁNYOK, MESTERSÉGEK
TÖRZSANYAG Nagy László: Adjon az Isten; Nagy László: Csodafiú – szarvas; Nagyváradi János: Csendes éj; Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony; Ady Endre: Kis, karácsonyi ének; Szabó Lőrinc: Lóci verset ír; Locsolóvers; Kodály Zoltán: Pünkösdölő (részlet) továbbá ismerettartalmú szövegek az Ünnepkörök, hagyományok, mesterségek témakörben

NÖVÉNYEK, ÁLLATOK, EMBEREK (TALÁLMÁNYOK, FELFEDEZÉSEK)
TÖRZSANYAG Buda Ferenc: Kőből rakott mese; Lázár Ervin: Bab Berci köve - dramatizált változat valamint ismerettartalmú szövegek: A föld élőlényei: növények, állatok – az életkori sajátosságoknak megfelelő érdekességek; Különleges tájak bemutatása (Magyarország); Magyar találmányok felfedezések; Nobel-díjasok valamint ismerettartalmú szövegek **Kiegészítő tartalmak** Fekete István: Csí és más mesék; valamint ismerettartalmú szövegek: A világegyetemtől haladva a Földig – a bolygónk megismerése (pl: nyughatatlan bolygónk; háborgó Föld – vulkánkitörések, földrengések keletkezése; barlangok: cseppkő, jég; a felszín vizei; a légkör; a szivárvány; villámok keletkezése

OLVASSUNK EGYÜTT! KÖZÖS OLVASMÁNYOK
Törzsanyag Lázár Ervin: Bab Berci; Tatay Sándor: Kinizsi Pál; Fekete István: Vuk **Kiegészítő tartalmak** Berg Judit: Rumini; Janikovszky Éva: A nagy zuhé; Csukás István: Pom-pom meséi

1.8

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.9

1.10 Magyar nyelv és irodalom

5-8.évfolyam

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulókban. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.
A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatók.
A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.
Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret megoszlása a következőképpen alakul:
A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

I. A törzsanyag
   A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.
II. A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
   A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompetenciák és a gondolkodás fejlesztését.
Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok,

elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

5–6. ÉVFOLYAM

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.
Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjék íráskészségük, helyesírásuk.
Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szövegkörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjék ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.
Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.
A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).
Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihez is kapcsolódnak.
Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.
A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

AZ 5-6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA:

<table>
<tr><td colspan="2">Magyar nyelvtan</td></tr>
<tr><td>TÖRZSANYAG
(óraszám 80%-a)</td><td>AJÁNLOTT TANANYAG</td></tr>
<tr><td colspan="2">I. Kommunikáció alapjai</td></tr>
<tr><td>A jelek világa</td><td rowspan="6">Az országunk jelképeinek eredete
Történelmi jelképeink értelmezése
A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)</td></tr>
<tr><td>A kommunikáció fogalma, tényezői</td></tr>
<tr><td>A kommunikáció nem nyelvi jelei</td></tr>
<tr><td>A kommunikációs kapcsolat</td></tr>
<tr><td>A beszélgetés</td></tr>
<tr><td>II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan</td><td></td></tr>
<tr><td>Hang és betű, az ábécé</td><td rowspan="7">Megelevenedett ABC (rajzok)
Beszédtechnika
Nyelvtörők
A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe
Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata</td></tr>
<tr><td>Betűrend, elválasztás</td></tr>
<tr><td>Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve</td></tr>
<tr><td>Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve</td></tr>
<tr><td>Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve</td></tr>
<tr><td>Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve</td></tr>
<tr><td colspan="2">III. Állandósult szókapcsolatok</td></tr>
<tr><td>Szólások</td><td rowspan="5">A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár
Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet)
A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje</td></tr>
<tr><td>Szóláshasonlatok</td></tr>
<tr><td>Közmondások</td></tr>
<tr><td>Szállóigék</td></tr>
<tr><td>Köznyelvi metaforák</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek</th></tr>
<tr><td>Hangképzés, fonéma</td><td rowspan="5">A hangképzés biológiája – digitális anyagok
Beszédtechnika
Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása
A személynévadás esztétikája
Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések
Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik
A szótő és a toldalékok helyes használata
Nyelvi játékok: szóalkotási módok</td></tr>
<tr><td>A magánhangzók csoportosítása</td></tr>
<tr><td>Magánhangzótörvények:
Hangrend
Illeszkedés</td></tr>
<tr><td>Mássalhangzótörvények:
Részleges hasonulás
Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás
Összeolvadás
Rövidülés
Kiesés</td></tr>
<tr><td>A szavak szerkezete:
Egyszerű és összetett szavak
Szótő és toldalékok
A képző, a jel, a rag</td></tr>
<tr><th colspan="2">V. Hangalak és jelentés</th></tr>
<tr><td>Egyjelentésű szavak</td><td rowspan="7">A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban
Nyelvi humor
Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben</td></tr>
<tr><td>Többjelentésű szavak</td></tr>
<tr><td>Azonos alakú szavak</td></tr>
<tr><td>Rokon értelmű szavak</td></tr>
<tr><td>Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak</td></tr>
<tr><td>Hangutánzó, hangulatfestő szavak</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><th colspan="2">VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban</th></tr>
<tr><td>Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat</td><td rowspan="7">Az írásbeli magnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei
A szövegalkotás fázisai
A szövegalkotás mint tanulási módszer
Kreatív írás</td></tr>
<tr><td>A leírás</td></tr>
<tr><td>Az elbeszélés</td></tr>
<tr><td>A párbeszéd</td></tr>
<tr><td>A levél (hagyományos, elektronikus)</td></tr>
<tr><td>A plakát, a meghívó</td></tr>
<tr><td>A jellemzés</td></tr>
<tr><th colspan="2">VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei</th></tr>
<tr><td>A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat</td><td rowspan="2">Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javaslunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése</td></tr>
<tr><td>Sajtótermékek jellemző jegyei</td></tr>
<tr><th colspan="2">VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók</th></tr>
<tr><td>Szóelemek, szófajok</td><td rowspan="5">Tulajdonnevek köznevesülése
Köznevek tulajdonnévvé válása
Történelmi ragadványnevek
Melléknevek főnevesülése
Melléknevek metaforikus jelentése</td></tr>
<tr><td>Az ige fogalma</td></tr>
<tr><td>Az igeidők</td></tr>
<tr><td>Az igemódok</td></tr>
<tr><td>Az ige ragozása</td></tr>
</table>

A leggyakoribb igeképzők Az igék helyesírása A határozószó A főnév Személynevek és helyesírásuk A földrajzi nevek és helyesírásuk Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk A melléknév A melléknevek helyesírása A számnév A számnév helyesírása A névmások A személyes és birtokos névmás A kölcsönös és visszaható névmás A mutató és kérdő névmás A vonatkozó, határozatlan és általános névmás Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév Viszonyszók, mondatszók	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban Karinthy Frigyes: Tegeződés Többszófajúság Szófajváltás Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	**AJÁNLOTT MŰVEK**
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Az égig érő fa (magyar népmese)	
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok

<table>
<tr><td>Noé,
Jézus születése,
A betlehemi királyok</td><td>Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?
Dávid és Góliát, további bibliai történetek</td></tr>
<tr><td colspan="2">II. Petőfi Sándor: János vitéz</td></tr>
<tr><td colspan="2">III. Szülőföld, táj</td></tr>
<tr><td>Petőfi Sándor: Szülőföldemen</td><td rowspan="6">Petőfi Sándor: Távolból
Ady Endre: Föl-földobott kő</td></tr>
<tr><td>Petőfi Sándor: Az alföld</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)</td></tr>
<tr><td>Nagy László: Balatonparton</td></tr>
<tr><td>Weöres Sándor: Tájkép</td></tr>
<tr><td colspan="2">IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</td></tr>
<tr><td colspan="2">V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény</td></tr>
<tr><td colspan="2">Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér
Szabó Magda: Tündér Lala
Fekete István: A koppányi aga testamentuma
Fekete István: Bogáncs
(Egy kiválasztása kötelező.)</td></tr>
<tr><td colspan="2">VI. Hősök az irodalomban</td></tr>
<tr><td colspan="2">V.1. Hagyomány és irodalom</td></tr>
<tr><td>Arany János: Mátyás anyja</td><td rowspan="3">Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata</td></tr>
<tr><td>Arany János: A walesi bárdok</td></tr>
<tr><td>Hősök–mondák:</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Beckó vára vagy Csörsz árka
• Szent László legendája vagy Lehel kürtje

A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.
• Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet)
(Választható)
• Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák

(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)</td></tr>
<tr><td colspan="2">V.2. Irodalom és mozgókép
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi</td></tr>
<tr><td colspan="2">VII. Arany János: Toldi</td></tr>
<tr><td colspan="2">VIII. Szeretet, hazaszeretet, szerelem</td></tr>
<tr><td>Bibliai történetek
Mária és József története
Jézus tanítása a gyermekekről
(karácsonyi ünnepkör)</td><td>Ady Endre: Karácsony
Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony
Juhász Gyula: Karácsony felé
Fekete István: Róráté
Kányádi Sándor: Hattyúdal
Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel</td></tr>
<tr><td></td><td rowspan="3">Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)
Radnóti Miklós: Nem tudhatom
Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke</td></tr>
<tr><td>Kölcsey Ferenc: Himnusz</td></tr>
<tr><td>Vörösmarty Mihály: Szózat</td></tr>
</table>

Petőfi Sándor: Honfidal	
	Irodalom és mozgókép **Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy** **Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)**
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kőmíves Kelemen Szerelem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert…	
Radnóti Miklós: Bájoló	
IX. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	
X. Választható világirodalmi ifjúsági regény	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)
Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

Az 5–6. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 272 óra
A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 4-4 óra javasolt elosztása: 2 magyar nyelv, 2 irodalom.

A nyelvtan óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
MAGYAR NYELV	
A kommunikáció alapjai	**6**
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	**8**
Állandósult szókapcsolatok	**5**
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	**20**
Hangalak és jelentés	**6**
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	**13**
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	**46**
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	**4**
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra	**28**
IRODALOM	
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	**18**
Petőfi Sándor: János vitéz	**14**
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	**8**
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	**10**
Egy szabadon választott meseregény elemzése	**4**
Hősök az irodalomban	**10**
Arany János: Toldi	**16**
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	**11**
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	**12**
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regénye	**5**
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) **az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra**	**28**
Összes óraszám:	**272**

1.11 Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A kommunikáció alapjai	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel). A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlégzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése • A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben • A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása • A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése • A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése • Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása • Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben • Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése • A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása	*Dráma és tánc*: kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok. *Vizuális kultúra*: vizuális kommunikáció. *Természetismeret*: Az ember értelmi képességének, érzelmi intelligenciájának

• A kommunikáció tényezőinek megismerése • A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása • A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása	alapvonásai; az érzékszervek szerepe. *Erkölcstan*: önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. A Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása. A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
• Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) • A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban • A tulajdonnév értelemtükröztető helyesírási alapjainak megismerése. • Önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával. • Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Idegen nyelvek; Vizuális kultúra; Természetismeret; Informatika*: a tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandósult szókapcsolatok	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése. Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének játékos feladatokon keresztül történő megfigyeltetése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása • Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése • A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal	*Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szókincse, néhány állandósult szókapcsolata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótő, toldalékok, összetett szavak tagjai. A hangok, képzésük, kiejtésük, kapcsolódásuk. A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbözőségek fölfedeztetése. Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.) A kiejtés és az írás összefüggése szabályszerűségeinek megismertetése. Elemző képesség fejlesztése: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése • A nyelvi elemzőkészség fejlesztése • A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai • A szavak szerkezetének felismerése • A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése • A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban • Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése • Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is • Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük kiejtésben, a beszédben és az írásban. A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés. • A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a sztenderd változattól. • A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével.	*Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szókincse, néhány állandósult szókapcsolata. *Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete. *Természetismeret*: az ember hangképző szervei.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hangalak és jelentés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése. Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése • Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése • Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében	*Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szókincse.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése. A társas kultúrában való részvételhez szükséges *nyelvi* kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése. A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.) Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése.	

	Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
• Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása • Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása • Reflektálás a szöveg tartalmára • Olvasási stratégiák alkalmazása • A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése • A kreatív írás gyakorlása • Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata • Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása • Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása • Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása • Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete • Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás). • Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. • A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése, monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása. • Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.	*Matematika; Természetismeret*: szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése. *Informatika*: Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés; internetes források adatainak megkeresése, csoportosítása. *Vizuális kultúra*: szöveg és kép összefüggései. *Idegen nyelvek*: udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősökről. *Természetismeret:* anyaggyűjtés, vázlatkészítés. *Vizuális kultúra*: a szöveg képe. *Informatika:* internetes kapcsolattartó műfajok; rajzos-szöveges dokumentumok

• A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra. • Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció. • Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez. • A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. • Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. • Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. • Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata. • Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése.	létrehozása, átalakítása, formázása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei**	**Órakeret 4 óra**
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés • Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken • Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása • Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel • Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán • Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése • Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról		*Vizuális kultúra:* tipográfia, könyvnyomtatás *Informatika*: digitális információgyűjtés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók**	**Órakeret 46 óra**
Előzetes tudás	A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemző képesség fejlesztése: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
• Helyesírási készség fejlesztése • A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése • A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban • A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók • Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata • Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása • Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése • Reflektálás a szöveg tartalmára • A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása • A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése • A kreatív írás gyakorlása • A helyesírási készség fejlesztése • A mérlegelő gondolkodás fejlesztése • A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése • A nyelvi elemzőkészség kialakítása • A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv szótani szerkezetével.	*Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szótani szerkezete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

1.12 Irodalom

<table>
<tr><td>Témakör</td><td>Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások</td><td>Javasolt óraszám: 18 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">Népmesék, műmesék. Verses és prózai formájú mesék. A mese műfaji változatai.
Mesehősök, meseformulák. Meseírók, mesegyűjtők (magyar és világirodalmi, valamint kortárs példákkal).</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvető magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében.
Meseélmények, mesehősök, mesei fordulatok, mesei jellemzők felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Újabb mesék megismerése, a műfaji változatok tudatosítása. A befogadói képességek fejlesztése: a valóság és fikció különbségének belátása, mesék verses és prózai formáinak tudatosítása. A fogalmi gondolkodás fejlesztése a mesékkel kapcsolatos fogalmak alkalmazásával. Szóbeli kifejezésformák: történetmondás, cselekményismertetés, mesehősök bemutatása; művek, részletek előadása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok és ismeretek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">• A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által.
• Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása.
• A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben.
• Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása.
• A tanuló: ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz);
• megismer műveket a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből;</td><td>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történetekben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése.

Dráma és tánc: kifejező beszéd, mesemondás.</td></tr>
</table>

• tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát; • tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai formáját; • alkalmazni tudja a műfajjal kapcsolatos legfontosabb fogalmakat; • képes cselekményismertetésre, hős-bemutatásra; • megtanul és előad művet/műrészletet.	
Fogalmak	népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

Témakör	**Petőfi Sándor: János vitéz**	**Javasolt óraszám: 14 óra**
Előzetes tudás	Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Verses epikai művek, verselés, rímelés. Petőfi néhány lírai alkotása (köztük: *Anyám tyúkja, Füstbe ment terv, Nemzeti dal*).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A *János vitéz* olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képessé válik élménye, véleménye megosztására, magatartásformák megítélésére, azonosulásra erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság); memoriterek előadására.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• A mű szövegének közös órai feldolgozása • A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése • A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása • A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok • Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor		*Erkölcstan:* társas kapcsolatok, segítő kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás. *Ének-zene*: ritmusérzék fejlesztése, ritmizálás. *Vizuális kultúra; mozgóképkultúra és médiaismeret:* illusztrációk, a *János vitéz* rajzfilmen, hangoskönyvben.

• A tanuló ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); • elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a *János vitéz* részletes feldolgozása során; • jellemzi a mű szereplőit; • megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); • megkezdi az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; • felismeri a versritmust; • képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); • képes saját véleményének megfogalmazására; • alkalmas memoriterek előadására (szövegrészletek a műből).	
Fogalmak	verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

Témakör	**Szülőföld, táj**	**Javasolt óraszám: 8 óra**
Előzetes tudás	Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása. Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértetése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**	
• A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása	*Természetismeret:* az olvasott művek topológiája.	

• A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben • A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján • A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése • Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése • A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival • Irodalmi atlasz vagy térkép használata • A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal • Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése • A tanuló tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; • megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik; • érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); • megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; • megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét.	*Hon- és népismeret*: hazai táj; az én városom, falum. *Informatika:* tájékozódás, információgyűjtés tájakról, városokról.
Fogalmak	hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

Témakör	**Prózai nagyepika - Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés *A Pál utcai fiúk* sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
• Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése • A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás • A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése • Egyes szereplők jellemzése • Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása • A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban • A tanuló megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; • előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); • képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás; • képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra.	*Erkölcstan:* jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret. *Dráma és tánc*: elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.

Fogalmak	Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

Témakör	Egy szabadon választott magyar mese vagy ifjúsági regény elemzése	Javasolt óraszám: 4 óra
Fejlesztési feladatok és ismeretek		
• Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése • A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás • A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése • Egyes szereplők jellemzése • Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása • A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban		

Témakör	Hősök az irodalomban	Javasolt óraszám: 10 óra
Előzetes tudás	Verses kisepikai alkotások; a népköltészet és műköltészet megkülönböztetése. Hangsúlyos verselés; rím.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése; magatartásformák, erkölcsi értékek elemzése. Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása. Arany János: *A walesi bárdok* című balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák).	
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg • A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása • A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése • A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése • Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése		*Erkölcstan:* bűn, erény, lelkiismeret. *Ének-zene*: népdal, népballada.

• Irodalmi atlasz vagy térkép használataKisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése • A tanuló megismeri a ballada műfaji jellemzőit, sajátos szerkesztés- és előadásmódját; • tudja, hogy a népköltészeti alkotások többféle változatban létezhetnek; • elő tud adni egy népballadát (memoriter); • értelmezi Arany János *A walesi bárdok* című balladáját (memoriter).	
Fogalmak	próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

Témakör	**Arany János: Toldi**	**Javasolt óraszám: 16 óra**
Előzetes tudás	Elbeszélő költemény, felező 12-es forma; Petőfi Sándor: *János vitéz.*	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• A mű szövegének közös órai feldolgozása • Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése • Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában • Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok) • A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérviszály stb.) megtárgyalása • Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben • A tanuló felismeri az elbeszélő költemény műfaját;		*Erkölcstan:* bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás. *Ének-zene:* ritmizálási gyakorlatok.

• elemzi a tér- és időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a *Toldi* részletes feldolgozása során; • alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); • felismeri a poétikai eszközöket (szóképek, alakzatok), a versritmust; • képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); • képes saját véleményének megfogalmazására; • tud memoritereket előadni (szövegrészletek a műből).	
Fogalmak	verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

Témakör	**Szeretet, hazaszeretet, szerelem**	**Javasolt óraszám: 11 óra**
Előzetes tudás	Lírai alkotások jellemzői; költői nyelv, képek, alakzatok, zeneiség. Ismeretek József Attila, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor egy-egy alkotásáról (memoriterek is).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezésmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).	
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban • A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása • A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben • A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése • A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival		*Ének-zene:* megzenésített versek.

• Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése • A tanuló megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); • felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát (bármely líratípusban, pl. gondolat- vagy hangulatlíra); • bővíti ismereteit a kifejezésmódokról; • felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); • felismeri a művészi stíluseszközöket és elemzi azok hatását.	
Fogalmak	líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

Témakör	**Prózai nagyepika - Gárdonyi Géza: Egri csillagok**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
Előzetes tudás	Korábban olvasott regények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (szerelem, hazaszeretet, hűség, helytállás), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
• Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése • A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás • A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel • A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* adott történetekben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. *Informatika*: egynyelvű szótárak (pl. jelképszótár, szimbólumszótár) használata. *Természetismeret:* a regényhez kapcsolódó topológia.

• A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban • Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével A tanuló • alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; • előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); • képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél, kreatív írás; • képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra.	
Fogalmak	történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

Témakör	**Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény**	**Javasolt óraszám: 5 óra**
Fejlesztési feladatok és ismeretek		
• Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése • A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás • A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel • A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése • A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban • Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével		
Fogalmak	A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően	

1.13 7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.
Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkoznak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.
A 7–8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAG-TARTALMA:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	**AJÁNLOTT TANANYAG**
I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Kommunikáció szóban és írásban	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái
Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő	

Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Vita és érvelés	
Kommunikációs zavar	
A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	
II. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek	
A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása	A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus Vonzatok és mondatszerkezetek A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szószerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Az állítmány	
Az alany	
A tárgy	
Határozók Hely-, idő-, állapot- és módhatározó	
Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-és állandó határozó	
A jelzők Minőség-,mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)	
A mellé- és alárendelő szószerkezet	
Az egyszerű mondat szerkezete	
Az egyszerű mondat helyesírása	
Szóképzés	
Alárendelő szóösszetételek	
Mellérendelő szóösszetételek	
III. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
A köznyelv és csoportnyelvek	A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szókészletbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével Torz mozaikszavak stílushatásai
Nyelvjárások	
Ritkább szóalkotási módok Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	
IV. Könyvtárhasználat	
V. Készüljünk a felvételire!	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői Az érv és a cáfolat	Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés
VII. Összetett mondat a szövegben	
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat Körmondatok az irodalmi művekben Az idézés fajtái
Az alárendelő összetett mondatok	
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	
VIII. Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	

A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	A rovásírás írásjegyei, fellelhető rovásírásos nyelvemlékeink A jövevényszavak jelentésváltozásai A nyelvújítás mulatságos túlkapásai
Nyelvünk eredete, rokonsága	
Nyelvtörténet, nyelvemlékek	
Nyelvújítás	

A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAG-TARTALMA:

Magyar nyelvtan	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	**AJÁNLOTT TANANYAG**
I. Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Kommunikáció szóban és írásban	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő	
Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	
Vita és érvelés	
Kommunikációs zavar	
A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	
II. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek	
A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása	A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus Vonzatok és mondatszerkezetek A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szószerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Az állítmány	
Az alany	
A tárgy	
Határozók Hely-, idő-, állapot- és módhatározó	
Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-és állandó határozó	
A jelzők Minőség-,mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)	
A mellé- és alárendelő szószerkezet	
Az egyszerű mondat szerkezete	
Az egyszerű mondat helyesírása	
Szóképzés	
Alárendelő szóösszetételek	
Mellérendelő szóösszetételek	
III. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
A köznyelv és csoportnyelvek	A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szókészletbeli jellemzőinek összevetése digitális anyagok segítségével Torz mozaikszavak stílushatásai
Nyelvjárások	
Ritkább szóalkotási módok Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	

IV. Könyvtárhasználat	
V. Készüljünk a felvételire!	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői Az érv és a cáfolat	Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés
VII. Összetett mondat a szövegben	
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat Körmondatok az irodalmi művekben Az idézés fajtái
Az alárendelő összetett mondatok	
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	
VIII. Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	
A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	A rovásírás írásjegyei, fellelhető rovásírásos nyelvemlékeink A jövevényszavak jelentésváltozásai A nyelvújítás mulatságos túlkapásai
Nyelvünk eredete, rokonsága	
Nyelvtörténet, nyelvemlékek	
Nyelvújítás	

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	**AJÁNLOTT MŰVEK**
I. Korok és portrék	
A) Középkor	
István király intelmei Imre herceghez (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)
B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció	
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)	Mátyás királlyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró
Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról
	Bornemisza Péter: Siralmas énnékem Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)
Balassi Bálint: Egy katonaének	Balassi Bálint: Borivóknak való
Balassi Bálint: Hogy Juliára talála, így köszöne néki	Balassi Bálint: Adj már csendességet
Irodalom és színház vagy film kapcsolata A reneszánsz dráma Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia **vagy** később tárgyalva: Molière: A képzelt beteg	

<table>
<tr><td colspan="2">C) Irodalmunk a 17-18. században</td></tr>
<tr><td>Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)</td><td rowspan="2">Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát
Lévay József: Mikes
Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczy menekülése a börtönből)</td></tr>
<tr><td>Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)</td></tr>
<tr><td colspan="2">D-E) Klasszicizmus és romantika</td></tr>
<tr><td>Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez</td><td rowspan="15">Petőfi Sándor: Csokonai
Áprily Lajos: Séta Debrecenben
Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)
Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)
Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát)
Kossuth-nóta
Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet)
Vörösmarty Mihály: Petike
Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert…
Petőfi és Arany levelezése – részletek
Arany János: V. László
Arany János: Szondi két apródja</td></tr>
<tr><td>Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz</td></tr>
<tr><td>Kölcsey Ferenc: Huszt</td></tr>
<tr><td>Kölcsey Ferenc: Emléklapra</td></tr>
<tr><td>Kölcsey Ferenc: Himnusz</td></tr>
<tr><td>Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)</td></tr>
<tr><td>Vörösmarty Mihály: Szózat</td></tr>
<tr><td>Vörösmarty Mihály: Ábránd</td></tr>
<tr><td>Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem</td></tr>
<tr><td>Petőfi Sándor: Nemzeti dal</td></tr>
<tr><td>Petőfi Sándor: Szeptember végén</td></tr>
<tr><td>Arany János: A fülemile</td></tr>
<tr><td>Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus</td></tr>
<tr><td>Jókai: A huszti beteglátogatók</td><td>Irodalom és film kapcsolata
Jókai Mór: A kőszívű ember fiai</td></tr>
<tr><td>Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa</td><td rowspan="3">Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium
Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös</td></tr>
<tr><td>Mikszáth Kálmán: A néhai bárány</td></tr>
<tr><td>Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák</td></tr>
<tr><td colspan="2">II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény</td></tr>
<tr><td>Jules Verne: Kétévi vakáció vagy
Tonke Dragt: Levél a királynak vagy
Mándy Iván: Az enyedi diák vagy
Csukás István: Vakáció a halott utcában</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében</td></tr>
<tr><td colspan="2">A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én…</td><td rowspan="4">Ady Endre: Ember az embertelenségben
Ady Endre: Krisztus-kereszt az erdőn
Babits Mihály: A második ének (részlet)
Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani?
Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról</td></tr>
<tr><td>Ady Endre: Őrizem a szemed</td></tr>
<tr><td>Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba</td></tr>
<tr><td>Babits Mihály: Ádáz kutyám</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom
Juhász Gyula: Milyen volt…

Dsida Jenő: Hálaadás
József Attila: Rejtelmek
József Attila: Kertész leszek
József Attila: Születésnapomra
Reményik Sándor: Templom és iskola
Áprily Lajos: Március
Radnóti Miklós: Nem tudhatom</td><td>Juhász Gyula: Anna örök
Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú
Tóth Árpád: Láng
Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet)
Dsida Jenő: Születésnapi köszöntő édesanyámnak
József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék
József Attila: Istenem
Áprily Lajos: A rím
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga</td></tr>
<tr><td colspan="2">B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában</td></tr>
<tr><td>Kós Károly: Az országépítő (részlet)
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály
Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)
Nyirő József: Uz Bence (részlet)
</td><td>Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)
Móricz Zsigmond: Hét krajcár
Móricz Zsigmond: A fillentő</td></tr>
<tr><td colspan="2">C) „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban</td></tr>
<tr><td>Reményik Sándor: Mi a magyar?</td><td>Babits Mihály: Hazám
Babits Mihály: Áldás a magyarra
Juhász Gyula: Trianon
Juhász Gyula: Testamentum
Karinthy Frigyes: Levél (részlet)
Márai Sándor: Napló (részlet)</td></tr>
<tr><td colspan="2">IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében</td></tr>
<tr><td colspan="2">A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában</td></tr>
<tr><td>Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet
Weöres Sándor: A társ
Kányádi Sándor: Két nyárfa
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)</td><td>Nagy László: Az én szívem
Nemes Nagy Ágnes: Félelem
Csoóri Sándor: Szomorúság</td></tr>
<tr><td colspan="2">B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában</td></tr>
<tr><td>Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)</td><td>Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)</td></tr>
<tr><td>Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)</td><td>Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)</td></tr>
<tr><td>Örkény István: Egyperces novellák (részletek)</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában</td></tr>
<tr><td colspan="2">Irodalom és színház vagy mozgókép
Egy szabadon választott drámai alkotás</td></tr>
</table>

V. A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	
Irodalom és mozgókép Szabó Magda: Abigél	
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója
Choli Daróczi József: Dal	Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk
Irodalom és mozgókép George Orwell: Állatfarm	
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	Márai Sándor: Mennyből az angyal Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán
VI. Szórakoztató irodalom	
Irodalom és mozgókép Agatha Christie egy Poirot-novellája	Agatha Christie: Tíz kicsi néger

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője **vagy** A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
Móricz Zsigmond: Pillangó **vagy** a Légy jó mindhalálig
William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia **vagy** Molière: A képzelt beteg
Szabó Magda: Abigél

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén
Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 204 óra.
A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 3-3 óra javasolt elosztása: 1 magyar nyelv, 2 irodalom.
A nyelvtan óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell értékelni.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	***5***
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szószerkezet	***12***
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal	***10***
Könyvtárhasználat	***2***
Készüljünk a felvételire!	***10***
Szövegértés, szövegalkotás	***3***
Összetett mondat a szövegben	***8***
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan	***4***
Szabadon felhasználható órák – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 7–7 óra	***14***
IRODALOM	
I. Korok és portrék	***50***
A) A középkor	*3*
B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció	*11*
C) Irodalmunk a 17–18. században	*4*
D-E) Klasszicizmus és romantika	*32*
II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	***4***
III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	***27***
A) **Líra a 20. század első felének magyar irodalmában**	*14*
B) **Epika a 20. század első felének magyar irodalmában**	*11*
C) **„Vérző Magyarország” - Trianon**	*2*
IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	**18**
A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	*12*
B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	*4*
C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	*2*
V. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	**6**
VI. Szórakoztató irodalom	**3**
Szabadon felhasználható (az órakeret maximum 20%-a) **az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra**	**28**
Összes óraszám:	**204**

1.14 Magyar nyelv

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">I. A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése</td><td>Órakeret
5 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés.
A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése.
Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.
A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.
A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">• Kommunikáció szóban és írásban
• Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő
• Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás
• Vita és érvelés
• Kommunikációs zavar
• A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai
• Reklám, hirdetés, apróhirdetés</td><td>Minden tantárgy: felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.

Vizuális kultúra: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.

Dráma és tánc: kifejező szövegmondás dramatikus játékban.

Ének-zene: beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</td></tr>
</table>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtóműfaj (hír, tudósítás, interjú).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**II- III. Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szószerkezet** **Összetett mondat a szövegben**	**Órakeret** **12 és** **8 óra**
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
7. o. A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása Az állítmány Az alany A tárgy A határozók (hely-, idő-, állapot-, mód-, eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-, állandó-) A jelzők (minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező) A mellérendelő és alárendelő szószerkezet Az egyszerű mondat szerkezete Az egyszerű mondat helyesírása Szóképzés Alárendelő szóösszetételek Mellérendelő szóösszetételek 8. o. A mellérendelő összetett mondat	*Vizuális kultúra*: vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. *Idegen nyelvek*: a tanult idegen nyelv szóalkotása.

Az alárendelő összetett mondat A sajátos jelentéstartalmú mellékmondat Az összetett mondat helyesírása Az idézés	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyszó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**IV. A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tisztában van hazánk társadalmi tagozódásával és földrajzi helyzetével. Ismeri a magyar nyelv hangtanát, alaktanát, szótanát. Rendelkezik szószerkezettani és mondattani ismeretekkel, illetve ezeket megfelelően használja az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése. A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata. Az önálló gondolkodás fejlesztése, véleménymondás gyakorlása, az ítéletalkotás képességének fejlesztése. Kulturális és történeti másság megismerése. Egyén és közösség kapcsolatának vizsgálata különböző társadalmi és földrajzi körökből.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
• A köznyelv és a csoportnyelvek • Nyelvjárások • Ritkább szóalkotási módok • Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	*Minden tantárgy*: az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoportnyelv, rétegnyelv, nyelvjárás, szóalkotás rendhagyó módjai

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	V. Könyvtárhasználat	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Könyvtárak típusai, információkeresés alapvető technikái	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felkészíteni és ébren tartani az írott betű, a szellemi munka iránti tiszteletet, az elmúlt korok értékeinek megbecsülését, az önművelés iránti igényt. Felkészíteni a tanulókat az önálló könyvtárhasználatra, ismeretszerzésre. Kialakítani és fejleszteni azokat a magatartásmódokat és képességeket, amelyek a könyvtár mindennapos használatában elengedhetetlenül szükségesek.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A könyvtár „forrásközpontként” való felhasználásával meg kell alapoznia az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket, tanulási technikákat. A könyvtárak online katalógusának használata. Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében.	*Irodalom és minden tantárgy:* önálló munka, kiselőadás, gyűjtőmunka

Kulcsfogalmak/ fogalmak	irodalom- és forrásjegyzék

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	VI. Készüljünk a felvételire!	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az előző tanévekben tanultak biztos tudása magyar nyelv és irodalomból. Kreatív írás képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi években elsajátított nyelvi, irodalmi, kommunikációs és helyesírási ismeretek felelevenítése és azok alkalmazása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az elmúlt évek elméleti és gyakorlati anyagainak ismétlése és gyakorlása magyar nyelv és irodalomból.	*Minden tantárgy*: az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az elmúlt évek fogalmai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	VII. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
	Informatika: a szövegszerkesztő programok lehetőségei. *Vizuális kultúra*: tipográfia ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**VIII. Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
• A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint • Nyelvünk eredete, rokonsága • Nyelvtörténet, nyelvemlékek • Nyelvújítás	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a magyarság történetének kezdetei. *Ének-zene*: régi és új stílusú népdalok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.

1.15 Irodalom

Témakör	**I. Korok és portrék**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása. Lírai műnem. Lírai én. Ütemhangsúlyos és időmértékes verselés. Nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra. Költői eszközök és alakzatok. Versforma, rímszerkezet,	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	• A tanuló megismeri az európai és a magyar kultúra nagy korszakait; • az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is látja; • azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; • érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; • felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; • műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; • képes az irodalmi élmény megosztására; képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; • képes memoriterek előadására.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A) A középkor**	**Órakeret 3 óra**
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
Kulcsfogalmak/ fogalmak	középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció**	**Órakeret 11 óra**
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése. • Az európai kultúra kialakulásának megismerése.		*Erkölcstan*: nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. *Dráma és tánc*: érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban *Történelem és állampolgári ismeretek: az európai és magyar történelem eseményei*

• A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése. • A reneszánsz világkép értelmezés. • A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése. • A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése. • A reneszánsz drámaváltozatok elkülönítése. • Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása.		*Erkölcstan*: nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. *Dráma és tánc*: érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban *Történelem és állampolgári ismeretek: az európai és magyar történelem eseményei* *Vizuális kultúra: művészettörténeti ismeretek*
– **Kulcsfogalmak/ fogalmak**	reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**C) Irodalmunk a 17-18. században**	**Órakeret 4 óra**
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése. • A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése. • A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése. • A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében.		*Erkölcstan*: nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. *Dráma és tánc*: érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban. *Történelem és állampolgári ismeretek: az európai és magyar történelem eseménye.* *Vizuális kultúra: művészettörténeti ismeretek.*
– **Kulcsfogalmak/ fogalmak**	kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**D-E) A klasszicizmus és a romantika irodalma**	**Órakeret 32 óra**
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**

• A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése. • A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése. • Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása. • Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése. • Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers). • Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli. • Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda). • Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. • A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése. • Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése. • A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.).	*Erkölcstan*: nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. *Dráma és tánc*: érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban. *Történelem és állampolgári ismeretek: az európai és magyar történelem eseményei.* *Vizuális kultúra: művészettörténeti ismeretek.* *Ének-zene: zenetörténeti ismeretek.*
Kulcsfogalmak/ fogalmak	romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, elbeszélés

Témakör	**II.Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása,	

	elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
• Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése. • A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás. • A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások stb.). • Az elbeszélt világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ). • A tanuló felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; • a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; • azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); • képes az irodalmi élmény megosztására; • képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére;	*Informatika*: források önálló feltárása és felhasználása. *Földrajz*: az olvasott művek topológiája. *Erkölcstan*: erkölcsi dilemmák. *Történelem és állampolgári ismeretek*: az olvasott művek eseményének történelmi háttere, viszonyai

Kulcsfogalmak/ fogalmak	történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

Témakör	**III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében**	**Órakeret 27 óra**
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A) Líra a 20. század első felének irodalmában**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép, epigramma, óda, himnusz. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés (ütem, felező 8-as, felező 12-es.) Időmértékes verselés, versláb. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, allegória. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, túlzás. Poétikai és verstani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep	

	elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése. • A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása. • Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása. • Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése. • Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása. • Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése. • Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum. • A tanuló azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; • sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul.	*Ének-zene*: ritmusok, ritmusfajták azonosítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	metonímia, szimbólum, anafora, szinesztézia

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Verses és prózaepika. Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése. • A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella. • Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése. • A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése. • Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz). • A tanuló műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; • képes az irodalmi élmény megosztására; • képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére.	*Informatika*: források önálló feltárása és felhasználása. *Földrajz*: az olvasott művek topológiája. *Erkölcstan*: erkölcsi dilemmák. *Történelem és állampolgári ismeretek*: az olvasott művek eseményének történelmi háttere, viszonyai

Kulcsfogalmak/ fogalmak	kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

Témakör	C) „Vérző Magyarország”- Trianon	Órakeret 2 óra
Fejlesztési feladatok és ismeretek		**Kapcsolódási pontok**
• A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése. • A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban • Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése.		*Informatika*: források önálló feltárása és felhasználása. *Földrajz*: az olvasott művek topológiája. *Erkölcstan*: erkölcsi dilemmák. *Történelem*: az olvasott művek eseményének történelmi háttere, viszonyai
Kulcsfogalmak/ fogalmak	békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus	

Témakör	IV.Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	Órakeret 18 óra
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép, dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés (ütem, felező 8-as, felező 12-es.) Időmértékes verselés, versláb. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, allegória. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, túlzás. Poétikai és verstani alapfogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átismétlése • Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése • Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal) • Szóképek, alakzatok felismerése • A tanuló elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; • azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; • elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; • elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; • elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); • elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; –	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	lírai önéletrajz, népies dal	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Verses és prózaepika. Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzései eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése. • A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek. • Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése. • Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése. • Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában. • A groteszk megjelenése a korszak irodalmában. • A tanuló műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; • felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; • a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; • képes az irodalmi élmény megosztására; • képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyperces, groteszk, humor	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Dramatikus játék, dialógus, szerepjáték, dráma, színház.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében. A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
• A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata • A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása • A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével	*Dráma és tánc*: dráma és színház, a színházi megjelenítés, szituáció, jellem, díszlet, színpadi szövegmondás.

• A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése • A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése • Drámarészletekből drámaegész kibontása • Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben • A tanuló ismeri: • a drámai szerkezetet, • a komikum megjelenési formáit (pl. helyzet- és jellemkomikum), • a jellemtípusokat.	Lázár Ervin Program
Kulcsfogalmak/ fogalmak	dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

Témakör	**V.A 20. századi történelem az irodalomban** *(II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)*	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Történelmi események ismerete és poétikai alapismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzései eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek		Kapcsolódási pontok
• A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban. • Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között. • Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása. • Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése. • A tanuló képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.		*Vizuális kultúra*: témák, tematikus kapcsolódások a képzőművészetekben. *Erkölcstan*: tettek, magatartásformák értelmezése, bűn, bűnhődés, lelkiismeret. *Történelem*: az érintett korszakok történelmi eseményei
Kulcsfogalmak/ fogalmak	jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom.	

TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.16

1.17 Történelem és állampolgári ismeretek

Az *ember és társadalom* műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt segítséget. Ennek középpontjában hagyományosan a *történelem* mint múltismeret áll, mely a társadalom közös emlékezeteként az emberi azonosságtudat egyik alapja. Ez az identitástudat sokrétű, a legszűkebb helyi közösségektől, a haza és a nemzet legnagyobb kohéziós erőt jelentő összefogó erején át, az európai kontinens közösségei által az emberiség egészéhez való tartozás érzéséig terjed. Kölcsönös függésünk megértése meghatározó jelentőségű, amely világtörténelmi látásmódot követel, és a különböző – főleg európai – kultúrák, de leginkább határainkon inneni és túli nemzeti értékeink megbecsülését jelenti.

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A múlt felidézésének igénye és az ehhez szükséges képességek fejlesztése csak akkor lehet eredményes, ha – figyelembe véve a tanulók életkori sajátosságait – élményszerű a tanítás. Az általános iskolai történelemtanításnak éppen ezért a múltat szemléletesen megjelenítő történettanításon kell alapulnia. A történetek a múlt színes, sodró valóságának, a valaha volt élet lehető lényegi teljességének képszerű felidézését jelentik. Segítik átélni a tanulóknak a történeti valóságot, vagyis a segítségükkel juttathatjuk el tanulóinkat a történelmi elemzésig, a megfelelő következtetések, általánosítások segítségével a tudományosan megalapozott történelmi ismeretek rendszeréhez.

Mivel az 5–6. évfolyamos tanulók gondolkodása konkrét, ezért esetükben a múlt képszerű megjelenítése különös jelentőségű. Ennek érdekében a történetek megjelenítésén alapuló és tevékenység-központú feldolgozás a történelemtanítás alapelve, melynek eszközei között fontos szerepet játszik a jeles történelmi személyiségek bemutatása, valamint az egyes korok embereinek mindennapjait bemutató életmódtörténet. A 7–8. évfolyamos tanulók gondolkodása már inkább elvont fogalmi szintű, amely képes a múlt valóságát az általánosítás

magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva feldolgozni. A történelem képszerű megjelenítését jelentő történettanításra itt is szükség van, mely azonban már komolyabb elemzéssel társul, mivel ezek a tanulók képesek a történelem megismerésének, a jelenségek elemzésének magasabb szintjére is.

A tananyag tevékenység-központú feldolgozása a kompetencia elvű képzés folyamatában a fejlesztési feladatok révén valósul meg. A tananyag elsajátítása elsősorban tanulói tevékenységgel lehetséges, a tevékenységek elvégzésére irányuló képességek fejlesztése pedig különböző típusú feladatok révén történik. A történelem megismeréséhez az ember és társadalom műveltségi terület egészére is érvényes fejlesztési területek – az ismeretszerzés és tanulás, a mérlegelő gondolkodás, a kommunikáció, valamint az időben és térben való tájékozódás – járulnak hozzá a legsajátosabb módon. Fontos, hogy a tanulók – az élethosszig tartó tanulás igényének megfelelve – képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Az is lényeges, hogy az ezekből szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, és tudjanak belőlük következtetéseket levonni.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek,

ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényeget, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A *társadalmi és állampolgári ismeretek* témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon reagálnak a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben saját maguk és családjuk mindennapi élete zajlik.

Nem mindegy tehát, hogy a tanulók találkoznak-e ezekkel a kérdésekkel iskolai tanulmányaik során, vagy sem. Mint ahogy az sem mellékes, hogy az iskola ösztönzi-e őket az aktív, cselekvő állampolgárként való életre, vagy az őket körülvevő világ társadalmi, közéleti és gazdasági problémáival akkor találkoznak először, amikor azokat már nekik maguknak kell megoldaniuk. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témaköreinek feldolgozása – cselekvési minták bemutatásával, szituációs gyakorlatok szervezésével, tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtésével és bizonyos gyakorlatias készségek fejlesztésével – sokat tehet azért, hogy a fiatalok ne álljanak majd védtelenül bonyolult élethelyzetekben.

A történelem, illetve a társadalmi és állampolgári ismeretek témaköreihez tetszés szerint, több helyen is hozzá kapcsolhatók a *médiaismeret* tartalmai, melyeket úgy érdemes beépíteni a helyi tantervbe, hogy azok egyszerre segítsék az adott tartalom jobb megértését, valamint az általános iskolai médiaoktatás fejlesztési céljainak megvalósulását. A kerettantervben megjelenő média tartalmak közvetlenül beépíthetők a történelem 7–8. évfolyam anyagába, de különálló egységként is feldolgozhatók.

A tematikai egységekhez rendelt *nevelési-fejlesztési célok* az iskolaszakaszok között egymásra épülnek, ezért az 5–8. évfolyamra megfogalmazottak a 9–12. évfolyamon is elvárásként jelennek meg.

A kerettanterv témakörönként határozza meg a javasolt óraszámot. Ezek összege megfelel az évi teljes óraszámnak, amely elegendő a témák ismeretanyagának feldolgozásához és a tanulási eredményekhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításához. A kerettantervben meghatározott tanulási tartalmak azonban átlagos esetben a javasolt órakeret kb. 80%-ában feldolgozhatók.

A helyi tanterv alapján a tanár a kerettantervből évente két témát mélységelvű feldolgozásra jelöl ki, amelyre több idő, a javasolt időkereten felül összesen további 6–10 óra tervezhető**.** Ezeknek legalább 70%-a magyar történelmi témájú legyen.A mélységelvű tanítás lehetőséget ad az adott téma részletesebb ismeretekkel, többféle megközelítési móddal és tevékenységgel történő feldolgozására. A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projektmunkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.

A *Témakörönként* megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó *Téma*kat, a konkrétabb tartalmakat feltüntető *Altéma*kat, valamint az egyes témakörökhöz

kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a tantervben. A táblázat utolsó oszlopában feltüntetett *Fejlesztési feladatok* teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.

A táblázat alatt témakörönként felsorolt *Javasolt tevékenységek* nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát. Ezek köre természetesen bővíthető különféle tanulási eljárásokkal, módszerekkel.

5-8. évfolyam

Az általános iskolai történelemtanítás és –tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a magyar és egyetemes történelem legalapvetőbb történeteivel, tényeivel, jelenségeivel, eseményeivel és szereplőivel. A magyar történelem eseményeiről és hőseiről kialakított kép, a büszkeségre okot adó történelmi cselekedetek, eredmények és emberi teljesítmények megismerése megalapozza a hazaszeretet érzését.

A tantárgy tanulása során bővülő ismeretei és a különböző tevékenységek által alakuljanak ki a tanulóban a történelemről és társadalmi kérdésekről való tájékozódás és gondolkodás legalapvetőbb kompetenciái, amelyek segítik, hogy megértse a múlt és jelen társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális jelenségeit. Az általános iskolai történelemtanulás megalapozza a tanulóban az aktív állampolgári léthez szükséges kompetenciákat.

Az általános iskolai történelemtanításnak egyszerre célja és feltétele a tanuló kíváncsiságának és tudásvágyának felkeltése és ébren tartása a történelem, illetve a közéleti kérdések iránt. Az egyes témák, tanítási módszerek és tanulói tevékenységek kiválasztása során mindig szem előtt kell tartani a tanulás élményszerűségének követelményét. A tanuló képzeletét, fantáziáját és érzelmeit megragadó témák, történetek és tevékenységek révén válhat eredményessé a történelem tanulása. A különböző korok életmódját tárgyaló témakörök és a történelmi portrék jó alkalmat adnak a szemléletes és élményszerű megjelenítésre (pl. képek, filmek, modellek, zenék, hangdokumentumok), a tanuló életéhez, érdeklődéséhez köthető témák tárgyalására, valamint érdekes, megrázó vagy éppen tréfás, de mindenképpen elgondolkodtató történetek elbeszélésére, illetve megjelenítésére.

A történelemtanulás ugyan az ötödik évfolyamon kezdődik, de iskolai előzményekre is támaszkodik; az 1–4. évfolyamon elsajátított kompetenciákra éppúgy, mint az alsó tagozat történelmi tárgyú olvasmányaira, illetve a tanulónak a nemzeti ünnepek iskolai megünneplése és az emléknapok nyomán keletkező tudására.

A kerettanterv évenként 5–8 *témakör* feldolgozását írja elő. Az egyes témakörök 2–7 témát tartalmaznak, ami tanévenként összesen 18–20 témát jelent.

Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb adatok/lexikai egységek száma a korábbiaknál kevesebb lett. A

meghatározott tananyagrészek feldolgozása átlagos esetekben a javasolt idő mintegy 80 %-át veszi igénybe. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenységalapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a tanulási eredményekben megfogalmazott kompetenciák fejlesztésére a tanár által leghatékonyabbnak tartott (pl. egyéni, kooperatív) tanulási technikák alkalmazására. Továbbá ez által lehetőség nyílik a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák beemelésére, speciális foglalkozások szervezésére (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés), illetve tantárgyközi projektek megvalósítására.

5–6. évfolyam

Az általános iskola 5–6. évfolyamán a történelemtanítás bevezeti a tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása. A tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, középkor, kora újkor és az újkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. század közepéig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történeti korok szerint beágyazott életmódtörténeti és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. A kerettanterv a települések esetében ajánlásokat fogalmaz meg, amelyektől a helyi tantervek összeállítása során a pedagógusok régiójuknak megfelelően eltérhetnek. További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témaköröka magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a tanulót a hozzájuk fűződő történeti hagyománnyal.

Az általános iskolában a történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve. Az egyes korszakok életmódját bemutató témakörök, témák, a kiemelkedő személyiségeket bemutató portrék eredményes bemutatásához a tanuló képzeletét megragadó történeteken, a személyes életéhez kapcsolódó élményeken keresztül vezet a sikeres történelemtanítás útja. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a tanulónak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen narratív kompetenciája is.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- tisztában van a zsidó-keresztény kultúrakialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- képes felidézi a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;

- kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- meghallgatja mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;

- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5–6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:
- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Az 5–6. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszáma: 6–10 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	**Javasolt óraszám**
Személyes történelem	3
Fejezetek az ókor történetéből	19
A kereszténység	3
A középkor világai	13
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	20
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	11
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora	5
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	15
Évente két mélységelvű téma	17
Összes óraszám:	136

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: Személyes történelem

JAVASOLT ÓRASZÁM:3 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Körülöttem a történelem	• Családi fotóalbum és személyes tárgyak. • Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. • Egy nap dokumentálása. • Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika).	*Fogalmak*: kódex. *Kronológia*: Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	• Egyszerű, személyes történetek elmesélése. • Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése. • Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal. • Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. • A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
Címer, zászló, pecsét, az idő mérése	• Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. • A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). • Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. • Az időszámítás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- Időszalag készítése.
- Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- Címerek értelmezése tanári irányítással.

TÉMAKÖR: Fejezetek az őskor és az ókor történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM:19 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Az őskor	• Képek az őskori ember életéből • Az őskor kulturális emlékei • Az első letelepült közösségek: falvak, városok	*Fogalmak: zsákmányoló ember, termelő ember, barlangrajz, falvak, városok*	• Képek, képsorok megfigyelése. *(Pl. az emberek őskori tevékenységei leletek és rekonstrukciós rajzok alapján.)* • Ismertető az őskori szerszámokról, eszközökről; a művészet kezdeteiről. *(Pl. a barlangrajzok és őskori szobrok alapján.)*
Az ókori Egyiptom világa	• Földművelés a Nílus mentén. • Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. • A legjelentősebb találmány: az írás.	*Fogalmak*: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légió, népvándorlás. *Személyek*: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila.	• Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. • Információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk. • Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. • Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.
Az ókori Hellász öröksége	• Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. • Görög istenek, az olümpiai játékok. • Az athéni és spártai nevelés.		

Az ókori Róma öröksége	• Róma alapítása a mondákban. • Egy római polgár mindennapjai. • A gladiátorviadalok és a kocsiversenyek. • Római emlékek Pannóniában.	*Kronológia*: Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása. *Topográfia*: Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	• A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése. • Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén. • A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen. • A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése. • Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.
A görög-római hadviselés	• Görög hadviselés a marathóni csata példáján. • Nagy Sándor hadserege és hódításai. • Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. • Caesar légiói.		
Képek a népvándorlás korából	• A Római Birodalom szétesése. • A Hun Birodalom. • Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése.
- Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.

- Helyi ókori tárgyú gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

TÉMAKÖR: A kereszténység

JAVASOLT ÓRASZÁM:3 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Az Ószövetség népe	• Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. • Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története.	*Fogalmak*: egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora. *Személyek*: Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és SzentPál apostolok. *Topográfia:* Jeruzsálem, Betlehem.	• Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. • Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése. • A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása. • A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap
Jézus élete, tanításai és a kereszténység	• Történetek az Újszövetségből. • A kereszténység főbb tanításai. • A kereszténység elterjedése. • A keresztény hitélet színterei és szertartásai. • A kereszténység jelképei.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.
- Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.
- Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

TÉMAKÖR: A középkor világai

JAVASOLT ÓRASZÁM:13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával	• Királyok és nemesek • Várépítészet – híres magyar középkori várak. • Egy uradalom működése,a falvak világa (a jobbágyok élete).	*Fogalmak*: földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás. *Személyek*: Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. *Topográfia*: Visegrád, Pannonhalma,Szentföld, Anglia, Franciaország.	• A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. • A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése. • Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása. • A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). • A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. • A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének
Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával	• A középkori egyházszervezet. • A szerzetesség és a kolostor. • Román és gótikus templomépítészet – híres magyar középkori egyházi emlékek. • Oktatás a középkorban.		
Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával	• A céhek. • A városi polgárok. • Városépítészet – híres magyar középkori városok. • Könyvnyomtatás és reneszánsz.		
A keresztes lovagok világa	• Az iszlám–arab kihívás.		

	• A nehézlovas harcmodor. • Keresztesek a Szentföldön. • A lovagi életforma és kultúra.		azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.
- Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.
- Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök).
- Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).

TÉMAKÖR:Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM:20

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Történetek a magyarok eredetéről	• A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. • Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	*Fogalmak*: hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.	• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök
Honfoglalás és kalandozások	• Álmos és Árpád alakja a krónikákban.		

	• A honfoglalás: Etelközből a Kárpát-medencébe. • Történetek a kalandozó magyarokról.	*Személyek*: Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit. *Kronológia*: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása. *Topográfia*: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence,,Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	szándékainak azonosítása. • Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján. • Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről. • Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből. • A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése. • A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
Szent István és a magyar állam	• Géza és István alakja a krónikákban. • István harca Koppánnyal és a koronázás. • Államalapítás: egyházszervezés, vármegyék és törvények.		
Árpád-házi királyportrék	• Szent László, a lovagkirály. • Könyves Kálmán, a művelt király. • III. Béla, a nagyhatalmú király. • II. András és az Aranybulla • IV. Béla és a tatárjárás.		
Árpád-kori szentek	• Szent Gellért. • Szent Erzsébet. • Szent Margit.		
Árpád-kori győztes harcok és csaták	• A pozsonyi csata. • Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata, nomád támadások keletről: a kerlési csata.		

Magyarország koronázási jelvényei	• Szent Korona. • Palást, jogar, országalma.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- Képösszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskókból a Kárpát-medencében.
- A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.
- Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.
- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

TÉMAKÖR: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

JAVASOLT ÓRASZÁM:10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Magyar királyportrék a 14–15. századból	• Károly és az aranyforint. • Nagy Lajos, a hódító. • Luxemburgi Zsigmond, a császár.	*Fogalmak*: aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. *Személyek:* I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás. *Kronológia*: 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása. *Topográfia*: Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól. • A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
Hunyadi János, a törökverő	• Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. • A nándorfehérvári diadal.		
Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó	• Mondák és történetek Mátyás királyról. • A fekete sereg.		

	• Mátyás reneszánsz udvara.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével).
- Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról.
- A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában.

TÉMAKÖR:Új látóhatárok

JAVASOLT ÓRASZÁM:11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A földrajzi felfedezések	• A felfedezők útjai. • A világkereskedelem kialakulása. • Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	*Fogalmak*: gyarmat, manufaktúra, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus,, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. *Személyek*: Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin	• A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen. • A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása. • A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. • A reformáció és katolikus
Korai kapitalizmus	• A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. • A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása.		

	• Az első bankok és tőzsdék.	János,Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz. *Kronológia*: 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete. *Topográfia*: Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén. • Érvelés a vallási türelem mellett.
A vallási megújulás	• Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. • Reformáció és katolikus megújulás. • Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. • Vallási türelem Erdélyben.		
Az új világkép kialakulása	• A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. • A középkorit felváltó világkép: a felvilágosodás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembe.
- Hasonlóságok és különbözőségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.
- Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.
- Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TÉMAKÖR: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM:14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztés feladatok**
A török háborúk hősei	• II. Lajos és a mohácsi csata. • Buda eleste és az ország három részre szakadása. • A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	*Fogalmak*: szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás. *Személyek*: I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia. *Kronológia*: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc. *Topográfia*: Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	• A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján. • A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen. • A török- és Habsburg-ellenesharcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése. • Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről. • A három részre szakadt ország térképének értelmezése. • Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére.
Bocskai, Bethlen és Zrínyi	• Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. • Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. • Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. • Buda visszavétele: a török kiűzése.		
II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca	• Rákóczi fordulatos életpályája Munkácstól Rodostóig. • Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. • A szatmári béke: függetlenség helyett		

	megbékélés a birodalommal.		• II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
Mária Terézia	• Mária Terézia, a családanya és uralkodó. • Intézkedései Magyarországon. • A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. • Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.
- A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.
- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TÉMAKÖR: Élet a kora újkori Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Javasolt tevékenységek**
Élet a török hódoltság kori Magyarországon –	• A török uralom.		

egy konkrét település (pl.Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával	• A mezőváros élete. • Szarvasmarha-kereskedelem.	*Fogalmak:* nemzetiség, ortodox, barokk. *Topográfia*: Debrecen, Temesvár.	• A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. • A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján. • A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával	• Magyarország újranépesülése és újranépesítése. • Népek és vallások együttélése. • A barokk városépítészet.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtákról.
- Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TÉMAKÖR: Forradalmak kora

JAVASOLT ÓRASZÁM:5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Ipari forradalom	• Gyapotból pamut. • A textilipar fejlődése.	*Fogalmak*: ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés,	• Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés

	• A gőzgép. Bányászat, gyáripar, vasútépítés. • Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	munkanélküliség, forradalom, diktatúra. *Személyek*:James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon. *Kronológia*: 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. *Topográfia*: Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.	előnyeiről és hátrányairól. • A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása. • Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.
Társadalmi-politikai forradalom	• A köztársaság kísérlete Franciaországban. • A forradalmi terror. • Napóleon a császár és hadvezér.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.
- Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

TÉMAKÖR: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM:15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A reformkor	• Széchenyi István alkotásai. • A jobbágyfelszabadítás kérdése. • A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	*Fogalmak*: országgyűlés, köztehervíselés, jobbágyfelszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.	• A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. • 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok,

A forradalom	• A március 15-i események és a 12 pont. • Kossuth Lajos szerepe. • Az áprilisi törvények. • A Batthyány-kormány.	*Személyek*: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc. *Kronológia*: 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés. *Topográfia*: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével. • A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása. • A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban. • A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen. • A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés) • A kiegyezés értékelése.
Képek a szabadságharc történetéből	• Történetek a szabadságharc idejéből. • Görgei Artúr, a hadvezér. • A tavaszi hadjárat. • A Függetlenségi nyilatkozat. • A fegyverletétel és megtorlás – Arad.		
A kiegyezés	• Az ellenállás formái. • Deák Ferenc szerepe. • A kiegyezés megkötése. • Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.
- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- Térképvázlat készítése a március 15-i eseményekről.

- Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.
- Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.
- 1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruháiról és fegyvereiről.
- Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- Mikrotörténeti kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származásúrésztvevőinek bemutatása.

7–8. évfolyam

Az általános iskola 7–8. évfolyamának történelemtanításánál az életkori sajátosságok figyelembevételével már törekedni kell az események és folyamatok összetettebb bemutatására. A tanuló ekkor már a magasabb szintű, elvontabb fogalmi gondolkodásra is képessé válik, ezért a képszerűség és a történettanításon alapuló történelemtanítás elvének alkalmazása mellett megkezdődik az elemző jellegű feldolgozás: összetett okok és következmények feltárása, az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése. A tevékenységalapú tanulásnak továbbra is meghatározó szerepe van, ezért a kerettantervi beosztás időt hagy és lehetőséget teremt a műveltető történelemtanulásra, az ismeretek szélesebb körű alkalmazására, a kooperatív technikák előtérbe helyezésére, a sokoldalú kompetenciafejlesztésre, amelyek már a középiskolai történelem tanulmányokra, követelményekre való felkészítést is kell, hogy szolgálják.

Mivel a 7–8. évfolyamra a tanuló formálódó absztrakt gondolkodása a jellemző, ez megengedi, hogy a tananyag alapvetően kronologikus elrendezésű legyen, ami a legalkalmasabb a mai világot meghatározó 19–20. századi folyamatok értelmezésére. Az egyetemes és a magyar történeti témák vegyesen, korszakokhoz köthető témakörökbe rendezve jelennek meg. Kisebb mértékben, de továbbra is jellemző, hogy a tanterv az általános jelenségeket a magyar történelem példáin keresztül dolgozza fel. Az eseménytörténetet két tematikus és négy szintetizáló témakör egészíti ki. Utóbbiak hosszmetszeti jellegűek: a demográfia, a demokrácia, az egyes kiemelt régiók történetét, valamint a nemzeti kultúránk és történelmünk eredményeit tekintik át a kezdetektől napjainkig. Legfőbb céljuk a négy év alatt tanultak áttekintése, illetve ezeknek a témáknak magasabb szintű, integráló, szintetizáló értelmezése.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már magasabb szintű elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. Az alsóbb évfolyamokra jellemző, a múltat megjelenítő történettanításnál ez már jobban közelít az elemzőbb jellegű irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy a képszerűség elvét és igényét teljességgel sutba dobjuk, de mindenképpen törekednünk kell arra, hogy a tanulókkal a történelem elemzésének alapvető módszereit elsajátíttassuk. A két évfolyam anyaga az elmúlt másfél évszázad történelmét dolgozza fel. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekkel együtt egyrészt felkészíti tanítványainkat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

Ebben az életszakaszban lesznek a tanulók között olyanok, akik közvetlenül vagy tanulási irányuk megválasztásával elindulnak a munka világa felé. Számukra külön is fontos lehet mindaz, amivel e témakörök feldolgozása hozzá tud járulni a pályaválasztásról, valamint a gazdasági és a pénzügyi kérdésekről való reális gondolkodás megalapozásához.

Mind a XX. századi történelem, mind a társadalmi és állampolgári ismeretek témakörei is számos izgalmas lehetőséget kínálnak a *médiamodul* egységeinek beépítésére. Ezek az egységek a tanulási folyamat bármely pontján tetszés szerint elhelyezhetők, ahol támogatják az

adott korszak jobb megértését – hozzájárulva egyúttal a médiaismeret sajátos fejlesztési céljainak a megvalósulásához is.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ismeri az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a 1849-től napjainkig;
- képes felidézi a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;
- fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
- ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásaikat és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;

- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
- ismeri hazája államszervezetét.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek megfigyeléséből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat, tételmondatokat) elbeszélő vagy leíró, illetve rövidebb magyarázó írott és hallott szövegekből és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok, médiatárak, filmek; nyomtatott és digitális, szöveges és vizuális források);
- képes élethelyzetek, magatartásformák megfigyelésére és értelmezésére;
- megadott szempontok alapján tudja értelmezni és rendszerezni a történelmi információkat;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra, grafikon vagy diagram kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán, grafikonon, diagramon ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- képes egyszerű esetekben forráskritikát végezni, valamint különbséget tenni források között típus és szövegösszefüggés alapján;
- össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel, párhuzamot tud vonni különböző típusú (pl. szöveges és képi) történelmi források tartalma között;
- meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni különböző források hitelességéről és releváns voltáról;

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény, jelenség és történelmi folyamat időpontját;
- biztonsággal használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, folyamatra, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, ikonikus szimbólumokat, tárgyakat, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;
- egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan, folyamatos beszéddel képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró, valamint rövidebb magyarázó szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel, folyamatokkal, kapcsolatban;
- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi és társadalmi kérdések tárgyalása során szakszerűen alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tud egyszerű vizuális rendezőket készíteni és kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást és digitális prezentációt állít össze és mutat be önállóan;

- egyszerű történelmi kérdésekről önálló, tárgyilagos véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- meghallgatja és megérti - adott esetben elfogadja - mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és adatokkal, érvekkel alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja;
- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről, folyamatokról;
- felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- társadalmi és erkölcsi problémákat azonosít adott történetek, történelmi események, különböző korok szokásai alapján;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre, folyamatokra;
- feltételezéseket fogalmaz meg néhány fontos történelmi esemény és folyamat feltételeiről, okairól és következményeiről, és tényekkel alátámasztja azokat;
- több szempontból képes megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 7–8. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

A 7–8. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszáma: 6–10 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	**Javasolt óraszám**
A modern kor születése	5
A dualizmus kora: felzárkózás Európához	7
Az első világháború és következményei	11
Totális diktatúrák	5
A Horthy-korszak	9
A második világháború	10
A megosztott világ	5
Magyarország szovjetizálása	10
A forradalomtól az ezredfordulóig	20
Együttélés a Kárpát-medencében	8
Népesedés és társadalom	5
A demokratikus állam	7
Régiók története	14
Mérlegen a magyar történelem	8
Két mélységelvű téma	12
Összes óraszám:	136

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: A modern kor születése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

<table>
<tr><th colspan="4">RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK</th></tr>
<tr><th>Témák</th><th>Altémák</th><th>Fogalmak és adatok/Lexikák</th><th>Fejlesztési feladatok</th></tr>
<tr><td>A nemzeti eszme és a birodalmak kora</td><td>• A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája.
• A világ nagyhatalmai és ellentéteik a 20. század kezdetén.
• Gyarmatbirodalmak a világ térképén.</td><td rowspan="2">Fogalmak: nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, demokrácia, szocializmus, kommunizmus, keresztényszocializmus.

Személyek: Bismarck, Marx.

Kronológia: 1871 Németország egyesítése. Olasz egység létrejötte.

Topográfia: Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, Japán.</td><td rowspan="2">• A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével.
• A politikai eszmék legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása.
• A 19. századi politikai eszmék céljainak és jellemzőinek rendszerezése.</td></tr>
<tr><td>Politikai eszmék: liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus</td><td>• A liberalizmus.
• A konzervativizmus.
• A szocializmus és kommunizmus eszméje.
• A keresztényszocializmus.</td></tr>
</table>

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.

- Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).
- Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).
- Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről.

TÉMAKÖR: A dualizmus kora: felzárkózás Európához

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A modernizálódó Magyarország	• Magyar feltalálók és találmányok, az ipar fejlődése. • Vasútépítés, folyószabályozás. • Egy világváros kiépülése – az urbanizáció Budapest példáján.	*Fogalmak*: közös ügyek, dualizmus, MÁV, Millennium, emancipáció, urbanizáció. *Személyek*: Andrássy Gyula. *Kronológia*: 1896 a Millennium. *Topográfia*: Budapest.	• A millenniumi Budapest bemutatása. • A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása. • A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása. • A korszak gazdasági és technikai fejlődésének bemutatása. • A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével.
A millenniumi Magyarország	• A soknemzetiségű ország. • A zsidó emancipáció, a hazai zsidóság szerepe a magyarországi modernizációban. • A cigányság helyzete, hagyományos mesterségek. • A millenniumi ünnepségek. • A legjelentősebb kulturális alkotások.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.

- Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.
- Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján. Rendhagyó történelem órán budapesti séta néhány korabeli nevezetességhez.

TÉMAKÖR: Az első világháború és következményei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztő feladatok**
Az első világháború, Magyarország a háborúban	• A halálos lövés: a világháború kirobbanása. • A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak. • Az állóháború. • Magyarok a világháborúban. • A hátország megpróbáltatásai. • Lenin és a bolsevik hatalomátvétel.	*Fogalmak*: antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátország, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösterror, fehér különítményes megtorlások, kisantant. *Személyek*: Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós. *Kronológia*: 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1920. június 4. a trianoni békediktátum. *Topográfia*: Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland,	• A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint. • Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval. • A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása. • Európa háború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a változások értelmezése. • A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az elcsatolt területek
Magyarország 1918–1919-ben	• A forradalmi kísérlet – elhibázott kül- és katonapolitika. • Magyarország megszállásának folyamata. • A tanácsköztársaság hatalomra kerülése és bukása. • Az ellenforradalom.		

A trianoni békediktátum	• A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. • A trianoni békediktátum – a megcsonkított Magyarország. • Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. • A kisantant.	Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.	történelmi megnevezésével. • Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól. • A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vita a háború okairól.
- Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).
- Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Első világháborús kiállítás megtekintése.
- Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.
- Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése.

TÉMAKÖR: Totális diktatúrák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A kommunista Szovjetunió	• Lenin és Sztálin diktatúrája. • Az államosítás. • A terror és a munkatáborok.	*Fogalmak*: személyi kultusz, GULAG, totális állam, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, fasizmus.	• A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi

A nemzetiszocialista Németország	• A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. • A náci hatalomátvétel, a hitleri diktatúra és terror. • A hitleri Németország terjeszkedése: Ausztria és Csehszlovákia.	*Személyek*: Sztálin, Hitler. *Kronológia*: 1933 a náci hatalomátvétel. *Topográfia*: Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).	és szöveges forrásokban. • A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök). • Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.
- Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról. Rendhagyó történelem óra akár helybe hívott vendéggel.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A politika irányai	• Horthy, a kormányzó. • Antikommunizmus és revíziós törekvések. • A politikai antiszemitizmus. • Bethlen István miniszterelnöksége. • Külpolitikai kényszerpályák.	*Fogalmak*: revízió, numerus clausus, pengő. *Személyek:* Bethlen István, Klebelsberg Kuno, Szent-Györgyi Albert. *Kronológia*: 1920–1944 a Horthy-korszak.	• A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése. • Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak azonosítása források alapján. • Magyarország külpolitikai céljainak és
Gazdasági, társadalmi	• Gazdasági eredmények.		

és kulturális fejlődés	• Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője. • Társadalmi rétegződés és érintkezési formák Magyarországon. • Életmód, szabadidő, sport.		lehetőségeinek bemutatása. • A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján. • A korszak egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.
- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.
- Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.
- Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.
- Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.

TÉMAKÖR: A második világháború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Háború földön, tengeren és levegőben.	• A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. • Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. • A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér. • Fordulatok a háborúban: Sztálingrád	*Fogalmak*: tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények.	• A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában. • A második világháború

	és Normandia, Berlin, az atombomba. • Európa felosztása.	*Személyek*: Franklin D. Roosevelt, Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Salkaházi Sára. *Kronológia*: 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon. *Topográfia*: Sztálingrád, Normandia, Hirosima, Don-kanyar, Auschwitz.	fordulópontjainak felidézése. • A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján. • Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése. • A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és mozgásterének bemutatása. • Ítélet megfogalmazása a második világháborús népirtásokról és háborús bűnökről. • A magyar honvéd helytállásának felidézése források alapján. • Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.
Magyarország a világháború idején	• A revíziós eredmények • A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. • Német megszállás. • A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel. • A hadszíntérré vált Magyarország.		
A háború borzalmai	• A totális háború. • A világháború fegyverei. • A hátország szenvedései. • Az ellenállás formái. • A bombázások és városi harcok – Budapest példáján.		
A holokauszt	• A náci koncentrációs és megsemmisítő táborok. • Az európai és magyarországi zsidótörvények. • Kísérlet az európai és a magyar zsidóság és cigányság elpusztítására. • Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításának eszközeiről és helyszíneiről.
- Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).
- A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.
- Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.
- Egy magyarországi embermentő (pl. Boldog Salkaházi Sára) tevékenységének megismerése és értékelése.
- Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

TÉMAKÖR: A megosztott világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A hidegháború	• A kétpólusú világ – a vasfüggöny leereszkedése. • Németország kettéosztása. • Fegyverkezési verseny a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között. • Hidegháborús konfliktusok: Korea, Kuba.	*Fogalmak*: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam. *Személyek*: Hruscsov, Kennedy. *Kronológia*: 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása.	• A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése. • A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása. • A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása. • A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása. • A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek,

A Nyugat	• A nyugati demokrácia és piacgazdaság. • A jóléti társadalom. • Az új tömegkultúra kialakulása.	*Topográfia*: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba.	történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján. • Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin). • Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
- Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.
- Poszterek készítése a nyugati és keleti blokk országainak életmódjáról.
- Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

TÉMAKÖR: Magyarország szovjetizálása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A kommunista diktatúra kiépítése Magyarországon	• Háborús pusztítás és szovjet megszállás, deportálások a szovjet munkatáborokba. • Bűnbakká tett németek és magyarok – kitelepítések, lakosságcsere.	*Fogalmak*: malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH). *Személyek*: Kovács Béla, Rákosi Mátyás,	• Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése. • A tömeges deportálások jellemzőinek azonosítása

	• Az 1945-ös és 1947-es választások. • Egypártrendszer, államosítás, diktatúra.	Mindszenty József. *Kronológia*: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra. *Topográfia*: Recsk, Hortobágy, Duna-delta.	visszaemlékezések és egyéb források alapján. • A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján. • A határon túli magyarok megpróbáltatásainak bemutatása különböző források alapján.
A Rákosi-diktatúra	• Az ÁVH működése. • A személyi kultusz. • Az egyházüldözés. • A tervgazdaság működése.		
Deportálások „békeidőben”	• A deportálások és üldözések okai. • A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok. • Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.
- Új iparvárosok azonosítása térképen.
- Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.
- Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.
- Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

TÉMAKÖR: A forradalomtól az ezredfordulóig

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztő feladatok**
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	• Október 23., a forradalom kirobbanása. • A pesti srácok és szabadsághősök. • A forradalom lakóhelyünkön és környékén. • Szovjet tankokkal a népakarat ellen. • A forradalom jelképei. • A magyar forradalom a világtörténelem színpadán.	*Fogalmak*: Molotov-koktél, sortüzek, munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer. *Személyek*: Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor. *Kronológia*: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első	• Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről. • Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül. • Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására. • A Kádár-rendszerről szóló különböző jellegű források elemzése, értelmezése. • A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása. • A rendszerváltoztatás jelentőségének, következményeinek bemutatása.
A kádári diktatúra	• A kádári megtorlás. • A pártállam működése: az elnyomás változó formái. • Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.		
Élet a Kádár-rendszerben	• A paraszti gazdaságok felszámolása, téeszesítés. • A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”.		

	• A hiánygazdaság. • A második gazdaság kiépülése. • Életszínvonal-politika és eladósodás.	szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba. *Topográfia:* Corvin köz, Mosonmagyaróvár.	• A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig.
A kétpólusú világ megszűnése és a rendszerváltoztatás Magyarországon	• A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. • Az ellenzék megszerveződése Magyarországon. • A tárgyalásos rendszerváltoztatás. • A kétpólusú világ megszűnése. • Az első szabad országgyűlési és önkormányzati választás. • Antall József kormánya.		
Magyarország a rendszerváltoztatás után	• A demokrácia és a piacgazdaság kiépítése. • A többpártrendszer működése. • Gazdasági válság és felzárkózás – vesztesek és nyertesek. • A társadalom átalakulása. • Magyarország NATO-tagsága.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Információgyűjtés a „pesti srácokról”.
- Térképvázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.
- Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.
- 1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.
- Az 1956-os forradalom és a Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.
- Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.
- Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.
- Retró-kiállítás rendezése.
- Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerről és a rendszerváltoztatás időszakából.

TÉMAKÖR: Együttélés a Kárpát-medencében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A határon túli magyarok	• Határon túli magyarlakta területek. • Fordulópontok a határon túli magyarok történetében: a történelmi Magyarország felosztása, a revízió, magyarellenes megtorlások, rendszerváltoztatás.	*Fogalmak*: kitelepítés, asszimiláció. *Személyek*: Esterházy János, Márton Áron. *Kronológia*: 1944–1945 magyarellenes atrocitások.	• A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig. • Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helytállásra. • A határon túli magyar kisebbségi lét

	• A kisebbségi lét nehézségei egykor és ma: adminisztratív intézkedések és mindennapok. • Kivándorlás és asszimiláció.	*Topográfia*: Szlovákia, Ukrajna.	nehézségeinek bemutatása. • A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából. • Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában. • Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. • A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.
A magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig	• Magyarország nemzetiségi arányainak változása. • Az asszimiláció folyamata. • Fordulópontok a nemzetiségek történetében: 1848–49-es szabadságharc, a történelmi Magyarország felosztása, a magyarországi németek kitelepítése. • A hazai cigány/roma népesség története. • A nemzetiségi jogok a mai Magyarországon.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.
- Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről (pl. Bözödújfalu).
- Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).

- Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.
- Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

TÉMAKÖR: Népesedés és társadalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztő feladatok**
A hagyományos/ agrártársadalmak	• Letelepedés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. • Önellátás, árutermelés, kereskedelem. • A népességnövekedés korlátai. • A hagyományos társadalom (hierarchia és család).	*Fogalmak*: háziasítás, nagy pestisjárvány, népességrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció. *Személyek*: Semmelweis Ignác.	• A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. • Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján). • A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása. • Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között. • Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.
A modern/ipari társadalmak	• Az ipari forradalmak hatásai: népességrobbanás és városiasodás. • Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. • A migráció. • A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus).-		

	• A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.
- Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.
- Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.
- A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A demokratikus állam

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
A modern demokrácia gyökerei	• Az athéni demokrácia működése. • A parlamentáris rendszer működése Nagy-Britanniában. • Az elnöki rendszer működése az Amerikai Egyesült Államokban.	*Fogalmak*: népgyűlés, hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog. *Személyek*: Periklész, George Washington. *Kronológia*: Kr. e. 5. sz. az athéni demokrácia fénykora, 1776 az amerikai Függetlenségi nyilatkozat, 2012 Magyarország Alaptörvénye.	• A demokrácia kialakulása, állomásainak felidézése és működésének jellemzése a különböző történelmi korszakokban. • Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában). • Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatábrán. • A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása. • Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.
A modern magyar állam	• Az Alaptörvény. • Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. • Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).
- Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatábrán.

TÉMAKÖR: Régiók története

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

<table>
<tr><th colspan="4">RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK</th></tr>
<tr><th>Témák</th><th>Altémák</th><th>Fogalmak és adatok/Lexikák</th><th>Fejlesztési feladatok</th></tr>
<tr><td>Magyarország és az Európa Unió</td><td>• Az Európai Unió születése és bővülése.
• Az európai integráció céljai, eredményei és gondjai.
• Magyarország európai uniós tagsága.</td><td rowspan="4">Fogalmak: integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán.

Személyek: Linco ln, Gandhi, Mao Ce-tung.

Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba.

Topográfia: Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael.</td><td rowspan="4">• Az Európai Unió céljainak felidézése.
• Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.
• A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása.
• A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig.
• Az Amerikai Egyesült Államok szuperhatalmi helyzetének elemzése és értékelése katonai, politikai,</td></tr>
<tr><td>Közép-Európa</td><td>• A régió sajátosságai (jellemzően kontinentális helyzet, birodalmi függés és nemzeti sokszínűség).
• A második világháború hadszíntere.
• A szovjet megszállás.
• A visegrádi együttműködés.</td></tr>
<tr><td>Az Amerikai Egyesült Államok</td><td>• Az Amerikai Egyesült Államok létrejötte.
• Az amerikai polgárháború okai és eredményei.
• Az Amerikai Egyesült Államok világhatalommá válása.</td></tr>
<tr><td>India</td><td>• Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai.</td></tr>
</table>

	• A brit gyarmati uralom. • Gandhi és a függetlenségi mozgalom. • A jelenkori India ellentmondásai.		gazdasági és kulturális téren. • Kína világgazdasági és világpolitikai szerepének megvitatása. • A közel-keleti konfliktusról megfogalmazott álláspontok és érvek azonosítása, beszélgetés a békés megoldási módokról.
Kína	• A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai. • Kína félgyarmati sorban. • A japán megszállás. • Mao Ce-tung és a kommunista diktatúra. • A gazdasági óriás.		
A Közel-Kelet	• Az Oszmán Birodalom felbomlása. • Izrael állam létrejötte. • Az olaj szerepe a régió történetében. • Az iszlám és az iszlamizmus. • Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.
- Az Amerikai Egyesült Államok világhatalmi szerepének elemzése gazdasági adatsorok segítségével.
- Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertetők, prezentációk készítése.
- Az Oszmán Birodalom, valamint a Közel-Kelet területi változásainak nyomon követése történelmi térképeken.
- Beszámolók, prezentációk készítése az arab-izraeli konfliktusról (pl. az izraeli határ változásai, az olajválság).

TÉMAKÖR: Mérlegen a magyar történelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	**Altémák**	**Fogalmak és adatok/Lexikák**	**Fejlesztési feladatok**
Lábnyomaink a nagyvilágban	• Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). • Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). • Világraszóló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. • Magyar művészek a világban.	*Javasolt személyek (altémánként 1-2)*: Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	• Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása. • A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése. • Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében. • Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.
A magyar megmaradás kérdései	• Magyarország mint szuverén európai hatalom a középkorban. • A török kor: a középkori örökség pusztulása és az etnikai arányok romlása. • Az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát sikeresen egyesítő birodalom. • Trianon máig tartó hatásai: a kisállami lét kényszerpályái a nagyhatalmak árnyékában. • Új típusú kapcsolatépítés a rendszerváltoztatás után a kisebbségbe került magyarsággal. • A magyar megmaradás titkai: szabadságharcok, békés építkezés.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.
- Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpikonokról, művészekről.
- Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).
- Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.
- Példák gyűjtése kisebbségben élő magyarság megmaradásáért folytatott küzdelem formáira és képviselőire.

MATEMATIKA 1-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.18 MATEMATIKA

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról mint tudásrendszerről és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás feladata a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömének forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytani, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reproduktív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az

életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.
A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Az alkalmazható matematikatudás megszerzését segíti a tanulók ösztönzése kérdések, problémák megfogalmazására. Emellett a tanulók szabadabb kommunikációja érdekében fontos, hogy merjenek segítséget kérni a tanítótól és társaiktól, ha nehézségekbe ütköznek munkájuk során. Fontos az is, hogy a tanulóközösség természetesnek vegye, a tanulási folyamat részének tekintse a tévedést, a vitákat. Ez akár az egész tanulócsoportot érintő, interaktív formája az egymástól való tanulásnak.

A kommunikációs kompetenciák: A tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztését segítik a kooperatív munkaformák, amelyek lehetőséget adnak a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség gyakorlására. Kezdetben saját kifejezőeszközeikkel kommunikálhatnak, például megmutatással, rajzzal, mozgással, saját szavakkal. Ezeket később fokozatosan segítünk egyre pontosabbá, szakszerűbbé tenni. Ez támogatja a matematika nyelvének megértését, a matematikai szövegalkotást, ami elengedhetetlen a matematikai gondolkodáshoz, a valóságos problémákat leíró matematikai modellek megalkotásához. A matematika nyelvének megfelelő alkalmazása a matematikai szókincs ismeretét, valamint a nyelvtani kapcsolatok helyes értését és használatát jelenti, amiket szintén alsó tagozaton alapozunk.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális eszközöket már ebben a nevelési-oktatási szakaszban is a tanulás, gyakorlás szolgálatába állítja, amikor egyszerű matematikai jelenségeket figyel meg számológépen, vagy számítógépes fejlesztő játékokat használ a műveletek, a problémamegoldás gyakorlására.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematikai gondolkodás fejlesztése szempontjából kiemelt szerepe van a logikai, a stratégiai és a véletlennel kapcsolatos játékoknak. Alsó tagozaton évfolyamonként spirálisan visszatérnek ugyanazok a témakörök, újabb elemekkel bővülve. Bizonyos tevékenységeket újra és újra elvégzünk, egyrészt azért, mert ez segíti az analógiák épülését, másrészt mert lehetőséget nyújt a kapcsolódási pontok keresésére, megértésére a matematika különböző területei és ismeretei között. Kiemelt szerepe van az alkotó gondolkodás fejlesztésének, ugyanis a gyermek azt érti meg, amit meg is alkot. Az alkotás segít, hogy a tanuló értve tudja megalkotni maga számára az új fogalmakat, beágyazva a formálódó fogalmi rendjébe.
Fontos, hogy egy-egy témakört, problémát, ismeretet több oldalról, sokrétűen és mind szemléletükben, mind matematikai tartalmukban egyaránt változatos eszközök használatával, tevékenységeken keresztül közelítsünk meg. Ez segíti, hogy a gondolkodás rugalmas maradjon, valamint a fogalmak és ezek egymás közti viszonyai, összefüggései igazán megértésre kerüljenek, elmélyüljenek.
Az ismeretek, fogalmak elmélyülését segíti az analógiás gondolkodás is, mely a felismert törvényszerűségeket alkalmazza hasonló vagy egészen más területeken. Ennek fejlesztése is

fontos feladat az egyes témakörökben: a bővülő számkör fejben és írásban végzett műveletei során, a szabályjátékok kapcsán, a méréseknél, egyszerű és gondolkodtató szöveges feladatok különbözőképpen megfogalmazott problémáiban, térben és síkban végzett alkotásoknál, illetve mindezen területek összekapcsolásakor. A tanulók a sokféle formában megjelenő közös jegyek alapján alakítják ki a fogalmak belső reprezentációját, ezért alsó tagozaton nem szerepelnek megtanulandó matematikai definíciók a tananyagban. A konkrét tevékenységek csak lassan válnak belsővé, gondolativá. Ennek kialakulásához megfelelő időt kell biztosítani, ami egyénenként eltérő lehet, és ritkán zárul le alsó tagozatban. A tanulók a tanórán hallott kifejezéseket először megértik, majd később maguk is helyesen használják azokat. A kerettantervben azok a fogalmak szerepelnek, amelyek helyes alkalmazását elvárjuk a tanulóktól, de a meghatározását nem.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Alsó tagozaton a matematikai fejlesztés fontos eszköze a játék, mely a személyiségfejlesztő és közösségépítő hatása mellett élvezetes módot kínál minden témakörnél a problémafelvetésre, problémaelemzésre, problémamegoldásra és a gyakorlásra.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A problémafelvetés és -megoldás során a tanuló maga fedezi fel a megoldáshoz vezető utat, megtapasztalja, hogy több lehetséges megoldási út is van. A különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét.
Az alsó tagozaton a témaköröket nem lehet élesen, órákra lebontva elkülöníteni. Az egyes témakörök egymást erősítik, kiegészítik, magyarázzák. A matematikatanítás így lesz igazán komplex. Minden órának szerves része a különféle problémák felvetése. A halmazok képzése, vizsgálata minden témakört áthat. Minden órán lehet számolást gyakorolni, szöveges feladatot megoldani, játékos formában, néhány percben. A gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodik a gyakori tevékenységváltás, és ez egyszerre több témakört is érinthet. A javasolt minimális óraszám tehát nem jelenti azt, hogy a témakört egymás utáni órákon kell feldolgozni, és azt sem, hogy az adott óraszám alatt egy-egy témakör lezárásra kerül. Az egyes témaköröknél megjelenő javasolt minimális óraszám inkább csak a tananyagelosztás időbeli arányaira igyekszik rámutatni, ugyanakkor nem jelöli ki az egyes témakörök fontossági sorrendjét. Azonban azoknál a témaköröknél, ahol kifejezetten fontosnak tartottuk, hogy minden órának részét képezzék, ott a javasolt óraszám mellett külön is feltüntettük: „A témakör tartalma további tanórákon is folyamatosan jelenjen meg!”

1–2. évfolyam

Az 1. osztály első félévét a matematikatanulás területén is előkészítő időszaknak tekintjük. Így biztosítható az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, így adódik lehetőség a más-más óvodából érkező tanulók alapos megfigyelésére, képességeik feltérképezésére.
Az előkészítő szakasz megnyújtásával lehetőség nyílik a pszichikus és kognitív funkciók fejlesztésére, megerősítésére, ami által a hátrányokkal induló tanulók is sikeresen felzárkózhatnak.

A képességek fejlesztése, a fogalmak érlelődése hosszú folyamat, amihez gazdag és változatos tapasztalatokra van szüksége minden tanulónak. Ez azt jelenti, hogy tervezéskor egységes szemlélettel kell tekinteni az összes tanulási területre. Egyéni tempóban, sokféle érzékelésre támaszkodva, mozgásokkal és manuálisan összekapcsolható tevékenységekkel indulnak el a tanulók az ismeretszerzés útján.

A matematikai fejlesztés szoros kapcsolatban áll a zenei, művészeti, technológiai és mozgásos fejlesztéssel.

Az előkészítő időszak félévében is megjelenhetnek jelek és egyedi számok, számjelek, elkezdődhet a szám- és műveletfogalom előkészítése összehasonlításokkal, meg- és leszámlálásokkal, mondókázásokkal, változások megfigyelésével. A tanulók érettségéhez, képességeihez igazodó differenciált tanítási, értékelési módszerek megválasztásával valósul meg a tervezés, melyben a differenciált fejlesztés, a többség mellett a lemaradók és a tehetségesebbek gondozása egyaránt teret kap. A differenciálás egyik lehetséges módja a digitális eszközökön való játék és feladatmegoldás vagy a hosszabb ideig biztosított eszközhasználat.

Első osztályban az óvodából érkező gyermekek könnyebb, fokozatosabb beilleszkedését segíti a 45 perces órák, az előre megírt tanmenetek rugalmas kezelése, a tanulók igényeinek, fejlődési tempójának megfelelően alakított és alakítható napirend. A tanítók rövidebb időintervallumonként váltanak a különböző jellegű tevékenységek között, ami a tanulók figyelmének hatékonyabb kihasználását is lehetővé teszi.

A további teendőket, még a második osztály végére előirányzott tanulási eredmények elérésének útját és megvalósítását is, a cselekedtetés módszere vezérli. A kisgyerek a konkrét tárgyi tevékenységek során szerzett tapasztalatai alapján alakít ki belső reprezentációkat. A tevékenységekben szereplő tárgyi valóság képezi az absztrakt fogalmak tartalmát, és az ott átélt kapcsolatok alapozzák meg a fogalmak rendszerét. A saját testi mozgások, a hétköznapi életben előforduló tárgyak, dolgok és a már régóta rendelkezésre álló matematikai eszközök (például: logikai készlet, színes rudak) felhasználása megfelelő támaszt nyújtanak a cselekvő tapasztalatra épülő tanítás-tanulás megvalósításában.

Ebben az időszakban történik meg minden témakör alapozása. Fontos, hogy ezek az alapok nagyon szilárdak legyenek, ezért a fő hangsúly a megértésen, fejlesztésen van, nem pedig a

számonkérésen. Nem baj, ha még lassúbb a számolás, ha a tanuló még nem ismeri fel az összefüggéseket, segítő jelenlétével a tanító biztosítani tudja az előrehaladást. A fejben számolás egyes lépéseinek megértéséhez alkalmazott eszközök használatát engedhetjük addig, ameddig az eljárások értő, automatikus használata ki nem alakul.

Az 1-2. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma 272 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és az értékeléseket is.

Az 1–2. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 288 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	10
Rendszerezés, rendszerképzés	10
Állítások	10
Problémamegoldás	10
Szöveges feladatok megoldása	12
Szám és valóság kapcsolata	20
Számlálás, becslés	12
Számok rendezése	12
Számok tulajdonságai	18
Számok helyi értékes alakja	10
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	20
Alapműveletek értelmezése	20
Alapműveletek tulajdonságai	16
Szóbeli számolási eljárások	20
Fejben számolás	18
Alkotás térben és síkon	8
Alakzatok geometriai tulajdonságai	12
Transzformációk	8
Tájékozódás térben és síkon	8
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	18
Adatok megfigyelése	8
Valószínűségi gondolkodás	8
Összes óraszám:	288

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Barkochbázás konkrét tárgyak kirakása nélkül Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör* Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értése: a logikai „nem” és a logikai „és” Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazábra egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére.	
Javasolt tevékenységek		**Kapcsolódási pontok**

Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal „Ország, város” játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása „Kapuőr” útválasztó játék két kapuőrrel „Ki jut a várba?” játék Játék logikai lapokkal Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzása (metszetképzés)	*Testnevelés és sport:* párok, csoportok alakítása. *Magyar nyelv és irodalom:* szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tulajdonság, azonos, különböző, logikai „nem”, logikai „és”

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket. Játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez. Tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét. Válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között. Felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát. Folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint. Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet. Azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket. Megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával.

	Barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket. Halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint. Adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja. Talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez. Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat. Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg. Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat. Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket. Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Rendszerezés, rendszerképzés**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különbözzenek) A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál.	
Javasolt tevékenységek		**Kapcsolódási pontok**

Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal „Királyos játék” logikai lapokkal Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján 3×3-as, 4×4-es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik „Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jót rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszélik, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével Geometriai alkotások során az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3-as pontrácson különböző háromszögek alkotása	*Technika és tervezés:* logikai lapok készítése különböző anyagokból
A felesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	• Barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket. • Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg. • Felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből. • Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket. • Keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem.

	• Adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is. • Sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint. • Két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot. • Megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást. • Megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait. • Megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Állítások**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Telefonos” játék „Rontó” játék „Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A … rúd hosszabb, mint a … rúd”, olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá „Mastermind” játék színekkel és számokkal	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	• Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis. • Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat. • Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket. • Tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást. • Hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból; • egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Problémamegoldás**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán Többlépéses cselekvéssor, műveletsor elvégzése visszafelé is Visszafelé gondolkodással következtetéses feladatok megoldása Egyszerű következtetéses szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése Egy- és többszemélyes logikai játékban egy-két lépéssel előre tervezés Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**

„A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzelt interjú lejátszásához Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertetők Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat Logikai rejtvények, történetek „Gondoltam egy számot” Nim játékok Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika.	*Magyar nyelv és irodalom:* szerepjátékok, bábozás *Vizuális kultúra:* plakát készítése

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres. Kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet. Megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez. Az értelmezett problémát megoldja. A problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi. Megoldását értelmezi, ellenőrzi. Kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán; Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses szöveges feladatokat. Egy- és többszemélyes logikai játékban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szöveges feladatok megoldása**	**Órakeret 12 óra**
	• Elmondott történés, helyzet értelmezése közösen eljátszással; megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	• Elmondott szöveges feladatok értelmezése közösen eljátszással, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel • Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal tanítói segítséggel • Szöveges feladatok megoldása a megjelenítésekről történő leolvasással • Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése tanítói segítséggel • Kérdés értelmezése, a keresendő adatok azonosítása tanítói segítséggel • Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen egyszerűsített rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, nyíldiagram, halmazábra, sorozat tanítói segítséggel • Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül • Megoldás értelmezése az eredeti problémára, és ellenőrzés a szöveg szerinti szituációban • Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása • Egy-, kétlépéses alapműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása tanítói segítséggel • Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkhoz, képekhez, képpárokhoz, adott matematikai modellhez, számfeladathoz

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például: „Ki az idősebb?”, „Kinek van kettővel több ceruzája?”, „Hány gombóc fagyit tudunk megenni összesen?” Adott szituációt leíró minél több mondat gyűjtése csoportban, például „A bal kezemben 2-vel több ceruza van, mint a jobb kezemben”, „A jobb kezemben 2-vel kevesebb ceruza van, mint a bal kezemben”, „Ha a jobb kezembe még 2 ceruzát veszek, akkor ugyanannyi lesz, mint a bal kezemben”, „Ha a bal kezemből leteszek 2 ceruzát, akkor ugyanannyi lesz, mint a jobb kezemben” Szöveges feladatról készült ábrák, rajzok összehasonlítása, értékelése; praktikus, de az értelmezést segítő ábrák gyűjtése „Feladatküldés”: csoportonként adott modellhez szöveges feladat alkotása, a feladat továbbadása másik csoportnak, akik visszaküldik a megoldást; a feladatírók ellenőrzik.	*Vizuális kultúra:* hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése. *Magyar nyelv és irodalom:* az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szöveges feladat, adat, ismeretlen adat, információ, ellenőrzés, szöveges válasz
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Értelmezi, elképzeli, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt. Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével. Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses, szöveges feladatokat. Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat. Megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat. Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt. A megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat. A modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást. Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre. Önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget. Nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Szám és valóság kapcsolata**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összemérése, összehasonlítása: kisebb, kevesebb, nagyobb, több, ugyanakkora, ugyanannyi A mennyiség, darabszám megmaradásának érzékszervi tapasztalatok során történő tudatosítása Halmazok elemszám szerinti összehasonlítása párosítással (egy-egy értelmű leképezéssel): több, kevesebb, ugyanannyi relációk felismerése, megnevezése 100-as számkörben Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel Szám jelének hozzákapcsolása az ugyanannyi viszonyban lévő mennyiségekhez 100-as számkörben A mennyiségi viszonyok kifejezésére szolgáló szavak, jelek értése és használata szóban és írásban Számok tulajdonságainak vizsgálata cselekvő tapasztalatszerzés alapján Kis darabszámok felismerése összkép alapján ránézésre többféle rendezett alakban Számképek felismerése többfelé bontott alakban is 20-ig Számok többfelé bontása 20-ig Tapasztalatszerzés a 100-as számkör számainak mérőszámként való megjelenéséről (például: 28, 28 dl, 28 l, 28 kg; 64 tízes számszomszédjai, 64 cm, 60 cm-nél nagyobb és 70 cm-nél kisebb	

	mennyiség; tízes csoportosítás érzékeltetése kirakással: 64 cm az 6 narancssárga rúd és 4 fehér kis kocka hosszúságú)

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Relációs szókincs fejlesztése konkrét megjelenítéssel, például „Ki a magasabb?”, „Melyik ceruza hosszabb?”, „Melyik színes rúd rövidebb a kisujjadnál?”	
Érzékszervi tapasztalatok gyűjtése mennyiségekről, darabszámokról, például „Bal kezedbe fogd a sötétkék rudat, csukott szemmel keress nála hosszabbat, rövidebbet, ugyanolyan hosszút!”, „Csukott szemmel döntsd el, melyik fonal hosszabb, melyik vastagabb!”, „Melyik zsákban van több gesztenye?”, „Csukott szemmel, hallás alapján döntsd el, hogy melyik zsákba ejtettem több gesztenyét!”	
„Pénzcsörgető”: a gyerekek csukott szemmel hallgatják, ahogy egy tálba pénzérméket ejtünk; „Mennyi a tálban lévő pénzérmék összege?”, „Milyen értékű pénzeket csörgettünk, ha összesen 15 Ft van a tálban?”	
„Helyi értékes pénzcsörgető”: különböző hangot adó tálakba ejtjük az érméket; az egyeseket az egyik tálba, a tízeseket a másikba, tetszőleges sorrendben	
Mennyiség megmaradásának vizsgálata, például különböző alakú üvegekbe öntögetéssel	
Darabszám megmaradásának vizsgálata, például ugyanannyi korong sűrűn egymás mellett és széthúzva; ugyanannyi korong rendezetlen és rendezett alakzatban	
Mennyiségekkel, darabszámokkal kapcsolatos megfigyelések párosítással, összeméréssel a környezetünkben, például „Miből van több? Székből vagy gyerekből? Széklábból vagy asztallábból?”, „Jut-e mindenkinek lufi, pohár, szívószál, csákó?”, „Melyik sál hosszabb?”	*Testnevelés és sport:* párok, csoportok alakítása.
Párkereső (2-es, 3-as, 4-es pár) valahányasával előre becsomagolt apró tárgyakkal, az „ugyanannyik” elnevezése	*Magyar nyelv és irodalom:* szavak csoportosítása szótagszám szerint.
„Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék	
Játék „pöttyöskártyával”, például memóriajáték többféle szabállyal (párt alkot az azonos számosságú, kettő különbségű, együtt 10-et adó)	
Játék dominókkal, például csapni kell arra, amelyiken összesen 7 pötty van	
Gyorsolvasások tárgyképekkel, „pöttyöskártyákról”	

Lufik számának bontása két csapat között a lufik ütögetésével: két csapat a saját térféléről lufikat ütöget a másik csapat térfelére; tapsra leállnak, megszámlálják, melyik térfélen hány lufi van „Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból: a felső nyílásán bedobott apró tárgyakkal (például babszemekkel) megjelenített számot a belsejében lévő elválasztók segítségével felbontja kisebb számokra „Korongforgatás”: belső kép kialakítása a számok kétfelé bontásáról, például 6 kék korong és 0 piros, jobb szélső korong megfordítása, 5 kék korong és 1 piros, és így tovább Szőnyegezések színes rudakkal	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	kisebb, nagyobb, ugyanakkora, több, kevesebb, ugyanannyi, párosítás, bontás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Összehasonlít véges halmazokat az elemek száma szerint. Ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra. Helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat a 100-as számkörben. Helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat. Érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben. Használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében. Helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket. Megfelelő szókincset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban. Kis darabszámokat ránézésre felismer többféle rendezett alakban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Számlálás, becslés**	**Órakeret 12 óra**

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg- és leszámlálások egyesével Számlálás során az utolsó számnév hozzákapcsolása az összességhez Meg- és leszámlálások valahányasával, például kettesével, tízesével, ötösével, négyesével, hármasával oda-vissza 100-as számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 100-as számkörben Becslés szerepének, korlátainak megismerése Becslés során a korábbi tapasztalatok és a becsülendő mennyiség tulajdonságainak figyelembevétele Becslés ellenőrzése párosítással, összeméréssel Becslések értékelése

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
(Hétköznapi helyzetekben történő becslések, mérés számlálással, például „Hány lépés a tanteremtől az ebédlő?”, „Hány evőkanál egy tányér leves?”, „Hány harapással lehet megenni egy almát?” „Számfuttatás” játék oda-vissza, tetszőleges számról indítva, tetszőleges „lépéssel”, például 60-tól 6-osával visszafelé Oda-vissza számlálás közben periodikus mozdulatok, például taps elöl, taps fent, taps hátul, ugrás, dobbantás „Lépj hozzám!” játékos feladat: a játékvezető a kör közepén áll, és egyesével kéri a játékosokat, hogy lépjenek hozzá egyforma lépésekkel, és fogjanak vele kezet, például „Anna, lépj hozzám 5 egyforma lépéssel!”, „Zsolt, lépj hozzám 24 egyforma lépéssel!” 12-es, 13-as… 16-os… 20-as gyűjtések; 30-nál nagyobb, de 100-nál kisebb darabszámú dolgok gyűjtése; 100-as gyűjtés apró tárgyakból leszámlálással és előrecsomagolt dolgok megszámlálásával Tevékenységek madzagra fűzött színes gyöngyökkel, például „Húzz külön adott számú gyöngyöt minél gyorsabban!”, „Készíts négy egyforma csoportot!”; a felfűzés lehet összevissza vagy kettesével, ötösével, ... csoportosítva, 10-es, 20-as, 100-as számkörben tetszőlegesen megválasztott számú gyönggyel Gyufaskatulyákban apró dolgok (például csavarok) számának becslése rázogatással	*Testnevelés és sport:* lépések, mozgások számlálása. *Ének-zene*: ritmus, taps. *Magyar nyelv és irodalom:* mesékben előforduló számok

Kulcsfogalmak/ fogalmak	számlálás, becslés

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megszámlál és leszámlál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 100-as számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel. Ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újra becsléssel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Számok rendezése**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok nagyság szerinti összehasonlítása bontott alakban is: melyik nagyobb, mennyivel nagyobb Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel Sorszámok ismerete, alkalmazása Számvonal, számegyenes alkotása, rajzolása, a számok helyének jelölésével 100-as számkörben Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével Leolvasások a számegyenesről Számok, műveletes alakban megadott számok (például: 2+3; 10-3; 20:2, 5·2) helyének megkeresése a számegyenesen 100-as számkörben Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése Számok helyének azonosítása számtáblázatokban Számok helyének azonosítása 10×10-es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig) Számok változásának követése 10×10-es táblán (0–99-ig, valamint 1–100-ig) Számok egyes, tízes szomszédainak ismerete, megnevezése 100-as számkörben	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
(Ugróiskolába tetszőleges számok írása, a számokon növekvő, majd csökkenő sorban végigugrálás Számok szemléltetéséhez, összehasonlításához, sorba rendezéséhez „élő számegyenes” létrehozása: a tanulók egy, a hátukra ragasztott számot képviselnek, és az értéküknek megfelelően foglalják el a helyüket növekvő vagy csökkenő sorrendben Számvonal alkotása, például különféle színű gyufaskatulyákból, gyöngyökből Korongszámegyenes készítése (pirosak és kékek 5-ös vagy 10-es váltakozásban) Lépkedések különféle, változatosan alkotott számvonalakon Sorszámok alkalmazása versenyek eredményhirdetésekor Sorszámok húzása várakozáshoz, például ki hányadik sorát olvassa egy versnek Kukás játék: mindenki rajzol 5 négyzetet és egy kukát; számokat húznak például 1–20-ig számkártyákból; a húzott számot mindenki beírja valamelyik négyzetbe úgy, hogy a négyzetekben	*Testnevelés és sport:* lépések, mozgások számlálása, adott számosság szerint csoportokba rendeződés *Ének-zene*: ritmus, taps. *Magyar nyelv és irodalom:* mesékben előforduló számok.

levő számok végül növekvő sorrendben legyenek; ha valaki nem tudja beírni a húzott számot, akkor az a szám megy a kukába; az győz, aki leghamarabb kitölti minden négyzetét Gyufaskatulyákon számok 0–10-ig, mindben annyi csavar, amelyik szám rá van írva; a számokat lefordítjuk, a skatulyák tömege, rázogatása segítségével rendezzük növekvő, csökkenő sorrendbe a számokat „Vigyázz6!” játék Lépkedések 10×10-es táblán, nevezetes irányok megfigyelése Üres 10×10-es táblán néhány megadott szám segítségével bizonyos helyek azonosítása Számbarkochba „valaminél nagyobb”, „valaminél kisebb” kérdések segítségével	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sorszám, számegyenes, számtábla, nagyobb, kisebb, növekedés, csökkenés, egyes számszomszéd, tízes számszomszéd

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket. Megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját. Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 100-as számkörben. Megnevezi a 100-as számkör számainak egyes, tízes szomszédjait, tízesekre kerekített értékét.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Számok tulajdonságai**	**Órakeret 18 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok kifejezése művelettel megadott alakokban, például: 7+8, 21-6, 3·5 Párosság és páratlanság fogalmának alapozása tevékenységgel: párosítással és két egyenlő részre osztással Hármasával, négyesével, ötösével… és 3, 4, 5… egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések során Háromszögszámok, négyzetszámok megfigyelése különféle eszközökkel végzett alkotások során Számok közti viszonyok megfigyelése, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban Számjelek olvasása, írása	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
„Bontó gép” készítése sajtos és fogkrémes dobozból Gyorsolvasási gyakorlatok meglévő kártyákról vagy a gyerekek saját készítésű számképeiről, pöttyöskártyáiról „Korongforgatás” Szőnyegezések színes rudakkal Shut the box típusú játék két kockával „Ország, város” játék: sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása Számjelek megjelenítése nagymozgásokkal, például számjel alakúra formázott kötélen végiglépkedés, locsolókannával az iskolaudvaron, ujjal írás zsemlemorzsába	*Testnevelés és sport:* számok megjelenítése nagymozgásokkal *Technika és tervezés:* számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	számjegy; egyjegyű, kétjegyű számok; páros, páratlan

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal. Számot jellemez más számokhoz való viszonyával. Ismeri a római számjelek közül az I, V, X jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	10. Számok helyi értékes alakja	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportosítások, beváltások valahányasával különféle eszközökkel, például apró tárgyakkal, tojástartóval, színes rudakkal, pénzekkel, abakusszal Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel Leltárak készítése az elvégzett tevékenységek alapján nem tízes számrendszerekben (főleg 3-asával, 4-esével, 2-esével való csoportosítást követően) Csoportosítások, beváltások tízesével különféle eszközökkel, például: apró tárgyak, tojástartó, építőkockák, pénzek, abakusz Leltárak készítése 10-esével történő csoportosítások, beváltások után	

	Számok tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása és felismerése nem csak helyi érték szerint rendezett alakban Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 100-as számkörben

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában, az elkészült csomagolások alapján leltárkészítés Adott számosságú apró dolog csomagolása csoportmunkában hármasával, majd ugyanannyi csomagolása négyesével; a csomagolások alapján készült leltárak összehasonlítása Csomagolások leltárak alapján Csomagolások átlátszatlan és átlátszó csomagolással Csoportosítások rajzolt képeken Leltárak kiolvasása különböző csoportosítások (köztük tízesével is) után Játék logikai készlettel: csoportosítás, beváltás, gyűjtött vagyon összehasonlítása (6 háromszög ér 1 négyzetet, 2 négyzet 1 kört) Számországok pénzeinek csoportosítása, beváltása, leltározása, adott összeg kifizetése legkevesebb számú „érmével”, például petákokkal (1, 3, 9, 27), fityingekkel (1, 2, 4, 8, 16) Tevékenységek Dienes-készlettel Ismerkedés a szorobánnal	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	csoportosítás, beváltás, leltár, bontott alak, tízes, egyes

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel. Érti a számok, tízesekből és egyesekből való épülését, tízesek és egyesek összegére való bontását. Helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 100-ig.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**11. Mérőeszközök használata, mérési módszerek**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Változatos mennyiségek érzékszervi összehasonlítása Változatos mennyiségek közvetlen összemérése Változatos mennyiségek összemérése közvetítő segítségével Mérési módszerek megismerése Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott alkalmi egységekkel, például: arasz, lépés, pohárnyi, kanálnyi, tenyérnyi Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése választott objektív egységekkel, például: pálcikák, színes rudak	

	Tapasztalatszerzés a mennyiségről mint az egység többszöröséről Mérőszám fogalmának megértése Mennyiségek összehasonlítása; mennyivel nagyobb mennyiség, mennyivel kisebb mennyiség, hányszor akkora, hanyadrésze Különböző mennyiségek mérése ugyanazzal az egységgel; annak megfigyelése, tudatosítása, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kevesebb mennyiséget kevesebb egység teszi ki Azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel; annak megtapasztalása, megfigyelése, hogy kisebb egységből több teszi ki ugyanazt a mennyiséget, nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a mennyiséget Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: cm, dm, m; dl, l; kg Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról Skálázott mérőeszközök készítése alkalmi egységekkel, használata tanítói segítséggel Szabványos mérőeszközök használata Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok megismerése; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése Az időmérés egységeinek megismerése: óra, perc, másodperc Egész órák és percek leolvasása különféle analóg és digitális órákról Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 100-as számkörben szituációs játékokban

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Különböző hangok összehasonlítása, például „Melyik hang hosszabb-rövidebb, magasabb-mélyebb, hangosabb-halkabb?” Különböző tömegű tárgyak, gyümölcsök, gesztenyék tömegének összehasonlítása érzésre két kézzel, majd ellenőrzése vállfamérleggel Vállfamérleg és színes rudak segítségével különböző tömegek összemérése, a kettő közti különbség meghatározása Hosszúság mérése arasszal, lépéssel, tyúklépéssel	*Testnevelés, ének-zene:* időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel.

Hosszúság mérése egyforma pálcikákkal, egyforma színes rudakkal Mérőszalag készítése tenyér és ujj léptékekkel; színes rudak által meghatározott léptékekkel Skálázott mérőedény készítése pohárnyi víz és többszörösének kiméréséhez Mennyiségek becslése, majd a becslés ellenőrzése méréssel különböző objektív egységek esetén, például szakasz rajzolása, amelyik olyan hosszú, mint 2 világoskék rúd 1 perc becslése: mindenki becsukja a szemét, lehajtja a fejét, akkor nyitja ki a szemét, amikor úgy gondolja, hogy letelt az 1 perc Tapasztalatgyűjtés arról, hogy mire elég 1 perc, például hány szót vagy hány számot lehet leírni 1 perc alatt; mennyit ver a szívünk nyugalmi helyzetben, hányat lehet ugrani, mennyit ver a szívünk mozgás után 1 perc alatt	*ének-zene:* időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. *Technika és tervezés:* mérések a mindennapokban
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	összehasonlítás, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt. Helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról. Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: cm, dm, m, cl, dl, l; dkg, kg. Ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet. Összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való méréskor kapott mérőszámait.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**12. Alapműveletek értelmezése**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összeadás és kivonás értelmezései darabszám és mérőszám tartalommal valóságos helyzetekben, tevékenységekkel, képpárokkal, képekkel, történetekkel Összeadás, kivonás értelmezése mint hozzáadás és elvétel Összeadás, kivonás értelmezése mint egyesítés, és mint az egészből az egyik rész meghatározása Összeadás, kivonás értelmezése mint összehasonlítás: valamennyivel kevesebb, valamennyivel több Kivonás értelmezése mint különbség kifejezése Szorzás értelmezése tevékenységekkel egyenlő tagok összeadásaként	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Többszörösök közötti kapcsolatok megértése a szorzás értelmezése alapján (pl. adott szám 4-szerese a számmal nagyobb az adott szám 3-szorosánál, adott szám 2-szeresének és 3-szorosának az összege a szám 5-szöröse) A szorzó- és bennfoglaló táblák felépítése összefüggéseik szerint: 2-5-10, 2-4-8, 3-6-9, 7 Osztás mint bennfoglaló osztás és mint egyenlő részekre osztás értelmezése tevékenységekkel (például: szituációs játékok, különböző eszközökkel való kirakások) Maradékos bennfoglaló osztás értelmezése tevékenységek során Szorzás és a kétféle osztás kapcsolatának értelmezése tevékenységek során előállított képek, majd megadott ábrák alapján Egyenlővé tevés tevékenységekkel és számokkal Történésről, kirakásról, képről többféle művelet értelmezése, leolvasása, lejegyzése Műveletről kirakás, kép, szöveges feladat készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése tanítói segítséggel

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Az összeadás, kivonás többféle értelmezésének lejátszása konkrét dolgokkal, például gyümölcsökkel, virágokkal, gesztenyékkel Összeadás, kivonás kirakása univerzális modellekkel (például ujjakkal), korongokkal, színes rudakkal Egyesítéses összeadás értelmezéséhez tárgyak mérése színes rudakkal, kupakokkal vállfamérlegen Hozzátevéses összeadás lejátszása játéktáblán való lépegetéssel Valós dolgok számának megállapítása szorzással, például azonos állatok lábainak száma Szorzat kirakása színes rudakkal, szorzat leolvasása mérőszalag segítségével Bennfoglaló osztás kirakása tárgyakkal, például ceruzák dobozolása vagy lufik osztogatása Egyenlő részekre osztás lejátszása, például süteményekkel, cukorkákkal, korongokkal „Feladatküldés”: műveletről rajz, szöveg készítése Összeadás, kivonás abakuszon, szorobánon	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	összeadás, kivonás, összeg, különbség, szorzás, bennfoglalás, egyenlő részekre osztás, művelet, egyenlővé tevés, többszörös

A fejlesztés várt eredményei a	Helyesen értelmezi a 20-as, 100-as számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást.

két évfolyamos ciklus végén	Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz. Értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal; helyesen használja a műveletek jeleit. Megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék. Szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez. Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti. Szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**13. Alapműveletek tulajdonságai**	**Órakeret 16 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti tulajdonságok megfigyelése változatos tevékenységek alapján: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása; például: 9+62 = 62+9; 25-17+5 = (25+5)-17; 3·9 = 3·5 + 3·4	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértett műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél Hiányos műveletek és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 100-ig Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése és alkalmazása ellenőrzése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Szőnyegezések színes rudakkal „Babos” játék összeadások és kivonások közti kapcsolatok megértéséhez, például a tanuló bal kezében 5 babszem van, jobb kezében 6; bal és jobb kéz egymás mellé téve „5+6 az ugyanannyi, mint 11”, a két kéz keresztbe téve „6+5 az 11”, a bal kéz hátra téve „11-5 az 6”, bal kéz visszahozása után a jobb kéz hátra téve „11-6 az 5” „Hajtogató” segítségével a szorzótáblákon belüli és a szorzótáblák közti összefüggések felfedezése: 10×10-es négyzetrács hajtogatása a vonalak mentén, például 6×8-as téglalap hajtogatása után, félbehajtással 3×8 vagy 6×4, majd újabb félbehajtással 3×4, 6×2 vagy 3×4	

Lépegetések számegyenesen, például 16-tól 35 lépés, 35-től 16 lépés Színes rudak egymás mellé fektetésével a tényezők felcserélhetőségének tapasztalása, például 7 lila rúd = 6 fekete rúd: egymás után vonalba („hosszúságuk” érzékeltetése) és egymás mellé szőnyegezve („területük” érzékeltetése) Négyzetrácson kertek bekerítése Műveletsor lejátszása egymás mellé állított dobozokba apró tárgyak pakolásával, majd a műveletsor visszafelé való lejátszása	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat. Megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is. Alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbítendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**14. Szóbeli számolási eljárások**	**Órakeret 20 óra**

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 100-as számkörben Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 100-as számkörben Bontások és pótlások alkalmazása Számhoz számszomszédainak hozzáadása (6+7=6+6+1=7+7-1) és a nekik megfelelő kivonások elvégzése (13-6, 13-7) Tízes átlépéses összeadás, kivonás bontások és 10-re pótlások alkalmazásával 10 és 20 közötti számok és egyjegyűek összeadása, kivonása a 10-nél kisebb számokra vonatkozó összeadással, kivonással való analógia alapján 100-as számkörben való összeadás, kivonás a 20-as számkörben tanultakkal való analógia alapján (tízesekre, egyesekre bontás felhasználásával) 9 (8, 7) hozzáadása, elvétele 10-1 (10-2, 10-3) alakban Különféle számolási eljárások megismerése és a tanuló számára legkézenfekvőbb kiválasztása, begyakorlása, például: 7+8=8+7=7+7+1=8+8-1=7+3+5=8+2+5=7+10-2 Szorzó- és bennfoglaló táblák belső összefüggéseinek és egymás közti kapcsolatainak alkalmazása számolások során, például: 6·8=6·5+6+6+6=(6·4)·2; 8·4=(4·4)·2 Szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Mérőszalagon számok hozzáadása és elvétele színes rudak tetszőleges számhoz való hozzáillesztésével, például sötétkék színes rúddal 9 hozzáadása és elvétele; az analógiák megfigyelése Egyenlő tagok összeadása ujjak segítségével „Hány ujjadat fogom? Hány ujjadat nem fogom?” játékos feladat párban Számképek felidézése, számok különböző tagolásainak megválasztása számolási eljárások során Tojástartóval a 10-re pótlás és tízesátlépés lejátszása Azonos művelet kapcsán a tanulók egyénileg alkalmazott számolási eljárásainak megfogalmazása, megosztása „Boltos játék”: csak kerek tízesekkel lehet fizetni, a boltos visszaad	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat. Érti a szorzás, osztás kapcsolatát, összefüggéseit a 100-as számkörben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**15. Fejben számolás**	**Órakeret 18 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok megoldása során Fejben számolás 20-as számkörben Összeadás és kivonás kerek tízesekkel a 100-as számkörben Összeadás és kivonás kerek tízesekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben Összeadás és kivonás teljes kétjegyűekkel és egyjegyűekkel a 100-as számkörben Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben eszközökkel, például tojástartókkal, számtáblázatokkal, abakusszal, pénzzel Teljes kétjegyű számok összeadása és kivonása 100-as számkörben, fejben A szorzó- és bennfoglaló táblákon belüli kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával A szorzó- és bennfoglaló táblák közti kapcsolatok alapos megismerése, megértése tevékenységek, ábrák segítségével, és számolás a felfedezett összefüggések alkalmazásával A 2-es, 5-ös, 10-es, 3-as, 4-es, 9-es szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek emlékezetből való felidézése tízszeresig A 6-os, 7-es, 8-as szorzó- és bennfoglaló táblák eseteinek kiszámolása valamilyen számolási eljárás segítségével fejben tízszeresig 100-as számkörben szorzatok, hányadosok kiszámolása ismert szorzatokhoz való viszonyítással	
Javasolt tevékenységek		**Kapcsolódási pontok**

„Boltos játék” „25 vagy semmi” játék párban „Számfuttatás” játék Láncszámolások Szorzat alapján a társnál lévő szám kitalálása: a szorzatot a csoport mondja a két játékosnál lévő egy-egy szám összeszorzásával, a saját tényezőnket ismerjük „Hajtogató” Egy képről többféle művelet olvasása 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata ujjak segítségével, például 4 gyerek bal kezén mutat 3 ujjat, majd 4 gyerek két kezén mutat 3-3 ujjat; az egyes mutatásokról olvasások „számtannyelven” 5-10, 2-4-8, 3-6 szorzótáblák közti kapcsolatok vizsgálata korongok (vagy pénzek) kirakásával és azok tükrözésével különböző kiindulási helyzetekből, például két korong kirakása, tükörben látott korongok kirakása a tükör másik oldalára, az új kirakás tükrözése, és így tovább; az egyes helyzetekről olvasások „számtannyelven”	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	kerek tízes

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben. Emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig; Érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát. Fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**16. Alkotás térben és síkon**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Építés térbeli építőelemekből, testekből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint Építés egyszerűbb nézetek, egyszerűbb alaprajzok alapján Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel)	

	Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint Sorminták, terülőminták kirakása és folytatása síkban, térben Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és szükség szerint a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás) Adott feltételeknek megfelelő többféle alakzat, minta előállítása	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból, hengerekből (például vécépapír guriga) városépítés, várépítés „Szobasarok” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból, árnyékok megfigyelése „Szobasarok” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból Kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére „Telefonos játék” Papírharmonika hajtása, a hajtások szélén nyírások, a papírlap szétnyitása után az ismétlődő minta megfigyelése, például egymás kezét fogó gyerekek Terítő, hópehely készítése hajtogatott papírból való nyírással Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények Háromszögek, négyszögek nyírása egy egyenes vonal mentén, a keletkező síkidomok számának és alakjának vizsgálata	*Vizuális kultúra:* Geometriai alakzatok rajzolása, nyírása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból (mozaikkép).

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	alaprajz

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból. Minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat. Sormintát, síkmintát felismer, folytat. Alkotásában követi az adott feltételeket. Testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát. Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével. Alaklemezt, vonalzót használ alkotáskor.

	Megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást. Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**17. Alakzatok geometriai tulajdonságai**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válogatások előállított vagy megadott testek között szabadon Testek és síkidom modellek megkülönböztetése Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas – nem lyukas”, „tömör”, „bemélyedése van”, „tükrös” Sokféle alakú testek közül a gömb és a szögletes testek kiemelése érzékszervi tapasztalatok alapján Sokszöglapokkal határolt testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése Egyszerű, sokszöglapokkal határolt test lapjainak megszámlálása Téglatest lapjainak megszámlálása Válogatások előállított vagy megadott síkidomok között szabadon Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, „lyukasság”, „szögek beugrása”, „tükrösség” Sokféle alakú síklapok közül a körlap és a sokszögek kiemelése Sokszögek előállítása során az oldal és csúcs szavak megismerése, használata Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása Sokszögek elnevezése oldalak és csúcsok száma szerint Háromszögek, négyszögek, körlapok felismerése, kiválogatása, megnevezése Téglalap oldalainak és csúcsainak megszámlálása Téglalap átlóinak és tükör tengelyeinek megfigyelése Sokszögek közül a nem négyzet téglalapok és négyzetek kiválogatása	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Olyan tárgycsoportban végzett válogatás, ami lehetőséget ad több szempont szerinti válogatásra (például: anyaguk szerint, színük	

szerint, alakjuk szerint); a figyelem ráirányítása a tárgyak alakja szerinti válogatásokra Különféle hétköznapi tárgyak körülrajzolása, például plüssmackó, gumilabda, olló, dobókocka, kulcs; a körülrajzolások tapasztalatainak megbeszélése Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható tárgyakkal, testekkel; letakart tárgyakkal, testekkel „vakon” tapogatva; hétköznapi tárgyakról készült fotókkal Kakukktojásjátékok, felismerő játékok, párkereső játékok kézbe fogható síkidomokkal Két téglatest összeragasztása „L” alakba, az „L” alakú test lapok szerinti borítása színes papírral, a keletkező lapok számlálása Síkidomok, testek alkotása például szívószálakból és madzagból, hurkapálcából és gyurmából Háromszögek készítése különféle hosszúságú szívószáldarabokból, például: 3 cm, 6 cm, 5 cm; 3 cm, 6 cm, 9 cm (!); 3 cm, 6 cm, 10 cm Négyszögek készítése szívószálból, annak megfigyelése, hogy az oldalak hosszúsága nem határozza meg az alakot Négyszögek készítése szívószálból úgy, hogy két-két szívószál hossza egyenlő (színe azonos); a felfűzés sorrendjének változtatásával többek között a szomszédos és szemközti oldalak fogalmának megértése Szöges táblán alakzatok kifeszítése gumikarikával megadott minta alapján vagy megadott feltétel szerint Különféle ponthálókon, rácsokon alakzatok másolása megadott minta alapján vagy rajzolás megadott feltétel szerint	*Technika és tervezés:* vonalzó használata testek építése *Vizuális kultúra:* Tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	test, síkbeli alakzat; sík, görbe felület; egyenes, görbe vonal; oldal, csúcs, lap, sokszög, körlap, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megkülönböztet, azonosít egyedi konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket. Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet. Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével. Szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat. Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat. Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz. Megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat.

	Megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat. Megnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján. Megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket. Megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat. Megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait. Megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat. Tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét. Megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit. Megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait. Megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet. Megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot. Különbséget tesz testek és síkidomok között. Kiválasztja megadott síkidomok közül a sokszögeket.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**18. Transzformációk**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével Sor- és síkminták készítése eltolással és tükrözéssel Tárgyak, építmények, képek tükörképének kirakása, előállítása különböző tevékenységek során; a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével Síkbeli alakzatok tükörtengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással Alakzatok eltolt képének előállítása térben és síkban mozgással, mozgatással, másolópapír segítségével	
Javasolt tevékenységek		**Kapcsolódási pontok**

„Tükörjáték” során a pár egyik tagja az eredeti, a másik pedig a tükörkép Építések, mozgatások úgy, hogy a két kéz egyszerre ugyanazt csinálja egymás tükörképeként Szimmetria tengelye szerint két különböző színnel színezett szív vizsgálata tükörrel; megadott ábrák vizsgálata, „Előállítható-e az adott szív és tükör segítségével az ábra? Ha igen, akkor hogyan?” Papírlap egyik oldalára festékpaca nyomása, a papír másik felének ráhajtása, a papír szétnyitása, a készült minta kiegészítése Összehajtott papírból alakzat kivágása Összehajtott papírra rajzolt alakzat határvonalainak átbökése gombostűvel Néhány kirakott logikai lap (színes rúd) tükörképének megépítése függőleges tengelyre nézve, vízszintes tengelyre nézve (ahogy a tóban látszik)	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	tükörkép, tükörtengely, eltolt kép, mozgatás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról. Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel. Felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon. Megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét. Ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével. Követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát. Térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**19. Tájékozódás térben és síkon**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irányokat, távolságokat jelölő szavak jelentésének megismerése térben és síkban tevékenységekkel és játékos szituációkkal Tájékozódást segítő játékok, tevékenységek nagymozgásokkal Útvonalak bejárása utánzással; az útvonal tudatosítása Bejárt útvonal újrajárása emlékezetből Téri tájékozódás mozgással, tárgyak mozgatásával Függőleges és vízszintes síkon való tájékozódás tárgyak elhelyezésével, mozgatásával, például „fölé”, „alá” többféle értelmezése	

	Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak jelentésének megismerése játékos tevékenységekkel Irány és állás megfigyelése, követése az olvasáshoz, íráshoz kapcsolódva Hely meghatározása sakktáblán Tájékozódás négyzethálón	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Hideg-meleg” játék kincskeresésre Irányokat jelölő szavak értelmezése térben és síkon, például tolltartó helyezése a szék mellé balra, jobbra, fölé, alá úgy, hogy a székhez nem nyúlunk; majd ceruza helyezése a füzet mellé balra, jobbra, fölé (!), alá (!) úgy, hogy a füzethez nem nyúlunk Tájékozódás a babaházban: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás labirintusban és négyzethálós mintákon: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le; tájékozódás vonalrendszerbe rajzolt házban és a ház „utcájában”: jobbra, balra, előre, hátra, fel, le „Telefonos” játék logikai lapokkal, mozaiklapokkal, színes rudakkal „Különbségkereső” játék párban: két tanuló hátára ragasztott egy-egy kép közötti különbségek megtalálása Ismert útvonal leírása szóban, például: „Hogyan jutsz az iskolából a játszótérre?” Bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra Szituációs játékban színházjegyek, mozijegyek alapján ülőhelyek megtalálása „Vándorvezér” játék sakktáblán, például „f4-ről 2 mezőt felfele lépve hova jutunk?” „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra... Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak	*Testnevelés és sport:* térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	jobb, bal, le, fel, előtte, mögötte, mellette, kint, bent, előre, hátra, távolabb, közelebb

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon. Tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat. Térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	20. Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	Órakeret 18 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott viszonyban lévő, adott összefüggésnek megfelelő párok keresése Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése Számpárok, számhármasok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése A problémákban szereplő adatok viszonyának felismerése, például: időrend, nagyságviszonyok, változások, egyenlőségek Megfigyelt kapcsolatok megfordítása, például Anna alacsonyabb, mint Berci, Berci magasabb, mint Anna Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal Sorozatok képzése tárgyakkal, mozgással, hanggal, valamilyen logikai készlet elemeivel, számokkal Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között Sorozat alkotása közösen értelmezett szabály szerint Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott egyszerű periodikus sorozatok folytatása A mindennapi életünkből jól ismert periódusok megfigyelése: évszakok, hónapok, hetek napjai, napszakok Elkezdett sorozatok, táblázatok egyszerű szabályának felismerése Megkezdett egyszerű szabályú sorozat folytatása mindkét irányban Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok) Gépjátékok szabályának felismerése Gépjátékokban több eset kipróbálása után elempárok, elemhármasok hiányzó elemének megtalálása Megfigyelt szabály alapján további elempárok, elemhármasok alkotása Sorozatban, gépjátékokban, táblázatban felismert összefüggés megfogalmazása saját szavakkal Felismert kapcsolatok, összefüggések, szabályszerűségek szóbeli kifejezése Sorozatok, szabályjátékok alkotása	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kakukktojás-kereső játékok „Mi változott?” játék	*Ének-zene:* periodikusság zenei motívumokban

Ismétlődő mozgásos cselekvések, például tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás, tapsolás, dobolás, dobbantás, koppantás, ugrás, guggolás... Alakzatokkal kirakott periodikus sorozat lejátszása, például 2 háromszög, 1 kör ismétlődik; a háromszögre tapsolunk, a körre dobbantunk Ismétlődő ritmusjelek letapsolása Sorozatok kirakása szöges táblán kifeszített alakzatokkal „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például: szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős Több gyerek közötti kapcsolati háló megjelenítése rámutatással; a mutatás lejegyzése nyilakkal; például mindenki mutasson az idősebbre „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	szabály, sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, kapcsolat, számpár, számhármas

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében. Megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat. Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát. Megfogalmazza a felismert összefüggéseket. Összefüggéseket keres sorozatok elemei között. Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként. Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat. Elsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is. Ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri. Ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat. Tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát. Felismer kapcsolatot elempárok, elemhármasok tagjai között; szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármasokat. A sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	21. Adatok megfigyelése	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése Tevékenységek során kapott adatok lejegyzése Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése kirakással, rajzzal Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása közösen Egyenlő adatok keresése, legkisebb, legnagyobb kiválasztása	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
„Tornasor” játék: a tanulók oszlopokba rendeződnek valamilyen szempont szerint, például ki melyik hónapban, évszakban született; mekkora a lábmérete, kisujj mérete; hány betűből áll a neve Versenyek eredményének feljegyzése, például „Ki tud több gyufaszálat egyesével felvenni a földről egy perc alatt?”; a versenyzők eredményének rögzítése négyzethálós papíron Saját testméretek mérése, a kapott adatok elemzése, például fejkörfogat lemérése fejdísz készítéséhez papírcsíkkal, majd a papírcsíkok felragasztása függőlegesen egymás mellé; helyből távolugrás lemérése spárgával, spárgák felragasztása Sajtos dobozokból oszlopdiagram építése, például „Kedvenc reggeli italod”	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	adat, diagram

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Adatokat gyűjt a környezetében. Adatokat rögzít későbbi elemzés céljából. Gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol. Adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról. Jellemzi az összességeket.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	22. Valószínűségi gondolkodás	Órakeret 8 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása Valószínűségi kísérletek végzése, események megfigyelése Játékos tapasztalatszerzés a véletlenről, a biztosról és a lehetetlenről „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos” és „lehetetlen” események megfigyelése kísérletek során Véletlen események bekövetkezéseinek összeszámlálása, ábrázolása különféle módokon, például: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Kukás” játékok „Macska-egér harc” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a bábuk, az egér indul, 1-2-3-4-es dobásokra haladhat a dobott értéknek megfelelően, a macska pedig 5-6-os dobásra; utoléri-e a macska az egeret, mielőtt az egér a 20-as mezőn lévő egérlyukba ér? „Teknős és nyúl” játék: 20 mezőből álló pályán haladnak a „versenyzők”; teknős 1-2-3-4-es dobásra mozdul, nyúl 5-6-ra; az nyer, aki hamarabb ér célba Tippelős feladat: a tanulók házi kedvencei nevének felírása cetlikre; fajonkénti csoportosításuk (kutya, macska, akvárium stb.); a csoportosítás alapján oszlopdiagram készítése; a cetlik kalapba gyűjtése, majd húzás a kalapból; húzás előtt az oszlopdiagram jellemzőinek figyelembevételével tippelés, hogy milyen állat nevét húzzuk majd ki a kalapból	
Valószínűségi kísérletek, például: 3 piros, 3 kék golyó közül 3 golyó húzása, majd 1 piros és 5 kék golyó közül 3 golyó húzása; „Melyik esetben könnyebb 3 egyformát húzni?”, „Tippelj!”, „Végezz 20-20 kísérletet!” Kockákra számokat írunk a szabályostól eltérő módon, például 1; 2; 2; 3; 3; 4; játék ezekkel a kockákkal (Sárkányok erdeje játék)	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	véletlen; „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” esemény; tipp
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik. Tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között. Megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát.

	Tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség. Tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámlálja az egyes kimenetelek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik. A valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

3–4. évfolyam

Az első két évet meghatározó alapozó tevékenységek folytatása mellett ebben az időszakban fokozatosan több szerepet kapnak a fogalmi gondolkodást előkészítő megfigyelések, az összefüggések felfedeztetése, a képi információk feldolgozása és az általánosítás. A tanulók egyre önállóbban értelmezik a hallott, olvasott matematikai tartalmú szövegeket, és maguk is alkotnak ilyeneket szóban és írásban.

A kapcsolatok, összefüggések, feltételezések és magyarázatok felismerése és értelmezése hozzátartozik a fogalmak építéséhez és egyben a kreatív, problémamegoldó és logikai gondolkodás fejlődéséhez.

A tanulási folyamat szerves részeként nagy szerepet kap a vélemények megfogalmazása, meghallgatása, ütköztetése. A tanulók munkájának értékelésében hangsúlyt kap az önismeretet és önértékelést alakító szempontok tudatosítása. Mindezek segítik a tanulókat a felső tagozatba lépéskor az átmeneti nehézségek leküzdésében.

A kis számok körében – az első két évfolyamon – megkezdett számfogalom-alakítást tovább erősítjük a nagyobb számkör segítségével, és tapasztalatot szerzünk a nagyobb számokról. Emellett tevékenységeket végzünk a tört számok és a negatív számok fogalmának alapozására. Fontos továbblépés, hogy a 4. évfolyam végére rutinszerűvé válik az alapműveletek végzése a 100-as számkörben.

A mérési tapasztalatok gazdagodnak, de még mindig a mennyiségek helyes képzetének kialakítása a fontos. Az eszköz nélküli átváltás nem követelmény.
A tanulók a geometriai feladatok során is egyre önállóbban és pontosabban meg tudják fogalmazni észrevételeiket, jellemezni tudják alkotásaikat.

Negyedik évfolyam végére a sok tevékenység eredményeként bizonyos fogalmakról biztos tapasztalattal rendelkeznek, melyekre szükségük lesz a felső tagozaton.
A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma 272 óra. A témaköröknél megadott óraszámokba szükség esetén bele kell építeni az ismeretszerzés mellé a differenciált fejlesztést (felzárkóztatást, tehetséggondozást), a játékos gyakorlást és a számonkérést is.

A 3–4. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszáma: 288 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata	8
Rendszerezés, rendszerképzés	10
Állítások	8
Problémamegoldás	10
Szöveges feladatok megoldása	16
Szám és valóság kapcsolata	8

Számlálás, becslés	10
Számok rendezése	8
Számok tulajdonságai	18
Számok helyi értékes alakja	12
Mérőeszköz használata, mérési módszerek	20
Alapműveletek értelmezése	6
Alapműveletek tulajdonságai	8
Szóbeli számolási eljárások	12
Fejben számolás	16
Írásbeli összeadás és kivonás	12
Írásbeli szorzás és osztás	12
Törtrészek	10
Negatív számok	8
Alkotás térben és síkon	12
Alakzatok geometriai tulajdonságai	12
Transzformációk	10
Tájékozódás térben és síkon	8
Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése	18
Adatok megfigyelése	8
Valószínűségi gondolkodás	8
Összes óraszám:	288

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Válogatás, halmazok alkotása, vizsgálata**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Barkochbázás konkrét tárgyak kirakása nélkül Barkochba játékokban minél kevesebb kérdésre törekvés Személyek, tárgyak, képek, alakzatok, jelek, számok válogatása választott vagy adott szempont, tulajdonság szerint Elkezdett válogatások esetén az elemek közös tulajdonságának felismerése, a válogatás szempontjának megfogalmazása; címkézés, a felismert szempont alapján a válogatás folytatása A halmazba nem való elemek esetén az elemek tulajdonságainak tagadása, a logikai „nem” használata Halmazok képzése tagadó formában megfogalmazott tulajdonság szerint, például *nem kör* Válogatások kétszer kétfelé (két szempont szerint) tárgyi tevékenységgel; az egy helyre kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságainak keresése, értése: a logikai „nem” és a logikai „és” Két halmaz közös részének jellemzése logikai „és”-sel	

	Elemek elhelyezése halmazábrában, a halmazábra egyes részeinek jellemzése, például piros, de nem háromszög; se nem piros, se nem háromszög A kétszer kétfelé (két szempont szerint) válogatás ábrázolása Venn-diagramon Konkrét halmazok közös részéből elemek felsorolása Két szempont egyidejű figyelembevétele, például: háromjegyű és számjegyeinek összege 8; tükrös és négy szöge van A logikai „és” helyes használata két halmaz közös részének jellemzésére Tárgyak, képek, alakzatok, számok válogatása két tulajdonság szerint papírlapra és madzagkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, a papírlappal és a madzagkarikával metszetképzés	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Barkochba játék különféle logikai készleteken többféle szabály szerint, például egyszerű barkochba, fordított barkochba, barkochba két elem egyszerre történő kitalálására, kapcsolati barkochba; ezek mindegyikének kipróbálása hazudósan is Játék tanulók által csoportban készített 3, 4 ábrás kártyakészlettel, tananyaghoz igazított tartalommal Játék tanulók által csoportban készített logikai kártyacsomaggal „Ország, város” játék számokkal: egy-egy oszlopnak egy-egy számtulajdonság felel meg; sorsolt számjegyekből az oszlopoknak megfelelő tulajdonságú számok előállítása „Kapuőr” útválasztó játék két kapuőrrel „Ki jut a várba?” játék Játék logikai lapokkal Tanulók, tárgyak válogatása két tulajdonság szerint két külön hulahoppkarikába, mindkét tulajdonsággal rendelkező elemek helyének keresése, tanulói ötlet alapján a hulahoppkarikák összehúzása (metszetképzés)	*Környezetismeret:* élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	logikai „nem”, logikai „és”

A fejlesztés várt eredményei a	Megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket.

két évfolyamos ciklus végén	Játékos feladatokban személyeket, tárgyakat, számokat, formákat néhány meghatározó tulajdonsággal jellemez. Tudatosan emlékezetébe vési az észlelt tárgyakat, személyeket, dolgokat, és ezek jellemző tulajdonságait, elrendezését, helyzetét. Válogatásokat végez saját szempont szerint személyek, tárgyak, dolgok, számok között. Felismeri a mások válogatásában együvé kerülő dolgok közös és a különválogatottak eltérő tulajdonságát. Folytatja a megkezdett válogatást felismert szempont szerint. Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet. Azonosítja a közös tulajdonsággal rendelkező dolgok halmazába nem való elemeket. Megnevezi egy adott tulajdonság szerint ki nem válogatott elemek közös tulajdonságát a tulajdonság tagadásával. Barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket; Halmazábrán is elhelyez elemeket adott címkék szerint. Adott, címkékkel ellátott halmazábrán elhelyezett elemekről eldönti, hogy a megfelelő helyre kerültek-e; a hibás elhelyezést javítja. talál megfelelő címkéket halmazokba rendezett elemekhez. Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat; értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat. Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg. Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat. Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket. Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Rendszerezés, rendszerképzés**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemek sorozatba rendezése az egyező és eltérő tulajdonságok száma alapján (például: a szomszédos elemek pontosan egy tulajdonságban különbözzenek) A válogatás, osztályozás, rendszerezés alkalmazása más tantárgyak tanulásakor	

	Alkalmilag összeállított készletek és különféle teljes logikai készletek elemeinek egy vagy több szempont szerinti válogatása, rendszerezése tevékenységgel, mozgással Adott halmaz elemeinek rendszerezése megadott szempont szerint, különböző módszerekkel, például: táblázat, fadiagram, ágrajz Teljes rendszert alkotó legfeljebb 48 elemnél a hiány felismerése a rendszerezés elvégzése után Az összes, a feltételeknek megfelelő alkotás felsorolása egyszerű esetekben: 2-3 feltétel esetén, kis elemszámú problémánál	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Logikai lapokból „kígyó” vagy „háló” készítése, a szomszédos elemek között 1-2-3-4 eltérő tulajdonsággal „Királyos játék” logikai lapokkal Logikai készlet elemeinek körberakása egy különbséggel Két elem között további elemek segítségével útvonal építése a szomszédos elemekre vonatkozó feltétel alapján 3×3-as, 4×4-es táblázatba elemek rendezése feltételek alapján, például legyen közös tulajdonság soronként; lerakott elemek átrendezése; hiányzó elemek pótlása Úthálózaton való végighaladás: az elágazásokba útjelző táblákat rakunk a logikai készlet elemeinek tulajdonságai szerint; az úthálózatot a gyerekek végigjárják kezükben egy logikai elemmel; a megfelelő helyre kell érkezniük; az úthálózatot lerajzolják ágrajzként, a saját útvonalukat jelölik „Elvitte a szarka” játék, hiányzó elemek megtalálása Egyszerű logikai készlet készítése csoportmunkában, például tejfölös poharakból; faágakból; spárgákból Logikai készlet elemeiből feltételeknek megfelelő összes elem kiválasztása, ágrajz kiegészítése, alkotása Szendvicsek készítése – összes lehetőség kirakása Sorba rendezős feladat: sorban mindenki rak egy új lehetőséget, például 2 piros, 2 kék gyöngyöt fűz fel fogpiszkálóra, úgy, hogy számít a sorrend; ha nem tud rakni, passzol, aki jót rakott, kap egy zsetont, aki olyat rak, ami már volt, visszaad egy zsetont; amikor már senki sem tud rakni, közösen megbeszélik, hogy miért nincs több a kirakott elemek rendszerezésével Geometriai alkotások során az adott feltételeknek megfelelő alkotások gyűjtése, rendszerezési szempontok keresése tanítói segítséggel, például tetromino elemeinek megalkotása; 3×3-as pontrácson különböző háromszögek alkotása	*Ének-zene:* dallammotívumok sorba rendezése

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Barkochbázik valóságos és elképzelt dolgokkal is, kerüli a felesleges kérdéseket. Két szempontot is figyelembe vesz egyidejűleg. Felsorol elemeket konkrét halmazok közös részéből. Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát; helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket. Keresi az okát annak, ha a halmazábra valamelyik részébe nem kerülhet egyetlen elem sem. Adott elemeket elrendez választott és megadott szempont szerint is. Sorba rendezett elemek közé elhelyez további elemeket a felismert szempont szerint. Két, három szempont szerint elrendez adott elemeket többféleképpen is; segédeszközként használja a táblázatos elrendezést és a fadiagramot. Megkeresi egyszerű esetekben a két, három feltételnek megfelelő összes elemet, alkotást. Megfogalmazza a rendezés felismert szempontjait. Megkeresi két, három szempont szerint teljes rendszert alkotó, legfeljebb 48 elemű készlet hiányzó elemeit, felismeri az elemek által meghatározott rendszert.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**3. Állítások**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott konkrét helyzetről köznyelvi és matematikai tartalmú állítások megfogalmazása szabadon és irányított megfigyelések alapján Konkrét, megfigyeléssel ellenőrizhető állítások igazságának és hamisságának eldöntése Adott halmazra és egyes részeire vonatkozó állítások megfogalmazása Halmazra és a halmaz részhalmazaira vonatkozó állítások igazságának eldöntése Igaz és hamis állítások alátámasztására példák és ellenpéldák keresése, felsorolása Személyekre, tárgyakra, formákra, számokra vonatkozó hiányos állítások kiegészítése igazzá, nem igazzá; kis elemszámú alaphalmazon az összes igazzá tevő elem, elempár megkeresése Lezárt hiányos állítások igazságának megítélése	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
„Telefonos” játék „Rontó” játék „Füllentős” játék csoportban: a csoportok mondanak 3 állítást, 1 hamisat, 2 igazat; a többieknek ki kell találni, melyik a hamis Papírcsíkon egy olyan állítás szerepel, amely két helyen is hiányos, a hiányt konkrét dobozok jelzik; a mondat kiegészítése azzal, hogy a dobozokba elemeket választunk, például: „A … rúd hosszabb, mint a … rúd”, olyan rúdpárok keresése, amelyek igazzá teszik a mondatot, illetve amelyek hamissá „Mastermind” játék színekkel és számokkal	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megítéli, hogy adott halmazra vonatkozó állítás igaz-e vagy hamis. Megfogalmaz adott halmazra vonatkozó állításokat. Értelemszerűen használja a „mindegyik”, „nem mindegyik”, „van köztük…”, „egyik sem…” és a velük rokon jelentésű szavakat. Megfogalmazza a halmazábra egyes részeibe kerülő elemek közös, meghatározó tulajdonságát. Helyesen használja a logikai „nem” és a logikai „és” szavakat, valamint a velük azonos értelmű kifejezéseket. Tudatosan emlékezetébe vés szavakat, számokat, utasítást, adott helyzetre vonatkozó megfogalmazást. Hiányos állításokat igazzá tevő elemeket válogat megadott alaphalmazból. Egy állításról ismeretei alapján eldönti, hogy igaz vagy hamis. Ismeretei alapján megfogalmaz önállóan is egyszerű állításokat. Példákat gyűjt konkrét tapasztalatai alapján matematikai állítások alátámasztására.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	4. Problémamegoldás	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hétköznapi helyzetekben, tevékenységek során felmerülő problémahelyzet felismerése, arra megoldás keresése Hiányzó információk pótlása méréssel, számlálással, információgyűjtéssel Megfogalmazott probléma értelmezése tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással Tevékenységgel, megjelenítéssel értelmezett probléma megoldása	

	A kapott megoldás visszahelyezése a szituációba, a megoldás értelmezése Ellenőrzés: a kapott megoldás megfelel-e a megadott feltételeknek Kérdésfeltevés a problémahelyzet kapcsán Többlépéses cselekvéssor, műveletsor elvégzése visszafelé is Visszafelé gondolkodással következtetéses feladatok megoldása Egyszerű következtetéses szöveges feladatok megoldása, például: tevékenységgel, ábrarajzolással, szakaszos ábrázolással Egyszerű gondolkodtató, logikai feladatok megoldásának keresése Egy- és többszemélyes logikai játékban egy-két lépéssel előre tervezés Többféle megoldási mód keresése, a különböző megoldási módok értékelése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
A gyerekek hétköznapi életével kapcsolatos információk gyűjtése csoportokban, például menetrend, nyitvatartási idő, belépődíjak, árak, étteremben étlap, boltban árak Adatok felhasználása csoportmunkában, például plakát tervezéséhez; képzelt interjú lejátszásához Kirándulás, kulturális program (múzeum-, színházlátogatás) tervezése: útiterv, költségek, időbeosztás, ismertetők Problémák lejátszása szerepjátékként, bábokkal, absztrakt eszközökkel (korong, pálcika, kupakok, színes rudak), például „fejek-lábak” feladat, „megevett gombócok” feladat Logikai rejtvények, történetek „Gondoltam egy számot” Nim játékok Egyszerűbb táblás logikai, stratégiai játékok; kártyajátékok Logikai rejtvények egyszerűbb feladványai, például: sudoku-variációk, Gokigen Naname (Labirintusépítés), Kakuro (Számkeresztrejtvény), Hashiwokakero (Hídépítés), Grafilogika	

A fejlesztés várt eredményei a	A tevékenysége során felmerülő problémahelyzetben megoldást keres. Kérésre, illetve problémahelyzetben felidézi a kívánt, szükséges emlékképet.

két évfolyamos ciklus végén	Megfogalmazott problémát tevékenységgel, megjelenítéssel, átfogalmazással értelmez. Az értelmezett problémát megoldja. A problémamegoldás során a sorrendben végzett tevékenységeket szükség szerint visszafelé is elvégzi. Megoldását értelmezi, ellenőrzi. Kérdést tesz fel a megfogalmazott probléma kapcsán. Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses szöveges feladatokat. Egy- és többszemélyes logikai játékban döntéseit mérlegelve előre gondolkodik.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**5. Szöveges feladatok megoldása**	**Órakeret 16 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveg önálló értelmezése Hétköznapokban felmerülő matematikai tartalmú problémákkal kapcsolatos szöveges feladatok értelmezése, megoldása (például: bajnokság, időbeosztás, vásárlás, sütés-főzés) Szöveges feladatok olvasása, értelmezése, eljátszása, megjelenítése kirakásokkal, rajzokkal önállóan Adatok gyűjtése, lényeges adatok kiemelése Kérdés értelmezése, keresendő adatok azonosítása Adatok különböző típusainak megkülönböztetése, például: felesleges, hiányos Adatok és azok kapcsolatainak megjelenítése valamilyen szimbolikus rajz, matematikai modell segítségével, például művelet, táblázat, szakaszos ábra, nyíldiagram, halmazábra, sorozat Ismeretlen adatok meghatározása a modellen belül Egy-, kétlépéses alapműveletekkel leírható szöveges feladatok megoldása Fordított szövegezésű feladatok értelmezése, megoldása Megoldás értelmezése az eredeti problémára, ellenőrzés Nyelvileg és matematikailag helyes válasz megfogalmazása Szöveges feladatok alkotása hétköznapi szituációkra, adott matematikai modellhez, számfeladathoz	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszélgetés, történetmesélés eseményképekről, ábrákról szabadon és egy-egy részletre fókuszálva is Hétköznapi helyzetekből matematikai tartalmú állítások megfogalmazása Szétvágott szöveg egyes darabjainak értelmezése külön-külön, a darabok összerakása és értelmezése „Mondd ugyanazt kicsit másképp, kicsit egyszerűbben”: szöveg átfogalmazása (egyre egyszerűbb alakra) láncban „Mi változott?” játék mondatokkal: változtatunk egy szót, toldalékot vagy a szavak sorrendjét; „Változott-e a szöveg értelme?” „Egynyelvű szótár” játék: szómagyarázat, esetleg a letakart (nem értett) szó jelentésének kitalálása a szövegkörnyezetből Szöveges feladatban leírt szituáció kirakása különböző eszközökkel, színes rudakkal Többféle modell közül a megfelelők kiválasztása adott szöveges feladathoz „Feladatküldés” szöveges feladatokkal: csoportonként adott helyzethez, képhez, modellhez szöveges feladat alkotása; a feladat továbbadása másik csoportnak, ami visszaküldi a megoldást; a feladatírók ellenőrzik	*Magyar nyelv és irodalom:* az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	felesleges adat

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Értelmezi, elképzeli, megjeleníti a szöveges feladatban megfogalmazott hétköznapi szituációt. Szöveges feladatokban megfogalmazott hétköznapi problémát megold matematikai ismeretei segítségével. Tevékenység, ábrarajzolás segítségével megold egyszerű, következtetéses, szöveges feladatokat. Megkülönbözteti az ismert és a keresendő (ismeretlen) adatokat. Megkülönbözteti a lényeges és a lényegtelen adatokat. Az értelmezett szöveges feladathoz hozzákapcsol jól megismert matematikai modellt. A megválasztott modellen belül meghatározza a keresett adatokat. A modellben kapott megoldást értelmezi az eredeti problémára; arra vonatkoztatva ellenőrzi a megoldást. Választ fogalmaz meg a felvetett kérdésre. Önállóan értelmezi a hallott, olvasott matematikai tartalmú szöveget. Nyelvi szempontból megfelelő választ ad a feladatokban megjelenő kérdésekre.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	6. Szám és valóság kapcsolata	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes szám darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal 10 000-es számkörben Számkörbővítések során valóságos tapasztalatszerzés a nagyobb számokról konkrét számlálással, egyénileg és csoportosan végzett tevékenységekkel (például: 415 kukoricaszem, 120 pálcika/gyerek, 4512 db papír zsebkendő 100-as csomagolású papír zsebkendő segítségével kirakva) Tapasztalatszerzés nagy számok mérőszámként való megjelenéséről a valóságban (például: 4512 cm, 4512 mm, 4512 g, 4512 másodperc) Mennyiségek (hosszúság, tömeg, terület, űrtartalom, idő, pénz) összehasonlítása mérőszámaik alapján, kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációk felismerése, megnevezése 10 000-es számkörben A természetes számok körében a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezések helyes használata Mennyiségekre vonatkozó feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmak helyes használata 10 000-es számkörben A mennyiségi viszonyokat kifejező szavak, nyelvtani szerkezetek helyes használata A mennyiségi viszonyokat kifejező szimbólumok helyes használata szóban és írásban	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Alakzatok rajzolása milliméterpapíron a vonalak mentén; „Hány kis négyzetből áll a bekerített rész?” Különböző számok kivágása négyzethálós füzetből és milliméterpapírból is, például 347 az 3 db 10×10-es négyzet, 4 db 10-es csík és 1 db 7-es csík (fektetve) Mérések különféle mértékegységekben, a mérés pontosságának korlátai, szükséges mértékegységek értő megválasztása, például „Mit mivel és miben mérjünk?”; iskolás gyerekek tömegét grammban mérni felesleges; füzet hosszát érdemes lehet milliméterben megadni, de egy futópálya hosszát nem	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Ismeri két halmaz elemeinek kölcsönösen egyértelmű megfeleltetését (párosítását) az elemszámok szerinti összehasonlításra. Helyesen alkalmazza a feladatokban a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat 10 000-es számkörben. Helyesen érti és alkalmazza a feladatokban a „valamennyivel” több, kevesebb fogalmakat. Érti és helyesen használja a több, kevesebb, ugyanannyi relációkat halmazok elemszámával kapcsolatban, valamint a kisebb, nagyobb, ugyanakkora relációkat a megismert mennyiségekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő, terület, pénz) kapcsolatban 10 000-es számkörben. Használja a kisebb, nagyobb, egyenlő kifejezéseket a természetes számok körében. Helyesen használja a mennyiségi viszonyokat kifejező szavakat, nyelvtani szerkezeteket. Megfelelő szókincset és jeleket használ mennyiségi viszonyok kifejezésére szóban és írásban.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**7. Számlálás és becslés**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számlálások egyesével, kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel oda-vissza 10 000-es számkörben eszközökkel (például: hétköznapi tárgyak, abakusz, pénz) és eszközök nélkül Tapasztalatszerzés darabszámok, mennyiségek becslésével kapcsolatban 10 000-es számkörben Becslés szerepének, korlátainak tudatosítása Becslési módszerek ismerete, közelítő számítás, kerekítés, közelítés pontosítása, becslés finomítása, újrabecslés valóságos dolgokkal, mennyiségekkel gyakorlati helyzetekben (például vásárlás), számítások ellenőrzésekor Becslések értékelése	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Nagy számok előfordulása mérőszámként: „Hány darab 5 forintos szükséges egymás mellé rakva, egymásra rakva például 1 méterhez, 10 méterhez; 1 kg-hoz, 10 kg-hoz”; „1000 db, 10 000 db 5 forintos milyen hosszú egymás mellé rakva, milyen magas egymásra rakva, milyen nehéz, miben lehetne tárolni, mennyi idő alatt lehetne leszámlálni ennyi darabot?”; „Mire elég 1000, 10 000 másodperc? Mire elég 1000, 10 000 perc?” Abakuszon, szorobánon számlálás	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek szerepe, használata

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megszámlál és leszámlál; adott (alkalmilag választott vagy szabványos) egységgel meg- és kimér a 10 000-es számkörben; oda-vissza számlál kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel. Ismeri a következő becslési módszereket: közelítő számlálás, közelítő mérés, mérés az egység többszörösével; becslését finomítja újrabecsléssel.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	8. Számok rendezése	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok nagyság szerinti összehasonlítása művelettel megadott alakokban is (például: 2000/2, 500·2, 1250–250): melyik nagyobb, mennyivel nagyobb, (körülbelül) hányszor akkora, hányada Mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal vagy a <, >, = jelekkel Számegyenes rajzolása a számok helyének jelölésével 10 000-es számkörben Számegyenes irányának, egységének megadása két szám kijelölésével Leolvasások a számegyenesről; számok, műveletes alakban megadott számok (például: 300–160, 40·20) helyének megkeresése a számegyenesen 10 000-es számkörben	

	Számok, mennyiségek nagyság szerinti sorba rendezése, helyük megtalálása a számegyenesen Számok helyének azonosítása különböző tartományú és léptékű számtáblákon, például: 300-tól 400-ig egyesével; 1200-tól 2850-ig tízesével Számok egyes, tízes, százas, ezres szomszédainak ismerete 10 000-es számkörben Számok tízesekre, százasokra, ezresekre kerekítése 10 000-es számkörben	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Kukás” játék három vagy négy dobókocka segítségével alkotott számokkal Különféle módon megadott számok (például építőjáték-elemekkel, abakusszal, pénzzel) rendezése növekvő vagy csökkenő sorba „Mi változott?” játék madzagra csipeszelt számokkal Számok pontos helyének megtalálása egyre kisebb léptékű számegyenesek segítségével Számegyenes léptékének meghatározása olyan számegyenesen, ahol ismert két szám, valamint a köztük lévő egységek száma	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	százas számszomszéd, ezres számszomszéd, kerekítés

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Nagyság szerint sorba rendez számokat, mennyiségeket. Megadja és azonosítja számok sokféle műveletes alakját. Megtalálja a számok helyét, közelítő helyét egyszerű számegyenesen, számtáblázatokban, a számegyenesnek ugyanahhoz a pontjához rendeli a számokat különféle alakjukban a 10 000-es számkörben. Megnevezi a 10 000-es számkör számainak egyes, tízes, százas, ezres szomszédjait, tízesekre, százasokra, ezresekre kerekített értékét.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**9. Számok tulajdonságai**	**Órakeret 18 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok kifejezése művelettel megadott alakokkal	

	Párosság és páratlanság fogalmának értelmezése párosítással és két egyenlő részre osztással a 10 000-es számkörben Hármasával, négyesével, ötösével… és 3, 4, 5… egyenlő darabszámú csoportból kirakható számok megfigyelése és gyűjtése különféle eszközökkel végzett csoportosítások, építések, megfigyelések során Háromszögszámok, négyzetszámok gyűjtése különféle eszközökkel végzett alkotások során Számok jellemzése más számokhoz való viszonyukkal, például: adott számnál nagyobb, kisebb valamennyivel, adott számnak a többszöröse Számok formai tulajdonságainak megfigyelése: számjegyek száma, számjegyek egymáshoz való viszonya, számjegyeinek összege Számok tartalmi, formai jellemzése, egymáshoz való viszonyuk kifejezése kitalálós játékokban A római számjelek közül az I, V, X, L, C, D M jelek, valamint az ezekből képezhető számok írása, olvasása a hétköznapi helyzetekben, például: óra, keltezés, kerületek jelölése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Ország, város” játék számtulajdonságokkal Számtulajdonságokra épülő bűvésztrükkök megismerése, megértése Háromszögszámok, négyzetszámok kirakása például színes rudakkal, korongokkal, négyzethálón történő bekerítéssel, szöges táblán „Hoci, nesze” játék Felcsavart számegyenes: papírcsík felcsavarása szabályos három-, négyszög alapú hasáb alakú dobozra, majd a hajtások közé a számok felírása egyesével növekedve; annak megfigyelése, hogy mely számok kerültek azonos lapra; képzeletben további számok vizsgálata a felismert szabályosság szerint Római számokhoz kapcsolódó gyufarejtvények megoldás	*Környezetismeret:* a lakóhely története, római számok megfigyelése régi épületeken

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	három- és négyjegyű számok, római számok

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Számokat jellemez tartalmi és formai tulajdonságokkal. Számot jellemez más számokhoz való viszonyával. Ismeri a római számjelek közül az I, V, X, L, C, D, M jeleket, hétköznapi helyzetekben felismeri az ezekkel képzett számokat.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**10. Számok helyi értékes alakja**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportosítások, beváltások tízes számrendszerben különféle eszközökkel a 1000-es és 10 000-es számkörben, például előre csomagolt, illetve jól csomagolható tárgyakkal, pénzekkel, abakusszal Mérések különböző egységekkel és többszöröseikkel Leltárak készítése tízes számrendszerben az elvégzett tevékenységek alapján 1000-es és 10 000-es számkörben Számok ezresekre, százasokra, tízesekre és egyesekre bontott alakjainak előállítása, felismerése nem csak rendezett alakban eszközzel (például: pénz) és eszköz nélkül Számok írása, olvasása helyiérték-táblázat alapján A helyi értékek egymáshoz való viszonyának megértése Számok számjegyeinek helyi, alaki és valódi értéke tapasztalatok alapján Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalmának ismerete Számok írása, olvasása számrendszeres, azaz helyi értékes alakjukban, 10 000-es számkörben Számok nagyság szerinti összehasonlítása hallás alapján és leírt jelük alapján 10 000-es számkörben	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Apró tárgyak csoportosítása, beváltása, leltározása tojásokkal, tojástartóval a számlálás megkönnyítésére Apró tárgyak kifizetése legkevesebb érmével (1, 10, 100 és 1000 forintossal), például „Minden babszem 1 forint” Leltározás alapján helyiérték-táblázat bevezetése Tevékenységek Dienes-készlettel Számok megjelenítése abakuszon, szorobánon „Kukás” játék három vagy négy dobókockával alkotott számokkal „Ki vagyok én?” játék számokkal, például a tízes helyi értéken 5, az egyes helyi értéken kettővel kisebb, a százasok helyén páratlan szám áll; a meghatározások fokozatosan vezessenek a megoldáshoz	

Letakart számjegyek esetén számok összehasonlítása Számok valódi értékének változtatása a számjegyek felcserélésével, a változás irányának és mértékének meghatározása	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	helyi érték, alaki érték, valódi érték, százas, ezres, tízezres, helyiérték-táblázat, tízes számrendszer

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Összekapcsolja a tízes számrendszerben a számok épülését a különféle számrendszerekben végzett tevékenységeivel. Érti a számok ezresekből, százasokból, tízesekből és egyesekből való épülését, ezresek, százasok, tízesek és egyesek összegére való bontását. Érti a számok számjegyeinek helyi, alaki, valódi értékét. Helyesen írja és olvassa a számokat a tízes számrendszerben 10 000-ig.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**11. Mérőeszköz használata, mérési módszerek**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségek érzékszervi összehasonlítása Mennyiségek összemérése Mérési módszerek alkalmazása Mennyiségek becslése, kimérése, megmérése szabványmértékegységek közül a következőkkel: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg Hétköznapi tapasztalatok szerzése a szabványmértékegységek nagyságáról Szabványos mérőeszközök használata Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok közti tájékozódás; időbeli relációt tartalmazó szavak értő használata Időpontok leolvasása különféle órákról, időtartamok meghatározása Időbeli tájékozódás, időbeli periódusok kapcsolatai; időbeli relációt tartalmazó szavak értelmezése Időpontok és időtartamok közötti összefüggés megértése Különböző hazai és külföldi pénzek címleteinek megismerése 10 000-es számkörben Összefüggések megtapasztalása a mennyiségek nagysága, az egység nagysága és a mérőszámok között Mértékváltás eszköz segítségével	

	Nagyobb pénzek címleteinek felváltása, kisebb pénzek beváltása hazai és külföldi pénzegységekkel egyaránt Takarékosság fontosságának megértése elvégzett mérésekre alapozva (például: csöpögő csapból elpazarolt vízmennyiség; műanyag flakon térfoglalása a szelektív kukában eredeti méretben és összenyomva) Síkbeli alakzatok kerületének becslése, mérése alkalmi és szabványegységekkel különféle eszközök segítségével (például: fonal, négyzetrács, vonalzó) Síkbeli alakzatok területének becslése, mérése különféle alkalmi egységekkel való lefedéssel vagy darabolással (például: körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal) A terület és kerület szavak értő használata	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Osztályterem kicsinyített makettjének elkészítése Teli bevásárlószatyor tömegének becslése, mérése, kiszámolása Süteménykészítés recept alapján, a hozzávalók kimérése Iskolai vagy osztályelőadás időbeosztásának elkészítése Kerület mérése, például az alakzat madzaggal való körbemérésével, az alakzat görgetésével félegyenesen Szabálytalan és szabályos alakzatok lefedése például körlapokkal, mozaiklapokkal, négyzetlapokkal; lefedés után annak vizsgálata, hogy melyik fedi legpontosabban az alakzatot Tenyér körberajzolása négyzethálón, a tenyér nagyságának becslése kis négyzetekben; kis négyzetek számlálása; a tenyér méretének meghatározása négyzetcentiméterben Területfoglaló játékban a megszerzett területek „okos” számlálása „Lefedő” játék: 10×10-es négyzetben felváltva téglalapokat fed le két játékos színes rudakkal; 2 kockával dobnak; a dobott számok szorzata a lefedhető téglalap négyzeteinek száma; a téglalapot tetszőlegesen lehet lefedni úgy, hogy még beleférjen a nagy négyzetbe, és illeszkedjen vagy egy korábbi téglalap oldalához, vagy a nagy négyzet oldalához	*Testnevelés és sport*: időre futás. *Ének-zene*: metronóm. *Környezetismeret*; technika, *életvitel és gyakorlat*: napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. *Magyar nyelv és irodalom:* változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	kerület, km, ml, cl, g, dkg

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megbecsül, mér alkalmi és szabványos mértékegységekkel hosszúságot, tömeget, űrtartalmat és időt. Helyesen alkalmazza a mérési módszereket, használ skálázott mérőeszközöket, helyes képzete van a mértékegységek nagyságáról. Helyesen használja a hosszúságmérés, az űrtartalommérés és a tömegmérés szabványegységei közül a következőket: mm, cm, dm, m, km; ml, cl, dl, l; g, dkg, kg.

	Ismeri az időmérés szabványegységeit: az órát, a percet, a másodpercet, a napot, a hetet, a hónapot, az évet. Ismer hazai és külföldi pénzcímleteket 10 000-es számkörben. Alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között. Összeveti azonos egységgel mért mennyiség és mérőszáma nagyságát, összeveti ugyanannak a mennyiségnek a különböző egységekkel való mérésekor kapott mérőszámait. Megméri különböző sokszögek kerületét különböző egységekkel. Területet mér különböző egységekkel lefedéssel vagy darabolással. Alkalmazza a felváltást és beváltást különböző pénzcímletek között. Ismer a terület és kerület mérésére irányuló tevékenységeket.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**12. Alapműveletek értelmezése**	**Órakeret 6 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összeadás és kivonás értelmezései és kapcsolatuk 1000-es, 10 000-es számkörben Szorzás és osztás értelmezései és kapcsolatuk a 10 000-es számkörben Maradékos osztásra vezető tevékenységek végzése, feladatok megoldása Műveletről szöveges feladat, ábra készítése; műveletek eljátszása, lerajzolása, szöveggel értelmezése Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveletek megértése A műveletekben szereplő számok megnevezésének ismerete, megértése: tényezők, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék Zárójel használata konkrét esetekben megfogalmazott problémák leírásához, megoldásához	
Javasolt tevékenységek		**Kapcsolódási pontok**

Maradékos osztás lejátszása pénzekkel, részekre osztással Adott kirakáshoz, ábrához többféle művelet keresése, leírása Adott kirakás, ábra tagolása, majd a tagolás alapján zárójelet tartalmazó műveletsorok felírása, például szöges táblán kifeszített 8×7-es terület tagolása szívószállal, négyzethálón körülkerített 12×36-os terület tagolása vonalzóval húzott egyenesekkel Összetett szöveges feladatok leírása egy műveletsorral; több műveletsor közül az adott szöveges feladathoz illő modell kiválasztása; műveletsorhoz szöveges feladat fogalmazása „feladatküldéssel”	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	tag, tényező, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék, maradékos osztás, zárójel

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Helyesen értelmezi a 10 000-es számkörben az összeadást, a kivonást, a szorzást, a bennfoglaló és az egyenlő részekre osztást. Hozzákapcsolja a megfelelő műveletet adott helyzethez, történéshez, egyszerű szöveges feladathoz. Értelmezi a műveleteket megjelenítéssel, modellezéssel, szöveges feladattal. Helyesen használja a műveletek jeleit. Megérti a következő kifejezéseket: tagok, összeg, kisebbítendő, kivonandó, különbség, tényezők, szorzandó, szorzó, szorzat, osztandó, osztó, hányados, maradék. Szöveghez, valós helyzethez kapcsolva zárójelet tartalmazó műveletsort értelmez, elvégez. Szöveges feladatokban a különböző kifejezésekkel megfogalmazott műveleteket megérti. Szöveget, ábrát alkot matematikai jelekhez, műveletekhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**13. Alapműveletek tulajdonságai**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti tulajdonságok megfigyelése tapasztalások során: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága; összeg, különbség szorzása, szorzat széttagolása Műveleti tulajdonságok alkalmazása számolási eljárásokban, szöveges feladatokban, ellenőrzésnél	

	Hiányos művelet és műveletsorok megoldása az eredmény ismeretében a művelet megfordításával is 10 000-ig Műveletekben szereplő számok változtatása közben az eredmény változásának megfigyelése; a tapasztalatok alkalmazása számolásnál Műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése; alkalmazása ellenőrzéshez és a számolási módok egyszerűsítésére	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Babos” játék számokat képviselő papírlapokkal, színes rudakkal Számépítések, például: célszám megközelítése adott számjegyekkel és műveleti jelekkel Gondolt számmal való műveletvégzés: ha páros, el kell osztani 2-vel, ha páratlan, akkor meg kell szorozni 3-mal és hozzá kell adni 1-et; a műveletsort addig kell ismételni, amíg a végére nem érünk	*Magyar nyelv és irodalom:* kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Számolásaiban felhasználja a műveletek közti kapcsolatokat, számolásai során alkalmazza konkrét esetekben a legfontosabb műveleti tulajdonságokat. Megold hiányos műveletet, műveletsort az eredmény ismeretében, a műveletek megfordításával is. Alkalmazza a műveletekben szereplő számok (kisebbítendő, kivonandó és különbség; tagok és összeg; tényezők és szorzat; osztandó, osztó és hányados) változtatásának következményeit.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**14. Szóbeli számolás eljárások**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számolási eljárások a műveletek értelmezései alapján 10 000-es számkörben Számolási eljárások szám- és műveleti tulajdonságok felhasználásával 10 000-es számkörben A 100-as számkörben tanult számolási eljárások gyakorlása és analógiák alapján történő kiterjesztése a 10 000-es számkörre kerek tízesekkel és kerek százasokkal való számolás során A 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás és a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódás kapcsolatának megértése	

	Műveletek eredményének észszerű becslése, a becslés során kapott eredmény értékelése, alkalmazása Teljes négyjegyűek összegének, különbségének százasokra kerekített értékekkel való becslése Teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatának becslése Hétköznapi helyzetekben alkalmazható észszerű becslés megválasztása, a becslés pontosságának ellenőrzése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Adott pénzösszeg kirakása valódi pénzekkel; a kirakás érméinek leltározása táblázatban; minden pénzérmének a tízszeres értékű pénzre cserélése, majd leltározása táblázatban; a balra tolódás és a vagyon tízszereződésének megfigyelése Teljes három- vagy négyjegyű számok közelítő értékének helyettesítése színes rudakkal; az eredeti számok összegének és különbségének becslése színes rudak segítségével Bevagdalt, hajtogatható kartonlappal az összeg közelítése az egyes helyi értékek fokozatos felfedésével Szorzat kiszámítása az egyik tényező felezésével, a másik tényező kétszerezésével	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Alkalmazza a számolást könnyítő eljárásokat. Érti a 10-zel, 100-zal, 1000-rel való szorzás, osztás kapcsolatát a helyiérték-táblázatban való jobbra, illetve balra tolódással, fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a számok 10-zel, 100-zal, 1000-rel történő szorzásakor és maradék nélküli osztásakor. Elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt. Teljes négyjegyűek összegét, különbségét százasokra kerekített értékekkel megbecsüli, teljes kétjegyűek két- és egyjegyűvel való szorzatát megbecsüli.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	15. Fejben számolás	Órakeret 16 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fejben számolás egyes lépéseinek megértése, begyakorlása eszközökkel; az eszközök szükség szerinti használata feladatok során Teljes kétjegyűek összeadása, kivonása A kisegyszeregy, annak megfelelő bennfoglalások és egyenlő részekre osztások emlékezetből való ismerete Fejszámolás gyakorlása 100–as számkörben Fejszámolás a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során, például: szorzótáblák; Fejszámolás a 10 000-es számkörben kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben,	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
„Céltáblára” lövések, például 6 lövés összegével 100-at kell elérni; a 37-esre kell „dobni” annyiszor, hogy az eredmény 400 és 700 között legyen „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból Tanulók által készített játékok a számolás gyakorlásához „Darts” játék során a pontok számolása, kiszállás lehetősége	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	kerek százas, kerek ezres

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Fejben pontosan összead és kivon a 100-as számkörben. Emlékezetből tudja a kisegyszeregy és a megfelelő bennfoglalások, egyenlő részekre osztások eseteit a számok tízszereséig. Érti a szorzó- és bennfoglaló táblák kapcsolatát. Fejben pontosan számol a 100-as számkörben egyjegyűvel való szorzás és maradék nélküli osztás során. Fejben pontosan számol a 10 000-es számkörben a 100-as számkörben végzett műveletekkel analóg esetekben.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	16. Írásbeli összeadás és kivonás	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írásbeli műveleti eljárások alapozása, megértése a számrendszeres gondolkodás továbbépítésével és különféle eszközökkel Az írásbeli összeadás algoritmusának fokozatos megismerése: továbbvitel az egyes, a tízes, a százas helyi értéken Hiányos összeadások gyakorlása az írásbeli kivonás előkészítésére Az írásbeli kivonás algoritmusának megismerése pótlással, elvétellel a különbség változása alapján A kivonás pótlásos eljárásának begyakorlása Az írásbeli összeadás és kivonás eredményének becslése célszerűen kerekített értékekkel; az eredmény összevetése a becsléssel; szükség esetén ellenőrzés az ellentétes művelettel	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
„Nyugták, blokkok gyűjtése, ellenőrzése („Jól számolt-e a gép?”) Összeadás, kivonás elvégzése abakusszal, szorobánnal Írásbeli összeadás lejátszása „Tökéletes pénztárgéppel”: a gép a tíz egyforma címletű pénzt kiveszi, és a következő fiókba beletesz egy tízszer akkora címletűt, majd kiírja a fiók tartalmát „Betűrejtvények” írásbeli számoláshoz: betűkkel helyettesített számjegyek kitalálása írásbeli összeadás szabályainak segítségével, például RÉT + RÉT = KERT „Számalkotó” játék írásbeli műveletekkel: írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	írásbeli művelet, hiányos összeadás, pótlás
A fejlesztés várt eredményei a	Helyesen végzi el az írásbeli összeadást, kivonást.

két évfolyamos ciklus végén	

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**17. Írásbeli szorzás és osztás**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Több egyenlő tag írásbeli összeadása Az írásbeli szorzás algoritmusának begyakorlása egyjegyű szorzóval Írásbeli szorzás kerek tízesekkel Írásbeli szorzás teljes kétjegyűekkel két lépésben Írásbeli osztás szemléltetése pénzekkel, részekre osztással Írásbeli osztás egyjegyű osztóval, visszaszorzással, kivonással Többféle módon való becslés és ellenőrzés megismerése a szorzat, hányados nagyságrendjének meghatározásához, a számolás ellenőrzéséhez	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Hiányos írásbeli szorzásban, osztásban a hiányzó számjegyek megtalálása Írásbeli műveletekben szereplő számjegyek sorsolása dobókockával; a dobott értékek tetszőleges helyi értékre írhatók; az nyer, aki a legnagyobb, legkisebb vagy adott célszámhoz legközelebbi eredményt tudja kiszámolni a felírt számaiból Érdekes számolások, például a 37 szorzása egyjegyű számokkal; kedvenc egyjegyű szám szorzása 777-tel, majd 143-mal; 2520 osztása egyjegyű számokkal	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	visszaszorzás

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Helyesen végzi el az írásbeli szorzást egy- és kétjegyű szorzóval, az írásbeli osztást egyjegyű osztóval. Elvégzi a feladathoz szükséges észszerű becslést, mérlegeli a becslés során kapott eredményt. Megoldását értelmezi, ellenőrzi.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**18. Törtrészek**	**Órakeret 10 óra**

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egész egyenlő részekre osztása, az egységtörtek értelmezése, megnevezése (például: 1 ketted) különféle mennyiségeken (hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület) különféle tevékenységekkel (például: méréssel, papírhajtogatással, színezéssel) Az egységtörtek többszöröseinek előállítása, értelmezése, megnevezése (például: 2 harmad) különféle mennyiségeken különféle tevékenységekkel, többféle egységválasztással Egészek és törtrészek kirakása, megjelenítése más törtrészekkel Törtrészekkel ábrázolt törtek nagyság szerinti összehasonlítása, egyenlők keresése	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
„Lépj hozzám!” játékos feladat 1 ketted, 1 negyed, 1 nyolcad előállítása felezésekkel papírhajtogatással 1 harmad, 1 hatod, 1 tizenketted előállítása papírcsík hajtogatásával Törtrészek kirakása színes rudakkal az egész változtatásával is Törtrészek kirakása mozaiklapokkal (szabályos hatszög, trapéz, rombusz, háromszög) Alkotás törtrészeknek megfelelően, például „Alkoss úgy valamit, hogy a 2 harmad része sárga legyen!” „Pizzarendelős” feladat: 2 különböző színű papírtányért sugara mentén bevágva összecsúsztatunk; az egyik tányéron beosztások vannak (például 12 egyenlő részre van osztva), így adott törtrészeket tudunk ábrázolni; különböző beosztású tányérokon csak bizonyos törteket lehet „kiforgatni”, például 1 negyedet kezdetben a 4-es, majd a 8-as, a 12-es beosztású tányéron tudják kiforgatni, viszont a 10-esen nem Memóriajáték különféleképpen ábrázolt törtrészekkel	*Technika és tervezés:* hajtogatások

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	egész, törtrész, egységtört

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Tevékenységekkel megjelenít egységtörteket és azok többszöröseit különféle mennyiségek és többféle egységválasztás esetén. A kirakást, a mérést és a rajzot mint modellt használja a törtrészek összehasonlítására. .

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**19. Negatív számok**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az „előtt” és „után” térbeli és időbeli értelmezése Tapasztalatszerzés irányított mennyiségekről a térben (például: emeletek, tengerszinthez viszonyított magassági szintek); az „alatta” és „felette” értelmezése a síkon és a térben Hőmérséklet mérése, hőmérő leolvasása (levegő, folyadék) Hőmérőmodell használata Tapasztalatszerzés a vagyon, készpénz és adósság kapcsolatairól kirakásokkal, rajzos feladatokkal és diagramon való ábrázolással A negatív szám megjelenítése különböző tevékenységek során Konkrét helyzetben a mennyiségek összehasonlítása, döntés a mennyiségek növekedéséről, csökkenéséről, megmaradásáról	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Saját idővonal készítése: születésem vagy iskoláskorom előtt, után történt események, például szüleim születése, házassága, testvéreim születése, óvodáskor, iskoláskor Világtérképről tengerszinthez mért magasságok és mélységek leolvasása Fagypont alatti hőmérsékletek mérése, például télen, hűtőszekrényben, fagylalt, jégkocka segítségével „Időjárás-jelentős” játék: a bemondó ismerteti a hőmérséklet változásait szóban vagy diagram alapján; a nézők saját hőmérőmodelljükön jelenítik meg a pillanatnyi hőmérsékletet „Gazdálkodj okosan” játék rövidített változatban készpénzzel és adósságcédulákkal: a játékosok kölcsönt vehetnek fel a vásárláshoz, ekkor ugyanannyi készpénzt és adósságcédulát kapnak	*Környezetismeret:* hőmérséklet mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet)

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	pozitív, negatív

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A negatív egész számokat irányított mennyiségként (hőmérséklet, tengerszint alatti magasság, idő) és hiányként (adósság) értelmezi. Nagyság szerint összehasonlítja a természetes számokat és a negatív egész számokat a használt modellen belül.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**20. Alkotás térben és síkon**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Építések térbeli építőelemekből, testekből, lapokból, testhálókból, élvázépítőkből szabadon, másolással, megadott feltétel szerint Különböző téglatestek alkotása adott feltételek szerint Építések és alkotások, alaprajzok, nézetek, hálók alapján egyszerűbb esetekben Egyszerű testek alaprajzának, nézeteinek, hálójának azonosítása és annak ellenőrzése megalkotással Síkbeli alkotások szabadon, másolással, megadott feltétel szerint: kirakások mozaiklapokkal, nyírás, tépés, hajtogatás, alakzatok határvonalainak elkészítése pálcákból, szívószálból vagy gumival kifeszítve, rajzolás (szabad kézzel, vonalzóval, alaklemezzel, körzővel) Alaklemez, vonalzó és körző helyes használatának gyakorlása játékos feladatok során Sokszögek előállítása nyírással, hajtogatással, pálcikákkal, gumikarika kifeszítésével, vonalzós rajzolással adott feltételek szerint Sorminták, terülőminták kirakása, folytatása, tervezése síkban, térben, a szimmetriák megfigyelése Szimmetrikus alakzatok létrehozása térben és síkban (például: építéssel, kirakással, nyírással, hajtogatással, festéssel), és a szimmetria meglétének ellenőrzése választott módszerrel (például: tükör, hajtogatás) Adott feltételeknek megfelelő minél több alakzat, minta előállítása, az összes lehetséges alkotás keresése, az alakzatok megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok kiemelése	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Építés színes rudakból, legóból, építőkockákból, dobozokból nézetek, alaprajzok alapján „Szobasarok” cipősdobozból, belehelyezett játék megvilágítása 3 irányból; az árnyékok vizsgálata „Szobasarok” négyzethálós falaira rajzolt árnyékok alapján építés színes rudakból Feltételek, minták alapján kirakások mozaiklapokból, logikai készlet elemeiből Rövid ideig látott képről másolat készítése a vizuális memória fejlesztésére Adott síkidomokból téglatest építése 3 különböző méretben adott szívószálakból testek fűzése úgy, hogy egy testhez 6 db szívószál használható; az összes különböző test megalkotása A tanulók körben ülnek; mindenki egy nézőpontból látja a középre helyezett építményt; a szóban kérhető és adható információk alapján mindenki megépíti az építményt, vagy alaprajzot készít hozzá Geometriai fejtörők, például tangram, gyufarejtvények „Lakótelepi panoráma” rejtvény megfejtése színes rudak segítségével	*Vizuális kultúra:* mozaikkép alkotása, előre elkészített háromszög, téglalap felhasználásával *Technika és tervezés:* dobókocka, téglatest alakú doboz készítése. *Technika és tervezés:* dobozokból bútorok építése *Vizuális kultúra:* a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Szabadon épít, kirak formát, mintát adott testekből, síklapokból. Minta alapján létrehoz térbeli, síkbeli alkotásokat. Sormintát, síkmintát felismer, folytat. Alkotásában követi az adott feltételeket. Testeket épít élekből, lapokból; elkészíti a testek élvázát, hálóját; testeket épít képek, alaprajzok alapján; elkészíti egyszerű testek alaprajzát. Síkidomokat hoz létre különféle eszközök segítségével. Alaklemezt, vonalzót, körzőt használ alkotáskor. Megtalálja az összes, több feltételnek megfelelő építményt, síkbeli kirakást.

	Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon. Megfogalmazza az alkotásai közti különbözőséget.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	21. Alakzatok geometriai tulajdonságai	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válogatások előállított és gyűjtött testek között szabadon Halmazokba rendezett testek, síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, halmazok címkézése Testek, síkbeli alakzatok halmazokba rendezése közös tulajdonság alapján Halmazba nem tartozó alakzatok keresése Testek jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése megnevezése: sík vagy görbe felületek, „lyukas”, „tükrös”, „van-e bemélyedése” Sokszöglapokkal határolt egyszerű testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megfigyelése Válogatások előállított és megadott síkidomok között szabadon Síkbeli alakzatok jellemző tulajdonságainak keresése, megfigyelése, megnevezése: egyenes vagy görbe határvonalak, szakaszok, „lyukasság”, „tükrösség”, „van-e bemélyedése” A létrehozott síkbeli és térbeli alkotások, mintázatok jellemzése megfigyelt tulajdonságaikkal Egyszerű szögletes testek lapjainak, éleinek, csúcsainak megszámlálása Környezetükből gyűjtött testek közül a téglatestek kiválogatása Téglatest tulajdonságainak megfigyelése tevékenységek során: lapok alakja, egy csúcsból induló élek száma, élek hossza, az élek, lapok egymáshoz való viszonya, test tükörszimmetriája Téglatest egybevágó lapjainak felismerése Kocka kiemelése a téglatestek közül élek, lapok alapján Előállított vagy megadott sokszögek jellemzése felismert tulajdonságokkal	

	Sokszögek oldalainak és csúcsainak megszámlálása, oldalak összemérése hajtogatással, szögek összemérése egymásra illesztéssel Derékszög előállítása elfordulással, hajtogatással Derékszögnél kisebb, nagyobb szögek előállítása elforduló mozgással; hozzámérés a hajtogatott derékszöghöz Téglalap tulajdonságainak megfigyelése: szögek, oldalak, szimmetria Téglalap szögei egyenlőségének megmutatása egymásra hajtással Téglalap egyenlő hosszúságú oldalainak keresése hajtogatással Négyzet kiemelése a téglalapok közül oldalai és szimmetriái alapján Testek, síkbeli alakzatok jellemzése tulajdonságok alapján	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Barkochbázás a teremben lévő tárgyak geometriai tulajdonságai alapján Egyszerű szögletes testek építése pálcikákból és gyurmagolyókból Egyszerű szögletes testek élvázának építése szívószálakból Dobozok szétvágása a test lapjainak és hálójának vizsgálatához Dobozok lapjainak leragasztása különböző színű papírokkal „Élőkép” alkotása csoportban, például kocka, téglatest, gúla megjelenítése „Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!” játék, sokszögek megjelenítése Sokszögek építése szívószálakból Sokszögek kifeszítése befőttes gumival szöges táblán; a kifeszített alakzatok vizsgálata „Saját testen jeleníts meg derékszöget!”, például ujjak, kar, láb, mérlegállás Derékszög hajtogatása szabálytalan alakú papírból Gyurmából vagy agyagból készült téglatest szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk; úgy, hogy ne kapjunk téglatesteket; úgy, hogy kockát is kapjunk; kocka szeletelése úgy, hogy téglatesteket kapjunk Párhuzamos szélű papírcsíkból négyszögek nyírása; a keletkező négyszögek csoportosítása; annak megfigyelése, hogy hogyan kell	

nyírni ahhoz, hogy téglalapot kapjunk; téglalapból négyzet nyírása, négyzetből téglalap nyírása A4-es papírból hajtással és tépéssel négyzet készítése; a hulladék részből ismét négyzet készítése, ennek ismétlése egészen addig, amíg lehetséges	*Technika és tervezés:* hajtogatások
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	lap, él, téglatest, kocka, szög, derékszög

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Megkülönböztet, azonosít egyedi, konkrét látott, hallott, mozgással, tapintással érzékelhető tárgyakat, dolgokat, helyzeteket, jeleket. Személyek, tárgyak, dolgok, szavak, számok közül kiválogatja az adott tulajdonsággal rendelkező összes elemet. Két meghatározott tulajdonság egyszerre történő figyelembevételével szétválogat adott elemeket: tárgyakat, személyeket, szavakat, számokat, alakzatokat. Megkülönbözteti és szétválogatja szabadon választott vagy meghatározott geometriai tulajdonságok szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat;. Megfigyeli az alakzatok közös tulajdonságát, megfelelő címkéket talál megadott és halmazokba rendezett alakzatokhoz. Megtalálja a közös tulajdonsággal nem rendelkező alakzatokat. Megnevezi a tevékenységei során előállított, válogatásai során előkerülő alakzatokon megfigyelt tulajdonságokat. Mgnevezi a sík és görbült felületeket, az egyenes és görbe vonalakat, szakaszokat tapasztalati ismeretei alapján. Megnevezi a háromszögeket, négyszögeket, köröket. Megkülönböztet tükrösen szimmetrikus és tükrösen nem szimmetrikus síkbeli alakzatokat. Megszámlálja az egyszerű szögletes test lapjait. Megnevezi a téglatest lapjainak alakját, felismeri a téglatesten az egybevágó lapokat, megkülönbözteti a téglatesten az éleket, csúcsokat. Tudja a téglalap oldalainak és csúcsainak számát, összehajtással megmutatja a téglalap szögeinek egyenlőségét. Megmutatja a téglalap azonos hosszúságú oldalait és elhelyezkedésüket, megmutatja és megszámlálja a téglalap átlóit és szimmetriatengelyeit.

	Megfigyeli a kocka mint speciális téglatest és a négyzet mint speciális téglalap tulajdonságait. Megnevezi megfigyelt tulajdonságai alapján a téglatestet, kockát, téglalapot, négyzetet. Megfigyelt tulajdonságaival jellemzi a létrehozott síkbeli és térbeli alkotást, mintázatot.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**22. Transzformációk**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szimmetriák, tükörképek megfigyelése a természetes és az épített környezetben térben és síkban Tárgyak, építmények, képek tükörképének megfigyelése térben, síkban tükör segítségével Tükörkép megépítése térben; tükrös és nem tükrös formák létrehozása, a kapott alakzat ellenőrzése tükör segítségével Síkbeli alakzatok tükörtengelyeinek keresése tükörrel, hajtogatással Tükörkép alkotása különböző eszközökkel síkban; tükrös és nem tükrös alakzatok létrehozása; ellenőrzés tükörrel, másolópapírral Építmények eltolása, az eltolt kép összehasonlítása a tükörképpel Formák eltolása a síkban; az eltolt alakzat összehasonlítása a tükrözéssel keletkező alakzattal; ellenőrzés másolópapírral Testek és síkbeli alakzatok megkülönböztetése, azonosítása alak és méret szerint: a hasonlóság és az egybevágóság fogalmának előkészítése Térben, síkban az eredetihez hasonló testek, síkidomok alkotása nagyított vagy kicsinyített elemekkel, hálón való rajzolással Játékok, tevékenységek során alakzatok elforgatott, eltolt, tükrös képeinek felismerése a síkban és a térben	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Titkosírás tükörírással, a titkos üzenet megfejtése	*Vizuális kultúra:*

Utcák építése színes rudakból: az utca két oldalán lévő házak egymás tükörképei Kártyákon adott mintát kell megjeleníteni két kocka lapjain lévő ábrák segítségével úgy, hogy a két kockát egy tükör elé rakjuk; a kockák felső lapjain lévő ábrák és azok tükörképei együtt adják az adott mintát Minta rajzolása, majd átmásolása zsírpapírra; a zsírpapír átfordítása, eltolása, elforgatása; összehasonlítás az eredeti mintával Összehajtott, majd szétnyitott lap bal oldalára az egyik játékos tollal pöttyöket rajzol, a másik játékos a másik oldalra grafittal a tükörképét próbálja berajzolni, összehajtják a papírt, a hátulján a grafitpöttyöket erősen megrajzolják tollal, így szétnyitás után a bal oldalon látszik, hogy mennyi a tévedés Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése	szimmetria a műalkotásokban *Környezetismeret:* szimmetria a természetben
Tengelyesen szimmetrikus alakzat kiegészítése Pálcikákból kirakott alakzat kétszeresére nagyítása Pontrácsra, négyzetrácsra rajzolt ábra kétszeresére nagyítása, felére kicsinyítése	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	eltolt kép, mozgatás, elforgatott kép

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Tapasztalattal rendelkezik mozgással, kirakással a tükörkép előállításáról. Szimmetrikus alakzatokat hoz létre térben, síkban különböző eszközökkel; felismeri a szimmetriát valóságos dolgokon, síkbeli alakzatokon. Megépíti, kirakja, megrajzolja hálón, jelölés nélküli lapon sablonnal, másolópapír segítségével alakzat tükörképét, eltolt képét. Ellenőrzi a tükrözés, eltolás helyességét tükör vagy másolópapír segítségével. Követi a sormintában vagy a síkmintában lévő szimmetriát. Térben, síkban az eredetihez hasonló testeket, síkidomokat alkot nagyított vagy kicsinyített elemekből; az eredetihez hasonló síkidomokat rajzol hálón.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	23. Tájékozódás térben és síkon	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irányokat, távolságokat jelölő szavak használata térben és síkban Irány és állás megfigyelése, követése síkbeli alakzatok és mozgatások során Téri tájékozódást segítő játékok, tevékenységek Útvonalak bejárása oda-vissza, térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével Útvonal bejárásának irányítása térbeli viszonyokat kifejező szavak segítségével Térbeli és síkbeli elhelyezkedést kifejező szavak használata tevékenységekben és játékos szituációkban Tájékozódás lakóhelyen, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalálás adott helyre; adott utca és házszám alapján ház megtalálása Egyszerű térképek készítése Tájékozódás négyzethálón, térképen	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Robot célhoz irányítása szerepjátékkal: bekötött szemű gyerek irányítása adott célhoz, a célban a kendő levétele után azonos úton visszatalálás a kiindulópontra Útvonal bejárása síkbeli labirintusokban padlórobot irányításával „Vonalvezetős” játék irányok és távolságok megadásával, melynek során különböző formák rajzolódnak ki a négyzethálón, például 2 lépés fel, 3 lépés balra… Kacskaringós utak bejárása, majd lerajzolása négyzethálón; például: 2 lépés, jobbra fordulás, 1 lépés, jobbra fordulás, 3 lépés, jobbra fordulás, folytatva az utat, ismétlés elölről sokszor Négyzethálóra rajzolt minta alapján a vonalvezetés diktálása társnak Kincskeresés utasítások alapján Kincskeresés térkép alapján „Torpedó” játék „Telefonos” játék Térkép készítése tanteremről, iskolaudvarról, útvonalakról Térképen adott helység keresése páros munkában a térkép keresőhálójának segítségével	*Környezetismeret:* tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása

„Vándorvezér” játék sakktáblán égtájakkal, például „f4-ről 2 mezőt észak felé lépve hova jutunk?”	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	négyzetháló, térkép

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Helyesen használja az irányokat és távolságokat jelölő kifejezéseket térben és síkon. Tájékozódik lakóhelyén, bejárt terepen: bejárt útvonalon visszatalál adott helyre, adott utca és házszám alapján megtalál házat. Térképen, négyzethálón megtalál pontot két adat segítségével.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**24. Összefüggések, kapcsolatok, szabályszerűségek felismerése**	**Órakeret 18 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyek, tárgyak, dolgok, számok, testek, síklapok között megjelenő kapcsolatok megfigyelése, felfedezése, megnevezése Számpárok, számhármasok közötti kapcsolatok felfedezése, jellemzése Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatok folytatása Az évszakok, hónapok, napok elsorolása egymás után tetszőleges kezdőpontból Ismert műveletekkel alkotott sorozat szabályának felismerése Megkezdett sorozat folytatása a felismert szabály szerint mindkét irányba Sorozat szabályának megfogalmazása, egyszerűbb esetben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal) Gépjátékok különféle elemekkel (például: tárgyak, számok, alakzatok) Gépjátékhoz szabály alkotása; az egyszerű gép szabályának megfordításával nyert gép szabályának felismerése	

	Szabályjátékokban az elempárok, elemhármasok megjelenítése táblázatban Szabályjátékok során a felismert kapcsolat alapján további elempárok, elemhármasok létrehozása Táblázatokban, gépjátékokban a felismert összefüggések megfogalmazása, egyszerűbb esetekben jelekkel is (például: nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal) Sorozatok, szabályjátékok alkotása Megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozat, táblázat, esetleg nyíldiagram alkotása modellként	

Javasolt tevékenységek	**Kapcsolódási pontok**
Sorminták keresése környezetünkben, például épületeken, népviseleten Periodikusan ismétlődő tevékenységek, például ki mosogat 5 nap múlva Kakukktojás játékok „Milyen nap lesz?” fejtörők: például egy hét múlva; holnapután, ha tegnapelőtt hétfő volt Sorozatok alkotása szöges táblán kifeszített alakzatokkal, a sorozat szabályának megfigyelése, például egyre nagyobb négyzeteknél a növekedés szabályának megfigyelése Kapcsolatok megfigyelése oda-vissza, például szülő-gyerek, testvér, osztálytárs; alacsonyabb, magasabb, egyforma magas; idősebb, fiatalabb, ugyanannyi idős A gyerekek kezében tartott számok, alakzatok közötti kapcsolatok megfigyelése rámutatással, például mindenki mutasson arra, akinek ugyanannyi tízese van; akinek nagyobb a kerülete; a mutatás lejegyzése nyilakkal; a lejegyzett ábra megfigyelése „Gépes játékok” egyváltozós, kétváltozós, fordított gépekkel számokkal, formákkal, szavakkal	*Vizuális kultúra:* periodicitás felismerése, sordíszekben, népi motívumokban

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	táblázat, nyitott mondat

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Részt vesz memóriajátékokban különféle tulajdonságok szerinti párok keresésében. Megfogalmazza a személyek, tárgyak, dolgok, időpontok, számok, testek, síklapok közötti egyszerű viszonyokat, kapcsolatokat. Érti a problémákban szereplő adatok viszonyát. Megfogalmazza a felismert összefüggéseket. Összefüggéseket keres sorozatok elemei között. Megadott szabály szerint sorozatot alkot; megértett probléma értelmezéséhez, megoldásához sorozatot, táblázatot állít elő modellként. Tárgyakkal, logikai készletek elemeivel kirakott periodikus sorozatokat folytat. Felsorolja az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat egymás után, tetszőleges kezdőponttól is. Ismert műveletekkel alkotott sorozat, táblázat szabályát felismeri; ismert szabály szerint megkezdett sorozatot, táblázatot helyesen, önállóan folytat. Tárgyakkal, számokkal kapcsolatos gépjátékhoz szabályt alkot; felismeri az egyszerű gép megfordításával nyert gép szabályát. Felismer kapcsolatot elempárok, elemhármasok tagjai között. Szabályjátékok során létrehoz a felismert kapcsolat alapján további elempárokat, elemhármasokat. A sorozatban, táblázatban, gépjátékokban felismert összefüggést megfogalmazza saját szavaival, nyíljelöléssel vagy nyitott mondattal.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**25. Adatok megfigyelése**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Minőségi és mennyiségi tulajdonsággal kapcsolatos adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése tanítói segítséggel Adatgyűjtés vásárlással kapcsolatban (például: árak megfigyelése boltokban, nyugtán) Mért adatok lejegyzése Közös tevékenységek során szerzett adatok alapján egyszerű diagram készítése térben és síkban Egyszerű diagramról adatok, összefüggések leolvasása Az összes adat együttes jellemzőinek megfigyelése, például egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb kiválasztása	
Javasolt tevékenységek		**Kapcsolódási pontok**

Mérések testnevelésórán, például időeredmények, kislabdadobás hossza, távolugrás hossza; eredmények rögzítése; ábrázolása közösen Piacon több árusnál ugyanazon termék árának összehasonlítása, csoportonként más-más termék árának megfigyelése, lejegyzése Csoportonként a csoport tagjaira jellemző egyszerű diagramok készítése úgy, hogy a többi csoport nem látja, mi készül; a kirakott vagy rajzolt diagramok alapján a csoport felismerése, azonosítása, például hány fiú, hány lány, hány szemüveges, hány nem szemüveges...	*Környezetismeret:* meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása, hőmérsékleti és csapadékátlagok. Hőmérsékleti grafikonok készítése
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	adat, diagram

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Adatokat gyűjt a környezetében. Adatokat rögzít későbbi elemzés céljából. Gyűjtött adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol. Adatokat gyűjt ki táblázatból, adatokat olvas le diagramról. Jellemzi az összességeket.

Tematikai egység/ Fejlesztési céljai	**26. Valószínűségi gondolkodás**	**Órakeret 8 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részvétel valószínűségi játékokban; intuitív esélylatolgatás, tippek megfogalmazása Események megfigyelése valószínűségi kísérletekben Valószínűségi játékok során stratégiák alakítása, kipróbálása, értékelése „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetése Véletlen események gyakoriságának összeszámlálása, ábrázolása különféle módszerekkel: strigulázással, diagrammal, táblázatba rögzítéssel Véletlen események előfordulásainak vizsgálata, a kimenetelek számának összehasonlítása az előzetes tippekkel, magyarázatok keresése	

	A „biztos” és „lehetetlen” cáfolata ellenpélda mutatásával	

Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Játék eseménykártyákkal a „biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” események megkülönböztetésére, események gyakoriságának megfigyelésére csoportmunkában: valószínűségi kísérlethez tartozó eseményeket írunk kártyákra; kiosztjuk; elvégezzük a kísérletet, mindenki rátesz egy zsetont arra a kártyájára, amelyikre írt esemény bekövetkezett; a kísérletek végén elemzés, például a kísérlet: 3 korongot feldobunk; események: mindhárom kék; több a kék, mint a piros; nincs piros; van kék; van két egyforma szín; egyik színből sincs legalább kettő; elemzés: „Melyik a jó kártya, melyik rossz, melyiket választanád?” Játék eseménykártyákkal gyakoriság becslésére: mindenki előtt ott van minden eseménykártya, amelyekre a játék elején a játékosok tetszés szerint kiraknak 10-10 zsetont; sorban végezzük a kísérleteket; amelyik kártyán lévő esemény bekövetkezett, arról a kártyáról levehet a játékos egy zsetont; az győz, akinek a kártyáiról leghamarabb elfogynak a zsetonok Valószínűségi kísérlet nem kocka alakú doboz feldobásával: tippelés, 20 kísérletből melyik lapjára hányszor esik; ellenőrzés a kísérletek elvégzésével 10 korongot feldobunk, számegyenesen a 0-ból indulva annyit lépünk pozitív irányba, ahány pirosat dobtunk, majd innen annyit negatív irányba, ahány kéket; tippeld meg, hova jutsz; válassz 4 számkártyát, nyersz, ha ezek egyikére jutsz Játék számkorongokkal: 3 korong piros és kék oldalára is számokat írtunk; feldobjuk egyszerre a 3 korongot; kártyákra eseményeket írunk a számok tulajdonságai alapján, a dobott számok összegére, szorzatára vonatkozó tulajdonságokkal; figyeljük meg, van-e lehetetlen, van-e biztos esemény; tippeljünk az események gyakoriságára, például szorzatuk páros; nincs közte kétjegyű Gyerekek alkotta gyakorisági diagram: két kockával dobunk, és nézzük a dobott számok összegét; a gyerekek sorban egymás mellett állnak, mindenkinek a kezében egy szám van 1 és 13 között; akinek a száma a két kockával dobott számok összege, előre lép egyet Folyón átkelés gyakoriság becslésére: rakj ki 10 korongot az 1–13 számokhoz a folyó egyik partjára; két kockával dobunk, a dobott	*Környezetismeret:* természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. *Magyar nyelv és irodalom:* a kifejezőkészség alakítása (világos, rövid megfogalmazás

számok összegétől egy korong átkelhet a folyón; az győz, akinek először átmegy az összes korongja	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Részt vesz olyan játékokban, kísérletekben, melyekben a véletlen szerepet játszik. Tapasztalatai alapján különbséget tesz a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” események között. Megítéli a „biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos” eseményekkel kapcsolatos állítások igazságát. Tapasztalatai alapján tippet fogalmaz meg arról, hogy két esemény közül melyik esemény valószínűbb olyan, véletlentől függő szituációk során, melyekben a két esemény valószínűsége között jól belátható a különbség. Tetszőleges vagy megadott módszerrel összeszámlálja az egyes kimenetelek előfordulásait olyan egyszerű játékokban, kísérletekben, amelyekben a véletlen szerepet játszik. A valószínűségi játékokban, kísérletekben megfogalmazott előzetes sejtését, tippjét összeveti a megfigyelt előfordulásokkal.

MATEMATIKA 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.19 MATEMATIKA

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról mint tudásrendszerről és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.
A matematikatanítás feladata a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömének forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytani, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reproduktív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média

közleményeiben való reális tájékozódásban. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátunkétól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), internet, oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten rendszeresen foglakozzunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimumproblémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulókban azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, nagy matematikusok életének, munkásságának megismerése. A NAT néhány matematikus ismeretét előírja minden tanuló számára: Euklidész, Pitagorasz, Descartes, Bolyai Farkas, Bolyai János. A kerettanterv ezen kívül is több helyen hívja fel a tananyag matematikatörténeti érdekességeire a figyelmet. Ebből a tanárkollégák csoportjuk jellegének megfelelően szabadon válogathatnak.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége

igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzódó tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

5–6. évfolyam

A felső tagozaton az eddig megszerzett tudást és kompetenciákat kell elmélyíteni és kiterjeszteni. A mindennapi élet problémamegoldásához szükséges képességek és ismeretek elsajátítása mellett legalább ugyanilyen fontos, hogy a matematikatanulás szolgálja egy jól működő gondolkodásmód, egy tanulási stratégia, ítélőképesség, megértés és sok általánosabb pozitív emberi tulajdonság formálását is.

Fontos feladat a tanulás tanítása, az elsajátítás képességének (emlékezet, figyelem, koncentráció, lényegkiemelés stb.) fejlesztése. Meg kell ismertetni a matematika bevált tanulási módszereit.

A matematikai gondolkodásmódot fel kell használni a problémamegoldások során. Ehhez szükséges megfelelő szemléltető ábrákat, diagramokat, grafikonokat készíteni, ilyeneket értelmezni, elemezni és felhasználni; halmazokat jellemezni, szabályszerűségeket észrevenni, általánosító sejtéseket, állításokat megfogalmazni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció fejlesztése folyamatos feladatunk. Ehhez szükséges másokkal problémamegoldásban együttműködni, gondolatainkat, a megismert fogalmakat rendszerezni. A modellalkotás fontos eszköz, amely segítséget nyújt a problémák megoldásában. Fontos, hogy a tanulók a modellalkotásaik során a megértett és megtanult fogalmakat és eljárásokat fel tudják használni, és a modellekbe szervesen be tudják építeni. Szükséges, hogy problémahelyzetet leíró szöveg alapján a probléma lényegét felismerjék, majd annak megfelelő, a probléma megoldását elősegítő modelleket alkossanak. Fokozatosan fejleszteni kell a matematikai szaknyelv és jelölésrendszer használatát, alkalmazását.

Ebben a két évfolyamban sajátítják el egyszerű szöveges feladatok megoldásának néhány stratégiáját: a hétköznapi és gyakorlati problémák megértését és megjelenítését matematikai alakban, az eredmény becslését és ellenőrzését. Tájékozódnak síkban és térben, ismerik az egyszerű síkbeli és térbeli alakzatokat. Tudják a tanult mértékegységeket átváltani. Készség szinten számolnak egész számokkal, és gyakorlottak a racionális számokkal való műveletek végzésében.

Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre 14, ismétlésre 6 órát terveztünk.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 6+folyamatos
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. Néhány elem kiválasztása.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.	
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése.	A helyes halmazszemlélet kialakítása. A megfigyelőképesség fejlesztése: Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, tulajdonságok szerint, az érzékszervek tudatos működtetésével. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.	*Informatika*: könyvtárszerkezet a számítógépen.
Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).	Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés.
Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.	*Magyar nyelv és irodalom*: a lényegkiemelés képességének fejlesztése.

Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének a kialakítása.	
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikációs készség, lényegkiemelés fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom*: lényegkiemelés fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számtan, algebra**	**Órakeret 116 óra**
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata. Matematikai jelek: +, –, •, :, =, <, >, ( ). A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás százas számkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése. Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása. Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Alaki érték, helyi érték. Számlálás, számolás. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása. Számok ábrázolása számegyenesen.	Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése. Kombinatorikus gondolkodás alapelemeinek alkalmazása számok kirakásával.	*Természetismeret*: Magyarország lakosainak száma.
Negatív szám értelmezése: – adósság, – fagypont alatti hőmérséklet, – számolások az időszalagon, – földrajzi adatok (magasságok, mélységek).	Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.	*Természetismeret; hon- és népismeret*: földrajzi adatok vizsgálata. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: időtartam számolása időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.
Összeadás, kivonás szóban, (fejben) és írásban, szemléltetés számegyenesen. Alapműveletek negatív számokkal. Ellentett, abszolút érték.	Számolási készség fejlesztése.	*Természetismeret*: összehasonlítás, számolás földrajzi adatokkal: tengerszint alatti mélység, tengerszint feletti magasság szűkebb és tágabb környezetünkben (a Földön).
Közönséges tört fogalma.	A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben.	*Ének-zene*: a törtszámok és a hangjegyek értékének kapcsolata.
Tizedes tört fogalma. A tizedes törtek értelmezése. Tizedes törtek jelentése, kiolvasása, leírása.	Helyiérték-táblázat használata. Mennyiségek kifejezése tizedes törtekkel: dm, cl, mm…	
Egész számok, törtek helye a számegyenesen, nagyságrendi összehasonlítások.	Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.) használata.	
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (0 szerepe a szorzásban, osztásban).	Számolási készség fejlesztése. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése.	

A számok reciprokának fogalma.	Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.	
Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.	
A racionális számok halmaza. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.	
Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel.	Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzési igény fejlesztése.	
Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.	*Hon- és népismeret; természetismeret*: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. *Vizuális kultúra*: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon keresztül.	Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becsült eredménnyel, a valósággal.	*Természetismeret*: százalékos feliratokat tartalmazó termékek jeleinek felismerése,

Az alap, a százalékérték és a százalékláb értelmezése, megkülönböztetése. Egyszerű százalékszámítási feladatok arányos következtetéssel.		értelmezése, az információ jelentősége. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; pénzügyi, gazdasági kultúra*: árfolyam, infláció, hitel, betét, kamat.
Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. **Matematikatörténeti érdekességek: a hatvanas számrendszer kapcsolata idő mérésével.**	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: műszaki rajz készítésénél a mértékegységek használata, főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése. *Hon- és népismeret; természetismeret*: ősi magyar mértékegységek.
Szöveges feladatok megoldása. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása.	Szövegértés fejlesztése: Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.	*Magyar nyelv és irodalom*: olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). *Vizuális kultúra*: **elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.**
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei.	Az osztó, többszörös fogalmának elmélyítése. Két szám közös osztóinak kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. Számolási készség fejlesztése szóban (fejben). **A bizonyítási igény felkeltése.**	*Testnevelés:* csapatok összeállítása.

Osztó, többszörös alkalmazása.	A tanult ismeretek felhasználása a törtek egyszerűsítése, bővítése során. Számolási készség fejlesztése.	
Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.	Számolási készség fejlesztése. Feladatok a mindennapi életből: lakás festése, járólapozása, tejes doboz térfogata, teásdoboz csomagolása stb.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tízes számrendszer, helyi érték, alaki érték, számegyenes, összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados, maradék. Közös osztó, közös többszörös. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Arány, egyenes arányosság. Százalék, százalékérték, alap, százalékláb. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, közös nevező, reciprok, tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedes tört, racionális szám, egyenlet egyenlőtlenség. Mértékegységek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. **A Descartes-féle derékszögű koordinátarendszer.** ***Matematikatörténet*: Descartes.**	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben. Sakklépések megadása, torpedó játék betű-szám koordinátákkal. Osztálytermi ülésrend megadása koordinátarendszerrel. Tájékozódási képesség fejlesztése.	*Természetismeret:* tájékozódás a térképen, fokhálózat.
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.	Összefüggések felismerése. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása.	

	A helyes függvényszemlélet megalapozása.	
Egyszerű grafikonok értelmezése. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.	Megfigyelőképesség, összefüggések felismerésének képessége, rendszerező-képesség fejlesztése.	*Természetismeret:* időjárás grafikonok.
Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja.	Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.	
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	*Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc*: ismétlődő ritmus, tánclépés, mozgás létrehozása, helymeghatározás a sportpályán.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Geometria**	**Órakeret 53 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geomtriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.	A tanult térelemek felvétele és jelölése.	
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma.	Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	*Vizuális kultúra*: párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben. *Hon- és népismeret*: népművészeti minták, formák.
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. *Matematikatörténet*: Bolyai János, Bolyai Farkas	Körző, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb…) Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.	*Vizuális kultúra***:** térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.	Körök, minták megjelenésének vizsgálata a környezetünkben, előfordulásuk a művészetekben és a gyakorlati életben. Díszítőminták szerkesztése körzővel.	*Természetismeret*: földgömb. *Testnevelés és sport*: tornaszerek: (labdák, karikák stb.). *Vizuális kultúra*: építészetben alkalmazott térlefedő lehetőségek (kupolák, víztornyok stb.). *Hon- és népismeret*: népművészeti minták, formák.
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges.	A problémamegoldó képesség fejlesztése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. Pontosság igényének fejlesztése.	
A szög fogalma, mérése. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. Szögmásolás, szögfelezés.	Szögmérő használata. Fogalomalkotás képességének kialakítása, fejlesztése. Törekvés a pontos munkavégzésre.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: görög

Nevezetes szögek szerkesztése: 30°, 60°, 90°, 120°. *Matematikatörténet*: görög betűk használata a szögek jelölésére, a hatvanas számrendszer kapcsolata a szög mérésével.	A szerkesztés gondolatmenetének tagolása. Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.	„abc” betűinek használata.
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.	Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	*Technika, életvitel és gyakorlat*; *vizuális kultúra*: párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben (sínpár, épületek, bútorok, képkeretek stb. élei).
Téglalap, négyzet kerülete, területe.	Adott alakzatok kerületének, területének meghatározása méréssel, számolással. Számolási készség fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
Háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint. A háromszög magasságának fogalma.	Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Csoportosítás. Halmazszemlélet fejlesztése.	*Vizuális kultúra*: speciális háromszögek a művészetben.
Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz) megismerése.	Az alakzatok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal. Alakzatok tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	
Háromszög, négyszög sokszög belső és külső szögeinek összege.	A belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek megszerzése tapasztalati úton. Az összefüggések megfigyeltetése hajtogatással, méréssel, tépkedéssel. Megfigyelőképesség fejlesztése.	
Egyenlőszárú szárú háromszög és speciális négyszögek szerkesztése, egyszerűbb esetekben.	Körző és vonalzó használata. Pontos munkavégzésre törekvés. Esztétikai érzék fejlesztése. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: v*izuális kultúra*: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
Sokszögek kerülete.	Kerület meghatározása méréssel, számolással. A matematika és gyakorlati élet	

	közötti kapcsolat felismerése.	
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálója. **Téglatest (kocka) felszínének és térfogatának kiszámítása.**	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerező képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. *Vizuális kultúra*: egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.
A tengelyes tükrözés. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. A tengelyes tükrözés tulajdonságai.	Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. Transzformációs szemlélet fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet), sokszögek. A kör.	A tengelyes szimmetria vizsgálata hajtogatással, tükörrel. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.	*Vizuális kultúra; természetismeret*: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban.
Derékszögű háromszög és tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek területe. Terület meghatározás átdarabolással.	Megfigyelőképesség fejlesztése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajták. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Konvexitás. Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat, magasság. Tengelyes tükrözés, szimmetria. Egyenlő szárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög, húrtrapéz, deltoid, rombusz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével (biztos, lehetetlen esemény).	Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. A figyelem tartósságának fejlesztése. Kommunikáció és együttműködési készség fejlesztése a páros, ill. csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.	
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése. Játék dobókockákkal, dobótestekkel, pénzérmékkel, szerencsekerékkel, zsákba helyezett színes golyókkal.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Elemzőképesség fejlesztése a napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok felhasználásával.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata. *Informatika*: adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép). Projektmunka, például iskolai büfével vagy szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos felmérés készítése (gyűjtőmunka, a gyűjtött adatok bemutatása, megbeszélése, értelmezése, ábrázolása)	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	*Természetismeret*: időjárási átlagok (csapadék, hőingadozás, napi, havi, évi középhőmérséklet).
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adat, diagram, átlag, biztos esemény, lehetetlen esemény.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

Gondolkodási és megismerési módszerek

- Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése.
- Két véges halmaz közös részének,része két véges halmaz uniója uniójának felírása, ábrázolása.
- Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint.
- Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.
- Állítások igazságának eldöntésére, igaz és hamis állítások megfogalmazása.
- Összehasonlításhoz szükséges kifejezések helyes használata.
- Néhány elem összes sorrendjének felsorolása.

Számtan, algebra

- Racionális számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen.
- Ellentett, abszolút érték, reciprok felírása.
- Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben.
- A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, az egyenes arányosság értése, használata.
- Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása.
- Szöveges feladatok megoldása következtetéssel, (szimbólumok segítségével összefüggések felírása a szöveges feladatok adatai között).
- Becslés, ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése.
- A százalék fogalmának ismerete, a százalékérték kiszámítása.
- Számok osztóinak, többszöröseinek felírása. Közös osztók, közös többszörösök kiválasztása. Oszthatósági szabályok (2, 3, 5, 9, 10, 100) ismerete, alkalmazása.
- A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása szabadon választott módszerrel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Tájékozódás a koordinátarendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.
- Egyszerűbb grafikonok, elemzése.
- Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, szabályok felismerése, megfogalmazása néhány tagjával elkezdett sorozat esetén.

Geometria

- Térelemek, félegyenes, szakasz, szögtartomány, sík, fogalmának ismerete.
- A geometriai ismeretek segítségével a feltételeknek megfelelő ábrák pontos szerkesztése. A körző, vonalzó célszerű használata.
- Alapszerkesztések: pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága, szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögmásolás, merőleges és párhuzamos egyenesek.
- Alakzatok tengelyese tükörképének szerkesztése, tengelyes szimmetria felismerése.
- A tanult síkbeli és térbeli alakzatok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása feladatok megoldásában.
- Téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása.
- A téglatest felszínének és térfogatának kiszámítása.

– A tanult testek térfogatának ismeretében mindennapjainkban található testek térfogatának, űrmértékének meghatározása.

Valószínűség, statisztika
– Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
– Néhány szám számtani közepének kiszámítása.
– Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

7–8. évfolyam

Tizenhárom éves kortól a tanulók mindinkább általánosító elképzelésekben, elvont konstrukciókban gondolkoznak. Elméleteket gyártanak, összefüggéseket keresnek, próbálják értelmezni a világot. Az iskolai tanítás csak akkor lehet eredményes, ha alkalmazkodik ezekhez a változásokhoz, illetve igyekszik azokat felhasználva fejleszteni a tanulókat. A matematika kiválóan alkalmas arra, hogy a rendszerező képességet és hajlamot fejlessze. A felső tagozat utolsó két évfolyamában mind inkább szükséges matematikai szövegeket értelmezni és alkotni. Segítsük, hogy a tanulók a problémamegoldásaik részeként többféle forrásból legyenek képesek ismereteket szerezni.

Ebben a korban a tanításban már meg kell jelennie az elvonatkoztatás és az absztrakciós készség felhasználásának, fejlesztésének. A matematika tanításában itt jelenik meg a konkrét számok betűkkel való helyettesítése, a tapasztalatok általános megfogalmazása. Ezekben az évfolyamokban már komoly hangsúlyt kell helyeznünk arra, hogy a megsejtett összefüggések bizonyításának igénye is kialakuljon. A definíciókat és a tételeket mind inkább meg kell tudni különböztetni, azokat helyesen kimondani, problémamegoldásban mind többször alkalmazni. A mindennapi élet és a matematika (korosztálynak megfelelő) állításainak igaz vagy hamis voltát el kell tudni dönteni. A feladatok megoldása során fokozatosan kialakul az adatok, feltételek adott feladat megoldásához való szükségessége és elégségessége eldöntésének képessége. A tanítás része, hogy a feladatmegoldás előtt mind gyakrabban tervek, vázlatotok készüljenek, majd ezek közül válasszuk ki a legjobbat. Esetenként járjunk be több utat a megoldás során, és ennek alapján gondoljuk végig, hogy létezik-e legjobb út, vagy ennek eldöntése csak bizonyos szempontok rögzítése esetén lehetséges. A feladatmegoldások során lehetőséget kell teremteni arra, hogy esetenként a terveket és a munka szervezését a feladatmegoldás közben a tapasztalatoknak megfelelően módosítani lehessen. Egyes feladatok esetén szükséges általánosabb eljárási módokat, algoritmusokat keresni.

A matematika egyes területei más-más módon adnak lehetőséget ebben az életkorban az egyes kompetenciák fejlesztésére. A különböző matematikatanítási módszerek minden tananyagrészben segíthetik a megfelelő önismeret, a helyes énkép kialakítását.

A tananyaghoz kapcsolódó matematikatörténeti érdekességek hozzásegítenek az egyetemes kultúra, a magyar tudománytörténet megismeréséhez. A gyakorlati élethez kapcsolódó szöveges feladatok segítik a gazdasági nevelést, a környezettudatos életvitelt, az egészséges életmód kialakítását. A definíciók megtanulása fejleszti a memóriát, a szaknyelv precíz használatára ösztönöz. A geometriai ismeretek elsajátítása közben a tanulók térszemlélete fejlődik, megtanulják az esztétikus, pontos munkavégzést. A halmazszemlélet alakítása és fejlesztése a rendszerező képességet erősíti.

Az érdeklődés specializálódása természetes dolog. Akinél ez a reál tárgyak felé fordul, ott igényes feladatanyaggal, kiegészítő ismeretekkel kell elérni, hogy az ilyen irányú továbbtanuláshoz szükséges alapok kialakuljanak, az érdeklődés fennmaradjon. Akinél a matematika, illetve a reál tárgyak iránti érdeklődés csökken, ott egyrészt sok érdeklődést felkeltő elemmel: matematikatörténeti vonatkozással, játékokkal, érdekes feladatokkal lehet ezt az érdeklődést visszaszerezni, másrész célszerű sok olyan feladatot beiktatni, amelyek jól

mutatják, hogy az életben sokszor előnybe kerülhetnek, jobb döntést hozhatnak azok, akik jól tudják a matematikát.
A specializálódott érdeklődés, és az ekkorra már óhatatlanul kialakuló tudásbeli különbségek miatt 7. osztálytól ajánlott, 8. osztályban pedig alapvetően szükséges a tárgy csoportbontásban való tanulása. Ezzel célszerű lehetőséget teremteni a lassabban haladók felzárkóztatására és a gyorsabban haladók tudásának elmélyítésére.

Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre 12, ismétlésre 6 órát terveztünk.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	*1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok*	**Órakeret 7 + folyamatos**
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. A részhalmaz. Matematikatörténet: Cantor.	A halmazszemlélet fejlesztése. Rendszerszemlélet fejlesztése.	
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata.	*Magyar nyelv és irodalom*: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	Kulturált érvelés képességének fejlesztése.	
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény felkeltése. Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás. A kulturált vitatkozás elsajátítása.	
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, értelmezés, szöveg lefordítása a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősítése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat*: számításos feladatok.
Matematikai játékok.	Aktív részvétel, pozitív attitűd. (pl. Hanoi torony)	
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása.	A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 81 óra
Előzetes tudás	Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. Alapműveletek racionális számokkal írásban. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Szöveges feladatok megoldása. A százalékszámítás alapjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzet, történés matematizálása; matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Racionális számok (véges, végtelen tizedes törtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek).	A számfogalom mélyítése.	
A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata.	A rendszerező képesség fejlesztése.	
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése.	Műveletfogalom mélyítése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Számolási és a becslési készség fejlesztése. Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz*: számításos feladatok.
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre, egész számok körében.	A hatvány fogalmának kialakítása, fejlesztése. A definícióalkotás igényének felkeltése.	
Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása.		*Kémia*: az anyagmennyiség

Hatványozásnál az alap és a kitevő változásának hatása a hatványértékre.		mértékegysége (a mól). *Földrajz*: termelési statisztikai adatok.
10 egész kitevőjű hatványai.	Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban).	*Kémia*: számítási feladatok.
A négyzetgyök fogalma. Számok négyzete, négyzetgyöke. Példa irracionális számra (π, $\sqrt{2}$).	Négyzetgyök meghatározása számológéppel.	
Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. Matematikatörténet: érdekességek a prímszámok köréből.	A korábban tanult ismeretek és az új ismeretek közötti összefüggések felismerése.	
Oszthatósági szabályok. Számelméleti alapú játékok. Matematikatörténet: tökéletes számok, barátságos számok. Legnagyobb közös osztó, legkisebb pozitív közös többszörös.	A tanult ismeretek felelevenítése. Oszthatósági szabályok alkalmazása a törtekkel való műveleteknél. A bizonyítási igény felkeltése oszthatósági feladatoknál. Két szám legnagyobb közös osztójának kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése a közös többszörösök közül.	
Arány, aránypár, arányos osztás. Egyenes arányosság, fordított arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése: a mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása során.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. *Fizika; kémia; földrajz*: arányossági számítások felhasználása feladatmegoldásokban. *Technika, életvitel és gyakorlat*: műszaki rajzok értelmezése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése. Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont szavak értő ismerete, használata.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: Főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: évtized, évszázad, évezred.

Az alap, a százalékérték és a százalékláb fogalmának ismerete, értelmezése, kiszámításuk következtetéssel, a megfelelő összefüggések alkalmazásával.	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolat meglátása a gazdasági élet, a környezetvédelem, a háztartás köréből vett egyszerűbb példákon.	
A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok. Gazdaságossági számítások.	Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, adó, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, növényvédő-szerek, oldatok) anyagösszetétele köréből. Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése. Becslések és következtetések végzése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. *Fizika; kémia*: számítási feladatok. *Kémia:* oldatok tömegszázalékos összetételének kiszámítása. *Fizika:* hatásfok kiszámítása.
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása.	Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál.	*Fizika*: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel. *Matematikatörténet*: az algebra kezdetei.	Egyszerű szimbólumok megértése és a matematikában, valamint a többi tantárgyban szükséges egyszerű képletalakítások elvégzése. Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: Képletek átalakítása. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.
Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztése. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzésre nevelés. Számolási készség fejlesztése. Az ellenőrzés igényének fejlesztés.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: számításos feladatok.
A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult	Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. A

matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.	A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése. Igényes kommunikáció kialakítása. Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.	gondolatmenet tagolása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Négyzetgyök. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Prímszám, összetett szám, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Grafikonok, táblázatok adatainak értelmezése, elemzése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordinátarendszerben.	A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	*Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz*: függvényekkel leírható folyamatok.
Lineáris függvények. Egyenes arányosság grafikus képe. (Példa nem lineáris függvényre: $f(x) = x^2$, $f(x) = \|x\|$).	A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a	*Fizika*: út-idő; feszültség-áramerősség.

Függvények jellemzése növekedés, fogyás.	racionális számkörben. Számítógép használata a függvények ábrázolására.	
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	Helyzetfelismerés: a tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.	
Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban. Környezettudatosságra nevelés: pl. adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.	*Földrajz*: adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére. *Kémia*: adatok vizsgálata a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.
Egyszerű sorozatok vizsgálata. Matematikatörténet: Gauss.	Gauss-módszer.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, fogyás, értelmezési tartomány, értékkészlet. Számtani sorozat, számtani közép.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Geometria**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Téglatest tulajdonságai. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Néhány nevezetes szög szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása. A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező készség fejlesztése. A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése. Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megmaradó és változó tulajdonságok megfigyelése. Az esztétikai-, művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése. Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése. A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis csoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkészség, együttműködési készség, tolerancia.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint.	**A tanult ismeretek felidézése, megerősítése.** **A halmazszemlélet fejlesztése.** A háromszögek és a négyszögek tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazásán keresztül a vitakészség fejlesztése.	

	Tömör, de pontos szabatos kifejezőkészség fejlesztése. A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is.	
A háromszögek magassága, magasságvonala, magasságpontja. A háromszögek kerületének és területének kiszámítása.	Számolási készség fejlesztése. Átdarabolás a terület meghatározásához. Eredmények becslése.	*Informatika*: tantárgyi szimulációs program.
A háromszög és a négyszög belső és külső szögeinek összege. *Matematikatörténet*: Bolyai Farkas, Bolyai János. Érdekességek: gömbi geometria.	Tételek megfogalmazása megfigyelés alapján. Bizonyítási igény felkeltése.	
Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Szabályos sokszögek. Kör kerülete, területe. A kör és érintője.	Törekvés a tömör, de pontos, szabatos kommunikációra. A szaknyelv egyre pontosabb használata írásban is. A terület meghatározása átdarabolással. A kör kerületének közelítése méréssel. Számítógépes animáció használata az egyes területképletekhez.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: hétköznapi problémák, területtel kapcsolatos számítás. *Vizuális kultúra*: Pantheon, Colosseum.
A tanult síkbeli alakzatok (háromszög, trapéz, paralelogramma, deltoid) szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése: 15°, 45°, 75°, 105°, 135°.	A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. Átélt folyamatról készült leírás gondolatmenetének értelmezése (pl. egy szerkesztés leírt lépéseiről a folyamat felidézése). A szaknyelv pontos használata.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: műszaki rajz készítése. *Földrajz*: szélességi körök és hosszúsági fokok.
Középpontos tükrözés. A középpontos tükrözés tulajdonságai. A középpontos tükörkép szerkesztése.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése.	*Vizuális kultúra*: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.
Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. A tanult sokszögek osztályozása szimmetria szerint.	A megfigyelőképesség fejlesztése. Halmazképző, rendszerező képesség fejlesztése. A matematika kapcsolata a természettel és a művészeti alkotásokkal: művészeti alkotások vizsgálata (Penrose, Escher, Vasarely).	*Vizuális kultúra; biológia-egészségtan:* középpontosan szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban és a természetben.

	Gondolkodás fejlesztése szimmetrián alapuló játékokon keresztül.	
Tengelyes és középpontos szimmetria alkalmazása szerkesztésekben.	Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.	*Vizuális kultúra*: festmények geometriai alakzatai.
Eltolás, a vektor fogalma.	Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése. A megfigyelőképesség fejlesztése. **Áttekinthető, pontos szerkesztés igényének fejlesztése.**	
Párhuzamos szárú szögek.	A tanult transzformációk tulajdonságainak felismerése, felhasználása a fogalmak kialakításánál.	
Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszögek egybevágóságának esetei. Az egybevágóság jelölése. ≅	A megfigyelőképesség fejlesztése. A szaknyelv pontos használata.	*Vizuális kultúra*: festmények, művészeti alkotások egybevágó geometriai alakzatai.
Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálója, tulajdonságai, felszíne, térfogata. **Ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.**	**A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.**	*Technika, életvitel és gyakorlat*: modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. *Történelem, társadalmi és állampolgári*: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. *Vizuális kultúra*: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzésének fejlesztése.	*Testnevelés és egészségnevelés*: távolságok és idő becslése, mérése. *Fizika; kémia*: mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.

Pitagorasz tétele Matematikatörténet: Pitagorasz élete és munkássága. A pitagoraszi számhármasok.	A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban. Annak felismerése, hogy a matematika az emberiség kultúrájának része. A bizonyítási igény felkeltése. Számítógépes program felhasználása a tétel bizonyításánál.	
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről.	**A számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése.** Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés.
Kicsinyítés és nagyítás.	A megfigyelőképesség fejlesztése: a középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.	*Földrajz*: térkép. *Biológia-egészségtan*: mikroszkóp. *Vizuális kultúra*: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Egybevágóság. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz. Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Belső és külső szög. Háromszög, magasságvonal, magasságpont. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb. Alaplap, alapél, oldallap, oldalél.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Statisztikai szemlélet fejlesztése. Együttműködési készség fejlődése.	*Testnevelés és egészségnevelés*: teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése.

Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Számtani közép kiszámítása.	Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése. Ok-okozati összefüggéseket felismerő képesség fejlesztése. Elemző képesség fejlesztése.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. *Informatika*: statisztikai adatelemzés.
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma. Matematikatörténet: érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelőképesség fejlesztése. A tapasztalatok rögzítése képességének fejlesztése. Tanulói együttműködés fejlesztése. Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. – Egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése egyszerűbb esetekben. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával. – Fagráfok használata feladatmegoldások során. *Számtan, algebra* – Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben. A műveleti sorrendre, zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Az eredmény becslése, ellenőrzése., helyes és értelmes kerekítése. – Mérés, mértékegység használata, átváltás. Egyenes arányosság, fordított arányosság. – A százalékszámítás alapfogalmainak ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása feladatmegoldás során. – A legnagyobb közös osztó kiválasztása az összes osztóból, a legkisebb pozitív közös többszörös kiválasztása a többszörösök közül. – Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. – Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értéke. Összevonás. Többtagú kifejezés szorzása egytagúval. – Négyzetre emelés, négyzetgyökvonás, hatványozás pozitív egész kitevők esetén. – Elsőfokú egyenletek és egyenlőtlenségek. A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel. Ellenőrzés. A megoldás ábrázolása számegyenesen. – A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. – Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint. – Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, a lineáris kapcsolatokról tanultak alkalmazása természettudományos feladatokban is. – Grafikonok elemzései a tanult szempontok szerint, grafikonok készítése, grafikonokról adatokat leolvasása. Táblázatok adatainak kiolvasása, értelmezése, ábrázolása különböző típusú grafikonon. *Geometria* – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni. – Ismeri a tanult geometriai alakzatok tulajdonságait (háromszögek, négyszögek belső és külső szögeinek összege, nevezetes négyszögek

	szimmetriatulajdonságai), tudását alkalmazza a feladatok megoldásában. – Tengelyes és középpontos tükörkép, eltolt alakzat képének szerkesztése. Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben (szerkesztés nélkül). – A Pitagorasz-tételt kimondása és alkalmazása számítási feladatokban. – Háromszögek, speciális négyszögek és a kör kerületének, területének számítása feladatokban. – A tanult testek (háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, forgáshenger) térfogatképleteinek ismeretében ki tudja számolni a mindennapjainkban előforduló testek térfogatát, űrmértékét. *Valószínűség, statisztika* – Valószínűségi kísérletek eredményeinek értelmes lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. – Konkrét feladatok kapcsán a tanuló érti az esély, a valószínűség fogalmát, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt. – Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban. – Néhány kiemelkedő magyar matematikus nevének ismerete, esetenként kutatási területének, eredményének megnevezése.

KÖRNYEZETISMERET 3-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.20 KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy a Természettudomány és földrajz tanulási terület bevezető tantárgya, mely az alsó tagozat 3–4. évfolyamán jelenik meg.

A tantárgy épít az 1–2. osztályos olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül történő fejlesztésre.

A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés- és feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés.

A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömét, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A környezetismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A megfigyelések algoritmusának követésével, összehasonlítások, csoportosítások végzésével, valamint a mérés és a kísérletezés algoritmusának

megvalósításával a tanuló aktív tanulási utat jár be, eközben fejlődnek megismerési képességei. Vizsgálatainak eredményeit összeveti hipotéziseivel, ezzel fejlődik problémamegoldó, valamint mérlegelő gondolkodása. Tanulási stratégiákat használ fel: tapasztalatai rögzítéséhez egyszerű ábrákat, grafikus szervezőket használ, készít.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló a megismerő tevékenységek során tapasztalatait lejegyzi vagy szóban megfogalmazza, így fejlődik azon készsége, hogy érthetően és pontosan fejezze ki gondolatait. Eközben törekszik a természettudományos szaknyelv pontos használatára. A vizsgálatok végzésekor információkat gyűjt, rendszerez. A megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérletezés során fejlődik a szöveges módon, a táblázattal és a grafikonokkal megadott információk megértésének képessége.

A digitális kompetenciák: A környezetismeret tanulása során a tanuló kiegészítő információkat gyűjt digitális forrásokból, illetve tapasztalati úton szerzett ismeretei rögzítésére online feladatokat, alkalmazásokat használ.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az ismeretszerző módszerek elsajátítása közben fejlődik a tanuló problémamegoldó gondolkodása. A vizsgálatok, kísérletek végzése ösztönzi őt, hogy kérdéseket tegyen fel, ok-okozati összefüggésekre jöjjön rá, következtetéseket vonjon le. Mivel a képességfejlesztés az egyes témák komplex feldolgozása közben valósul meg, fejlődik rendszerszemlélete. Kezdeti perceptuális tanulása mellett képessé válik a verbális tanulásra.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A környezetismeret tanulása cselekvő tapasztalatszerzésre épül, melynek során a tanuló csoporttagként, társaival együtt végzi tevékenységét. A gyakorlati feladatok végzésekor döntéseket hoz, időbeosztást készít.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A környezetismeret tanulása során a tanuló megismeri hazánk kulturális örökségének egyes elemeit.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A környezetismeret tanulása során végzett tevékenységekkel a tanuló képessé válik arra, hogy társaival együttműködjön. Megtanul a csoporton belül különböző szerepekben feladatot végezni és munkájáért felelősséget vállalni.

3–4. évfolyam

A kisiskolás korú gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra a megismerés, felfedezés örömét, így formálhatjuk a gyerekek természethez való viszonyát, a természetről való gondolkodását.

A környezetismeret tanításának legfontosabb célja a 3–4. évfolyamon azoknak a képességeknek a fejlesztése, valamint azoknak a szokásoknak az alakítása, melyek szűkebb és tágabb

környezetük megismeréséhez és a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján elemi szinten sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés alapvető módszereit, nem pedig biológiai, földrajzi, kémiai, fizikai ismeretek tanítására van szükség. A tanulási folyamat során az ismeretszerző módszerek elsajátításán keresztül a megismerési képességek fejlesztése a fő cél, az ismeretanyag pedig a célok elérését szolgáló eszköz.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, valamint a kísérletezés módszereit gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képessége, mérési technikája, valamint a kísérletezéshez szükséges képességeik.

A megértéshez, fogalomalkotáshoz szükség van a célzott és folyamatos megfigyelésre. Fontos kiemelni, hogy a puszta érzékelés nem azonos a megfigyeléssel. A megfigyelés során az érzékelt jelenség lényeges jellemzőit kell kiemelni a lényegtelenek közül.

A tanulók a leírás alkalmazásával szóban, rajzban, írásban rögzítik tapasztalataikat.

Az összehasonlítás vezet el a lényeges jegyek kiemelésén túl az összefüggések meglátásához, az ugyanabba a fogalmi csoportba tartozó jellemzők megismeréséhez. Ha a tanulók felismerik az azonos és különböző tulajdonságokat, képessé válnak a megfigyelt jellemzők rendezésére, csoportosítására.

Fontos az alapvető mennyiségi tulajdonságok megismerése, mérésük megbízható szinten történő elsajátítása, mert a mérés módszerét mindegyik természettudományos tantárgy alkalmazza.

Egyszerű kísérletek végzésével készítjük elő a későbbi természettudományos kísérletezést, mely a legmagasabb szintű természettudományos megismerési módszer.

Az ismeretszerző módszerek alkalmazása közben, tapasztalati úton kezdődik el a fogalmak kialakításának folyamata, de ez nem zárul le a 4. évfolyam végén, ekkorra még nem alakulnak ki kész fogalmak.

A környezetismeret tantárgy tanítása a 3. évfolyamon kezdődik, és az olvasás, valamint a technológia tantárgyak kereteiben, az 1–2. évfolyamon megvalósult fejlesztésekre és tevékenységekre épül. A mérések metodikájának megtanítása a matematika tantárgyra, 2. osztályra helyeződik át.

Az összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés a matematikai készségfejlesztést is segíti, a leírás módszerével fejleszthetők a kommunikációs képességek is. A környezetismeret-órán végzett tevékenységek többsége társak közötti kooperációt igényel.

A kerettantervi témakörök áttekintő táblázata, illeszkedés a Nat témaköreihez:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Megfigyelés, mérés 1., 2.	12
Az élettelen környezet kölcsönhatásai 1., 2.	8
Tájékozódás az időben 3.	8
Tájékozódás a térben 4.	8
Hazánk, Magyarország 3., 4.	8
Életközösségek lakóhelyünk környezetében 5.	20
Testünk, egészségünk 5.	8
Összes óraszám:	72

A Nat fő témakörei
1. Megismerési módszerek
2. Tájékozódás az időben
3. Tájékozódás a térben
4. Élő környezet
5. Anyagok és folyamatok

Tematikai egység	***1. Megfigyelés, mérés***	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A megfigyelés, a mérés és a tapasztalatok rögzítése.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	azonosítja az anyagok halmazállapotát, megnevezi és összehasonlítja azok alapvető jellemzőit; felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét növény választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a növényi részek szerepe a növény életében; megnevezi az időjárás fő elemeit; felismeri, megnevezi és megfigyeli egy konkrét állat választott részeit, algoritmus alapján a részek tulajdonságait. Megfogalmazza, mi a megismert rész szerepe az állat életében; felismeri az élettelen anyagokon és az élőlényeken a mérhető tulajdonságokat.	
Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Mérési technika fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel A közvetlen környezet élettelen anyagai, környezeti tényezői (levegő, víz, talaj), élőlényei Az élettelen anyagok jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang) Az élettelen környezeti tényezők jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang) A növény részeinek felismerése, megnevezése: gyökérzet, szár, levél, virág, termés Az élőlények és részeik jellemző érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang) A megfigyelt növényi részek szerepe a növény életében A közvetlen környezetben élő növények és állatok megfigyelése, összehasonlítása. Megfigyelt jellemzőik alapján a növények és állatok szétválogatása, csoportokba rendezése Az állatok testrészeinek felismerése, azok szerepe az állatok mozgásában, táplálkozásában, életmódjában Az élettelen anyagok és élőlények azonos és különböző tulajdonságai, csoportosításuk szempontjai (például tárgyak: anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk; növények: lágy szárú – fás szárú, élőhely; állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kétéltűek – hüllők; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok) Mérési módszerek, a hőmérséklet, a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére használt alkalmi (önkényesen választott,	*Vizuális kultúra:* színek, formák. *Matematika:* távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. Mérési tapasztalatok.

természetes, régi korokban használt) és szabvány mérőeszközök, mértékegységek és használatuk A közvetlen környezet élettelen környezeti tényezőinek, tárgyainak, élőlényeinek (növények, állatok, ember: saját test, társak, felnőttek) mérhető tulajdonságai (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet, idő), mérésük Mennyiségek viszonyítása, becslése és mérése, választott alkalmi és szabvány egységekkel Hétköznapi tapasztalatok a szabvány mértékegységek nagyságáról	

Javasolt kapcsolódó tevékenységek

Az élettelen anyagok, tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése algoritmus alapján (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang), a tapasztalatok rögzítése

Az élettelen anyagok azonos és különböző tulajdonságainak megfigyelése, csoportosításuk különböző szempontok szerint: érzékelhető tulajdonságaik, anyaguk, halmazállapotuk, felhasználásuk

Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, azonosságaik és különbségeik megfigyelése, különös tekintettel az életjelenségekre, életfeltételekre. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

Az időjárási elemek megfigyelése

Az egyes halmazállapotok jellemzőinek megfigyelése, különböző hétköznapi anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Példák keresése a közvetlen környezetből (iskola, otthon)

A víz megjelenésének, tulajdonságainak megfigyelése a különböző halmazállapotokban. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben

A lágy és fás szárú növények részeinek megfigyelése (gyökérzet, szár, levél, virág, termés). A növények részeinek megfigyelése algoritmus alapján

A növényi részek összehasonlítása, csoportosítása érzékelhető tulajdonságaik alapján. A haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése

Az állatok (emlősök – madarak – halak – rovarok – kétéltűek – hüllők) testrészeinek felismerése, megfigyelése a megfelelő algoritmus alapján. A testrészek szerepének megfigyelése az állat mozgásában, táplálkozásában, életmódjában

A növények és állatok többféle szempontú csoportosítása

növények: lágy szárú – fás szárú; lombhullató – örökzöld
állatok: emlősök – madarak – halak – rovarok – kétéltűek – hüllők; élőhely: hobbiállatok, a házban és a ház körül élő állatok, háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok;
életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők

A növények és állatok állapotának, a tulajdonság környezeti hatásokra történő változásainak megfigyelése tanulmányi séták során
- növények: ősszel lombhullás/örökzöldek folyamatosan; tavasszal rügyek, levelek vizsgálata; nyáron a kifejlett növény és a termés vizsgálata
állatok: ősszel és tavasszal bundaváltás; télen hangok, lábnyomok figyelése; tavasszal új fajok megjelenésének megfigyelése, nyáron a mozgás, táplálkozás, utódok nevelésének, utódok mennyiségének, egyéb változatosságok megfigyelése

A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények hosszúság jellegű tulajdonságainak (hosszúság, magasság, szélesség) mérése

Űrtartalom mérése a közvetlen környezetben található élettelen anyagokon és élőlényeken

A közvetlen környezetben található élettelen anyagok és élőlények tömegének mérése

A víz térfogatának, hőmérsékletének mérése, az ezekhez szükséges eszközök, mértékegységek (deciliter, liter, Celsius-fok) megismerése

A levegő hőmérsékletének mérése a különböző évszakokban, a csapadék hőmérsékletének mérése. Időjárási napló készítése a különböző hónapokban, a mért adatok lejegyzése, rajz készítése

Az ember testhőmérsékletének mérése

A mérésekhez alkalmi és szabvány mérőeszközök, mértékegységek választása, használata

Kulcsfogalmak	élő, élettelen, növény, állat, ember, érzékszerv, érzékeléstípus, érzékelhető tulajdonság, halmazállapot, mérés, mérőeszköz, mérőszám, mértékegység, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő
A nevelési, oktatási szakasz végén:	felismeri az élőlényeken, élettelen anyagokon az érzékelhető és mérhető tulajdonságokat; felismeri, megnevezi és megfigyeli az életfeltételeket, életjelenségeket; adott szempontok alapján algoritmus szerint élettelen anyagokon és élőlényeken megfigyeléseket végez; adott szempontok alapján élettelen anyagokat és élőlényeket összehasonlít, csoportosít; időjárási megfigyeléseket tesz, méréseket végez; megfigyeléseinek, összehasonlításainak és csoportosításainak tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti, megfogalmazza; figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat; növényt ültet és gondoz, megfigyeli a fejlődését, tapasztalatait rajzos formában rögzíti; méréshez megválasztja az alkalmi vagy szabvány mérőeszközt, mértékegységeket;

	algoritmus szerint, előzetes viszonyítás, majd becslés után méréseket végez, becsült és mért eredményeit összehasonlítja; az adott alkalmi vagy szabvány mérőeszközt megfelelően használja; a méréseket és azok tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza.

Tematikai egység	***2. Az élettelen környezet kölcsönhatásai***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Anyagok megismert tulajdonságai. Melegítés, hűtés, párolgás. Az időjárás-előrejelzésben alkalmazott néhány gyakori piktogram jelentése. Halmazállapot-változások, oldódás, kölcsönhatás.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	a kísérletezés elemi lépéseit annak algoritmusa szerint megvalósítja; a tanító által felvetett problémával kapcsolatosan hipotézist fogalmaz meg, a vizsgálatok eredményét összeveti hipotézisével; az adott kísérlethez választott eszközöket megfelelően használja; figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás, égés, ütközés); megfigyeli a mozgások sokféleségét, csoportosítja a mozgásformákat: hely- és helyzetváltoztató mozgás; egyszerű kísérletek során megfigyeli a halmazállapot-változásokat: fagyás, olvadás, forrás, párolgás, lecsapódás; tanítói segítséggel égéssel kapcsolatos egyszerű kísérleteket végez. Csoportosítja a megvizsgált éghető és éghetetlen anyagokat; megfogalmazza a tűz és az égés szerepét az ember életében.	
Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Mérési technika fejlesztése Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel A kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok lényeges érzékelhető tulajdonságai (szín, alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet, íz, szag, hang)		*Magyar nyelv és irodalom:* a víz, mint versek, mesék témája; hasonlatok, metaforák, szólásmondások a gőzzel, a vízzel és a jéggel kapcsolatban. *Vizuális kultúra:* a víz

A kísérletekhez szükséges mennyiségű anyagok mérése A víz halmazállapot-változásai (olvadás, forrás, fagyás, párolgás, lecsapódás) A víz körforgása a természetben Hely- és helyzetváltoztató mozgás Rugalmas és rugalmatlan ütközések megfigyelése, hétköznapi megjelenése Az égés feltételei, éghető és nem éghető anyagok csoportosítása, égéssel kapcsolatos vészhelyzetek kezelése. A tűz és az égés szerepe az ember életében	megjelenése különböző műalkotásokban.

Javasolt kapcsolódó tevékenységek

A víz különféle halmazállapotainak tantermi körülmények között történő modellezése (jég, víz, gőz). A gőz és a pára közti különbségek megfogalmazása, tapasztalati úton történő ismeretszerzés (vízforralás után a forró gőz fölé hideg tányért teszünk, és a párát lecsapatjuk)

A víz halmazállapot-változásaival kapcsolatos kísérletek elvégzése (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, forrás), a közben végbemenő kölcsönhatások, változások megfigyelése. Ok-okozati összefüggések keresése a halmazállapot-változások és az egyes hétköznapi jelenségek között

Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (pl.: hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben

Folyamatos megfigyelések és kísérletek a víz tisztaságával kapcsolatban. Környezetünkből vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére

A víz körforgásának megfigyelése a természetben. A körforgás egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások megfigyelése

Mozgások megfigyelése, csoportosítása (hely- és helyzetváltoztató mozgás). Példák keresése

Mozgásállapot-változások: ütközések (rugalmas és rugalmatlan) végzése, a változások megfigyelése

Az égést modellező kísérletek során a kiinduló és keletkező anyagok, a változás megfigyelése, az égés feltételeinek megismerése, éghető és nem éghető anyagok keresése és csoportosítása. Égéssel kapcsolatos vészhelyzetek felismerésének és kezelésének megismerése. A tűz és az égés szerepére példák keresése az ember életében

Kulcsfogalmak	szilárd – folyékony – légnemű halmazállapot; halmazállapot-változás; olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, mozgás, ütközés, égés

A nevelési, oktatási szakasz végén:	tanítói segítséggel egyszerű kísérleteket végez; a vizsgálatok tapasztalatait megfogalmazza, rajzban, írásban rögzíti; a kísérletek tapasztalatait a mindennapi életben alkalmazza; feladatvégzés során társaival együttműködik.

Tematikai egység	***3. Tájékozódás az időben***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Idő, napszakok, évszakok.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	felismeri a napszakok, évszakok változásai, valamint a Föld mozgásai közötti összefüggéseket; megfelelő sorrendben sorolja fel a napszakokat, a hét napjait, a hónapokat, az évszakokat, ismeri ezek időtartamát, relációit; figyelemmel kísér rövidebb-hosszabb ideig tartó folyamatokat (például víz körforgása, emberi élet szakaszai, növények csírázása, növekedése); az évszakokra vonatkozó megfigyeléseket végez, tapasztalatait rögzíti, és az adatokból következtetéseket von le; megismeri és modellezi a víz természetben megtett útját, felismeri a folyamat ciklikus jellegét; megnevezi az ember életszakaszait; megfigyeli a növények csírázásának és növekedésének feltételeit, ezekre vonatkozóan egyszerű kísérleteket végez; analóg és digitális óráról leolvassa a pontos időt.	

Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Mérési technika fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel Időbeli tájékozódó képesség fejlesztése Föld mozgásainak (forgás, Nap körüli keringés) hatásai az évszakok, napszakok váltakozására, jellemzőikre	*Magyar nyelv és irodalom:* hasonlatok, metaforák, szólásmondások (az idővel kapcsolatban). *Vizuális kultúra:* az idő képi ábrázolása, az égitestek képi ábrázolása. *Ének-zene:* ütem, ritmus, metronóm. *Matematika:* folyamat mozzanatainak időbeli

Évszakokra vonatkozó megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása, rajzban, írásban vagy táblázatban való rögzítése. Az adatokból következtetések levonása A környezetben zajló ciklikus változások felismerése, megfigyelése, sorba rendezése Napi és éves ritmus a növény- és állatvilágban A napszakok, a naptár (a hét napjai, hetek, hónapok). Időtartamuk, egymáshoz való viszonyuk Jeles napok, dátumok elhelyezése a naptárban Napirend készítése Ismétlődő jelenségek (ritmusok) az ember életében, a test működésében. Ismétlődő, ciklikus jelenségek a környezetben (például víz körforgása) Az emberi életszakaszok, jellemzőik A növények fejlődése: életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés A csírázás és a növekedés külső feltételei Az állatok szaporodása (pete, tojás, elevenszülő), fejlődési szakaszai	elrendezése; időrend kezelése.
Javasolt kapcsolódó tevékenységek	
Napszakok, évszakok váltakozása, jellemzői, valamint a Föld mozgásai és a napszakok, évszakok változásai közötti összefüggések megfigyelése Az egyes évszakok jellemző időjárásának, az időjárás tényezőinek megfigyelése, hőmérsékletének mérése. A csapadék formái (eső, köd, hó). Időjárási napló készítése Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés megbeszélése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján Az évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata Ismétlődő, ciklikus jelenségek megfigyelése a környezetben (pl. víz körforgása) Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban A növények egyes életszakaszainak megfigyelése (csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés) Növények csíráztatása, hajtatása során az ezekhez szükséges feltételek megfigyelése Az állatok szaporodásának megfigyelése (pete, tojás, elevenszülő)	

Ismétlődő jelenségek megfigyelése az emberi test működésében Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében (napirend, hetirend, kalendárium, jeles napok, ünnepek). A dátumok elhelyezése a naptárban. Napirend és hetirend tervezése Az emberi életszakaszok jellemzőinek megfigyelése és összehasonlítása (szerepjáték) Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek becslése, mérése, az adatok összehasonlítása, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése

Kulcsfogalmak	évszak, életkor, életszakasz, körforgás, Föld forgása, Föld keringése, naptár, hónap, nap, napszak, szaporodás, fejlődés
A nevelési, oktatási szakasz végén:	életkorának megfelelően eligazodik az időbeli relációkban, ismeri és használja az életkorának megfelelő időbeli relációs szókincset; naptárt használ, időintervallumokat számol, adott eseményeket időrend szerint sorba rendez; napirendet tervez a napszakok változásaihoz kapcsolva.

Tematikai egység	***4. Tájékozódás a térben***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	a tanterméről, otthona valamely helyiségéről egyszerű alaprajzot készít és leolvas; az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít; tájékozódik az iskola környékéről és településéről készített térképvázlattal és térképpel. Az iskola környezetéről egyszerű térképvázlatot készít; felismeri a különböző domborzati formákat, felszíni vizeket, ismeri jellemzőiket. Ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja; felismeri lakóhelyének jellegzetes felszínformáit; domborzati térképen felismeri a felszínformák és vizek jelölését.	

Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedés, utazás, közlekedési eszközök.

Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel Téri tájékozódó képesség fejlesztése A fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Iránytű használata. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben Az alaprajz, a térképvázlat és a térkép. Tájékozódás az alaprajz és a térképvázlat segítségével A felszínformák: hegy, hegység, domb, dombság, völgy, medence, síkság. Jelölésük a domborzati térképen A felszíni vizek fajtái (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik, ábrázolásuk a domborzati térképen A külső erők (szél, víz) felszínformáló munkája	*Matematika:* Tájékozódás a síkban. Távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. *Magyar nyelv és irodalom:* Magyarország értékeinek, illetve a lakóhelyhez köthető értékek megjelenítése a szépirodalomban. *Vizuális kultúra:* nemzeti szimbólumaink, illetve az egyes tájegységekhez köthető jelképek. *Ének-zene:* Magyarországhoz, illetve az egyes nagy tájegységekhez vagy a lakóhelyhez köthető népdalok, zeneművek
Javasolt kapcsolódó tevékenységek	
Iránytű készítése, használatának gyakorlása, tájékozódási gyakorlatok a fő- és mellékvilágtájak helyzetének gyakorlására: a fő- és mellékvilágtájak megnevezése, elhelyezése térképen, az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben Az alaprajz, vázlatrajz, térképvázlat és a térkép jellemzőinek megfigyelése, egy-egy konkrét példa összehasonlítása Alaprajz készítése az osztályteremről, a tanulók otthonáról, szobájáról. Tájékozódási gyakorlatok alaprajz, vázlatrajz és térképvázlat alapján Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén A felszínformák elemei, jellemzőik megfigyelése (hegy, hegység, medence, völgy, domb, dombság, síkság). A jellemzőknek megfelelően homokból az egyes felszínformák kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében	

A szél és a víz munkájának modellezése homokasztalon A felszíni vizek fajtáinak (ér, patak, csermely, folyó, tó), jellemzőik megfigyelése. A jellemzőknek megfelelően homokasztalon az egyes vizek kialakítása. Jelölésük megfigyelése domborzati térképen, példák keresése hazánk domborzati térképén, valamint a lakóhelyen és annak környezetében	
Kulcsfogalmak	fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, térképvázlat, térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, autóstérkép, turistatérkép, felszínforma
A nevelési, oktatási szakasz végén:	ismeri és használja az életkorának megfelelő relációs szókincset; iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágtájakat; irányokat ad meg viszonyítással; megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós; felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok.

Tematikai egység	***5. Hazánk, Magyarország***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	iránytű segítségével megállapítja és megnevezi a fő- és mellékvilágtájakat; irányokat ad meg viszonyítással; térkép segítségével megnevezi Magyarország jellemző felszínformáit (síkság, hegy, hegység, domb, dombság), vizeit (patak, folyó, tó), ezeket terepasztalon vagy saját készítésű modellen előállítja; térkép segítségével megmutatja hazánk nagytájait, felismeri azok jellemző felszínformáit; térkép segítségével megnevezi hazánk szomszédos országait, megyéit, saját megyéjét, megyeszékhelyét, környezetének nagyobb településeit, hazánk fővárosát, és ezeket megtalálja a térképen is.	
Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Mérési technika fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel Téri tájékozódó képesség fejlesztése Magyarország helyzete, államhatárok, szomszédos országaink Tájékozódás Magyarország domborzati térképén: az alapvető térképjelek, felszínformák, vizek. Irányok, távolságok a térképen Hazánk nagytájainak elhelyezkedése, felszínformáik Tájékozódás hazánk közigazgatási térképén: megyék, saját lakóhely megyéje, megyeszékhelye, települések, saját település és a főváros helye hazánk térképén Fővárosunk, Budapest: híres épületek, főbb nevezetességek, hidak, közlekedés	*Matematika:* Tájékozódás a síkban. Távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. *Magyar nyelv és irodalom:* Magyarország értékeinek, illetve a lakóhelyhez köthető értékek megjelenítése a szépirodalomban. *Vizuális kultúra:* nemzeti szimbólumaink, illetve az egyes tájegységekhez köthető jelképek. *Ének-zene:* Magyarországhoz, illetve az egyes nagy tájegységekhez vagy a lakóhelyhez köthető népdalok, zeneművek
Javasolt kapcsolódó tevékenységek	
Térképészeti gyakorlatok: – Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép segítségével (Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence) – Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megfigyelése, megnevezése – Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése domborzati, illetve közigazgatási térképen	

– Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen – Irányok, távolságok, magassági számok leolvasása hazánk domborzati térképéről – Magyarország nagy tájegységeinek felismerése, megkeresése Magyarország domborzati térképén – Magyarország megyéinek, ezen belül a tanulók saját megyéjének, megyeszékhelyének, valamint Budapest megkeresése Magyarország közigazgatási térképén – Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével – Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül – Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában	
Kulcsfogalmak	térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros
A nevelési, oktatási szakasz végén:	ismeri és használja az életkorának megfelelő térbeli relációs szókincset; megnevezi, és iránytű segítségével megállapítja a fő- és mellékvilágtájakat, irányokat ad meg viszonyítással; felismeri és használja az alapvető térképjeleket: felszínformák, vizek, települések, útvonalak, államhatárok; megkülönböztet néhány térképfajtát: domborzati, közigazgatási, turista-, autós.

Tematikai egység	***6. Életközösségek lakóhelyünk környezetében***	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Növények, állatok, természetes és mesterséges környezet.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	felismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek és az ott élő élőlények közötti különbségeket (pl. természetes – mesterséges életközösség, erdő – mező, rét – víz, vízpart – park, díszkert – zöldséges, gyümölcsöskert esetében); megnevezi a megismert életközösségekre jellemző élőlényeket, használja az életközösségekhez kapcsolódó kifejezéseket; algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja a saját lakókörnyezetében fellelhető növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt tulajdonságok alapján csoportokba rendezi azokat; algoritmus alapján megfigyeli és összehasonlítja hazánk természetes és mesterséges élőhelyein, életközösségeiben élő növények és állatok jellemzőit. A megfigyelt jellemzőik alapján csoportokba rendezi azokat; konkrét példán keresztül megfigyeli és felismeri az élőhely, életmód és testfelépítés kapcsolatát;	

	megfigyeléseit mérésekkel (például időjárási elemek, testméret), modellezéssel, egyszerű kísérletek végzésével (például láb- és csőrtípusok) egészíti ki; felismeri, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek; felismeri a megismert életközösségek növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatokat; példákkal mutatja be az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását. Felismeri a természetvédelem jelentőségét; felismeri, mely anyagok szennyezhetik környezetünket a mindennapi életben, mely szokások vezetnek környezetünk károsításához. Egyéni és közösségi környezetvédelmi cselekvési formákat ismer meg és gyakorol közvetlen környezetében (pl. madárbarát kert, iskolakert kiépítésében, fenntartásában való részvétel, iskolai környezet kialakításában, rendben tartásában való részvétel, települési természet- és környezetvédelmi tevékenységben való részvétel); elsajátít olyan szokásokat és viselkedésformákat, amelyek a károsítások megelőzésére irányulnak (pl. hulladékminimalizálás – anyagtakarékosság, újrahasználat és -felhasználás, tömegközlekedés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnyben részesítése, energiatakarékosság).

Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Mérési technika fejlesztése Kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel Környezettudatos magatartás fejlesztése A lakóhelyhez közeli életközösségek jellemzői: erdő, mező-rét, víz-vízpart Az egyes életközösségekben élő növények és állatok tulajdonságai	*Magyar nyelv és irodalom:* többjelentésű szavak (a fok szó jelentései). *Ének-zene:* népdalok. *Vizuális kultúra:* népművészet. *Erkölcstan:* a természet tisztelete, a hagyományok jelentősége.

A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) élőlényeinek környezeti igényei, alkalmazkodása az élettelen környezeti tényezőkhöz (életmód, testfelépítés, viselkedés) A lakóhelyhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok (például táplálkozási kölcsönhatások, búvóhely; élőhely) A megismert növények és állatok csoportosítási lehetőségei (pl. lágy szárú – fás szárú, fa – cserje, lombhullató – örökzöld; állatok: emlősök – madarak – rovarok – kétéltűek – hüllők – halak; életmód: ragadozók – növényevők – mindenevők; élőhely: háziállatok – vadon élő állatok, erdei – mezei – vízparton élő – az ember környezetében élő állatok) Az adott életközösség megismert növényeiből és állataiból egyszerű táplálékláncok és azokból táplálékhálózatok összeállítása A természetes és mesterséges életközösségek Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem	*Matematika:* részegész kapcsolat. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a ház részei, építőanyagok, anyagok felhasználása, megmunkálása; élelmiszerek tartósítása.
Javasolt kapcsolódó tevékenységek	
A tanulók lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) jellemzőinek megfigyelése, mérése (időjárás) tanulmányi séták során. A megfigyelések alapján az életközösségek összehasonlítása A természetes és mesterséges életközösségek összehasonlításához tanulmányi séta a közeli parkba, látogatás zöldséges-gyümölcsöskertbe. A hasonlóságok és különbözőségek összehasonlítása, megbeszélése, az ember hatásának megfigyelése Az életközösségek jellegzetes élőlényeinek csoportosítása élőhely szerint Az egyes életközösségek jellegzetes állatainak és növényeinek testfelépítése, algoritmus alapján történő megfigyelése, mérése (testméret mérése pl. életnagyságú rajzon) A tapasztalatok alapján a növények és állatok igényeinek, élőhelyhez, életfeltételekhez való alkalmazkodásának (testfelépítés, életmód) megfigyelése, megbeszélése, modellezése (pl. csőr- és lábtípusok) Az életközösségek összetettségének megfigyelése, az ott élő növények és állatok közötti jellegzetes kapcsolatok megfigyelése, felismerése (táplálkozás, búvóhely) Táplálkozási kölcsönhatások alapján az állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Az egyes életközösségekre jellemző táplálékláncok, táplálékhálózatok összeállítása	

Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése tanulmányi séta vagy osztálykirándulás alkalmával Az egyes életközösségekben élő élőlények testfelépítés, illetve életmód alapján történő összehasonlítása Osztálykert/iskolakert/madárbarát kert kialakítása során az ember felelősségének, szerepének megfigyelése	
Kulcsfogalmak	természetes és mesterséges életközösség, erdő, mező-rét, víz-vízpart, élőhely, életmód, környezeti igény, alkalmazkodás, testfelépítés, tápláléklánc, táplálékhálózat
A nevelési, oktatási szakasz végén:	ismeri a lakóhelyéhez közeli életközösségek (erdő, mező-rét, víz-vízpart) főbb jellemzőit; felelősségtudattal rendelkezik a szűkebb, illetve tágabb környezete iránt; tevékenységeinek tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíti.

Tematikai egység	***7. Testünk, egészségünk***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Testrészek, emberi tulajdonságok, egészséges táplálkozás elemei, hőmérséklet.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	felismeri és megnevezi az emberi test részeit, fő szerveit, ismeri ezek működését, szerepét; megnevezi az érzékszerveket és azok szerepét a megismerési folyamatokban; belátja az érzékszervek védelmének fontosságát, és ismeri ezek eszközeit, módjait; ismer betegségeket, felismeri a legjellemzőbb betegségtüneteket, a betegségek megelőzésének alapvető módjait.	
Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Megfigyelőképesség fejlesztése Leíró képesség fejlesztése Azonosító-megkülönböztető képesség fejlesztése Rendszerező képesség fejlesztése Analizáló-szintetizáló képesség fejlesztése Ok-okozati összefüggések feltárása tanítói segítséggel Egészségtudatos magatartás fejlesztése Az emberi test fő testrészei, szervei		*Vizuális kultúra:* emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra. *Magyar nyelv és irodalom:* a jellemzés; hasonlatok, metaforák a szépséggel kapcsolatban.

A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök, szabályok, helyes szokások A tanuláshoz szükséges helyes megvilágítás fontossága Az egészséges életmód alapvető elemei (testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás, testtartás, táplálkozás, fertőző betegségek és balesetek megelőzése), alkalmazásuk a napi gyakorlatban A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat. A helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok. A folyadékfogyasztás szerepe. A helyes étkezési szokások Az egészséges fejlődéshez szükséges élelmiszerek kiválasztása A megfelelő öltözködés, a személyes higiéné A rendszeres testmozgás Aktív és passzív pihenés A lelki egészség A leggyakoribb betegségtünetek. A testhőmérséklet, láz mérése A betegségek megelőzése. A védőoltások szerepe Balesetek, megelőzésük	Hasonlatok, szólásmondások, közmondások, mesék (az egészséggel és betegséggel kapcsolatban). *Ének-zene:* gunyoros népdalok, amelyek egy-egy testi tulajdonságot karikíroznak. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a testápolás módjai, egészséges életmód, a betegség tünetei, teendők betegség esetén. *Testnevelés és sport:* a rendszeres testmozgás szerepe, stresszoldás.
Javasolt kapcsolódó tevékenységek	
Az ember testrészeivel való megismerkedés mondóka segítségével, elmutogatásuk saját vagy osztálytárs testén Az egyes érzékszerveken keresztül történő érzékeléstípusokhoz kötődő érzékelhető tulajdonságok megfigyelésének gyakorlása (szem – látás: szín, alak, nagyság, felületi minőség; bőr – tapintás: alak, nagyság, felületi minőség, összenyomhatóság, tömeg, hőmérséklet; nyelv – ízlelés: íz; orr – szaglás: szag; fül – hallás: hang) Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása és alkalmazása plakát készítésével, beszélgetéssel, szituációs játékkal. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről A legfontosabb szervek, szervrendszerek szerepének megfigyelése, felépítésük megbeszélése (keringési rendszer, váz- és izomrendszer, emésztő szervrendszer, a légzés szervrendszere),	

beszélgetés az egészséges fejlődésének feltételeiről. A testmozgás jelentőségének megbeszélése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és a légzésszámra (méréssel) Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása és gyakorlása, az iskolában való helyes viselkedés és megfelelő öltözet megbeszélése (tanórán, különböző szabadidős foglalkozáson, szünetben), az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólítások, köszönés, udvariassági formulák használatának gyakorlása. A helyes öltözködési szokások szerepének megbeszélése, öltözködési tanácsok adásával egy-egy évszakhoz kapcsolódóan időjárás-előrejelzés értelmezése alapján Helyes tanulási szokások megfigyelése, megbeszélése A helyes táplálkozási szokások kialakítása: miből mennyit együnk? – mérések elvégzése, rögzítése a füzetbe rajzban, írásban. Az egészséges és egészségtelen ételek csoportosítása Az egyes évszakokhoz kötődő táplálkozási szokások megbeszélése, egy-egy évszakhoz kapcsolódó napi étrend tervezése. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata Élelmiszerfajták megismerése, csoportosításuk tápanyagtartalmuk alapján Egy napi egészséges menü összeállítása. Egészségtelen italok cukortartalmának becslése, mérése kockacukor segítségével Helyes étkezési, viselkedési szokások alakítása szituációs játékokkal Ételek tárolásával kapcsolatos információk megbeszélése A helyes higiénés szokások és a szükséges eszközök megfigyelése, megismerése, a helyes és rendszeres testápolási szokások gyakorlása Pihenés fontosságáról való beszélgetés, példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre Az emberek hasonló és különböző külső és belső tulajdonságai, az emberi hangulatok, magatartásformák megismerése megfigyelésekkel (egymáson, képen, szituációs játék során) Fogyatékossággal és megváltozott munkaképességgel rendelkezők elfogadásának ösztönzése szituációs játékokkal/beszélgetőkör kialakításával Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. A leggyakoribb betegségtünetek (pl. láz, hányás, hasmenés, gyengeség, levertség) felismerésének gyakorlása konkrét példákon, szituációkon keresztül. A betegségek okainak, megelőzésének megismerése, a fertőző betegségek megelőzési módjainak gyakorlása. A testhőmérséklet, láz mérése A balesetek okainak megfigyelése képek, videók segítségével, beszélgetés a megelőzés fontosságáról. A segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén szituációs játékkal	
Kulcsfogalmak	szerv, érzékszerv, testrész, szervezet, túlsúly, alultápláltság, egészség, betegség, egészségvédelem, egészségvédő szokások

A nevelési, oktatási szakasz végén:	ismeri az emberi szervezet fő életfolyamatait; tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, összetevőivel, az emberi szervezet egészséges testi és lelki fejlődéséhez szükséges szokásokkal, azokat igyekszik betartani; felismeri az egészséges, gondozott környezet jellemzőit. Megfogalmazza, milyen hatással van a környezet az egészségére.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére. Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben. A hosszúság és idő mérése, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslése. Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására. A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példán keresztül, a hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében. Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatása, az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint. Egy természetes életközösség bemutatása. Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete. Magyarország elhelyezése a földrajzi térben, néhány fő kulturális és természeti értékének ismerete. Informatikai és kommunikációs eszközök irányított használata az információkeresésben és a problémák megoldásában.

TERMÉSZETTUDOMÁNY 5-6. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.21 Természettudomány

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában a természettudományokkal való ismerkedés korai szakaszában. Összekötő szerepet tölt be az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól diszciplináris keretek között oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között. Ugyanakkor a tantárgynak van egy horizontális vetülete is, hiszen a természettudományi tanulmányok sok esetben építenek a más tantárgyak (főleg a magyar, a matematika és a történelem) keretében megszerzett tudásra, készségekre, kompetenciákra.

A fenti megállapításokból kiindulva a természettudomány tárgy négy olyan alapdiszciplína (biológia, fizika, földrajz és kémia) köré szerveződik, amelyek a természeti törvényszerűségek, rendszerek és folyamatok megismerésével foglalkoznak. Ennek megfelelően a természettudomány tárgy célja e komplex tudásanyag integrálása az egyes természeti rendszerek közötti alapvető összefüggésekre való rávilágítás révén.

A természettudomány tanulási-tanítási folyamatában alapvető szerepe van a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek megismerésének, amit a felvetett probléma integrált szemléletű tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetünk el. Mindezeket nagyon fontos kiegészíteni terepi tevékenységekkel is, ami nem csupán a természetben történő vizsgálódást jelenti, hanem akár városi környezetben (pl. múzeum, állatkert, park stb.) is megvalósulhat. Az élményszerű, a tanulók gondolkodásához, problémáihoz közel álló, gyakorlatorientált, ún. kontextusalapú tananyag-feldolgozás jóval több sikerrel kecsegtet, mint a hagyományos, eddig megszokott tananyagszervezés, amennyiben az előbbi az ismeretek rendszerezésével zárul.

A természettudomány tananyaga tehát mindenkihez szól, nem csak azokhoz, akik a későbbiekben komolyabban szeretnének természettudományokkal foglalkozni. Szervesen kell, hogy kötődjön a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientált. Feltárja a természettudományok társadalmunkban és az egyén életében betöltött szerepét. Nem tartalmaz sok ismeretet és fogalmat, viszont annál több gyakorlati jellegű tevékenységet, megfigyelést, tapasztalást épít be. Hagy időt az elmélyült feldolgozásra, az esetleges megértési problémák megbeszélésére, tekintettel van az információfeldolgozás memóriakapacitására, a kognitív terhelésre. Kerüli a sok új információt tartalmazó témákat. Figyel a megfelelő, már részben szakmai nyelvhasználatra és kommunikációra. A tárgy célja inkább a fogalmi megértés, és nem az információk szigorú megtanítása; valódi problémamegoldást kínál. Előnyben részesíti az életszerű természettudományos problémák csoportmunkában (projektmódszerrel, kutatásalapú tanítással) történő feldolgozását. Megfelelően használja a kísérleteket, a terepi foglalkozásokat, megfigyeléseket, melyeknek mindig világos a célja, és a manuális készségek mellett a fogalmi megértést is fejlesztik. Hangsúlyozza a kísérleti problémamegoldás lépéseit, különös tekintettel a várható eredmény becslésére (hipotézisalkotásra). Az ellenőrzés során döntően a megértést, a logikus gondolkodást, és nem a magolás eredményét méri.

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti gyermeki érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A kezdetben több támogatással, később egyre

önállóbban végzett természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A gyermekek számára természetes a digitális technológia jelenléte és aktív részesei a digitális kultúrának, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne szükséges és fontos a digitális kompetenciáik fejlesztése. A tantárgy által felölelt tudományterületek számos lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk kritikus értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően gyakorlatorientált, tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Sok esetben ez csak statisztikus gondolkodással lehetséges. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását. Ez az olyan problémakörök tárgyalásánál a leghangsúlyosabb, amelyeknek több diszciplínát is érintő vetülete van. Ilyen például a víz vagy a levegő témaköre, vagy akár a globális éghajlatváltozás. A kísérletek, terepi megfigyelések számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett 10–12 éves korosztályban kiemelt fontosságú a természetből érkező érzelmi hatások befogadása, amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét. Gyakran ez az érzelmi hatás kreatív alkotásokban kerül kifejezésre, amit felerősíthetünk a természetben történő vizsgálódás, tapasztalás élményével.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására, amelynek a természettudomány tantárgy keretein belül még elsősorban gyakorlati ismeretszerző, közvetlen tapasztalást segítő szerepe lehet. A jövőbeni pályaorientáció, életpálya-tervezés és munkavállalás szempontjából az ilyen tapasztalatok kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be.

5–6. évfolyam

Az 5–6. osztályos korcsoport sajátosságaiból adódóan a gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő tapasztalatszerzés útján már haladó szinten és integrált módon sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés módszereit, és ne diszciplináris természettudományos tárgyakat tanuljanak egymás mellett az összefüggések nélkülözésével.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés, kísérletezés módszereit önállóan gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő-, leíró, azonosító és megkülönböztető képessége, mérési technikája, amelyet az alsó tagozattal ellentétben már tanári segítség nélkül is képesek megvalósítani. A megfigyelt jelenségeket ezután leírják valamilyen formában, ami ebben az életkorban nem csak írás lehet, hanem gyakran rajz vagy más manuális, illetve verbális készségeket igénylő forma.
A tanulók egyszerű kísérletek megtervezésével, kivitelezésével és a következtetések levonásával készülnek fel a felsőbb évfolyamokon is jellemző természettudományos kísérletezésekre.

A kétéves ciklus során a tanulók megismerik a növények és állatok testfelépítését, jellemző tulajdonságait, a természetben és az ember szempontjából betöltött szerepüket.

Részletesen foglalkoznak az élő és élettelen környezeti elemeket érintő környezet- és természetvédelmi problémákkal, valamint a fenntartható fejlődés témakörével is. Külön témakör foglalkozik az emberi szervezet felépítésével és működésének megismerésével, amelyen belül nagy hangsúlyt kap a testi és lelki egészség megőrzésének és az egészséges életmódnak a kérdésköre.

A témakör a természettudományos elgondolások mellett számos esetben a folyamatok olyan társadalmi vetületeire is rávilágít, mint például az energiatakarékosság, ezzel is hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti-környezeti rendszerek védelmében.

Az 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy alapóraszáma: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Anyagok és tulajdonságaik	12
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Tájékozódás az időben	6

Alapvető térképészeti ismeretek	7
Topográfiai alapismeretek	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	7
A növények testfelépítése	10
Az állatok testfelépítése	10
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10
Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6
Összes óraszám:	136

TÉMAKÖR: Anyagok és tulajdonságaik
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

- A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
-
- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit;
- megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;
- bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogat-növekedést;
- kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;
- felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;
- elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bánásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;
- megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlít különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását;

- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;
- vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágy szárú és fás szárú növények részeit;
- megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közvetlen környezet anyagai
- Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága
- Az anyagok különböző halmazállapotai
- Halmazállapot-változások
- A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel
- A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés
- Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban
- Az oldódás
- Az olvadás és oldódás közti különbség
- Tűzveszélyes anyagok
- A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében
- A talaj szerkezete, fő alkotóelemei
- A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme
- A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében
- A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében
- Hely- és helyzetváltoztatás

FOGALMAK

anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról
- Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére
- Egyszerű kísérletek elvégezése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban

- A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel
- Tipikus lágy szárú és fás szárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

TÉMAKÖR: Mérések, mértékegységek, mérőeszközök
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;
- észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;
- Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;
- leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői
- Mérési eljárások, mérőeszközök használata
- Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása
- A napi középhőmérséklet számítása
- A napi és az évi hőingás számítása
- Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése

FOGALMAK
becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására

–
- Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése
- Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása

TÉMAKÖR: Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;
- megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;

- megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;
- kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;
- kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mágneses tulajdonságok megfigyelése
- Testek elektromos állapotának létrehozása
- Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai
- A villám keletkezése
- Energiahordozók fajtái
- Energiatakarékosság
- A növények életfeltételei
- A csapadékképződés folyamata
- Fogalmak

– mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
– Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
– Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról
– Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása
– Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez
– Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
– Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;
– tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;
– megfigyeli a természet ciklikus változásait;
– megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;
– modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
– Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon
– Az idő mértékegységei
– Napirend, hetirend tervezése

– A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései
– A napszakok váltakozása
– Az évszakok váltakozása

FOGALMAK
idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
– Napirend és hetirend készítése

- A Föld és a Hold mozgásainak modellezése
- A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő)
- Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére
- Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain.

TÉMAKÖR: Alapvető térképészeti ismeretek
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;
- felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;
- fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;
- felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképfajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen
- Irány meghatározása térképen
- A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései
- A térábrázolás különböző formái
- Felszínformák ábrázolása
- A térkép jelrendszere
- A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés
- Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei
- A térképek fajtái

FOGALMAK
fő- és mellékvilágtáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel
- Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben
- Magyarország nagytájainak bemutatása
- Távolságmérési feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken

- Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével
- Kirándulás, túraútvonal tervezése

TÉMAKÖR: Topográfiai alapismeretek
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;
- felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén
- Tájékozódás a földgömbön
- Földrészek, óceánok
- Nevezetes szélességi körök
- Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet
- Főfolyó, mellékfolyó, torkolat
- Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek
- Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen

FOGALMAK

földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése
- Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak…
- Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fokhálózat segítségével
- Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről

TÉMAKÖR: Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;
- tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;
- használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Térképvázlat készítése ismert területről
- Terepi tájékozódás
- Útvonalterv készítése
- Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal

FOGALMAK
térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképvázlat készítése
- Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével
- Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal

TÉMAKÖR: A növények testfelépítése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- összehasonlít ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;
- ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosít;
- azonosítja a lágy szárú és a fás szárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A növények életfeltételeinek igazolása
- Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése
- Lágyszárúak és fás szárúak testfelépítése
- Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján
- Biológiai védekezés formái a kertekben
- Fogalmak
- életfeltétel, életjelenség, lágy szárú, fás szárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Egynyári növények egyedfejlődésének megfigyelése
- Növények életfeltételeinek vizsgálata
- Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban
- Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról
- Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Madárodú, madáretető, madárkalács készítése
- Kerti kalendárium, kerti vetésforgó összeállítása

TÉMAKÖR: Az állatok testfelépítése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;
- összehasonlít ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Az állatok életfeltételeinek igazolása
- Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése

FOGALMAK
gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről
- Látogatás magyar állatfajtákat bemutató majorban, állatparkban

TÉMAKÖR: Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;

– tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
– Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában
– Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása
– Erdei táplálkozási láncok és hálózatok
– A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei
– Erdei életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK:
erdő, zárvatermő, nyitvatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhely pusztulás, erdőgazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
– Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
– Kisfilmek megtekintése erdeink emlősállatairól

TÉMAKÖR: A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;
– életközösségként értelmezi a mezőt;
– felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;
– táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;
– példákon keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
– A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén
– A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása
– Mezei táplálkozási láncok és hálózatok

FOGALMAK

síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése
- A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval
- a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlősállatairól

TÉMAKÖR: Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és ezekből táplálékhálózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés
- A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez
- Vízi táplálékláncok

- A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége
- A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre
- Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen

FOGALMAK

hínárnövényzet, ligeterdő, légzőgyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, poszterek készítése
- Egy szennyvíztisztító telep felkeresése
- Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogy a szervezet rendszerként működik;
- tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;
- tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése
- A kamaszkori érés, testi és lelki változások
- A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggései
- Táplálékpiramis
- Elhízás és kóros soványság
- A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, táplálékpiramis, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szenvedélybetegség, serdülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi egészséghez kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése
- Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása
- Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban
- Egészséges étkezési napirend összeállítása
- Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével
- A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése

TÉMAKÖR: Az energia

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;
- példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;
- megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Energiahordozók csoportosítása
- Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása
- A bányászat környezeti hatásai
- Légszennyező anyagok és hatásaik

FOGALMAK

- megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bánya, bányászat, szénféleségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése
- Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira
- Egy egykori bányaterület felkeresése : Gánti Geológiai Tanösvény
- Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése

TÉMAKÖR: A Föld külső és belső erői, folyamatai
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;
- tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;
- ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);
- felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;
- magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;
- magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A gyűrődés és a vetődés folyamata
- A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse
- Néhány jellegzetes hazai kőzet
- Talajképződés folyamata
- Talajpusztulás problémája, talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés)
- Belső és külső erők hatásai
- A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései
- Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés

FOGALMAK
gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben
- Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata
- Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyúrópróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom)
- A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma… felhasználásával
- „Minicseppkövek” készítése szódabikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével
- „Minivulkán” készítése

- A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével
- A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél)
- Túrázó „minilexikon” összeállítása, „Zsebkomposzt” készítése

TÉMAKÖR: Alapvető légköri jelenségek és folyamatok
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- megnevezi az éghajlat fő elemeit;
- jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);
- értelmezi az évszakok változását;
- értelmezi az időjárás-jelentést;
- piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Az éghajlat elemei
- A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése
- Időjárás-jelentés
- Várható időjárás
- Időjárási piktogramok

FOGALMAK
időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről
- Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal
- Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal
- Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélerősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének
- megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével

FIZIKA 7-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.22 FIZIKA

A természettudományos kompetencia középpontjában a természetet és a természet működését megismerni igyekvő ember áll. A fizika tantárgy a természet működésének a tudomány által feltárt legalapvetőbb törvényszerűségeit igyekszik megismertetni a diákokkal. A törvényszerűségek harmóniáját és alkalmazhatóságuk hihetetlen széles skálatartományát megcsodálva, bemutatja, hogyan segíti a tudományos módszer a természet erőinek és javainak az ember szolgálatába állítását. Olyan ismeretek megszerzésére ösztönözzük a fiatalokat, amelyekkel egész életpályájukon hozzájárulnak majd a társadalom és a természeti környezet összhangjának fenntartásához, a tartós fejlődéshez és ahhoz, hogy a körülöttünk levő természetnek minél kevésbé okozzunk sérülést.

Nem kevésbé fontos, hogy elhelyezzük az embert kozmikus környezetünkben. A természettudomány és a fizika ismerete segítséget nyújt az ember világban elfoglalt helyének megértésére, a világ jelenségeinek a természettudományos módszerrel történő rendszerbe foglalására. A természet törvényeinek az embert szolgáló sikeres alkalmazása gazdasági előnyöket jelent, de ezen túl szellemi, esztétikai örömöt és harmóniát is kínál.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerik az alapvető fizikai jelenségeket és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. A fizika tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy a felfedezések és az azok révén megfogalmazott fizikai törvények nemcsak egy-egy kiemelkedő szellemóriás munkáját, hanem sok tudós századokat átfogó munkájának koherens, egymásra épülő tudásszövetét jelenítik meg. A törvények folyamatosan bővültek, és a modern tudományos módszer kialakulása óta nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Az egyre nagyobb teljesítőképességű modellekből számos alapvető, letisztult törvény nőtt ki, amelyet a tanulmányok egymást követő szakaszai a tanulók kognitív képességeinek megfelelő gondolati és formai szinten mutatnak be, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakirányú felsőfokú képzés során eljussanak a választott terület tudományos kutatásának frontvonalába.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerkedhetnek a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével, grafikus ábrázolásával, a kvalitatív összefüggések matematikai alakú megfogalmazásával. Ez utóbbi nélkülözhetetlen vonása a fizika tanításának, hiszen e tudomány fél évezred óta tartó diadalmenetének ez a titka.

Fontos, hogy a tanulók a jelenségekből és a köztük feltárt kapcsolatokból leszűrt törvényeket a természetben újabb és újabb jelenségekre alkalmazva ellenőrizzék, megtanulják igazolásuk vagy cáfolatuk módját. A tanulók ismerkedjenek meg a tudományos tényeken alapuló érveléssel, amelynek része a megismert természeti törvények egy-egy tudománytörténeti fordulóponton feltárt érvényességi korlátainak megvilágítása. A fizikában használatos modellek alkotásában és fejlesztésében való részvételről kapjanak vonzó élményeket és ismerkedjenek meg a fizika módszerének a fizikán túlmutató jelentőségével is. A tanulóknak fel kell ismerniük, hogy a műszaki-természettudományi mellett az egészségügyi, az agrárgazdasági és a közgazdasági szakmai tudás szilárd megalapozásában sem nélkülözhető a fizika jelenségkörének megismerése.

A gazdasági élet folyamatos fejlődése érdekében létfontosságú a fizika tantárgy korszerű és további érdeklődést kiváltó tanítása. A tantárgy tanításának elő kell segítenie a közvetített tudás társadalmi hasznosságának megértését és technikai alkalmazásának jelentőségét. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a fizika eszközeinek elsajátítása nagy szellemi erőfeszítést, rendszeres munkát igénylő tanulási folyamat. A Nemzeti Alaptanterv természetismeret kompetenciában megfogalmazott fizikai ismereteket nem lehet egyenlő mélységben elsajátítatni. Így a tanárnak dönteni kell, hogy mi az, amit csak megismertet a fiatalokkal és mi az, amit mélyebben feldolgoz. Az „Alkalmazások” és a „Jelenségek”

címszavak alatt felsorolt témák olyanok, amelyekről fontos, hogy halljanak a tanulók, de mindent egyenlő mélységben ebben az órakeretben nincs módunk tanítani.

Ahhoz, hogy a fizika tantárgy tananyaga személyesen megérintsen egy fiatalt, a tanárnak tanítási módszereit a tanulók, tanulócsoportok igényeihez, életkori sajátosságaihoz, képességeik kifejlődéséhez és gondolkodásuk sokféleségéhez kell igazítani. A jól megtervezett megismerési folyamat segíti a tanulói érdeklődés felkeltését, a tanulási célok elfogadását és a tanulók aktív szerepvállalását is. A fizika tantárgy tanításakor a tanulási környezetet úgy kell tehát tervezni, hogy az támogassa a különböző aktív tanulási formákat, technikákat a tanulócsoport összetétele, mérete, az iskolákban rendelkezésre álló feltételek függvényében. Így lehet reményünk arra, hogy a megfelelő kompetenciák és készségek kialakulnak a fiatalokban. A kerettantervben több helyen teremtettünk lehetőséget, hogy a fizika tanítása során a diákok személyes aktivitására lehetőség nyíljon, ami feltétele a fejlesztésnek. A kerettanterv számos helyen tesz ajánlást fakultatív jellegű, kiscsoportos vagy önálló tanulói munkára, projektfeladatra, amelyek otthoni és könyvtári munkával dolgozhatók ki. A kötelező órakereten kívül szervezett szakköri foglalkozásokon segítheti a tanár a tanulók felkészülését. Ezek feldolgozásakor figyeljünk arra, hogy kapcsolódjanak az egyes tanulók személyes érdeklődéséhez, továbbtanulási irányához.

A tehetséges diákok egy részének nincs lehetősége, hogy hat vagy nyolc osztályos gimnáziumba járjon, bár egyértelműen felfedezhető a reál-műszaki érdeklődése. Az ilyen fiatalok számára kínál az érdeklődésüknek megfelelő optimális felkészülési és fejlődési programot az általános iskolában a jelen kerettanterv, amelynek szerves folytatása a négy évfolyamos tehetséggondozó gimnáziumok fizika tanterve. A négy évfolyamos tehetséggondozó gimnáziumok sajátos lehetősége, hogy a különböző iskolákból érkező tanulók tudását egységes szintre hozzák, ezt követően megfelelő fizikaképzésben részesüljenek, hogy felkészüljenek a továbbtanulásra.

7–8. évfolyam

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy célja a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság, tudásvágy megerősítése, a korábbi évek környezetismeret és természetismeret tantárgyai során szerzett tudás továbbépítése, a természettudományos kompetencia fejlesztése a NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően.

A kerettanterv összeállításának fő szempontjai:

- az ismeretek megalapozása;
- a fogalmak elmélyítése kísérleti tapasztalatokkal;
- megfelelő időkeret biztosítása tanulói kísérletek, mérések elvégzésére;
- az általános iskolai alap-kerettantervhez képest néhány további fogalom bevezetése, amelyek a későbbi évfolyamok munkáját alapozzák meg;
- a témakörök nem teljes igényű feldolgozása, feltételezve, hogy a felsőbb (9–12.) évfolyamokon lehetőség lesz a magasabb szintű újratárgyalásra.

Ezeket a célkitűzéseket akkor lehet ideálisan megvalósítani, ha a rendelkezésre álló óraszám a 8. évfolyamon is heti 2 óra. Az alábbi kerettantervet ennek ellenére az ajánlott órakeretnek megfelelően készítettük el. (Azokban az iskolákban, ahol a 8. osztályban emelt óraszámot tudnak biztosítani, ajánljuk a „Természettudományos vizsgálati módszerek” témára további 2, a „Fénytan, csillagászat” témára további 1, a „Hőtan” témára további 5, a mozgások témakörre további 6, az „Energiák” témakörre további 2, a „Nyomás” témakörre további 3, végül az „Elektromosság, mágnesség” témakörre további 2 óra ráfordítását. A még fennmaradó

6 órát az ismeretek elmélyítését szolgáló, a tanulók életkorához illő, kreativitásuknak teret hagyó projektmunkára fordíthatja a tanár.) A 8. évfolyam kedvezőtlen órakerete mellett az utolsó fejezetek anyagának csökkentését az egyéb iskolatípusok tematikájához képest az is indokolja, hogy az iskolaváltó gyerekek tanulási kedve a középiskolai felvételiket követő tavaszi időszakban minimálisra csökken.

Az elsődleges cél azoknak a tevékenységeknek a gyakorlása, amelyek minden tanulót képessé tesznek a megismerési formák elsajátítására és növekvő önállóságú alkalmazására. Nagyon fontos, hogy a tanulók az életkori sajátosságaiknak megfelelő szinten, de lehetőleg minden életkorban játékosan és minél sokszínűbben (mozgásos, hangi, képi csatornákon, egyénileg és csoportosan, de mindenképpen aktívan közreműködve) szerezzenek élményeket és tapasztalatot a legalapvetőbb jelenségekről. Csak a megfelelő mennyiségű, *igazi tapasztaláson alapuló ismeret* összegyűjtése után alkossák meg az ezek mélyebb feldolgozásához szükséges fogalomrendszert. Konkrét megfigyelésekkel, kísérletekkel a maguk szellemi fejlődési szintjén önmaguk fedezzék fel, hogy a világnak alapvető törvényszerűségei és szabályai vannak. Az így megszerzett ismeretek nyújtanak kellő alapot ahhoz, hogy azokból általánosítható fogalmakat alkossanak, s azokon a későbbiekben magasabb szintű gondolati műveleteket végezzenek. A tudás megalapozásának az elsajátított ismeretek mennyisége mellett fontos kérdése a *fogalmi szintek* minősége. A fogalomalkotás, az elvonatkoztatás, az összefüggések felismerése és működtetése csak akkor lehet sikeres, ha *valódi tartalommal bíró fogalmakra épülnek*. Ennek érdekében a tanulóknak biztosítani kell a minél személyesebb tapasztalásra, a gyakorlatra, kísérletekre épülő közvetlen ismeretszerzést. Ennek a fogalmi tanuláshoz viszonyított aránya 12–14 éves korig nem csökkenhet 50% alá.

Amikor valóban új probléma megoldására kényszerül, a felnőttek többsége is azokhoz a mélyen gyökerező megismerési formákhoz nyúl, amelyeket már több-kevesebb sikerrel gyermekkorukban is gyakoroltak, azokat a gondolkodási műveleteket próbálják végig, amelyeket az iskolában készségszinten elsajátítottak. A természetről szerzendő ismeretek megalapozásakor ezeket a megismerési lépcsőfokokat kell kiépíteni. Ezt pedig a mindennapokban előforduló szituációkhoz hasonló – ismeretlen – problémahelyzetekben, és elsősorban a természettudományos oktatás során lehet elérni. Természetesen vannak olyan alapvető ismeretek és tények, amelyeket mindenkinek tudnia kell. Fontos, hogy ezeket hatékonyan, és az eddigieknél nagyobb mélységben sajátítsák el a tanulók, vagyis az ismereteiket valóban „birtokolják”, a gyakorlatban is tudják használni. Az általános iskolai fizika olyan alapozó jellegű tantárgy, amely csak a legfontosabb tudományos fogalmakkal foglalkozik. Azok folyamatos fejlesztésével, „érlelésével”, de főként a megismerési tevékenység gyakorlatával készíti fel a tanulókat arra, hogy a középiskolában a természettudományos tárgyak magasabb szintű megismeréséhez hozzákezdjenek.

Egyforma hangsúlyt kell kapniuk a természettudomány alappilléreinek:

- az ismeretanyag (elvek, tények, törvények, elméletek);
- a tudományos megismerés folyamata (az a módszer, ahogyan feltárjuk a természet titkait);
- az ismeretek, a mindennapi élet és a társadalmi gyakorlat kapcsolata (az egészség- és környezetvédelem, a technika és a társadalom kapcsolatrendszere) és
- az a gondolkodási és viselkedési szokásrendszer, amely felelősségteljes, etikus magatartást, kreatív és kritikus gondolkodást biztosít.

A spirálisan felépülő tartalomnak minden szinten meg kell felelnie a korosztály érdeklődésének, személyes világának. A tananyag feldolgozása így a tanulók érdeklődésére épül, a témák kifejtése egyre átfogóbb és szélesebb világképet nyújt.

Az ismeretek időben tartós, akár ismeretlen helyzetekben is bevilágító eredményre vezető előhívhatósága nagymértékben függ azok beágyazódásának minőségétől és

kapcsolatrendszerének gazdagságától. Nem elég a tanulókkal a tananyag belső logikáját megismertetni, el is kell fogadtatni azt, amihez elengedhetetlen, hogy a felmerülő példák és problémák számukra érdekesek, az életükhöz kapcsolódók legyenek. A tanuló tehát nem csupán befogadó, hanem aktivitásával vissza is hat a tanulás folyamatára. Külön motivációs lehetőséget jelent, ha az adott tantárgy keretein belül – természetesen némi tanári irányítással – a tanulók maguk vethetnek fel és oldhatnak meg számukra fontos és izgalmas kérdéseket, problémákat. A legnagyobb öröm, ha a megszerzett ismeretek a tanulók számára is nyilvánvaló módon hatékonyan használhatóak. A feldolgozás akkor konzisztens, ha általa a jelenségek érthetővé, kiszámíthatóvá, és ezáltal – ami elsősorban a tizenévesek számára nagyon fontos lehet – irányíthatóvá, uralhatóvá is válnak.

A fogalmi háló kiépítésének alapja a tanuló saját fogalmi készlete, amelyet részben önállóan, az iskolától függetlenül, részben pedig az iskolában (esetleg más tantárgy tanulása során) szerzett. A további ismeretek beépülését ebbe a rendszerbe döntően befolyásolja, hogy ez a tudás működőképes és ellentmondásmentes-e, illetve, hogy a meglévő ismeretek milyen hányada alapul a tapasztalati és tanult ismeretek félreértelmezésén, röviden szólva, tévképzeten. A fizika tantárgy a köznapi jelentésű fogalmakra építve kezdi el azok közelítését a tudományos használathoz. A legfontosabb, hogy a köznapi tapasztalat számszerű jellemzésében megragadjuk a mennyiségek (pl. sebesség, energiacsere) pillanatnyi értékeihez közelítő folyamatot, a lendület, az erő, a munka, az energia és a feszültség fogalmaiban az általánosítható vonásokat. A legnagyobb tanári és tanulói kihívás kategóriáját a „kölcsönhatásmentes mozgás” fogalma és társai jelentik. Ezek megszilárdítása a felsőbb osztályokban, sőt sokszor a felsőfokú tanulmányokban következhet be.

Az értő tanulás feltétele az is, hogy az ismeretek belső logikája és az egymáshoz kapcsolódó ismeretek közötti összefüggések előtűnjenek. A kép kiépítésekor a tanulóknak legalább nagy vonalakban ismerniük kell a kép lényegét, tartalmát, hogy az egyes tudáselemeket bele tudják illeszteni. Tudniuk kell, hogy az egyes mozaikdarabkák hogyan kapcsolódnak az egészhez, hogyan nyernek értelmet, és mire használhatók. A kép összeállításának hatékonyságát és gyorsaságát pedig jelentősen javítja, ha az összefüggések frissen élnek, vagyis az új ismeret megszerzése és alkalmazása révén a kapcsolatrendszer folytonos és ismételt megerősítést kap.

A kisgyermek természetes módon és nagy lelkesedéssel kezdi környezete megismerését, amit az iskolai oktatásnak nem szabad elrontani. Az érdeklődés megőrzése érdekében a tantervben a korábbiaktól eltérően nem a témakörök sorrendjére helyezzük a hangsúlyt, hanem azoknak a tapasztalással összeköthető, érdeklődést felkeltő tevékenységeire, a kvalitatív kapcsolatoktól a számszerűsíthetőség felé vezető útnak a matematikai ismeretekkel való összhangjára.

Természetesen, a fizika jelenségkörének, a fizika módszereinek alkalmazási köre kijelöli a nagy témákat, amelyek számára a nagyon csekély órakeretbeli oktatás ökonómiája megszab egyfajta belső sorrendet. Mindazonáltal nagy figyelmet kell fordítani mindazokra a tapasztalati és fogalmi kezdeményekre, amelyekre a 9–12. évfolyamokon kiteljesedő fizikatanítás bemeneti kompetenciaként számít.

A fizika tantárgy a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek és kulcskompetenciák közül különösen az alábbiak fejlesztéshez járul hozzá:

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete, az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban, mind írásban, a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban, a prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alapműveletre és a különböző grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

A kerettanterv témakörei, a megtanítandó ismeretek és fejlesztési feladatok egyfelől lehetővé teszik a Nat által az adott nevelési szakaszra előírt tanulási eredmények megvalósulását, másrészt a fizika oktatására vonatkozó általános alapelvek érvényesülését. Ennek megfelelően a témák szorosan kapcsolódnak a hétköznapi problémákhoz, természeti jelenségekhez és technikai alkalmazásokhoz. A kerettanterv alkalmazásával tervezett oktatási, tanulási folyamat mélyíti a szükséges szakmai ismereteket, támogatja a tudásalkalmazást, összekapcsolja a tantárgyon belüli és a tantárgyak közötti releváns információkat és szervesen épít a jelenség és tevékenység alapú tudásszervezés alapelveire. Ezeknek a céloknak a megvalósulását szolgálják a fizika tudományával, annak munkamódszerével valamit a globális környezeti problémákkal foglalkozó témakörök.

Az internethasználattal és prezentációk készítésével kapcsolatos tanulási eredmények megvalósulása megfelelő óraszervezéssel, a digitális technológia tanári irányítás melletti önálló használatával biztosítható. Ezeket az alábbiakban soroljuk fel:

- A tanuló fizikai szövegben, videóban el tudja különíteni a számára világos és nem érthető, további magyarázatra szoruló részeket;
- az internet segítségével adatokat gyűjt a legfontosabb fizikai jelenségekről;
- tanári útmutatás felhasználásával magabiztosan használ magyar nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációkat fizikai tárgyú információk keresésére;
- ismer megbízható fizikai tárgyú magyar nyelvű internetes forrásokat;
- egyszerű számítógépes prezentációkat készít egy adott témakör bemutatására;
- projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző prezentációkat hoz létre a tapasztalatok és eredmények bemutatására;
- értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat. Méréseket végez a mobiltelefon szenzorainak segítségével.

A tananyag kijelöli a témaköröket és iránymutató a lehetséges sorrendre nézve, de a feldolgozás nagyon sokféle lehet. Részben azért is, mert a tananyag csak a mindenki számára kötelező minimumot adja meg, de elsősorban azért, mert a tanítás során - ebben az életkori szakaszban különösen - alkalmazkodnia kell a tanulócsoport egyedi sajátosságaihoz, az oktató-

nevelőmunka helyi céljaihoz és körülményeihez. Lényegében bármelyik téma lehetőséget nyújt az elmélyülésre, izgalmas részkérdéseket bonthatunk ki a gyerekek együttműködése révén megvalósuló projektek során vagy a világhálón található információk felhasználásával. A tanulás sikerességének kritériuma lehet az értelmes és motiváló közös munka, olyan csoportmunka, melyben mindenki megtalálhatja a saját szerepét, s ezáltal sikerélményhez, pozitív természettudományos attitűdhöz juthat.

A tanulók értékelésének módszerei ennek megfelelően nem korlátozódnak a hagyományos definíciók, törvények kimondásán és számítási feladatok elvégzésén alapuló számonkérésre. Az értékelés során megjelenhet a prezentációra alapuló szóbeli felelet, a teszt, az esszé, az önálló munka, az aktív tanulás közbeni tevékenység, illetve a csoportmunka csoportos értékelése is. A cél az, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a megismert jelenségek lényegét, az alapvető technikai eszközök működésének elvét, az időszerű társadalmi-gazdasági kérdések, problémák jelentőségét, s a fizika hozzájárulását a megoldási törekvésekhez.

A témakörök áttekintő táblázatában a témakör neve után zárójelbe tett számok azt jelölik, hogy a témakör a Nat-ban felsorolt melyik fő témakörökhöz tartozik.

A 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy alapóraszáma: 102 óra.

A Nemzeti alaptanterv fő témakörei

A javasolt kontextusalapú tananyag-felépítés nagyfokú rugalmasságot tesz lehetővé. Így a fizikai ismeretek feldolgozása mind diszciplináris, mind integrált oktatás formájában megvalósítható.

1. Fizikai jelenségek megfigyelése, egyszerű értelmezése
2. Mozgások a környezetünkben, a közlekedés
3. A levegő, a víz, a szilárd anyagok
4. Fontosabb mechanikai, hőtani, elektromos és optikai eszközeink működésének alapjai, fűtés és világítás a háztartásban
5. Az energia megjelenési formái, megmaradása, energiatermelés és felhasználás
6. A Föld, a Naprendszer és a Világegyetem, a Föld jövője, megóvása

Kapcsolódás a Nat témaköreihez

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Bevezetés a fizikába (1)	8
Az energia (5)	8
Mozgás közlekedés és sportolás közben (2)	10
Lendület és egyensúly (2, 4)	10
Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetünkben (3, 4)	14
Elektromosság a háztartásban (4)	14
Világítás, fény, optikai eszközök (4)	12
Hullámok (3, 4)	10
Környezetünk globális problémái (6)	6
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata (6)	10
Összes óraszám:	102

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Bevezetés a fizikába**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, tömegmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	*Együttműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek* bemutatása és gyakoroltatása. *Képességek fejlesztése* megfigyelésre, az előzetes tudás mozgósítására, mérés tervezésére, mérés végrehajtására, jó becsléseket tud adni egyszerű számítás, következtetés segítségével; Méréseket végez hétköznapi eszközökkel, a mobiltelefon szenzorainak segítségével, értelmezi a sportolást segítő kisalkalmazások által mért fizikai adatokat rögzíti a mérések eredményeit, leírja a méréssorozatokban megfigyelhető tendenciákat, ennek során helyesen használja a közismert mértékegységeket; *Képességek fejlesztése* mérési eredmények kezelésére, következtetések levonására és azok kommunikálására.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismeretek: A tanulói kísérleti munka szabályai. Veszélyforrások (hő, vegyi, elektromos, fény, hang stb.) az iskolai és otthoni tevékenységek során**.**	Fényképek, ábrák, saját tapasztalatok alapján a veszélyek megfogalmazása, megbeszélése. Csoportmunkában veszélyre figyelmeztető, helyes magatartásra ösztönző poszterek, táblák készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* baleset- és egészségvédelem. *Magyar nyelv és irodalom*: kommunikáció.
Ismeretek: Megfigyelés. Leírás, összehasonlítás, csoportosítás. Céltudatos megfigyelés. A természet megfigyelésének fontossága a tudósok természettörvényeket feltáró munkájában.	A megfigyelőképesség ellenőrzése egyszerű feladatokkal. Szempontok megfogalmazása jelenségek megfigyelésére, a megfigyelés végrehajtására és a megfigyelésről szóbeli beszámoló. Megfigyelések rögzítése, dokumentálása.	*Kémia*: a kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések.
A tudományos megismerési módszerek *Problémák, alkalmazások*: Hogyan kell használni a különböző mérőeszközöket? Mire kell figyelni a leolvasásnál? Hogyan tervezzük meg a mérési folyamatot? Hogyan lehet megjeleníteni a mérési eredményeket? Mire következtethetünk a mérési eredményekből?	Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő, hőmérséklet stb. mérése, meghatározása csoportmunkában. Mérési javaslat, tervezés és végrehajtása az iskolában és a tanuló otthoni környezetében. Hipotézisalkotás és értékelés a mérési eredmények rendszerbe	*Földrajz*: időzónák a Földön. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: az időszámítás kezdetei a különböző kultúrákban. *Matematika*: mértékegységek; megoldási tervek készítése.

Mérőeszközök a mindennapi életben. − Adott idejű folyamatok létrehozása (pl. 1 perc alatt leguruló golyó) − Szilárd, folyékony és légnemű anyagok térfogatának értelmezése, mérése − Az emberi test méreteihez kötött távolságok vizsgálata − Időtartam becslése (pl. 1 perc elteltének becslése számolással) − Távolságok mérése digitális térképeken − Külső hőmérséklet vizsgálata egy adott időszakban, az eredmények ábrázolása, átlagérték kiszámítása − A Föld éghajlatának globális változásával kapcsolatos hőmérsékleti adatsorok elemzése − Szilárd és folyékony anyagok sűrűségének összehasonlítása, illetve becslése csoportos kísérletezés során − Bemutató készítése a fizika egyik nevezetes felismeréséről. Milyen előzményei voltak, milyen bizonyítékok támasztják alá, milyen viták kísérték a felismerés megfogalmazását? *Ismeretek:* Mérőeszközök használata. A mért mennyiségek mértékegységei.	szedett ábrázolásával. Előzetes elképzelések számbavétele, a mérési eredmények elemzése (táblázat, grafikon). Egyszerű időmérő eszköz csoportos készítése. A tömeg és a térfogat nagyságának elkülönítése. (Jellegzetes tévképzet: a két mennyiség arányos kezelése.) Önálló munkával különféle információhordozókról az élővilág, az épített környezet és az emberi tevékenység hosszúság- és időbeli méretadatainak összegyűjtése tanári és önálló feladatválasztással.	
A tömeg, a sűrűség. *Jelenségek:* Azonos térfogatú, de különböző anyagból készült, illetve azonos anyagú, de különböző térfogatú tárgyak tömege.	Egyes anyagok sűrűségének kikeresése táblázatból és a sűrűség értelmezése.	*Kémia*: a sűrűség; részecskeszemlélet.

Ismeretek: *A tömeg, a sűrűség.* A tömeg a test teljes anyagát, illetve a kölcsönhatásokkal szembeni tehetetlenségét jellemzi. *A testek tömege függ a térfogatuktól és az anyaguktól. Az anyagi minőség jellemzője a sűrűség.*	A testek tömegének összekapcsolása a részecskemodellel (a tömeget a testeket felépítő részecskék összessége adja).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megfigyelés, mérés, mértékegység, hosszúság, tömeg, térfogat, sűrűség, idő, hőmérséklet, mérés pontossága, átlag, becslés, tudományos eredmény

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az energia**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Hőmennyiség, hőátadás (3. fejezet), mechanikai munka, energia (4. fejezet).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az energia fogalmának mélyítése, a különböző energiafajták egymásba alakulási folyamatainak felismerése. Energiatakarékos eljárások, az energiatermelés módjainak, kockázatainak bemutatásával az energiatakarékos szemlélet erősítése. A természetkárosítás fajtái fizikai hátterének megértetése során a környezetvédelem iránti elkötelezettség, a felelős magatartás erősítése. Tudatában van az emberi tevékenység természetre gyakorolt lehetséges negatív hatásainak és az ezek elkerülésére használható fizikai eszközöknek és eljárásoknak (pl. porszűrés, szennyezők távolról való érzékelése alapján elrendelt forgalomkorlátozás).	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Energiafajták és egymásba alakulásuk.. *Jelenségek:* A mozgás melegítő hatása. A súrlódva mozgó test felmelegedése.	Jelenségek vizsgálata, megfigyelése során energiafajták megkülönböztetése (pl. a súrlódva mozgó test felmelegedésének megtapasztalása, a megfeszített rugó mozgásba hoz testeket, a rugónak energiája van; a magasról eső test felgyorsul, a testnek a magasabb helyzetben energiája	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: ősember tűzgyújtási eljárása (fadarab gyors oda-vissza forgatása durvafalú vályúban). *Földrajz*: energiahordozók, erőművek.

Ismeretek: *Az energia formái:* belső energia, helyzeti energia, mozgási energia, rugóenergia, kémiai energia, a táplálék energiája. *A mozgó testnek, a megfeszített rugónak és a magasba emelt testnek energiája van.* Az energiafogalom kibővítése: energiaváltozás minden olyan hatás, ami közvetlenül vagy közvetve a hőmérséklet növelésére képes.	van stb.). Annak megértése, hogy energiaváltozás minden olyan hatás, ami közvetlenül vagy közvetve a hőmérséklet változtatására képes, így a mechanikai mozgásra is kiterjeszthető az energiának a hőhöz kapcsolt tulajdonsága. Annak tudatosítása, hogy a tapasztalat szerint az energiafajták egymásba alakulnak, amelynek során az energia megjelenési formája változik.	*Kémia*: kötési energia.
Jelenségek, ismeretek: *Energiaátalakulások, energiafajták:* *vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia, fosszilis energiahordozók.* *Napenergia megjelenése a földi energiahordozókban.*	*Konkrét energiafajták felsorolása (napenergia, szélenergia, vízenergia, kémiai energia /égés/) és példák ismertetése egymásba alakulásukra.*	*Kémia*: hőtermelő és hőelnyelő kémiai reakciók, fosszilis, nukleáris és megújuló energiaforrások (exoterm és endoterm reakciók, reakcióhő, égéshő).
Problémák, gyakorlati alkalmazások: *Energia és társadalom.* Miért van szükségünk energiára? Milyen tevékenységhez, milyen energiát használunk? *Ismeretek:* Energiamérleg a családi háztól a Földig. James Joule élete és jelentősége a tudomány történetében.	*Annak megértése és illusztrálása példákon, hogy minden tevékenységünkhöz energia szükséges.* Saját tevékenységekben végbemenő energiaátalakulási folyamatok elemzése.	
Gyakorlati alkalmazások: Az energiatermelés. *Ismeretek:* *Energiaforrások és végességük: vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia.*	*Az energiatakarékosság szükségszerűségének megértése, az alapvető energiaforrások megismerése.* *Annak elmagyarázása, hogy miként vezethető vissza a fosszilis energiahordozók (szén, olaj, gáz) és a megújuló energiaforrások*	*Kémia*: kémia az iparban, erőművek, energiaforrások felosztása és jellemzése, környezeti hatások, (energiakészletek). *Földrajz*: az energiaforrások megoszlása a Földön,

Fosszilis energiahordozók, napenergia megjelenése a földi energiahordozókban; a Föld alapvető energiaforrása a Nap. Az egyes energiahordozók felhasználásának módja, az energia-előállítás környezetterhelő hatásai. Az emberiség energiafogyasztásának és a rendelkezésre álló energiaforrások mennyiségének áttekintése, az energiabiztonság fogalma A jövő lehetséges energiaforrásaival kapcsolatos ismeretek gyűjtése, bemutatása A háztartásban használatos izzók gazdaságosságának összehasonlítása Az emberi szervezet energiafelhasználásának elemzése Az energiatakarékosság lehetséges módszereinek vizsgálata a közvetlen környezetben A diák egy átlagos napjának végig gondolása energiafogyasztás szempontjából. Milyen energiahordozókat használt, milyen energiaszükségletet elégített ki, a felhasznált energiamennyiség becslése	*(víz, szél, biomassza) léte a Nap sugárzására.* *Részvétel* az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeinek, hátrányainak és alkalmazásuk kockázatainak megvitatásában, a tények és adatok összegyűjtése. A vita során elhangzó érvek és az ellenérvek csoportosítása, kiállítások, bemutatók készítése. Néhány energiatakarékossági lehetőség gyakorlatban való közvetlen megfigyelése, működési elve: termosztátos fűtőeszköz, hőszigetelés A táplálkozási problémák fizikai hátterének megismerése: az energiafogyasztás és bevitel egyensúlyának vizsgálata az élelmiszerek energiatartalmát megadó adatok segítségével	hazai energiaforrások. Energetikai önellátás és nemzetközi együttműködés. *Projekt-lehetőségek a földrajz és a kémia tantárgyakkal együttműködve*: – Erőműmodell építése, erőmű-szimulátorok működtetése. – Különböző országok energia-előállítási módjai, azok részaránya. Az energiahordozók beszerzésének módjai (vasúti szénszállítás, kőolajvezeték és tankerek, elektromos hálózatok).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	energiafogyasztás, teljesítmény, energiahordozók, zöldenergia, fosszilis energia, energiabiztonság, energiatakarékosság, energiamegmaradás, helyzeti, mozgási energia, belső energia Energiatermelési eljárás. Hatásfok. Vízi-, szél-, napenergia; nem megújuló energia; atomenergia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mozgás, közlekedés és sportolás közben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A sebesség naiv fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hétköznapi sebességfogalom pontosítása, kiegészítése. Lépések az átlagsebességtől a pillanatnyi sebesség felé. A mozgásból származó hőhatás és a mechanikai munkavégzés összekapcsolása. A közlekedési alkalmazások, balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése. tisztában van az önvezérelt járművek	

	működésének elvével, illetve néhány járműbiztonsági rendszer működésének fizikai hátterével.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hely- és helyzetváltozá.s *Ismeretek:* *Hely- és helyzetváltozás.* *Mozgások a Naprendszerben* (keringés, forgás, becsapódások). *Körmozgás jellemzői (keringési idő, fordulatszám).* *A testek különböző alakú pályákon mozoghatnak (egyenes, kör, ellipszis= „elnyúlt kör” – a bolygók pályája).*	Mozgással kapcsolatos tapasztalatok, élmények felidézése, elmondása (közlekedés, játékszerek, sport). Mozgásformák eljátszása (pl. rendezetlen részecskemozgás, keringés a Nap körül, égitestek forgása, a Föld–Hold rendszer kötött keringése). *A mozgásokkal kapcsolatos megfigyelések, élmények szabatos elmondása.*	*Testnevelés és sport*: mozgások. *Magyar nyelv és irodalom*: Petőfi és a vasút; Arany: levéltovábbítás sebessége Prága városába a XV. században. *Matematika*: a kör és részei.
Problémák: Hogyan lehet összehasonlítani a mozgásokat? Milyen adatokat kell megadni a pontos összehasonlításhoz? Honnan lehet eldönteni, hogy ki vagy mi mozog? *Ismeretek:* *A mozgás viszonylagossága.*	A viszonyítási pont megegyezéses rögzítése, az irányok rögzítése.	*Magyar nyelv és irodalom*: Radnóti: Tájképek. *Matematika*: Descartes-féle koordináta-rendszer és elsőfokú függvények; vektorok.
A sebesség. *Problémák:* Milyen sebességgel mozoghatnak a környezetünkben található élőlények, közlekedési eszközök? Mit mutat az autó, busz sebességmutatójának pillanatnyi állása? Hogyan változik egy jármű sebességmutatója a mozgása során? Hogyan változik egy futball-labda sebessége a mérkőzés során (iránya, sebessége)? Miben más a teniszlabdához képest? *Ismeretek:* *A sebesség.*	Az (átlag)sebesség meghatározása az út és idő	*Technika, életvitel és gyakorlat*: közlekedési ismeretek (fékidő), sebességhatárok. *Matematika:* arányosság, fordított arányosság. *Földrajz*: folyók sebessége, szélsebesség. *Kémia:* reakciósebesség.

Mozgás grafikus ábrázolása. A sebesség SI-mértékegysége. *Az egyenes vonalú mozgás gyorsulása/lassulása (kvalitatív fogalomként).* Átlagos sebességváltozás közlekedési eszköz egyenes vonalú mozgásának különböző szakaszain. *A sebességváltozás természete egyenletes körmozgás során.* *Ha akár a sebesség nagysága, akár iránya változik, változó mozgásról beszélünk.*	hányadosaként, a fizikai meghatározás alkalmazása egyszerű esetekre. Egyszerű iskolai kísérletek, sportmozgások, közlekedési eszközök egyenes vonalú mozgásának megfigyelése, ábrázolása út-idő grafikonon és a sebesség grafikus értelmezése. *Az egyenes vonalú mozgásra egyszerű számítások elvégzése (az út, az idő és a sebesség közti arányossági összefüggés alapján).* *Következtetések levonása a mozgásról.Út- idő grafikonon a mozgás sebességének értelmezése, annak felismerése, hogy a sebességnek iránya van.* A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten, mint az aktuális (pillanatnyi) sebesség változása. *Egymás utáni különböző mozgásszakaszokból álló folyamat esetén a sebesség változásának értelmezése.* A sebességváltozást okozó erő nagyságának és a tömeg szerepének megfigyelése fékezés során Az önvezérelt autó működési elve A légzsák és a biztonsági öv működésének fizikai magyarázata *A sebesség fogalmának alkalmazása különböző, nem mozgásjellegű folyamatokra is* (pl. kémiai reakció, biológiai folyamatok).	

Kulcsfogalmak / fogalmak	Hely, pálya, elmozdulás, út,, átlagsebesség, kölcsönhatás, gyorsulás, nehézségi gyorsulás, erő, Newton első és második törvénye,	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A lendület és egyensúly**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A sebesség fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	*A lendület*-fogalom előkészítése. A lendület megváltozása és az erőhatás összekapcsolása speciális kölcsönhatások (tömegvonzás, súrlódási erő) esetében. A mozgásból származó hőhatás és a mechanikai munkavégzés összekapcsolása. A közlekedési alkalmazások, balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése. Ismeri a saját maga által használt eszközök (például közlekedési eszközök, elektromos háztartási eszközök, szerszámok) működési elvének lényegét; Felismeri a fizikai kutatás által megalapozott technikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; Megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos). Egyszerű eszközökkel létrehoz periodikus mozgásokat, méri a periódusidőt, fizikai kísérleteket végez azzal kapcsolatban, hogy mitől függ a periódusidő; Tisztában van a mozgások kialakulásának okával, ismeri az erő szerepét egy mozgó test megállításában, elindításában, valamilyen külső hatás kompenzálásában; Tisztában van a rugalmasság és rugalmatlanság fogalmával, az erő és az általa okozott deformáció közötti kapcsolat jellegével. Be tudja mutatni az anyag belső szerkezetére vonatkozó legegyszerűbb modelleket, kvalitatív jellemzőket.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**

A mozgásállapot változása. *Jelenségek:* A gyermeki tapasztalat a lendület fogalmáról. Felhasználása a test mozgásállapotának és mozgásállapot-változásának a jellemzésére: a nagy tömegű és/vagy sebességű testeket nehéz megállítani. *Ismeretek:* A *test lendülete* a sebesség és a tömeg szorzata. *A magára hagyott test* fogalmához vezető tendencia. A tehetetlenség törvénye.	*Annak felismerése, hogy a test mozgásállapotának megváltoztatása szempontjából a test tömege és sebessége egyaránt fontos.* *Konkrét példákon annak bemutatása, hogy egy test lendületének megváltozása mindig más testekkel való kölcsönhatás következménye.* Annak a kísérletsornak a gondolati elemzése és a gondolatmenet bemutatása, amiből leszűrhető, hogy annak a testnek, amely semmilyen másik testtel nem áll kölcsönhatásban, nem változik a mozgásállapota: vagy egyenes vonalú egyenletes mozgást végez, vagy áll.	*Testnevelés és sport*: lendület a sportban. *Technika, életvitel és gyakorlat*: közlekedési szabályok, balesetvédelem. *Matematika:* elsőfokú függvények, behelyettesítés, egyszerű egyenletek.
Az erő. *Jelenségek:* Az erő mérése rugó nyúlásával. *Ismeretek:* *Az erő*. Az erő mértékegysége: (1 N). Az erő mérése. A kifejtett erő nagysága és az okozott változás mértéke között arányosság van. *Az erő mint két test közötti kölcsönhatás, a testek alakváltozásában és/vagy mozgásállapotuk változásában nyilvánul meg.*	Rugós erőmérő skálázása. Különböző testek súlyának mérése a saját skálázású erőmérővel.	
Erő-ellenerő. *Problémák:* Hogyan működik a rakéta? Miért törik össze a szabályosan haladó kamionba hátulról beleszaladó sportkocsi?		

Ismeretek: *A hatás-ellenhatás törvénye.* *Minden mechanikai kölcsönhatásnál egyidejűleg fellép erő és ellenerő, és ezek két különböző tárgyra hatnak.*	Demonstrációs kísérlet: két, gördeszkán álló gyerek erőmérők közbeiktatásával, kötéllel húzza egymást – a kísérlet ismertetése, értelmezése. Kapcsolódó köznapi jelenségek magyarázata, pl. rakétaelven működő játékszerek mozgása (elengedett lufi, vízirakéta).	
Az erő mint vektormennyiség. *Ismeretek:* *Az erő mint vektormennyiség.* Az erő vektormennyiség, nagysága és iránya jellemzi.	*Annak tudása, hogy valamely testre ható erő iránya megegyezik a test mozgásállapot-változásának irányával (*rugós erőmérővel mérve a rugó megnyúlásának irányával).	*Matematika*: vektor fogalma.
A súrlódási erő. *Problémák:* Mitől függ a súrlódási erő nagysága? Hasznos-e vagy káros a súrlódás? *Ismeretek:* *A súrlódás.* *A súrlódási erő az érintkező felületek egymáshoz képesti elmozdulását akadályozza.* *A súrlódási erő a felületeket összenyomó erővel arányos és függ a felületek minőségétől.* *Gördülési ellenállás.*	A súrlódási erő mérése rugós erőmérővel, tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. *Hétköznapi példák gyűjtése a súrlódás hasznos és káros eseteire.* Kiskocsi és megegyező tömegű hasáb húzása rugós erőmérővel, következtetések levonása. Érvelés: miért volt korszakalkotó találmány a kerék.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: közlekedési ismeretek (a súrlódás szerepe a mozgásban, a fékezésben). *Testnevelés és sport*: a súrlódás szerepe egyes sportágakban; speciális cipők salakra, fűre, terembe stb. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a kerék felfedezésének jelentősége.
A tömegvonzás. *Problémák:* Miért esnek le a Földön a tárgyak? Miért kering a Hold a Föld körül? *Ismeret:* *A gravitációs erő.* *A súly és a súlytalanság.* 1 kg tömegű nyugvó test súlya a	*Egyszerű kísérletek végzése, következtetések levonása:*	*Matematika*: vektorok.

Földön kb. 10 N.	– *a testek a gravitációs erő hatására gyorsulva esnek;* – *a gravitációs erő kiegyensúlyozásakor érezzük/mérjük a test súlyát, minthogy a súlyerővel a szabadesésében akadályozott test az alátámasztást nyomja, vagy a felfüggesztést húzza;* – *ha ilyen erő nincs, súlytalanságról beszélünk.* Kísérleti igazolás: rugós erőmérőre függesztett test leejtése erőmérővel együtt, és a súlyerő leolvasása – csak a gravitációs erő hatására mozgó test (szabadon eső test, az űrhajóban a Föld körül keringő test) a súlytalanság állapotában van. (Gyakori tévképzet: csak az űrben, az űrhajókban és az űrállomáson figyelhető meg súlytalanság, illetve súlytalanság csak légüres térben lehet.)	
A munka fizikai fogalma. *Ismeretek:* *Munka, a munka mértékegysége.* *A fizikai munkavégzés az erő és az irányába eső elmozdulás szorzataként határozható meg.*	Eseti különbségtétel a munka fizikai fogalma és köznapi fogalma között. A hétköznapi munkafogalomból indulva az erő és a munka, illetve az elmozdulás és a munka kapcsolatának belátása konkrét esetekben (pl. emelési munka). A munka fizikai fogalmának definíciója arányosságok felismerésével*: az erő és az irányába eső elmozdulás szorzata.*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: ipari forradalom. *Matematika*: behelyettesítés.
Ismeretek: Munka és energia-változás. *A testen végzett munka eredményeként változik a test energiája, az energia és a munka mértékegysége megegyezik.*	A történelmi Joule-kísérlet egyszerűsített formája és értelmezése a *munka* és a hőtani fejezetben a hőmennyiséghez	

	kapcsoltan bevezetett *energia* fogalmi összekapcsolására. (A kísérlettel utólagos magyarázatot kap a hőmennyiség korábban önkényesnek tűnő mértékegysége, a Joule, J.)	
Erőegyensúly. *Jelenségek:* Lejtőn álló test egyensúlya. *Ismeretek:* *Testek egyensúlyi állapota.* *A kiterjedt testek transzlációs egyensúlyának feltétele, hogy a testre ható erők kioltsák egymás hatását.*	*Testek egyensúlyának vizsgálata.* *Az egyensúlyi feltétel egyszerű esetekkel történő illusztrálása.*	
Alkalmazások: *Egyszerű gépek.* Emelő, csiga, lejtő. *Ismeretek:* *Az egyszerű gépek alaptípusai és azok működési elve.* *Az egyszerű gépekkel történő munkavégzés esetén a szükséges erő nagysága csökkenthető, de a munka nem.*	*Az egyszerű gépek működési elvének vizsgálata konkrét példákon.* Példák gyűjtése az egyszerű gépek elvén működő eszközök használatára. Alkalmazás az emberi test (csontváz, izomzat) mozgásfolyamataira. Tanulói mérésként/kiselőadásként az alábbi feladatok egyikének elvégzése: – arkhimédészi csigasor összeállítása; – egyszerű gépek a háztartásban; – a kerékpár egyszerű gépként működő alkatrészei; – egyszerű gépek az építkezésen. –	*Technika, életvitel és gyakorlat*: háztartási eszközök, szerszámok, mindennapos eszközök (csavar, ajtótámasztó ék, rámpa, kéziszerszámok, kerékpár). *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: arkhimédészi csigasor, vízikerék a középkorban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viszonyítási pont, mozgásjellemző (sebesség, átlagsebesség, periódusidő, fordulatszám, rugalmas alakváltozás, amplitúdő,rezgésszám). Erő, gravitációs erő, súrlódási erő, hatás-ellenhatás. Munka, teljesítmény, forgatónyomaték. Egyszerű egyensúly. Newton III. törvénye	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Víz, levegő és szilárd anyagok a háztartásban és a környezetükben	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Hőmérsékletfogalom, csapadékfajták.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hőmérséklet változásához kapcsolódó jelenségek rendszerezése. Az egyensúly fogalmának alapozása (hőmérsékleti egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly). A részecskeszemlélet megalapozása, az anyagfogalom mélyítése. Az energiatakarékosság szükségességének beláttatása, az egyéni lehetőségek felismertetése. A táplálkozás alapvető energetikai vonatkozásai kapcsán az egészséges táplálkozás fontosságának beláttatása. A nyomás fizikai fogalmához kapcsolódó hétköznapi és természeti jelenségek rendszerezése (különböző halmazállapotú anyagok nyomása). Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, légkörzések és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgató fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai).	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A hőmérséklet és mérése. *Problémák, jelenségek:* Milyen hőmérsékletek léteznek a világban? Mit jelent a napi átlaghőmérséklet? Mit értünk a „klíma” fogalmán? A víz fagyás- és forráspontja; a Föld legmelegebb és leghidegebb pontja. A Nap felszíni hőmérséklete. A robbanómotor üzemi hőmérséklete. Hőmérsékletviszonyok a konyhában. A hűtőkeverék. *Ismeretek:* *Nevezetes hőmérsékleti értékek.* *A Celsius-féle hőmérsékleti skála és egysége.*	A környezet, a Föld, a Naprendszer jellegzetes hőmérsékleti értékeinek számszerű ismerete és összehasonlítása. A víz-só hűtőkeverék közös hőmérséklete alakulásának vizsgálata az összetétel változtatásával. *A Celsius-skála jellemzői, a viszonyítási hőmérsékletek ismerete, tanulói kísérlet alapján a hőmérő kalibrálása módjának megismerése.*	*Biológia-egészségtan*: az élet létrejöttének lehetőségei. *Földrajz*: hőmérsékleti viszonyok a Földön, a Naprendszerben. *Matematika*: mértékegységek ismerete. *Kémia*: a hőmérséklet (mint állapothatározó), Celsius-féle hőmérsékleti skála (Kelvin-féle abszolút hőmérséklet).
Alkalmazások: Otthoni környezetben előforduló hőmérőtípusok és hőmérséklet-mérési helyzetek.		*Matematika*: grafikonok értelmezése, készítése.

Ismeret: *hőmérőtípusok.*	*A legfontosabb hőmérőtípusok* **(**folyadékos hőmérő, digitális hőmérő, színváltós hőmérő stb.) megismerése és használata egyszerű helyzetekben. Hőmérséklet-idő adatok felvétele, táblázatkészítés, majd abból grafikon készítése és elemzése. A javasolt hőmérsékletmérési gyakorlatok egyikének elvégzése: – Pohárba kiöntött meleg víz lehűlési folyamatának vizsgálata. – Elektromos vízmelegítővel melegített víz hőmérséklet-idő függvényének mérése (melegedési görbe felvétele, különböző mennyiségű vízre, különböző ideig melegítve is). – Só-jég hűtőkeverék hőmérsékletének függése a só-koncentrációtól. *A melegítés okozta változások megfigyelése, a hőmérséklet mérése, az adatok táblázatba rendezése, majd a hőmérséklet időbeli alakulásának ábrázolása, következtetések megfogalmazása.*	*Informatika*: mérési adatok kezelése, feldolgozása. *Kémia*: tömegszázalék, (anyagmennyiség-koncentráció).
Hőcsere. *Ismeretek:* *A hőmérséklet-kiegyenlítődés.* *A hőmennyiség (energia) kvalitatív fogalma, mint a melegítő hatás mértéke.* Egysége (1 J) és értelmezése: 1g vízmennyiség hőmérsékletének 1 ^{0}C-kal történő felmelegítéséhez 4,2 J energiára (hőmennyiségre) van szükség.	Hőmérséklet-kiegyenlítődési folyamatok vizsgálata egyszerű eszközökkel (pl. hideg vizes zacskó merítése meleg vízbe). Hőmérséklet-kiegyenlítéssel járó folyamatokra konkrét példák gyűjtése; annak felismerése, hogy hőmennyiség (energia) cseréjével járnak. Annak felismerése, hogy a közös hőmérséklet a testek kezdeti hőmérsékletétől, tömegüktől és anyagi minőségüktől függ.	*Földrajz*: energiahordozók, a jéghegyek olvadása. *Biológia-egészségtan*: az emberi testhőmérséklet. *Kémia*: hőtermelő és hőelnyelő folyamatok (exoterm és endoterm változások).
Halmazállapotok és halmazállapot-változások.		*Földrajz*: a kövek mállása a megfagyó víz hatására.

Problémák, jelenségek, alkalmazások: A víz sűrűségének változása fagyás során. Jelentősége a vízi életre, úszó jéghegyek, a Titanic katasztrófája. Miért vonják be hőszigetelő anyaggal a szabadban lévő vízvezetéket? Miért csomagolják be a szabadban lévő kőszobrokat? A halmazállapot-változásokkal kapcsolatos köznapi tapasztalatok (pl. ruhaszárítás, csapadékformák, forrasztás, az utak téli sózása, halmazállapot-változások a konyhában stb.). *Ismeretek:* *Halmazállapotok és halmazállapot-változások.* *Melegítéssel (hűtéssel) az anyag halmazállapota megváltoztatható. A halmazállapot-változás hőmérséklete anyagra jellemző állandó érték.* *Olvadáspont, forráspont, olvadáshő, forráshő fogalma.* *Annak tudása, hogy mely átalakulásoknál van szükség energiaközlésre (melegítésre), melyek esetén energia elvonására (hűtésre).* Csapadékformák és kialakulásuk fizikai értelmezése.	*A különböző halmazállapotok és azok legfontosabb jellemzőinek megismerése.* Tanári mérést követő csoportmunka alapján a jég-víz keverék állandó intenzitású melegítésekor fellépő jelenségek bemutatása a részleges elforralásig, a melegedési görbe felvétele és értelmezése. *A mindennapi életben gyakori halmazállapot-változásokhoz kapcsolódó tapasztalatok, jelenségek értelmezése.*	*Biológia-egészségtan*: a víz fagyásakor bekövetkező térfogat-növekedés hatása a befagyás rétegességében és a halak áttelelésében. *Kémia*: halmazállapot-változások, fagyáspont, forráspont (a víz szerkezete és tulajdonságai). Keverékek szétválasztása, desztillálás, kőolaj-finomítás.
Halmazállapotok jellemzése az anyag mikroszerkezeti modellezésével. *Ismeretek:* *A halmazállapotok és változások értelmezése anyagszerkezeti modellel.* Az anyag részecskékből való felépítettsége, az anyagok különböző halmazállapotbeli szerkezete. A kristályos anyagok, a	*Az anyag golyómodelljének megismerése és alkalmazása az egyes halmazállapotok leírására és a halmazállapot-változások értelmezésére.*	*Kémia*: halmazállapotok és halmazállapot-változások. Értelmezésük a részecskeszemlélet alapján.

folyadékok és a gázok egyszerű golyómodellje. A halmazállapot-változások szemléltetése golyómodellel. *A belső energia.* Belső energia szemléletesen, mint golyók mozgásának élénksége (mint a mozgó golyók energiájának összessége). Melegítés hatására a test belső energiája változik. A belsőenergia-változás mértéke megegyezik a melegítés során átadott hőmennyiséggel.	Annak felismerése, hogy melegítés hatására a test belső energiája megváltozik, amit jelez a hőmérséklet és/vagy a halmazállapot megváltozása.	
Hőhatások. *Problémák, alkalmazások:* Élelmiszerek energiatartalma. Az élő szervezet mint energiafogyasztó rendszer. Milyen anyag alkalmas hőmérő készítésére? *Ismeretek:* *Hőtan és táplálkozás: az életműködéshez szükséges energiát a táplálék biztosítja.* *Hőtágulás és gyakorlati szerepe.*	Egy szem mogyoró elégetésével adott mennyiségű víz felmelegítése az energiatartalom jellemzésére. Tanári útmutatás alapján az élelmiszerek csomagolásáról az élelmiszerek energiatartalmának leolvasása. Az élelmiszereken a kereskedelemben feltüntetik az energiatartalmat. Egyszerű kísérletek bemutatása a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulására. Gyűjtőmunka alapján beszámoló tartása a hőtágulás jelentőségéről a technikában és a természetben.	*Kémia*: égés, lassú oxidáció, energiaátalakulások, tápanyag, energiatartalom. *Matematika*: egyszerű számolások. *Biológia-egészségtan*: egészséges táplálkozás, az egészséges énkép kialakítása.
Hőátadási módozatok. *Problémák, jelenségek, alkalmazások:* Elraktározhatjuk-e a meleget? Mely anyagok a jó hővezetők, melyek a hőszigetelők? A Nap hősugárzása, üvegházhatás. A légkör melegedése. Hőáramlás szerepe a	Gyűjtőmunka és gyakorlati esetek alapján annak bemutatása internetes képekkel, videofelvételekkel, hogy mikor van szükség jó hővezetésre, mikor szigetelésre.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban (fűtés, hőszigetelés). *Földrajz:* a Nap sugárzásának hatása, jelentősége; légköri folyamatok; hideg és

fűtéstechnikában. Hősugárzás, a hőkamera-képek és értelmezésük. Az energiatudatosság és a hőszigetelés. *Ismeretek:* *Hőátadás, hővezetés, hőáramlás, hősugárzás.*	Egyszerű demonstrációs kísérletek alapján a hőátadás különböző módjainak, alapvető jelenségfajtáinak megismerése. Jó és rossz hővezető anyagok megkülönböztetése. *A hőszigetelés és az ezzel kapcsolatban lévő energiatakarékosság jelentőségének felismerése.*	meleg tengeri áramlatok. *Kémia*: üvegházhatás (a fémek hővezetése).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadáspont, forráspont, termikus egyensúly.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Felületre gyakorolt erőhatás. *Problémák, gyakorlati alkalmazások:* Hol előnyös, fontos, hogy a nyomás nagy legyen? Hol előnyös a nyomás csökkentése? Síléc, tűsarkú cipő, úthenger, guillotine. *Ismeretek:* *A nyomás definíciója, mértékegysége.* *Szilárd testek által kifejtett nyomás.*	Különböző súlyú és felületű testek benyomódásának vizsgálata homokba, lisztbe. A benyomódás és a nyomás kapcsolatának felismerése, következtetések levonása. *A nyomás fogalmának értelmezése és kiszámítása egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként.* *Szilárd testekkel kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismertetése.*	
Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: *Nehézségi erőtérbe helyezett folyadékoszlop* nyomása. Közlekedőedények, folyadékok sűrűsége. Környezetvédelmi vonatkozások: kutak, vizek szennyezettsége.	*Nehézségi erőtérbe helyezett folyadékoszlop* nyomása – a magasságfüggés belátása. Közlekedőedények vizsgálata, folyadékok sűrűségének meghatározása.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: ivóvízellátás, vízhálózat (víztornyok). Vízszennyezés.

Ismeretek: *Nyomás a folyadékokban:* – *nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást;* – *a folyadékoszlop nyomása a súlyából származik;* – *a folyadékok nyomása a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől függ.*		
Gyakorlati alkalmazások: hidraulikus emelő, hidraulikus fék. *Ismeretek:* *Dugattyúval nyomott folyadék nyomása.* *A nyomás terjedése folyadékban* (vízibuzogány, dugattyú). Oldalnyomás.	*Pascal törvényének ismerete és demonstrálása.*	
Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Autógumi, játékléggömb. *Ismeretek:* *Nyomás gázokban, légnyomás.* Torricelli élete és munkássága.	A gáznyomás kimutatása nyomásmérő műszerrel. *A légnyomás létezésének belátása. Annak megértése, hogy a légnyomás csökken a tengerszint feletti magasság növekedésével.*	*Technika, életvitel és gyakorlat*: közlekedési eszközök. *Földrajz*: a légnyomás és az időjárás kapcsolata. *Kémia:* a nyomás mint állapothatározó, gáztörvények.
A felhajtó erő. *Gyakorlati alkalmazások:* Léghajó. *Ismeretek*: *A folyadékban (gázban) a testekre felhajtóerő hat.* Sztatikus felhajtóerő. *Arkhimédész törvénye.*	*Arkhimédész törvényének kísérleti igazolása.* *A sűrűség meghatározó szerepének megértése abban, hogy a vízbe helyezett test elmerül, úszik, vagy lebeg.* *Egyszerű számítások végzése Arkhimédész törvénye alapján.* A következő kísérletek egyikének elvégzése: – Cartesius-búvár készítése;	*Biológia-egészségtan*: halak úszása. *Technika, életvitel és gyakorlat*: hajózás. *Testnevelés és sport*: úszás. *Földrajz*: jéghegyek.

	– kődarab sűrűségének meghatározása Arkhimédész módszerével. *Jellemző történetek megismerése* Cartesius (Descartes) és Arkhimédész tudományos munkásságáról.	
Gyakorlati alkalmazások: Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.	*Néhány nyomáskülönbség elvén működő eszköz megismerése, működésük bemutatása.* (Pipetta, kutak, vízlégszivattyú, injekciós fecskendő. A gyökér tápanyagfelvételének mechanizmusa.)	*Biológia-egészségtan*: tápanyagfelvétel, ozmózis. *Kémia*: cseppentő, pipetta, ozmózis.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyomás, légnyomás. Sűrűség. Úszás, lebegés, merülés. Hullámterjedés. Hang, hallás. Ultrahang.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Elektromosság a háztartásban**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Elektromos töltés fogalma, földmágnesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető elektromos és mágneses jelenségek megismerése megfigyelésekkel. Az elektromos energia hőhatással történő megnyilvánulásainak felismerése. Összetett technikai rendszerek működési alapelveinek, jelentőségének bemutatása (a villamos energia előállítása; hálózatok; elektromos hálózatok felépítése). Az elektromosság, a mágnesség élővilágra gyakorolt hatásának megismertetése. Érintésvédelmi ismeretek elsajátíttatása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mágneses alapjelenségek. *Ismeretek:* *Mágnesek, mágneses kölcsönhatás.* Ampère modellje a mágneses anyag szerkezetéről.	Kiscsoportos kísérletek végzése permanens mágnesekkel az erőhatások vizsgálatára (mágnesrudak vonzásának és taszításának függése a relatív irányításuktól), felmágnesezett gémkapocs darabolása során pedig a pólusok vizsgálatára; tapasztalatok megfogalmazása, következtetések levonása:	*Földrajz*: tájékozódás, a Föld mágneses tere. *Kémia*: vas elkülönítése szilárd keverékből mágnessel (ferromágnesesség).

Földmágnesség és iránytű.	– az északi és déli pólus kimutatása; – *bizonyos anyagokat (pl. vas) mágnesessé lehet tenni;* – *a mágneses pólusokat nem lehet szétválasztani.* Az iránytű orientációjának értelmezése, egyszerű iránytű készítése.	
Elektromos alapjelenségek. *Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:* Elektrosztatikus jelenségek a hétköznapokban (műszálas pulóver feltöltődése, átütési szikrák, villámok, villámhárító). *Ismeretek:* *Az elektromosan töltött (elektrosztatikus kölcsönhatásra képes) állapot.* *Bizonyos testek elektromosan töltött állapotba hozhatók, a töltött állapotú testek erővel hatnak egymásra. Kétféle (negatív és pozitív) elektromosan töltött állapot létezik, a kétféle töltés közömbösíti egymást.* A töltés átvihető az egyik testről a másikra.	Tanári bemutató kísérlet alapján a kétféle elektromos állapot kialakulásának megismerése dörzs-elektromos kísérletekben, a vonzó-taszító kölcsönhatás kvalitatív jellemzése. Tanári irányítással egyszerű elektroszkóp készítése, működésének értelmezése.	*Kémia*: elektromos töltés, elektron, elektrosztatikus vonzás és taszítás, a fémek elektromos vezetésének anyagszerkezeti magyarázata (ionos kötés, ionrács, ionvegyületek elektromos vezetése oldatban és olvadékban).
Az elektrosztatikus energia *Jelenségek:* Elektrosztatikus energia létének bizonyítéka a hőhatás alapján: az átütési szikrák kiégetik a papírt. A töltött fémgömb körül a próbatöltés-inga megemelkedik. *Ismeretek:* *Feszültség.* A töltések szétválasztása során munkát végzünk.	*Az elektromos erőtér energiájának egyszerű tapasztalatokkal történő illusztrálása.* *A feszültség fogalmának hozzákapcsolása az elektromos töltések szétválasztására fordított munka végzéséhez.*	*Kémia*: a töltés és az elektron, a feszültség.

Az elektromos áramkör *Ismeret:* *Az elektromos áramkör és részei (telep, vezetékek, ellenállás vagy fogyasztó).* *A telepben zajló belső folyamatok a két pólusra választják szét a töltéseket. A két pólus közt feszültség mérhető, ami a forrás kvantitatív jellemzője.*	Egyszerű áramkörök összeállítása csoportmunkában, különböző áramforrásokkal, fogyasztókkal.	*Kémia*: a vezetés anyagszerkezeti magyarázata. Galvánelem.
Ismeret: *Az elektromos áram.* Az elektromos áram mint töltéskiegyenlítési folyamat. Az áram erőssége, az áramerősség mértékegysége (1 A). *Adott vezetéken átfolyó áram a vezető két vége között mérhető feszültséggel arányos.* *A vezetéket jellemző ellenállás és /vagy vezetőképesség fogalma mint a feszültség és az áramerősség hányadosa.* *Az ellenállás mértékegysége (1 Ω).* *Ohm törvénye.*	*A feszültség mérése elektromos áramkörben mérőműszerrel.* *Áramerősség mérése (műszer kapcsolása, leolvasása, méréshatárának beállítása).* *Ellenállás meghatározása Ohm törvénye alapján (feszültség- és árammérésre visszavezetve).* Mérések és számítások végzése egyszerű áramkörök esetén.	*Kémia*: az elektromos áram (áramerősség, galvánelem, az elektromos áram kémiai hatásai, Faraday I. és II. törvénye).
Gyakorlati alkalmazások: Az elektromágnes és alkalmazásai. Elektromotorok. *Ismeretek:* *Az áram mágneses hatása: az elektromos áram mágneses teret gerjeszt.* *Az áramjárta vezetők között mágneses kölcsönhatás lép fel, és ezen alapul az elektromotorok működése.*	Tekercs mágneses terének vizsgálata vasreszelékkel, hasonlóság kimutatása a rúdmágnessel. Oersted kísérletének kvalitatív értelmezése. Elektromotor modelljének bemutatása. Csoportmunkában az alábbi gyakorlatok egyikének elvégzése:	

	– elektromágnes készítése zsebtelep, vasszög és szigetelt huzal felhasználásával, a pólusok és az erősség vizsgálata; – egyszerű elektromotor készítése gémkapocs, mágnes és vezeték felhasználásával. *Egyéni gyűjtőmunka* az elektromágnesek köznapi/gyakorlati felhasználásáról.	
Gyakorlati alkalmazások: Mindennapi elektromosság.	*Egyéni* gyűjtőmunka az alábbi témák egyikében: – Hol használnak elektromos energiát? – Milyen elektromossággal működő eszközök találhatók otthon a lakásban? – Milyen adatok találhatók egy fogyasztón (teljesítmény, feszültség, frekvencia)?	
Az elektromos energia használata. *Problémák, gyakorlati alkalmazások: Elektromosenergia-fogyasztás.* Mit fogyaszt az elektromos fogyasztó? Mi a hasznos célú és milyen az egyéb formájú energiafogyasztás különböző elektromos eszközöknél (pl. vízmelegítő, motor)? Mit mutat a havi villanyszámla, hogyan becsülhető meg realitása?	*Annak megértése, hogy az elektromos fogyasztó energiát használ fel, alakít át (fogyaszt).* Tanári vezetéssel egy családi ház elektromos világításának megtervezése, modellen való bemutatása.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: elektromos eszközök *biztonságos* használata, villanyszámla értelmezése, elektromos eszközök energiafelhasználása, energiatakarékosság.
Ismeret: *Az áram hőhatását meghatározó arányosságok és az azt kifejező matematikai összefüggés (E=UIt),* energiakicsatolás, fogyasztók.	*Az Ohm-törvény felhasználásával az energialeadás kifejezése a fogyasztó ellenállásával is.* *A hőhatás* jelenségét bemutató egyszerű kísérletek ismertetése (pl. elektromos vízmelegítés mértéke arányos az áramerősséggel, a feszültséggel és az idővel. Fogyasztó fényerejének változása folytonosan változtatható kapcsolóval.	*Matematika*: egyszerű számítási és behelyettesítési feladatok.

	Ellenállásdrót melegedése soros és párhuzamos kapcsolású fogyasztókban az áramerősség növelésével.)	
Problémák, gyakorlati alkalmazások: Miért elektromos energiát használunk nagy részben a mindennapi életünkben? Melyek az ország energiafogyasztásának legfontosabb tényezői? Honnan származik az országban felhasznált elektromos energia? *Az elektromos energia „előállítása”, szállítása.*	Magyarország elektromosenergia-fogyasztása főbb komponenseinek megismerése, az elektromos energia megtakarításának lehetőségei. *Az erőművek és a nagyfeszültségű hálózatok alapvető vázszerkezetének (generátor, távvezeték, transzformálás, fogyasztók) bemutatása.* *Annak belátása, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása hatással van a környezetre.* Csoportos gyűjtőmunka a hazai erőműhálózatról és jellemzőiről (milyen energiaforrással működnek, mikor épültek, mekkora a teljesítményük stb.).	*Földrajz*: az energiaforrások földrajzi megoszlása és az energia kereskedelme. *Kémia*: energiaforrások és használatuk környezeti hatásai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mágneses dipólus, elektromos töltés, mágneses mező. Áramerősség, feszültség, ellenállás, áramkör, elektromágnes. Erőmű, generátor, távvezeték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Világítás, fény , optikai eszközök**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, éjszakák és nappalok váltakozása, a Hold látszólagos periodikus változása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszélgetések és a gyűjtőmunkák során az együttműködés és a kommunikáció fejlesztése. A tudomány és a technika társadalmi szerepének bemutatása. A fényhez kapcsolódó jelenségek és technikai eszközök megismerése. Az égbolt fényforrásainak csoportosítása. A földközéppontú és a napközéppontú világkép jellemzőinek összehasonlítása során a modellhasználat fejlesztése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A fény terjedése és a képalkotás *Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:* Árnyékjelenségek. Fényáteresztés. Hétköznapi optikai eszközök (síktükör, borotválkozó tükör, közlekedési gömbtükör, egyszerű nagyító, távcső, mikroszkóp, vetítő, fényképezőgép). Száloptika alkalmazása a jelátvitelben és a gyógyászatban. Távcsövek, űrtávcsövek, látáshibák javítása, fényszennyezés. *Ismeretek:* *A fény egyenes vonalú terjedése. A fényvisszaverődés és a fénytörés: a fény az új közeg határán visszaverődik és/vagy megtörik;* a leírásuknál használt fizikai mennyiségek (beesési szög, visszaverődési szög, törési szög rajzolása).	Az árnyékjelenségek magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével. Fény áthatolásának megfigyelése különböző anyagokon és az anyagok tanulmányozása átlátszóságuk szempontjából. Jelenségek a visszaverődés és a fénytörés vizsgálatára. A sugármenet szerkesztése tükrös visszaverődés esetén. (Periszkóp, kaleidoszkóp készítése és modellezése.) A sugármenet kvalitatív megrajzolása fénytörés esetén (plánparalel lemez, prizma, vizeskád). Kvalitatív kapcsolat felismerése a közeg sűrűsége és a törési	*Biológia-egészségtan*: a szem, a látás, a szemüveg; nagyító, mikroszkóp és egyéb optikai eszközök (biológiai minták mikroszkópos vizsgálata). *Matematika*: geometriai szerkesztések, tükrözés. *Technika, életvitel és gyakorlat*: a színtévesztés és a színvakság társadalmi vonatkozásai.

	szögnek a beesési szöghöz viszonyított változása között.	
Teljes visszaverődés.	A teljes visszaverődés jelenségének bemutatása alapján (pl. az akvárium víztükrével) a jelenség kvalitatív értelmezése. Az optikai szál modelljének megfigyelése egy műanyagpalack oldalán kifolyó vízsugár hátulról történő megvilágításával.	
Hétköznapi optikai eszközök képalkotása. Valódi és látszólagos kép. Síktükör, homorú és domború tükör, szóró- és gyűjtőlencse. Fókusz.	Kép- és tárgytávolság mérése gyűjtőlencsével, fókusztávolságának meghatározása napfényben. Sugármenet-rajzok bemutatása digitális táblán. *A tanuló környezetében található tükrök és lencsék képalkotásának kísérleti bemutatása. Tükrök esetén a kép keletkezésének értelmezése egyszerű sugármeneti rajzzal. Gyakorlati különbségtétel a valódi és a látszólagos kép között. A fókusz meghatározása homorú tükör és gyűjtőlencse esetén.*	
A szem képalkotása. Rövidlátás, távollátás, színtévesztés.	*Az emberi szem mint optikai lencse működésének megértése, a jellegzetes látáshibák (távollátás, rövidlátás) és a korrekció módja (szemüveg, kontaktlencse).*	
Ismeretek: A fehér fény színeire bontása.	*A fehér fény felbontása színekre prizma segítségével; a fehér fény összetettségének felismerése.*	*Biológia-egészségtan*: a színek szerepe az állat- és növényvilágban (klorofill, rejtőzködés).
Színkeverés, kiegészítő színek.	Tanulói kísérlettel a színkeverés bemutatása forgó szín-koronggal.	
A tárgyak színe: a természetes fény különböző színkomponenseit a tárgyak különböző mértékben nyelik el és verik vissza, ebből adódik a tárgy színe.	*A tárgyak színének egyszerű magyarázata.*	

A fény forrásai *Problémák:* Milyen folyamatokban keletkezik fény? Mi történhet a Napban, és mi a Holdon? Minek a fényét látják a „kék bolygót” megfigyelő űrhajósok? *Ismeretek:* *Elsődleges és másodlagos fényforrások.* *Fénykibocsátó folyamatok a természetben.*	*Az elsődleges és másodlagos fényforrások megkülönböztetése, gyakorlati felismerésük.* Fénykibocsátást eredményező fizikai (villámlás, fémek izzása), kémiai és biokémiai (égés, szentjánosbogár, korhadó fa stb.) jelenségek gyűjtése.	*Kémia*: égés, lángfestés. *Biológia-egészségtan*: lumineszcencia. *Földrajz*: természeti jelenségek, villámlás.
Ember és fény *Problémák, jelenségek, alkalmazások:* Milyen az ember és a fény viszonya? Hogyan hasznosíthatjuk a fénnyel kapcsolatos tapasztalatainkat a környezetünk megóvásában? Milyen fényforrásokat használunk? Milyen fényforrásokat érdemes használni a lakásban, az iskolában, a településeken, színpadon, filmen, közlekedésben stb. (színérzet, hőérzet, élettartam)? Mit nevezünk fényszennyezésnek? Milyen Magyarország fényszennyezettsége? *Ismeretek*: Mesterséges fényforrások.	Hagyományos és új mesterséges fényforrások sajátságainak összegyűjtése, a fényforrások és az energiatakarékosság kapcsolatának vizsgálata (izzólámpa, fénycső, kompaktlámpa, LED-lámpa). Az új és elhasznált izzólámpa összehasonlítása. Összehasonlító leírás a mesterséges fényforrások fajtáiról, színéről és az okozott hőérzet összehasonlítása.	*Biológia-egészségtan*: a fényszennyezés biológiai hatásai, a fényszennyezés, mint a környezetszennyezés egyik formája. *Kémia*: nemesgázok, volfrám, izzók, fénycsövek.

Fényszennyezés**.**	*A fényforrások használata egészségügyi vonatkozásainak megismerése.* *A fényforrások használata környezeti hatásainak megismerése.* *A fényszennyezés fogalmának megismerése.*	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes vonalú terjedés, tükör, lencse, fénytörés, visszaverődés. Fényszennyezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hullám**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A sebesség fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hang létrejöttének értelmezése és a hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése. A matematikai kompetencia fejlesztése. Érti a hullámmozgás lényegét és a jellemző legfontosabb mennyiségeket: frekvencia, amplitúdó, hullámhossz, terjedési sebesség; Megfigyeli az elterjedt hangszereket használat közben, felismeri azok működési elvét; Ismeri a hallás folyamatát, a levegő hullámzásának szerepét a hang továbbításában. Meg tudja nevezni a halláskárosodáshoz vezető főbb tényezőket.

A hang. *Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:* Mitől kellemes és mitől kellemetlen a hang? Miért halljuk a robbanást? Mi a zajszennyezés és hogyan védhető ki? Jerikó falainak leomlása. Ultrahang (pl. denevérek, bálnák, vesekő-operáció). Hangrobbanás. *Ismeret:* *A hang keletkezése, terjedése,*	Hangforrások (madzagtelefon, üvegpohár-hangszer, zenei hangszerek) tulajdonságainak megállapítása eszközkészítéssel. *Annak megértése, hogy* a hang a	*Ének-zene*: hangszerek, hangskálák. *Biológia-egészségtan*: hallás, ultrahangok az állatvilágban; ultrahang az orvosi diagnosztikában. *Matematika*: elsőfokú függvény és behelyettesítés.

energiája. *A terjedési sebesség gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb.* Az emberi hallás első lépése: átalakulás a dobhártyán (mechanikai energiaátalakulás). Az érzékelt hangerősség és a hangenergia. Zajszennyezés. Hangszigetelés.	levegőben periodikus sűrűségváltozásként terjed a nyomás periodikus változtatására, és hogy *a hang terjedése energia terjedésével jár együtt.* A zaj, zörej, dörej, másrészről a zenei hangskálák jellemzése. A hangok emberi tevékenységre gyakorolt gátló és motiváló hatásának megértése.	
Ismeretek: Rengési energia terjedése a földkéregben és a tengerekben: *a földrengések energiájának kis rezgésszámú hangrezgések formájában történő terjedése, a cunami kialakulásának leegyszerűsített modellje.*	Szemléltetés (pl. animációk) alapján a Föld belső szerkezete és a földrengések kapcsolatának, a cunami kialakulásának megértése.	*Földrajz*: a Föld kérge, köpenye és mozgásai.
A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma *Problémák, jelenségek, alkalmazások:* A Nap és más fényforrások felbontott fénye (pl. gyertya lángja megsózva). Infralámpa, röntgenkép létrejötte (árnyékhatás), mikrohullámú sütő. A röntgen ernyőszűrés az emberi szervezet és ipari anyagminták belső szerkezetének vizsgálatában, az UV-sugárzás veszélyei. *Ismeretek:* *A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma:* rádióhullámok, mikrohullámok, infravörös sugárzás, látható fény, UV-sugárzás, röntgensugárzás.	Színek észlelésének magyarázat, a kiegészítő színek Kísérleti vizsgálata és magyarázata annak, miért függ a tárgyak színe a megvilágító fény színétől A felhők, az ég, a növényzet, a tenger, a folyók színének egyszerű magyarázata	*Biológia-egészségtan*: növényi fotoszintézis, emberi élettani hatások (napozás); diagnosztikai módszerek. *Kémia*: fotoszintézis, (UV-fény hatására lejátszódó reakciók, kemilumineszcencia).

A Nap fénye és hősugárzása biztosítja a Földön az élet feltételeit. Példák *az infravörös és az UV-sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásaira, veszélyeire, gyakorlati alkalmazásaira a technikában és a gyógyászatban.* A napozás szabályai. A cunami jelenségének megismerése, magyarázata Hangok keltése, elemzése egyszerű esetekben pl. audacity programmal Szivárvány létrehozása, megfigyelése a természetben Fényfestés, játékok, kísérletek színekkel Színek kikeverése festékekkel	A különböző sugárzások hatásairól a köznapi és a médiából származó ismeretek összegyűjtésével a látható fénytartomány kibővítése elektromágneses spektrummá, kiegészítése a szintén közismert rádió- és mikrohullámokkal, majd a röntgensugárzással. *Annak felismerése, hogy a fény hatására zajlanak le a növények életműködéséhez nélkülözhetetlen kémiai reakciók.* *Az infravörös és az UV-sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásainak, veszélyeinek, gyakorlati alkalmazásainak megismerése a technikában és a gyógyászatban.*	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	állóhullám, hullámhossz, frekvencia, hullám terjedési sebessége, hangmagasság, hangerő, szivárvány színei, kiegészítő színek napközéppontú világkép, földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezetünk globális problémái**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A sebesség fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudja azonosítani a széles körben használt technológiák környezetkárosító hatásait, és fizikai ismeretei alapján javaslatot tesz a károsító hatások csökkentésének módjára; Ismeri az éghajlatváltozás problémájának összetevőit, lehetséges okait. Tisztában van a hagyományos ipari nyersanyagok földi készleteinek végességével és e tény lehetséges következményeivel. Környezetében zajszintméréseket végez számítógépes mérőeszközzel, értelmezi a kapott eredményt; Ismeri az ózonpajzs elvékonyodásának és az ultraibolya sugárzás erősödésének tényét és lehetséges okait.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Sötét és világos felületek fényelnyelési tulajdonságainak kísérleti vizsgálata (természeti megfigyelése) A globális éghajlatváltozás bizonyítékainak gyűjtése, vizsgálata, a lehetséges következmények elemzése, az emberi cselekvés lehetőségeinek megvitatása, a tudomány szerepének mérlegelése A zajszint mérése mobiltelefonnal vagy más alkalmas eszközzel Saját ökológiai lábnyom csökkentését eredményező tevékenységek tervezése Üvegházhatás megfigyelése, értelmezése (pl. üvegház, napon álló autó)	Az ózonpajzs elvékonyodásának hatása, a Földet ért ultraibolya sugárzás erősödése, az ózonpajzs védelmében hozott intézkedések Az éghajlatváltozás okai és következményei. Az éghajlat változására utaló fizikai mennyiségek értékeinek vizsgálata A tengerszint emelkedésének fizikai okai A tüzelőanyagok elégetésének szerepe az üvegházhatás kialakulásában Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatása: az ökológiai lábnyom A fényszennyezés megfigyelése A zajszennyezés fogalma Innovatív technológiák a környezet és az ember védelmében: porszűrők működési elve, hangszigetelés, energiatakarékos eszközök használata, a levegőben található szennyezők távolról történő mérése alapján elrendelt forgalomkorlátozás	*Technika, életvitel és gyakorlat*: energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban (fűtés, hőszigetelés). *Földrajz:* a Nap sugárzásának hatása, jelentősége; légköri folyamatok; hideg és meleg tengeri áramlatok. *Kémia*: üvegházhatás (a fémek hővezetése).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	éghajlatváltozás, üvegházhatás, ökológiai lábnyom, környezettudatosság, fényszennyezés, zajszennyezés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, éjszakák és nappalok váltakozása, a Hold látszólagos periodikus változása. A sebesség fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felismeri a fizikai kutatás által megalapozotttechnikai fejlődés egyes fejezeteinek a társadalomra, illetve a történelemre gyakorolt hatását, meg tudja fogalmazni a	

	természettudomány fejlődésével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseket; Ismeri a környezetében előforduló legfontosabb természeti jelenségek (például időjárási jelenségek, fényviszonyok változásai, égi jelenségek) fizikai magyarázatát; Megismeri jelentős fizikusok életének és tevékenységének legfontosabb részleteit, azok társadalmi összefüggéseit (pl. Isaac Newton, Arkhimédész, Galileo Galilei, Jedlik Ányos). Érti a nappalok és éjszakák változásának fizikai okát, megfigyelésekkel feltárja a holdfázisok változásának fizikai hátterét. Látja a Nap szerepét a Naprendszerben mint gravitációs centrum és mint energiaforrás; Ismeri a csillagok fogalmát, számuk és méretük nagyságrendjét. Ismeri a világűr fogalmát, a csillagászati időegységeket (nap, hónap, év) és azok kapcsolatát a Föld és Hold forgásával és keringésével; Ismeri a csillagképek, a Sarkcsillag, valamint a Nap égi helyzetének szerepét a tájékozódásban; Tisztában van a galaxisok mibenlétével, számuk és méretük nagyságrendjével. Ismeri a Naprendszer bolygóinak fontosabb fizikai jellemzőit; Tisztában van az űrkutatás aktuális céljaival, legérdekesebb eredményeivel.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az égbolt természetes fényforrásai *Problémák, jelenségek:* A csillagos égbolt: Hold, csillagok, bolygók, galaxisok, gázködök. A Hold és a Vénusz fázisai, a hold- és napfogyatkozások. Milyen történelmi elképzelések voltak a Napról, a csillagokról és a bolygókról? *Ismeretek:*	A csillagos égbolt megfigyelése szabad szemmel (távcsővel) és számítógépes planetárium-programok futtatásával. *Az égi objektumok csoportosítása aszerint, hogy elsődleges (a csillagok, köztük a Nap) vagy*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: az emberiség világképének változása. Csillagképek a különböző kultúrákban. *Kémia*: hidrogén (hélium, magfúzió).

Az égbolt természetes fényforrásai: a Nap, Hold, bolygók, csillagok, csillaghalmazok, ködök stb. *A Naprendszer szerkezete.* A Nap, a Naprendszer bolygóinak és azok holdjainak jellegzetességei. Megismerésük módszerei. Geocentrikus és heliocentrikus világkép. *A tudományos kutatás modelleken át a természettörvényekhez vezető útja mint folyamat.* A Hold megfigyelése szabad szemmel és távcsővel Az aktuális csillagászati hírek elemzése Beszélgetés a világűr méreteiről s az értelmes élet lehetőségeiről a világűrben Beszélgetés a fény véges sebességéről, s a csillagos ég ebből következő látványáról Útikalauz űrturistáknak: a Naprendszer égitestjeinek érdekességei az odalátogató szempontjából Olyan jelenségek és megfigyelések összegyűjtése, amik azt támasztják alá, hogy a Föld gömbölyű, nem pedig lapos	*másodlagos fényforrások (a bolygók és a holdak csak visszaverik a Nap fényét). A csillagok és a bolygók megkülönböztetése képüknek kis távcsőbeli viselkedése alapján.* A fázisok és fogyatkozások értelmezése modellkísérletekkel. *A Naprendszer szerkezetének megismerése; a Nap egy a sok csillag közül.* A csillagos égbolt mozgásainak geocentrikus és heliocentrikus értelmezése. *Ismeretek szerzése arról, hogy a Naprendszerről, a bolygókról és holdjaikról, valamint az (álló) csillagokról alkotott kép miként alakult az emberiség történetében.* Differenciált csoportmunka alapján *Ptolemaiosz, Kopernikusz, Galilei, Kepler* munkásságának megismerése. *Föld típusú bolygók és óriásbolygók, a bolygók jellegzetességeinek egyszerű fizikai magyarázata* *A csillagok sajátosságai, megkülönböztetésük a bolygóktól, látszólagos mozgásuk fizikai értelmezése, a legfontosabb csillagképek megfigyelése* *Ismerkedés az égbolt egyéb égi objektumaival: a Tejútrendszer, galaxisok, fekete lyukak. Az objektumok legfontosabb fizikai jellemzőinek feltérképezése.* *Az űrkutatás aktuális céljai, legfontosabb irányai: az űrszondák, a nemzetközi űrállomás, az űrtávcsövek, a műholdak tevékenységének bemutatása*	*Matematika*: a kör és a gömb részei. *Földrajz*: a Naprendszer. A világűr megismerésének, kutatásának módszerei.

	A világűr kutatásának kérdései: élet a Világegyetemben, a Világegyetem keletkezése és fejlődése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév, Nap, Naprendszer. Földközéppontú világkép, Napközéppontú világkép	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre. Eredményeiről tartson pontosabb, a szakszerű fogalmak tudatos alkalmazására törekvő, ábrákkal, irodalmi hivatkozásokkal stb. alátámasztott prezentációt. Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak. Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés. Legalább egy tudományos elmélet esetén kövesse végig, hogy a társadalmi és történelmi háttér hogyan befolyásolta annak kialakulását és fejlődését. Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére. Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni. A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulással túl tud lépni. Ítélje meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére. Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére. Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket. Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat. Ismerje fel a fény szerepének elsőrendű fontosságát az emberi tudás gyarapításában, ismerje a fényjelenségeken alapuló kutatóeszközöket, a fény alapvető tulajdonságait. Képes legyen a sebesség fogalmát különböző kontextusokban is alkalmazni. Tudja, hogy a testek közötti kölcsönhatás során a sebességük és a tömegük egyaránt fontos, és ezt konkrét példákon el tudja mondani. Értse meg, hogy a gravitációs erő egy adott testre hat és a Föld (vagy más égitest) vonzása okozza.

	A tanuló magyarázataiban legyen képes az energiaátalakulások elemzésére, a hőmennyiséghez kapcsolódásuk megvilágítására. Tudja használni az energiafajták elnevezését. Ismerje fel a hőmennyiség cseréjének és a hőmérséklet kiegyenlítésének kapcsolatát. Fel tudjon sorolni többféle energiaforrást, ismerje alkalmazásuk környezeti hatásait. Tanúsítson környezettudatos magatartást, takarékoskodjon az energiával. A tanuló minél több energiaátalakítási lehetőséget ismerjen meg, és képes legyen azokat azonosítani. Tudja értelmezni a megújuló és a nem megújuló energiafajták közötti különbséget. A tanuló képes legyen arra, hogy az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeit, hátrányait és alkalmazásuk kockázatait elemezze, tényeket és adatokat gyűjtsön, vita során az érveket és az ellenérveket csoportosítsa és azokat a vita során felhasználja. Képes legyen a nyomás fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként. Tudja, hogy nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást. Tudja magyarázni a gázok nyomását a részecskeképpel. Tudja, hogy az áramlások oka a nyomáskülönbség. Tudja, hogy a hang miként keletkezik, és hogy a részecskék sűrűségének változásával terjed a közegben. Tudja, hogy a hang terjedési sebessége gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb. Ismerje az áramkör részeit, képes legyen egyszerű áramkörök összeállítására, és azokban az áramerősség mérésére. Tudja, hogy az áramforrások kvantitatív jellemzője a feszültség. Tudja, hogy az elektromos fogyasztó elektromos energiát használ fel, alakít át. A tanuló képes legyen az erőművek alapvető szerkezét bemutatni. Tudja, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása terheli a környezetet.

KÉMIA 7-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.23 KÉMIA

Az általános tantervű általános iskolák számára készült kémia-kerettanterv tananyaga *kompatibilis* bármely, a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján előírt kémia tananyagával.

A kerettanterv célja annak elérése, hogy középiskolai tanulmányainak befejezésekor minden tanuló birtokában legyen a *kémiai alapműveltségnek*, ami a természettudományos alapműveltség része. Ezért szükséges, hogy a tanulók tisztában legyenek a következőkkel:

- az egész anyagi világot kémiai elemek, ezek kapcsolódásával keletkezett vegyületek és a belőlük szerveződő rendszerek építik fel;
- az anyagok szerkezete egyértelműen megszabja fizikai és kémiai tulajdonságaikat;
- a vegyipar termékei nélkül jelen civilizációnk nem tudna létezni;
- a civilizáció fejlődésének hatalmas ára van, amely gyakran a háborítatlan természet szépségeinek elvesztéséhez vezet, ezért törekedni kell az emberi tevékenység által okozott károk minimalizálására;
- a kémia eredményeit alkalmazó termékek megtervezésére, előállítására és az ebből adódó környezetszennyezés minimalizálására csakis a jól képzett szakemberek képesek.

Annak érdekében, hogy minden tanuló belássa a kémia tanulásának hasznát és hatékony védelmet kapjon az áltudományos nézetek, valamint a csalók ellen, az alábbi elveket kell követni:

- a kémia tanításakor a tanulók már meglévő köznapi tapasztalataiból, valamint a tanórákon lehetőleg együtt végzett kísérletekből kell kiindulni, és a gyakorlati életben is használható tudásra kell szert tenni;
- a tanulóknak meg kell ismerni, meg kell érteni és a legalapvetőbb szinten alkalmazni is kell a természettudományos vizsgálati módszereket.

A jelen kerettantervben az ismereteket és követelményeket tartalmazó táblázatok „Fejlesztési követelmények/módszertani ajánlások*”* oszlopai **M** betűvel jelölve *néhány, a tananyag feldolgozására vonatkozó lehetőségre is rámutatnak*. Ezek nem kötelező jellegűek, csak ajánlások, de a tanulási folyamat során a tanulóknak

- el kell sajátítaniuk a megfelelő biztonsági-technikai eljárásokat, manuális készségeket;
- el kell tudniuk különíteni a megfigyelést a magyarázattól;
- meg kell tudniuk különböztetni a magyarázat szempontjából lényeges és lényegtelen tapasztalatokat;
- érteniük kell a természettudományos gondolkozás és kísérletezés alapelveit és módszereit;
- érteniük kell, hogy a modell a valóság számunkra fontos szempontok szerinti megjelenítése;
- érteniük kell, hogy ugyanazt a valóságot többféle modellel is meg lehet jeleníteni;
- minél több olyan anyag tulajdonságaival kell megismerkedniük, amelyekkel a hétköznapokban is találkozhatnak, ezért célszerű a felhasznált anyagokat „háztartási-konyhai” csomagolásban bemutatni, és ezekkel kísérleteket végezni;
- korszerű háztartási, egészségvédelmi, életviteli, fogyasztóvédelmi, energiagazdálkodási és környezetvédelemi ismeretekre kell szert tenniük;
- a kémiával kapcsolatos vitákon, beszélgetéseken, saját környezetük kémiai vonatkozású jelenségeinek, folyamatainak, illetve környezetvédelmi problémáinak tanulmányozására irányuló vizsgálatokban és projektekben kell részt venniük.

Érdemes az egyes tanórákhoz egy vagy több *kísérletet* kiválasztani, és a kísérlet(ek) köré csoportosítani az adott kémiaóra tananyagát. A tananyaghoz kapcsolódó *információk feldolgozása* mindig a tananyag által megengedett szinten történjék az alábbi módon:

- forráskeresés és feldolgozás irányítottan vagy önállóan, egyénileg vagy csoportosan;
- az információk feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában, amelyhez konkrét probléma vagy feladat megoldása is kapcsolódhat;
- bemutató, jegyzőkönyv vagy egyéb dokumentum, illetve projekttermék készítése.

A Nemzeti alaptanterv által előírt projektek és tanulmányi kirándulások konkrét témájának és a megvalósítás módjának megválasztása a tanár feladata, de e tekintetben célszerű a természettudományos tárgyakat oktató tanároknak szorosan együttműködniük. Az ismétlés, rendszerezés és számonkérés időzítéséről és módjairól is a tanár dönt.

A fizika, kémia és biológia fogalmainak kiépítése tudatosan, tantárgyanként logikus sorrendbe szervezve és a három tantárgy által összehangolt módon történjen. Az egységes általános műveltség kialakulása érdekében utalni kell a kémia-tananyag történeti vonatkozásaira, és a más tantárgyakban elsajátított tudáselemekre is. Az alábbi táblázatokban feltüntetett *kapcsolódási pontok* csak arra hívják fel a figyelmet, hogy ennek érdekében egyeztetésre van szükség.

A kémia tantárgy az egyszerű számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációkészségnek, kezdeményezőképességének, szociális és állampolgári kompetenciájának* fejlesztéséhez is. A kémiatörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat erősítéséhez*. Segíti az *állampolgárságra és demokráciára nevelést*, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. A *testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik a *médiatudatosságuk.* Elvárható a *felelősségvállalás önmagukért és másokért*, amennyiben a tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének, *gazdasági* vonatkozásainak megismerésére, hogy felismerjék a kemofóbiát és az áltudományos nézeteket, továbbá ne váljanak félrevezetés, csalás áldozatává. A közoktatási kémiatanulmányok végére életvitelszerűvé kell válnia a *környezettudatosságnak* és a *fenntarthatóságra* törekvésnek.

Az *értékelés* során az ismeretek megszerzésén túl vizsgálni kell, hogyan fejlődött a tanuló absztrakciós, modellalkotó, lényeglátó és problémamegoldó képessége. Meg kell követelni a jelenségek megfigyelése és a kísérletek során szerzett tapasztalatok szakszerű megfogalmazással történő leírását és értelmezését. Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék (rajz, modell, poszter, plakát, prezentáció, vers, ének stb.) létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

7–8. évfolyam

A kémia tárgyát képező makroszkópikus anyagi tulajdonságok és folyamatok okainak megértéséhez már a kémiai tanulmányok legelején szükség van a részecskeszemlélet kialakítására. A fizikai és kémiai változások legegyszerűbb értelmezése a Dalton-féle atommodell alapján történik, amely megengedi az atomokból kialakuló molekulák kézzel is megfogható modellekkel és kémiai jelrendszerrel (vegyjelekkel és képletekkel) való szimbolizálását, valamint a legegyszerűbb kémiai reakciók modellekkel való „eljátszását", illetve szóegyenletekkel és képletekkel való leírását is. A mennyiségi viszonyok tárgyalása ezen a ponton csak olyan szinten történik, hogy a reakcióegyenlet két oldalán az egyes atomok számának meg kell egyezniük. A gyakorlati szempontból legfontosabbnak ítélt folyamatok itt a fizikai és kémiai változások, és ezeken belül a hőtermelő és hőelnyelő folyamatok kategóriáiba sorolhatók. Ez a modell megengedi a kémiailag tiszta anyagok és a keverékek megkülönböztetését, valamint a keverékek kémiailag tiszta anyagokra való szétválasztási módszereinek és ezek gyakorlati jelentőségének tárgyalását. A keverékek (elegyek, oldatok) összetételének megadása a tömeg- és térfogatszázalék felhasználásával történik.

Az anyagszerkezeti ismeretek a továbbiakban a Bohr-féle atommodellre, illetve a Lewis-féle oktettszabályra építve fejleszthetők tovább. Ezek már megengedik a periódusos rendszer (egyszerűsített) elektronszerkezeti alapon való értelmezését. Ebből kiindulva az egyszerű ionok elektronleadással, illetve -felvétellel való képződése is magyarázható. A molekulák kialakulása egyszeres és többszörös kovalens kötésekkel mutatható be. A 7–8. évfolyamon a kötés- és a molekulapolaritás fogalma nincs bevezetve, csak a „hasonló a hasonlóban oldódik jól" elv szerint a „vízoldékony", „zsíroldékony" és „kettős oldékonyságú" anyagok különböztetendők meg. A fémek jellegzetes tulajdonságai az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjaival értelmezhetők.

Abból a célból, hogy a rendezett kémiai egyenletek alapján egyszerű sztöchiometriai számításokat tudjanak végezni, a tanulóknak a 7–8. évfolyamon meg kell ismerkedniük az anyagmennyiség fogalmával is. Ennek bevezetése megerősíti a részecskeszemléletet, amennyiben megtanulják, hogy a kémiai reakciók során a részecskék száma (és nem a tömege) a meghatározó. Szemléletes hasonlatokkal rá kell vezetni a diákokat arra, hogy e részecskék tömege általában olyan kicsi, hogy hagyományos mérlegeken csak nagyon nagy számú részecske együttes tömege mérhető. Az egyes kémiai reakciók megismerésekor pedig az egymással maradéktalanul reakcióba lépő, vagy bizonyos mennyiségű termék előállításához szükséges anyagmennyiségek kiszámítását is gyakorolják.

A redoxireakciók tárgyalása ezeken az évfolyamokon az égés jelenségéből indul ki, s az oxidáció és a redukció értelmezése is csak oxigénátmenettel történik. A redukció legfontosabb példáit az oxidokból kiinduló fémkohászat alapegyenletei nyújtják. A savak és bázisok jellemzésére és a sav-bázis reakciók magyarázatára a 7–8. évfolyamon a disszociáció (Arrhenius-féle) elmélete szolgál. Ennek során kiemelt szerepet kapnak a gyakorlatban is fontos információk: a savak vizes oldatai savas kémhatásúak, a bázisok vizes oldatai lúgos kémhatásúak, a kémhatás indikátorokkal vizsgálható és a pH-skála segítségével számszerűsíthető; a savak és lúgok vizes oldatai maró hatásúak, a savak és bázisok vizes oldatai só és víz keletkezése mellett közömbösítési reakcióban reagálnak egymással. A megismert kémiai anyagok és reakciók áttekintését rövid, rendszerező jellegű csoportosítás segíti.

A szervetlen kémiai ismeretek tárgyalása és a szerves vegyületek néhány csoportjának bevezetése ezen a szinten csak a hétköznapok világában való eligazodást szolgálja. A természeti és az ember által alakított környezet gyakorlati szempontból fontos anyagainak és folyamatainak megismerése az előfordulásuk és a mindennapi életünkben betöltött szerepük alapján csoportosítva történik. A környezetkémiai témák közül már ebben az életkorban

szükséges a fontosabb szennyezőanyagok és eredetük ismerete.

A táblázatokban a fejlesztési követelmények alatt „**M”** betűvel vannak jelölve a módszertani és egyéb, a tananyag feldolgozására vonatkozó ajánlások, ötletek, tanácsok (a teljesség igénye nélkül és nem kötelező jelleggel). Az ismeretek elmélyítését és a mindennapi élettel való összekötését a táblázatban szereplő jelenségek, problémák és alkalmazások tárgyalásán túl a sok tanári és tanulókísérletnek, önálló és csoportos információ-feldolgozásnak kell szolgálnia. A konkrét oktatási, szemléltetési és értékelési módszerek megválasztásakor feltétlenül preferálni kell a nagy tanulói aktivitást megengedőket (egyéni, pár- és csoportmunkák, tanulókísérletek, projektmunkák, prezentációk, versenyek). Meg kell követelni, hogy minden tevékenységről készüljön jegyzet, jegyzőkönyv, diasor, poszter, online összefoglaló vagy bármilyen egyéb termék, amely a legfontosabb információk megőrzésére és felidézésére alkalmas.

A jelen kerettanterv a 7–8. évfolyamra előírt 108 kémiaóra 90%-ának megfelelő (azaz 97 órányi) tananyagot jelöl ki, míg 11 kémiaóra tananyaga szabadon tervezhető.

Tematikai egység	**A kémia tárgya, kémiai kísérletek**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Térfogat és térfogatmérés. Halmazállapotok, anyagi változások, hőmérsékletmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása. A kémia tárgyának, alapvető módszereinek és szerepének megértése. A kémia kikerülhetetlenségének bemutatása a mai világban. A kémiai kísérletezés bemutatása, megszerettetése, a kísérletek tervezése, a tapasztalatok lejegyzése, értékelése. A biztonságos laboratóriumi eszköz- és vegyszerhasználat alapjainak kialakítása. A veszélyességi jelek felismerésének és a balesetvédelem szabályai alkalmazásának készségszintű elsajátítása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
A kémia tárgya és jelentősége A kémia tárgya és jelentősége az ókortól a mai társadalomig. A kémia szerepe a mindennapi életünkben. A kémia felosztása, főbb területei. *Kémiai kísérletek* A kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések. A kísérletezés közben betartandó szabályok. Azonnali tennivalók baleset esetén. *Laboratóriumi eszközök,*	A kémia tárgyának és a kémia kísérletes jellegének ismerete, a kísérletezés szabályainak megértése. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. **M**[7]**:** Információk a vegy- és a gyógyszeriparról, tudományos kutatómunkáról. Baleseti szituációs játékok. Kísérletek rögzítése a füzetben. Vegyszerek tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervek szerepe: szín, szag (kézlegyezéssel), pl. szalmiákszesz, oldószerek,	*Biológia-egészségtan:* ízlelés, szaglás, tapintás, látás. *Fizika:* a fehér fény színekre bontása, a látás fizikai alapjai.

[7] Az **M** betűk után szereplő felsorolások hangsúlyozottan csak ajánlások, ötletek és választható lehetőségek az adott téma feldolgozására, a teljesség igénye nélkül.

vegyszerek Alapvető laboratóriumi eszközök. Szilárd, folyadék- és gáz halmazállapotú vegyszerek tárolása. Vegyszerek veszélyességének jelölése.	kristályos anyagok. Jelölések felismerése a csomagolásokon, szállítóeszközökön. A laboratóriumi eszközök kipróbálása egyszerű feladatokkal, pl. térfogatmérés főzőpohárral, mérőhengerrel, indikátoros híg lúgoldat híg savval, majd lúggal való elegyítése a színváltozás bemutatására. Laboratóriumi eszközök csoportosítása a környezettel való anyagátmenet szempontjából.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, laboratóriumi eszköz, kísérlet.	

Tematikai egység	**Részecskék, halmazok, változások, keverékek**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi szabályok, laboratóriumi eszközök, halmazállapotok, halmazállapot-változások. Kísérlet, tapasztalat, magyarázat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása az atom és az elem fogalmak kialakulásának bemutatásán keresztül. A részecskeszemlélet és a daltoni atomelmélet megértése. Az elemek, vegyületek, molekulák vegyjelekkel és összegképlettel való jelölésének elsajátítása. Az állapotjelzők, a halmazállapotok és az azokat összekapcsoló fizikai változások értelmezése. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A változások hőtani jellemzőinek megértése. A kémiai változások leírása szóegyenletekkel. Az anyagmegmaradás törvényének elfogadása és ennek alapján vegyjelekkel írt reakcióegyenletek rendezése. A keverékek és a vegyületek közötti különbség megértése. A komponens fogalmának megértése és alkalmazása. A keverékek típusainak ismerete és alkalmazása konkrét példákra, különösen az elegyekre és az oldatokra vonatkozóan. Az összetétel megadási módjainak ismerete és alkalmazása. Keverékek szétválasztásának kísérleti úton való elsajátítása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Részecskeszemlélet a kémiában Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. Az egyedi részecskék láthatatlansága, modern műszerekkel való érzékelhetőségük. A részecskék méretének és számának szemléletes tárgyalása.	A részecskeszemlélet elsajátítása. Képletek szerkesztése. **M:** Diffúziós kísérletek: pl. szagok, illatok terjedése a levegőben, színes kristályos anyag oldódása vízben. A vegyjelek gyakorlása az eddig megismert elemeken, újabb	*Biológia-egészségtan:* emberi testhőmérséklet szabályozása, légkör, talaj és termőképessége. *Fizika:* tömeg, térfogat, sűrűség,

Elemi részecskék megismerése: proton, neutron, elektron. *Elemek, vegyületek* A kémiailag tiszta anyag fogalma. Azonos/különböző atomokból álló kémiailag tiszta anyagok: elemek/vegyületek. Az elemek jelölése vegyjelekkel (Berzelius). Több azonos atomból álló részecskék képlete. Vegyületek jelölése képletekkel. A mennyiségi viszony és az alsó index jelentése. *Molekulák* A molekula mint atomokból álló önálló részecske. A molekulákat összetartó erők (részletek nélkül).	elemek bevezetése, pl. az ókor hét féme, érdekes elemfelfedezések története. Az eddig megismert vegyületek vegyjelekkel való felírása, bemutatása. Egyszerű molekulák szemléltetése modellekkel vagy számítógépes grafika segítségével. Molekulamodellek építése. Műszeres felvételek molekulákról.	energia, halmazállapotok jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet, nyomás, mágnesesség, hőmérséklet mérése, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés. *Földrajz*: vizek, talajtípusok. *Matematika*: százalékszámítás. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* őskorban, ókorban ismert fémek.
Halmazállapotok és a kapcsolódó fizikai változások A szilárd, a folyadék- és a gázhalmazállapotok jellemzése, a kapcsolódó fizikai változások. Olvadáspont, forráspont. A fázis fogalma. *Kémiai változások (kémiai reakciók)* Kémiai reakciók. A kémiai és a fizikai változások megkülönböztetése. Kiindulási anyag, termék. *Hőtermelő és hőelnyelő változások* A változásokat kísérő hő. Hőtermelő és hőelnyelő folyamatok a rendszer és a környezet szempontjából. *Az anyagmegmaradás törvénye* A kémiai változások leírása szóegyenletekkel, kémiai jelekkel (vegyjelekkel, képletekkel). Mennyiségi viszonyok figyelembevétele az egyenletek két oldalán. Az anyagmegmaradás törvénye.	A fizikai és a kémiai változások jellemzése, megkülönböztetésük. Egyszerű egyenletek felírása. **M:** Olvadás- és forráspont mérése. Jód szublimációja. Illékonyság szerves oldószereken bemutatva, pl. etanol. Kétfázisú rendszerek bemutatása: jég és más anyag olvadása, a szilárd és a folyadékfázisok sűrűsége. Pl. vaspor és kénpor keverékének szétválasztása mágnessel, illetve összeolvasztása. Égés bemutatása. Hőelnyelő változások bemutatása hőmérséklet mérése mellett, pl. oldószer párolgása, hőelnyelő oldódás. Információk a párolgás szerepéről az emberi test hőszabályozásában. Az anyagmegmaradás törvényének tömegméréssel való demonstrálása, pl. színes csapadékképződési reakciókban. Egyszerű számítási feladatok az anyagmegmaradás (tömegmegmaradás) felhasználásával.	

Komponens Komponens (összetevő), a komponensek száma. A komponensek változó aránya. *Elegyek és összetételük* Gáz- és folyadékelegyek. Elegyek összetétele: tömegszázalék, térfogatszázalék. Tömegmérés, térfogatmérés. A teljes tömeg egyenlő az összetevők tömegének összegével, térfogat esetén ez nem mindig igaz. *Oldatok* Oldhatóság. Telített oldat. Az oldhatóság változása a hőmérséklettel. Rosszul oldódó anyagok. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv.	Elegyek és oldatok összetételének értelmezése. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. **M:** Többfázisú keverékek előállítása: pl. porkeverékek, nem elegyedő folyadékok, korlátozottan oldódó anyagok, lőpor. Szörp, ecetes víz, víz-alkohol elegy készítése. Egyszerű számítási feladatok tömeg- és térfogatszázalékra, pl. üdítőital cukortartalmának, ételecet ecetsavtartalmának, bor alkoholtartalmának számolása. Adott tömegszázalékú vizes oldatok készítése pl. cukorból, illetve konyhasóból. Anyagok oldása vízben és étolajban. Információk gázok oldódásának hőmérséklet- és nyomásfüggéséről példákkal (pl. keszonbetegség, magashegyi kisebb légnyomás következményei).	
Keverékek komponenseinek szétválasztása Oldás, kristályosítás, ülepítés, dekantálás, szűrés, bepárlás, mágneses elválasztás, desztilláció, adszorpció. *A levegő mint gázelegy* A levegő térfogatszázalékos összetétele. *Néhány vizes oldat* Édesvíz, tengervíz (sótartalma tömegszázalékban), vérplazma (oldott anyagai). *Szilárd keverékek* Szilárd keverék (pl. só és homok, vas és kénpor, sütőpor, bauxit, gránit, talaj).	Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. **M:** Egyszerű elválasztási feladatok megtervezése és/vagy kivitelezése, pl. vas- és alumíniumpor szétválasztása mágnessel, színes filctoll festékanyagainak szétválasztása papírkromatográfiával. Információk a desztillációról és az adszorpcióról: pl. pálinkafőzés, kőolajfinomítás, a Telkes-féle – tengervízből ivóvizet készítő – labda, orvosi szén, dezodorok, szilikagél. Információk a levegő komponenseinek szétválasztásáról. Sós homokból só kioldása, majd bepárlás után kristályosítása. Információk az étkezési só tengervízből történő előállításáról.	

	Valamilyen szilárd keverék komponenseinek vizsgálata, kimutatása.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Daltoni atommodell, kémiailag tiszta anyag, elem, vegyület, molekula, vegyjel, képlet, halmazállapot, fázis, fizikai és kémiai változás, hőtermelő és hőelnyelő változás, anyagmegmaradás, keverék, komponens, elegy, oldat, tömegszázalék, térfogatszázalék.	

Tematikai egység	**A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Részecskeszemlélet, elem, vegyület, molekula, kémiai reakció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mennyiségi arányok értelmezése vegyületekben a vegyértékelektronok számának, illetve a periódusos rendszernek az ismeretében. Az anyagmennyiség fogalmának és az Avogadro-állandónak a megértése. Ionok, ionos kötés, kovalens kötés és fémes kötés értelmezése a nemesgáz-elektronszerkezetre való törekvés elmélete alapján. Az ismert anyagok besorolása legfontosabb vegyülettípusokba.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Az atom felépítése Atommodellek a Bohr-modellig. Atommag és elektronok. Elektronok felosztása törzs- és vegyértékelektronokra. Vegyértékelektronok jelölése a vegyjel mellett pontokkal, elektronpár esetén vonallal. *A periódusos rendszer* Története (Mengyelejev), felépítése. A vegyértékelektronok száma és a kémiai tulajdonságok összefüggése a periódusos rendszer 1., 2. és 13–18. (régebben főcsoportoknak nevezett) csoportjaiban. Fémek, nemfémek, félfémek elhelyezkedése a periódusos rendszerben. Magyar vonatkozású elemek (Müller Ferenc, Hevesy György). Nemesgázok elektronszerkezete. Rendszám, periódusszám.	A periódusos rendszer szerepének és az anyagmennyiség fogalmának a megértése. Képletek szerkesztése, anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása. **M:** Vegyértékelektronok jelölésének gyakorlása. Információ a nemesgázok kémiai viselkedéséről. Az elemek moláris tömegének megadása a periódusos rendszerből leolvasott atomtömegek alapján. Vegyületek moláris tömegének kiszámítása az elemek moláris tömegéből. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek anyagmennyiségeire és tömegeire vonatkozó egyszerű számítási feladatok. A $6 \cdot 10^{23}$ db részecskeszám nagyságának érzékeltetése szemléletes hasonlatokkal.	*Fizika:* tömeg, töltés, áramvezetés, természet méretviszonyai, atomi méretek.

Az anyagmennyiség Az anyagmennyiség fogalma és mértékegysége. Avogadro-állandó. Atomtömeg, moláris tömeg és mértékegysége, kapcsolata a fizikában megismert tömeg mértékegységével.		
Egyszerű ionok képződése A nemesgáz-elektronszerkezet elérése elektronok leadásával, illetve felvételével: kation, illetve anion képződése. Ionos kötés. Ionos vegyületek képletének jelentése. *Kovalens kötés* A nemesgáz-elektronszerkezet elérése az atomok közötti közös kötő elektronpár létrehozásával. Egyszeres és többszörös kovalens kötés. Kötő és nemkötő elektronpárok, jelölésük vonallal. Molekulák és összetett ionok kialakulása. *Fémes kötés* Fémek és nemfémek megkülönböztetése tulajdonságaik alapján. Fémek jellemző tulajdonságai. A fémes kötés, az áramvezetés értelmezése az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjai alapján. Könnyűfémek, nehézfémek, ötvözetek.	Az ionos, kovalens és fémes kötés ismerete, valamint a köztük levő különbség megértése. Képletek szerkesztése. Egyszerű molekulák szerkezetének felírása az atomok vegyérték-elektronszerkezetének ismeretében az oktettelv felhasználásával. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. **M:** Só képződéséhez vezető reakcióegyenletek írásának gyakorlása a vegyértékelektronok számának figyelembevételével (a periódusos rendszer segítségével). Ionos vegyületek képletének szerkesztése. Ionos vegyületek tömegszázalékos összetételének kiszámítása. Molekulák elektronszerkezeti képlettel való ábrázolása, kötő és nemkötő elektronpárok feltüntetésével. Példák összetett ionokra, elnevezésükre. Összetett ionok keletkezésével járó kísérletek, pl. alkáli- és alkáliföldfémek reakciója vízzel. Kísérletek fémekkel, pl. fémek megmunkálhatósága, alumínium vagy vaspor égetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Atommag, törzs- és vegyértékelektron, periódusos rendszer, anyagmennyiség, ion, ionos, kovalens és fémes kötés, só.	

Tematikai egység	A kémiai reakciók típusai	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Vegyértékelektron, periódusos rendszer, kémiai kötések, fegyelmezett és biztonságos kísérletezési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése. Egyszerű reakcióegyenletek rendezésének elsajátítása. A reakciók összekötése hétköznapi fogalmakkal: gyors égés, lassú égés, robbanás, tűzoltás, korrózió, megfordítható folyamat, sav, lúg. Az ismert folyamatok általánosítása (pl. égés mint oxidáció, savak és bázisok közömbösítési reakciói), ennek alkalmazása kísérletekben.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Egyesülés Egyesülés fogalma, példák. *Bomlás* Bomlás fogalma, példák. *Gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció* Az égés mint oxigénnel történő kémiai reakció. Robbanás. Tökéletes égés, nem tökéletes égés és feltételei. Rozsdásodás. Korrózió. Az oxidáció mint oxigénfelvétel. A redukció mint oxigénleadás. A redukció ipari jelentősége. A CO-mérgezés és elkerülhetősége, a CO-jelzők fontossága. Tűzoltás, felelős viselkedés tűz esetén.	Az egyesülés, bomlás, égés, oxidáció, redukció ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. **M:** Pl. hidrogén égése, alumínium és jód reakciója. Pl. mészkő, cukor, kálium-permanganát, vas-oxalát hőbomlása, vízbontás. Pl. szén, faszén, metán (vagy más szénhidrogén) égésének vizsgálata. Égéstermékek kimutatása. Annak bizonyítása, hogy oxigénben gyorsabb az égés. Robbanás bemutatása, pl. alkohol gőzével telített PET-palack tartalmának meggyújtása. Savval tisztított, tisztítatlan és olajos szög vízben való rozsdásodásának vizsgálata. Az élő szervezetekben végbemenő anyagcsere-folyamatok során keletkező CO_2-gáz kimutatása indikátoros meszes vízzel. Termitreakció. Levegőszabályozás gyakorlása Bunsen- vagy más gázégőnél: kormozó és szúróláng. Izzó faszén, illetve víz tetején égő benzin eloltása, értelmezése az égés feltételeivel. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.	*Biológia-egészségtan:* anyagcsere. *Fizika:* hő.
Oldatok kémhatása, savak, lúgok	Savak, lúgok és a sav-bázis	

Savak és lúgok, disszociációjuk vizes oldatban, Arrhenius-féle sav-bázis elmélet. pH-skála, a pH mint a savasság és lúgosság mértékét kifejező számérték. Indikátorok. *Kísérletek savakkal és lúgokkal* Savak és lúgok alapvető reakciói. *Közömbösítési reakció, sók képződése* Közömbösítés fogalma, példák sókra.	reakcióik ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. **M:** Háztartási anyagok kémhatásának vizsgálata többféle indikátor segítségével. Növényi alapanyagú indikátor készítése. Kísérletek savakkal (pl. sósavval, ecettel) és pl. fémmel, mészkővel, tojáshéjjal, vízkővel. Információk arról, hogy a sav roncsolja a fogat. Kísérletek szénsavval, a szénsav bomlékonysága. Megfordítható reakciók szemléltetése. Víz pH-jának meghatározása állott és frissen forralt víz esetén. Kísérletek lúgokkal, pl. NaOH-oldat pH-jának vizsgálata. Annak óvatos bemutatása, hogy mit tesz a 0,1 mol/dm^3-es NaOH-oldat a bőrrel. Különböző töménységű savoldatok és lúgoldatok összeöntése indikátor jelenlétében, a keletkező oldat kémhatásának és pH-értékének vizsgálata. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása. Egyszerű számítási feladatok közömbösítéshez szükséges oldatmennyiségekre.	
A kémiai reakciók egy általános sémája – nemfémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: nemfém-oxid → nemfém-oxid reakciója vízzel → savoldat (savas kémhatás) – fémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: fém-oxid → fém-oxid reakciója vízzel → lúgoldat (lúgos kémhatás) – savoldat és lúgoldat összeöntése (közömbösítési reakció) → sóoldat (ionvegyület, amely vízben jól oldódik, vagy csapadékként kiválik).	Az általánosítás képességének fejlesztése típusreakciók segítségével. **M:** Foszfor égetése, az égéstermék felfogása és vízben oldása, az oldat kémhatásának vizsgálata. Kalcium égetése, az égésterméket vízbe helyezve az oldat kémhatásának vizsgálata. Kémcsőben lévő, indikátort is tartalmazó, kevés NaOH-oldathoz sósav adagolása az indikátor színének megváltozásáig, oldat bepárlása. Szódavíz (szénsavas ásványvíz) és meszes víz összeöntése indikátor jelenlétében.	

– kémiai reakciók sebességének változása a hőmérséklettel (melegítés, hűtés).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyesülés, bomlás, gyors és lassú égés, oxidáció, redukció, pH, sav, lúg, közömbösítés.	

Tematikai egység	**Élelmiszerek és az egészséges életmód**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Elem, vegyület, molekula, periódusos rendszer, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerves és a szervetlen anyagok megkülönböztetése. Ismert anyagok besorolása a szerves vegyületek csoportjaiba. Információkeresés az élelmiszerek legfontosabb összetevőiről. A mindennapi életben előforduló, a konyhai tevékenységhez kapcsolódó kísérletek tervezése, illetve elvégzése. Annak rögzítése, hogy a főzés többnyire kémiai reakciókat jelent. Az életfolyamatokhoz szükséges anyagokat a táplálékainkból vesszük fel. Zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók, vitaminok formájában. Fontos a változatos táplálkozás. Az egészséges táplálkozással kapcsolatban a kvalitatív és a kvantitatív szemlélet elsajátítása. A tápanyagok összetételére és energiaértékére vonatkozó számítások készségszintű elsajátítása. Az objektív tájékoztatás és az elriasztó hatású kísérletek eredményeként elutasító attitűd kialakulása a szenvedélybetegségekkel szemben.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Szerves vegyületek Szerves és szervetlen anyagok megkülönböztetése. *Szénhidrátok* Elemi összetétel és az elemek aránya. A „hidrát” elnevezés tudománytörténeti magyarázata. Egyszerű és összetett szénhidrátok. Szőlőcukor (glükóz, $C_6H_{12}O_6$), gyümölcscukor (fruktóz), tejcukor (laktóz), répacukor (szacharóz). Biológiai szerepük. Méz, kristálycukor, porcukor. Mesterséges édesítőszerek. Keményítő és tulajdonságai, növényi tartalék-tápanyag. Cellulóz és tulajdonságai, növényi rostanyag. *Fehérjék*	Az élelmiszerek legfőbb összetevőinek, mint szerves vegyületeknek az ismerete és csoportosítása. **M:** Tömény kénsav (erélyes vízelvonó szer) és kristálycukor reakciója. Keményítő kimutatása jóddal élelmiszerekben. Csiriz készítése. Karamellizáció. Tojásfehérje kicsapása magasabb hőmérsékleten, illetve sóval. Oldékonysági vizsgálatok, pl. étolaj vízben való oldása tojássárgája segítségével, majonézkészítés. Információk a margarinról, szappanfőzésről. Alkoholok párolgásának bemutatása. Információk mérgezési esetekről. Ecetsav kémhatásának vizsgálata, háztartásban előforduló további	*Biológia-egészségtan:* az élőlényeket felépítő főbb szerves és szervetlen anyagok, anyagcsere-folyamatok, tápanyag. *Fizika:* a táplálékok energiatartalma.

Elemi összetétel. 20-féle alapvegyületből felépülő óriásmolekulák. Biológiai szerepük (enzimek és vázfehérjék). Fehérjetartalmú élelmiszerek. *Zsírok, olajok* Elemi összetételük. Megkülönböztetésük. Tulajdonságaik. Étolaj és sertészsír, koleszterintartalom, avasodás, kémiailag nem tiszta anyagok, lágyulás. *Alkoholok és szerves savak* Szeszes erjedés. Pálinkafőzés. A glikol, a denaturált szesz és a metanol erősen mérgező hatása. Ecetesedés. Ecetsav.	szerves savak bemutatása.	
Az egészséges táplálkozás Élelmiszerek összetétele, az összetétellel kapcsolatos táblázatok értelmezése, ásványi sók és nyomelemek. Energiatartalom, táblázatok értelmezése, használata. Sportolók, diétázók, fogyókúrázók táplálkozása. Zsír- és vízoldható vitaminok, a C-vitamin. Tartósítószerek. *Szenvedélybetegségek* Függőség. Dohányzás, nikotin. Kátrány és más rákkeltő anyagok, kapcsolatuk a tüdő betegségeivel. Alkoholizmus és kapcsolata a máj betegségeivel. „Partidrogok”, egyéb kábítószerek. Gyógyszerek.	Az egészséges életmód kémiai szempontból való áttekintése, egészségtudatos szemlélet kialakítása. **M:** Napi tápanyagbevitel vizsgálata összetétel és energia szempontjából. Üdítőitalok kémhatásának, összetételének vizsgálata a címke alapján. Információk Szent-Györgyi Albert munkásságáról. Pl. elriasztó próbálkozás kátrányfoltok oldószer nélküli eltávolításával. Információk a drog- és alkoholfogyasztás, valamint a dohányzás veszélyeiről. Információk Kabay János munkásságáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerves vegyület, alkohol, szerves sav, zsír, olaj, szénhidrát, fehérje, dohányzás, alkoholizmus, drog. Élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítők, tartósítószerek, mesterséges édesítőszerek.	

Tematikai egység	**Kémia a természetben**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A halmazok, keverékek, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetben található legfontosabb anyagok jellemzése azok kémiai tulajdonságai alapján. Szemléletformálás annak érdekében, hogy a tanuló majd felnőttként is képes legyen alkalmazni a kémiaórán tanultakat a természeti környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak értelmezéséhez, illetve az ott tapasztalt jelenségek és folyamatok magyarázatához. A levegő- és a vízszennyezés esetében a szennyezők forrásainak és hatásainak összekapcsolása, továbbá azoknak a módszereknek, illetve attitűdnek az elsajátítása, amelyekkel az egyén csökkentheti a szennyezéshez való hozzájárulását. Kőzetburok és az élővilág anyagai. Természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvíz gyártás. A hulladékok, hulladékkezelés és újrahasznosítás, fosszilis energiahordozók.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Hidrogén Tulajdonságai. Előfordulása a csillagokban. *Légköri gázok* A légkör összetételének ismétlése (N_2, O_2, CO_2, H_2O, Ar). Tulajdonságaik, légzés, fotoszintézis, üvegházhatás, a CO_2 mérgező hatása. *Levegőszennyezés* Monitoring rendszerek, határértékek, riasztási értékek. Szmog. O_3, SO_2, NO, NO_2, CO_2, CO, szálló por (PM10). Tulajdonságaik. Forrásaik. Megelőzés, védekezés. Ózonpajzs. Az ózon mérgező hatása a légkör földfelszíni rétegében. A savas esőt okozó szennyezők áttekintése.		Globális klímaváltozás. A légköri gázok és a légszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése**,** környezettudatos szemlélet kialakítása. **M:** Hidrogén égése, durranógáz-próba. Annak kísérleti bemutatása, hogy az oxigén szükséges feltétele az égésnek. Lépcsős kísérlet gyertyasorral. Pl. esővíz pH-jának meghatározása. Szálló por kinyerése levegőből. Információk az elmúlt évtizedek levegővédelmi intézkedéseiről.	*Biológia-egészségtan:* szaglás, tapintás, látás, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés, fenntarthatóság. *Fizika:* Naprendszer, atommag, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram. *Földrajz:* ásványok, kőzetek, vizek, környezetkárosító anyagok és hatásaik.
Vizek Édesvíz, tengervíz, ivóvíz, esővíz, ásványvíz, gyógyvíz, szennyvíz, desztillált víz, ioncserélt víz, jég, hó. Összetételük, előfordulásuk, felhasználhatóságuk. A természetes vizek mint élő rendszerek. *Vízszennyezés* A Föld vízkészletének terhelése		A vizek, ásványok és ércek kémiai összetételének áttekintése; a vízszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése**,** környezettudatos szemlélet kialakítása. **M:** Különböző vizek bepárlása, a bepárlási maradék vizsgálata. Környezeti katasztrófák kémiai szemmel. Pl. ásvány- és kőzetgyűjtemény létrehozása. Ércek bemutatása.	

kémiai szemmel. A természetes vizeket szennyező anyagok (nitrát-, foszfátszennyezés, olajszennyezés) és hatásuk az élővilágra. A szennyvíztisztítás lépései. A közműolló. Élővizeink és az ivóvízbázis védelme. *Ásványok, ércek* Az ásvány, a kőzet és az érc fogalma. Magyarországi hegységképző kőzetek főbb ásványai. Mészkő, dolomit, szilikátásványok. Barlang- és cseppkőképződés. Homok, kvarc. Agyag és égetése. Porózus anyagok. Kőszén, grafit, gyémánt. Szikes talajok.	Kísérletek mészkővel, dolomittal és sziksóval, vizes oldataik kémhatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	H_2, légköri gáz, természetes és mesterséges víz, ásvány, érc, levegőszennyezés, vízszennyezés.	

Tematikai egység	**Kémia az iparban**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A természetben előforduló anyagok ismerete, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a természetben található nyersanyagok kémiai átalakításával értékes és nélkülözhetetlen anyagokhoz lehet jutni, de az ezek előállításához szükséges műveleteknek veszélyei is vannak. Néhány előállítási folyamat legfontosabb lépéseinek megértése, valamint az előállított anyagok jellemzőinek, továbbá (lehetőleg aktuális vonatkozású) felhasználásainak magyarázata (pl. annak megértése, hogy a mész építőipari felhasználása kémiai szempontból körfolyamat). Az energiatermelés kémiai vonatkozásai esetében a környezetvédelmi, energiatakarékossági és a fenntarthatósági szempontok összekapcsolása a helyes viselkedésformákkal.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
A vegyész és a vegyészmérnök munkája az iparban, a vegyipari termékek jelenléte mindennapjainkban. A vegyipar és a kémiai kutatás modern, környezetbarát irányvonalai. *Vas- és acélgyártás* A vas és ötvözeteinek	A tágabban értelmezett vegyipar főbb ágainak, legfontosabb termékeinek és folyamatainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása. **M:** Információk a vegyipar jelentőségéről, a vas- és acélgyártásról.	*Biológia-egészségtan:* fenntarthatóság, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés. *Fizika:* az energia fogalma, mértékegysége,

tulajdonságai. A vas- és acélgyártás folyamata röviden. A vashulladék szerepe. *Alumíniumgyártás* A folyamat legfontosabb lépései. A folyamat energiaköltsége és környezetterhelése. Újrahasznosítás. Az alumínium tulajdonságai. *Üvegipar* Homok, üveg. Az üveg tulajdonságai. Újrahasznosítás. *Papírgyártás* A folyamat néhány lépése. Fajlagos faigény. Újrahasznosítás. *Műanyagipar* A műanyagipar és hazai szerepe. Műanyagok. Közös tulajdonságaik.	Alumínium oxidációja a védőréteg leoldása után. Felhevített üveg formázása. Információk az amorf szerkezetről és a hazai üveggyártásról. Információk a különféle felhasználási célú papírok előállításának környezetterhelő hatásáról. Információk a biopolimerek és a műanyagok szerkezetének hasonlóságáról, mint egységekből felépülő óriásmolekulákról. Információk a műanyagipar nyersanyagairól.	energiatermelési eljárások, hatásfok, a környezettudatos magatartás fizikai alapjai, energiatakarékos eljárások, energiatermelés módjai, kockázatai, víz-, szél-, nap- és fosszilis energiák, atomenergia, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram. *Földrajz:* fenntarthatóság, környezetkárosító anyagok és hatásaik, energiahordozók, környezetkárosítás.
Energiaforrások kémiai szemmel Felosztásuk: fosszilis, megújuló, nukleáris; előnyeik és hátrányaik. Becsült készletek. Csoportosításuk a felhasználás szerint. Alternatív energiaforrások. *Fosszilis energiaforrások* Szénhidrogének: metán, benzin, gázolaj. Kőolaj-finomítás. A legfontosabb frakciók felhasználása. Kőszenek fajtái, széntartalmuk, fűtőértékük, koruk. Égéstermékeik. Az égéstermékek környezeti terhelésének csökkentése: porleválasztás, további oxidáció. Szabályozott égés, Lambda-szonda, katalizátor. *Biomassza* Megújuló energiaforrások. A biomassza fő típusai energetikai szempontból. Összetételük, égéstermékeik. Elgázosítás, folyékony tüzelőanyag gyártása. A biomassza mint ipari alapanyag	Az energiaforrások áttekintése a kémia szempontjából, környezettudatos szemlélet kialakítása. **M:** Robbanóelegy bemutatása, gázszag. Információk a kémiai szintézisek szerepéről az üzemanyagok előállításánál. Információk az egyén energiatudatos viselkedési lehetőségeiről, a hazai olajfinomításról és a megújuló energiaforrások magyarországi fölhasználásáról.	

a fosszilis források helyettesítésére.		
Mész A mészalapú építkezés körfolyamata: mészégetés, mészoltás, karbonátosodás. A vegyületek tulajdonságai. Balesetvédelem. *Gipsz és cement* Kalcium-szulfát. Kristályvíz. Kristályos gipsz, égetett gipsz. Az égetett gipsz (modellgipsz) vízfelvétele, kötése. Cementalapú kötőanyagok, kötési idő, nedvesen tartás.	**M:** Információk a mész-, a gipsz- és a cementalapú építkezés során zajló kémiai reakciók szerepéről. A főbb lépések bemutatása, pl. a keletkező CO_2-gáz kimutatása meszes vízzel, mészoltás kisebb mennyiségben. Információk a régi mészégetésről.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vas- és acélötvözet, alumínium, üveg, papír, energia, fosszilis energia, földgáz, kőolaj, szén, biomassza, mész, körfolyamat, kristályvíz.	

Tematikai egység	**Kémia a háztartásban**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A háztartásban előforduló anyagok és azok kémiai jellemzői, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztartásokban található anyagok és vegyszerek legfontosabb tulajdonságainak ismerete alapján azok kémiai szempontok szerinti, szakszerű jellemzése. Az egyes vegyszerek biztonságos kezelésének, a szabályok alkalmazásának készségszintű elsajátítása a kísérletek során, a tiltott műveletek okainak megértése. A háztartási anyagok és vegyszerek szabályos tárolási, illetve a hulladékok előírásszerű begyűjtési módjainak ismeretében ezek gyakorlati alkalmazása. A háztartásban előforduló anyagokkal, vegyszerekkel kapcsolatos egyszerű, a hétköznapi életben is használható számolási feladatok megoldása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Savak, lúgok és sók biztonságos használata Használatuk a háztartásban (veszélyességi jelek). Ajánlott védőfelszerelések. Maró anyagok. *Savak* Háztartási sósav. Akkumulátorsav. Ecet. Vízkőoldók: a mészkövet és a márványt károsítják.	A háztartásban előforduló savak, lúgok és sók, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. **M:** Pl. kénsavas ruhadarab szárítása, majd a szövet roncsolódása nedvességre. Információk az élelmiszerekben használt gyenge savakról. Annak bizonyítása, hogy a tömény lúg és az étolaj reakciója	*Biológia-egészségtan:* tudatos fogyasztói szokások, fenntarthatóság. *Fizika:* az energia fogalma, mértékegysége, elektromos áram.

Lúgok Erős lúgok: zsíroldók, lefolyótisztítók. Erős és gyenge lúgokat tartalmazó tisztítószerek. *Sók* Konyhasó. Tulajdonságai. Felhasználása. Szódabikarbóna. Tulajdonságai. Felhasználása. A sütőpor összetétele: szódabikarbóna és sav keveréke, CO_2-gáz keletkezése.	során a zsíroldékony étolaj vízoldékonnyá alakul. Információk táplálékaink sótartalmáról és a túlzott sófogyasztás vérnyomásra gyakorolt hatásáról. Sütőpor és szódabikarbóna reakciója vízzel és ecettel. Információk a szódabikarbónával való gyomorsav-megkötésről.	
Fertőtlenítő- és fehérítőszerek Hidrogén-peroxid. Hipó. Klórmész. Tulajdonságaik. A hipó (vagy klórmész) + sósav reakciójából mérgező Cl_2-gáz keletkezik. A klórgáz tulajdonságai. A vízkőoldó és a klórtartalmú fehérítők, illetve fertőtlenítőszerek együttes használatának tilalma. *Mosószerek, szappanok, a vizek keménysége* Mosószerek és szappanok, mint kettős oldékonyságú részecskék. A szappanok, mosószerek mosóhatásának változása a vízkeménységtől függően. A víz keménységét okozó vegyületek. A vízlágyítás módjai, csapadékképzés, ioncsere. *Csomagolóanyagok és hulladékok kezelése* A csomagolóanyagok áttekintése. Az üveg és a papír mint újrahasznosítható csomagolóanyag. Alufólia, aludoboz. Az előállítás energiaigénye. Műanyagok jelölése a termékeken. Élettartamuk.	A háztatásban előforduló fertőtlenítő- és mosószerek, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. A csomagolóanyagok áttekintése, a hulladékkezelés szempontjából is, veszélyes hulladék (gyógyszerek) környezettudatos szemlélet kialakítása. Újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés. **M:** H_2O_2 bomlása, O_2-gáz fejlődése. Információk a háztartási vegyszerek összetételéről. Semmelweis Ignác tudománytörténeti szerepe. Információk a kettős oldékonyságú részecskékről. Vízlágyítók és adagolásuk különbsége mosógép és mosogatógép esetében. Információk a foszfátos és foszfátmentes mosópor környezetkémiai vonatkozásairól. Alumínium oldása savban és lúgban. Információk: mi miben tárolható, mi mosható mosogatógépben, mi melegíthető mikrohullámú melegítőben. Információk a csomagolóanyagok szükségességéről, a környezettudatos viselkedésről. Műanyag égetése elrettentésként. Információk az iskola környékén működő hulladékkezelési rendszerekről.	
Réz és nemesfémek	Kémiai információk ismerete a	

A félnemesfémek és nemesfémek. A réz (vörösréz) és ötvözetei (sárgaréz, bronz). Tulajdonságaik. Tudománytörténeti érdekességek. Az ezüst és az arany ún. tisztaságának jelölése. Választóvíz, királyvíz. *Permetezés, műtrágyák* Réz-szulfát mint növényvédő szer. Szerves növényvédő szerek. Adagolás, lebomlás, várakozási idő. Óvintézkedések permetezéskor. A növények tápanyagigénye. Műtrágyák N-, P-, K-tartalma, vízoldékonysága, ennek veszélyei. *Az energia kémiai tárolása* Energia tárolása kémiai (oxidáció-redukció) reakciókkal. Szárazelemek, akkumulátorok. Mérgező fémsók, vegyületek begyűjtése.	háztartásban található néhány további anyagról, azok biztonságos és környezettudatos kezelése. A háztartásban előforduló kémiai jellegű számítások elvégzési módjának elsajátítása. **M:** Réz és tömény salétromsav reakciója. A rézgálic színe, számítási feladatok permetlé készítésére és műtrágya adagolására. Információk a valós műtrágyaigényről. Információk a háztartásban használt szárazelemekről és akkumulátorokról. A közvetlen áramtermelés lehetősége tüzelőanyag-cellában: H_2 oxidációja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízkőoldó, zsíroldó, fertőtlenítő- és fehérítőszer, mosószer, vízkeménység, csomagolóanyag, műanyag, szelektív gyűjtés, nemesfém, permetezőszer, műtrágya, várakozási idő, adagolás, szárazelem, akkumulátor.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*A tanuló ismerje* a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit. *Ismerje* néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szervetlen és szerves vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait. *Tudja,* hogy a kémia a társadalom és a gazdaság fejlődésében fontos szerepet játszik. *Értse* a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát. *Értse* és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével *tudja magyarázni* a halmazállapotok jellemzőinek, illetve a tanult elemek és vegyületek viselkedésének alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket. *Tudjon* egy kémiával kapcsolatos témáról önállóan vagy csoportban dolgozva információt keresni, és *tudja* ennek eredményét másoknak

	változatos módszerekkel, az infokommunikációs technológia eszközeit is alkalmazva bemutatni. *Alkalmazza* a megismert törvényszerűségeket egyszerűbb, a hétköznapi élethez is kapcsolódó problémák, kémiai számítási feladatok megoldása során, illetve gyakorlati szempontból jelentős kémiai reakciók egyenleteinek leírásában. *Használja* a megismert egyszerű modelleket a mindennapi életben előforduló, a kémiával kapcsolatos jelenségek elemzéseskor. Megszerzett tudását *alkalmazva hozzon felelős döntéseket* a saját életével, egészségével kapcsolatos kérdésekben, *vállaljon szerepet* személyes környezetének megóvásában.

FÖLDRAJZ 7-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.24 FÖLDRAJZ

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk mint egységes rendszer sérülékenységét, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek.A földrajz tantárgy a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai- csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi.

Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképalkotásra ösztönöz.

A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik.

Az önálló földrajzi ismeretszerzés és feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése.

Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

Napjaink társadalom földrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását.

Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához.

A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására.

A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.
A földrajzoktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

7–8. évfolyam

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkoznak a tanulók.

Ezért fontos, hogy az önálló földrajztanítás tudatosan építsen a korábban már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra.

A 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de

mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést.

Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalom földrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra.

Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt.

További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére.

Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapokban használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanulók kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalom földrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlít tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és feldolgozás, a digitáliseszköz-használat.

Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;
- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;

- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti térképolvasás képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken). A dokumentum topográfiai és kulcsfogalmi listája csak az adott témában újonnan megjelenő és azokat a fogalmakat tartalmazza, amelyek a kerettanterv tartalmi és szemléleti újdonságainak pontosítása érdekében szükségesek, a korábbi életkori szakaszban vagy a megelőző témák során feldolgozottakat tudottnak feltételezi.

A 7–8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszáma: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		**Javasolt óraszám**
Tájékozódás a földrajzi térben		4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		5
Magyarország földrajza		25
A Kárpát-medence térsége		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Európa földrajza	22
	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	20
A földrajzi övezetesség rendszere		8
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		10
	Összes óraszám:	102

TÉMAKÖR: Tájékozódás a földrajzi térben
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket;
- gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;
- el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket;
- azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése
- Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése

- Különböző időpontban készült űr- vagy légi felvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével

- Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz
- A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete
- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete
- A térkép fogalma és jelrendszere
- A hagyományos és digitális térképek fajtái

- A földrajzi helymeghatározás módszerei

FOGALMAK
földrajzi fokhálózat, keresőhálózat, fő- és mellékvilágtájak, méretarány, aránymérték, szintvonal

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével
- Iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során
- Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen
- Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi koordináták segítségével
- Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján
- Geocaching játék
- Tematikus térképek megadott szempontok szerinti elemzése

TÉMAKÖR: Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;
- szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;

- javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli, környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése
- A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése
- A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása
- Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése
- A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben
- A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása
- A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése

FOGALMAK
kulturális érték, természeti érték

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevőprogram segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése
- Szituációs játék – önkormányzati ülés, melynek témája a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése
- Helyzetgyakorlat: idegenvezetés a településen
- Ötletbörze a szűkebb lakókörnyezet társadalmi és gazdasági problémáinak feltárására, és az ezekre vonatkozó megoldási javaslatok megfogalmazása
- Projektfeladat: poszter, prezentáció vagy rövid videofilm készítése a szűkebb lakóhely természeti és kulturális értékeiről
- Projektfeladat: tanösvény és térkép tervezése a szűkebb lakóterület természeti és kulturális értékeihez kapcsolódóan
- Projektfeladat: helyismereti vetélkedő szervezése a közvetlen környezet természeti és kulturális értékeinek megismerésére

TÉMAKÖR: Magyarország földrajza
JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;

- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- népesség- és település földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése
- Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése
- Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése
- Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan
- A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során
- Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire
- Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői
- Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében
- Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján
- Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése
- A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

FOGALMAK
erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja

Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji Zempléni-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak megadott szempontok alapján történő feldolgozása hagyományos és digitális térképek, internetről gyűjtött adatok felhasználásával, kooperatív módszer alkalmazásával
- A topográfiai ismeretek elmélyítése online topográfiai játékok segítségével
- projektfeladat: osztálykirándulás szervezése Magyarország egy kiválasztott középtájának megismerésére
- Prezentáció készítése egy kiválasztott tájról vagy településről
- Természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági adatsorok rendszerezése, szemléletes ábrázolása és az adatok értelmezése
- Nemzeti értékek, hungarikumok bemutatására iskolai kiállítás szervezése
- Hazánk területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulását ábrázoló képekhez, rövidfilmekhez narráció készítése
- Hazánk nemzetközi gazdasági szerepének igazolása a média és az internet segítségével
- Interaktív termékbemutató összeállítása a magyar gazdaság nemzetközi jelentőségű termékeiből
- Magyarország idegenforgalmi adottságainak és lehetőségeinek bemutatása képeslapok, tájfotók segítségével
- Projektfeladat: akcióterv készítése természeti és társadalmi-gazdasági értékeink megőrzésére
- Projektfeladat: plakát, szórólap készítése Magyarország idegenforgalmi értékeiről
- Gondolattérkép készítése Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról
- Turisztikai kiadványok, pl. szórólapok, tájékoztatók alapján Magyarország idegenforgalmi adottságainak feldolgozása kooperatív módszerek alkalmazásával

TÉMAKÖR: A Kárpát-medence térsége
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével
- A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján
- Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével
- A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével
- A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése
- A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése
- A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása
- Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében
- A Kárpát-medence térségének nagytájai

FOGALMAK
autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás

TOPOGRÁFIAI FOGALMAK
Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Élménybeszámoló készítése egy Kárpát-medencében tett kirándulásról
- Tértágítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában
- Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában
- Az egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése játékos formában képek, fotómontázs, irodalmi részlet, lényegkiemelő tanulói rajz stb. alapján
- Projektfeladat: utazási kiállítás tervezése a Kárpát-medence természeti és kulturális értékeinek bemutatására
- Kooperatív módszerek alkalmazásával adatgyűjtés, rendszerezés és bemutatás a Kárpát-medence térségének társadalmi-gazdasági folyamatiról, a területi fejlettség különbségeiről
- Projektfeladat: egy Kárpát-medencei osztálykirándulás útvonalának és programtervének kidolgozása
- Határtalanul programba való bekapcsolódás, pályázat írása

TÉMAKÖR: Európa földrajza
JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, ország csoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és település földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Európa főbb országainak, ország csoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése
- A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és

fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során
- Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése
- Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, probléma centrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése
- Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal
- Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és probléma centrikus vizsgálata
- Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében
- Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője

FOGALMAK

agglomeráció, deltatorkolat, elöregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán", munkanélküliség, „napfényövezet", tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga

Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Az én Európám – szubjektív térkép készítése Európáról
- Európa tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével
- Európával kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- A kontinens országainak, ország csoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- Európai népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságinak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével

- Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, komplex elemzése
- Helyzetgyakorlat a külföldön történő tanuláshoz, munkavállaláshoz kapcsolódóan
- Virtuális séta összeállítása egy kiválasztott európai nemzeti parkban, geoparkban, világörökségi helyszínen
- Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt európai utazásról, irányított szempontok alapján
- Gyűjtőmunka új európai nagyberuházásokról, az Európai Unióban található cégek magyarországi telephelyválasztásáról
- Európa jövője – plakátkészítés
- Ország, illetve táj névjegyének tervezése és elkészítése
- Projektmódszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza
JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, ország csoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat
- népesség- és település földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kontinensek főbb országainak, ország csoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése
- A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása
- A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása
- Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével

- A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján
- A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján
- A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján
- A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával
- A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján
- A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján
- Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály);
- Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra
- Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái
- A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok
- Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban
- az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban
- Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése)
- Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- Kulturális sokszínűség Ázsiában
- Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon
- Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), és a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

FOGALMAK

éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatérség, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtérség)

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)- tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak,

Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal,

New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi - medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai- hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget,

Közép-szibériai- fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)- öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv , Jaffa, Tokió, Újdelhi, Jeruzsálem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése
- Az én kontinensem – szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről
- Az egyes kontinensek tipikus tájainak bemutatása tanulócsoportok által készített modellek segítségével
- Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- A kontinens országainak, ország csoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínépítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínépítés módszerével
- Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása
- Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése
- Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban
- Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján
- Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése
- Projektmódszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörüli út összeállítása és bemutatása
- A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján.
- Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal
- Kommentek írása a híradásokban közölt regionális földrajzi információkra
- Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült Államokban – képregény készítés
- Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai kultúra hatásának példái a mindennapokban
- Egy tipikus tájat bemutató képzeletbeli fotókiállítás ismertetőjének elkészítése pármunkában
- Hajónapló készítése földrajzi jellemzők felhasználásával, pl. Dél-Amerika képzeletbeli körülhajózása alapján

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit
- összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére
- helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
- A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
- Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével
- A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése
- A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise
- Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával
- Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése
- Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése
- A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása
- A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői
- A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

FOGALMAK
éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből
- Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével
- Képzeletbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy térítői öv) élő gyerek egy napja?
- A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása
- Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról
- Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása
- Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen
- Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével
- Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel
- Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével
- Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért
- Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat
- népesség- és település földrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le
- értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat
- megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett
- életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése)
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan

- A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában.
- A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése
- A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése
- A döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban
- Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása
- A mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik
- A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben
- Az energia hatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld" gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása
- A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása
- A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése
- Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése
- A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése
- A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai
- A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás
- Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései
- A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései
- A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői
- A munka világának résztvevői és jellemzőik

FOGALMAK

családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Pénzügyi döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- A piac és a tőzsde működésének bemutatása szimulációs játékkal
- Munkaerő piaci döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- Bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése
- Beszélgetés, pénzügyi kérdezz-felelek a tanítási órára meghívott pénzügyi szakemberrel
- Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiaosztálya)
- Projektnap
- Adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése

- Osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában
- Foglalkoztatási adatok gyűjtése és közös értelmezése, az adatok szemléletes megjelenítése
- Beszélgetés az internetes vásárlás, e- bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről

BIOLÓGIA 7-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.25 BIOLÓGIA

A biológia tanításának célja, hogy az általános iskola 1–6. évfolyamán megszerzett ismeretekre, készségekre és képességekre építve a tanulókkal megismertesse az élő természet működését, annak legfontosabb törvényszerűségeit, tudatosítsa az ember és környezetének és egészségének elválaszthatatlan kapcsolatát, valamint – a többi tantárggyal együtt – kialakítsa az új ismeretek önálló megszerzésének igényét.

Az egyik legfontosabb nevelési cél, hogy a tanulók érzékenyek legyenek környezetük, szervezetük változásaira, lássák sérülékenységét és az emberi felelőtlenség, egészségtelen életvitel következményeit. Alakuljon ki bennük környezetük és egészségük védelmének igénye.

A tanulók az élővilág rendkívüli változatosságát és a természeti törvényeket megismerve megérthetik, hogy az ember mint a természet része csak a törvények betartásával, a természettel egységben maradhat fenn. A fennmaradásához meg kell tanulnia a természeti erőforrások takarékos, felelősségteljes használatát, azok megújulási képességére való tekintettel. Egy olyan viselkedésforma elsajátítása válik elengedhetetlenné, amely környezet- és értékvédő.

A biológia tanításának célja, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok alkalmazásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek testi és lelki egészségük védelme érdekében. Feladata, hogy segítse a tanulót a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében, a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A tanulókkal meg kell ismertetni a tantárgy tanulási módszereit, hogy a számukra legcélravezetőbbet ki tudják választani. A megfigyelési szempontok, a megfigyelések rögzítési lehetőségeinek megadása, a logikai lépések mintája, a jegyzetelés és a lényegkiemelés gyakoroltatása, a csoportmunka előnyeinek megtapasztaltatása, a folyamatos tanári visszajelzés, értékelés mind azt segítik elő, hogy a tanulók egyre önállóbban, saját adottságaiknak megfelelően sajátíthassák el a tananyagot, és alkalmazni is tudják az ismereteket. A biológia tanulásában fontosak a vizuális információk, és a motiváció érdekében sikerrel lehet alkalmazni korunk ismerethordozóit (DVD, internet).

A tantárgy a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott több fejlesztési terület-nevelési cél megvalósulásához is hozzájárul. Természetéből adódóan lehetőség nyílik az egyén és az őt körülvevő világ megismerésére, egymásra hatásuk és egymásrautaltságuk megértésére. Azáltal, hogy segíti olyan alapvető emberi készségek fejlesztését, mint az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a türelem, a megértés, az elfogadás, hozzájárul a tanulók erkölcsi neveléséhez.

A természettudományos kutatásban, a gyógyításban kimagasló magyar tudósok, pl.: Balogh János, Békésy György, Hevesy György, Juhász Nagy Pál, Semmelweis Ignác, Szent-Györgyi Albert munkásságának megismerésével erősíti a tanulók nemzettudatát, a közösséghez tartozás érzését, miközben az emberi civilizáció kiemelkedő eredményeinek megismerésével a nemzetközi együttműködés, összefogás jelentősége is tudatosulhat bennük.

A környezethez való viszonyunk megismerése, az életközösségekben létező bonyolult hálózatok észlelése, az emberi szervezet és a benne zajló folyamatok egységes és mégis egyénenként változó megismerése lehetővé teszi az önismeret fejlesztését, ami pedig segíti a kulturált közösségi viselkedés kialakítását. Az élőlények kapcsolatrendszerének megismerése során világossá válik, hogy az emberi kapcsolatok hálózatának alapszövete a család.

A tantárgy tanulása során alkalmazott sokszínű tevékenységek (kísérletek, megfigyelések, terepen történő vizsgálódások, a megfigyelések rajzos és digitális feldolgozása, értékelése, felmérések készítése, az alapvető elsősegélynyújtás elsajátítása, gyakorlása, tudósok

életének megismerése, kutatása) során a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat.

A tanulói teljesítmények ellenőrzésének módszerei illeszkedjenek az ismeretszerzés és a képességfejlesztés sokszínű eljárásaihoz. A hagyományos értékelési eljárások (tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése, szóbeli feleltetés, elbeszélgetés és írásbeli ellenőrzés) mellett fontos pl. a gyakorlati feladatok megoldásának, az önálló kutatómunkának, a versenyeken és a pályázatokon való részvételnek az értékelése is.

7–8. évfolyam

A biológia-egészségtan tanításának e két évében a tanulók megismerik az élő és élettelen természet szoros kapcsolatát, az élet sajátosságait, az élőlények közös tulajdonságait és az élővilág egységét. Foglalkoznak a legjellemzőbb élőlények testfelépítésével és életmódjával, a környezethez való alkalmazkodással. Korszerű ismereteket szereznek az ember testfelépítéséről, életműködéseiről, jellemző egészségügyi problémáiról és az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedésmódokról. Megismerik az alapvető elsősegély-nyújtási eljárásokat, valamint a szűrővizsgálatok és a védőoltások jelentőségét a betegségek megelőzésében. Fontos, hogy felismerjék az életmód, a környezet, a viselkedés és az egészségi állapot közötti összefüggéseket, hogy megértsék: az *egészség* nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szellemi és szociális *jóllét* állapota. Tudatosuljon bennük, hogy a mindennapi életvezetés, az életmódbeli szokások fogják döntő mértékben meghatározni későbbi egészségi állapotukat, életkilátásaikat.

A javasolt óraszám: 7. évfolyamon heti egy; 8. évfolyamon heti két óra. A kerettanterv az éves óraszám 90%-ához tervez tananyagot.

Nagyon ajánlatos a *természettudományi gyakorlatok tantárgy* választása (a szabad keret terhére, különösen a 7. évfolyamon), mivel a megfigyelések, kísérletek segítségével a tanulók elmélyíthetik tudásukat, és jól megalapozhatják természettudományos tanulmányaik akár emelt szintű folytatását is.

A fentiek miatt az említett tantárgyra való utalások is megtalálhatóak a kapcsolódási pontoknál.

Tematikai egység	**Nem sejtes rendszerek: vírusok. Önálló sejtek: baktériumok; egysejtűek**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A Nap energiájának kapcsolata a földi élettel. A személyi higiénia jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző sejtes szerveződések, sejtalkotók felismerése, mikroszkópos megfigyelések, rajzok készítése, a betegségekkel és azok megelőzésével kapcsolatos ismeretek és alkalmazásuk elsajátítása. A vírusok és baktériumok felépítésének megértése. A védőoltások jelentőségének belátása.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Hogyan tudjuk eldönteni, hogy élőlényről van szó?	A baktériumok csoportosítása életműködésük alapján (lebontók, együtt élők, betegségokozók, erjesztők).	*Természettudományi gyakorlatok:* Sejtszervecskék (például sejtmag),

Mi köze a joghurtnak a baktériumokhoz? Miért javul a talaj termőképessége, ha lucernát, babot vagy borsót ültetünk bele? Hogyan következtetett Semmelweis Ignác arra, hogy a gyermekágyi lázat élőlény okozza? *Ismeretek* Kapcsolat az élő és élettelen között. A sejtszintű életfolyamatok. A vírusos és bakteriális betegségek kezelése. A védőoltások jelentősége és a betegségek egyéb megelőzési lehetőségei. Albert Schweitzer, Fleming, Pasteur munkássága. Jenner munkássága.	Baktériumok (tejsavbaktérium, nitrogéngyűjtő baktérium, kólibaktérium), kékalgák. zöld szemes ostoros, papucsállatka, óriás amőba felépítésének vizsgálata fénymikroszkóppal. Semmelweis Ignác megfigyeléseinek jelentősége a baktériumok felfedezésében. Hőgyes Endre munkásságának megismerése. A napsugárzás és a földi élet közötti kapcsolat elemzése. Vírusos betegségek [influenza (pl. H1N1), kanyaró, mumpsz, rózsahimlő, skarlát, bárányhimlő, herpesz, AIDS, HPV okozta fertőzés] tüneteinek és veszélyeinek megismerése. Bakteriális betegségek (gennykeltő baktériumok, Lyme-kór, lepra, pestis, kolera, tbc, tetanusz, diftéria [torokgyík], pertussis [szamárköhögés], szalmonella) tüneteinek és veszélyeinek megismerése.	baktériumok, egysejtűek méretarányainak érzékeltetése modellezéssel. *Technika, életvitel és gyakorlat:* joghurt készítése. *Kémia:* keverékek szétválasztása, a levegő összetétele. *Matematika:* hatványozás. *Informatika:* programozás, internetes kutakodás a vírusok, baktériumok világában.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fertőzés, járvány, higiénia, fotoszintézis, osztódás, vírus, védőoltás, antibiotikum.	

Tematikai egység	**Fonalas, telepes élőlények. Zöldmoszatok, barna- és vörösmoszatok, gombák, zuzmók, mohák, szivacsok**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A természet jelzései. Hálózatok a természetben. Ehető és mérgező gombák. A biológiai szerveződés szintjei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerkezet és működés egységének felismerése, a hasonlóságok és különbségek azonosítása. A tanult élőlények természeti és gazdasági értékének megismerése. Az élővilág méretskálájának áttekintése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Mi a különbség a moszatok és a gombák táplálkozása között? Hogyan kommunikálnak egymással a gombák? Mivel lehet	Önálló gyűjtőmunka, vizsgálódás az IKT- eszközök felhasználásával. Mikroszkópi és vázlatrajzok készítése.	*Természettudományi gyakorlatok:* az élőlények mérete, az egyes szerveződési szintek nagyságrendjei.

megelőzni a peronoszpóra elterjedését a gyümölcsösben? Mit lehet leolvasni egy zuzmótérképről? Hogyan függ össze az erdőirtás az árvizekkel és a talajpusztulással? *Ismeretek* A moszatok, gombák, zuzmók, mohák, szivacsok felépítése. Szerveződési szintek. A szivacsok testfelépítése és életmódja közötti összefüggés. A mohák, zuzmók, gombák jelentősége az életközösségek életében. A leggyakoribb ehető és mérgező gombafajok. A gombafogyasztás szabályai. A gombák szerepe az egészséges táplálkozásban. Az élősködő gombák hatása a többi élőlényre. Fajismeret: Fonalas zöldmoszat, csillárkamoszat, békanyálmoszat, barnamoszat, fejespenész, peronoszpóra, monília, sütőélesztő, kerti és erdei csiperke, vargányagomba, szegfűgomba, gyilkos galóca, taplógombák, háztetőmoha, szőrmoha, tőzegmoha, kéregzuzmók, leveles zuzmók, zuzmótérkép, biológiai indikátor, édesvízi szivacs, kovaszivacs.	A zuzmó életfolyamatainak megértése. Önálló kutatómunka: A zuzmók indikátorszerepének felhasználása a környezetvédelemben.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a gombák jelentősége a táplálkozásban, növényvédelem a kiskertben. *Kémia:* indikátorok, oldatok (rézgálicoldat). *Informatika:* internethasználat. *Vizuális kultúra:* magyar művészek: erdők híres festői, állatok híres festői/fotósai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hámsejt, galléros ostoros sejt, vándorsejt, spóra, ivarsejt. Moszat, gomba, zuzmó, moha, szivacs. Zuzmótérkép.	

Tematikai egység	**Növényismeret**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A virágos növények testfelépítése, kerti növények, zöldségek. Fás és lágyszárú növények. A szobanövények és/vagy kerti növények gondozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sejt, többsejtes szerveződések, szövetek, szervek hierarchiájának felismerése. Az újítások megjelenése és a szárazföldi élethez való alkalmazkodás közti összefüggés felismerése. A növények gazdasági	

	használnak tudatosítása. A természetvédelem fontosságának megértése. A Kis növényhatározó használata.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Mi a különbség az erdei pajzsika és az erdei fenyő szaporodása között? Hogyan táplálkozik a fehér fagyöngy? Miért tudja elviselni a kaktusz és a majomkenyérfa a szárazságot? Milyen célt szolgálnak a természetvédelmi területek? Önálló megfigyelések, vizsgálódások elvégzése. Védett területek meglátogatása. *Ismeretek* Páfrányok, zsurlók. Virágos, terméses növények: egyszikűek, kétszikűek. Növényi szövetek felépítése és feladataik. A virágos növények morfológiai jellegzetességei példafajok alapján: – gyökér, gyöktörzs, szár, összetett levél, spóra (erdei pajzsika, struccpáfrány, agancspáfrány, mezei zsurló); – virág, mag, magköpeny (páfrányfenyő, tiszafa); – tobozvirágzat (boróka, ciprus, cédrus, erdei fenyő, lucfenyő, vörösfenyő); – takarólevelek, ivarlevelek, egyivarú, kétivarú (mocsári nőszirom, réti boglárka, vadrózsa, galagonya, nyírfa, mezei juhar, erdei iszalag, eukaliptusz, ébenfa, fehér fagyöngy, kaktuszok, majomkenyérfa, orchidea); – pillangós virág (bab, földi mogyoró, fehér akác); – virágzat típusok (fészkes virágzat [gyermekláncfű, napraforgó, kamilla]; ernyős virágzat [fekete bodza], bugavirágzat [nád, pampafű]; torzsavirágzat [gyékény]. kalászvirágzat [búza]).	Az erdei pajzsika és a mezei zsurló felépítésének összehasonlítása. Egy kétszikű teljes virág felépítésének bemutatása. Az egyszikű és a kétszikű növény összehasonlítása. Példák különböző életmódú növényekre (együtt élők, élősködők, fél élősködők, korhadéklakók, rovarevők). A saját környezetében található jellemző növények bemutatása. Az özönnövény-probléma értelmezése. A tanult példanövények szerveinek felrajzolása és megnevezése. Az egylaki és kétlaki növény jelölése. A megismert élőlények segítségével a növények fejlődési vonalának ábrázolása. Példák különböző terméstípusokra (növénnyel együtt). A virág kialakulása és a szárazföldi alkalmazkodás kapcsolatának értelmezése. Az ivaros és ivartalan szaporodás összehasonlítása. A megporzási típusok és a virágfelépítés közötti kapcsolat bemutatása. Projektmunka a tanult növények elnevezésével, valamint gyógyászati jelentőségével kapcsolatban.	*Természettudományi gyakorlatok:* egy-egy módosult növényi szerv vizsgálata, a felépítés-működés kapcsolatának feltárása. Fűszerek és gyógynövények vizsgálata szárított növényi részek, illóolajok, növényi kivonatok vagy főzetek alapján. *Matematika:* halmazok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* kerti növények gondozása. *Vizuális kultúra:* növényábrázolás. *Magyar nyelv és irodalom:* növények ábrázolása az irodalomban, növénynevek szépsége. *Kémia:* keverékek, oldatok. *Földrajz:* a kontinensek növényföldrajza, az éghajlati övek jellemzői.

– egylaki növény (fenyők, gyékény); – kétlaki növény (páfrányfenyő, tiszafa, fűzfa, homoktövis); – ivartalan szaporítás; – terméstípusok (szemtermés [búza, kukorica], makktermés [bükk, kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy], hüvelytermés [bab, földi mogyoró, fehér akác]; csonthéjas termés [dió, szilva, húsos som], bogyótermés [fekete bodza, szőlő]; almatermés). A rendszerezés alapelvei, a leszármazás bizonyítékai. A növénytörzsek neve és a növények törzsfája. Özönnövények (bálványfa, kanadai aranyvessző, parlagfű); allergén növények (fűfélék, mogyoró, parlagfű, üröm). Linné munkásságának szerepe a növények rendszerezésében. Borbás Vince, Herman Ottó, Kittenberger Kálmán, Kitaibel Pál, Mathiász János, Soó Rezső, Tessedik Sámuel munkássága.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyökér, gyöktörzs, szár, összetett levél, spóra, virág, mag, magköpeny, virágzat, takarólevél, ivarlevél, egyivarú virág, kétivarú virág, egylaki növény, kétlaki növény. Allergén és özönnövény.	

Tematikai egység	**Állatismeret**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanult háziállatok, haszonállatok, hazai vadon élő állatok fő csoportjainak (ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök) legfontosabb jellemzői. Az állatok általános testfelépítése: egy gerinctelen és egy gerinces testfelépítés összehasonlítása. Az állatok életfeltételei (táplálék, élőhelyi feltételek). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálékszerzési módok, szaporodás és ivadékgondozás, viselkedés). Testfelépítés, a testalkat és az életmód kapcsolata (ragadozók, patások). A testalkat változatossága (a fajok sokfélesége). Az élőlények mozgása. Az állatok különböző szaporodási formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testfelépítés és a működés kapcsolata. Az állatok alkalmazkodása a környezethez. A számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása (információk keresése, könyvtár- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése). Az internet segítségével képanyag összeállítása a különböző állatcsoportok emberre nézve előnyös vagy hátrányos kapcsolatáról. Az állathatározó használata.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Eső után miért lehet sok földigilisztával találkozni? Milyen problémát okozhat, ha a zöldséggel egy kis talaj is bekerül a szervezetünkbe? Miért nevezzük a rövid ideig tartó dolgokat „kérész életűeknek”? A rejtőzködésnek, védekezésnek milyen formái alakultak ki az állatvilágban? *Ismeretek* Az állati szövetek; jellemző tulajdonságaik és feladataik. A medúzák (fátyolos medúza); és a hidrák (édesvízi hidra) testfelépítése, életmódja, szaporodása és fejlődése. A férgek (közönséges földigiliszta, orvosi pióca, hegyesfarkú bélgiliszta, májmétely), kagylók (tavi kagyló), csigák (éti csiga), fejlábúak (tintahal, polipok) újításai szervezetük felépítésében. Az újítások szerepe a környezethez való alkalmazkodás segítésében. A testfelépítés, életmód, szaporodás, fejlődés jellemzői a különböző állatcsoportoknál (folyami rák, koronás keresztespók, madárpók, kullancs, atkák, lepkék, bogarak, szitakötők, kérészek, szöcskék, sáskák, hártyásszárnyúak, házi méh, lábtípusok (*madár:* házi galamb, túzok, strucc, barna réti héja, kolibri, papagáj, harkályok, baglyok; *emlős:* kacsacsőrű emlős, kenguru, őz, szarvas, rénszarvas, antilop, zsiráf, elefánt, teve, ló, zebra, sarki róka, sivatagi róka, vörös róka, farkas, oroszlán, hiúz, barnamedve, jegesmedve,	Önálló tanulói munkaként akvárium, terrárium gondozásában való részvétel. Az állatok testfelépítéséből következtetések levonása az életmódjukkal kapcsolatban. Bizonyos állatoknak a mezőgazdaságra való hatásának bemutatása példák alapján. Példák gyűjtése arról, hogy jelzésértékű egyes állatok megritkulása vagy fokozott elterjedése. Az állatok gyógyászati szerepének bemutatása példák alapján. Példák gyűjtése az állatok okozta betegségekre és azok megelőzésére. Bizonyítékok felismerése a fejlődés irányát illetően. Az élővilág törzsfejlődése időskálájának ábrázolása az állatcsoportok jellemzőinek alapján. A férgek, rákok, pókok, rovarok testfelépítésükben rejlő kapcsolatainak felismerése. Gyűjtőmunka és kiselőadás az állatok jellemzőivel kapcsolatban. Azonosságok és különbségek elemzése. Saját környezetben élő jellemző állatok bemutatása.	*Természettudományi gyakorlatok:* Különböző állatok koponyáinak és csontvázának valamint fogazatának megfigyelése. Állatok testtömeg- és testfelület-adatainak értelmezése, madárhangok és más állathangok összehasonlítása hangfelvételről, példák gyűjtése állatok tájékozódására. *Magyar nyelv és irodalom:* állatok megjelenítése az irodalomban (Fekete István művei); Csodaszarvasmonda, Arany János és Petőfi Sándor versei. *Fizika:* sűrűség, nyomás, hőáramlás, hővezetés, hősugárzás. *Kémia:* az égés, energiaváltozások. *Földrajz:* kontinensek állatföldrajza. *Vizuális kultúra:* állatábrázolás; természetfilmek.

bőgőmajom, csimpánz, orangután, gorilla, bálna, delfin). A törzsfejlődés jelentősebb eseményei (gerincoszlop, csőidegrendszer, porc, csont, mozgás, úszók [kecsege, cápa, hering, ponty, tonhal]; függesztő övek, végtagok [kecskebéka, varangyok, fürge gyík, vízi sikló, rákosi vipera, anakonda, nílusi krokodil, mocsári teknős]). A darwini és más fejlődéselméletek jellemzői. Halak, kétéltűek, hüllők, madarak, emlősök fejlődési kapcsolatai. A különböző éghajlati övek jellemző állatai. A rendszerezés alapelvei, a leszármazás bizonyítékai. Védett állatok. Kittenberger Kálmán, Széchenyi Zsigmond munkássága.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állati szövet. Csalánsejt, űrbél, hámizomszövet, bőrizomtömlő, köpeny, zsigerzacskó, kitin, fejtor, fej, tor, potroh, átalakulás nélküli fejlődés, vedlés, teljes átalakulás, átváltozás, kifejlés.	

Tematikai egység	**Életközösségek**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Életközösségek a lakókörnyezetben (vagy egy közeli természetes élőhelyen). A Kárpát-medence és hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai, példák a legjellegzetesebb növényekre, állatokra. A talaj kialakulása, élet a talajban. Környezetszennyezés; jellemző esetei és következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). A nemzeti parkok, a tájvédelmi körzetek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A napfény és a földi élet összefüggése, a talaj termőképessége és a vízbázis jelentőségének, a fenntarthatóság feltételeinek felismerése. Tudatos fogyasztóvá válás elősegítése. Tapasztalatszerzés az élővilág méretskálájáról.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Milyen kapcsolatok alakulhatnak ki növény-növény, növény-állat és állat-állat között? Miért lehet már kora tavasszal paradicsomot termeszteni egy üvegházban? Miért nem szabad nyáron 11 és 15 óra között napozni? *Ismeretek* Az egyed feletti szerveződési szintek. Az életközösségek belső kapcsolatai. Az életközösségek táplálkozási hálózatai. Anyagforgalom és energiaáramlás az életközösségekben. Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (fény, levegő, víz, talaj, hőmérséklet). A környezetszennyezés (levegő-, víz-, talajszennyezés) jellemző esetei és következményei. Élőhelyek típusai. Aktív természetvédelem. Balogh János munkássága.	Példák az együttélés, versengés, élősködés táplálkozási kapcsolatokra. Példák az állatok viselkedési formáira. Példák a növények és állatok éghajlati alkalmazkodásának módjaira. Projektmunka a globális problémákról. Grafikonok elemzése, adatok értékelése (pl. tűrőképességi, hőmérsékleti, csapadékeloszlást bemutató grafikonok elemzése). Egy megadott életközösség táplálkozási kapcsolatainak ábrázolása táplálkozási hálózat, illetve táplálékpiramis formájában. Érvelés a globális problémák megoldásával kapcsolatban; megoldási javaslatok megfogalmazása.	*Természettudományi gyakorlatok:* növények borításának mennyiségi becslése, becslések megadása egy-egy élőlény területigényére biomassza-piramis adatok alapján. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* a természet átalakításának folyamata a történelem során. *Magyar nyelv és irodalom:* természeti jelenségek irodalmi megjelenítése. *Vizuális kultúra:* tájképek, a természetvédelem témájának megjelenése a művészetekben. *Földrajz:* kontinensek természetföldrajza. *Matematika:* grafikonok rajzolása, elemzése. *Kémia:* a levegő és a természetes vizek szennyeződésének okai, víztisztítás, az oldatok kémhatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táplálkozási lánc, táplálkozási hálózat, táplálékpiramis, tűrőképesség, természet- és környezetvédelem, fenntarthatóság, üvegházhatás, globális felmelegedés.	

Tematikai egység	**Az ember és környezete**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Az emberábrázolás. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői. Élő és élettelen környezeti tényezők. Rendszer és környezet kapcsolata. Az időjárás és az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés, vízszigetelés). Környezetszennyezés; jellemző esetei és következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés. A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Energiahatékonyság, anyagok újrahasznosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A belső és a külső környezetünk megismerése, a velük való együttélési technikák elsajátítása. Az ember egészségét veszélyeztető tényezők (fizikai, kémiai, biológiai, társadalmi) megismerése, hatásukat megelőző, illetve mérséklő megoldások tervezése. A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentőségének felismerése. A természeti és a társadalmi környezetnek az emberi szervezetre gyakorolt komplex hatásának megértése. A kapcsolati hálók, a családi, rokoni kapcsolatrendszerek, valamint az önismeret fontosságának megértése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Napjainkban milyen külső környezeti változásoknak lehetünk tanúi? Miért ne üljünk a fénymásoló mellett? Mikor barát és mikor ellenség a víz? *Ismeretek* Az élőlények csoportosításának elvei. Az emberelődök jellemzői és fejlődésük mozgatói. Az emberfajták és kultúrák sajátosságai és közös értékei. Az ember belső és külső környezetének jellemzése és hatásuk az emberi szervezetre (pl. hőguta, hőkimerülés, fagyás, idegrendszeri problémák). Talaj- és vízszennyező anyagok, pl. permetezőszerek, műtrágyák, veszélyes hulladékok, savas eső; levegőszennyezők (CFC, nitrogén- és kénoxidok) és	Érvelés a környezet és az ember által létrehozott eszközök (pl. fénymásoló, mobiltelefon) fizikai hatásairól és azok élettani következményeiről. A főbb környezetszennyezők csoportosítása. A természeti erőkkel kapcsolatos balesetek (pl. vízi sportok) megelőzési lehetőségeinek, illetve a katasztrófahelyzetekben való teendők bemutatása. Adatgyűjtés és elemzés: napjaink elektronikus eszközeinek hatása az emberre. Néhány egyszerű talaj-, levegő- és vízvizsgálat elvégzése csoportmunkában. Víz- és talajvizsgálati projektek.	*Természettudományi gyakorlatok:* becslések végzése egy-egy szennyezőanyag feldúsulására a táplálékhálózatban, talajtani vizsgálatok, vízminőség mérése, illetve becslése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* a természetes és a mesterséges környezet változása a történelem során. *Fizika:* rezgések és hullámok, a rezgések jellemzői, zajszennyezés. *Földrajz:* a környezetet károsító anyagok és hatásaik.

hatásuk (szmog, ózonpajzs, üvegházhatás), beltéri szennyezők: formaldehid, elektroszmog, árvíz, tűz, földrengés, szélviharok, villámlás.		*Vizuális kultúra:* emberábrázolások. *Kémia:* a levegő összetétele és szennyeződései; a vízszennyeződések, izotópok. *Matematika:* grafikonok készítése és értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső környezet, belső környezet, környezet-egészségvédelem.	

Tematikai egység	**Az emberi test szerveződése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Az emberi test arányai, méretviszonyai. Testalkat, szimmetria, testtájak. Az emberi test létfenntartó szervei, szervrendszerei, azok funkciói. Társas szükségletek, a családi és személyes kapcsolatok jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az élővilág egységének felismerése az emberi szervezetet felépítő főbb szervetlen és szerves anyagok megismerésével. Az embernek a biológiai hálózatokban elfoglalt helyének és a család fontosságának tudatosítása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Miért ásítozunk akkor is, ha szervezetünknek vízhiánya van? Miért lehet példaképünk Szent-Györgyi Albert? *Ismeretek* Az ember szervezetét felépítő szervetlen anyagok és szerepük. Az emberi szervezet szerves anyagai és szerepük. A fontosabb zsírban és vízben oldódó vitaminok és szerepük. A létfontosságú vitaminok és ásványi anyagok előfordulása az élelmiszerekben. A sejt és a főbb sejtalkotók. Az örökítő anyag elhelyezkedése. A gének feladata a fehérjék	A rendszer és környezet kapcsolatának megértése, biológiai értelmezése a sejt, az egyed, az életközösség és a bioszféra szintjén. „Ételed az életed” projekt. Az egészséges táplálkozás megtervezése. Az egyes élelmiszerek tápanyag-, energia- és vitamin-összetételének és mindezekből a szervezet számára szükséges napi mennyiségnek a kiszámítása. Adatgyűjtés és elemzés IKT-eszközök használatával.	*Természettudományi gyakorlatok:* Az élelmiszerekben található egyes anyagok vizsgálatának tervezése, előzetesen elvégzett, egyszerű kimutatási reakciók alapján. Az irányok kérdése a szervezettanban. *Vizuális kultúra*: emberábrázolások. *Informatika*: információáramlás, programozás.

képzésében, a tulajdonságok öröklődésében. A mutáció. Az emberi szövetek. Az emberi szervezet szervrendszerei, helyük és szerepük. Szent-Györgyi Albert munkássága.		*Kémia:* víz, oldatok, ásványi anyagok, katalizátorok, sugárzások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Biológiai rendszer, sejt, szövet, szerv, szervezet, család, mutáció.

Tematikai egység	**Az ember kültakarója, mozgása és ezek egészségvédelme**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Néhány emlősállat kültakarójának és mozgásának jellegzetességei. A személyi higiénia jelentősége, fenntartása. Az ember mozgásképessége (mindennapi és sportmozgások, munka), a vázrendszer és az izomzat alapelemei, működésük (csontok, izmok, ízületek). Sérülések, mozgásszervi betegségek és megelőzésük. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi kültakaró és mozgási szervrendszer megismerése során annak tudatosítása, hogy az állatvilágból hozott örökségünk milyen formában változott meg az életmód következtében. Annak felismerése, hogy életmódunk hogyan befolyásolja a bőr és a mozgásszervek egészségét és szépségét. Empátiafejlesztés az öröklötten vagy baleset következtében mozgási problémákkal küzdő embertársak iránt. Annak tudatosítása, hogy az egészséges csonttömeg kialakítására a felnőttkorig van lehetőség. A szűrővizsgálatok fontosságának megértése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Milyen történelmi emlékek maradtak fenn a bőrápolással kapcsolatban? Hogyan értelmezhetjük a következő idézetet? „A bőrről igazán el lehet mondani, hogy a szem elé tolt gyónása a szervezetnek.” (Németh László: *A Medve utcai polgári,* 1937.*)* Igaz-e, hogy az időskori csontritkulás ellen fiatal korunkban tehetünk legtöbbet? *Ismeretek* Az ember bőrének felépítése és működése. Szemölcsök,	Ujjlenyomatok készítése, elemzése és összehasonlítása. Adatgyűjtés az ujjlenyomat bűnüldözésben való használatáról. Mitesszer, pattanás, vízhólyag keletkezésének magyarázata és helyes ellátásának megismerése. Elsősegélynyújtás egyszerűbb bőrsérülésekkor, valamint rándulás, ficam, törések esetén. Az izomláz keletkezésének oka és kezelésének módja közötti összefüggés elemzése. Vita a testékszerekről és a tetoválásról.	*Természettudományi gyakorlatok:* anatómiai síkok és irányok azonosítása (művészeti) anatómiai atlasz képei, csontok, szervmodellek segítségével; ujjlenyomatok összehasonlítása. *Fizika:* egyszerű gépek, emelő, mozgás; sugárzások. *Kémia*: az égés.

anyajegyek. A környezeti tényezők (napfény UV-sugarai) hatása a bőr működésére. A mozgásnak a keringésre, a légzésre gyakorolt hatása. Az ember mozgásszervrendszere: A csontváz és a vázizomzat felépítése, működése és egészségtana. A mozgásszervrendszer leggyakoribb betegségei. Wilhelm Konrad Röntgen munkássága.		*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az emberi történelem során előforduló bőrápolási technikák (frizuradivatok), szépségideálok. *Dráma és tánc:* táncos improvizáció a tanult elemek felhasználásával. *Vizuális kultúra:* a mozgás ábrázolása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hám, irha, bőralja, csontváz, ízület, vázizomzat. Elsősegélynyújtás.	

Tematikai egység	**Az anyagcsere főbb folyamatai és egészségvédelme**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Az emberi test létfenntartó szervrendszerei, szervei, azok funkciói. Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Minőségi és mennyiségi szempontok a táplálkozásban. Az orvosi ellátással kapcsolatos alapismeretek. Alapfokú elsősegélynyújtás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A táplálkozásnak a keringésre, a légzésre, az anyagcserére gyakorolt hatásának megértése. Annak tudatosítása, hogy a legtöbb táplálkozási, légzési, keringési, kiválasztási betegség megelőzhető. A biológiai hálózatok működésének megértése a vér és az immunrendszer kapcsolatának példáján. A biológiai egyensúly fogalmának megértése az építő és lebontó folyamatok egyensúlyának példáján keresztül. Az élettani folyamatoknak a vérnyomással és a pulzussal való kapcsolatának megértése. Az anyagcserével kapcsolatos vizsgálatok végzése, megfigyelésekből következtetések levonása és magyarázatok megfogalmazása. A szűrővizsgálatok jelentőségének tudatosítása. A beteg embertársakkal szembeni empátia fejlesztése. Tudatos fogyasztóvá válás elősegítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Hogyan értelmezhető Paracelsus figyelmeztetése? „A méreg a mennyiségben rejlik.”	Érvelés az elhízás következményeiről, valamint a túlzott édesség- és alkoholfogyasztás, a szénsavas italok, az adalékanyagok és a	*Természettudományi gyakorlatok:* Vitálkapacitás-mérés vízkiszorítással, légzésszám és pulzus

Ismeretek Az ember táplálkozási szervrendszerének felépítése és működése. Az alapvető tápanyagok feladata szervezetünk fejlődésében és egészséges működésében. A leggyakoribb emésztőszervi betegségek, azok megelőzése és gyógyítási lehetőségei. Az élelmiszerek tárolása, tartósítása. Az ember fogtípusai. A táplálék útja. A nyálmirigyek (nyál), a gyomor (gyomornedv), a máj (epe), a hasnyálmirigy (hasnyál) és a vékonybél (bélnedv) szerepe a tápanyagok lebontásában. A szájüregi problémák, fogszuvasodás, reflux, gyomorhurut, epekő, májzsugor, bélproblémák. A légzőszervrendszer felépítése és működése. A légzőszervrendszer betegségei (nátha, gégegyulladás, hörghurut, asztma, tüdő- és mellhártyagyulladás, tüdőrák) és megelőzésük. A tüdőszűrés jelentősége. A keringés szervrendszere, működése, leggyakoribb betegségei (vérszegénység, alacsony és magas vérnyomás, érelmeszesedés, trombózis, infarktus) és megelőzési lehetőségei. A vér összetétele. A véralkotók legfontosabb feladatai, a jellemző vércsoportok. Vérzéstípusok és ellátásuk. Harvey, Landsteiner szerepe az emberi vérkeringés megismerésében. A kiválasztás szervrendszere. A vese felépítése és működése. A kiválasztás szervrendszerének leggyakoribb betegségei	helytelen gyógyszerfogyasztás egészségkárosító hatásairól. Diagramok, grafikonok elemzése a szívműködés egyes fázisairól, a tüdő kapacitásáról, az élelmiszerek tápanyag- és ásványianyag-összetételéről. Emésztést modellező és az anyagcserével kapcsolatos vizsgálatok végzése csoportmunkában. Légzésfunkciós vizsgálatok végzése csoportmunkában. Internetes információk elemzése, feldolgozása, értékelése a levegőszennyező anyagokról, a dohányzásról és azok egészségkárosító hatásairól. Alapvető elsősegély-nyújtási ismeretek alkalmazása a gyakorlatban. Az emberi vér alkotórészeinek megnevezése rajzon, illetve mikroszkópi képen. Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások magyarázata, kimutatásuk (EKG) értelmezése. A kis- és nagyvérkör sematikus rajzának elkészítése, a részek megnevezése, a vér útjának bemutatása. Vérnyomásmérés és az adatok értelmezése. Légzéssel, keringéssel kapcsolatos számítások.	mérése, a mérési eredmények különböző szempontú értékelése. Kísérlet tervezése biológiai katalizátor (enzim) vizsgálatára. *Fizika:* Tömegmérés, mérleg; táplálkozás – energiafelhasználás, a táplálék mint energiahordozó. A hang. Áramlások, ultrahang a természetben és a gyógyászatban, elektromosság, mágnesség, érintésvédelmi ismeretek. *Kémia:* az oldatok kémhatása, a legfontosabb tápanyagok kémiai összetétele (makromolekulák, víz, ásványi sók); vitaminok oldhatósága; a levegőszennyeződések (halogénezett szénhidrogének, NOx, SO_2). *Technika, életvitel és gyakorlat:* egészséges életmód, táplálkozás, betegségmegelőzés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az emberi táplálkozási szokások változása az emberiség történetében. *Magyar nyelv és irodalom:* Móra

(hólyaghurut, vesekő, vesegyulladás), művesekezelés.		Ferenc és Babits Mihály betegsége. *Testnevelés és egészségnevelés:* légzéstechnikai gyakorlatok. *Informatika:* táblázatos adattárolás, grafikus adatábrázolás, esztétikus adatmegjelenítés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Emésztés, alapanyagcsere, testtömegindex, normál testsúly, minőségi és mennyiségi éhezés, vitálkapacitás, kiválasztás, koszorúér, verőér, gyűjtőér, hajszálér. Kis- és nagyvérkör. Vérnyomás, pulzus, nyirok, nyirokkeringés, nyirokcsomó. Vizelet. Szűrővizsgálatok, egészséges életmód.	

Tematikai egység	**Az életfolyamatok szabályozása és egészségvédelme**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások és gyakorlása (étkezés, tisztálkodás, napirend, szabadidő, környezet állapota).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Konkrét példák elemzéséből kiindulva annak megértése, hogy az életfolyamatok szabályozását az idegrendszer és hormonrendszer együttesen végzi. Az életmód fontosságának a felismerése az idegrendszeri és a hormonális betegségek kialakulásának megelőzésében. A lelki egészség fontosságának felismerése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Hogyan értelmezhetjük Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas magyar tudós 1930-ban írt sorait: „A sport nem csak testnevelés, hanem a léleknek is az egyik legerőteljesebb nevelőeszköze. A sport a test útján nyitja meg a lelket.” *Ismeretek* Az idegrendszer felépítése, működése védelme és gyakoribb betegségei. A drogok (alkohol, energiaitalok, cigaretta,	Az agyrázkódás és a napszúrás tüneteinek felismerése, teendők megismerése. A legális és illegális drogok hatása. Szituációs gyakorlat a drogok elutasításának bemutatására. Ismerkedés a modern vizsgálati módszerekkel (CT, MRI). A feltétlen és feltételes reflex összehasonlítása. Érzékszervi vizsgálódások, a tapasztalatok értelmezése. Az érzékelésekkel kapcsolatos szavak összegyűjtése.	*Természettudományi gyakorlatok:* a színlátás vizsgálata ábrák segítségével; vizsgálatok az emberi szaglással kapcsolatban, bioritmusnaplók készítése. *Fizika:* a fény egyenes vonalú terjedése, sebessége; lencsék, a látás fizikai alapjai, látáshibák javítása; rezgések, hanghullámok.

gyógyszerek, kábítószerek) hatása az idegrendszer működésére. Az alvás szerepe az idegrendszer működésében. A stressz kialakulása és jelentősége. Az érzékszervek felépítése, működése és egészségvédelme. Az érzékszervek jellemző betegségei és megelőzésük. A fontosabb hormontermelő mirigyek és fontosabb hormonjaik. A tanult hormonok feladata a szabályozásban. A leggyakoribb hormonális betegségek, a különböző teljesítményfokozó anyagok veszélyei. Bárány Róbert, Békésy György, Hevesy György, Sellye János munkássága. Pavlov szerepe az idegrendszer működésének megismerésében.	Különböző hormonális problémákkal kapcsolatos témák feldolgozása projektmódszerrel. Az elsősegélynyújtás ábécéjének megértése, a stabil oldalfekvés megvalósítása. Cukorbeteg elsősegélyben való részesítése.	*Vizuális kultúra:* reklámok képi eszközeinek elemzése; a médiahasználattal kapcsolatos függőségek. *Informatika:* a közösségi oldalak és veszélyeik; az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök; a robotika alapfogalmai. *Ének-zene:* hallás utáni daltanulás, a zenei memória fejlesztése; a belső hallás fejlesztése; Beethoven élete. *Kémia:* gázmolekulák, oldatok, ionok, izotópok; metanol és etanol kémiai tulajdonságai, élettani hatásaik.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Feltétlen reflex, feltételes reflex, inger, ingerület, érzet, hormon, belső elválasztású mirigy, elsősegélynyújtás.	

Tematikai egység	**Az ember szaporodása, egyedfejlődése és egészségvédelme**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Az állatok szaporodása. Az emberi egyedfejlődés fő szakaszai. A nemek különbözősége, másodlagos nemi jellegek. Öröklött és szerzett tulajdonságok. Egészségünket védő és károsító szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres nőgyógyászati szűrővizsgálat és a védőoltás (HPV) jelentőségének felismerése. Diagramok, grafikonok elemzése az emberi életszakaszokban bekövetkező testi változásokról (testmagasság, testtömeg, nemi érés kezdete stb.). Annak tudatosítása, hogy a szerelem nem egyenlő a csak testi kapcsolattal. Annak felismerése, hogy a párkapcsolatok megőrzésének előfeltétele konfliktuskezelési módszerek megismerése. A korai szexuális kapcsolatok veszélyeinek bemutatása. A család és a hűség fontosságának megértése. A szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel való foglalkozás által a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítés. Az idősekkel, betegekkel való együttérzés kialakítása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások Hogyan értelmezhetjük Illyés Gyula: Szekszárd felé című versének sorait: „Jár szemem a terhes kicsi nőn s azt gondolom, itt megy a jövőm". A génekről tanultak alapján, hogyan mondanánk el a vers lényegét? „Ilyen az ember. Egyedüli példány. Nem élt belőle több és most sem él, s mint fán sem nő egyforma két levél, a nagy időn sem lesz hozzá hasonló" (Kosztolányi Dezső: Halotti beszéd – részlet). Miért nevezik Semmelweis Ignácot az „anyák megmentőjének"? *Ismeretek* A férfi és a női szaporító szervrendszer részei, feladatai. Az ember magzati fejlődésének fő szakaszai. A másállapot és a szülés. Csecsemőgondozás. A hormonok szerepe a másodlagos nemi jellegek kialakulásában és az ivarsejtek képződésében, érésében. Különböző nemi megnyilvánulások. A higiéné és a felelős szexuális magatartás szerepe a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, HPV, gombás betegségek) megelőzésében. Gyermeknőgyógyászat. Nőgyógyászati szűrővizsgálatok jelentősége. Terhességi tanácsadás. A családtervezés lehetőségei, a terhességmegszakítás lehetséges következményei. A meddőség gyakoribb okai. Az ember posztembrionális fejlődésének szakaszai (időtartam, legjellemzőbb változások). Hospice-mozgalom.	Terhesség vagy áldott állapot? - érvelés a hétköznapi szóhasználatról. A hűség fogalmának elemzése. Az anyai és apai jellegek utódokban való megjelenésének értelmezése. A téma feldolgozása IKT-eszközök használatával. Szógyűjtés az anyasággal kapcsolatban. Grafikonok elemzése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szerelmi költészet. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* a női és férfi szerepek változása a történelem során. *Vizuális kultúra:* a szerelem és az anyaság ábrázolása; a nemiség témája a különböző médiumokban. *Erkölcstan:* konfliktushelyzetek és megoldási lehetőségeik; felelősségvállalás; kapcsolatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ivarsejt, másodlagos nemi jelleg, másállapot, családtervezés, nemi betegségek.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismerje Magyarország legfontosabb nemzeti parkjait és a lakóhelyén vagy annak közelében található természeti értékeket (védett növények és védett természeti értékek). Legyen tisztában a környezet-egészségvédelem alapjaival, a gyógy- és fűszernövényeknek a szervezetre gyakorolt hatásával. Tudja, hogy milyen szerepe van a biológiai információnak az önfenntartásban és fajfenntartásban. Értse a család szerepének biológiai és társadalmi jelentőségét. Értse, hogy a párkapcsolatokból adódnak konfliktushelyzetek, és legyen kész azokat megfelelő módszerekkel kezelni. Tudja a tanult nem sejtes és sejtes élőlényeket összekapcsolni az emberi szervezet működésével, értelmezze azokat az élőlények és környezetük egymásra hatásaként. Legyen tisztában saját szervezete működésének alapjaival. Értse és tudja bizonyítékokkal alátámasztani, hogy az élővilág különböző megjelenési formáit a különböző élőhelyekhez való alkalmazkodás alakította ki. Legyen világos számára, hogy az ember a természet része, és ennek megfelelően cselekedjen. Tudja, hogy az életmóddal nagymértékben befolyásolhatjuk szervezetünk egészséges működését. Tekintse az egészséget testi, lelki szociális jóllétnek. Kerülje az egészséget veszélyeztető anyagok használatát, tevékenységeket. Tudjon sérültet, beteget alapvető elsősegélynyújtásban részesíteni. Empátiával viszonyuljon beteg és fogyatékkal élő társaihoz. Tudjon egyszerű kísérleteket, vizsgálódásokat elvégezni, csoportmunkában és önállóan infokommunikációs eszközök segítségével beszámolókat készíteni, szemléltető anyagot összeállítani, adatokat elemezni és valós problémákra megoldásokat javasolni. Tanári irányítással tudjon projektmunkát végezni.

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 1-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.26 TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségtartalom leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapokba.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás,

ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak keretében elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás.

A tantárgy struktúrájában rugalmas, cselekvésre építő, tanulás- és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a tanuló számára a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását.

1–2. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 1–2. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten tapasztalatokat szerezzen az őt közvetlenül körülvevő világról. A készségek és képességek alakítása során olyan módszereket sajátítson el, amelyek egyaránt segítik a tájékozódásban, a természeti, társadalmi és technikai környezetbe való beilleszkedésében és az örömmel végzett alkotó munkájában. Támogassa az óvodai játékból az iskolai munkába való átmenetét, elősegítse a hatékony és egyre önállóbbá váló tanulását, a mindennapokban nélkülözhetetlen elemi ismeretek befogadását, a kézügyesség fejlődését szolgáló játékos tevékenységeket, a tanulás és a munka tiszteletét, megszeretését, a tudás, az alapvető értékek, a megőrzendő hagyományok megbecsülését. Egyre fontosabbá válik az önálló, egyéni munkálkodás mellett a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. A szociális és állampolgári kompetencia alakítása a közvetlen környezet, a családi életvitel formálásával, a családi és iskolai körben vállalható feladatok, valamint a munkamegosztás lehetőségeinek megismerésével kezdődik. Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során. A különböző játékok közben szinte észrevétlenül bővül a szókincs, fejlődik a nyelvhasználat. A mindennapokban elvégzendő munkák során az anyagok felhasználásához, feldolgozásához, átalakításához szükséges szokások és elemi munkafogások ismeretei a mozgáskoordináció fejlesztését, az eszköz- és szerszámhasználat gyakorlását szolgálják. A matematikai kompetencia fejlődését a becslések, mérések, számítások, a síkbeli és térbeli alakzatokkal történő manipuláció, a válogatások és a csoportosítások segítik. A kezdetben mintakövetéssel készített, majd az alkotó fantázia által vezérelt önálló munkavégzéssel kialakított munkadarabok hozzájárulnak az esztétikai érzék fejlődéséhez. A kézműves foglalkozások, a népművészeti alkotások megismerése révén, az esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésével a tanulók nyitottá válnak a világ sokfélesége és nemzeti kulturális örökségünk iránt.
Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelést szolgálja az egyéni életvitel formálása a táplálkozás, az öltözködés, a higiénia, és a helyes időbeosztás terén.

Minden évben visszatérő programok a családi, az osztály- és az iskolai rendezvények. A kisebb és nagyobb közösségek ünnepei a közösségi összetartozást megalapozó közös értékek őrzése mellett a kikapcsolódást, a szabadidő hasznos eltöltését segítik. Mintát adnak az ünnepre való felkészüléshez, az ünnepléshez, az ünneplés utáni teendők végzéséhez. A „kezdeményezőképesség és a feladatvégzésre vállalkozás" fejlesztését szolgálja a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival való ismerkedés, a kommunikáció, az egyeztetés, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása, a kockázati tényezők mérlegelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, a tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) életkornak megfelelő értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

A gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályok megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását.

Az ember környezetet is átalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése nem új feladat az iskolát kezdő tanulók számára. Az óvodai élet során naponta végeztek munka jellegű tevékenységeket, egyrészt az önellátás, önkiszolgálás, másrészt a tárgyalkotás, a kézműves és óvodakerti tevékenységek terén. Minden óvodai munkatevékenység célja, hogy a gyerekek mintát követve bekapcsolódjanak, és örömmel vegyenek részt benne, megéljék a sikert, büszkék legyenek munkájukra, épüljön, erősödjön motivációs bázisuk.

Az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszában erre a motivációs bázisra építve tervezhető a technika és tervezés tantárgy programja, középpontba helyezve az alkotótevékenységet, a munkát. Célszerűen játékba ágyazott minta és modellkövetés, tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás kell, hogy jellemezze a tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatot. Az ismeretek szervezője az a környezeti tapasztalások során már kialakult szokásrend, amelyhez életvitelünkkel alkalmazkodunk, s amelynek szervező ismeretei és eseményei a néphagyományok, az ünnepek, a jeles napok.

Kiemelt feladat a kézügyesség életkori sajátosságoknak megfelelő fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különböző anyagok megismerését, a megmunkálhatóság megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését

Az 1–2. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszáma: 72 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Anyagok a környezetünkben	10
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	30
Otthon – család – életmód	14
Jeles napok, ünnepek	10
Közlekedés	8
Összes óraszám:	72

<table>
<tr><td>Tematikai egység</td><td>1. Anyagok a környezetünkben</td><td>Órakeret
10 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">– az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség;
– alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Az érzékszervek és az érzékelés fajtáinak megismerése
– Véleményformálás a társakkal közös tevékenység során
– Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
– Környezettudatos döntéshozatal a megismert anyagok használata során
– Építő jellegű párbeszéd alkalmazása
– Kézügyesség fejlesztése
– Természetes és mesterséges anyagok csoportosítása: fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag
– Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk
– Anyagvizsgálatok érzékszervi úton</td><td rowspan="3">Vizuális kultúra: vizuális megjelenítés.

Környezetismeret: anyagok, érzékszervek, érzékelés.

Matematika: Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.
Magyar nyelv és irodalom: szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Tanulmányi séta: természetes anyagok, levelek, termések gyűjtése
– Anyagok felhasználásának megfigyelése közvetlen környezetünkben
– Termésfigurák, termésbábok készítése, figura tervezése, megfelelő formájú és méretű termések válogatása, becslés, tervezés
– Őszi színek megfigyelése, formák összehasonlítása, asszociáció
– Levélpréselés módszerének megismerése: levélkép készítése
– Magkép készítése
– Kavicsfestés
– Csoportmunkában tájkép készítése magokból kirakott mozaikkal</td></tr>
</table>

	sorrendjének felismerése).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetes anyagok, mesterséges anyagok, termések, magvak, fa, papír, fém, textil, fonal, műanyag, szín, árnyalat, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi simaság

Tematikai egység	*2. Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés*	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat; – egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során; – alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el; – saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli; – értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében; – felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán; – rendet tart a környezetében; – törekszik a takarékos anyagfelhasználásra; – szelektíven gyűjti a hulladékot; – rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel; – otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját; – takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel; – tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét; – az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;	

	– társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során; – felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét; – ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Megfigyelő- és feladatmegoldó képesség fejlesztése – A kreativitás erősítése – Együttműködés és véleményformálás támogatása – Az önkifejezés és a kulturális tudatosság támogatása – Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése – Tapasztalás támogatása munkatevékenységek útján – Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése – Önálló ismeretszerzés támogatása – Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat – A takarékosság iránti igény fejlesztése – Környezettudatos magatartás támogatása – Képlékeny anyagok tulajdonságai – Tárgykészítés képlékeny anyagból – A papír tulajdonságainak csoportosítása – Papírmunkák: hajtogatás, gyűrés, sodrás tépés, nyírás díszítés bábkészítés – A fa tulajdonságai, felhasználása – Famunkák: darabolás csiszolás hegyezés – A fonalak csoportosítása, felhasználása – Fonalmunkák: hurkolás fonás csomózás	*Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Környezetismeret:* anyagok, érzékszervek, érzékelés. *Matematika:* Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).
Tevékenységek	

– Képlékeny anyagok tulajdonságainak megismerése, anyagvizsgálat érzékszervekkel – Képlékeny anyagok alakítása: gyúrás, lapítás, gömbölyítés, hengerítés, mélyítés, kivájás, nyújtás, mintázás – Edénykék, gyöngyök, szélcsengő készítése agyagból – Só-liszt gyurma készítése: figurák, mozgó kompozíció készítése	*Erkölcstan:* az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.
– Mézeskalács-készítés – Hagyományos mesterségek megismerése – Papírfajták és tulajdonságaik megismerése, használatuk – Papír sodrásával, gömbölyítésével, gyűrött és sodrott papírból, papírgömböcskékből őszi fa, őszi kép készítése – Fatörzs és ágak készítése tépéssel, levelek nyírással, kúpos kialakítás nyírással, ragasztással – Legyezőhajtással, redőzéssel figurák készítése – Origamijelek ismerete alapján növény- és állatfigurák hajtogatása – Ünnepi és farsangi díszek készítése termésekből, papírból. Alaklemez, sablon használatával bábok, társasjáték, puzzle, kreatív játékok készítése – Papírszövés – Ismerkedés a fával, a fa haszna, a faültetés fontossága, a fa tulajdonságainak megfigyelése – A fa darabolása, csiszolása, hegyezése – A hurkapálca törőpróbája – Marokkó készítése – Kép készítése hurkapálcából – Spatulából figurák, könyvjelző és ajándékkísérő készítése – Kunyhó készítése fonással – Vesszőfonással ajtókopogtató, mini kosár készítése – Mesterségek, műhelyek megismerése – Különböző fonalak, kötelek, cérnák vizsgálata. Növényi és állati eredet. Hogyan készül? Mire használják? – Csomók és masni kötése, sodrás, bojtkészítés, hármas fonás, körmön fonás, nemezelés, pompon készítés	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetes anyag, mesterséges anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, képlékenység, becslés, mérés, sablon, szálas anyag, hurkolás, fonás, csomózás, anyagtakarékosság, újrahasznosítás

Tematikai egység	*3. Otthon – család – életmód*	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb. – felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét; – felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán; – otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját; – takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel; – rendet tart a környezetében; – törekszik a takarékos anyagfelhasználásra; – szelektíven gyűjti a hulladékot; – ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét; – ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Tapasztalatszerzés elősegítése a közvetlen környezet megismerése során – A környezetátalakítás következményeinek értelmezése – A környezet- és egészségtudatosság megalapozása – Ok-okozati összefüggések értelmezése – Szokásrend kialakítása – A rendszeresség és a rendszeretet iránti igény formálása – Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat – A takarékosság iránti igény fejlesztése – Környezettudatos magatartás támogatása – Együttműködési képesség kialakítása és erősítése – Az önismeret fejlesztése – Lakásfajták csoportosítása – Lakástervek készítése – Lakásépítés építőelemekkel – Erőforrások a háztartásban – áram, gáz, víz – Lakberendezés	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció. *Környezetismeret:* család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné. *Matematika:*

– Egészséges életmód – Egészséges táplálkozás – Étkezési szokások, terítés – Személyi higiénia, tisztálkodás – Öltözködési szabályok – Háztartási balesetek – Munkamegosztás – Napirend, házirend – Takarékoskodás – Környezetvédelem	tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok. *Erkölcstan:* Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.
Tevékenységek	
– Beszámolók lakóhelyünkről – Saját településünk megismerése: utcák, terek elrendezése, házak, épületek, épülettípusok, lakásfajták – A ház helyiségei, funkciójuk, berendezésük – Építőelemekkel házak építése – Építés alapformára, körvonalrajz, alaprajz készítése – Különleges építmények tervezése – A szoba berendezése: bútorok készítése – Családtagok bemutatása, köszönés, bemutatkozás – Családi munkamegosztás, házimunka és napi tevékenységek, háztartási munkák csoportosítása – Napirend készítése – Étkezési szokások, az egészséges táplálkozás alapjai, egészséges életmód – Napi étrend készítése: élelmiszerek, ételek, italok, vitaminok – Egyszerű ételkészítés – Asztalterítés, asztali illemtan, asztalterítés, szalvétahajtogatás, meghívó, ültetőkártya készítése – Tisztálkodási szokások: személyi higiéniához, testápoláshoz kapcsolódó plakátok készítése – Napszaknak, évszaknak és alkalomnak megfelelő öltözködés: öltöztetőbabák, divatbemutató – Ruházat tisztántartása, szekrényrendezés – Környezetünk tisztán tartása. Alapvető takarítószerek és eszközök használata. Veszélyforrások: gyufa, gáz, elektromos áram balesetmentes használata – Növények a lakásban: növényápolás	

– Ötletgyűjtés a közvetlen környezetünkben keletkező hulladékok újrahasznosítására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	lakás, otthon, család, életmód, családi ház, lakberendezés, egészséges életmód, táplálkozás, higiénia, testápolás, öltözködés, veszélyforrás, baleset, háztartási baleset, háztartás, házimunka, munkamegosztás, időbeosztás, napirend, szabadidő, takarékosság, környezet, környezetvédelem, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés

Tematikai egység	***4. Jeles napok, ünnepek***	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat; – alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát; – felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét; – ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Magyarságtudat erősítése – Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása – Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása – Tervek a családban – Esztétikai érzék fejlesztése – Közösen átélt élmények és érzések támogatása – Mikulás – Karácsony – Farsang – Március 15. – Húsvét	*Környezetismeret:* szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek. *Erkölcstan:* családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.

– Anyák napja	
Tevékenységek	
– Ünnepi díszek, szimbólumok készítése különböző anyagokból: mikulás, karácsonyfa, kokárda, zászló – Csomagolástechnikák: különböző alakú ajándéktárgyak csomagolása – Hímes tojás készítése – Ajándéktárgyak, meghívók, üdvözlőkártyák készítése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	jeles nap, jelkép, ünnep, népszokás, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra, munkaszervezés, dekoráció, esztétika

Tematikai egység	***5. Közlekedés***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat; – az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet; – rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Saját felelősség felismerése a közlekedésben – Szabálykövető magatartás kialakítása – Balesetmentes közlekedés támogatása – Együttműködő és együttérző képesség fejlesztése – Etikus magatartás értelmezése és kialakítása – A gyalogos és kerékpáros közlekedés legfontosabb szabályainak megismerése – A kulturált és biztonságos járműhasználat megismerése – A közlekedési szabályok és a járműhasználat gyakorlása szimulációs és valós közlekedési helyzetekben	*Környezetismeret:* közlekedési eszközök. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).

Tevékenységek	
– Séta az iskola környékén, figyelemfelhívás a veszélyhelyzetekre: gyalogos és kerékpáros közlekedés, úttesten való átkelés szabályai, közlekedési lámpa jelzéseinek ismerete, közlekedési szituációs játék – Jelzések, táblák megfigyelése – Helyes és helytelen viselkedés megfigyelése és elemzése – Gyalogosokra vonatkozó közlekedési jelzések és táblák megismerése – Tömegközlekedési eszközök megismerése – Udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, tömegközlekedési eszközök, kulturált közlekedés, biztonságos járműhasználat
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása. Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról. A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése, káros sztereotípiák lebomlása. A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet. Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete. Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén. A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás. Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése, az érintett szakmák, hivatások bemutatott jellemzőinek ismerete. Célszerű takarékosság lehetőségeinek ismerete. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek magabiztos alakítása. Építés mintakövetéssel és önállóan. Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata. A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes

	járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása. Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.

3–4. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja a 3–4. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák további fejlesztésével a gyermek bővítse az életkori sajátosságainak megfelelő szinten az őt közvetlenül körülvevő világról szerzett tapasztalatait és ismereteit. A mindennapok gyakorlatában egyre inkább nélkülözhetetlen életviteli ismeretek mellett a kézügyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével a gyermekek az örömteli tanulásra és munkavégzésére kapnak ösztönzést. Egyre alaposabban és egyre többet ismernek meg az erkölcsi értékekből, a megőrzendő szokásokból, a nemzeti hagyományokból, a magyar kultúrából. A tevékenységek közbeni magatartási szabályok betartása különösen fontos, ez megalapozza az emberek közötti kapcsolatok, illetve a társadalmi érintkezés bonyolult illemszabályainak elsajátítását.

Az önállóságra törekvés ösztönzése új tanulási-tanítási módszerek alkalmazását igényli, amelyekhez az egyéni munkálkodás mellett csoportmunka is szükséges. Javarészt még bemutatás utáni mintakövetéssel készülnek a munkadarabok, de egyre önállóban, a saját műveleti sorrendet is követve. A kivitelezés során a kézügyesség, a mozgáskoordináció, a testtartás, az erőkifejtés továbbfejlesztése közben az anyag, a forma, a szerkezet, a funkció és

az esztétikum összefüggései is érvényesülnek. Kiemelten fontos cél a helyes munkafogások és a célszerű, balesetmentes szerszámhasználat betartása. A folytatódó népi tárgyalkotó tevékenységek a már megismert anyagok felhasználását, a művészi kifejezés sokféleségét tükrözik. A szókincs bővítése és a szaknyelvi elemek használata továbbra is játékos keretek közt történik. Mindeközben a műszaki rajzi ismeretek megalapozása is elkezdődik.

Az önkiszolgálás és a segítő tevékenységek az életkornak megfelelően, a családi és közösségi munkamegosztás keretei közötti tudatos feladatvállalással fejlődnek tovább. Egyre határozottabb fejlesztési cél az egészség- és környezettudatos életvitel megalapozása.

A közlekedési kultúra a gyalogos közlekedés alapvető szabályainak készségszintű alkalmazása után a kerékpáros és a tömegközlekedésben való önálló részvétellel, a biztonságos közlekedés magatartási követelményeinek elsajátításával gazdagodik.

A közösségi munka, a közösségi szerepek további gyakorlása az egyéni együttműködési készség és a csoportkoherencia fejlődését szolgálja.

Az ember környezetéről, környezetátalakító tevékenységéről és felelősségének megismeréséről az első két évfolyamon tanári segítséggel szerzett információk birtokában a harmadik és negyedik évfolyamos tanulók már önálló ismeretszerzésre képesek. A munka jellegű tevékenységek sora az életkori sajátosságoknak megfelelően évről évre bővül, az eszközök és szerszámok használata egyre nagyobb biztonsággal történik.

Munkájuk során fokozódik a tanulók önállósága, így már saját terv alapján dolgozva készítik el a munkadarabokat. Egyéni és csoportos munkában is jól szervezetten dolgoznak. Erősödik belső motivációjuk, megélik az alkotás örömét, büszkék munkáikra. Felfedezik és elismerik saját és mások kiemelkedő munkáit, ugyanakkor a hibák azonosítása után képesek a javító szándékú korrigálásra.

A nevelés-oktatás középpontjában az alkotótevékenység, a tapasztalati úton történő tanulás és a munka áll. Mindezt játékos tapasztalatszerzés, felfedezés, alkotás jellemzi. A tanulók rendszerszemléletének kialakulását elősegíti az évszakok körforgásának, a napirendnek, a néphagyományoknak, az ünnepeknek és a jeles napoknak a megismerése.

Az életkori sajátosságok mentén kiemelt szempont a kézügyesség fejlesztése. A tanórákon végzett tudatos, tervszerűen átalakító, megmunkáló tevékenységek magukba foglalják a különféle anyagok, azok megmunkálhatóságának megismerését, megtapasztalását, a tervező és technológiai folyamatok alkalmazását, a munka során keletkező hulladékok környezettudatos elhelyezését.

A 3–4. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszáma: 72 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Anyagok a környezetünkben	10
Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés	30
Otthon – család – életmód	16
Jeles napok, ünnepek	8
Közlekedés	8
Összes óraszám:	72

Tematikai egység	**1. *Anyagok a környezetünkben***	**Órakeret 10 óra**

Előzetes tudás	A feladatmegoldáshoz szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, mintakövetéssel. Eszközök biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása. Természetes anyagok felismerése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– az anyagok tulajdonságairól érzékszervi úton, önállóan szerez ismereteket – szín, alak, átlátszóság, szag, keménység, rugalmasság, felületi minőség; – alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Véleményalkotás erősítése; – A társakkal való közös tevékenység támogatása; – Együttműködési készségek fejlesztése közös tevékenység során; – Környezettudatos döntéshozatal elősegítése az anyaghasználat során; – Építő jellegű párbeszéd alkalmazása; – Kézügyesség fejlesztése; – Anyagvizsgálat; – Az anyagok tulajdonságai; – Az anyagok felhasználási lehetőségei.	*Környezetismeret:* anyagi tulajdonságok. *Matematika:* mérés, becslés, szerkesztés. *Vizuális kultúra:* rajzeszközök használata, épületek jellemzői. *Erkölcstan:* Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világ öröksége.
Tevékenység	
– Természetes és mesterséges környezet megfigyelése; – Különböző termések, természeti anyagok tapasztalati úton történő megismerése, felhasználása; – Természetes és mesterséges anyagokból készült tárgyak gyűjtése, csoportosítása, környezettudatos felhasználásuk; – Természetes és mesterséges anyagok közötti kapcsolat vizsgálata: nyersanyag-alapanyag-termék; – A környezetátalakító tevékenységek csoportosítása. Az ember környezetalakító tevékenysége és ennek következményei; – A gyűjtött természetes anyagokból kép készítése;	

– Különböző éghajlatú lakások készítése természetes és mesterséges anyagokból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	anyag, alapanyag, termék, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat

Tematikai egység	***2. Tárgykészítés különböző anyagokból, építés, szerelés***	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A feladatmegoldáshoz szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, mintakövetéssel. Eszközök biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása. Természetes anyagok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat; – egyszerű szöveges, rajzos és képi utasításokat hajt végre a tevékenysége során; – alkotótevékenysége során előkészítő, alakító, szerelő és felületkezelő műveleteket végez el; – saját és társai tevékenységét a kitűzött célok mentén, megadott szempontok szerint reálisan értékeli; – értékelés után megfogalmazza tapasztalatait, következtetéseket von le a későbbi eredményesebb munkavégzés érdekében; – felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán; – rendet tart a környezetében; – törekszik a takarékos anyagfelhasználásra; – szelektíven gyűjti a hulladékot; – rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési, problémamegoldási képességgel; – otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját; – takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel; – tudatosan megtartja az egészséges és biztonságos munkakörnyezetét; – az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet; – társaival munkamegosztás szerint együttműködik a csoportos munkavégzés során;	

	– felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét; – ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Önálló tervezés és kivitelezés támogatása – A kreativitás erősítése – Munkafolyamatok algoritmizálása – Pontos munkavégzés iránti igény fejlesztése – Társas tanulási tevékenységek előtérbe helyezése – Felelős szerepvállalás és a munkamegosztás erősítése – A segítségnyújtás és kérés szabályainak értelmezése – Reális értékelési készség fejlesztése – Fejlesztő hatású véleményformálás – Szükséges korrekciók elvégzésének elősegítése – Balesetmentes eszközhasználat fejlesztése – A takarékosság iránti igény fejlesztése – Környezettudatos magatartás támogatása – Anyagvizsgálatok felhasználhatósági szempontok alapján – Tárgykészítés képlékeny anyagból – A papír tulajdonságai, felhasználhatósága – Papírmunkák: egyenesen, vonal mentén tép, hajtogat ollóval egyenesen és körív mentén nyír vastagabb anyagokat hajlítás előtt vonalzó mentén bekarcol – A fa tulajdonságai, felhasználása – Famunkák: darabolás csiszolás hegyezés – A textilek csoportosítása, felhasználása – Fonalmunkák: szövés szövőkereten vagy madzagszövőn cérnát tűbe fűz önállóan vagy tűbefűző segítségével gombvarrás előöltés díszítőöltés	*Környezetismeret:* anyagi tulajdonságok. *Matematika:* mérés, becslés, szerkesztés. *Vizuális kultúra:* rajzeszközök használata, épületek jellemzői. *Erkölcstan:* Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világ öröksége.
Tevékenység	

– Anyagvizsgálatok végzése a felhasználhatóság szempontjából – Mit miből készítünk, és miért? – Figurák, apróbb használati tárgyak készítése képlékeny anyagokból – A papír tulajdonságainak vizsgálata, funkciónak megfelelő alkalmazása – Állatkert és virágos kert készítése hajtogatással – Térbeli dekorációk papírból, papírcsíkból – Ötletes képeslapok, meghívók tervezése, készítése – Ajándék- és tároló dobozok készítése karcolással, hajlítással – Vár, papírház vagy manóház készítése kartonpapírból – Modellek készítése alaklemez segítségével íves és egyenes nyírással – A fa tulajdonságainak megismerése felhasználhatóság szempontjából – Képkeret, kulcstartó, kisautó, poháralátét készítése darabolással, csiszolással, hegyezéssel – A textilek csoportosítása felhasználásuk szerint – Textilgyűjtemény készítése – Öltésfajták megismerése: előöltés, díszítő öltések – Használati tárgyak készítése megfelelő textilből kézi varrással: zsebkendő-, toll- vagy mobiltelefon-tartó – Bábok, kabalafigurák, tűpárna készítése gombvarrással – A szövés technikájának megismerése szövőkeret vagy madzagszövő segítségével	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, alaprajz, méret, mérés, előöltés, díszítőöltés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés

Tematikai egység	***3. Otthon – család – életmód***	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról és tevékenységeinek szerepéről. Egészséges családi munkamegosztás és elemi munkaszokások ismerete. Cselekvő hozzáállás, személyes felelősségvállalás példáinak ismerete. Odafigyelés a környezetre, együttműködés a családi és az iskolai közösségben.	

	Természeti, társadalmi és technikai környezetünk és a megtapasztalt természetátalakító munkák alapvető ismerete. Információszerzés a problémák megoldására irányuló tevékenységekkel kapcsolatban, és a kapott információk felhasználása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– ismeri a családellátó tevékenységeket, melyek keretében vállalt feladatait az iskolai önellátás során munkamegosztásban végzi – terítés, rendrakás, öltözködés, növények, állatok gondozása stb.; – felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét; – felismeri, hogy tevékenysége során tud változtatni közvetlen környezetén, megóvhatja, javíthat annak állapotán; – otthoni és iskolai környezetének, tevékenységeinek balesetveszélyes helyzeteit felismeri, és ismeri megelőzésük módját; – takarékosan gazdálkodik az anyaggal, energiával, idővel; – rendet tart a környezetében; – törekszik a takarékos anyagfelhasználásra; – szelektíven gyűjti a hulladékot; – ismeri a tudatos vásárlás néhány fontos elemét; – ismeri az egészségmegőrzés tevékenységeit.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– A környezetátalakítás fontos szabályainak alkalmazása – Az önállóság fokozása – A közösségen belüli segítőkészség fejlesztése – A tevékenységek végzése közben egymás segítő támogatása – A megszerzett munkatapasztalatok alkalmazása – Az alkotás örömének átélése egyéni és csapatmunkában – A munkamegosztás előnyeinek kihasználása – Reális értékelés kialakítása – A tolerancia és az empátia fejlesztése – Közösen alkotott szabályok betartása – Jó szándékú véleményformálás támogatása – Különböző kultúrák és a másság elfogadása – Szokásrend kialakítása – Házak, lakások, otthonok – Modellkészítés – Otthon a lakásban – Otthonunk tárgyai – Növényápolás	*Környezetismeret:* család, rokonság, hétköznapok és ünnepi alkalmak, emberi test, egészséges életmód. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció. *Matematika:* problémamegoldás, számok, alapműveletek, becslés.

– Egészséges tápanyagok – Változatos étkezés – Terítés, tálalás – Ételkészítés – Egészséges életmód, napirend – Öltözködés – Takarékoskodás – Munkamegosztás a családban – Háztartási balesetek – Környezetvédelem	*Erkölcstan:* egészség és környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép, kapcsolatépítés, kapcsolattartás.,
Tevékenység	
– Különböző típusú házak megfigyelése környezetünkben – Lakópark készítése kisebb dobozokból – Lakásmodell készítése építőjáték vagy szerelőkészlet segítségével – Apróbb dobozok segítségével babaház berendezése – A lakás tisztántartásához napi- és hetirend készítése, ezeknek a munkáknak az elosztása a családban – A lakásban leggyakrabban található növények ápolásának megismerése – Az egészséges tápanyagok megismerése, melynek alapján változatos étrend összeállítása – Egyszerű ételek, italok készítése – Ünnepi asztal terítése – Szülinapi zsúr kellékeinek elkészítése – A tisztálkodáshoz szükséges megfelelő kozmetikumok kiválasztása – Alkalomhoz illő öltözet és az életkornak megfelelő divat követése – A háztartás gépeinek megismerése, ezek biztonságos használata	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ház, lakás, otthon, modell, tápanyagok, életmód, veszélyforrás, lakberendezés, baleset, munkamegosztás, időbeosztás, környezetvédelem, szemét, hulladék

Tematikai egység	***4. Jeles napok, ünnepek***	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok. Néhány szokás, hagyomány ismerete. A megbeszélt öltözködési és viselkedési szabályok betartása.	

<table>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">– adott szempontok alapján egyszerűbb tárgyakat önállóan tervez, készít, alkalmazza a tanult munkafolyamatokat;
– alkotótevékenysége során figyelembe veszi az anyag tulajdonságait, felhasználhatóságát;
– felismeri az egymásért végzett munka fontosságát, a munkamegosztás értékét;
ismeri a környezetében fellelhető, megfigyelhető szakmák, hivatások jellemzőit.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Az ünnepi szokások megőrzése
– Kulturált ünneplés
– Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése
– Nemzeti értékeink és hőseink iránti tisztelet erősítése
– Mikulás
– Karácsony
– Farsang
– Március 15.
– Húsvét
– Anyák napja</td><td rowspan="3">Környezetismeret: szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.

Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.

Erkölcstan: hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása. Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnep, munkaszervezés, programszervezés.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Esztétikus dekorációk tervezése és készítése népi, vallási, nemzeti és családi ünnepekre különböző anyagokból
– Ünnepekhez kapcsolódó egyszerű hagyományos ételek készítése
– A magyar népviselet és népszokások megismerése: memóriakártyák készítése</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="2">népszokás, hagyomány, nemzeti érték, viselkedéskultúra, öltözködéskultúra</td></tr>
</table>

Tematikai egység	***5. Közlekedés***	**Órakeret 8 óra**

<table>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés csoportos közlekedési helyzetben. A gyalogosok közlekedését szabályozó elemi közlekedési jelzések, táblák, lámpák, útburkolati jelek ismerete.
Viselkedési normák, illemszabályok ismerete a helyi közösségi közlekedésben.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">– ismeri és használni, alkalmazni tudja a legfontosabb közlekedési lehetőségeket, szabályokat, viselkedési elvárásokat;
– az elvárt feladatokban önállóan dolgozik – elvégzi a műveletet;
– rendelkezik az életkorának megfelelő szintű problémafelismerési és problémamegoldási képességgel.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– A tömegközlekedés során alkalmazott magatartás és szokások megszilárdítása
– A gyalogos és kerékpáros közlekedési szabályok megerősítése
– Közlekedési eszközök megismerése, környezettudatos használatuk
– A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása
– A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése és megelőzése
– Figyelem és elővigyázatosság fejlesztése
– A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívül
– Az úttest részei; útburkolati jelek
– Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken
– Közlekedési környezetben alkalmazható viselkedési normák</td><td rowspan="3">*Magyar nyelv és irodalom:*
beszédértés, szaknyelvhasználat, szövegértés, piktogramok.

Környezetismeret:
lakóhelyismeret, térképismeret.

Erkölcstan:
közlekedési morál, udvariasság, kommunikáció.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">– A közlekedési eszközök csoportosítása környezetvédelmi szempontból
– Társasjáték készítése a gyalogos és a kerékpáros közlekedési szabályokhoz kapcsolódóan
– Lakópark készítése úthálózattal, jelzőtáblákkal</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="2">Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelző készülék, alul- és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg) közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, kerékpározás, forgalomtól elzárt terület, irányjelzés, bekanyarodás, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.</td></tr>
</table>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása. Használati utasítások értő olvasása, betartása. Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyalkotáskor). A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel. Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségszintű alkalmazása. A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.

TECHNIKA ÉS TERVEZÉS 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.27 TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

Jelen kerettantervi változat olyan – elsősorban városi környezetben lévő – iskolákban alkalmazható, amelyek rendelkeznek tanműhellyel, illetve háztartástan szaktanteremmel, és a közelükben több olyan munkahely van, amit tanulmányi, illetve pályaorientációs céllal meg lehet látogatni. Az elméleti jellegű anyag terjedelme itt nem sokkal nagyobb, mint az alapóraszámú változatban, de több idő jut a feldolgozására, továbbá több gyakorlati munkadarab, illetve termék elkészítését irányozza elő. Ez tehát a tananyag négyévi elosztásán túl az elmélyülést és a gyakorlati feladatok alaposabb begyakorlását biztosítja.

Az emelt óraszámú kerettanterv-változatok nem csupán a szabadon választott órakeretből nyerhető többletórák anyagát tartalmazzák, hanem az alapóraszámra szóló tananyagot is. Az emelt óraszám minden évfolyamon +1 órát, azaz az 5–7. évfolyamon heti 2, a 8. évfolyamon heti 1 órát jelent.

5–6. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának a célja az 5–6. évfolyamon az, hogy az 1–4. évfolyamon történő irányított játékos cselekvések során nyert tapasztalatok újabbakkal egészüljenek ki és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaikhoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek, elvontabbá váljanak. A tevékenységek keretei kilépnek a tanterem védett környezetéből, a játékos tevékenységek helyébe fokozatosan az életből átvett feladatok lépnek, a tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel megkezdődik a tanulók felkészülése környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképes, önálló személyiséget, s így a tanulók egyre inkább képessé válnak az önképzésre, önálló tanulásra. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értékként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyalkotó tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezései folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld

környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése, hobbi- és haszonállatok gondozása is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció, mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör egyrészt az 1–4. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, eszközrendszere, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás), másrészt bővítése (menetrendek, információforrások használata).

A pályaorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, hogy mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzőinek és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység	**1. Ételkészítés**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete. Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata. Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben. Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során. Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése. Tapasztalatok megfogalmazása az ételkészítési anyagok tulajdonságairól, átalakulásáról. A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés a biztonságra, fegyelmezettség, megfontoltság. Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás. Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek Élelmiszerek rendszerezése és szerepe a táplálkozásban. Korszerű, egészséges táplálkozás. A tradicionális magyar konyha értékei, hungarikumok. Ételek, étel-alapanyagok azonosítása, évszakokhoz, étkezési alkalmakhoz, élethelyzetekhez kapcsolása.	*Természetismeret:* haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban.

A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése. Az élelmiszerek beszerzésével kapcsolatos tudnivalók (élelmiszerlánc, nyomon követhetőség). A tudatos és takarékos élelmiszer-beszerzés szempontjai. Az élelmiszer-biztonság alapszabályai. Kiemelt kockázatú élelmiszertermékek. Az élelmiszerek címkéjén feltüntetett információk értelmezése. Ételreceptek értelmezése. Az ételkészítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.	*Matematika:* arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek, becslés. *Természetismeret:* hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás; tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás; baktériumok, gombák, étkezési eredetű betegségek; fertőtlenítőszerek, mosószerek. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok. *Erkölcstan:* az életmód szerepe az egészség megőrzésében.
1.2. Ételek készítése Az étel-alapanyagok tisztítása, előkészítése, receptúra szerinti mérése, a készítéshez szükséges eszközök meghatározása. Főzött jellegű (pl. levesek, főzelékek, főtt tészta), sütőben készülő (pl. sütemények, pizza, rakott ételek), továbbá serpenyőben készülő ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás) készítése.	
1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások A hőkezelési eljárások (melegítés, hőn tartás, hűtés, fagyasztás) kipróbálása, a hőkezelés hatásainak, szerepének feltárása az egyes ételek elkészítése és tárolása során. További ételtartósítási eljárások kipróbálása, az ételek és ételalapanyagok megromlásának vizsgálata. Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az étel-alapanyagok és az ételek háztartásban való tárolásának alapvető élelmiszerhigiéniai szabályai, a kereskedelemből származó élelmiszerek fogyaszthatósági, illetve eltarthatósági adatainak értelmezése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények.	
1.4. Konyhai eszközök, gépek használata A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, kézi gépek, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása. Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő, főző, sütő stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszerhigiéniai szabályok.	
1.5. Étkezési kultúra Az étkezési szokások és azok történeti háttere. A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.	
1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok	

Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása.	
1.7. Környezettudatosság Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése. Az élelmiszerhulladék minimalizálásának lehetőségei. A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, éhezés, közétkeztetés, családi étkezés, főtt étel (meleg étel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, ételtárolás, tartósított élelmiszer (étel), ételmaradék, hulladék, fogyaszthatóság, megromlás, ételmérgezés, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.

Tematikai egység	**2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására. Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor. A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, eljárásokkal történő megoldása. Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés felkeltése, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról. A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása. Előzetesen bemutatott és megbeszélt munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Igényesség a kulturált, rendes, tiszta, esztétikus környezet iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. A mesterséges, illetve épített környezet A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről. Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal. Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai, kötőanyagok, felületi anyagok jellemzői. Árnyékolás, hő- és vízszigetelés. Építési, szerelési szakmák és jellemző tevékenységeik.	*Matematika:* geometria, számok, számítások, mértékegységek, egyenes arányosság. *Természetismeret:* Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Haszonnövények, haszonállatok. Elektromos alapismeretek. *Erkölcstan:* Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások. Az ember és a technika kapcsolata, a felgyorsult technikai fejlődés hatásai.
2.2. Az épített környezet biztonsága, katasztrófaelhárítás Az épített környezet, az épületek és a háztartás tűz- és vagyonbiztonsága, védelem az időjárási hatások ellen. A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása. Tűzveszélyes tevékenységek, helyzetek felismerése, tűzvédelmi szabályok ismerete.	
2.3. Balesetek megelőzése Mechanikus jellegű baleseti veszélyek. Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Építési és mechanikus állagmegóvó, javító, takarító munkák során használt eszközök, felszerelések használatának szabályai. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszközök szükségességének felismerése.	
2.4. *Veszélyes anyagok a háztartásban* Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószerek, oldószerek, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok. Az anyagok kémiai veszélyeiről való tájékozódás információforrásokból.	
2.5. Környezettudatosság A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A pazarló használat felismerése. Kis zajterhelésű, víz- és energiatakarékos háztartási gépek használatának jelentősége. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése. Mindennapjainkban keletkező újrafelhasználható és veszélyes hulladékok. A veszélyes hulladékok kezelése, tárolása. Tájékozódás a hulladékokról, veszélyeikről és újrahasznosításuk lehetőségeiről információforrásokból.	

Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenységek során.	
2.6. Növénytermesztés, állattartás Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása. Hobbikert létesítésével és fenntartásával kapcsolatos munkálatok. Komposztálás. Élelmiszernövények termesztési fogásainak elsajátítása. Hobbi- és haszonállatok tartásával kapcsolatos feladatok megismerése.	
2.7. Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások Az embert érő időjárási és természeti eredetű károsító hatások (leégés, napszúrás, kiszáradás, túlhevülés, kihűlés, villámcsapás, allergia, kullancs- és rovarcsípések, fertőzések, élősködők az emberen és a lakásban). A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, vagyonvédelem, tűzvédelem, mechanikus alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, kézi gép, szerkezeti anyag, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, vegyszer, permetezés, oltás, gyógyszer, mérgezés, fertőzés, egészségkárosodás, baleset, áramütés, érintésvédelem, hulladék, veszélyes hulladék.

Tematikai egység	**3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés**	**Órakeret 56 óra**
Előzetes tudás	Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai Természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás, korrózió), szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján. Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.	*Matematika:* mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, testek. *Természetismeret:* az anyagok fizikai tulajdonságai; anyagszerkezet. *Erkölcstan:* Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).
3.2. Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. Összetett (többféle anyagból, több alkatrészből álló) használati tárgyak, építménymakettek, jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával. A modellezés mint hobbi lehetőségei. A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmák.	
3.3. Műszaki kommunikáció alkalmazása Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. Vetületi ábrázolás.	
3.4. Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése. Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben.	
3.5. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjel, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.

Tematikai egység	4. Közlekedési ismeretek	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. A forgalomszabályozás közlekedési jelzései A közúti közlekedési jelzések hierarchiája. A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése. A rendőri forgalomirányító tevékenység.	*Magyar nyelv és irodalom:* szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat. *Informatika:* internethasználat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata. *Természetismeret:* sebesség, gyorsulás. *Erkölcstan:* találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára, kárára).
4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés. A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák.	
4.3. Balesetvédelem Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. A kerékpár karbantartása. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás.	
4.4. Vasúti közlekedés A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai. Közúti és vasúti menetrendek, útvonaltérképek tanulmányozása. Útvonalterv készítése térkép és útvonaltervező segítségével.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút,

	megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása. Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről. Ételkészítés és tárgyalkotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata. Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során. Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása. Az ember közvetlen tárgyi környezetének megőrzésére, alakítására vonatkozó szükségletek felismerése, a tevékenységek és beavatkozások következményeinek helyes előzetes felismerése, az azzal járó felelősség belátása. A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatossá, takarékossá és célszerűvé válása. A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása. A kerékpár karbantartásához szükséges ismeretek elsajátítása. A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel. Tájékozódás közúti és vasúti menetrendekben, útvonaltérképeken. Útvonalterv olvasása, készítése.

7–8. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgyban a 7–8. évfolyamon új és egyszersmind nagy jelentőségű tematikai egységként a munkába állás előzményeit, a munkákat, munkakörnyezeteket, szakmákat, továbbtanulási lehetőségeket közvetlenül és célzottan bemutató, pályaorientációt szolgáló tanórák, foglalkozások jelennek meg. Ezek fókuszában a különböző munkahelyeken tett látogatások során szerzett személyes helyszíni tapasztalatszerzés áll. A korábbi években a produktív tevékenységek tapasztalatai révén kialakult önismeret, a már felismert saját tulajdonságok összevethetővé válnak a megismert lehetőségekkel, az ismeretek az életpályára vonatkozó elképzeléssé válhatnak, a továbbtanulásról, a pályaválasztásról szóló elhatározássá érlelődhetnek.

A Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés és a Közlekedés című fejezetek az életkori sajátosságokhoz és a nagyobb elméleti tudáshoz igazodva új, összetett problémák megoldására ösztönzik a tanulókat.

A család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a háztartás, a lakókörnyezet megismerése. Ennek révén a családi életre nevelés elemeként tudatosabbá válhat a családon belüli munkamegosztás és az azon belül lehetséges saját szerepek. Az ennek keretében szerzett tapasztalatok, a vizsgálódás, a működési próbák, a környezet alakításában elvégzett kisebb feladatok, amellett, hogy a pályaorientációt segítve további alkalmakat adnak arra, hogy a tanulók feltárják saját képességeiket, jelentősen fejlesztik a műszaki és természettudományos kompetenciát is. Ezeken

a foglalkozásokon a tanulók egyrészt felhasználják a természettudományos tantárgyakban tanultakat, másrészt az ekkor szerzett tapasztalatok alapul szolgálnak a későbbi években sorra kerülő tanuláshoz. Sajátos fejlesztési cél, hogy a diák az otthonában előforduló kisebb-nagyobb műszaki természetű hibák, működészavarok megelőzését szolgáló házilag is elvégezhető karbantartási feladatokat vagy esetleg egyszerűbb javítási műveleteket is képes legyen elvégezni. A társas kapcsolati kultúra fejlesztésére a csoportos keretek között végzett feladatmegoldás, a tanuló saját tevékenységének, a saját továbbtanulási elképzeléseknek a társakéival való összevetése adhat alkalmat. A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia kialakulását a saját szerep megtalálása, az ötleteknek, elképzeléseknek a valósággal, a lehetőségekkel való összevetése és értékelése, a tanulás tanítását, a hatékony, önálló tanulási kompetencia fejlődését pedig a tantárgy valamennyi foglalkozását jellemző feladatközpontú tevékenységi tartalmak segítik. A matematikai kompetenciát és a gazdasági, pénzügyi nevelést a háztartási és a közlekedési rendszerek megismerése, működésük elemzése során elvégzett, célzottan a mennyiségi összefüggésekről szóló számítási feladatok szolgálják. Ezeknek a költségekre vonatkozó eredményei egyben hozzájárulnak a takarékosság, a környezettudatosság, a fenntarthatóság iráni elkötelezettség fejlesztéséhez is.

Tematikai egység	**1. A háztartás és a közszolgáltatások**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A háztartásban használt eszközök szerepe, használati jellemzői, kezelésük biztonsági szabályai. A háztartásban felhasznált anyagok jellemzői, a tevékenységek alapvető feltételei és környezetre gyakorolt hatásaik. A háztartás mint műszaki környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés azok megfelelő használatára. A műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémák megoldása során, tevékenységek gyakorlásakor. A szükségletekből adódó, illetve a műszaki jelenségekkel járó, hibákból következő technikai problémák felismerése. Használati utasítások, leírások, műszaki információk megértése, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Az ember mindennapos tevékenységei és a környezet állapota, jellemzői közötti összefüggések felismerése, a természet általi meghatározottság és a környezetre gyakorolt hatások megértésére irányuló szándék, a tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról. A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség vizsgálatából fakadó tapasztalatok önálló rögzítése. Gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása segítséggel.	

	Előzetesen bemutatott és megbeszélt munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Igényesség a megfelelően funkcionáló, rendezett mesterséges környezet iránt.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
1.1. A háztartás elektromos rendszere Az elektromos hálózat fizikai-műszaki jellemzői, áramköri elemek a háztartási hálózatban. Világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek jellemzői, működésük és használatuk. Az elektromos rendszer üzemzavarai, túláramvédelmi és érintésvédelmi eszközök jellemzői, szerepe. Az elektromos energiafogyasztás árának, díjának meghatározása, takarékossági lehetőségek. Villanyszámlák tartalmának értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése.	*Fizika:* Elektromos áram, áramkör, energiatermelés, energiaátalakítás, energiaforrások. Fényforrások, motorok működési elve, az elektromos áram hőhatása. Elektromos és hőtani mennyiségek (feszültség, áramerősség, teljesítmény, hőmérséklet, hőmennyiség, hőenergia, égéshő, fűtőérték). *Biológia-egészségtan:* A víz szerepe az élet kialakulásában és fenntartásában. A víz humán-élettani szerepe. A hulladékok tárolásának, kezelésének biológiai veszélyei. Mérgező anyagok egészségügyi hatásai. *Földrajz:* A víz körforgása a természetben. A víz felhasználása az egyes gazdasági termelési területeken. Fosszilis és megújuló energiaforrások. *Matematika:* Számok, alapműveletek. Matematikai modell.
1.2. A háztartás és a lakókörnyezet vízellátó, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezető, illetve -kezelő rendszere A vízfelhasználáshoz kapcsolódó felszerelési, berendezési tárgyak, szerelvények szerkezete és működése. Az ivóvíz forrásai, a víz minősége, fizikai, kémiai és biológiai jellemzői, vízfogyasztási módok, a víz élelmi, más háztartási, valamint műszaki, technológiai célú felhasználása. A háztartási szennyvíz keletkezési forrásai, az elvezetés, gyűjtés, tisztítás eljárásai, eszközei. A csapadékvíz káros mechanikai és kémiai (korróziós) hatásai az emberi lakókörnyezetben. Üzemzavarok, rendellenességek a vízellátás, valamint a szennyvíz- és a csapadékvíz-elvezetés működésben. Felelősségünk a talajvíz és a vízbázisok tisztaságának megőrzésében. A vízfogyasztás árának, díjainak meghatározása, takarékossági lehetőségek. Víz- és csatornaszámlák tartalmának értelmezése. A csapadékvíz-gyűjtés és -felhasználás lehetőségei. Víztakarékos technológiai megoldások és rendszerek. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, a vízfelhasználáshoz kapcsolódó eszközök működéséről és használati jellemzőiről.	
1.3. A háztartás és a lakókörnyezet különböző fűtési megoldásai A gáz forrásai, az ellátás rendszere, elemei, gázfűtés, a gáz szállítása, tárolása, gázt felhasználó háztartási készülékek. Szilárd tüzelőanyagok és fűtőberendezéseik, üzemeltetési szabályaik. Füstgázelvezetés, az égéstermékek környezeti hatásai. A gázhálózat, gázpalackok, gázfogyasztó berendezések üzemeltetésének veszélyei, üzemzavarok, a használat biztonsági szabályai, a biztonsági berendezések működési jellemzői. Gázszivárgásra és más üzemzavarra utaló jelek, teendők és tilalmak rendellenességek esetén.	

A fűtési és más hőenergia-felhasználási költségek meghatározása, takarékossági lehetőségek. Gázszámlák tartalmának értelmezése. Megújuló energiaforrások felhasználása a fűtésben és a használati melegvíz készítésében. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, fűtésre, hőenergia-termelésre használt eszközök működéséről és használati jellemzőiről, összehasonlításuk energetikai, gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból.	*Kémia:* Az égés mint kémiai folyamat, égéstermékek, a környezetre káros hatású kémiai anyagok. A víz tulajdonságai. Korrózió. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Családi kiadások. Takarékosság a háztartások fogyasztásában. *Erkölcstan:* A modern technika alkalmazásának előnyei, hátrányai, veszélyei, az életvitelt könnyítő lehetőségei. Magunkért és másokért érzett felelősség. Mértékletesség a fogyasztásban. Érték és mérték. *Informatika:* információkeresés, internethasználat.
1.4. Hulladékgazdálkodás A hulladékok keletkezési módjai a háztartásban és a lakókörnyezetben. A keletkező hulladékok fizikai és kémiai jellemzői, tárgyként való tovább használati, illetve anyagként való újra feldolgozhatóságuk lehetőségei. A hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokások, hulladékok házilagos kezelése, komposztálás. A hulladékszállítás, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés, energetikai célú hulladékhasznosítás települési környezettől függő rendszerei. A hulladékok kezelése, a hulladék keletkezésével, tárolásával, kezelésével járó veszélyek. Veszélyes hulladékok, környezeti és egészségügyi hatásaik. Komposztálható hulladékok. Háztartási körülmények között égethető és nem égethető hulladékanyagok. A hulladékokkal járó költségek meghatározása, a csökkenést eredményező megoldások, a takarékosság lehetőségei. Tapasztalatok gyűjtése a lakókörnyezetben keletkező hulladékokról, a gyűjtés, kezelés megoldásairól, az újrahasznosítási lehetőségekről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektromos energia, energiafogyasztás, áramfelvétel, túláramvédelem, érintésvédelem, áramütés, ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz, használati melegvíz, vízvezeték, vízszerelvény, szennyvízvezeték, csatornázás, szennyvíztisztítás, gázfogyasztás, gázfűtés, gázszivárgás, gázmérgezés, füstmérgezés, füstgázelvezetés, szilárd tüzelés, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, hulladékkezelés, szolgáltatás, közmű, közüzemi szolgáltató, közüzemi számla.

Tematikai egység	2. Közlekedés	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, közlekedési jelzőtáblák. A közlekedési balesetek megelőzését szolgáló magatartás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közúti kerékpáros közlekedésben való felelős részvétel erősítése. Egyszerűbb kerékpár-javítási műveletek elsajátítása. A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. A kerékpáros közúti közlekedés A kerékpáros közúti közlekedés KRESZ szerinti szabályai, eszközrendszere. A balesetmentes, udvarias közlekedés. Közlekedési veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Felkészítés a közúti forgalomban történő kerékpáros közlekedésre. A kerékpár beállítása, egyszerűbb javítási műveletek.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, digitális információk értő kezelése. *Testnevelés és egészségnevelés:* kerékpározás. *Fizika:* motorok, mechanika. *Matematika:* számok, műveletek, számítások időtartamokkal. *Informatika:* Alkalmazások használata. Többszálú lineáris olvasás. *Földrajz:* tájékozódás a térben térkép és egyéb vázlatok alapján.
2.2. Közlekedéstörténet A motorok fejlődési állomásai. A korszerű szárazföldi közlekedés. A járműmeghajtások jövője.	
2.3. Környezet- és egészségtudatos közlekedés A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások. A mozgás élménye. A természet mint közlekedési környezet. A biztonságos túrakerékpározás. Kerékpártúra-útvonalak, útvonalterv készítése.	
2.4, Nyomtatott és elektronikus közlekedési információforrások Tájékozódás közlekedési útvonalakról, járatokról, adatokról. Papíralapú és elektronikus menetrendek használata. A közlekedés idő- és költségigényének meghatározása útvonaltervező segítségével. A közlekedési környezet mint rendszer jellemzői. A közlekedési infrastruktúra mennyiségi jellemzői (idő, sebesség, gyakoriság, közlekedési logisztika).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Motor, útvonaltervezés, menetrend, környezettudatos közlekedés, környezeti terhelés.

Tematikai egység	3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a háztartás ellátó rendszereiről Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Rajzolvasás, mérés. Tárgyak elkészítése minta alapján. Egyszerű szerelési műveletek elvégzése segítséggel. Szerszámok biztonságos alkalmazása. Tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A karbantartás szükségességének felismerése, helyzetelemzés, hibakeresés, problémamegoldás, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. A munka során felhasznált anyagok technológiai tulajdonságainak felismerése, az ismeretek alkalmazása. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, a biztonság iránti igény kialakítása. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3.1. Karbantartás a háztartásban Vízvezeték-szerelvények, különféle vízcsapok, lefolyók, WC-tartályok működése (szabályozása), gyakran előforduló hibák, javítások. Áramkör: a biztosító, a vezeték és a szerelvények mérete, valamint a fogyasztók teljesítménye közötti összefüggés. Világítási áramkör, foglalatok, izzófajták, energiatakarékos izzók, kapcsolók – adatok értelmezése, összehasonlítása. Fali dugaszoló aljzatok, vezeték-csatlakozások, villásdugók szerelése. A laikus által végezhető javítások határai.	*Fizika:* Áramkör, vezető, fogyasztó, az elektromos áram munkája és teljesítménye. Gép, motor. *Földrajz; kémia:* megújuló energiaforrások. *Informatika:* információkeresés, irányítás, vezérlés, szabályozás. *Erkölcstan:* Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára.
3.2. A) Tárgykészítés Különböző problémák (érzékelés, kapcsolás, stb.) megoldása elektronikai áramkör modellek készítésével, a hozzá tartozó kapcsolási rajzok segítségével. Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a készített modellek segítségével. Motoros járműmodellek (közúti, vízi, vagy kötött pályás) tervezése, elkészítése, kipróbálása, értékelése. A gépek és a gépelemek megismerése a készített modellek segítségével. Megújuló energiaforrásokkal működő modell készítése (pl. szélkerék, napkollektor, napelemes ventilátor). Tervrajz készítése adott, illetve elképzelt tárgyakról. Használati, illetve dísztárgyak készítése különböző anyagokból adott, illetve saját készítésű tervek alapján.	

ÉS/VAGY (az érdeklődési kör és a lehetőségek függvényében) *3.2. B) Tárgykészítés* Kötés és/vagy horgolás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgyak (pl. sál, poháralátét) elkészítése az elsajátított kötési vagy horgolási technikával. Gépi varrás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgyak (pl. kötény, párnahuzat) elkészítése gépi varrás alkalmazásával, díszítése díszítőöltésekkel. Szabásminta készítése, méretvétel és mérettáblázat szerint. Szabás-varrás adott, illetve méretvételt követő, mérethez igazított, saját készítésű szabásminta alapján.	
3.3, *Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet* Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, alkalmazása. A szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízvezeték, szerelvény, szabályozás, elektromos szerelvény, áramkör, A) gépelem, B) kötés, horgolás, varrógép, méretvétel, mérettáblázat, szabásminta.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Munkakörnyezetek megismerése, munkahely-látogatás**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	A környezet állapotára, változtatására, az emberi tevékenységekre, szakmákra, munkafolyamatokra, technológiákra, termékekre, szolgáltatásokra, ezek feltételeire és hatásaira irányuló érdeklődés, ezekről szerzett tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkamegosztás, az egyéni és kollektív munkatevékenységek, a technológiai folyamat, a produktumok stb. összefüggéseinek felismerése, megértése. A munkára való alkalmasság összetevőinek, a munkavégzés körülményeinek és a munkát végzőre gyakorolt hatásoknak, a munkával járó veszélyeknek a felismerése. Tapasztalatszerzés a helyes munkamagatartásról, a munkakultúráról. A megismert munkakörnyezetekről alkotott vélemény és érvek megfogalmazása a saját elképzelésekkel összevetve. Közelebb kerülés a saját pályaválasztási döntéshez.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Előzetes tájékozódás	

Tájékozódás a megismerendő munkakörnyezetekről, meglátogatandó munkahelyekről, a technológiákról, munkatevékenységekről, termékekről, szolgáltatásokról, munkakörülményekről, munkaszervezeti keretekről. Felkészülés a munkahelyeken való információszerzésre.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Munkajogi alapok, foglalkoztatási formák, a munkaszerződés tartalma. A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek. *Egyéb:* a meglátogatott, tanulmányozott munkahelyeken folyó tevékenységtől függően.
4.2. Munkahely-látogatások – egyedi termékkészítéssel foglalkozó, javító, felújító; – árutermelő, ipari vagy agrárjellegű; – kereskedelmi, vendéglátási, gazdasági, közlekedési jellegű; – egészségügyi, szociális, oktatási jellegű, illetve más, személyeknek szolgáltatást nyújtó; – környezetvédelmi, környezetgazdálkodási, vagy energiatermelő munkahely, munkakörnyezet, foglalkozás megismerése. Információgyűjtés a meglátogatott munkahelyeken: az alkalmazott eszközök, technológiák, a felhasznált anyagok, a munkafolyamatok jellemzői, a tevékenység feltételei és környezeti hatásai, munkaszervezeti sajátosságok, munkakörülmények, kereseti lehetőségek. A szerzett tapasztalatok rögzítése, feldolgozása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alapanyag, termelőeszköz, gép, árutermelés, sorozatgyártás, egyedi termék, javítás, felújítás, szolgáltatás, építés, szerelés, technológia, munkaművelet, fogyasztó, vevő, ügyfél, vállalat, vállalkozás, intézmény, munkaszervezet, munkahelyi hierarchia, munkamegosztás, munkanorma, munkabér.

Tematikai egység	**5. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	A környezet állapotára, változtatására, az emberi tevékenységek feltételeire és hatásaira irányuló érdeklődés, erről szerzett tapasztalatok. Saját tapasztalatok a munka világából a személyes környezetben élők tevékenységéhez kapcsolódóan. A saját tevékenységek eredményességéről, erősségekről, gyengeségekről szóló tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkavégzés jelentőségének tudatosítása a társadalom jóléte szempontjából. Az ember környezetének, valamint tevékenységeinek, munkájának, továbbá a megélhetés és az életminőség kapcsolatának felismerése. Továbbtanulási, pályaválasztási elhatározás, életpálya-elképzelés kialakítása, megerősítése. A tervezett pálya jellemzőinek összevetése a személyes elképzelésekkel, a lehetőségek helyes megítélése, fejlődő önismeret, reális önértékelés erősítése. A megélhetést biztosító tervezett életpályára, munkára való alkalmasság nélkülözhetetlen összetevőinek (képesség, szaktudás, tanulás, munkakultúra) tudatosítása. A saját életpálya és életminőség alakításában viselt személyes felelősség felismertetése.	

	Előzetes ismeretszerzés a karrier, a hivatás és a családi élet összeegyeztetéséről. A munkakereséssel, munkába állással kapcsolatos alapvető tudnivalók elsajátítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. A tanulási pálya A tanulási pálya szakaszai. Képzési lehetőségek, eltérő tanulási utak, szakmatanulási lehetőségek megismerése, elemzése, összevetése. Iskolatípusok, képzési formák, közoktatás, szakképzés, felsőoktatás, felnőttképzés, érettségi, szakmai vizsga, diploma.	*Informatika:* adatgyűjtés az internetről. *Földrajz:* a gazdaság ágai, a munkahelyteremtés természet- és gazdaságföldrajzi alapjai. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: munkahely és munkavállalói szerep. *Erkölcstan:* A munka és a munkát végző ember tisztelete. Személyes tapasztalatok, együttműködés, egyéni boldogulás és a csapatmunka. Pályaválasztás – foglalkozás, élethivatás. Ösztönzők és mozgatóerők. Érték és mérték. Jóllét és jólét. Boldogulás. *Magyar nyelv és irodalom:* az önéletrajz formái, a hivatalos levél jellemzői.
5.2. Szakmák és munkák Az egyes gazdasági ágazatokhoz tartozó munkák, foglalkozások, szakmák, szakmacsoportok megismerése, elemzése, összevetése. Szakmák közös és eltérő tevékenységi elemei, termékei, szolgáltatásai, munkakörülményei. A napi életvitelt meghatározó, az egyes szakmákhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódó jellemzők (pl. munkaidő beosztás, szezonalitás).	
5.3. Környezet és pályaválasztás A családi, települési környezet, az életmód, a megélhetés, a továbbtanulási lehetőségek és a személyes ambíciók összevetése. Elképzelések megfogalmazása a saját lehetőségekről, tanulási pályáról. Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása a családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulására. A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei. A szakmákról, munkalehetőségekről, pályaalkalmasságról, továbbtanulásról szóló információk forrásai. Önálló tájékozódás szakmákról, munkákról internetes (pl. Nemzeti pályaorientációs portál) és más információforrásokból, valamint a személyes környezetben.	
5.4. Munkavállalás Vállalkozók és alkalmazottak az értékteremtő munkában. A vállalkozói lét és az alkalmazotti helyzet előnyei és hátrányai. Vállalkozói tevékenységek, a vállalkozó személye, felelős vállalkozói magatartás. Alkalmazottként való elhelyezkedés. A munkába állás adminisztratív előzményei (álláskeresés, tájékozódás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú).	
5.5. Megélhetés A család megélhetése, a jövedelemforrások, a napi életvitel, az élethelyzetek és az életminőség összefüggései. A család megélhetési, önfenntartási lehetőségei, tevékenységei, a tanulás és a munkamagatartás kapcsolata. Teendők és lehetőségek munkanélküliség esetén.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Általános iskola, középiskola, felsőoktatás, szakképzés, felnőttképzés, szakképesítés (szakma), érettségi, diploma, fizikai munka, kétkezi munka, értelmiségi munka, ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, közlekedés, termelés, termék, szolgáltatás, foglalkozás, munkahely, munkaidő, munkabér, munkanélküliség, családi önfenntartás, karrier, hivatás, munkaadó, munkavállaló, vállalkozó, alkalmazott, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az egészséges, biztonságos, környezettudatos otthon működtetéséhez szükséges praktikus életvezetési ismeretek elsajátítása, alkalmazása. A háztartási elektromos, víz-, szennyvíz-, gáz- és más tüzelőberendezéseinek biztonságos kezelése, takarékos és felelős használata, a használattal járó veszélyek és környezeti hatások tudatosulása, hibák, működészavarok felismerése. Egyszerű karbantartási, javítási munkák önálló elvégzése. Környezettudatosság a háztartási hulladékok kezelése során. A víz és energiafogyasztással, hulladékokkal kapcsolatos mennyiségek és költségek érzékelésének, becslésének képessége. Elköteleződés a takarékos életvitel és a környezetkímélő technológiák mellett. A kerékpárosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségszintű alkalmazása. Tájékozottság a közlekedési környezetben, tudatos közlekedési magatartás, a közlekedési morál alkalmazása. Környezettudatos közlekedésszemlélet. Alapvető tájékozottság a továbbtanulási lehetőségekről, elképzelés a saját felnőttkori életről, pályaválasztási lehetőségek mérlegelése. Tapasztalatok, ismeretek, véleményalkotás a meglátogatott munkahelyekről, ezek összevetése a személyes tervekkel. Az adottságok, képességek, igények, lehetőségek összhangjának keresése. A munkatevékenységnek az önmegvalósítás részeként történő értékelése. A munkába álláshoz szükséges alapkészségek és ismeretek elsajátítása.

DIGITÁLIS KULTÚRA 3-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.28 Digitális kultúra

Az információs társadalom, a digitális kor olyan lehetőségekkel és kihívásokkal jár együtt, melyek alapjaiban változtatják meg a tanulási környezetet, a tudásépítés színtereit, lehetőségeit és módszereit, valamint a tanító szerepét is más megvilágításba helyezik. A tanulás-tanítás egyik célja, hogy a korábban megszerzett alapkészségek mellett a digitális kompetenciák is beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe. Az adott életkori szakaszban fontos feladat az is, hogy azok a tanulók is részesüljenek a fejlesztésből, akik otthoni körülményeik miatt még nem kerültek kapcsolatba a digitális környezettel, eszközökkel, lehetőségekkel.
A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:
A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére.
A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.
A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analizáló és szintetizáló gondolkodását.
A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység elősegíti az online térben való szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, alkalmazni a problémák megoldására.
A digitális világ körülöttünk témakör a problémamegoldást tartja szem előtt. Elsősorban nem a tárgyi feltételekről, hanem a technológiai megoldásokról, digitális írástudásról, kultúráról, műveltségről van szó. A hangsúly itt nem a konkrét probléma technikai megoldásán van, hanem egy olyan szemléletmód kialakításán, melynek keretében a digitális környezet, az információs társadalom gyakran felmerülő problémáit, összefüggő problémacsoportjait tudják megérteni a gyerekek.
A digitális eszközök használata témakör tanításával elsősorban az a célunk, hogy a tanulók átfogó képet kapjanak arról, milyen feladatok megoldására alkalmasak az élet minden területét behálózó digitális eszközök, és nem utolsósorban tisztában legyenek alkalmazásuk szükségességével. Megértik, hogy ezek az eszközök megkönnyítik az életünket, bizonyos tevékenységeket gyorsabbá tesznek, több ember számára földrajzi távolságokat, időbeni távolságokat hidalnak át, olcsóbbá teszik a kommunikációt, és nem utolsósorban mindenki számára elérhetővé teszik a feladatok megoldásának folyamatát.
Az *Alkotás digitális eszközökkel* témakör tanítása során áttekintjük azokat a területeket, ahol valamilyen digitális megoldást alkalmazunk, azonban ezt mindig problémaszituációban, a gyerekek életéből vett feladatok megoldása során végezzük. Rendkívül fontosnak tartjuk azt is,

hogy nem önmagukban álló kész megoldásokat mutatunk be, hanem egy olyan repertoárt adunk a gyerekek kezébe, hogy a digitális eszközök segítségével inspiráló informatikai környezetben tudják megoldani a felmerülő problémákat. E folyamatot minden esetben a konkrét és gyermekközeli valóságból vett példákkal illusztráljuk.

Az *Információszerzés az e-Világban* témakörben az információval, annak megszerzésével, tárolásával, értékelésével és kreatív felhasználásával foglalkoznak a tanulók. Betekintést nyernek a különböző infokommunikációs technológiákba, megtanulnak az őket érdeklő témakörökben, más tantárgyak tanulása során felmerülő kérdésekben egyszerű információkat keresni és felhasználni, pl. kiselőadások, gyűjtőmunka, projektek alkalmával.

A *Védekezés a digitális világ veszélyei ellen* témakörnél kerülnek szembe a gyerekek azzal a problémával, hogy a fellelhető információk között sok hamis és félrevezető is található, valamint, hogy a digitális térnek veszélyei is lehetnek. Kialakítjuk a digitális világ veszélyei elleni védekezést lehetővé tevő tudáselemeket és védekezési stratégiákat, melyekkel tanítói és szülői segítséggel, valamint biztos háttérrel képesek felismerni, blokkolni és jelezni az őket ért kedvezőtlen hatásokat.

A robotika és a kódolás alapjai témakör újonnan jelenik meg az oktatásban. Megközelítésmódja egyértelműen problémacentrikus, középpontjában az áll, hogy hogyan lehet egy adott problémát felismerni, a problémához megfelelő megoldási módot találni, illetve más problémákhoz kidolgozott megoldási algoritmusokat az adott problémához alakítani, a probléma kisebb mértékű változása esetén az algoritmust hozzáigazítani. Ehhez a témakörhöz nem feltétlenül szükséges számítógép és informatikai környezet, legalábbis annak alapozó szakaszában. Olyan problémákat és a problémák megoldásához szükséges algoritmusokat kell gyűjtenünk a gyerekek életéből, melyek segítségével jól felismerhetők az algoritmus azon ismérvei, melyek ebben az életkorban megtanítandók. Úgymint az elemi lépések egymásutánisága, a lépések kötött sorrendje, illetve az azonos bemenő adatok esetén az algoritmus rendre azonos kimenő adatainak létrehozása. Különböző szituációkat, játékhelyzeteket kell biztosítanunk, hogy ezeket az algoritmusokat el is játsszák, át is éljék a gyerekek. Ez lehet a hétköznapi, gyakran ismétlődő tevékenység eljátszása, azok lépéseinek megbeszélése, vicces szituációkban az egyes lépések kihagyása vagy felcserélése és ennek alapján az algoritmus végkimenetének megítélése.

Érdemes különböző tantárgyakban, cselekvésekben algoritmusokat keresni, miután az algoritmus természetével természetesen nem definíció szinten, hanem a tapasztalat alapján tisztában vannak a gyerekek. Minden egyes alsó tagozatos tantárgy tananyagában találhatók algoritmusok, melyeket a tanulókkal most már érdemes ezen a szűrőn keresztül megfigyeltetni. Például matematikából a szöveges feladatok megoldásának algoritmusa, a próbálgatással történő nyitott mondat megoldásának algoritmusa, az írásbeli műveletek végzése mind egy-egy algoritmus.

3–4. ÉVFOLYAM

A digitális kultúra az alsó tagozaton megalapozza azokat a tudáselemeket, attitűdöket, melyekre egyrészt a tárgy későbbi tanulása során lesz szükségük a tanulóknak, másrészt lehetővé teszi a digitális kompetencia más tudásterületeken történő alkalmazását. A megvalósítás során fő alapelvnek a tevékenység-központúság, az életkori sajátosságok figyelembevétele tekinthető, hiszen ebben az életkori szakaszban a közvetlen tapasztalás kulcsfontosságú. Igen lényeges, hogy a tanulók olyan példákkal, lehetőségekkel szembesüljenek, melyeket közvetlen környezetükben is megtapasztalhatnak, illetve mindennapi életük szerves részét képezik. E környezetből kiindulva valósul meg az a fejlesztési folyamat, melynek eredményeképpen képesek lesznek a digitális környezetben tanulni, szórakozni, játszani, kísérletezni oly módon, hogy ismerik a digitális technológia előnyeit, veszélyeit, és képesek azt integrálni más tantárgyak tudáselemei közé. Kapcsolatba kerülnek olyan digitális tananyagokkal, portálokkal, tudásbázisokkal és fejlesztőalkalmazásokkal, melyek a 8-10 éves korosztály sajátosságait figyelembe véve segítik önálló és csoportos tanulásukat, egyéni érdeklődésük kielégítését, a tehetségfejlesztést és a felzárkóztatást egyaránt. Az algoritmikus gondolkodás életkori sajátosságoknak megfelelő tevékenység-központú fejlesztése a tanulás tanulását, a tanulási eredményt és a tanulással kapcsolatos attitűdöket is pozitív irányba befolyásolja.

A 3–4. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
A digitális világ körülöttünk	6
A digitális eszközök használata	14
Alkotás digitális eszközökkel	18
Információszerzés az e-Világban	8
Védekezés a digitális világ veszélyei ellen	6
A robotika és a kódolás alapjai	16
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: A digitális világ körülöttünk
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- közvetlen otthoni vagy iskolai környezetéből megnevez néhány informatikai eszközt, felsorolja fontosabb jellemzőit;
- önállóan vagy tanítói segítséggel választ más tantárgyak tanulásának támogatásához applikációkat, digitális tananyagot, oktatójátékot, képességfejlesztő digitális alkalmazást;

- kezdetben tanítói segítséggel, majd önállóan használ néhány, életkorának megfelelő alkalmazást, elsősorban információgyűjtés, gyakorlás, egyéni érdeklődésének kielégítése céljából.
- ismer néhány, kisiskolások részére készített portált, információforrást, digitálistananyag-lelőhelyet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A digitális környezet elemeinek megnevezése
- Az online és az offline környezet összehasonlítása
- A digitális világ alapvető összefüggéseinek megértése
- Digitális tananyagok, gyermekeknek készített alkalmazások használata

FOGALMAK

internet, digitális, számítógép, mobileszközök, információ, program, okoseszközök, adatok, tárolás, keresés, applikáció, oktatóprogram

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Digitális tananyagok alkalmazása különböző tudáselemek feldolgozásához, gyakorlásához
- Programok futtatása, ezekben személyre szabott beállítások elvégzése
- A tanuló környezetében található digitális eszközök megnevezése, funkcióik körülírása
- Szituációs játékok során néhány információs társadalomra jellemző élethelyzet eljátszása
- Más tantárgyak tanulásakor digitális eszközök alkalmazása a differenciált tanulásszervezés során
- Kisiskolások számára készült portálok látogatása, az ott található alkalmazások használata

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata
JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, amelyek az adott probléma megoldásához szükségesek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfogalmazza, néhány példával alátámasztja, hogyan könnyíti meg a felhasználó munkáját az adott eszköz alkalmazása;
- a feladathoz, problémához digitális eszközt, illetve alkalmazást, applikációt, felhasználói felületet választ; felsorol néhány érvet választásával kapcsolatosan;
- egyszerű feladatokat old meg informatikai eszközökkel. Esetenként tanítói segítséggel összetett funkciókat is alkalmaz;
- közvetlen tapasztalatokat szerez a digitális eszközök használatával kapcsolatban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Digitális eszközök és főbb funkcióinak megnevezése
- A digitális eszközök használatával összefüggő balesetvédelmi szabályok ismerete
- Digitális eszközök használata
- Digitális eszközök védelme
- Problémamegoldás digitális eszközzel
- A digitális eszköz használatának korlátai

- Applikációk alkalmazása, programok futtatása telefonon, tableten, notebookon vagy asztali számítógépen
- Digitális eszközök egyszerűbb beállítási lehetőségei

FOGALMAK

digitális eszköz, számítógép, tablet, okostelefon, nyomtató, monitor, digitális fényképezőgép, digitális kamera, adattárolás, egér, billentyűzet, háttértár, projektor, laptop, mentés, ki- és bekapcsolás, újraindítás, beállítások, függőség, menü

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Digitális eszközök üzembe helyezése, rendeltetésüknek megfelelő használata
- Digitális eszközök használata egyszerű tantárgyi feladatok megoldásához
- Az egyéni érdeklődésnek megfelelő ismeretek gyűjtése digitális eszköz segítségével
- Érvelés a tudatos digitáliseszköz-használat mellett, az értelmetlen túlzott használat ellen
- Beállítások elvégzése digitális eszközökön
- Néhány digitális eszköz kezelőszerveinek megnevezése, bemutatása és biztonságos használata
- Adott probléma megoldásához digitális eszköz kiválasztása, érvelés a választás mellett

TÉMAKÖR: Alkotás digitális eszközökkel
JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- megvizsgálja és értékeli az általa vagy társai által alkalmazott, létrehozott, megvalósított eljárásokat;
- társaival együttműködve online és offline környezetben egyaránt megold különböző feladatokat, ötleteit, véleményét megfogalmazza, részt vesz a közös álláspont kialakításában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- grafikai alkalmazással egyszerű, közvetlenül hasznosuló rajzot, grafikát, dokumentumot hoz létre;
- adott szempontok alapján megfigyel néhány, grafikai alkalmazással készített produktumot, személyes véleményét megfogalmazza;
- egy rajzos dokumentumot adott szempontok alapján értékel, módosít;
- egyszerű prezentációt, ábrát, egyéb segédletet készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Képes dokumentum létrehozására alkalmas szoftver alkalmazása
- Képes dokumentum módosítási lehetőségeinek ismerete és alkalmazása
- Az elkészített produktum mentésének és megnyitásának ismerete
- Alkalmazói készségek alapozása és fejlesztése
- Azonos funkciójú alkalmazások összehasonlítása
- Egy adott szoftver funkcióinak és lehetőségeinek értelmezése
- Rajzolóprogram alapfunkciói, rajzeszközök alkalmazása

FOGALMAK

rajzolóprogram, mentés, mentés másként, menü, rajzeszköz, alkalmazás, szerkesztés, visszavonás, módosítás, képfájl, digitális fotó

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az iskolai feladatoknak és az egyéni érdeklődésnek megfelelő rajz készítése digitális eszközzel
- Az adott célnak megfelelő digitális produktumok létrehozása önállóan, illetve projekt keretében
- Választás az adott program által biztosított lehetőségek közül
- Az adott alkalmazás beállításainak használata
- Az elkészült alkotások mentése
- Korábban elkészített digitális alkotások megnyitása, módosítása
- A saját és az osztálytársak digitális alkotásainak értékelése több szempont alapján
- Az alkalmazott grafikai megoldások értelmezése
- Mérlegelés, indoklás az adott probléma megoldása során megvalósított digitáliseszköz-használattal kapcsolatban

TÉMAKÖR: Információszerzés az e-Világban
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- a rendelkezésére álló eszközökkel, forrásokból meggyőződik a talált vagy kapott információk helyességéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- információt keres az interneten más tantárgyak tanulása során, és felhasználja azt.
- állításokat fogalmaz meg grafikonokról, infografikákról, táblázatokról; a kapott információkat felhasználja napi tevékenysége során;
- információkat keres, a talált adatokat felhasználja digitális produktumok létrehozására;
- kiválasztja a számára releváns információt, felismeri a hamis információt;
- képes feladat, probléma megoldásához megfelelő applikáció, digitális tananyag, oktatójáték, képességfejlesztő digitális alkalmazás kiválasztására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Alkalmazói készségek fejlesztése
- Böngészőprogram alapfunkcióinak ismerete
- Egyszerű kulcsszavas keresés alkalmazása
- Példák, tapasztalatok elemzése a hamis információkkal, azok felismerésével kapcsolatban
- Véleményalkotás a keresés eredményének hitelességével kapcsolatban
- Egyszerű infografika, diagram értelmezése, állítások megfogalmazása a leolvasott adatokkal kapcsolatban

FOGALMAK

böngészőprogram, keresés, hamis információ, nem megbízható weboldalak, kulcsszó, keresőkifejezés, álhír, infografika, adat, grafikon, címsor, weboldal, webhely, URL, pontos kifejezés, találat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adatok gyűjtése az interneten személyekkel, jelenségekkel, állatokkal, növényekkel, eseményekkel kapcsolatban
- Információkeresés kulcsszavak segítségével
- Állítások megfogalmazása, érvelés egy infografika, táblázat, grafikon alapján
- Az interneten gyűjtött információk felhasználása érveléshez, véleményalkotáshoz
- Ellenőrzések végzése egy talált információ hitelességével kapcsolatban

TÉMAKÖR: Védekezés a digitális világ veszélyei ellen
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- egyszerű eljárásokkal meggyőződik néhány, az interneten talált információ igazságértékéről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére, ismer néhány példát az e-Világ veszélyeivel kapcsolatban;
- ismeri és használja a kapcsolattartás formáit és a kommunikáció lehetőségeit a digitális környezetben;
- ismeri a mobileszközök alkalmazásának előnyeit, korlátait, etikai vonatkozásait;
- közvetlen tapasztalatokkal rendelkezik a mobileszközök oktatási célú felhasználásával kapcsolatban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A személyes adat fogalmának értelmezése
- Az online zaklatás felismerése, a segítségkérés lehetőségeinek bemutatása és gyakorlása
- Közvetlen tapasztalatok szerzése az álhírekkel, manipulált képekkel, videókkal kapcsolatban
- Az online kommunikáció etikai és biztonsági szabályrendszerének bemutatása
- Az online függőség jellemzőinek ismerete
- A személyes adatok védelme
- A mobileszközök alkalmazásának előnyei és veszélyei

FOGALMAK

internetes zaklatás, internetfüggőség, játékfüggőség, álhír, blokkolás, kizárás, jelentés, bizalmas információk, jelszó, személyes adat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Érvelés egy információ hitelességével kapcsolatban
- Példák gyűjtése az internetes zaklatások néhány megjelenési formájáról
- Szituációs játék eljátszása az internetes támadások, zaklatások esetén történő segítségkérés néhány formájáról
- Tanácsok megfogalmazása, napirend készítése a túlzott digitáliseszköz-használat ellensúlyozására, kiküszöbölésére
- Olyan érzékeny, személyes adatok megnevezése, melyeket fokozottan óvni szükséges a digitális kommunikáció során

TÉMAKÖR: A robotika és a kódolás alapjai
JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- elmélyülten dolgozik digitális környezetben, önellenőrzést végez;
- kiválasztja az általa ismert informatikai eszközök és alkalmazások közül azokat, melyek az adott probléma megoldásához szükségesek;
- eredményétől függően módosítja a problémamegoldás folyamatában az adott, egyszerű tevékenységsorokat;
- alkalmaz néhány megadott algoritmust tevékenység, játék során, és néhány egyszerű esetben módosítja azokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- értelmezi a problémát, a megoldási lehetőségeket eljátssza, megfogalmazza, egyszerű eszközök segítségével megvalósítja;
- felismer, eljátszik, végrehajt néhány hétköznapi tevékenysége során tapasztalt, elemi lépésekből álló, adott sorrendben végrehajtandó cselekvést;
- egy adott, mindennapi életből vett algoritmust elemi lépésekre bont, értelmezi a lépések sorrendjét, megfogalmazza az algoritmus várható kimenetelét;
- feladat, probléma megoldásához többféle algoritmust próbál ki;
- a valódi vagy szimulált programozható eszköz mozgását értékeli, hiba esetén módosítja a kódsorozatot a kívánt eredmény eléréséig. Tapasztalatait megfogalmazza, megvitatja társaival;
- adott feltételeknek megfelelő kódsorozatot tervez és hajtat végre, történeteket, meserészleteket jelenít meg padlórobottal vagy más eszközzel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- Egyszerű, hétköznapi algoritmusok felismerése, tevékenység útján történő megvalósítása
- Algoritmusok összehasonlítása, elemzése
- Algoritmus lépésekre bontása
- Algoritmus kiválasztása
- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- Egyszerű algoritmusok kódolása pl. padlórobottal
- Adott problémához algoritmus választása
- A robotok szerepének bemutatása
- Kódolás tevékenységgel
- Kódolás grafikus felületen
- Néhány elemi lépésből álló algoritmus tudatos alkalmazása, módosítása

FOGALMAK

robot, elemi lépések, sorrend, eseménysor, program, programozás, kód, kódolás, végrehajtás, módosítás, utasítás, elágazás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Néhány olyan algoritmus eljátszása, kirakása, melyet mindennapi tevékenységeink során alkalmazunk
- Adott utasításoknak megfelelő mozgás (lépegetés) egy kijelölt területen, robotpályán

- Algofejtörők megoldása modell segítségével
- A robot adott feltételek alapján végzendő mozgásának megtervezése, kirakása jelekkel, a mozgások lelépegetése
- Útvonalak tervezése, kódolása adott feltételek alapján
- Egyszerű mozgások kódolása padlórobottal
- A robot mozgásának elemzése
- Az adott kódsor módosítása újabb feltételek alapján
- Történetek mesélése a robot mozgásával kapcsolatban
- Önálló történetek kódolása robot segítségével

DIGITÁLIS KULTÚRA 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.29 DIGITÁLIS KULTÚRA

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent oktatási rendszerünk számára. Ahhoz ugyanis, hogy tanulóink sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a tanulók digitális kultúrájuk sokoldalú fejlesztését igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani hátteret a digitális kultúra tantárgy biztosítja.
A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:
A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.
A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.
A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analizáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodását.
A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatait a Nat négy témakör köré szervezi, amelyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz.
Az *informatikai eszközök használata* önálló tartalmi elemként nem jelenik meg. Ezt a témakört a többi témakör oktatásában dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A tanulók mindennapi életük során sokféle digitális eszközzel és e-megoldással találkoznak. A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a tanulók különböző informális tanulási utakon összegyűjtött ismereteire, azt rendszereznünk, kiegészítenünk kell. Az informatikai eszközök megismerése felhasználói szemléletű: hogyan

kell üzembe helyezni, hogyan kell a különböző funkciókat beállítani, hogyan kell a működési hibákat elhárítani. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett elképzelést.

A *digitális írástudás* közvetlen gyakorlati hasznát a tanulók az iskolai élet egyéb területein, más tantárgyak esetében is megtapasztalják. Az informatikatanár rendelkezik megfelelő szakmódszertani képzettséggel, ezért a digitális írástudás alapjait neki kell átadnia, míg a többi tantárgy az ismeretek alkalmazásának és felhasználásának nélkülözhetetlen terepe.

A tanuló a digitális írástudás fejlesztése során a megfelelő szintű és biztonságos eszközhasználat gyakorlásával problémaorientált feladatmegoldásokat sajátít el, lehetőség szerint minél több célprogram megismerésével. A szövegszerkesztési, a bemutatókészítési, a rajzolási, a képfeldolgozási és a multimédia ismereteknél a gyakorlati felhasználás, a dokumentumkészítés lényegesebb, mint egy szoftver részletes funkcionalitásának ismerete. A megfelelő szemlélet kialakítása lehetővé teszi, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, céljaira felhasználjon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulásának. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban fontos célkitűzés, hogy a hétköznapi életből vett feladatok mellett a többi tantárgy tanulása során felbukkanó problémák is előkerüljenek. A tanulók ismerkedjenek meg az információszerzés, tárolás, értékelés és kreatív felhasználás folyamatával. Tanuljanak meg ismereteket szerezni különböző digitális technológiák segítségével a más tantárgyak tanulása során felmerülő témakörökben. Kollaboratív tevékenységgel használják fel a megszerzett ismereteket például kiselőadások, tanulmányok, projektek során. A *problémamegoldás* a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása, majd a megfelelő lépések tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap a problémamegoldás témaköre.

Az algoritmizálás, programozás ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. Ez az alapfokú képzés második nevelési-oktatási szakaszában blokkprogramozással valósul meg, ami játékos, de az algoritmikus gondolkodást jól fejlesztő eszközt biztosít. A blokkprogramozás az iskola lehetőségeitől függően sokféle módon megvalósítható: használhatunk robotot, készíthetünk mobilalkalmazásokat, alkalmazhatunk mikrokontrollert, vagy futtathatunk valamilyen asztali, kifejezetten a blokkprogramozáshoz készült fejlesztői környezetet. A programozási feladatok kezdetben mindig olyanok legyenek, melyeket a tanulók informatikai eszköz nélkül is el tudnak játszani, hogy legyen személyes élményük a megoldandó feladattal kapcsolatosan.

Az *információs technológiákat* nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételéhez használjuk, azok ma már az állampolgári kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe – beleértve ebbe a tanulók saját mobileszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

5–6. ÉVFOLYAM

Míg a digitális kultúra fejlesztése a 3–4. évfolyamon a tevékenykedtetés módszerével, gyakran digitális eszközök közvetlen használata nélkül történik, addig az 5–6. évfolyamon a tanulók már rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát.
A tanulóktól már más tantárgyaknál is elvárás a digitális írástudás alapszintű ismerete, így a digitális kultúra tantárgy keretében a megfelelő szakmai-módszertani alapozásra, a tipográfiai ismeretekre, a diakockák megfelelő elrendezésére, a képek és ábrák célszerű beillesztésére kerül a hangsúly. Az ismeretek alkalmazása, mélyítése gyakran más tantárgyak keretében történik, ezért nélkülözhetetlen a tantárgyi koncentráció, a projektmunkák megvalósítása, a feladatok teammunkában történő megoldása.
A problémamegoldás során a felső tagozatra áttérve az alsó tagozaton már megismert blokkprogramozást folytatjuk tovább, az életkornak megfelelő, az iskolában rendelkezésre álló eszközökkel. A vezérlőszerkezetek megismerése után azok tudatos választását, kezelésének jártasságát kell kialakítani. A hangsúlyt azonban nem a mélyebb összefüggésekre (pl. programozási tételekre) kell helyeznünk, hanem a problémák játékos, de átgondolt, kreatív megközelítésére, algoritmikus megoldására, többféle lehetőség végig gondolására.

Az 5–6. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Algoritmizálás és blokkprogramozás	14
Online kommunikáció	5
Robotika	11
Szövegszerkesztés	12
Bemutatókészítés	8
Multimédiás elemek készítése	8
Az információs társadalom, e-Világ	6
A digitális eszközök használata	4
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja
- Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása
- Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- A programozás építőkockái
- Számok és szöveges adatok
- A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái
- Animáció, grafika programozása
- A program megtervezése, kódolása
- Tesztelés, elemzés

FOGALMAK

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- Az algoritmizálás nem számítógépes megvalósítása, az algoritmus eljátszása, személyes élmények szerzése
- Vezérlőszerkezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása
- Változók használatát igénylő folyamatok programozása, és a kimeneti eredmények elemzése szélsőséges bemeneti értékek esetén
- Projektmunkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával
- Jól részekre bontható projektfeladat megoldása páros vagy csoportmunkában
- Mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, elemzése
- Objektum tulajdonságának és viselkedésének beállítását igénylő feladat megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Online kommunikáció
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás
- Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
- Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök
- Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával
- Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében
- Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban
- Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Robotika
JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- Algoritmus készítése lépésekre bontással
- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével
- Robotvezérlési alapfogalmak

– Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással
– Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

– Alapszolgáltatásokat nyújtó program előállítása blokkprogramozás segítségével
– Blokkprogramozás használatával az események és azok kezelésének megismerése egyszerű játékok készítése kapcsán
– Robotok vezérlése blokkprogramozással
– Geometrikus ábrák útján mozgó robot programozása
– A környezeti akadályokra reagáló robot programozása

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

– egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
– a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
– ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
– etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Szövegszerkesztési alapelvek
– Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása
– Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése
– A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése
– Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése
– Nyelvi funkciók kritikus használata, helyesírás-ellenőrzés, elválasztás
– Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, helyesírás-ellenőrző, elválasztás, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

– Nyomtatott dokumentumokban alkalmazott betű- és bekezdésformátumok elemzése
– Egyszerű hétköznapi szöveges dokumentumok elkészítése, például: feliratok, tájékoztató táblák, napirend, menü

– Képeket, ábrákat, különböző karakter- és bekezdésformázással készült szövegeket, szimbólumokat tartalmazó dokumentumok készítése, például termékismertetők, címkék
– Részletes feladatleírás alapján dokumentumok önálló szerkesztése
– Az iskolai élethez, hétköznapi problémához, adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó szöveges dokumentum készítése projektmunka keretében, például fogalmazás készítése vagy egy földrajzi terület bemutatása

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
– ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
– etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
– a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása
– Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése
– Bemutatószerkesztési alapelvek
– A bemutató objektumaira animációk beállítása
– Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
– Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

– Minta alapján bemutató létrehozása, paramétereinek beállítása
– Feladatleírás alapján prezentáció szerkesztése
– Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)
– Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával, az információforrások etikus használatával

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
– digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
- Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang és video digitális rögzítése
- Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk
- Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép, hang, video digitális rögzítése; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kép, hang és video önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában
- A tárolt multimédiás elemek megosztása társakkal, feldolgozása páros és kiscsoportos munkaformában
- A saját eszközzel készített képből, videóból képrészlet kivágása prezentációhoz való felhasználás céljából
- Képkorrekció végrehajtása saját készítésű digitális képeken, ami a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges
- Bittérképes rajzolóprogrammal ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában
- Bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban vektorgrafikus rajzeszközökkel ábrakészítés más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;
- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az információ szerepe a modern társadalomban
- Információkeresési technikák, stratégiák
- Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák

– Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

– Elektronikus levél írása hivatalos, iskolai, családi és baráti címzettnek
– Nyilvános és baráti fórumba hozzászólás, posztolás, mások hozzászólásának értékelése
– A családi és iskolai kapcsolatokban az elektronikus kommunikációs szabályok értékelése
– Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata
– Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról
– Érdeklődési körnek, tanulmányoknak megfelelően információk keresése valamelyik keresőmotorban, és a találatok hatékony szűrése

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

– célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
– önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
– önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
– használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

– önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
– az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
– értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
– Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
– Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
– Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
– Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
– Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése
– Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A digitális eszközök feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban
- Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül
- Projektfeladathoz kacsolódóan használandó perifériák lehetőségeinek megismerése, használata

7–8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik az 5–6. évfolyam tananyagához, annak spirális-teraszos logikát követő mélyítése, bővítése.

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. Új elemként jelenik meg az adatok táblázatos elrendezése, vektorgrafikus ábrák beillesztése, valamint kitekintés a webes dokumentumok világába. A digitális írástudás alapjainak elsajátítását a 8. évfolyam végére lényegében lezárjuk.

A problémamegoldás fejlesztésében új témakörként jelenik meg a táblázatkezelés, amely alapszinten ugyan, de kerek egészet alkot. Az algoritmizálás, programozás témakörében a tanulók már csoportmunkában önállóan fejlesztenek blokkalapú programokat, megismerkednek az 5–6. osztályban tanulttól eltérő platformmal is. A 8. osztály végére a blokkprogramozás mint algoritmizálási, kódolási eszköz lezárásra kerül.

A 7–8. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Algoritmizálás és blokkprogramozás	15
Online kommunikáció	4
Robotika	8
Szövegszerkesztés	8
Bemutatókészítés	6
Multimédiás elemek készítése	6
Táblázatkezelés	12
Az információs társadalom, e-Világ	5
A digitális eszközök használata	4
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás
JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- értelmezi az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatát;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- vizsgálni tudja a szabályozó eszközök hatásait a tantárgyi alkalmazásokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata
- Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója
- A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései
- A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja
- Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata
- Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- Példák típusalgoritmus használatára
- A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok
- Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása
- A program megtervezése, kódolása
- Animáció, grafika programozása
- Mozgások vezérlése
- Tesztelés, elemzés
- Az objektumorientált gondolkozás megalapozása
- Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata

FOGALMAK

algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkozás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Életkornak és érdeklődési körnek megfelelő hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- Hétköznapi algoritmusok leírása egy lehetséges algoritmusleíró eszközzel
- Vezérlőszerkezetek tudatos választását igénylő blokkprogramozási feladatok megoldása
- Típusalgoritmusok – összegzés, másolás, eldöntés, maximumkiválasztás – használatát igénylő programozási feladatok megoldása
- Projektmunkában egyszerű részekre bontott feladat elkészítése a részfeladatok megoldásával és összeállításával
- Egyszerű algoritmussal megadható mozgások vezérlése valós és szimulált környezetben, az eredmények tesztelése, vizsgálata a lehetséges paraméterek függvényében
- Adatok kezelését, változók használatát igénylő folyamatok programozása
- Új objektum létrehozását igénylő feladatok megoldása blokkprogramozási környezetben

TÉMAKÖR: Online kommunikáció
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás
- Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
- Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök
- Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Elektronikus levél írása, üzenetküldő és csevegőprogram használata az elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával
- Etikus és hatékony online kommunikáció az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó csoportmunka érdekében
- Az adatok védelmét biztosító lehetőségek használata az online kommunikációs alkalmazásokban
- Személyes adatok, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok tárolása és megosztása a családi és az iskolai környezet elektronikus szolgáltatásai, felhőszolgáltatások segítségével

TÉMAKÖR: Robotika
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- Szenzorok funkciói, paraméterei, használata
- Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással
- Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten
- Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A környezeti tárgyakra, akadályokra reagáló robot programozása
- Akadálypályát teljesíteni képes robot programozása
- A robot szenzorokkal gyűjtött adatainak rögzítése, feldolgozása egy akadálypályán; a viselkedés módosítása a gyűjtött adatoknak megfelelően

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
- a szöveges dokumentumokat többféle elrendezésben jeleníti meg papíron, tisztában van a nyomtatás környezetre gyakorolt hatásaival;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása
- Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése
- Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb
- Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása
- Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- Mentés különböző formátumokba
- Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kész minta alapján szöveges dokumentumok önálló létrehozása, például iratminták, adatlap készítése
- Adott tanórai vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó problémához, az iskolai élethez, hétköznapi problémához szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentum készítése önállóan vagy projektmunka keretében, például tanulmány egy adott történelmi korról

- Adott dokumentum tartalmának megfelelő szerkezet kialakítása, például levélpapír készítése és sablonként történő mentése, élőfej és élőláb kialakítása és formázása, vízjel szerepeltetése egy kép beszúrásával
- Az elkészített dokumentum környezetbarát nyomtatásának megbeszélése, mentése és megnyitása PDF formátumban
- Szöveges dokumentum megosztása online tárhelyen

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása
- Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése
- Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés
- Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban
- Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
- Prezentáció készítése kiselőadáshoz (a digitális kultúrához, más tantárgyakhoz, az iskolai élethez, hétköznapi problémához kapcsolódó feladat)
- Bemutató készítése projektmunkában végzett tevékenység összegzéséhez, bemutatásához, a megfelelő szerkezet kialakításával az információforrások etikus használatával
- Tájékoztató vagy reklámcélú, automatikusan ismétlődő, animált bemutató készítése
- Rövid rajzfilm készítése prezentációkészítő alkalmazással
- Elkészített prezentáció megjelenítése többféle elrendezésben, mentése különböző formátumokba

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

– digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
– digitális képeken képkorrekciót hajt végre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
– bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Kép, hang és video digitális rögzítése (képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés) és javítása
– Multimédia alapelemek: fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása előadásokhoz és bemutatókhoz
– Raszter- és vektorgrafikai ábra összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
– Feladatleírás, illetve minta alapján vektorgrafikus ábra készítése. Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek

FOGALMAK

képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés, fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása, rasztergrafika, vektorgrafika, görbék, csomópontok, csomópontműveletek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

– A mindennapi, az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó kép, hang és video rögzítése szkennerrel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal
– Rögzített, illetve rendelkezésre álló multimédia-alapelemek: fotó, hang, video szerkesztése és felhasználása előadásokhoz, bemutatókhoz
– Feladatleírás, illetve minta alapján raszter- és vektorgrafikai ábra készítése, szerkesztése, módosítása különböző dokumentumokba, előadásokhoz és bemutatókhoz
– Ábrakészítés során egyszerű transzformációs műveletek, igazítások, csoportműveletek használata
– Olyan grafikai feladatok megoldása, amelyek algoritmikus módszereket igényelnek: másolás, klónozás, tükrözés, geometriai transzformációk

TÉMAKÖR: Táblázatkezelés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
– az adatokat táblázatos formába rendezi és formázza;
– problémákat old meg táblázatkezelő program segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
– cellahivatkozásokat, matematikai tudásának megfelelő képleteket, egyszerű statisztikai függvényeket használ táblázatkezelő programban;
– az adatok szemléltetéséhez diagramot készít;
– tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei

- Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása
- Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben
- Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek
- Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Függvények használata, paraméterezés
- Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével
- Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok

FOGALMAK

táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése, függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mérési eredmények, nyomtatott és online adathalmazok, táblázatok elemzése
- Az iskolai élethez és más tantárgyakhoz kapcsolódó, valamint közérdekű adatok gyűjtése különböző forrásokból
- Összegyűjtött adatok táblázatos elrendezése táblázatkezelő alkalmazással
- A problémának megfelelő adattípusok, adatformátumok, képletek, függvények alkalmazása egy táblázatkezelő programban
- Az osztály, évfolyam vagy az iskola adatainak statisztikai elemzése
- Egy-egy adatsorból többféle diagram készítése, az adatok megtévesztő ábrázolásának felismerése
- Más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben az adatok feldolgozása táblázatkezelő program segítségével

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- online gyakorolja az állampolgári jogokat és kötelességeket;
- ismeri az információkeresés technikáját, stratégiáját és több keresési szempont egyidejű érvényesítésének lehetőségét;
- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése

- Az információ szerepe a modern társadalomban
- Információkeresési technikák, stratégiák, többszempontú keresés
- A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai
- Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai

FOGALMAK

e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az információs társadalom múltjában kijelölt szakasz (például ókori számolási módszerek vagy elektromechanikus gépek) projektmódszerrel történő feldolgozása
- Az állampolgári jogok és kötelességek online gyakorlása, például bejelentkezés egészségügyi vizsgálatra vagy veszélyeshulladék-lerakási címek keresése
- Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló, biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata
- Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról
- Az adatok és az online identitás védelmét biztosító lehetőségeket alkalmazása, például a közösségi oldalakon elérhető személyes adatok keresése, korlátozása és törlése
- Többszempontú, hatékony információkeresési feladatok megoldása más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tapasztalatokkal rendelkezik az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobileszközökre fejlesztett alkalmazások használatában;
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol;
- tapasztalatokkal rendelkezik a digitális jelek minőségével, kódolásával, tömörítésével, továbbításával kapcsolatos problémák kezeléséről;
- ismeri a térinformatika és a 3D megjelenítés lehetőségeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
- Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
- Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
- Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei

- Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése
- Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
- Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkezelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Digitális eszközök és perifériáinak feladatot segítő felhasználása projektfeladatokban
- Bemutatóhoz, projektfeladathoz tartozó állományok rendezett tárolása a lokális gépen, azok megosztása a társakkal a felhőszolgáltatáson keresztül
- Adatok tömörített tárolása, továbbítása a hálózaton keresztül az együttműködés érdekében
- Történelmi, földrajzi témák feldolgozásához térinformatikai, térképalkalmazások felhasználása
- A 3D megjelenítés lehetőségeinek felhasználása tantárgyi feladatokban
- Közös munka esetén a digitális erőforrásokhoz tartozó hozzáférési és jogosultsági szintek megismerése

ÉNEK-ZENE 1-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.30 ÉNEK-ZENE

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömével, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

A zenei nevelés Magyarországon a Kodály Zoltán által megalkotott filozófiát követve, tevékenység központú módszer alapján valósul meg. A magyar zenekultúra évszázados hagyománya, hatalmas magyar dallamkincse, bőséges tartalmat kínál a zenei oktatás minden szintjéhez. Zenei anyanyelvünk, általános műveltségünk megalapozásának és nemzeti azonosságtudatunknak fontos tényezője.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A tanuló megismeri a zene mindennapi funkcióját, és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is.

Az első négy évfolyamon az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció, éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapok számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés alapozza meg. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.

– Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
– A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorlópéldái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

– A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
– Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A mozgás és a zenei élmény kapcsolata lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.
– Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
– Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.

– A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
– A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű szöveges memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges feladat. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kisegítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha eszköztáruk felhasználása segít a gyerekeknek átérezni a zenei jelenségeket.

Zenehallgatás

– A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
– A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
– Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stíluskorszakok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata.
– Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
– Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei

érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.

– Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

– Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
– Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
– Megfelelő terem a kórusmunkához
– Ötvonalas tábla
– Mágneses tábla
– Ritmushangszerek
– Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
– Számítógép internetkapcsolattal
– Hangtár, hozzáférhető hanganyag

1–4. évfolyam

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók minél több sikerélményhez juttatása, mely játékos módszerekkel érhető el.

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül öt kiemelten fontos:

az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait);

nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);

állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát);

az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia tovább fejlődik);

testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia).

Fejlesztési célok:

Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)

Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömének és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A

helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.

Dalkincsbővítés

A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.

Zenei ismeretszerzés

A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.
A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

1–2. ÉVFOLYAM

Az alapozás időszakát az első félévben sok játék és önfeledt éneklés jellemezze, mely megelőzi az ismeretek tanítását. A zenei elemek tudatosítása a második félévben kezdődik. Tanulják meg a gyermekjáték-dalokat és játsszanak a tanteremben, az udvaron, a folyosón – ahol csak hely és alkalom adódik rá. Alapvető fontosságú az egyenletes lüktetés érzetének kialakítása, és folyamatos gondozása. Ugyancsak folyamatos feladat az osztály hangzásának fejlesztése, egységessé tétele, és a tiszta intonáció kialakítása. A zenei írás-olvasás elsajátíttatása fokozatosan és folyamatosan történjen. A tanulók a megismert zeneműveket, átélt élményeiket szavakkal, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezzék ki.
A magyar zenepedagógiai hagyományoknak megfelelően a fejlesztés alapja a pedagógus és a tanulók közös alkotó munkája.

Az 1–2. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Zeneművek/Énekes anyag	75
Zeneművek/Zenehallgatás	27
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	14
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	14
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	14

Összes óraszám:	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zeneművek/Énekes anyag**	**Órakeret 75 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dalkincs bővítése gyermekdalok, gyermekjátékdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása: helyes testtartás, helyes légzés, életkornak megfelelő hangerő, helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás. Az éneklés örömének felkeltése. Dalkezdés megadott hangról c'–d" hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel). Magyar gyermekdalok és népdalok hallás utáni megtanulása és éneklése A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció, szolmizációs kézjelről való éneklés. Az előadói készség fejlesztése tevékenységeken keresztül A befogadói készség fejlesztése hallás utáni daltanítás kapcsán A gyermeki világ felfedezése a tanult dalokban Évfolyamonként legalább 35 magyar gyermekdal és népdal hallás utáni ismerete A tanult dalokhoz kapcsolódó játékok elsajátítása *Egyenes testtartás, helyes légzés, artikuláció*	*Magyar nyelv és irodalom:* Szókincsbővítés *Matematika:* számfogalom erősítése. *Erkölcstan:* szabálytudat erősítése. *Dráma és tánc:* népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata. *Testnevelés:* Légzőgyakorlat, egyenletes járások

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdal, gyermekjátékdal, körjáték, néptánc, hangszerkíséret, szolmizáció, kézjel

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zeneművek/Zenehallgatás	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az énekes anyaghoz kapcsolódó és az életkornak megfelelő, különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása; Cselekményes zenékben az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése; Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben; A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval; Befogadói készség: ráhangolódás a hallgatott zeneművekre; Emberi hangfajták (gyermek, női, férfihang) megfigyelése a tanult zenei anyagban; A hangszerek hangszínének megfigyelése a tanult zenei anyagban; A szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar megkülönböztetése és megnevezése a tanult zenei anyagban.	*Magyar nyelv és irodalom:* zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok. *Dráma és tánc:* cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekhang, gyermekkar, vegyeskar, zongoramű, kíséret, népdalfeldolgozás, zenekar, duó

Ajánlott zenehallgatási anyag:

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*. Ezt szolgálja a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a zenékhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Első osztály

Kodály Zoltán: Gergely-járás, részlet a gyermekkarból; Nyulacska – gyermekkar; Katalinka – gyermekkar; Bartók Béla: Gyermekeknek I./3. Szegény legény; I./12. Lánc, lánc, eszterlánc; Bartók Béla: Mikrokozmosz – részletek; 44 hegedűduó – I. füzet – Párnástánc (Elvesztettem zsebkendőmet); Bárdos Lajos: Karácsonyi bölcsődal – vegyeskar; Adriano Banchieri: Állatok

rögtönzött ellenpontja; Leopold Mozart: Gyermekszimfónia – részlet; W.A. Mozart: Esz-dúr kürtverseny III. tétel – részlet; Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Csajkovszkij: Diótörő - Játék katonák indulója; Szőnyi Erzsébet: 21 énekes játék – Sípkészítő (Szólj síp); Névcsúfolók- „Ádám kutya ül a hátán"

Zeneművek / Zenehallgatás / Második osztály

Erkel Ferenc: Himnusz; Kodály: Méz, méz, méz – gyermekkar; Hajnövesztő – gyermekkar; Csillagoknak teremtője – duett; Nagyszalontai köszöntő – gyermekkar; Bartók Béla: Cipósütés – gyermekkar; Gyermekeknek I./1. Játszó gyermekek (Süssünk, süssünk valamit); I./4. Párnatánc (Elvesztettem zsebkendőmet); I./6. Balkéztanulmány (Hej, tulipán); I./7. Játékdal (Keresd meg a tűt); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./23. Táncdal (Hopp, Juliska); II./27. Tréfa (A gúnárom elveszett); Bartók Béla: Mikrokozmosz – Mese a kis légyről; Antonio Scandelli: A tyúk; A. Vivaldi: Négy évszak – Tél II. tétel; W.A. Mozart: Német táncok – Utazás szánon;Saint-Saëns: Az állatok farsangja – részletek; Rimszkij–Korszakov: Dongó; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Kiscsibék tánca a tojáshéjban; Állatos dalok; Betlehemes /A kis Jézus aranyalma

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Kisgyermekkori zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytesti mozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ritmikai készség fejlesztése: Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel). Negyed, nyolcadpár, negyed szünet, félérték. Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. Ritmus osztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. Alkotói készség: Rögtönzés dallammal, ritmussal, ritmussorok alkotása változatos hangszínek használatával, testhangszer és különböző hangkeltő eszközök és ritmushangszerek segítségével. Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása	*Magyar nyelv és irodalom*: íráskészség fejlesztése. *Technika:* Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők

Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által). 2/4, 4/4 ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel. Ismétlődés a zenében, ritmusosztinátó. Gyors-lassú érzékeltetése.	stb.) és hangkeltő eszközök készítése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérő, ritmus, szünet, ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel, ütemmutató, ritmushangszer, rögtönzés, ötvonalas rendszer, vonal-vonalköz, pótvonal, kezdőhang – záróhang, gyors- lassú, osztinátó, ritmuskánon

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hallás utáni daltanulás a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján Ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. A hangok egymásutániságának, különböző hangszínek, ellentétes dinamikai szintek érzékelése, felismerése az ót körülvevő világban, tanult dalokban, zeneművekben. Különbségek érzékelése a hangerő, hangszín, hangmagasság fogalmai között; Rövid dallamsorok rögtönzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A hangerő, hangszín, hangmagasság változásainak megfigyelése és megnevezése a környező világ hangjaiban, tanult dalokban, zeneművekben; Magas és mély hangok megfigyelése a tanult dalokban; Hangszínek és ellentétes dinamikai szintek gyakorlása hangutánzással, felelgetős játékokkal; Belső hallás fejlesztése dallambújtatással; A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése; Kánon éneklése, gyakorlása egyszerű formában; Alkotói készség: Rövid dallamsorok rögtönzése pl. saját névre;		

A testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata egy szó vagy érzelem kifejezésére; A pentaton hangkészlet hangjainak ismerete kiegészülve az alsó „lá”-val; A pentaton hangkészlet kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése; A kánon éneklésmódjának elsajátítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halk - hangos, hangmagasság, hangszín, hangerő, dallam, dallamsor, kánon

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei ismeretek/Zenei, írás, olvasás**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető zenei jelenségek megfigyelése (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában; Hallás után tanult dalok azonosítása kottaképről Annak érzékelése, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A hallás után tanult dalok kottából való azonosításának előkészítése különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.); A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon; A kottakép alapvető funkcionális elemeinek felismerése: ütemmutató, hangjegy, szünet, vonal – vonalköz, pótvonal, ütemvonal, kezdőhang-záróhang stb.; A figyelem, az összpontosítás fejlesztése egyszerű zenei írás – olvasási feladatok segítségével; A finommotorikus mozgások gyakorlása egyszerű zenei írás feladatok segítségével; Negyed, nyolcadpár, fél értékű kotta, a negyed és fél értékű szünet grafikai képe és írása Ütemvonal és záróvonal grafikai képe és írása;	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek és jelrendszerek ismerete. Íráskészség fejlesztése *Vizuális kultúra:* jelek, jelzések értelmezése. *Testnevelés és sport:* mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig.

A lá - szó - mi - ré-dó- alsó lá szolmizációs hangok leírása fokozatos bevezetéssel, különböző hangmagasságokban.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, négyes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz, hangjegy, hangszár

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Emlékezetből énekel legalább 20 gyermekdalt. Jó testtartással, helyes légzéssel, megfelelő tempóban, artikulálva énekel c' – d" hangterjedelemben. Elsajátítja a jól intonált, kifejező éneklés alapjait. Alkotóként vesz részt gyermekjátékdalok előadásában. A gyermek a dalokban felfedezi önmagát, s így azonosulni tud velük. Aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein. A hallgatott zenét adott szempontok alapján megfigyeli, és ezekről tanári kérdések segítségével szóban beszámol. A zenei aktivitáson keresztül megtapasztalja a zenei befogadás örömét Felismeri a zongora hangját, felismeri és megkülönbözteti a gyermekkar és a vegyeskar hangzását. Meg tudja különböztetni a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól. Képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik. Képes az érzelmi azonosulásra. Egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni. Képes megérteni az zenék üzenetét. Érzékeli és hangoztatja az egyenletes mérőt a tanult dalokban, zenei szemelvényekben. Érzékeli az ütemhangsúlyt. Tapsolja a dalok, mondókák ritmusát. Felismeri és hangoztatja a negyed, nyolcadpár, fél értékű ritmusokat, a negyed és a fél értékű szünetet, tájékozódik a 2/4-es ütemben, felismeri és használja az ütemvonalat, záróvonalat, az ismétlőjelet. Mondókákat alkot, ritmusokat rögtönöz. Megismeri, énekeli és alkalmazza a pentaton hangkészlet hangjait. A dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekeli, kézjelekkel mutatja.

	A fenti hangkészletben különböző gyakorlási formákban használja, belső hallása fejlődik. Megtapasztalja a relatív szolmizáció lényegét. A tanult dalok, zenei részletek éneklésekor tudja változtatni hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően. Különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket hallás után megfigyel és reprodukál. Tanári segítséggel képes leírni egyszerű ritmusokat a tanult értékekkel. Tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal. Képes egyszerű kottában tájékozódni.

3-4. évfolyam

A harmadik és negyedik évfolyamokon fő feladat az előzőekben megszerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése, mélyítése elsősorban élményszerű és játékos módon.
A tanulók e nevelési – oktatási szakasz végére a dalokat tisztán, stílusosan, magabiztosan, örömmel énekelik.
A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, felismerik kottaképről, és tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a ritmikai, dallami, és hallási készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják (ritmusvaráció, osztinátó). A különböző karaktereket a tanult dalokban, zeneművekben megfigyelik, majd testhangszerekkel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás) és saját készítésű hangzó eszközökkel reprodukálják.
A tanulók a hangszerekkel lehetőség szerint többféle formában is találkoznak, elsősorban a hallgatott zenékben figyelik meg, de élőben is találkoznak velük zenei előadásokon, koncerteken. A maguk által készített hangkeltő eszközöket pedig improvizációs, játékos feladatokban használják.
A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen magasabb szintre jut előadói, zenei befogadói és alkotói készségük.
A zenehallgatáskor átélt élményeiket szóval, rajzzal, tánccal és szabad mozgás improvizációval fejezik ki. A hallgatott zenékben felismerik a tanult zenei elemeket, karaktereket.

Megvalósítandó cél továbbá, hogy a tanár változatos motivációs technikákkal segítséget nyújtson a tanulónak abban, hogy a zeneműveken keresztül rátaláljon önmagára.

A 3–4. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Zeneművek/Énekes anyag	75
Zeneművek/Zenehallgatás	27
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	14
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	14
Zenei ismeretek/Zenei írás, olvasás	14
Összes óraszám:	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zeneművek/ Énekes anyag**	**Órakeret 75 óra**
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással. A többszólamú éneklés fejlesztése. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószerv megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e"). A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Magyar népdalok hallás utáni megtanulása; A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával, mint egyenes testtartás, helyes légzés és artikuláció; A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, táncházi zenében és feldolgozott formában, melyek példája nyomán törekszik az autentikus előadásra; Az interpretáció élménnyé mélyítése a dalokhoz kapcsolódó játékok, táncok, dramatizált előadások és élő hangszerkíséretek segítségével; Az éneklés hangterjedelmének bővítése az oktávon túlra; Előadói készség: az éneklés örömének megtalálása előadóként; a tevékenységközpontúság elősegítése; Befogadói készség: új dalok megismerésével felfedezni a dalok megismerésének örömét; új dalok tanulásakor felfedezni a dalok megismerésének örömét; a képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben; Alkotói készség: aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozásának segítése ; Évfolyamonként legalább 40 gyermekjátékdal, népdal megismerése – ezt írtuk közös megegyezéssel; A dalokhoz kapcsolódó játékok, a jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok megismerése; A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése; A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. *Dráma és tánc:* népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása. *Vizuális kultúra:* a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete. *Testnevelés és sport:* mozgás, helyes légzés, testtartás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	tempo giusto, magyar népszokások, jeles napok, táncház

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zeneművek – Zenehallgatás	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A hangszerek hangszínének megfigyeltetése a tanult zenei anyagban; Különböző stílusú, korú és műfajú zenék hallgatása gyermekvilág és mesék témájában; Az egyes szereplők zenei ábrázolásának megfigyelése a cselekményes zenében; Hangutánzások, hangszínek, ellentétek megfigyelése a hallgatott zenékben; A zene keltette érzések kifejezése szóval, rajzzal, tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval; Zenei befogadói készség: a hallgatott zenék folyamatainak követése: hasonlóságok, különbözőségek, variációk megfigyelése a tanuló képzeletének aktív részvétele a zeneművek befogadásában; egy-egy zenemű befogadásának segítése motivációs zenei játékokkal; a zenei befogadás mikéntjének megtapasztalása a zenei aktivitáson keresztül; Zenei befogadói készség fejlődése; Alkotói készség: aktív részvétel az alkotói folyamatokban; a megélt élmények feldolgozása; a zeneművek eljátszása dramatizált előadással; A gyermekkar, vegyeskar, szólóhangszer és a zenekar hangzásának azonosítása; A zeneművekhez tartozó mesék, zenei programok megismerése; A zenei kifejezés művészi megvalósítása változatainak megismerése; Ismeretek szerzése hiteles előadóktól a dalok stílusos előadásához.	*Magyar nyelv és irodalom*: memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül. *Erkölcstan:* zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben. *Dráma és tánc:* tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás. *Vizuális kultúra:* zenei tartalmak vizuális megjelenítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Himnusz; visszatérés a zenében, vagy ABA forma; duett; szólóének (dal)

	Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték balett.

Ajánlott zenehallgatási anyag:

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A zeneművek élményszerű bemutatását előzze meg az egyik legfontosabb pedagógiai eszköz, a *motiváció*, melyhez hozzátartozik a lehetőség szerinti koncertlátogatás, a Lényeges a zenei anyagok minél élményszerűbb, a zenékhez, dalokhoz kapcsolódó táncok, játékok megtanulása és a zenei előadások, zenés filmek videó felvételről történő megtekintése.

Zeneművek / Zenehallgatás / Harmadik osztály
Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – Volt nekem egy kecském; Túrót eszik a cigány – gyermekkar, részlet (Csipkefa bimbója), Pünkösdölő – gyermekkar, részlet (Elhozta az Isten);
Háry János – A császári udvar bevonulása; Napóleon csatája; Sej, Nagyabonyban; Székely fonó: Kitrákotty mese
Bartók Béla: Gyermekeknek I./5. Játék (Cickom, cickom); I./17. Körtánc (Kis kece lányom); II./ 29. Ötfokú dallam (Anyám, édesanyám)Bartók Béla: Mikrokozmosz – II./95. A kertemben uborka; 44 hegedűduó – II. füzet- Szúnyogtánc (Megfogtam egy szúnyogot); III. füzet Párosító (Ugyan édes komámasszony)
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa – Itt ül egy kis kosárba'; Ugyan, édes komámasszony; Elszaladt a kemence; Egy boszorka van, Szegény Bodri! - gyermekkar (Fáj a kutyámnak a lába)
Josquin: A tücsök
Leopold Mozart: Gyermekszimfónia - részlet
Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ
Csajkovszkij: Diótörő- Kínai tánc, Orosz tánc
Johann Strauss: Tik-Tak polka
Ránki György: Pomádé király új ruhája I. szvit III. tétel; *„Munkában a szemfényvesztők, készül a csodaruha"*
Leonard Bernstein: Divertimento – pulyka tánc
Szokolay Sándor: Hüvelyk Matyi
Decsényi János: Kati dalai – Virágéknál ég a világ – ide tenném, időrend
Betlehemes / Csordapásztorok

Zeneművek/ Zenehallgatás /Negyedik osztály
Erkel Ferenc: Himnusz
Népzenei felvételek eredeti előadásban (Magyar népzene sorozat)
Kodály Zoltán: Háry János – részletek – Ábécédé, A juhász – gyermekkar; Villő – gyermekkar, részlet (Ez ki háza); Pünkösdölő – gyermekkar, részlet (A pünkösdnek)
Bartók Béla: Gyermekeknek I./11. Elvesztettem páromat; II./ 22. Debrecenbe kéne menni; II./ 37. Kanásznóta (Házasodik a tücsök)
Bartók Béla: Mikrokozmosz - Dallam ködgomolyban
Bárdos Lajos: Kocsi, szekér - vegyeskar
Clément Janequin: A madarak éneke
W.A. Mozart: Gyermekjáték – dal

W.A. Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" III. tétel - részlet
Csajkovszkij: Diótörő – Csokoládé tündér tánca
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - Baba Yaga kunyhója
Bizet: Carmen – gyermekkar (Mi is jöttünk felvonulni)
Rossini: Macska – duett
Prokofjev: Péter és a farkas - részletek
Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca
Betlehemes / Üdvözlégy, kis Jézuska

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempótartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Páros és a páratlan lüktetést felismerése Az ütemhangsúlyok érzékeltetése mozgással A 4/4-es és 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása Az alkotói folyamatokban való aktív részvétel	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Egyenletes lüktetés hangoztatása éneklés közben; Ütemhangsúlyok mozgással történő érzékeltetése; Ritmikai többszólamúság alkalmazása ritmuskánonokkal; Összetett ritmusok gyakorlása páros és páratlan metrumú ütemekben mozgással, testhangszerrel (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), a tanuló által készített hangkeltő eszközökkel, és ritmusnevekkel csoportosan és párban: • a zenei hangsúly érzékeltetésével, • mondókák, gyermekversek ritmusának hangoztatásával, • felelgetős ritmusjátékokkal, • ritmusvariációval, • osztinátóval, • befejezés rögtönzésével egyszerű ritmussorokhoz Alkotói készség: Egyszerű ritmushangszerek (pl. dobok, húrok, csörgők stb.) és hangkeltő eszközök készítése; Játékkal oldott zenei tevékenységek alkalmazása; Rögtönzés dallammal, ritmussal; Ritmussorok alkotása változatos hangszíneket használva, testhangok és különböző hangkeltő eszközök, és ritmushangszerek segítségével; szinkópa, nyújtott és éles ritmus; egyedül álló nyolcad és szünete; egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünete; ¾ és 4/4 –es ütemfajta.	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek - kérdés és felelet. *Dráma és tánc:* önkifejezés erősítése, néptánc. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	zenei hangsúly; nyújtott és éles ritmus; páratlan lüktetés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról. A felső dó , alsó lá és alsó szó hangok felismerése, megnevezése és alkalmazása Különböző hangszínek, ellentétes dinamikai szintek hallás utáni reprodukálása; A hangerő változtatása a zenei kifejezésnek megfelelően	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tudatosított zenei elemek gyakorlása minél több kontextusban; Belső hallás fejlesztése dallambújtatással; A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése; Kánonok éneklése, gyakorlása; A dallam és szöveghangsúly összefüggéseinek megfigyelése; Alkotói készség: különböző karakterű dallamválasz rögtönzése egyszerű dallamsorokhoz; testhangszerek (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), és a tanuló által készített hangkeltő eszközök hangszínének megfigyelése és azok improvizatív használata, eltérő karakterek kifejezésére; A pentaton hangkészlet kiegészül az alsó szó és a felső dó hanggal; fá és ti hangok - hétfokú hangsor; A fá és ti hangok kézjeleinek ismerete és kézjelről történő éneklése; Különböző karakterű hangszínek, dinamikai szintek megfigyelése és azonosítása a tanult dalokban, zeneművekben; A violinkulcs.	*Matematika:* halmazok, számsorok. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Forte; piano; halkítás-erősítés; dallam- és szöveghangsúly; pentaton hangsor; hétfokú hangsor; violinkulcs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető zenei jelenségek megfigyelése és azonosítása (hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok) a kottában; Kottaképről a hallás után tanult dalok azonosítása Annak érzékelése, hogy ugyanaz a dallamrészlet különböző magasságokban írható, olvasható

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A hallás után tanult dalok kottából való azonosítása különböző eszközökkel (pl. a dallamvonal lerajzolásával, mozgással stb.); A hangmagasság, dallamvonal, és időbeli viszonyok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon; A tanult új ritmikai elemek megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon; A tanult dallamhangok megfigyelése és követése a kottában a tanult dalokon; Egyszerű, rövid írás – olvasási feladatok a tanult új ritmikai elemek és dallamhangok alkalmazásával; A figyelem, az összpontosítás fejlesztése a fenti feladatok segítségével; A finommotorikus mozgások fejlesztése az egyszerű, rövid írás feladatok segítségével; A leírt kottakép visszaéneklése a zenei olvasás fejlesztésére; Rövid dallamok éneklése a tanult hangok alkalmazásával, a zenei olvasás fejlesztésére; Felismerő kottaolvasás segítése a tanult dalok szolmizált, kézjelezett éneklése után; A mozgó dó hang szerepének megfigyelése az írás és az olvasás során; Violinkulcs írása; Szinkópa, nyújtott és éles ritmus grafikai képe és írása; Egyedül álló nyolcad és szünete grafikai képe és írása; Egész értékű és pontozott fél értékű kotta és szünetének grafikai képe és írása; A ¾ és 4/4 –es ütemfajta grafikai képe és írása; Dó’ – lá – szó – mi – ré – dó – lá, - szó, hangok a kottában; A hétfokú hangsor relációi, kézjelük és elhelyezkedésük a vonalrendszerben.	Matematika: halmazok, számsorok. Vizuális kultúra: vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/fogalmak	A korábbiak elmélyítése

A fejlesztés várt eredményei a két	Emlékezetből énekel legalább 40 magyar népdalt. Emlékezetből énekeli a Himnuszt.

évfolyamos ciklus végén	Ismer a tanult magyar népdalokhoz tartozó népszokásokat. Előadói készsége tovább fejlődik. Aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein. A gyermek a dalokban megtalálja önmagát, s így azonosulni tud velük. Érzékeli a lineáris és a vertikális történéseket a zenében. meg tudja különböztetni a népdalfeldolgozásokat az egyéb szimfonikus művektől. Megkülönbözteti a szólóhangszer hangzását a zenekari hangzástól. Képzelete és kreatív gondolkodása fejlődik. Képes az érzelmi azonosulásra. Egyre hosszabb zenei részletekre képes figyelni. Kialakul a többirányú figyelem készsége, a lineáris és a vertikális történések érzékelése. Ismeri a 4/4-es ütemet, valamint az egész értékű kottát és az egyedül álló nyolcadot, azok szüneteivel. Ismeri a ¾-es ütemet, valamint a pontozott fél értékű kottát. Megkülönbözteti a páros és páratlan lüktetést. Felismeri és hangoztatja az összetett ritmusokat: szinkópa, nyújtott és éles ritmus. Ritmizálva szólaltat meg mondókákat, gyermekverseket. Egyszerű ritmussorokat rögtönöz. Megismeri, énekeli és alkalmazza a felső dó, alsó lá és alsó szó hangokat. Megfigyel és hallás után reprodukál különböző hangszíneket, ellentétes dinamikai szinteket. A tanult dalok, zenei részletek éneklésekor hangerejét a zenei kifejezésnek megfelelően tudja változtatni. Tanári segítséggel képes leírni egyszerű dallamfordulatokat a tanult dallamhangokkal. Elmélyültebb lesz alapvető tájékozottsága a kottában. Megtapasztalja a relatív szolmizálás lényegét. A hallás után tanult dalokat képes a kottakép alapján azonosítani és a kottában követni. A kottában felismeri a tanult új ritmusképleteket és dallamhangokat. Pentaton és hétfokú dalokat tanári segítséggel szolmizálva énekel, kézjelekkel mutatja. Helyesen használja a szolmizációs hangokat és neveket különböző intonációs és hangképző gyakorlatoknál, hallásfejlesztésnél.

ÉNEK-ZENE 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.31 Ének-zene

5–8. évfolyam

Az ének-zene tanításának legfőbb célja a tanulók zenei anyanyelvi ismereteinek bővítése. Fontos cél továbbá, hogy a megalapozott zenei képességek továbbfejlődjenek. Középpontban továbbra is a zenei aktivitás, ezen belül az éneklés áll. A kerettantervben két évre vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző órai tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelzik. A tematikai egységek és a tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást.

A Kerettanterv témakörei:

1. Zeneművek/Népdalok, műdalok
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
4. Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
5. Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A Készségek fő területei: előadói, befogadói és alkotó készség, melyek a fenti témakörökön belül találhatók. Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van

véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

Fontos, hogy a tanulók minél differenciáltabban tudják megfogalmazni a zeneművek üzenetét és megtalálják önmagukat bennük. Ehhez szükséges a tanár változatos, és életkori sajátosságokhoz igazodó gazdag motivációs tárháza.

Az ének-zene órák fontos célja a komplex élményátadás, mely a tanulót különféle tevékenységeken keresztül vonja be a zenélésbe. Ide tartozik a mozgás, koncertlátogatás, tánctanulás, a zenei anyaghoz kapcsolódó dramatikus előadások létrehozása és az órán kívüli gyűjtőmunka. A zenepedagógiai tevékenység jelentős mértékben alapoz a kortárs kulturális és zenei környezetre is, segít megérteni és feldolgozni a modern életvitelhez kapcsolódó nagy mennyiségű hangzó anyagot és megtalálni bennük a művészi értékeket. Az élményszerzés kiteljesedhet koncerteken az élő zenével történő találkozáskor, de legmagasabb fokát a iskolai minőségi kóruséneklésben érheti el.

Összességében továbbra is fontos cél, hogy tovább erősödjön a tanulókban kulturális és társadalmi identitásuk. A művészeteket, ezen belül a zenét, mint pótolhatatlan emberi szükségletet éljék meg.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat és figyelmet kell fordítani a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is.

5–6. évfolyam

A fenti életszakaszban a fejlesztés fő célja a tanuló tovább vezetése a tevékenységközpontú zenei megismerés folyamatában. Cél továbbá, hogy minél több játékos és kreatív módszert használjanak képzeletük fejlesztésére. A közös éneklések, zenélések, mint a személyiség egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen formái segítik a másokkal történő harmonikus együttműködést, a közösségi összetartozás érzését, az önkifejezés, az önismeret belső késztetésének kialakulását. Kodály útmutatása szerint, az így megszerzett tapasztalatok elvezetnek a remekművek befogadásához.

A tanulók tovább ismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel, valamint magyar népi hangszerekkel is.
A zenei készségfejlesztés célja ebben az életkorban a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták megismerése és gyakorlása. A ritmikai, dallami, és hallási készségek fejlesztésében és gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kap az önkifejezés, a tanult zenei elemek és eszközök önálló alkalmazása.

A zenehallgatás célja a művek megismerésén túl a zenei kifejezőeszközök mélyrehatóbb elemzése és a zeneművek tágabb történelmi és társadalmi kontextusban való értelmezése. Az

értelmezés része a zene keltette gondolatok, érzések, vélemények szóbeli kifejezése is, melyek az érzelmi nevelést segítik.
A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.
Az 5. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 68 óra (heti 2 óra)
A 6. évfolyamon az ének-zene tantárgy alapóraszáma: 34 óra.

Tematikai egység	**Zeneművek / énekes anyag**	**Órakeret 36 / 17 óra**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-e", törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	

Ismeretek / Fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
5. osztályban 50, 6. osztályban 26 dal megismerése A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával és szolmizációs éneklésével A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, adatközlő által és feldolgozott formában is A tanult dalok feldolgozása dramatizált előadással és tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel A tanult dalok feldolgozása a kapcsolódó tánccal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel Előadói készség: Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőkészség fejlesztése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* magyar történeti énekek és a magyar történelem párhuzamai. *Erkölcstan:* mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján. *Dráma és tánc*: Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.

- Előadásában tud hangszerkíséréthez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni - Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül Befogadói készség: Az új dalok egyre értőbb meghallgatása - A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban - A megélt élmények feldolgozásának segítése	

Kulcsfogalmak/

fogalmak	Régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; adatközlő a cappella; kamaraének – társasének; vers megzenésítés; tempo giusto, parlando, rubato, mezzoforte.

Tematikai egység	**Zeneművek - zenehallgatási anyag**	**Órakeret 14 / 7 óra**
Előzetes tudás	Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
A legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tekerő, duda, cimbalom citera, doromb, furulya, tárogató, síp) ismerete A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafúvók rézfúvók, vonós, ütős) A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése A madrigalizmus (szövegfestés) megfigyelése a különböző korokban, szöveges és abszolút zenében A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz	*Magyar nyelv és irodalom:* magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történelmi korok, korstílusok. *Erkölcstan:* zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák.

Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között. Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében	*Dráma és tánc:* Reneszánsz táncok, táncformák, zenés játék, opera cselekménye. *Vizuális kultúra:* művészettörténeti stíluskorszakok.

Kulcsfogalmak/

fogalmak	Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció; zenei téma; komolyzene, könnyű zene; madrigál; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód.

Zenehallgatási anyag – 5. osztály

Dunántúli ugrós táncok
Kodály Zoltán: Háry János: Sej, Nagyabonyban; Székelyfonó: Kitrákotty mese; Karácsonyi pásztortánc: gyermekkar
Bartók Béla: Magyar képek: Este a székelyeknél; Ürögi kanásztánc; Román népi táncok: 6., 7. tétel
Bárdos Lajos: Régi táncdal - vegyeskar
Zene Mátyás király udvarából
J. S. Bach: Parasztkantáta: (Mer hahn en neue Oberkeet)
W. A. Mozart: Egy kis éji zene; A- dúr zongoraszonáta - III. Török induló
Liszt Ferenc: Manók tánca
Johannes Brahms: V. magyar tánc
Mogyeszt Muszorgszkij: Egy kiállítás képei –Ódon várkastély; Tüiléríák kertje
Farkas Ferenc: Régi magyar táncok – Lapockás tánc, Ugrós
Ligeti György: Síppal, dobbal, nádi hegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire
John Williams: Csillagok háborúja – induló

Zenehallgatási anyag – 6. osztály
Kapuvári verbunk (Magyar népzenei antológia)
Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar; Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kísérettel; Mátrai képek - vegyeskar
Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermekeknek – Fa fölött, fa alatt
Hans Leo Hassler: Gagliarda - vegyeskar, olasz nyelven
Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel

Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel
W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek
Erkel Ferenc: Hunyadi László – Palotás, Meghalt a cselszövő
Liszt Ferenc: 2. magyar rapszódia - részlet
Bedrich Smetana: Moldva – részlet

Benjamin Britten: Variációk és fúga egy Purcell témára (szimfonikus zenekar bemutatása

Tematikai egység	**Ismeretek - Ritmikai fejlesztés**	**Órakeret 8 / 4 óra**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban az énekléssel és a generatív tevékenységekkel megszerzett és egyre gazdagodó ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai elemek hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan. Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus osztinátóval.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. A rögtönzés fejlesztése a következő zenei ismeretek felhasználásával: 16-od, kis éles és nyújtott ritmus	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal. Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján Az énekes és a zenehallgatási anyag metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban Alkotói készség: páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása. *Matematika:* számsorok, törtek. *Matematika:* absztrakt gondolkodás fejlesztése. *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. *Dráma és tánc:* stilizált tánclépések.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

Tematikai egység	**Ismeretek - Hallásfejlesztés**	**Órakeret 6 / 3 óra**
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund Dúr és moll hangzás Módosított hangok: fi, szi, ta szolmizációs hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése A tiszta hangközök felismerése és megnevezése A kis és nagy terc és szekund hangzatalkotó szerepének érzékelése és megértése A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése Ismerje a fi, szi, ta, módosított szolmizációs hangok dallamalkotásban betöltött szerepét A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése Alkotói készség: az 1. – 4. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek: kérdés és felelet *Matematika:* számsorok *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel, vizuális jelek, és jelzések használata

Kulcsfogalmak/

fogalmak	Hangköz; hangzat; hármashangzat; dúr - moll jelleg; módosított hangok; módosító jelek

Tematikai egység	Ismeretek – Zenei írás olvasás	Órakeret 6 / 3 óra
Előzetes tudás	A tanult dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek	**Kapcsolódási pontok**
a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása a tiszta hangközök grafikai képe és írása a módosított hangok grafikai képe és írása az abszolút hangnevek C-dúr, a-moll ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles kis nyújtott ritmusok fordulataival az új ritmikai elemek felismerése kottaképben az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve és hangszeren próbálva rövid dallamok írása betűkottáról hangjegybe, C-dóban	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek és jelrendszerek ismerete. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes moll; előjegyzés.

7–8. évfolyam

Az iskolai zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és a műalkotás optimális zenei befogadása.

A zenei befogadás aránya megnő, melyet változatos motivációs technikákkal és aktivitások gazdag tárházával lehet sikeressé tenni. Meg kell találni azokat a közös kreatív zenélési formákat, melyek segítenek a remekművek közelébe jutni.

Dalkincsük folyamatosan bővül a magyar és más népek dalaival, ez által fejlődik stílusos, kifejező éneklésük. A dalok és zeneművek válogatása igazodik életkori sajátosságaikhoz.

A közös éneklés legmagasabb szintje az iskolai kórus, mely nélkül nem teljesíthetők Kodály zenei nevelési elvei.

Ebben a tanulási szakaszban összegződnek a korábbi tanítási egységek zeneművei zenetörténeti szemléletmóddal. A tanulók minden egyes tanévben találkoztak a fontos zenetörténeti korszakokhoz tartozó, életkori sajátosságaiknak megfelelő zeneművekkel, melyeknek itt a rendszerezése történik.

Legfontosabb módszertani elv, hogy megfelelő motivációval a gyermek megtalálja a kapcsolatot a zeneművek által közvetített érzelmi – intellektuális élethelyzetek és a sajátja között!

A szabad órakeret lehetőséget ad a tanárnak az értékválasztásra kedvelt dalaiból, illetve a különböző médiumok által közvetített sokféle zenéből, napjaink szerteágazó rétegműfajaiból.

A tantárgy alapóraszáma *két évfolyamon*: 68 óra

Tematikai egység	**Zeneművek / Énekes anyag**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
Népdalok és műdalok a magyar népzene régi és új rétegeinek jellemzői Műzene és népzenei feldolgozások különbsége Homofon és polifon (kánon) szerkesztés A zenetörténeti stílusok vokális jellemzői A dúr és moll szerepe a zenei kifejezésben Az újonnan, hallás után tanult népdalok, műdalok éneklése kottaképről és emlékezetből Előadói készség: az adott dal karakterének árnyalt megszólaltatása (dinamika, tempó, zenei tagolás, frazeálás, stílus) A parlandot, rubato, giusto természetes módú használata Minta adása a dalok hiteles megszólaltatásához, a tanári, adatközlő és művészi előadásokból	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőkészség fejlesztése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* magyar történelem párhuzamai. *Erkölcstan:* mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján.

Megzenésített versek előadása tanár, hangszeren játszó osztálytárs által megszólaltatott hangszerkísérettel Dalok előadása a hozzájuk kapcsolódó tánccal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel A helyes éneklési szokások és a tiszta intonáció fejlődése Felismeri a népdalok és a mai világ párhuzamait	*Dráma és tánc*: Népdal-néptánc, hangszeres népzene, műzene és a tánc funkciója.

Kulcsfogalmak/

fogalmak	A korábban tanultak elmélyítése.

Tematikai egység	**Zeneművek / Zenehallgatási anyag**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	A zeneműgondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek	**Kapcsolódási pontok**
Ismeri a zenetörténeti korszakok legfontosabb ismertetőjegyeit, történelmi és kulturális hátterüket Azonosítani tudja az egyes korszakokhoz tartozó zenei műfajokat, jellemzőiket, hangszerelési sajátosságaikat a zenei befogadási készség fejlesztése a figyelem intenzitásának növelésével élményszerűséget biztosító zenekövetés képességének kialakítása a zenei ízlés és a zenei emlékezet fejlesztése a zenetörténet remekműveivel való találkozás során a kultúrabefogadási szándék erősödése a remekművek elemzésén keresztül a zene keltette érzések megfogalmazása tanári kérdések segítségével	*Magyar nyelv és irodalom:* romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. *Vizuális kultúra:* művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei korstílusok: középkor, reneszánsz, barokk, klasszika, romantika, zenei impresszionizmus, kortárs zene Zenei műfajok: zsoltár, trubadúr ének, madrigál, mise, oratórium, kantáta, szvit, concerto, versenymű, szimfónia, szimfonikus költemény, műdal, rapszódia, opera, ária, kamarazene, jazz, spirituálé. Hangfürt, homofónia, polifónia, hangszerelés

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód.

Zenehallgatási anyag – 7. osztály

Magyar Gregoriánum (Schola Hungarica) - részletek
Orlando di Lasso: Visszhang
Bakfark Bálint: Fantázia lantra - részlet
J. S. Bach: h-moll szvit – Badinerie; d-moll toccata és fúga;Parasztkantáta Nr.16 basszus ária; János Passió – Már nyugosznak a völgyek 15.sz.
G. F. Handel: Messiás – Halleluja; F- dúr orgonaverseny I. tétel
H. Purcell: Artúr király – Pásztor, pásztor
Joseph Haydn: Óra – szimfónia II. tétel, fisz-moll (Búcsú) szimfónia IV. tétel
W. A. Mozart: Falusi muzsikusok; Figaro házassága – nyitány részlet
L. van Beethoven: G-dúr zongoraverseny 2. tétel; IX. szimfónia –Örömóda
Franz Schubert: A pisztráng; A-dúr zongoraötös IV. tétel
Kodály Zoltán: Jelenti magát Jézus
Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (válogatás)
A népzenei revival legjobb felvételei

Zenehallgatási anyag – 8. osztály W. A. Mozart: A-dúr klarinétkvintett lassú tétele
Fréderic Chopin: g-moll mazurka
Liszt Ferenc: Mazeppa – részletek; XV. Magyar rapszódia
Felix Mendelssohn: e-moll hegedűverseny I. tétel - részlet
Antonin Dvořak: IX. Új világ szimfónia – IV. tétel (részlet)
Giuseppe Verdi: Aida – Bevonulási induló; Nabucco – Szabadság kórus
Georges Bizet: Carmen – Torreádor dal
Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal; Hazám, hazám
Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány – részlet
Robert Schumann: Gyermekjelenetek – Álmodozás
Richard Wagner: Tannhäuser - Nászinduló
Pjotr Iljics Csajkovszkij: IV. szimfónia IV. tétel
Claude Debussy: Gyermekkuckó - Néger baba tánca
Igor Stravinsky: Petruska – Orosz tánc
Bartók Béla: Négy szlovák népdal; Allegro Barbaro; Concerto: IV. tétel Intermezzo Interrotto
Kodály Zoltán: Székelyfonó – Rossz feleség ballada, El kéne indulni Fölszállott a páva – részletek a variációkból
Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek, Esti dal
Carl Orff: Carmina Burana – Ó, Fortuna
Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete
George Gerschwin: Porgy és Bess – Porgy dala (Az ínség nálam a vagyon...)
Jazz standard-ek

Új Pátria sorozat – Utolsó Óra (autentikus felvételek).
Népzenei revival legjobb felvételei

Tematikai egység	**Zenei ismeretek / ritmikai fejlesztés**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai alapkészségek: a tanult ritmikai elemek felismerése és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során Ritmus készség, fejlődő formaérzék,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
Új ismeret: 3/8, 6/8 –os ütemmutató Felütés- súlytalan indítás Ritmusgyakorlatok hangoztatása nyolcad-ütemmutatóval Minden, korábban tanult ritmikai ismeret gyakorlása, alkalmazása változatos formákban Alkotó készség: 3/8 és 6/8, valamint a felütés alkalmazása improvizáció során Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez Felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket	*Matematika:* absztrakt gondolkodás fejlesztése. *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/

fogalmak	3/8-os ütemmutató, 6/8-os ütemmutató, felütés/súlytalan kezdés

Tematikai egység	**Ismeretek / Hallásfejlesztés**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési feladatok, készségek

Kapcsolódási pontok	
A korábban tanultak elmélyítése, értelmezése Kis és nagy szext, szeptim A tanult hangközök éneklése, hangoztatása változatos formákban Az énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése, megnevezése és éneklése A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából A dúr és moll jellegű hangzás további megfigyelése a zenehallgatási é énekelt anyaghoz kapcsolódóan A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése Bevezetés a többszólamúságba: egy hallott szólamhoz saját szólam megszólaltatása tiszta intonációval	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek: kérdés és felelet *Matematika:* számsorok, törtek *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel, vizuális jelek, és jelzések használata
Kulcsfogalmak/fogalmak	A korábban tanultak elmélyítése.

Tematikai egység	**Ismeretek / Zenei írás, olvasás**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Dallami alapkészségek, a dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Új ismeret: 1# 1 bé előjegyzés A korábbi ismeretek mobilizálása: - Módosított és módosítójel nélküli szolmizációs hangok és törzshangok ismerete - A szolmizációs hangok és a zenei törzshangok közötti alapve különbség értelmezése a tanult énekelt anyagokon - Tiszta, kis- és nagy hangközök (T1-T8) megfigyelése és megnevezése az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan - Fél és egész hangos építkezés fogalmi ismerete Kis és nagy terc szerepének fogalmi ismerete a dúr és moll jelleg hangzásában Rövid dallamok átírása betűkottáról hangjegyekre Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban A kottakép újonnan tanult elemeinek felismerése kottából a tanult énekelt és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek és jelrendszerek ismerete. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minden korábbian szereplő fogalom. Továbbá: G-dúr, é-moll, F-dúr, d-moll

VIZUÁLIS KULTÚRA 1-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.32 VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmai közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmai végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban csak a legfontosabb tartalmakat biztosítják a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető.

A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül.

Fontos mindemellett a térbeliség és a térbeli helyzetek tudatosítása, hiszen a képszerű megismerés mellett továbbra is meghatározó a téri-tárgyi világban történő tájékozódás minősége. Az épített környezet és a tárgyak világának, valamint a környezetalakítás lehetőségeinek jobb megértése, s az ezzel járó felelősségek megtapasztalása teszi lehetővé, hogy a gyerekek képesek legyenek az épített környezettel egészségesen együtt élni, annak kevésbé kiszolgáltatottá válni, így egy „környezettudatos” életformát elfogadni és gyakorolni. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak

legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása.

Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezektől függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés".

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem nyújt, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet", „Vizuális kommunikáció", „Tárgy- és környezetkultúra") szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával.

Az optimális tartalomtervezés a különböző tematikai egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. Egy-egy tematikai egységen belül megjelenő fejlesztési követelmények nézőpontja a célzott tanulói tevékenység, amelynek megfogalmazása folyamatcentrikus. Ezen belül a sok esetben megjelenő konkrét példák segítik az adott követelmény pontosabb értelmezését, így támogatva a kerettantervet felhasználó szaktanárokat a tanmenet megtervezésében, illetve ötleteket adnak konkrét fejlesztő feladatok megalkotásához. A példák tehát természetesen nem kötelezőek, csupán a további tervezést segítik. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a helyi tervezés során.

A tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban

is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy az 1–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszámkeretein belül kell végrehajtani.
Az óraszámmegosztást az adott iskolaszakaszban, az 1–2. és 3–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi.
A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti, segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitáliseszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló.

Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúraközvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkék legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik.

1–2. évfolyam

Az általános iskola alsó tagozatán a fejlesztéscentrikus vizuális kultúra tanulása alapvetően két célt szolgál: a kezdeti motiváltság és az örömteli alkotás fenntartását, valamint a vizuális műveltség megalapozását.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor általában már – életkoruknak megfelelő szinten – használják a vizuális kifejezés bizonyos eszközeit. Az első iskolai években

mégsem ezek tudatosítása a tanító kiemelt feladata, hanem a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatokkal, új technikákkal, kifejezési módokkal a kifejezőképesség fejlesztése, a vizuális kommunikáció alapját képező ismeretek szinte észrevétlen átadása a játékos gyakorlati feladatokon keresztül, a gyerekek életkori sajátosságaiból fakadó önkifejezési kedv és a kifejezés, alkotás felszabadultságának további ösztönzése. Ebben az életkorban kezdődik a valós terek tudatos használata.

Az épített környezeti nevelés során a gyerekek által ismert környezet (például iskola, otthon) felfedezésén és különböző építő-alkotó játékokon keresztül fejlődik környezetük megfelelő alakításának képessége. Fontos, hogy a gyerekek megőrizzék a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak".

A vizuális kultúra tanítása természetes módon kínálja az együttműködést más művészetekkel és más tantárgyakkal (pl. anyanyelv, természetismeret), a vizuális nevelés komplex, tantárgyakon átívelő jellegét hangsúlyozva. Fontos eszköz, hogy lehetőséget adjunk a különböző művészeti ágak sajátos kifejező nyelvének megismerésére, a vizuálisan érzékelhetőn túl más érzékszervi tapasztalatok kiaknázására is.

A vizuális fejlesztés hatékony módja, hogy a tananyagot problémakörökbe, életszerű szituációkba ágyazva tárjuk a gyerekek elé. Fontos továbbá, hogy használjuk ki a tantárgy adta alkotó lehetőségeket és – különösen az alsó tagozaton – a befogadó feladatokat is a kreatív alkotás kereteiben oldjuk meg. Az alkotva befogadás elvének megvalósítása mellett ismertessünk meg a gyerekekkel minél több művészeti alkotást; alkotó óráinkon szemléltessük a témát és a technikát a művészet kezdeteitől napjaikig létrejött, valós esztétikai értéket képviselő műalkotásokkal, beszélgetéseket is kezdeményezve ezekről.

Az első két évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a vizuális kultúra részterületei közül a belső képek kialakulását segítő „Kifejezés, képzőművészet" és a „Tárgy- és környezetkultúra" elsősorban a tárgykészítés és téralkotás tevékenységével kerüljön túlsúlyba.

Az életünket jelentősen befolyásoló jelenség a média, amely a vizuális kultúra megkerülhetetlen része. A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelést célszerű már a bevezető szakaszban elkezdeni, reagálva a gyerekek médiahasználati szokásaira, erősítve a médiatudatosságot.

Az első két osztályban a médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése, annak tudatosítása, hogy az élményfeldolgozás során a médiaélmények átalakíthatóak. Az élményfeldolgozás hozzájárul a médiatartalmak közötti tudatosabb választás igényének megalapozásához, illetve megerősítéséhez is. A médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedés nemcsak a médiaszövegek olvasási készségét mélyíti el, hanem megalapozza azt a felismerést is, hogy a médiaszövegek mesterségesen előállított termékek, konvenciókra alapozó nyelvi konstrukciók, melyek üzeneteket közvetítenek. Ezen keresztül a valóság és fikció közötti különbségtétel képessége is fejlődik. Az ismeretanyag átadását érdemes a gyerekek által ismert és kedvelt médiatartalmakra építeni, ez az élményszerű feldolgozási mód a játszva tanulás lehetőségét teremti meg. A gyerekek a megismert kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret. Többek között e momentum az, amely ebben az iskolaszakaszban a média és mozgóképkultúra fejlesztési feladatait szorosan összeköti a

vizuális kultúra tantárggyal. Az olvasástanulás időszakában különösen fontos az audiovizuális kultúra és a könyvkultúra kapcsolatának bemutatása. A szövegolvasás és a médiaszöveg-olvasás tanulása összekapcsolható, kölcsönösen erősíthetik egymást. Az olvasási készség fejlesztését és az olvasási kedv növelését célozzák azok a kreatív gyakorlatok, amelyek során az életkorhoz igazodó mesék, történetek és rajzfilmes adaptációik összehasonlítására, feldolgozására kerül sor.

A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti különbségek megismerése segíti a médiakörnyezetben való tájékozódást, a tapasztalati valóság és a média által közvetített valóság közötti különbségek felismerését. Mivel a gyerekek ebben az életkorban a valós tereken kívül a virtuális tereket is használni kezdik, szükség van a virtuális terekhez kapcsolódó élmények feldolgozására is. Az első két évben elsősorban a videojátékok használatával kapcsolatosan nyílik lehetőség az élményfeldolgozásra.

A fejlesztési célok tehát mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Az 1–2. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 144 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszám**
Vizuális kifejezőeszközök – Érzékelés, jellemzők, tapasztalat	horizontálisan beépül a többi témakörbe
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	56
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	16
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	16
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	12
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	20
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	24
Összes óraszám:	144

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények***	**Órakeret 56 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	· élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít; · rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi; · egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza; · elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza; · saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza; · saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti; · különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál · élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít; · a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában; · saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti; · korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt; · azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja; · valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél;	

	adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Elképzelt vagy hallott történetek, rövid szövegek, irodalmi (pl. mese, vers) vagy zenei élmények (gyermekdal, gyermekjáték, mondóka) különböző részleteinek vizuális bemutatása a saját ötletek megjelenítése érdekében, különböző eszközökkel síkban és térben (pl. színes rajz, festmény, nyomat, kollázs, plasztika, makett, tabló), és a kitalált vizuális ötletek szöveges magyarázatával (Illusztráció síkban, vagy térben). Szemléltetésre ajánlott képanyag: Réber László, Reich Károly, Henzelmann Emma, Sajdik Ferenc illusztrációi. – Saját kitalált történet elmesélése, és a történet néhány fontosabb jelenetének többalakos vizuális megjelenítése tetszőleges eszközökkel. – Korábban átélt események, különböző személyes élmények felidézése és tetszőleges megjelenítése különböző eszközökkel síkban és térben (térábrázolási képesség, emberábrázolás, kifejezőképesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Turner tájképei, Brueghel: Gyerekjátékok, Parasztlakodalom, Vankóné Dudás Juli: Jeles napok, népélet. – Képek, vizuális műalkotások átértelmezése (emberábrázolás, differenciált arcábrázolás, térábrázolási képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Szentkorona zománcképei, Szent László legendák, XI-XII. századi freskók, Csontváry Kosztka Tivadar tájképei. – Személyes érzelmek, hangulatok kifejezése képalkotásban (kifejező képalkotás, kifejező jellegű plasztikus alkotás) Munkácsy Mihály: Ásító inas, Mednyánszky László: Verekedés után, E. Delacroix: Vihartól megrémült ló. – Adott érzelmi állapot (pl. boldogság, rémület, tanácstalanság) kifejezése arcjátékkal és gesztusokkal, az érzelmek kifejezési lehetőségeinek tudatosítása	*Magyar nyelv és irodalom:* Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. *Dráma és tánc:* egyensúly-, ritmus- és térérzékelés. *Ének-zene:* emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint. *Környezetismeret:* Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. Kísérletek oldatokkal, fénnyel, hővel. *Erkölcstan:* én magam, szűkebb környezetem. *Matematika:* változás kiemelése, az időbeliség megértése.

érdekében. A tapasztalatok felhasználása egyszerű vizuális megjelenítés során (emberábrázolás, differenciált arc ábrázolás, kézábrázolás) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Anna Margit: Rémület, Rembrandt és Saskia, Paul Klee: Önarckép, Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Modigliani portréképei. – Olvasmány- vagy zenei élményhez a jelentést vagy hangulatot erősítő vizuális illusztráció készítése választott technikával, és az elkészült alkotás szöveges magyarázatával. – Magyar népmesékhez, népi mondókákhoz, népdalokhoz vizuális illusztráció készítése hagyományos, ember- vagy állatábrázolást is megjelenítő népművészeti alkotások (karcolozott, faragott pásztorművészeti tárgyak) stíluselemeinek felhasználásával. – Tanult irodalmi, zenei élmények, és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése síkban (pl. rajz, festés, vegyes technika) és térben egyszerű eszközök felhasználásával (pl. drapéria, kartondoboz, paraván, osztályterem átrendezése) csoportmunkában is. – Irodalmi, zenei és médiaélmények (pl. mese, vers, gyermekdal, zenemű, animációs film) fontos helyszíneinek és szereplőinek megjelenítése egyszerű eszközök felhasználásával (tárgyakkal való bábozás, tárgyak megszemélyesítése) Szemléltetésre ajánlott: Foky Ottó: Ellopták a vitaminomat, 1966, Babfilm, 1975. – Mozgásélmények (pl. tánc, csoportos játék, körjáték, körtánc) vizuális átírása (pl. vonalakkal, foltokkal, színekkel).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	történet, szereplő, helyszín, vizuális jellemzők/karakter, illusztráció, vizuális technikák, népművészeti technikák, faragás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Vizuális információ*** ***Vizuális jelek a környezetünkben***	**Órakeret** **16 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	

A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	· a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában; · a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik; · az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez; · egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer; · adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában; · pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– A tanulás során felmerülő helyzetekben tanítási egységekhez, és egyéb tantárgyi tartalmakhoz a tanulást vagy megértést segítő egyszerű ábra (pl. számegyenes, betűsablon, szókártya) és eszköz (pl. tabló, makett, társasjáték) készítése, személyes célok érvényesítésével. – Kisgyerekeknek szóló könyvborítók, füzetek, hirdetések üzenetének elemzése tanári segítséggel, és a tapasztalatok felhasználása egyszerű tervezési feladatokban (pl. plakát, névtábla, utcatábla, házszámtábla készítése, füzetborító, csomagolópapír, meghívó tervezése). – Közvetlen környezetében található jelek, jelzések (pl. útjelzés, közlekedési jelzés, piktogram, zenei kotta) gyűjtése, értelmezése tanítói segítséggel és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. rajzolt közlekedési terepasztal és annak kiegészítése térbeli közlekedési táblákkal). – Iskolai életében megjelenő szabályok kapcsán piktogramokat, rajzi jeleket alkot. Véleményt formál társai piktogramterveinek érthetőségével kapcsolatban. – Magyar nemzeti szimbólumok gyűjtése (pl. államcímer, nemzeti zászló, Szent Korona, Kossuth-címer, ‘56-os lyukas zászló) és a szimbolikus elemek felhasználása az alkotó munka során (pl. tárgyalkotás díszítményeként: huszárcsákó, párta). – Magyar népi díszítőművészet jelkészletének gyűjtése, kísérletezés a szimbólumok értelmezésével (tulipán, nap, madármotívum, kígyó stb.), tanítói segítséggel, egyénileg, vagy csoportban.	*Matematika:* tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok. *Környezetismeret:* A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* jelzőtáblák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	jel, jelzés, vizuális üzenet, hirdetés, leegyszerűsítés, változat, díszítőmotívum, szimbólum

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Médiahasználat – Valós és virtuális információk***	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	· saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít; · az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez; · adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít; · valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Régi magyar reklámok (pl. “Hurka Gyurka”, “Ezt nem lehet megunni”, “Bontott csirke”, “Forgó morgó” stb.) megnézéséhez. – kapcsolódó tapasztalatok, érzések (pl. tetszés, kíváncsiság, félelem) megbeszélése és megjelenítése változatos eszközökkel (pl. rajzolás, festés, bábkészítés, szerepjáték). A megbeszélés eredményeként a valóság és a képzelet megkülönböztetése. – Kisgyerekeknek szóló célzottan kommunikációs szándékú mozgóképi megjelenések (pl. tv reklám, gyermekműsor) üzenetének elemzése tanári segítséggel, a kommunikációs célt szolgáló legfontosabb eszközök és az elért hatás megfigyelésével (pl. szín, képkivágás, hanghatás, szöveg), és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. félelmetes-megnyugtató hangok gyűjtése, adott mozgóképi részlet hangulatának érzékeltetése színes kompozícióban).	*Magyar nyelv és irodalom:* Mesék, narratív történetek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. *Erkölcstan:* Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodás, identitástudat fejlesztése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése.

– Különböző médiumok (pl. könyv, televízió, film, internet, videojáték) egyszerű példáinak elemzése tanári segítséggel, a valóságos és az elképzelt helyzetek azonosítása céljából.	*Környezetismeret:* Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód. *Dráma és tánc:* kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték, információ, mozgókép, könyv, televízió, internet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet***	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	· az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében; · adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít; · az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez; · időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít; · saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti; · adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

– Egyszerű mozgóképi részletek (pl. animációs film, reklámfilm) cselekményének elemzése, és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. időbeli történés képkockáinak rendezése, hang nélkül bemutatott mozgóképi részletek “szinkronizálása“). – Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, animációs film : Magyar népmesék, Rófusz Ferenc: A légy) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével. – Fotó- vagy rajzsorozat készítése a mindennapok során tapasztalható időbeli változások szemléltetése érdekében (pl. napirend, naplemente, Luca-búza fejlődése). – Mozgásillúziót keltő régi papírjátékok megismerése a tapasztalatok felhasználása önálló alkotó munkában (pl. “pörgetős mozi”).	*Magyar nyelv és irodalom:* Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése. *Erkölcstan:* a számítógépes világ ismeretségei.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	animációs film, képkocka, képregény, hanghatás, képsorozat

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak***	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	· elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza; · alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz;	

	· gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez; · adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában; · különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű természeti- és mesterséges formák elemző-értelmező rajzolása. – A készült rajzok leegyszerűsítésével sor- és terülődísz alkotása (megfigyelés utáni értelmező rajz készítése, részletkiemelés, nagyítás, átíró, redukáló motívumtervezés, sablonalakítás kivágással ismétlés sordísz alkotással, terülődísz alakzatba rendezéssel technika: stencilezés, átrajzolás, színezés, nyomat). – Egyszerű tárgy készítése hagyományos kézműves technikák alkalmazásával (pl. fonás, szövés, nemezelés, gyöngyfűzés, agyagozás). – Képi inspiráció alapján (pl. természeti jelenségek, állatok, népművészeti motívumok) egyszerű mintaelem tervezése (pl. átrajzolás, rácsháló, indigó alkalmazása) A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata. – Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. mindenkit megtáncoltató hangszer, láthatatlanná tevő ékszer, hároméltű jármű) tervezése és létrehozása választott egyszerű anyagokból (pl. papírpép, karton, hurkapálca, textil, gumi). – Dramatikus játék céljára ujjbáb, síkbáb, kellék (pl. varázspálca, “rámás csizma”, “kőleves”) jelmezelem (pl. kalap, maszk, kötény), díszlet tervezése és elkészítése természetes vagy mesterséges/újrahasznosítható anyagokból (pl. textil, fonal, papír vagy műanyag hulladék, természetben talált anyagok) csoportmunkában is. – Gyerekcsoport által ismert mese alapján vár, kastély konstruálása (pl. egyszerű konstruálás papírhengerek összeépítésével, festésével, ajtók, ablakok, ajtók kivágásával, rajzolt szereplőkkel való kiegészítéssel) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Márkus Géza: Cifra palota, Kecskemét, magyar várak képei.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedés, környezetünk. *Környezetismeret:* Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése. *Dráma és tánc:* térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák. *Matematika:* Képzeletben történő mozgatás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	funkció, hagyomány, kézműves technika, díszítés, minta, öltözék

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk***	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési, fejlesztési céljai	· egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza; · saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza; · képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja; · adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában; · saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít; · különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– A közvetlen környezet elemeinek és épülettípusainak (utca, tér, műemlék, nevezetes épület) összegyűjtése és életszerű megfigyelése, adott helyszínen vagy emlékezetből, megfigyelési szempontok szerinti megörökítése különböző technikákkal (pl. rajzolás, festés, mintázás, montázs). – A közvetlen környezet különböző méretű tereinek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) megfigyelése és leírása különböző szempontok szerint (pl. zajok, szagok, színek, funkciók, rendezettség) és a tapasztalatok felhasználásával a tér áttervezése a tér jellemzőinek, stílusának vagy hangulatának megváltoztatása érdekében, csoportmunkában is. A tervezés érdekében egyszerű rajzok készítése és szöveges magyarázata. – A közvetlen környezet épített/tervezett elemeinek és épülettípusainak összegyűjtése (pl. park, iskola, vegyesbolt, templom, bisztró, víztorony, szemétgyűjtő sziget) és vizuális megjelenítése különböző eszközökkel	*Környezetismeret:* Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret. *Dráma és tánc:* népi gyermekjátékok. *Ének-zene:* Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptánccal. Hangszerek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* eszközhasználat. *Erkölcstan:* valóság és képzelet.

síkban és térben (pl. rajz, festés, montázs, talált tárgy átalakítás, makett). A gyűjtés segítségével a szűkebb lakóhely választott részletének makettezése vagy megépítése egyszerű anyagokból, a tér játékos bemutatása érdekében, csoportmunkában is. – Helyi múzeum, kiállítás, helytörténeti gyűjtemény, tájház látogatása, azzal kapcsolatos ismeretszerzés alapján élményszerű vizuális megjelenítés.	*Matematika:* objektumok alkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	építészet, műemlék, műemlékvédelem.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése. Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése. Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével. A felszerelés önálló rendben tartása. A közvetlen környezet megfigyelése és értelmezése. A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása. Téralkotó feladatok során a személyes térbeli szükségletek felismerése. Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára. A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése. Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése. Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat. Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése. A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását). A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése. Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése.

3–4. évfolyam

Ebben az időszakban a vizuális kultúra tanításának továbbra is fontos célja a motiváltság és az örömteli alkotás fenntartása, amelynek továbbra is alapvető eszköze a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatok felhasználása, ismerkedés további új technikákkal, illetve az alkotás felszabadultságának további ösztönzése. A vizuális műveltség megalapozását az érzéki tapasztalás, a környezet minél pontosabb megfigyelése, illetve az érzékelés érzékenységének fokozása segíti elsősorban. A gondolkodás fejlődésének eredményeként ebben az időszakban cél a képi információk jelentésének és hatásának egyre pontosabb értelmezése, illetve a köznapi és művészi vizuális közlések megkülönböztetése. Az önállóan és csoportokban megvalósított alkotótevékenység erősíti a kreatív problémamegoldást és segíti a tudatos önszabályozást és önismeretet. A befogadó tevékenység tekintetében továbbra is érvényes az alkotva befogadás elvének érvényesítése. Cél továbbra is a vizuálisan feldolgozható témák megközelítése esetében a valós esztétikai értéket képviselő műalkotások szemléltetése és azok minél pontosabb értelmezése.

Míg az első két évfolyamon a vizuális kultúra részterületei közül a „Kifejezés, képzőművészet” és a „Tárgy- és környezetkultúra” került túlsúlyba, addig harmadik-negyedik évfolyamon növekedhet az elvontabb „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmait feldolgozó feladatok aránya, de továbbra is fontos a megfigyelőképesség, a forma- és arányérzék fejlesztése, továbbá az önkifejezés megőrzésének ösztönzése, ami segíti az egyre céltudatosabb vizuális megismerést.

A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelés ebben az időszakban is jelen van. Az alsó tagozat második felére a gyerekek többségének már komoly médiatapasztalata van. A tárgy tanításának célja elsősorban a gyerekek meglévő ismereteinek rendszerezése, az ismeretek életkorhoz igazodó elmélyítése, a különböző médiaüzentek értékeléséhez szükséges készségek és képességek fejlesztése.

Ezt a célt szolgálják a médiaszövegek, elsősorban mozgóképi és online szövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerését, a használt eszközök befogadóra tett hatásának felismerését, kifejezését segítő gyakorlatok, hisz és a formanyelvi alapozás mellett már megjelenik a különböző médiatartalmak elkészítése mögött meghúzódó szándék felismerésének fejlesztése is. Az ismeretszerzés továbbra is a gyerekek által ismert és kedvelt műsortípusok, médiaszövegek feldolgozásán keresztül zajlik. A médiaélmények feldolgozása, az audiovizuális alkotások kifejezőeszközeinek megismerése az életkorhoz igazodó meseregények, ifjúsági regények és rajzfilmes/filmes adaptációik összehasonlításán, feldolgozásán keresztül kapcsolható össze az olvasáskultúra fejlesztésével. A gyerekek saját és szűkebb környezetük médiahasználati szokásai alapján azonosítják a média alapvető funkcióit, megértik, hogy a különböző típusú médiatartalmak mögött meghúzódó szándék különböző lehet, amely befolyásolja a médiaszöveg üzenetének értékelését. Elsősorban a hír és információ, illetve a reklám mindennapokban betöltött szerepe, értékelése, sajátosságai kerülnek elő ebben az időszakban. A médiaszövegek értékelése az üzenet megbízhatóságának és fontosságának megítélésén, illetve a saját tapasztalatok viszonylatában való elhelyezésén keresztül zajlik.

A média működésének tanulmányozása során fejlődik az elemző, mérlegelő gondolkodás.

Alapvető fejlesztési cél a tanulók biztonságos és kreatív internethasználatát segítő képesség- és készségfejlesztés, a hálózati kommunikációban való biztonságos részvételhez szükséges alapismeretek, viselkedési szabályok megismertetése.

A fejlesztési célok továbbra is mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

A 3–4. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 108 óra
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Óraszám**
Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények	36
Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben	14
Médiahasználat – Valós és virtuális információk	12
Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet	14
Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak	16
Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk	16
Összes óraszám:	108

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Síkbeli és térbeli alkotások – Mese, fantázia, képzelet, személyes élmények***	**Órakeret 36 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– élmények, elképzelt vagy hallott történetek, szövegek részleteit különböző vizuális eszközökkel egyszerűen megjeleníti: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít; – korábban átélt eseményeket, tapasztalatokat, élményeket különböző vizuális eszközökkel, élményszerűen megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít, fotóz és magyarázza azt; – rövid szövegekhez, egyéb tananyagtartalmakhoz síkbeli és térbeli vizuális illusztrációt készít különböző vizuális eszközökkel: rajzol, fest, nyomtat, fotóz, formáz, épít és a képet, tárgyat szövegesen értelmezi; – saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza; – saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít;	

	– képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét; – valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél; – saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti. – egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza; – elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza; – saját és mások érzelmeit, hangulatait segítséggel megfogalmazza és egyszerű dramatikus eszközökkel eljátssza, vizuális eszközökkel megjeleníti; – azonosítja a nonverbális kommunikáció eszközeit: mimika, gesztus, ezzel kapcsolatos tapasztalatait közlési és kifejezési helyzetekben használja; – időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít; – adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Változatos mesés térben játszódó magyar népmese (pl. Zöld Péter) különleges helyszínének személyes vizuális megjelenítése különböző nézőpontok használatával, jellemző szereplők papírból kivágott figuráinak elhelyezése saját alkotott térben (térábrázolási-, emberábrázolási-, kifejező-, komponáló képesség fejlesztése Szemléltetésre ajánlott képanyag: Hyeronymus Bosch: Zenészek pokla, Szinyei Merse Pál: Majális, Csontváry K. T.: Nagy Taormina, magyar népi építészet jellemző példáinak (paraszthá z, fa harangláb, székelykapu stb.) fotói. – Saját kitalált történet elmesélése, a történet inspirálta elképzelt terekről, egyszerű anyagok (pl. használt csomagolóanyag, természetben talált termények és	*Magyar nyelv és irodalom:* Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor. *Matematika:* Rajz és szöveg értelmezése: a lejátszott történés visszaidézése; az

termések, talált tárgyak) felhasználásával installáció készítése, díszletszerű tér berendezése a személyes élmények bemutatása, kifejezése céljából, csoportmunkában is (térábrázolás- és tér rendezés képességeinek fejlesztése, kifejező képesség fejlesztése) Szemléltetésre ajánlott filmanyag: Kemény Henrik: Vitéz László. – Tanult mesék, mondák vagy zeneművek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. lovag, Mátyás király, molnárlegény, komámasszony, "árgyélus kismadár", Hüvelyk Matyi) megformálása síkban vagy térben (pl. festmény, kollázs, papírmasé maszk, újrahasznosítható anyagokokból báb), a szereplők illusztratív bemutatása vagy dramatikus feldolgozása érdekében csoportmunkában is (Emberábrázolás, differenciált arc- és kézábrázolás fejlesztése) . – Mesék, gyermekirodalmi alkotások (pl. Magyar népmesék, Vuk, Pinokkió) és azok filmes vagy színházi adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és vizuális feldolgozása különböző eszközökkel (pl. rajz, festés, montázs). – Korábban megismert és feldolgozott szövegekhez, zeneművekhez (pl. gyermekregény, tananyagrészlet, népdal, mondóka) illusztráció készítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. rajz, festés, fotó, plasztika) a munkák szöveges értelmezésével. – Saját irodalmi és filmes élményekből származó szereplők jellemzőinek, érzelmeinek, karakterének (pl. gesztusok, viselkedés, öltözék, személyes tárgyak) megfigyelése és feldolgozása különböző játékos (pl. dramatikus, vizuális) feladatokban a karakter és a jellemzők tudatosítása érdekében, és a tapasztalatok közös megbeszélésével. – Magyar népmesék, népballadák illusztratív megjelenítése jellegzetes magyar népviseleti elemek megfigyeléseinek felhasználásával – Adott álló- vagy mozgóképi megjelenések (pl. festmény: Csók István : Szénagyűjtők, grafika: M. C. Escher Mozaik, emberábrázolást nem tartalmazó részlete, fotó, képregény, társak munkái) egyéni elképzelés szerinti átértelmezése (pl.	elmondott, elolvasott történés visszaidézése. Jelértelmezés.

más napszakban, más évszakban, más helyszínen, más szereplőkkel, más hangulati elemekkel, színátírással). – Élmények, elképzelt vagy hallott történetek, (pl. álmok, családi események, osztálykirándulás, szüret) részleteinek megjelenítése különböző vizuális eszközökkel (pl. grafika, festmény, nyomat, fotó), és kreatív történetalkotás az elkészült vizuális munkák segítségével (pl. nyitva hagyott történet befejezése, átírása) Szemléltetésre ajánlott képanyag: Marc Chagall festményei, Vankóné Dudás Juli hagyományos népi életmódot bemutató festményei. – Karakteres fekete fehér művészfotók megfigyelése alapján a látott személyre vonatkozó információk, jellemzők megfogalmazása játékos, találgatásra alapuló formában (pl. életkor, foglalkozás, kedvenc étel, fontos tárgy) Az élmények vizuális megjelenítése (pl. portrérajz, fotómanipuláció, kollázs) a legfontosabb jellemzők (pl. külső-belső tulajdonság, öltözet, attribútum) minél pontosabb bemutatása érdekében Szemléltetésre ajánlott képanyag: Kunkovács László: Pásztoremberek, Robert Capa fotói. – Saját és mások munkáinak, képeknek, vizuális alkotások szereplőinek szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szerinti szöveges elemzése, összehasonlítása, a következtetések szöveges megfogalmazásával és megvitatásával (befogadói és szövegalkotási képességek fejlesztése). – Játékélmények játékos vizuális és dramatikus feldolgozása (pl. digitális játék síkbeli vagy térbeli társasjátékká alakítása, szabályrendszerek kidolgozása és átdolgozása) – Saját személyes történetek bemutatása érdekében valós hely, helyszín (pl. nagyszülők nyaralója, a település parkja, tópart, erdő, vegyesbolt, uszoda) megjelenítése különböző vizuális eszközökkel síkban és térben (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett). – Grafikai felületet gazdagon tartalmazó grafika mintakincsének megfigyelése (pl. Van Gogh tollrajzai, Gyulai Líviusz grafikái), a tapasztalatok alapján rajzolt gyűjtemény készítése egyénileg, vagy csoportban. A gyűjtött minták felhasználása saját célú képalkotásban egyénileg vagy csoportmunkában.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	figurális alkotás, portré, képmező, kompozíció, karakter, hangulat, kollázs, montázs, képregény, fikció, lényegkiemelés, karakter, gesztus, személyiségjegy, színhangulat, népviselet, paraszthá̋z, tornác, székelykapu,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Vizuális információ – Vizuális jelek a környezetünkben***	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– a tanulás során szerzett tapasztalatait, saját céljait, gondolatait vizuális megjelenítés segítségével magyarázza, illusztrálja egyénileg és csoportmunkában; – az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez; – egyszerű, mindennapok során használt jeleket felismer; – pontosan ismeri államcímerünk és nemzeti zászlónk felépítését, összetevőit, színeit; – adott cél érdekében egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket – jel, meghívó, plakát – készít egyénileg vagy csoportmunkában; – saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű, mindennapok során használt jelek (pl. közlekedési jelek, útjelzés, piktogram, zenei kotta), kommunikációs szándékú vizuális közlések (pl. szórólap, óriásplakát, reklámanyag) felismerése, megfigyelése, azonosítása és elemzése tanári segítséggel A tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban. – Egy valós vagy képzeletbeli tárgy vagy jelenség (pl. bűvös kocka, Gábor Áron rézágyúja, János vitéz kardja, ünnepkörök, napfogyatkozás, Kis Hableány emberré válása) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a kép és szöveg együttes alkalmazásával, a figyelem és érdeklődés felkeltése céljából. – Valós, mindennapi iskolai kommunikációs helyzetek érdekében a legfontosabb kommunikációs célt (pl. figyelem	*Matematika:* Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szöveges információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség. *Magyar nyelv és irodalom:* Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.

felkeltése, tájékoztatás, felhívás) érvényesítő síkbeli vagy térbeli vizuális megjelenés (pl. plakát, cégér, installáció) tervezése egyénileg és csoportmunkában is. – A környezetünkben észlelhető változások (pl. nyári zápor, olvadás, penészedés), folyamatok (pl. palacsintasütés, építkezés), mozgások (pl. kerékpár, óra) vizuális megfigyelése, értelmezése és a tapasztalatok és információk vizuális megjelenítése (pl. fotósorozat, film, rajzsorozat, folyamatábra) a változás vagy folyamat időbeliségének hangsúlyozásával, csoportmunkában is. – Valós vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának, történéseinek képes és szöveges bemutatása (pl. Rumini térképe, Ph. Fogg úr 80 napos útinaplója, egy sarkkutató forgatókönyve, útifilm az osztálykirándulásról), különböző cél (pl. tájékoztatás, dokumentálás, szórakoztatás) hangsúlyozásával. – Magyar mesékben, mondákban szereplő uralkodók címereinek, zászlóinak gyűjtése és a gyűjtemény bemutatása tabló, vagy prezentáció formájában. A gyűjtemény rajzos adatainak felhasználása kifejező jellegű képalkotásban.	*Dráma és tánc:* verbális képességek fejlesztése játékkal. *Környezetismeret:* változások, folyamatok, növények, állatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vizuális kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés, figyelemfelkeltés, piktogram, térkép, plakát, idő, címer

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Médiahasználat – Valós és virtuális***	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja; – valós vagy digitális játékélményeit vizuálisan és dramatikusan feldolgozza: rajzol, fest, formáz, nyomtat, eljátszik, elmesél; – a vizuális nyelv elemeinek értelmezésével és használatával kísérletezik;	

	– az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében; – az adott életkornak megfelelő tájékoztatást, meggyőzést, figyelemfelkeltést szolgáló, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket segítséggel értelmez; – azonosítja a gyerekeknek szóló, vagy fogyasztásra ösztönző, célzottan kommunikációs szándékú vizuális közléseket; – adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít; – adott álló- vagy mozgóképi megjelenéseket egyéni elképzelés szerint átértelmez.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fogyasztásra ösztönző különböző reklámanyagok (pl. szórólap, óriásplakát, reklámújság, tv reklám) elemzése tanári segítséggel és a vizuális megjelenés áttervezése játékos feladatokban (pl. kommunikációs hatást erősítő vagy módosító céllal). A saját médiahasználati szokások (pl. internet, televízió, rádió, mobiltelefon, könyv, videojáték) tanulmányozása különböző szempontok (pl. időtartam, tartalom, gyakoriság, résztvevők) alapján, és azok vizuális szemléltetése (pl. képes napirend, napló, fotósorozat). A tapasztalatok közös, reflektív megbeszélése, különös tekintettel a biztonságos médiahasználat szabályaira.	*Magyar nyelv és irodalom:* Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az információk keresése és kezelése. *Erkölcstan:* önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	média, reklám, televíziós műsortípus, televíziós sorozat, ismeretterjesztő műsor

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Álló- és mozgókép – Kép, hang, történet***	**Órakeret 14 óra**

Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– saját munkákat, képeket, műalkotásokat, mozgóképi részleteket szereplők karaktere, szín-, fényhatás, kompozíció, kifejezőerő szempontjából szövegesen elemez, összehasonlít; – képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után önállóan megfogalmazza és indokolja tetszésítéletét; – képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja; – az adott életkornak megfelelő rövid mozgóképi közléseket segítséggel elemez, a vizuális kifejezőeszközök használatának tudatosítása érdekében; – időbeli történéseket egyszerű vizuális eszközökkel, segítséggel megjelenít; – saját történetet alkot, és azt vizuális eszközökkel is tetszőlegesen megjeleníti; – adott cél érdekében fotót vagy rövid mozgóképet készít.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Régi magyar gyerekfilmek (pl: Kemény kalap és krumpliorr) karakteres szereplőinek képi megjelenítése, történetiség, részlet ábrázolása, dramatikus előadása. – Egyszerű mozgóképi részletekben (pl. mesefilm, reklámfilm) hangok és a képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, düh, félelem) azonosítása a hatások közös megbeszélésével. – Optikai különlegességek, lehetetlenségek (pl. „Nagyobb vagyok, mint egy fa”, „Elvesztettem a fejemet”) létrehozása egyszerű digitális technikával (pl. fotó, film), és a tapasztalatok szóbeli megbeszélésével, csoportmunkában – Személyes vagy közösségi témához kapcsolódó történetek (pl. problémák az osztályban, legjobb emlékeink) vizuális megjelenítése egyszerű digitális eszközökkel (pl. fotósorozat, slideshow) az üzenet egyértelmű közvetítése érdekében csoportmunkában.	*Magyar nyelv és irodalom:* A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.

– Történet egyetlen vizuális vagy egyéb eleméből kiindulva (pl. képkocka, főszereplő karakterének leírása, regény rövid részlete) saját történet kitalálása és vizuális megjelenítése (pl. képregény, fotósorozat, rövidfilm) a történet időbeliségének érzékeltetése érdekében. – Történetek, mesék, népmesék (pl: Lázár Ervin A hazudós egér; A fába szorult hernyó, Az igazságtevő nyúl) képregényszerű ábrázolása, időrendiség, cselekmény megjelenítésével, különböző nézőpontokból való ábrázolással, kiemeléssel.	*Erkölcstan:* Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten. *Környezetismeret:* a helyes önismeret kialakításának megalapozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nézőpont, cselekmény, főszereplő, mellékszereplő, fényhatás, megvilágítás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Természetes és mesterséges környezet – Valós és kitalált tárgyak***	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza; – saját és társai vizuális munkáit szövegesen értelmezi, kiegészíti, magyarázza; – alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz; – adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában; – különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál; – különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel,	

	viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít; – gyűjtött természeti vagy mesterséges formák egyszerűsítésével, vagy a magyar díszítőművészet általa megismert mintakincsének felhasználásával mintát tervez.

Ismeretek/fejlesztési követelmények – Eszközként használható egyszerű természeti formák és tárgyak (pl. régi konyhai eszközök, ritka szerszámok) elemző-értelmező rajza megfigyelés alapján, kiemelés nagyítással. Rajzos használati utasítás készítése a természeti vagy mesterséges forma esetleg humorosnak ható, kitalált használati módjához. – Magyar népi cserépedények megfigyelése, következtetések megfogalmazása a formai jegyek alapján a használati módra (pl. vizes korsó, lábas, fazék, miskakancsó, butella). A megfigyelések rögzítése rajzban. A rajzok kreatív továbbalakítása szabad képalkotásban (Pl. miskakancsó megfigyelés utáni rajza alapján “miskakancsó családjának” megjelenítése). – Korong nélkül készülő, adott funkcióra alkalmas egyszerű agyagedény készítése az alkalmazott technikából adódó önálló tervezés alapján (pl. homokedény, könyökedény, papírhenger oldalához csigákból épített, kész edény üregébe préselve). – Tárgytervezés, tárgyalkotás, vagy meglévő tárgy átalakítása (pl. öltözet kiegészítő, játék) hagyományos kézműves technikákkal (pl. nemezelés, fonás, hímzés, batikolás, agyagozás).	**Kapcsolódási pontok:** *Matematika:* Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás.

– Lakóhelyük (vagy egy meghatározott magyar tájegység) jellemző, hagyományos díszítőművészetének mintakincsét megismerve saját készítésű agyagtárgy díszítő motívumának tervezése. A kivitelezés technikai lehetőségeinek megismerése után a formához, funkcióhoz leginkább alkalmas díszítmény kiválasztása és kivitelezése. – Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. mobiltelefon, szemüveg, sütemény, hétmérföldes csizma, élet vize) számára a tárgy legfontosabb sajátosságainak (pl. forma, anyag) megtartásával és vizuális érzékeltetésével. – Hulladékanyagokból új funkcióval bíró tárgyak tervezése, kivitelezése valós vagy elképzelt funkció teljesítése érdekében (pl: flakonokból és egyéb kiegészítő elemekből fantasztikus járművek tervezése, modellezése). – Dramatikus játékhoz jelmezek és kellékek készítése önállóan vagy csoportmunkában. Különböző anyagok szakszerű összeépítése (pl. ragasztás, kötözés, varrás, dróttal). – Magyar népi ünnepkör iskolai bemutatásához (pl. Betlehemezés, Csillagjárás, Kisze hajtás stb.) átéléséhez néprajzi dokumentáció (fotó, film) megismerésével hitelességre törekvő kellékek, jelmezek készítése csoportmunkában.	. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban. *Dráma és tánc:* a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben. *Környezetismeret:* az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk. *Ének-zene:* Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmushangszerek, ritmikai többszólamúság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	tárgytervezés, csomagolás, használati tárgy-dísztárgy, vizuális ritmus, formai egyszerűsítés, népi cserépedény, hímzésminta

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	***Természetes és mesterséges környezet – Közvetlen környezetünk***	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– egyszerű eszközökkel és anyagokból elképzelt teret rendez, alakít, egyszerű makettet készít egyénileg vagy csoportmunkában, és az elképzelést szövegesen is bemutatja, magyarázza; – elképzelt történeteket, irodalmi alkotásokat bemutat, dramatizál, ehhez egyszerű eszközöket: bábot, teret/díszletet, kelléket, egyszerű jelmezt készít csoportmunkában, és élményeit szövegesen megfogalmazza; – képek, műalkotások, mozgóképi közlések megtekintése után adott szempontok szerint következtetést fogalmaz meg, megállapításait társaival is megvitatja; – különböző alakzatokat, motívumokat, egyszerű vizuális megjelenéseket látvány alapján, különböző vizuális eszközökkel, viszonylagos pontossággal megjelenít: rajzol, fest, nyomtat, formáz, épít; – alkalmazza az egyszerű tárgykészítés legfontosabb technikáit: vág, ragaszt, tűz, varr, kötöz, fűz, mintáz; – adott cél érdekében alkalmazza a térbeli formaalkotás különböző technikáit egyénileg és csoportmunkában; – saját kommunikációs célból egyszerű térbeli tájékozódást segítő ábrát – alaprajz, térkép – készít; – különböző egyszerű anyagokkal kísérletezik, szabadon épít, saját célok érdekében konstruál.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Évszakoknak megfelelően természeti formákból való kép- és tárgyalkotás (pl. ősz: őszi terméslények, termésbábok levelekből, tárgyalkotás őszi termésekből (koszorú, füzér); tél: tobozokból karácsonyfa, betlehemi figurák készítése, hóvár, hószobor építése; tavasz: virágtündérek, virágbábok, koszorúk, virágszőnyeg). – Valós vagy képzeletbeli természetes terek (pl. barlang, tisztás, víz alatti világ) különböző épületek (pl. hagyományos paraszthá̋z, színház, uszoda, templom, fészer) csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítmény), a különböző épülettípusok legfontosabb jellemzőinek összehasonlítása és rendezése érdekében. – Példák gyűjtése és elemzése tanári segítséggel eltérő érzelmi hatást kiváltó (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, félelmetes, vidám) épített terekről (pl. templom, iroda, park,	*Matematika:* tájékozódás az időben. *Erkölcstan:* a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek. *Dráma és tánc:* Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.

szoba, lift, zuhanyfülke, labirintus). A tapasztalatok beépítése a személyes élményeket és történeteket bemutató alkotó feladatokba. – Adott, környezet (erdő, vízpart, park) átalakítására, új funkcióval való megtöltésére (pl. fantasztikus kalandpark) terv, makett készítése berendezéssel egyéni vagy csoportmunkában. – Magyar népi építészet legjellemzőbb sajátosságainak megismerése, makettépítés változatos anyagokból (pl. karton, agyag, természetben talált anyagok) egyéni- és csoportmunkában. – Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekből közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése, csoportmunkában. – Kiállítás, múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház felkeresése során vázlatrajzok készítése a hagyományos magyar népi élet belső tereiről, berendezési tárgyairól. A konkrét kiállítás élményéhez köthető tárgyalkotás. – Magyarország építészetének megismerése érdekében adott funkciójú épületek (hidak, tornyok, kastélyok stb.) képeinek gyűjtése, a képi információk felhasználása sík- vagy térbeli alkotásban, egyénileg vagy csoportmunkában (pl. legtöbb terhet elbíró híd építése csoportban, adott távolságú “szakadék” fölé két a/3-as műszaki rajzlapból, a legmagasabb torony felépítése egy rajzlapból, kifejező képalkotás valós magyar építmény témájában). – Magyar nemzeti jelképpé vált épületek és műalkotások (pl. Országház, debreceni Nagytemplom, Szabadságszobor, Budai vár épületegyüttese stb.) megismerése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	építmény, épület, település, nézet: felül-, alul-, oldalnézet, alaprajz, paraszthá̧z

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése. Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása. Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése. A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészeten belül: arckép, csendélet, tájkép). Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően. Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása. A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban. A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése. A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése. Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.

VIZULÁLIS KULTÚRA 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.33 VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb értelmezéséhez és megítéléséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmai közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmai végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést.

A tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul, gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve, hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a pl. a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű" intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését.
Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezektől függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés".

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolattérkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitáliseszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. . A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrész produktumát digitális formában készítsék el.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúraközvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és

vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködéseket is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv. A kerettanterv, a vizuális kultúra részterületei szerint szervezi a fejlesztés követelményeit, segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást.Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tematikai egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével.

5–6. évfolyam

A fokozott realitásigény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és mérlegelő gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.
Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstruáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképességet és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunikáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének is terepet biztosít, a gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére. A médiatudatosság kialakítása kiemelt fejlesztési cél, például a reklám hatásmechanizmusának elemzésével út nyílik a kritikus, értelmező gondolkodás és aktív állampolgárság megalapozására.

Az 5–6. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	10
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	10
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	8
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Összes óraszám:	68

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
-Történeti korok építményeinek legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér), és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) egyedi jellemzői, (alaprajz, metszetrajz) -Különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotások, építmények összehasonlítása	*Magyar nyelv és irodalom:kapcsolódó művek* *Történelem:történel-mi korok, korszakok*

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	-Művészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgyakból, fotó).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Különböző mozgások (pl. emberi, állati, mechanikai, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. -Személyes élmények, elképzelt történetek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római, romanika, gótika, reneszánsz) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. Képek, látványok, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, , közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben (pl. festés, plasztika) a tárgyalt művészettörténeti korszak inspiráló felhasználásával.	*Természetismeret:* Az emberi test, testarányok. *Történelem:* történeti korok, korszakok. *Magyar nyelv és irodalom:* különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása. *Ének-zene:* zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td>Témakör: Médiumok sajátosságai –
Médiumok jellemző kifejezőeszközei</td><td>Javasolt óraszám: 10 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">-A hétköznapokban, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok (pl. fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék) sajátosságainak, jellemző kifejezési eszközeinek (pl. használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világos-sötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség) megismerése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Vizuális információk, inspirációk gyűjtése, látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása. Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek leginkább megfelelő médium kiválasztása. Rövid mozgókép, vagy rajzos forgatókönyv készítése. Vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) jegyében. Hagyományos (nyomtatott) információ átalakítása digitális médium felületté, egyéni és csoportos feldolgozási lehetőségek formájában.
-Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő eszközök felhasználásával.</td><td>Dráma és tánc:
mozgás és ritmus

Magyar nyelv és irodalom:
szöveg és kép viszonya

Informatika:
digitális képszerkesztés, multimédiás felületek

Ének-zene:
kép és hang összhanja</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="2">Fotó, mozgókép, animáció, online felületek, számítógépes játék, digitális médium, applikáció, montázs, vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td>Témakör: Tér és időbeli viszonyok
-Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei</td><td>Javasolt óraszám: 10 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, jellemző fázisok megjelenítése.</td></tr>
</table>

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése.Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
□ Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján, a mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással (pl. egyszerű tárgy-animáció, optikai, optikai játékok: pörgetős füzet, zootrop szalag). □ A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat), az épített környezet (pl. épület, település, híd) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés) megfigyelése, modellezése. A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel. □□A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek (pl. kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva) megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján. □□Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése, és az ismeretek felhasználása kitalált tér ábrázolására épülő alkotó munkában. – Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), és egy rövid történés időbeli változás, folyamat (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.	*Magyar nyelv és irodalom:* történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje. *Természetismeret:* mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek. *Történelem:* az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. *Dráma és tánc:* Mozgásfolyamatok, mozgássor. *Informatika:* adatok csoportosítása, értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, folyamatábra, képregény/storyboard, tér, nézőpont, képkivágás, rövidülés, fókuszpont, horizont.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete**	**Javasolt óraszám: 8 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
□ Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján. □ A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégérek, parancsikonok, attributumok) gyűjtése, értelmezése. A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása). -A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok (pl. sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével") tapasztalatai alapján csoportmunkában is. – Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. képtelen reklám).	*Természetismeret:* Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. *Földrajz:* tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térképvázlat. *Magyar nyelv és irodalom:* szöveg és kép viszonya. *Ének-zene:* zenei olvasás és írás: kotta. *Informatika:* rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása. *Matematika:* Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs felület, üzenet, hír/álhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás. Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány Hagyomány, design, divat**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során. Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és termodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
□□□□Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott céllal. □□□□Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás, (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás). Saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban. Inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), személyes igényeknek megfelelően. - Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró) különböző technikák felhasználásával (pl. krumpli, papír nyomat; stencil/sablon, filctoll, - A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának (pl. épület, tárgy, öltözék) összehasonlítása megadott szempontok (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) alapján. □ Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény)) a történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.	*Történelem:* történelemi korszakok. *Természetismeret:* Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített. *Magyar nyelv és irodalom:* különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. *Technika, életvitel:* tervezés, anyagalakítás. *Matematika:* A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata.

		Geometriai modellek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző-magyarázó rajz, hagyomány, néprajz, népi kultúra, kézműves technika, sorozatgyártás, design, divat, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány Tárgyak, terek, funkció**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
□ Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). □□ A mai életbe, életformába illeszthető, kézműves tárgy tervezése, létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. □ Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése kivitelezése különféle díszítőelemek tanulmányozását követően úgy, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával. – A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is. – Egy választott tárgy, tárgytípus (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a	*Hon- és népismeret:* család és lakóhely, falvak és városok. *Magyar nyelv és irodalom:* népköltészet. *Természetismeret:* környezettudatosság, fenntarthatóság. *Ének-zene:* népzene. *Dráma és tánc:* népszokások. *Technika, életvitel:* hagyományos foglalkozások, szakmák.

vizsgálat eredményeinek részletes szöveges és vizuális bemutatása (pl. tabló, prezentáció formájában).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:
Megalitikus építészet (pl. *Stonehenge*), őskori mágikus ábrázolás (pl. *altamirai barlangrajz*), ókori egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templom (pl. *Kheopsz piramisa, Zikkurat – Úr, karnaki Ámon-templom*), faragott mészkőszobor az ókori Egyiptomból (pl. *Írnok szobor, Nofretete fejszobra*), halotti kultusz tárgyai (pl. *Tutenchamon arany halotti maszkja*), az ókori Egyiptom ábrázolását bemutató falfestmény vagy domború (pl. *Fáraó vadászaton – thébai falfestmény*), az ókori görög és római templom (pl. *athéni Akropolisz: Parthenon, Erektheion; Pantheon*), ókori színház, amfiteátrum (pl. *Colosseum*), görög és római emberábrázolás (pl. *delphoi kocsihajtó, Szamothrakéi Niké, Laokoón-csoport, római portré szobor*), korakeresztény és bizánci templom (pl. *Santa Sabina, Hagia Sophia*), népvándorlás kori tárgy (pl. *nagyszentmiklósi kincs, honfoglaláskori öltözet*), románkori és gótikus templom, székesegyház (pl. *pisai dóm, jáki bencés apátsági templom, amiens-i székesegyház, nyírbátori református templom*), *Magyar Szent Korona és koronázási palást*, épületdíszítő és oltárszobrok a középkorból (pl. V. Stoss), gótikus freskó és oltárkép (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. *chartres-i katedrális üvegablakai*), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. *Palazzo Farnese, chambordi kastély, versailles-i palota, fertődi Eszterházy-kastély*), a reneszánsz és barokk mesterei (pl. Michelangelo B., Leonardo da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf). A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képalkotásban. Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése. A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása. Néhány rajzi és tárgykészítési tecnika megfelelő használata az alkotótevékenység során. Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel. A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása. Fontosabb szimbolikus és kultárális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.

7–8. évfolyam

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúraközvetítő szerepben van, így a történeti korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történeti példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevéssé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészeten kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a vizuális kommunikáció részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a kifejezés, képzőművészet részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a tárgy- és környezetkultúra részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása bennük. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

A 7–8. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszáma: 68 óra

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	8
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	8
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	12
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Összes óraszám:	**68**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális művészeti jelenségek -Alkotások, stílusok	Javasolt óraszám 10 óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
□ Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. mágia, megörökítés, provokálás, tanítás) szerint. □ Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművészet). □ Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében).	*Történelem:* Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. *Magyar nyelv és irodalom:* a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. *Ének-zene:* művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések. *Informatika:* Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlattan, perspektíva,képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	Látvány plasztikusságának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
□ Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. □ Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). □ Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). □□Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, beállítás) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása.		*Magyar nyelv és irodalom:* verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei. *Ének-zene:* A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció. *Dráma és tánc:* jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlattan, perspektíva, fény- és színhatás, kontraszt, színkontraszt, enteriőr	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei**	**Javasolt óraszám: 8 óra**
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
□ Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). □ Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang- és képanyagok). – Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg. – Példák alapján a technikai képalkotó, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.	*Magyar nyelv és irodalom*: hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társművészetekben. *Ének-zene:* hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társművészetekben. *Informatika:* hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság, ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner, illusztráció, képaláírás, kameraállás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Tér és időbeli viszonyok -Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei**	**Javasolt óraszám: 8 óra**
Előzetes tudás	– A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a tér- és időváltások alkalmazása az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései). – A tér, térbeliség ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel). – A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében. – Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása. – A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikatörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces).	*Magyar nyelv és irodalom:* történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje. *Természetismeret:* mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek. *Történelem:* az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. *Matematika:* A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria, montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td>Témakör: Vizuális információ
és befolyásolás
– Kép és szöveg üzenete</td><td>Javasolt óraszám:
12 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">□ A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással).
□ A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.
□□Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása.
□□Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika).
□ Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</td><td>Magyar nyelv és irodalom:
Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

Matematika:
Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök, diagramok.

Informatika:
Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="2">Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram). Verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány Hagyomány, design, divat**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
□ Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő, csomagolás), tárgyalkotás (pl. saját amulett, egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. □ Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra, vagy falfestmény az iskola ebédlőjébe). □□Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. □ A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. – Személyes tárgyak (pl. öltözék, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz). – Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).	*Matematika:* Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás. *Technika, életvitel:* Szükségletek és igények elemzése, tervezés szerepe, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés. *Biológia:* Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. *Földrajz:* védett hazai, nemzetközi természeti értékek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, környezettudatos magatartás, környezetvédelem, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány Tárgyak, terek, funkció**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése eltérő szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megismerése, helyes alkalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
□ Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). – Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. □ Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – Jászság, Bodrogköz) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. –Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének (pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve(pl. papírplasztika, makett készítése). □Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefontok) áttervezése a funkció megtartásával, érvényesítésével (pl. természet inspirálta formaalakítás) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.		*Történelem:* Épületek, használati és dísztárgyak megfigyelése. *Hon- és népismeret:* Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra. Környezet és a kultúra összefüggései. *Technika, életvitel:* Lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése. *Ének-zene:* népdalok, hangszeres népzene.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, használati tárgy, dísztárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet. Lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései.	

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:
A 19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: *Nemzeti Múzeum*, Steindl Imre: *Országház*), romantika, realizmus és impresszionizmus, posztimpresszionizmus festői (pl. F. Goya, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, E. Manet, C. Monet, V. van Gogh, P. Gauguin), 19–20. század fordulójának irányzatai (pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar), 20. századi és kortárs irányzatok példái (pl. W. Gropius, F. L.
Wright, Le Corbusier, Makovecz Imre, H. Moore, H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely, Erdély Miklós).
M.C. Escher grafikái, a Bauhaus központi épülete, Kandinszkij, Cristo, Orosz István grafikái

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példákat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgókép, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése.

	Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

TESTNEVELÉS 1-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.34 TESTNEVELÉS

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulás, továbbá a bonyolultabb sportági és táncos mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során - a motiváció fenntarthatósága és az esélyegyenlőség érdekében - a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékosság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladathelyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elvét és az általa vezérelt gyakorlatot a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet áldoz a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulás, egyúttal a személyiségfejlesztés - az értelmi, érzelmi-akarati, szociális képességek és tulajdonságok – hatásfokát. A várt eredmények ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmaznak.

A testnevelés műveltségterület tartalmai az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épülnek. A gyermekek fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább

fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek. Az alapkészségek fejlesztésének folyamatában a komplexebb, nehezített körülmények közötti végrehajtások válnak uralkodóvá.

A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszerbe a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárulnak a hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tanulási teljesítményhez, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támasztó, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, felfedező, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésre, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció,* a *testi-lelki egészség* és az *eredményes tanulás*. A tanítási-tanulási folyamat során a testneveléssel, a pedagógussal, a társaival, illetve önmagával szembeni bizalom megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés.*

A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása *a demokráciára nevelés* kiemelkedő színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a *testi-lelki egészségre nevelés* mint a legfontosabb fejlesztési terület.

A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás* és *a szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játékszituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A kezdeményezőkészség, a vállalkozói kompetencia fejlesztése a Testnevelés és egészségnevelés természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ennek

kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést, pozitív attitűdöt már ezen az iskolafokon is.

1–2. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">Előkészítő és preventív mozgásformák</td><td>Órakeret
20 óra +
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása.
Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése.
A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása.
A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">MOZGÁSMŰVELTSÉG
Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):
Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.
Gimnasztika:
Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.
Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.
Játék:
A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:
Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban.
Motoros tesztek végrehajtása.</td><td>Matematika: számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.

Környezetismeret: testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.

Vizuális kultúra: megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</td></tr>
</table>

A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák**	**Órakeret 75 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások.	*Matematika:* térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai. *Környezetismeret:* tájékozódási alapismeretek.

Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. *Lendítések és körzések:* Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása. *Hajlítások és nyújtások:* Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal. *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön. *Tolások és húzások:* Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban. *Emelések és hordások:* Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok. *Gurulások, átfordulások:*	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció.

Vízszintes tengely és hossztengely körül; különböző testrészeken, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva. *Támaszok:* Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás fogalmak ismerete. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erőkifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Manipulatív természetes mozgásformák**	**Órakeret 54 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. *Rúgások, labdaátvételek lábbal:* Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetéses gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon. *Labdavezetések kézzel:* Labdaérzékelő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás. *Ütések testrésszel és eszközzel:* Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással. *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:* Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	*Matematika:* műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek. *Informatika:* médiainformatika. *Környezetismeret:* testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról megfelelő magasságú svédszekrényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huszárugrás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúlatorna. *Tánc* A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekre vagy belső lüktetésre épülő ritmusos járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzérek. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok* Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS	*Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. *Környezetismeret:* az élő természet alapismeretei.

Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás és futás mozgásformái:* egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). *Ugrások és szökdelések mozgásformái:* egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. *Dobások mozgásformái:* lökő-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel. *Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében* Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, a Kölyökatlétika eszközkészletének beépítésével, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, Kölyökatlétikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értékként való elfogadása.	*Matematika:* mérés, mérhető tulajdonságok. *Vizuális kultúra:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:* labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskézilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok és alakításuk.

Labdarúgás: A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). *Szivacskézilabda:* Passzgyakorlatok, kapura lövések. *Minikosárlabda:* Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. *Miniröplabda:* Kosárérintés és alkarérintés próbálkozások léggömbbel, puha labdával. *Sportjáték-előkészítő kisjátékok:* Létszámfölényes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Környezetismeret:* testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erőkifejtéssel történő végrehajtása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Társtolások és húzások:* Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erőkifejtéssel. *Kötélhúzások:* Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. *Esések és tompításaik:* Előre, hátra, oldalra, le és át. *Küzdőjátékok.* *Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.* ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.		*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erőkifejtés, sportszerűség, düh, erőkifejtés, csel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása. A vízben történő biztonságos tájékozódás, a vízbiztonság és a vízszeretet megalapozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait – különös tekintettel az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekre – az úszás óraszámával meg kell növelni. MOZGÁSMŰVELTSÉG *A vízhez szoktatás gyakorlatai:* Járás a vízben; medence szélén végzett úszómozdulatok; merülési gyakorlatok; vízbeugrások; siklás- és lebegési gyakorlatok, a légzésszabályozást segítő gyakorlatok; ismerkedés a mélyvízzel. **A téri tájékozódás, térérzékelés fejlesztése kisvízben. Játékos vízhez szoktató gyakorlatok koordinációs és erőfejlesztő céllal.** *Játékok a vízben:* Vízhezszoktató, úszó-, vízbeugró-, merülőgyakorlatok, vízi csapatjátékok eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Uszodai rendszabályok, a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók, az úszástechnikák vezető műveleteinek ismerete, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.	*Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra. *Környezetismeret:* a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink, szervezetünk megfigyelhető ritmusai, tájékozódási alapismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csúszásveszély, lebegés, kartempó, levegővétel, lábtempó, siklás, gyorsúszás, hátúszás, krallozás, mélyvíz, fulladás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt.	

	Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal* ***a lehetőségek függvényében****:* Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások,; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.* ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése. *A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.*	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatikus játékok. *Környezetismeret:* éghajlat, időjárás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete.

	Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése.. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva. *Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák* Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása. *Manipulatív természetes mozgásformák* A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Feszes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban* A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban* Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.

	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak. *Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban* Az általános uszodai rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása. Tudatos levegővétel. Kellő vízbiztonság, hason és háton siklás és lebegés. Bátor vízbeugrás. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.

3–4. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">Előkészítő és preventív mozgásformák</td><td>Órakeret
20 óra+
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése.
Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása.
A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele.
Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">MOZGÁSMŰVELTSÉG
Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):
Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.
Gimnasztika:
Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.
Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.
Játék:
A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:
Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.</td><td>Környezetismeret: tájékozódási alapismeretek.

Vizuális kultúra: tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

Technika, életvitel és gyakorlat: életvitel, háztartás.</td></tr>
</table>

Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai. Higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Higiéniai alapismeretek: a biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei. Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák**	**Órakeret 54 óra**
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabillá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötél által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére.		*Vizuális kultúra:* kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.

Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal. *Lendítések, körzések*: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is). *Hajlítások és nyújtások:* Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is). *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is). *Tolások, húzások:* Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erőkifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel. *Emelések és hordások:* Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok. *Gurulások, átfordulások:* Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át. *Támaszok:* Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző	*Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás. *Matematika:* műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.

támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Manipulatív természetes mozgásformák**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra *haladó mozgás közben*. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.		*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.

Rúgások, labdaátvételek lábbal: Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás" mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból" is próbálkozva. *Labdavezetések kézzel:* A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetéses feladatok. *Ütések testrésszel és eszközzel:* Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervaszerűen. *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban* Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna:* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulinról, egyéni-páros-társas egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek aerobikgyakorlatok. *Tánc:* Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. Motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfüzérek, gyermektáncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:* Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.

átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játszó”, felkérés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás- és futás mozgásformái:* egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt. *Ugrások és szökdelések ugrásformái:* Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egylábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk . *Dobások mozgásformái:* Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban. *Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében:*	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Matematika:* geometria, mérés, testek. *Vizuális kommunikáció:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.

A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talp gördülés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Általános technikai és taktikai tartalmak*: Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. *Minikosárlabda:* Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában. *Miniröplabda:*		*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.

Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. *Labdarúgás:* Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban. *Szivacskézilabda:* Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. *Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:* Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskézilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.	*Magyar nyelv- és irodalom:* kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédés, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

MOZGÁSMŰVELTSÉG *A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:* Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. *Küzdőjátékok:* Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, boksz, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Az úszásoktatás óraszáma helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania. MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban. Hátúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). ***Feladatok háton:*** **felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés**		*Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra. *Környezetismeret:* a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.

hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. ***Hátúszás lábtempó:*** **siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása.** ***Hátúszás kartempó:*** **hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel.** ***Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:*** **hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.** **Gyorsúszás** **Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus)** ***Gyorsúszás lábtempó:*** **siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.** ***Gyorsúszás kartempó:*** **gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.** ***Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:*** **gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.** ***Gyorsúszás levegővétele:*** **a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással"; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.** ***Úszások a mélyvízben:*** **gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon.** ***Ugrások, taposások:*** **beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai.** **A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.** *Vízhez kötött játékok:* Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás. *Amennyiben az intézményben az 1-2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.*	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása* ***a lehetőségek függvényében****:* Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás; íjászat, lovaglás, :, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjóga gyakorlatok. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.* A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság. *A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.*	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban. *Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák* Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete. *Manipulatív természetes mozgásformák* A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igénnyé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban*

	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétika eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban* A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékké válása. *Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban* Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása. A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés. Az saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése. *Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban* Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.

TESTNEVELÉS 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.35 Testnevelés

Az alapfokú nevelés-oktatás második szakaszába lépve az 1–4. évfolyamon elkezdett sokoldalú pszichomotoros és az ezen keresztül megvalósuló kognitív, affektív-emocionális képesség-összetevők fejlesztése tovább folytatódik. A személyiségformálás – a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével, a szenzitív időszakokhoz igazodó mozgástartalmakon keresztül – a tanulási, nevelési célokat úgy valósítja meg, hogy közben a Nat kompetenciarendszerében realizálja az Európai Unió kulcskompetenciáinak fejlesztését. Kiemelt terület a személyes és társas kompetencia-összetevők rendszerében a szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, a biztonság és az emberi kapcsolatok minősége.

A testnevelés tartalmi elemei közé az 5. évfolyamtól belép a sportági alaptechnikák és taktikák rendszere, a hozzájuk kapcsolódó elméleti ismeretekkel, miközben folytatódik a széles spektrumú koordinációsképesség-fejlesztés. A nevelési szakasz elején a kondicionális képességek differenciált fejlesztése itt is elsősorban a mozgáskészségek elsajátításán, játékos gyakorláson keresztül történik, majd később fokozatosan előtérbe kerül az életkori sajátosságokhoz igazodó kondicionális képzés. A mozgástanulás folyamatában fontos szerepet kap az elméleti tudatosítás, az ok-okozati összefüggések ismertetése, mely elősegíti a mentalizációs folyamatokat. Mindez a változó környezeti feltételekhez igazodó, egyre összetettebb mozgássorok hatékony elsajátítását teszi lehetővé.

A testi-lelki egészségre nevelés célrendszere a tanulási terület egészét áthatja. A tanulók tovább bővítik az egészséges életvitel alapjaival összefüggő ismereteiket. A közvetlen mozgástapasztalattal szoros kapcsolatban álló elméleti ismeretekkel gyarapodva tudatosul bennük a különböző mozgásformák egészségmegőrző hatása. Tisztában vannak az alapszintű anatómiai, edzéselméleti törvényszerűségekkel (pl. a bemelegítés módja, funkciói), ami a baleset-megelőzés, a biztonságos sportolás, az egészséges testi fejlődés legfőbb záloga. A testi higiéniai tevékenységeket igyekeznek mindennapi szokásrendszerükbe illeszteni, mellyel párhuzamosan a XXI. századi életforma stresszhatásainak kezelésére megfelelő stratégiákat (pl. relaxációs módszerek) sajátítanak el. A tanulóközpontú szemlélettel átitatott oktatási környezetben erősödik a tanulói sportolási kedv, a mozgáshoz fűződő pozitív attitűd. Ehhez kapcsolódóan prioritást kapnak a játékos feladatmegoldások, az élményalapú tananyag-feldolgozás. A változatos munkaformák alkalmazása, a gyakran változó összetételű, képességű heterogén csoportok együttes sporttevékenysége a méltányosság, a társakhoz való alkalmazkodás, a tolerancia, a csapatszellem, az egymás tanításának lehetőségét is magába foglalja. Ez a tanulók társas kapcsolataiban az együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés célját valósítja meg. A társas mozgásformák egyben az elfogadást, a konfliktuskezelés asszertív eszközeit kínálják. A változatos küzdőfeladatokban előtérbe kerül az iskolai küzdősportokra jellemző technikák végrehajtása és azok test-test elleni küzdelemben történő kreatív alkalmazása. Ezek az egyszerű mozgásformák esetében szabadon végrehajthatók, mások tanári irányítás mellett, a legnagyobb mozgásbiztonság elérésére törekedve, a balesetveszély minimálisra csökkentése mellett.

A tanár-diák interakciókban a pedagógus mintaadó, facilitátor szerepe a tanulók kommunikációs kultúrájának kialakításában realizálódik, mely a kooperatív jellegű

gyakorlásban kihat a diákok közötti kommunikáció minőségére is. Mindezen tényezők a mozgással, sportolással kapcsolatban jelentős attitűdformáló erőt jelentenek.

A nevelési-oktatási szakasz végéhez közeledve egyre nagyobb mértékben kapnak szerepet az induktív jellegű feladatmegoldások, melyek a gondolkodást és a problémamegoldó képességeket fejlesztik. A tanulási terület – sajátosságaiból adódóan – folyamatosan fejleszti az önismeretet, az önelfogadás képességét, melynek rendszeresen alkalmazott eszköze – a pedagógus általi előremutató formatív visszajelzések mellett – az ön- és társértékelés. Ezek a folyamatok a 7–8. évfolyamon hozzájárulnak a tanulók saját készség- és képességszintű erősségeinek, illetve hiányosságainak felismeréséhez, ezáltal a képességek tanári segítséggel tudatosan fejleszthetők. A tradicionális sportágak meghatározó szereplőinek, olimpikonjainak megismerésével a tanulókat a nemzeti azonosságtudatra, a haza szeretetére neveljük, amelyben a példaképformálás is hangsúlyos szerepet kap.

Az IKT-eszközök a mozgástanulás, a diagnosztika, az egészséges életvezetés kialakításának hatékony segítői, mindemellett a konstruktív jellegű elméleti ismeretszerzést is jelentősen támogatják. Ezzel a tanulók motivációjára és digitáliskompetencia-szintjére gyakorolhatunk pozitív hatást. Az egészségfejlesztés mozgáshoz kapcsolódó eszközrendszerével tudatosítjuk a szabad levegőn, a természetes környezetben folytatott rendszeres testedzés testi és lelki jóllétet erősítő hatását, ami pozitív irányú befolyást gyakorol a tanulók környezettudatos szemléletmódjára. Ezzel a testnevelés hozzájárul a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos, hogy a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység hozzájárul a munkaerkölcsi tulajdonságok (például fegyelmezettség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljesség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotóniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges

kezdeményezőkészség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő, döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, rekreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

Az iskolai testnevelés óra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében - amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokolttá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenését a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

Az 5-8. évfolyamon a gyógytestnevelés területén elvárás az egyéni és differenciált gyakorlatok tudatos végrehajtása, valamint, hogy a tanulók az egészségük fejlesztése érdekében tudatosan alkalmazzák a szabadidős és sportjátékokat. A gyakorlások során kiemelten jelenik meg a kontrollált légzés, a pulzusszámlálás és a relaxáció.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a különböző sportági mozgáskészségekben, valamint a motorikus képességekben a tanuló önmagához mért fejlődése. A tanultsági szint méréséhez fontosak a különböző pontérték-táblázatok, számszerűsített vagy grafikonos statisztikai eljárások, de az egyes próbákon és teszteken elért eredmények mellett legalább olyan fontos az érzelmi-akarati tényezők figyelembevétele az értékelés, osztályozás során.

Testnevelés 5–6. évfolyam

Az 5. évfolyamba lépő diákok testi fejlődésében a fiúk és a leányok között jellemző különbségek még nem mutatkoznak. A leányok egy hosszú (9 éves kortól tartó), mérsékelt ütemű megnyúlási szakasz közepén, míg a fiúk a pubertáskort megelőző testalkati telítődési szakaszban járnak. A két nem terhelhetősége közel azonos. A 11–12 éves diákok, a sokoldalú alapokra építkezve, eredményesen tanulnak új sportági technikákat mind a zárt, mind a nyílt jellegű mozgáskészségekben. Mozgásigényük igen jelentős, figyelmük, koncentrálóképességük tartós, ami az időhatékony óraszervezéssel tovább segíti a pszichomotoros tanulási folyamatokat.

A korosztály kondicionális képzésében kiemelt szerepet kap a gerincoszlop tartóizmainak, a törzs általános erő-állóképességének folyamatos fejlesztése. Fontos az aerob állóképesség kezdetben játékos formájú, majd egyre inkább tartós futással történő növelése, ugyanakkor az intenzív anaerob munkavégzés kerülendő. A koordinációs képességek közül kiemelten fejleszthető a ritmusérzék, az egyensúlyozó képesség, a téri tájékozódó képesség, emellett a nyílt jellegű mozgásformákban megmutatkozó összekapcsolási-átállási képesség is dinamikusan javul. A sportjátékok oktatásában a technikai képzés mellett megjelennek az emberelőnyös és létszámazonos kisjátékok alaptaktikai elemei (add és fuss; szélességi és mélységi mozgások), először célfelület nélkül, majd célfelülettel. Továbbra is hangsúlyos szerepet kapnak a sportjátékokat előkészítő testnevelési játékok. Az ízületi és izomzati mozgékonyság a prepubertás idején még mindkét nemnél jól fejleszthető, így ebben az időszakban a dinamikus és statikus nyújtó hatású feladatokkal egyaránt eredményes a rendszeres gyakoroltatás, ezzel is elősegítve a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

Az önvédelmi és küzdősportok a test-test elleni játékos küzdőgyakorlatok megtanításán túl a sportági képzésre helyezik a hangsúlyt. Míg az eddigi játékok és feladatok olyan játékos mozgásformákon keresztül csináltak kedvet a küzdelemhez, melyek a különböző küzdősportok mozgástechnikáihoz hasonló elemeket tartalmaztak, most a három iskolai küzdősport, a birkózás, a judo és a karate mozgásanyagára kerül a hangsúly. E gyakorlatok kondicionális képességfejlesztő hatásai elsősorban az erő-állóképesség, a gyorsaság fejlesztésében érezhetők, valamint a gerincoszlop tartóizmai, a hát- és a hasizmok erősítése terén, valamint a gerinc egészséges, fiziológiás tartásának javításában realizálódnak. A karate lazító és nyújtó gyakorlatai a csípő- és bokaízület, valamint az egész alsó végtag ízületi mozgástartományának növelésével járulnak hozzá az egészséges fejlődéshez.

Az önvédelmi és küzdősportok a koordinációfejlesztés szempontjából elsősorban a kognitív koordinációs képességeket fejlesztik az ellenfél eltérő mozgására adott folyamatosan változó reakciók miatt. A téri tájékozódó képesség, a reakcióképesség, a ritmusképesség, a kinesztézis, a mozgásszabályozó és átalakító képesség folyamatos fejlődésen mennek át a sportági mozgásanyag tanítása révén.

A test-test elleni küzdelem tekintetében továbbra is kiemelt fejlesztési terület a tanuló személyisége, hiszen a sportági technikák nagy koncentrációval történő végrehajtása az önuralom és akaraterő próbája elé állítja a tanulót.

Az 5–6. évfolyam tanulóinak példaképválasztó igénye a megfelelő irányba terelve elősegíti a hosszú távú elköteleződésüket a szabadidős és/vagy versenysport felé. A tanulók a versengésen alapuló mozgásformákat szeretik, melyek – jól megszervezett, kooperációs elemekben gazdag, a társak eltérő képességeit tiszteletben tartó, a fair play szellemiségét prioritásként kezelő viselkedésmintákkal – kontrollált módon kiválóan gyakoroltathatók. Oktatásmódszertani szempontból a tanórák jelentős részét a mozgásos tartalmak bemutatásán, bemutattatásán alapuló képi, vizuális forrásokra épülő direkt oktatási stratégiák jellemzik, de megjelennek már az indirekt módszertani elemek is.

A tanulók a gyógytestnevelés mozgásformáiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – elsajátítják a nyújtó hatású, valamint az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, optimális aerob terhelést biztosító gyakorlatokat, melyek elváltozásukra, betegségükre nézve is kedvező

hatásúak. A testnevelési játékokkal párhuzamosan megismerkednek az állapotuk javulását szolgáló szabadidős és sportjátékokkal is.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezi;
- a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akarati erőfeszítéseit;
- minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

Az 5–6. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszáma: 340 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	38
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	48
Torna jellegű feladatmegoldások	48
Sportjátékok	72
Testnevelési és népi játékok	38
Önvédelmi és küzdősportok	42
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	34
Úszás	20
Összes óraszám:	340

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

Témakör	**Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció**	**Órakeret 38 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat; – a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a	A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő pontos és rendszeres kivitelezése 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok gyakorlása A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását, ellazulását szolgáló gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok helyes végrehajtása	

korrekciós gyakorlatokat; – a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.	Légzőgyakorlatok összeállítása segítséggel, azok végrehajtása A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló (kis tanári segítséggel) összeállítása, végrehajtása a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok jelentőségének megismerése A stressz fogalmának, fajtáinak beazonosítása, pozitív megküzdési stratégiáinak megismerése Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása Egyszerű és összetett gimnasztikai gyakorlatok zenére
Fogalmak	menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; szergyakorlatok, utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz, keringésfokozás
A gyógytestnevelés-órán	a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárulnak a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségükre.

Témakör	**Atlétikai jellegű feladatmegoldások**	**Órakeret** **48 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; – ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az	Futóiskolai és futófeladatok egyenesen és íven, előre, hátra, oldalra mozgás közben 20–40 m hosszan Ugrófeladatok el- és felugrással, akadályokra és akadályok átugrásával Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből, térdelőrajt 20–30 m kifutással időre, sprintfutások 30–60 m-en időre Váltófeladatok alsó és felső váltással párban és csapatban, helyben és mozgás közben Dobógyakorlatok 1–3 kg-os tömött labdával fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban, beszökkenéssel, dobások különböző eszközökkel (labdák, karikák, szivacsgerely, szoknyás labda, sípoló rakéta)	

időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben; – magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.	Távolugrás lépő technikával, rövid nekifutásból emelt elugró helyről és elugró gerendáról 4–10 lépés nekifutásból Felugrások egy lábról gumiszalagra, lécre, szemből és oldalról nekifutással 5–7 lépésből, átlépő, hasmánt technikával Az állóképesség, a szívműködés és a testtömegkontroll összefüggéseinek megismerése Folyamatos futások egyenletes ritmusban és tempóváltással 8-10 percen keresztül Az atlétika főbb versenyszabályainak megismerése, gyakorlatban történő alkalmazása
Fogalmak	elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, tempóérzék, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, optimális sebesség, kidobási vonal, bástya, dobószektor, hasmánt technika
A gyógytestnevelés-órán	atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre (szabott) adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

Témakör	Torna jellegű feladatmegoldások	Órakeret 48 óra
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a	A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése A cselekvési biztonság növelése Segítségadás tanítása, tanulása	

biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat; – a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat; – a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet; – a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.	Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt, valamint a „tornászos” mozgás elsajátítására A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása Preakrobatikus és akrobatikus elemek, egyensúlyi elemek, gurulások, emelések, fellendülések, billenések, átfordulások végrehajtása Gimnasztikus elemek (csak lányok) – lépések, járások, testsúlyáthelyezések, szökkenések, ugrások, fordulatok – kivitelezése Egyensúlyozási gyakorlatok megvalósítása helyben helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, valamint helyváltoztatással eltérő irányokba tornapadon, annak merevítő gerendáján és/vagy gerendán Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélen), vándormászás lefelé; függeszkedési kísérletek, mászóversenyek A női és férfitorna főbb versenyszámainak, azok alapvető szabályainak megismerése Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe Fejállás Kézállásba fellendülés segítségadással, falnál és önállóan Kézenátfordulás oldalra mindkét irányba Repülő gurulóátfordulás Híd, mérlegállás és spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése Összefüggő talajgyakorlat összeállítása Ugrószekrényen: Keresztbe állított ugrószekrényen zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás és guggoló átugrás Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás után gurulóátfordulás előre, leguggolás, valamint leterpesztés Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással Gerendán: Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és lábterpesztéssel leugrás Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás Gerendán: támaszhelyzeten át fel- és leugrás Gyűrűn: (Fiúknak) Érintő magas gyűrűn: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; hátsó függésből emelés lebegő függésbe; homorított leugrás

	Gyűrűn: hátsó függés; fellendülés lebegő függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás (Lányoknak) Lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés
Fogalmak	függeszkedés, támlázás, fejállás, talajgyakorlat, terpeszleugrás, lefüggés, lebegőfüggés, hátsó függés, zsugorlefüggés, homorított leugrás, érintőjárás, hármaslépés, fellendülés, ellendülés, billenés, átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás, guggoló átugrás
A gyógytestnevelés-órán	a torna jellegű gyakorlatok a kontraindikált gyakorlatok kivételével elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

Témakör	**Sportjátékok**	**Órakeret** **72 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak elsajátítása Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása – Kézilabda A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések elsajátítása Az egy és két kézzel történő labdaátadások helyben és mozgásból, labdaátvételek különböző irányokból	

alkalmazza a technikai és taktikai elemeket; – a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat; a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.	Az „add és fuss” elv alkalmazása az egyszerű és összetett labdás koordinációs gyakorlatokban (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban) Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek alkalmazása 1-1 elleni játékokban Kapura dobások helyből, kilépéssel, 3 lépésből, különböző támadó helyekről Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, a szabaddobás, a büntetődobás, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására A szélességi vonalvédekezés (6-0-ás területvédekezés) megismerése A kapus alaphelyzetének kialakítása; magasan, félmagasan, laposan és pattanásból érkező labdák védési technikájának elsajátítása kézzel és lábbal – Kosárlabda ● A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játékszituációkban ● Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel ● Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás) ● A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása ● 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval) ● 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas) ● Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása

	● Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására ● Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálymódosításokkal – Röplabda ● A labda nélküli alaphelyzet, valamint az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása ● A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás jellegzetes mozgásdinamikájának elsajátítása egyéni és páros gyakorlatokban ● Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő játékra könnyített feltételek mellett ● Helyezkedési módok megismerése a különböző csapatlétszámú játékokban ● Forgásszabály alkalmazása ● A csapattársak közötti kommunikáció jelentőségének tudatosítása az eredményes játék érdekében – Labdarúgás ● A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában ● Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel ● Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok ● Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával ● A labda nélküli támadó szerepek (helyezkedési módok) megismerése 2-0-ás, 3-0-ás gyakorlási helyzetekben ● A különböző védőszerepek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés) ● Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás taktikai helyzetben ● Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játékszituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával

	● 2-1, 3-1 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok helyezkedésének gyakorlása ● Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal ● A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával – Floorball ● Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása ● Labdabiztonságot növelő gyakorlatok ● Labda terelése egyenes vonalban és irányváltoztatással ● Labdaütések palánkra és társnak ● Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése ● Folyamatos labdaátadások társnak ● Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából ● Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védése nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, féltérdelő pozícióból ütővel, lábbal 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása
Fogalmak	kétszer indulás, lépéshiba, alsó egyenes nyitás, védőérintés, támadóérintés, állásrend, röplabda – forgás, hosszú- és rövidindulás, egy-és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás, szabadrúgás, büntetődobás, büntetőrúgás, alakzattartásos passzgyakorlat, alakzatbontó és alakzattartó helyezkedés, kényszerítő átadás, területvédekezés, emberfogás, egykezes tolt átadás, páros és hármas lefutás, floorball – ütőfogás, labdahúzás és -lövés, kapuelőtér
A gyógytestnevelés-órán	a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

Témakör	**Testnevelési és népi játékok**	**Órakeret** **38 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; – a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséggel rendelkezik; – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket; a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.	A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása A figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. keresztező fogó, mozgásutánzó fogók, labdavezetéses fogók) a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, egyéni és csapatjátékokban Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos versengések alkalmazása A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben) A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek gyakorlása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal Néptánc – szabadon választható	

	A táncos motívumok összefűzése adott ritmusképletek interpretálásával Mozgásmemória fejlesztése hosszabb motívumsorok betanulásával, végrehajtásával Dunai táncdialektusból választott csárdás, ugrós és verbunk táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése
Fogalmak	laza és szoros emberfogás, szélességi mozgás, mélységi mozgás, elszakadás a védőtől, célfelület védelme, algoritmikus gondolkodás, ütempassz, testcsel
A gyógytestnevelés-órán	a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségüktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség, a testedzéssel kapcsolatos attitűd pozitív irányú megváltozását.

Témakör	**Önvédelmi és küzdősportok**	**Órakeret** **42 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő	A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása Küzdőjátékok közben a tervszerű gondolkodás és a kreativitás, a hatékony problémamegoldás fejlesztése A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszköz nélküli és eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával A küzdelem tanult technikai elemeinek tudatos alkalmazása A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra,	

asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket; a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.	ütésekre, rúgásokra épülő páros küzdőjátékok képességfejlesztő célú alkalmazása Egy- és kétkezes lefogások (csuklófogás, átkarolás, fojtás, hajfogás) elleni védekező mozgások gyakorlása Eszköz-, majd társemelés technikájának elsajátítása (egyenes derék, lábbal emelés) Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak elméleti tudatosítása Előre, hátra és oldalra történő esések gyakorlása fokozatosan emelkedő súlyponti helyzetből indítva egyénileg, majd társakkal Oldalra esés technikájának elsajátítása oldalterpeszállásból indulva mindkét irányba Egy választott küzdősport korosztály-specifikus alaptechnikájának és elméleti ismereteinek elsajátítása – Birkózás A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás) A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok jártasság szintű végrehajtása ○ Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül ○ Hídban forgási kísérletek ○ Hídból kifordulás fejtámaszba ○ Hídba vetődés fejtámaszból társ segítségével ● Birkózó alapállás technikájának elsajátítása ● Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra) ● Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával ● Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben ○ Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika ○ Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással – Karate ● Alapvető karateállások és testtartások megismerése ● Alapállásból helyváltoztatások előre és hátra rögzített kartartásokkal ● Alapvető karateütések technikájának elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes

	ütés az elöl lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán) ● Oldalra csapás az ököl alsó részével és csapás az ökölháttal alapütések megismerése ● Az előre rúgás alaptechnikájának végrehajtása ● A tanult ütések, rúgások gyakorlása helyváltoztatás nélkül különböző karateállásokban, különböző magasságokba ● Alapvető védekező technikák elsajátítása helyben (az arc védése, a test, törzs védése, kétkezes védés, öv alatti terület védése, védés a tenyér élével) ● A tanult ütések, rúgások gyakorlása különböző magasságokba, helyváltoztatás közben ● A kiinduló helyzetből történő ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása ● Kata gyakorlatot előkészítő összefüggő gyakorlatlánc végrehajtása ● Egyszerű kézzel (fejre és testre irányuló egyenes ütés) és lábbal (testre irányuló egyenes rúgás) történő támadások biztonságos kontrollált végrehajtása és azok védése a megfelelő biztonságos végrehajtási távolság kialakításával ● A védekezés utáni ellentámadás praktikus és biztonságos végrehajtása mindkét oldalról – Dzsúdó ● Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyaka alatt) és oldalsó leszorítás technikák végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások ● Szabadulási kísérletek (20-25 mp) leszorítástechnikákból Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve
Fogalmak	lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés, egyenes ütés, karate védéstechnikák, ellentámadás, küzdőtávolság, ötlépéses alapküzdelem
A gyógytestnevelés-órán	tanuló megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását

Témakör	**Alternatív környezetben űzhető mozgásformák**	**Órakeret 32 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.	A szabadban végezhető sportágak ismeretének bővítése (frizbi, futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás parkban, streetball, strandkézilabda, lovaglás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás) Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, jártasság szintű elsajátítása (síelés, szánkózás, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás) A térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések megismerése, alkalmazása segítséggel Tanári segítséggel erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek használata Szabadtéri akadálypályák leküzdése A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása	
Fogalmak	természetjárás, vízi túra, környezetvédelem, streetball, tájfutás, jégkorong, erdei tornapálya, térkép, turistajelzések, környezetvédelem	
A gyógytestnevelés-órán	a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását.	
Témakör	**Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)***	**Órakeret 20 óra**

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet. – a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik; – rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat; tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik.	Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása A balesetek megelőzésére tett intézkedések megismerése A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése A vízben végezhető játékok tanulása, az úszások megszerettetése A korábban elsajátított úszásnem(ek) gyakorlása, technikájának javítása (amennyiben a tanuló az 1–4. osztályban tanult úszni) Választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása Hátúszórajt és a fejesugrás elsajátítása Merülési versenyek, úszóversenyek A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
Fogalmak	úszásnem, hátúszórajt, rajtfejes, taposás, intenzív úszás, állóképesség
A gyógytestnevelés-órán	a hát- és gyorsúszás technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok mellett megjelenik a mellúszás differenciált alkalmazása is. A különböző úszásnemek alkalmazásával a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése.

Témakör	**Gyógytestnevelés**	**Órakeret a jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	

– nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására; – ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; – az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik; – a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat; – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre; – tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik; – rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat; – megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat; – a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.	A gyógytestnevelés fejlesztési feladatai megjelennek a különböző témakörökbe ágyazottan, annak szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani: A helyes légzéstechnika elsajátítása Egyszerűbb légzőgyakorlatok összeállítása A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségadással, majd anélkül A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása, tudatosítása A 4-5 gyakorlatból álló, a biomechanikailag helyes testtartást kialakítását elősegítő gyakorlatsor önálló összeállítása kis tanári segítséggel Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása, alkalmazása A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári segítséggel, azok tudatos, pontos végrehajtása Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül
Fogalmak	vázizomzat, izomérzékelés, önállóan végzett otthoni gyakorlatok, kontraindikált gyakorlatok, légzőizmok

Testnevelés 7–8. évfolyam

A pubertáskorba lépő tanulók testalkati, pszichomotoros és lelki értelemben egyaránt jelentős változásokon mennek keresztül. A fiúknál jelentkező erőteljes megnyúlási szakasz a már stabilizálódott mozgáskészségek, koordinációs képességek színvonalát ronthatja, míg a leányok testalkati átrendeződése inkább kondicionális értelemben okozhat teljesítményromlást. Különösen kiemelendő az aerob állóképesség visszaesése, amely többek között a leányok

megváltozott érdeklődési köréből adódó mozgásigény-csökkenés eredménye. A két nem közötti testalkati eltérés a terhelhetőség különbségében is jelentősen megmutatkozik.

Ebben a korban a kondicionális fejlesztés egyre inkább különválik a koordinációs képzéstől. Ezzel párhuzamosan a motiválás eszközeként a tudatosítás, az ok-okozati összefüggések feltárása, a mindennapi életben történő használhatóság megemlítése egyaránt belső motivációs többletet nyújt. A serdülőkorra tehető a mozgásszervi betegségek számának ugrásszerű növekedése. Ebből kiindulva kiemelt szerepet kell szánni a saját testtömeget felhasználó vagy kisebb súlyú eszközökkel támogatott relatíverő-növelésnek, de különösen a törzsizom erő-állóképessége javításának, valamint az aerob állóképesség fejlesztésének. A koordinációs képzés terén szenzitív időszaknak tekinthető a téri-tájékozódó és az összekapcsolási-átállási képesség fejleszthetősége. Serdülőkorban a fiúk ízületi, izomzati mozgékonysága jelentősen visszaeshet, melynek mértékét rendszeres gyakorlással mérsékelhetjük. A sportjátékok oktatásában a nagyobb létszámmal végzett játékok összetettebb taktikai lehetőségei egyre jobban kihasználhatók, miközben csoportos feladatokkal a szabálykövető magatartásforma, a társak elfogadása, az együttműködés készségszinten realizálódhat.

A nevelési-oktatási folyamatok során a tanulók szélsőséges és hullámzó érzelmi állapota a pedagógustól – a következetesség betartása mellett – nagyfokú türelmet és elfogadást igényel. Ez megfelelő rugalmasságot, empátiát feltételez az értékelés és az osztályozás területén is. A gondolkodás fejlesztését szolgáló deduktív jellegű tanulási helyzetek egyre nagyobb arányban alkalmazhatók. A tanulók az elméleti ismereteik gyarapodásával tudatosabban kezdik értelmezni az egészségorientált képességeiket felmérő tesztek eredményeit, miközben felismerik erősségeiket és hiányosságaikat.

Az önvédelmi és küzdősportok területén a kondicionális képességek fejlődésével párhuzamosan bekapcsolódik az oktatásba a technikák mozgásdinamikájának célszerű növelése, a megfelelő balesetvédelmi előírások és követelmények fokozott megtartása mellett. Mivel a tanulók által kivitelezett technikák egyre erősebbek, folyamatos hangsúly van a társak iránti tisztelet, tolerancia gyakorlásán, valamint a maximális önkontroll megvalósításán. A tanári irányítás kiemelt jelentőséget kap a nyílt készséget feltételező mozgásformáknál.

A gyógytestnevelés gyakorlatainak végrehajtása eléri a készségszintet. Egyik fő cél a tanulók mozgásszervi elváltozását és betegségét illetően a javító, korrigáló gyakorlatok, valamint az optimális aerob terhelést szolgáló mozgásformák tudatos alkalmazása a mindennapi életben. Emellett cél a megismert szabadidős és sportjátékok adaptív alkalmazása az egészségi állapot javítása érdekében.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezi;
- a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akarati erőfeszítéseit;
    - minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;
- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A 7–8. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszáma: 340 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	40
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	52

Torna jellegű feladatmegoldások	50
Sportjátékok	76
Testnevelési és népi játékok	40
Önvédelmi és küzdősportok	44
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	37
Összes óraszám:	340

A gyógytestnevelő tanárok a helyi tanterv (tanmenet) készítésekor a Gyógytestnevelés témakör óraszámát az adott intézményben gyógytestnevelés-órára szánt éves óraszám 30-50%-ában állapíthatják meg a többi témakör óraszámának terhére. A Gyógytestnevelés témakör óraszámát, illetve az egyes témakörök óraszámcsökkentésének mértékét a gyógytestnevelésen részt vevő tanulók betegségének, elváltozásának figyelembevételével határozza meg a gyógytestnevelő tanár.

Témakör	**Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció**	**Órakeret 40 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
Tanulási eredmények A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat; – a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;	A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása 5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása, azok gyakorlása A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, azok helyes végrehajtása Légzőgyakorlatok végrehajtása	

– a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.	A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása A különböző mozgatórendszeri sérülések megelőzését, rehabilitációját érintő elemi szintű alapelvek, eljárások megismerése Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása, végrehajtása A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák tanári segítséggel történő alkalmazása Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása Összetett gimnasztikai gyakorlatok, illetve egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatok lépéskombinációkkal zenére
Fogalmak	menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, szergyakorlatok
A gyógytestnevelés-órán	a gimnasztikai gyakorlatok során a tanulók ismerik, elsajátítják azokat a gyakorlatelemeket, 2-4-8 ütemű gyakorlatokat, amelyek az elváltozásuk, betegségük pozitív irányú megváltozását elősegítő izmokat erősíti, illetve nyújtja, továbbá hozzájárul a biológiailag helyes testtartás kialakításához. Megismerik és alkalmazzák azokat a relaxációs gyakorlatokat, amelyek pozitívan hatnak elváltozásukra, betegségükre.

Témakör	**Atlétikai jellegű feladatmegoldások**	**Órakeret** **52 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;	A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgásképesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással	

– ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben; magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.	Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgásképesség-fejlesztéssel A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászónájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés) Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből társhoz, célra és távolságra Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, szivacsba, emelt elugró helyről és elugró gerendáról Magasugrás átlépő, hasmánt vagy flop technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszökkenéssel vagy háttal becsúszással Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése
Fogalmak	flop technika, olimpiai versenyszámok, világcsúcs, résztáv, pihenőidő; nyugalmi, munka- és terheléses pulzus; váltogatott iramú futás, ferde hajítás, függőleges és vízszintes vektor, támaszhelyzet, koordináció, kondíció
A gyógytestnevelés-órán	atlétikai jellegű feladatokkal tovább fejleszthető a tanulók állóképessége. A differenciált, egyénre adaptáltan megvalósuló futó-, szökdelő- és ugrófeladatok elősegítik a keringési rendszer és a mozgásműveltség fejlesztését. A dobógyakorlatok differenciált alkalmazásával jól fejleszthető a tanulók törzsizomzata.

Témakör	**Torna jellegű feladatmegoldások**	**Órakeret** **50 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat; – a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat; – a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet; – a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem	Fejlesztési feladatok és ismeretek A torna jellegű mozgásformák egészségfejlesztő szerepének tudatosítása A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően (Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek megismerése A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása (Választható anyagként) Alapvető ugrások elsajátítása minitrampolinon vagy gumiasztalon A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal	

bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.	A női és férfitorna meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése – Talajon: ● Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is ● Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal ● Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre ● Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel ● Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) ● Csúsztatás nyújtott ülésből hason fekvésbe és vissza (lányok) ● Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúk) ● Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel – Ugrószekrényen: ● Keresztbe állított ugrószekrényen guggoló átugrás ● Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés ● Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással – Gerendán: ● Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás ● Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetekből ● Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok – Gyűrűn: ● (Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből

	ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből ● (Lányoknak) Érintő magas gyűrűn: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás ● Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélen), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek felfelé; mászóversenyek
Fogalmak	futólagos kézállás, csúsztatás, vetődés, összekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport
A gyógytestnevelés-órán	a torna jellegű gyakorlatok, a kontraindikált gyakorlatok kivételével, elősegítik a törzsizomzat fejlesztését, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

Témakör	**Sportjátékok**	**Órakeret** **76 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása	

– a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket; – a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat; a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.	Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése – Kézilabda ● A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során ● Beugrásos és felugrásos kapura dobások előzetes lendületszerzésből ● Az egy és két kézzel történő labdaátadások pontosságának, távolságának növelése helyben és mozgásból, alkalmazásuk gyors indulásokban és lerohanásokban ● A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban) ● Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek összekapcsolása kapura dobásokkal ● Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen ● Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben ● Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban ● A kapus alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben – Kosárlabda ● A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások,

	felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben ● A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban ● Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása ● 1-1 elleni játék gyakorlása labdaszerzést követően, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval) ● Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve ● Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitáson alapuló szabálymódosításokkal ● Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban ● Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében ● Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben – Röplabda ● A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre ● Távolról érkező labda megjátszása társnak (nyitásfogadás, ellenfél térfeléről érkező labda) alkar- és kosárérintéssel ● A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben ● Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő labdamegjátszásra

	● Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállásának ismerete ● Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása – Labdarúgás ● A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete – alkalmazása a játék folyamatában ● Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) alkalmazása a játékhelyzethez igazodva ● Alakzattartással, alakzatbontással- és építéssel történő labdás koordinációs passzgyakorlatok ● Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás, majd 2-1-es taktikai helyzetben ● 3-2, 4-2 és 4-3 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok összehangolt helyzekedésének gyakorlása ● Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával ● Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal ● A területvédekezés alkalmazása a játékban ● Egy- és kétudvaros emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időkényszer alatt, a védekező játékos mozgásirányának gyakorlása ● A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával – Floorball ● Labda nélküli technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütőfogás,

	ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással – alkalmazása a játék folyamatában ● Labdavezetések, átadások, átvételek megfelelő módjainak alkalmazása a játékhelyzethez igazodva ● Labdaátadások társnak palánk segítségével ● Labdatartást fejlesztő játékok ● Kapura lövések labdavezetésből ● Szabad ütések, büntető ütések gyakorlása ● Kapus alaphelyzet kialakítása, kapura lőtt labdák védése ● Csereszituációk gyakorlása ● 2-2, 3-2, 3-3 elleni kisjátékok a támadó játékosok együttműködése és a védőjátékosok összehangolt helyezkedésének gyakorlása ● Létszámazonos kisjátékok a módosított szabályok szerint
Fogalmak	védőtávolság, félaktív védő, aktív védő, felső egyenes nyitás, feladás, sáncolás, egyenes leütés, gyorsindítás, lerohanás, bedőlés, bevetődés, hármas nyolcas, tempódobás, átadócsel, rúgócsel, alakzatbontásos és építéses passzgyakorlat, területnyitás, pontrúgás, beugrásos és felugrásos kapura lövés, dugattyúmozgás, kosárlabda – indulási jog, megelőző szerelés, floorball – szabadütés, büntetőütés, védekezés, csere
A gyógytestnevelés-órán	a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek a sportjátékok adaptált formáival. A megismert sportjátékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

Témakör	**Testnevelési és népi játékok**	**Órakeret** **40 óra**

Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja; – a testnevelési és sportjáték közben a célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat; – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket; a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.	A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása A manipulatív mozgásformákkal nehezített, figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. labdavezetéses fogók) a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon) A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő, egyre összetettebb mozgásos játékok

	gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban) Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek készségszintű elsajátítása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek készségszintű elsajátítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal Néptánc – szabadon választható A tiszai dialektus verbunkjainak, valamint legényes forgós és forgatós táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése A páros, forgatós táncokkal a nemi szerepekre vonatkozó ismeretek interiorizálása, a körtáncok által a közösséghez való tartozás élményének erősítése A kreativitás fejlesztése az elsajátított táncos mozgásmotívumok improvizatív összekapcsolásával
Fogalmak	döntéshelyzet, játékstratégia, szabálykövető magatartás, fair play, célfelülethez igazított emberfogás, üres területre helyezkedés
A gyógytestnevelés-órán	a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek azokkal a testnevelési és népi játékokkal, amelyeket elváltozásuktól, illetve betegségüktől függetlenül végezhetnek. A megismert testnevelési és népi játékok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását, a testedzéssel kapcsolatos pozitív attitűd kialakítását.

Témakör	**Önvédelmi és küzdősportok**	**Órakeret** **44 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket; – a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védéseket és ellentámadásokat.	A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása Tervszerű gondolkodást, problémamegoldó készséget fejlesztő összetett játékok, különböző küzdőtechnikák alkalmazásával, húzások, tolások, billentések, egyensúlyi helyzet megbontása és visszaszerzése Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal	

	Dzsúdógurulás alaptechnikájának megismerése, végrehajtása haránterpeszállásból mindkét irányba, előre és hátra A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal A tradicionális magyar küzdősportok (birkózás, karate, ökölvívás, dzsúdó) történetének, meghatározó hazai személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése, a sportágak szabályrendszerének átismétlése – **Birkózás** ✓ A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készségszintű végrehajtása ✓ Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül ✓ Hídban forgás ✓ Hídba vetődés fejtámaszból ✓ Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával ✓ Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögé kerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül ✓ Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban o Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika o Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással ✓ Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben o Karfelszedés könyökhajlatnál és átfordítás o Túlsó karbehúzás – **Karate** ✓ Az alapvető karateállások és testtartások elnevezésének ismeretében azok önálló bemutatása ✓ Az alapvető karateütések technikájának készségszintű elsajátítása helyváltoztatás nélkül (egyenes ütés helyben, egyenes ütés az elöl lévő láb oldalán, egyenes ütés a hátul lévő láb oldalán), gyakorlása helyváltoztatás közben ✓ Rúgások alaptechnikájának önálló végrehajtása, készségszintű elsajátítása helyben ✓ Oldalra rúgás technikája ✓ Oldalra csapás technikája ✓ Rúgás- és ütéskombinációk végrehajtása helyváltoztatás közben

	✓ A test különböző magasságaiban (fej, törzs, öv alatt) végrehajtott támadások elleni védekező technikák ellentámadásokkal ✓ Az egy- és háromlépéses alapküzdelem mozgásanyagának megismerése, gyakorlása ✓ Az ötlépéses alapküzdelem mozgásanyagának jártasságszintű végrehajtása ✓ Szabad küzdelmet előkészítő játékos gyakorlatok ✓ A Heian 1 (vagy annak megfelelő) kata összefüggő gyakorlatanyagának végrehajtása, önálló bemutatása ✓ Egyenes, köríves és kalapácsütés, csapás ökölháttal, valamint az egyenes és köríves rúgás, oldalra rúgás védési technikáinak elsajátítása ✓ A védő technikákhoz tartozó stabil állás alkalmazása. A tanult védő technikák kivitelezése helyben és mozgásban, ellentámadással ✓ Kötött formagyakorlat bemutatása (kata) a tanult technikák kivitelezésével, a sportágra jellemző mozgásdinamikával, számolásra és számolás nélkül, önállóan – **Dzsúdó** ✓ Az előre, hátra és oldalra történő társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által övvel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással) ✓ Földharcjátékok leszorítástechnikák végrehajtására törekedve ✓ Nagy külső horogdobás végrehajtása ✓ Nagy belső horogdobás végrehajtása
Fogalmak	jogszerű önvédelem, egyensúlyi helyzet kibillentése, fair play, oldalsó csúsztatott esés, földharc, társ felemelése, parter helyzet, egyenes ütés, köríves ütés, kalapácsütés, egyenes rúgás, köríves rúgás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy belső horogdobás (emelő védés (age uke)), alkar védés kifelé és befelé (soto ude uke és uchi ude uke), alsó söprő védés (gedan barai), ellentámadás hátul levő kézzel (gjaku tsuki), kumite, kata
A gyógytestnevelés-órán	megismeri az önvédelmi és küzdősportok azon technikai gyakorlatait, amelyek az egészségi állapotával kapcsolatban nem ellenjavalltak és alkalmazásukkal növelheti a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erejét, fejleszti az állóképességét és mozgásműveltségét. A különböző technikai gyakorlatok elősegítik a rendszeres sport és testmozgás megszeretését, az adekvát mozgások elsajátítását.

Témakör	**Alternatív környezetben űzhető mozgásformák**	**Órakeret** **38 óra**
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; – a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.	A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása Az időjárás, az öltözködés, a sporttáplálkozás és a sporttevékenység összefüggéseinek megértése Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, strandkézilabda, strandröplabda, nordic walking, lovaglás, falmászás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás) Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrakenuzás) Térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések ismerete, alkalmazása Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata Szabadtéri akadálypályák leküzdése A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás tudatosítása Az alternatív környezetben űzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Egy tradicionális, természetben űzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése	
Fogalmak	strandkézilabda, strandröplabda, tájoló, égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség	

A gyógytestnevelés-órán	a szabadtéri foglalkozások során a különböző mozgásszervi elváltozással, illetve belgyógyászati betegséggel rendelkező tanulók megismerkednek olyan testgyakorlatokkal, sportokkal, amelyeket elváltozásuk, illetve betegségük ellenére végezhetnek. A megismert szabadban végzett sportok, testgyakorlatok adekvát alkalmazása elősegíti a rendszeres testedzés beépítését a mindennapi életbe, az egészségi állapot és a teljesítőképesség pozitív irányú megváltozását. A gyógytestnevelés-óra keretében a szabadtéri mozgásformák, sportjátékok, valamint a természetben űzhető mozgásformák a rekreáció lehetőségeként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

Témakör	Gyógytestnevelés	Javasolt óraszám: A jogszabályokban és a helyi tantervben rögzítettnek megfelelően
Tanulási eredmények	Fejlesztési feladatok és ismeretek	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – nyitott az alapvető mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására; – ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben; – az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben helyes technikával, készségszinten úszik; – a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat; – egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy	A gyógytestnevelés fejlesztési feladatainak megjelenése a különböző témakörökbe ágyazottan, azok szerves részeként. Az ott felsorolt feladatok végrehajtása során, illetve azokon kívül az alábbi fejlesztési feladatokat kell megvalósítani: A helyes légzéstechnika elsajátítása Légzőgyakorlatok önálló összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal A helyes testséma kialakítását szolgáló gyakorlatok pontos végrehajtása segítségadással, majd anélkül A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, megtartása A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel Összetett korrekciós gimnasztikai gyakorlatok pontos elsajátítása, önálló végrehajtása	

ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre; – tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik; – rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, és hajt végre úszástechnikákat; – megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat; – a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat; – a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat; a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.	Egyszerűbb korrekciós gimnasztikai gyakorlatok összeállítása tanári segítséggel A tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának, mozgékonyságának (hajlékonyságának) fejlesztését szolgáló különböző testgyakorlatok önálló összeállítása tanári kontrollal, a testgyakorlatok tudatos, pontos végrehajtása Az állóképesség-fejlesztés jelentőségének felismerése, kitartásra nevelés Mozgás- és terheléshatárok megismertetése, azok növelését szolgáló tevékenységek megismerése, végrehajtása Az egészségi állapot változását pozitívan és negatívan befolyásoló (kontraindikált) mozgások megismertetése a különböző testgyakorlatok elsajátításán keresztül A gyógytestnevelés specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal A gerinc elváltozásához, belgyógyászati betegségekhez vezető káros életviteli szokások beazonosítása, ok-okozati összefüggéseinek megértése
Fogalmak	káros életviteli szokások, gerincferdülés, helytelen testtartások, terheléshatár

ETIKA/ HIT- ÉS ERKÖLCSTAN 1-4. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.36 ETIKA/ HIT- ÉS ERKÖLCSTAN

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók viselkedésének belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmának szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi a középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsi kérdésekről való gondolkodás során az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban nem egészen egységes a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése – különösen olyankor nem, amikor ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára. A saját értékek keresése közben azonban fontos megérteni azt is, hogy az értékek sokfélék és kulturálisan változatosak, s a tanulóknak nyitottá kell válniuk a sajátjukétól eltérő értékrendek befogadására is. A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez. Közben pedig fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések is, amelyek segítségükre

vannak a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, valamint a bűntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló, felelős és mérlegelő gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt – e szintnél erősebben – befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemző módon az erkölcstan is számos ismeretet közvetít. A tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem sokkal inkább *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrarendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva azokat. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra, illetve *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – gondolkodó, kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos

nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés jó lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, a helyi közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység, illetve az önkéntes munka.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

Korosztályi adottságaiknál fogva (alsó tagozatos) a gyermekek még nem képesek a tudatosan, teljes felelősséggel meghozott döntések felvállalására, ezért őket folyamatosan tanítani, nevelni, cselekedtetni kell, figyelembe véve a tanulók tipikus és egyéni életkori és fejlődési sajátosságait. Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag is felkészült személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani ismeretekkel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok).

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés nem előzmény nélküli: kisgyermekkori alapokra építhet. A kisgyermek *azonosul* a szeretett személyekkel. Az általuk megjelenített szociális normák alakítják első ítéleteit arról, hogy mi a jó és mi a rossz. Ezért fontos, hogy a pedagógus ismerje a szubkultúrá(ka)t, ahonnan tanítványai érkeznek.

A gyermekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival, amelyek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyerekek többsége az óvodáskor végére érti meg teljesen, hogy a nem az ember állandó jellemzője, és többé-kevésbé kialakul *nemi identitásuk.* Négyéves koruk körül kezd formálódni *etnikai identitás*uk. Saját bőrszínükhöz és etnikumukhoz való viszonyuk alakulása azonban erősen függ attól, hogy az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet milyen képet alkot az ő csoportjukról mint egészről.

Mások bántása és a másoknak való segítségnyújtás képessége – az *agresszió* és a *proszociális viselkedés* – általában hároméves kortól kezdve jelenik meg a gyerekek magatartásában. Mindkét viselkedési mód alakulása nagymértékben függ azonban a környezeti hatásoktól, és döntő módon visszahat a gyermek én-tudatának, illetve egész személyiségének fejlődésére. Az

alapvető viselkedési normák az iskolába lépés idejére kezdenek rögzülni a gyerekekben, ami lehetőséget teremt arra, hogy fokozatosan megtanuljanak uralkodni saját késztetéseiken, és képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat, választásaikat ellenőrizni – vagyis fokozatosan képessé váljanak az *önkontrollra*.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal, s ennek eredményeként felerősödnek a versengések, az együttműködést igénylő helyzetekben átélt sikerek és kudarcok, illetve a külső visszajelzések. Ezek hatására spontán módon kezd átformálódni a gyerekek önértékelése. Ez a folyamat jó alapot kínál az *önismeret és a társas kultúra,* valamint a *szociális kompetencia* fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

A tanulók *megismerési folyamatai* – az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás – szintén jelentős változáson mennek át ebben az életszakaszban, amire az erkölcstanórákon is ráépülhet a *szóbeli anyanyelvi kommunikáció* célzott fejlesztése. Mindazonáltal az önkifejezés legjellemzőbb formája ebben az időszakban a tanulságok direkt módon való megfogalmazása helyett a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás. Ez jó lehetőséget teremt az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* életkornak megfelelő formálásához is.

A nevelői közösségnek érzékenyen kell alkalmazkodnia az eltérő szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek magukkal hozott sokféle normájához, az ezekből fakadó kulturális és képességbeli sokszínűséghez. Egyúttal azonban – a családi érték- és normarendszert kiindulási alapnak tekintve –, el kell kezdenie támogatni a gyerekeket abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába. Nagyon fontos, hogy a pedagógus és a gyermek kapcsolatában ne jelenjék meg az agresszió semmilyen

formája, és a tanító magatartása az általa is elvárt proszociális viselkedés mintáit közvetítse tanítványai felé. Ugyanilyen fontos, hogy kontroll alatt tartsa esetlegesen meglévő előítéleteit, valamint a tanítványai körében spontán módon megjelenő előítéletes viselkedési elemeket. Jelentős mértékben függ ugyanis ettől, hogy miként alakul az osztály kisebbség(ek)hez tartozó tagjainak énképe és autonóm erkölcse.

Az 1–2. osztályosok *gondolkodásának* általános sajátossága a konkrét műveleti jelleg. Igazán tárgyak és események *jelenlétében* tudnak problémákat mérlegelni és megoldani. Hosszabb ideig képesek már *szándékos figyelem*re, de *könnyebben tudnak valamit átélni,* mint figyelmüket szándékosan a feladatra összpontosítani. Idegrendszerük működését még az agyuk *érzelmi-indulati életet szabályozó központja uralja.* A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket ezért érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményhez kapcsolni. Az életkornak leginkább megfelelő élmények közege pedig ebben az életszakaszban a *mese világa.* A gyerekek ugyanis 7–8 éves korukig a mesék közegében tudják legkönnyebben kezelni félelmeiket és szorongásaikat. Az élet olyan nagy kérdéseire, mint például az elválás vagy a halál, ebben a közegben kapnak számukra feldolgozható módon választ – miközben azért persze már pontosan különbséget tudnak tenni a mese és a valóság között.

Bár a tantárgy egészében később fontos szerepet töltenek be a dilemmák és a viták, az 1–2. osztályos gyerekek foglalkozásain ezeknek még kevéssé van helye. Ennek a korosztálynak mindenekelőtt *állandóságra és érzelmi biztonságra van szüksége* a fejlődéshez. A társas helyzeteken belüli nézőpontváltás – hol egyik, hol másik szerepbe helyezkedve – azonban már az ő esetükben is jól gyakoroltatható, előkészítve ezzel az empátia és az érvelő vita képességének későbbi kialakulását.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal

jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1–2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1–2. évfolyam kerettanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegére összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Az 1–2. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszáma: 72 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
1. Éntudat – Önismeret	12
2. Család – Helyem a családban	12
3. Helyem az osztály közösségében	12
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	12
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	72

Tematikai egység	**1. Éntudat-Önismeret**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése. A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése. A nehéz helyzetekkel való megbirkózás képességének megalapozása. Céljai megvalósítása közben önkontroll végzése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Önismeret, saját jellemzők, külső – és belső tulajdonságok azonosítása		*Vizuális kultúra*:

Ki vagyok én? Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Mit jelent a nevem? Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat másokéitól? *Ilyen vagyok* Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? *Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása* *Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően* *Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése* *Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása* Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések? Hogyan tudok vigyázni magamra és az egészségemre? Miben kell erősödnöm? *Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim* Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem őket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel? Mit szeretek csinálni és mit nem? Miért? *Nehéz helyzetek* Mit könnyű megtennem, és mit nehéz? Voltam már olyan nehéz helyzetben, amikor először nem tudtam, mit kell tennem? Végül mit tettem? Mit csinálnék most, ha ugyanabban a helyzetben lennék?	személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban. *Magyar nyelv és irodalom:* - beszédkészség, beszédbátorság fejlesztése - önismereti gyakorlatok - a szituációnak megfelelő nyelvhasználat fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

Tematikai egység	**2. Család-Helyem a családban**	**Órakeret 12 óra**

Előzetes tudás, tapasztalat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása. A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése. Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása. Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek. A mások szokásai iránti tisztelet megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Akiket ismerek Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám? Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?	
Család és rokonság Kikből áll a mi családunk? Milyen a kapcsolatom azokkal a családtagjaimmal, akikkel együtt lakom? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk? Jó, ha együtt vagyunk? Mit kapok tőlük, és én mit adok nekik? Hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Kik tartoznak még a rokonságunkhoz, és velük milyen a kapcsolatom? Mit jelent számunkra az, hogy rokonok vagyunk? Vajon más családok ugyanúgy élnek, mint mi? Mi mindenben különbözhet egyik család a másiktól?	Vizuális kultúra: családi élet eseményei, családi élet rendje
Családi hagyományok Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szeretek ezek közül és mit nem? Miért? Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg ezeket? Mit szeretek közülük és miért? Van olyan is, amit nem szeretek? Miért? Miben különböznek más családok szokásai és ünnepei a mieinktől?	Technika, életvitel és gyakorlat: élet a családban; családi rendezvények, ünnepek, események; iskolai és osztályrendezvények.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznap, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

Tematikai egység	**3. Helyem az osztály közösségében**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése, mások elfogadásának segítése. Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése. A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Különféle közösségeim Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren óvodás korom óta? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül? *A gyerekek élete* Hogyan telik egy napom az iskolában? *Mások másmilyenek* Milyenek más gyerekek? Mi mindenben különböznek tőlem? Vajon milyennek látnak ők engem? *Gondolataim és érzéseim kifejezése* Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez? Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel? Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek? Mivel tudnak mások megbántani engem? Mivel tudok én megbántani másokat? Előfordulhat-e olyan helyzet, amikor jobb, ha nem mutatjuk ki az érzéseinket? Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint hogyha telefonon vagy interneten beszélünk vele?	Vizuális kultúra: az iskolai élet rendje *Magyar nyelv és irodalom*: egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése. A szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása. Nem verbális jelzések tartalmának felismerése. .

Kulcsfogalmak/ fogalmak	figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

Tematikai egység	4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása. A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása. A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése. Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek. Magyarország történelmi értékei, emlékei iránti érdeklődés felkeltése, nemzeti hagyományok ápolása. Az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentőségének, jelképeinek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Akik körülöttünk élnek Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük? *Más lakóhelyek, más szokások* Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünktől? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein? T*ágabb környezetünk-Barangoló* Magyarország mely tájain jártál már? Mely helyek tetszettek a legjobban? Miért?	*Vizuális kultúra*: környezetünk külső és belső terei.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

Tematikai egység	5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	Órakeret 12 óra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása. Környezettudatos szemlélet megalapozása a fogyasztási szokásokban.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Növények és állatok a környezetünkben Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Mi változna meg, ha hirtelen eltűnnének? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok? Mi az, amit megtehetünk egy állattal, és mi az, amit nem szabad megtennünk? *A természet védelme* Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Miért hívnak egyes tájakat, növényeket vagy állatokat védettnek? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához? Hogyan kell a természetben felelősen viselkedni? *Környezetünk védelme* Milyen tevékenységekkel védhetjük a környezetünket és melyekkel okozhatunk kárt benne? Hogyan kell gyűjtenünk a szemetet? Hogyan takarékoskodhatunk a mindennapi életben?	Vizuális kultúra: a természeti környezet elemeinek megjelenítése. Technika, életvitel és gyakorlat: növényápolás, állatgondozás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

Tematikai egység	**6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére**	**Órakeret 12 óra**

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről, a környező világ megismerési módjainak összegyűjtése. A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban. Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról, a tapasztalaton túli világról. Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások megismerése. A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A jó és a rossz Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei? *Vallási szokásaink* Milyen vallású vagy nemzetiségű embereket ismersz? Ők hogyan ünnepelnek? Milyen szokásaik vannak? Mennyire hasonlítanak és miben különböznek a te családod szokásaitól?	Magyar nyelv és irodalom: a mesék világa; alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szép-csúnya, jórossz, igaz-hamis).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket. Céljai megvalósítása közben önkontrollt végez. Felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket. Azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást. Átéli a különböző családi események fontosságát. Megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni. Felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz. Felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában. Megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki. Felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és

	saját szerepét az együttműködésben. Ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét. Felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre. Ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket. Felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről. Megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme. Fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok. Megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet. A zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

3–4. évfolyam

9–10 éves koruk körül társas életük és mentális képességeik változását megalapozó jelentős biológiai átalakuláson mennek keresztül a gyerekek. Ez teszi képessé őket arra, hogy figyelmüket irányítsák, terveket készítsenek és *önmagukra is reflektáljanak*. E változások jó lehetőséget kínálnak a *testi és lelki egészségre* neveléshez, a *hazafias nevelés,* valamint a *családi életre nevelés* különféle témáinak feldolgozásához – a tanulási formákat pedig jól össze lehet hangolni az *anyanyelvi kommunikációs kompetencia* aktuális fejlesztési céljaival.

Ebben az életszakaszban erősödik meg a gyerekekben a szabályok elfogadásának belső késztetése, ami a közösségi szabályok megalkotásában és betartásuk ellenőrzésében való részvétel gyakorlása révén jó kiindulási pontot ad az *állampolgárságra és demokráciára nevelés* megalapozásához.

Az írás-olvasás alapvető készségeinek elsajátítását követően ebben az időszakban már ráépülhet az alapkészségek bázisára a *digitális kompetenciafejlesztés* néhány eleme – elsősorban hangfelvételek, képek és videók készítése, illetve lejátszása, valamint képek szerkesztése és rövid szövegek alkotása számítógép segítségével – az erkölcstan óra tevékenységeihez kapcsolódóan.

Bár ebben az életszakaszban nő a szóbeliség súlya az önkifejezésben, a foglalkozások témakörei még mindig jó lehetőséget kínálnak az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésére – immár kiegészülve a szöveges-dramatikus és bábjátékos formák alkalmazásával.

9–10 éves korban nagymértékben erősödik a gyerekek realitásérzéke, növekszik áttekintő, absztraháló, analizáló-szintetizáló képességük. Érzelmi életük is sokat változik. Megszűnik a kisgyerekkori „álomszerű" lét. Az *öntudatra* ébredést, a külső és a belső világ szétválását gyakran egyedüllétként élik át. Az ebből fakadó magányosság és feszültség feloldásában sokat segíthetnek nekik azok a szabad beszélgetések, amelyek az erkölcstan órák egyik legfontosabb munkaformájának tekinthetők. Bár a rajzolás-festés-mintázás még mindig sokak számára az önkifejezés kedves formája, az egyre összetettebbé váló érzések és gondolatok kifejezésére fokozatosan alkalmasabbá válik a beszéd. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az órai beszélgetések csak akkor lesznek valóban személyiségformáló hatásúak, ha légkörük feszültségmentes, mindenki számára elfogadó – és őszinteségének csupán a többiek tiszteletben tartása szab korlátot, ami hosszabb távon a kulturált vita szabályainak elsajátítását jelenti.

Ebben az életszakaszban a felnőtt minta követésének fokozatosan helyébe lép a *kortárs minta követése*, s egyre inkább a kortársak közül kerülnek ki azok, akikre a tanulók referencia személyként tekintenek. Ez nem csökkenti annak a fontosságát, hogy a pedagógusnak mindenkor hiteles erkölcsi modellt kell közvetítenie, viszont előtérbe hozza az órákon azokat a hétköznapi, irodalmi vagy filmbeli témákat, amelyek már nem a tündérmesékhez, hanem a tanulók reálisabb világához kapcsolódnak.

A gyerekek általában kilenc éves koruk táján kezdenek el kételkedni a korábban elsajátított normák, világképi elemek érvényességében, s fontos átalakuláson megy keresztül kritikai érzékük is. Így ebben a szakaszban már helye van az életkornak megfelelő *dilemmák* felvetésének, és az olyan jellegű értékelő beszélgetések kezdeményezésének, amelyekből később majd megszülethet a klasszikus erkölcsi dilemmavita.

Mivel analizáló-szintetizáló gondolkodásuk fejlődése révén a gyerekek egyre inkább képessé válnak a különböző viselkedési formák és hatásaik közötti kapcsolat felfedezésére, ekkor már teremthetők számukra olyan *valós vagy fiktív döntési helyzetek,* amelyekben a várható következményeket mérlegelve, lelkiismeretük szavára kell hallgatniuk.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá

váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak döntéseket.

A 3–4. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszáma: 72 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
1. Éntudat – Önismeret	12
2. Család – Helyem a családban	12
3. Helyem az osztály közösségében	12
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	12
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	**72**

Tematikai egység	1. Éntudat-Önismeret Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Elemi szintű gyakorlat személyek jellemzésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret erősítése és az önelfogadás segítése. Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása. A sajáton kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése. Érzelmek kezelése, siker és kudarc értelmezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tulajdonságaim Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Mitől változnak a tulajdonságaim? Miben vagyok ügyes, és miben kevésbé? Milyen a kapcsolatom másokkal? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért? Mit nem szeretek magamban és miért? Mi az, amin szeretnék változtatni? *Szokásaim, érzelmeim és indulataim* Hogyan szoktam játszani? Hogyan tanulok? Hogyan vigyázok az egészségemre? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mivel és hogyan töltöm a szabad időmet? Mit teszek, ha örülök, ha szomorú vagy dühös vagyok? Mit teszek, amikor önző vagyok, és mit teszek, amikor önzetlen? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Miben és hogyan? *Ahogy mások látnak engem* Mit szeretnek bennem a szüleim, a testvéreim, a nagyszüleim és más rokonaim? Milyennek látnak a tanáraim, a barátaim és mások? Ők mit szeretnek bennem és miért? Mit nem szeretnek és miért? Fontose, hogy mindenki szeresse az embert? *Hősök és példaképek* Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Milyen tulajdonságaimon szeretnék változni? Miért és hogyan tudnám ezt megtenni?	*Környezetismeret*: mitől látunk valakit szépnek; külső és belső tulajdonságok. *Vizuális kultúra*: emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra; emberi gesztusok értelmezése és kifejezése; a karakterábrázolás filmes eszközei; saját érzelmek felismerése és kifejezése mozgóképek és hanganyagok segítségével. *Magyar nyelv és irodalom*: jellemzés készítése emberekről; vélemények összevetése. *Technika, életvitel és gyakorlat*: önismeret.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső tulajdonság, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, szomorúság, düh, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép.

Tematikai egység	2. Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Személyes tapasztalatok a családi-rokonsági kapcsolatokban, a családi hagyományok és ünnepek területén. Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése. Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása. A gyermekek és felnőttek feladatai. A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása. Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Családi kötelékek Mit jelent a szeretet a családtagok között? Van olyan ember, aki nem tud szeretni? Mi lehet az oka? Te kiket szeretsz? Kiről hiszed, hogy szeret téged? A szeretet és a törődés között van különbség? Hogyan tudod kimutatni a szeretetedet? Fontos, hogy szeressük egymást? Milyen érzelmeket élünk még át a családunkban? *Családunk múltja* Mennyire fontos számodra, hogy ismerd a családod múltját? Milyen családi hagyományokat őriztek? Miért van rájuk szükség? Hány testvére volt a nagyszüleidnek? Hol éltek ők? Falun vagy városban? Mivel foglalkoztak a nagyszüleid? Milyen nemzetiséghez tartoztak a dédszüleid? *Kommunikáció a családban* Milyen kapcsolat fűz a családtagjaidhoz? Kihez fordulsz először, ha öröm vagy bánat ér? Hogyan oldjátok meg a konfliktusokat a családodban? *Testi és lelki egészségünk* Hogyan tudjuk óvni az egészségünket? Mit teszel annak érdekében, hogy egészséges maradj?	*Vizuális kultúra*: családfa készítése *Magyar nyelv –és irodalom:* családi kapcsolatok bemutatása versek segítségével *Környezetismeret:* projektfeladat: egészséges étrend készítése, közös kirándulás tervezése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás.

Tematikai egység	**3. Helyem az osztály közösségében**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk. Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül. A szabályok szerepének megértése a közösségek életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. A mások kirekesztését elutasító szociális érzékenység erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Párbeszéd Milyen helyzetekben beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi segítheti, és mi gátolhatja a párbeszédet? Mi mindent tudunk jelezni egymásnak arcjátékkal, testtartással, hanglejtéssel? Honnan tudom, hogy pontosan megértettem-e, amit a másik mondani akar? Mi mindent kell figyelembe vennem ahhoz, hogy a másik pontosan megértse, amit közölni akarok vele? Hogyan beszélgetünk otthon? Mi a különbség a családi és az iskolai beszélgetések között? *Békében és haragban* Mi a jó és fontos nekem? Mi a jó és fontos másoknak? Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Ha igen, miért? Hogyan alakulnak ki ilyen helyzetek, és hogyan lehetne elkerülni ezeket? Ki szoktunk-e utána békülni? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni? Hogyan lehet elérni, hogy a béke tartós legyen? *Elfogadva és elutasítva* Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor? Honnan tudom, hogy szeretnek-e a társaim, vagy sem? Milyen lehet az, ha valaki úgy érzi, senki sem szereti? Milyen okai lehetnek ennek? Mit tegyek, ha valakivel kapcsolatban ezt tapasztalom?	*Környezetismeret*: magatartásformák, kommunikáció, szabályok, viselkedési normák különféle élethelyzetekben; baráti kapcsolatok, iskolai közösségek. *Vizuális kultúra*: figurális alkotások létrehozása a környezetben élő emberek megjelenítésével. *Technika, életvitel és gyakorlat*: iskolai és osztályrendezvények; a közösségért végzett munka.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, csapat, összetartozás, szabály, türelem, szabályszegés, büntetés, kirekesztés, szabályalkotás, felelősség.

Tematikai egység	**4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet Helyem a társadalomban**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások. Helyi, honismereti tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyeinek megismerése. Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben. Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival. A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban.	

	Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja. A társas szabályok értelme, célja, értelmezése. Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása. A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása. Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése. Az ünneplés közösségformáló ereje. A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái. A nehéz helyzetben lévők közös segítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A nyelv, ami összeköt Milyen nyelven beszélek én, a szüleim, a nagyszüleim; milyen nyelven beszélnek egymással és velem? Milyen nyelvet használnak a szomszédaink? Hogyan kapcsol össze bennünket a közös nyelv? Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem érjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait? *Szokások és jelképek* Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek? *Ünnepek* Milyen ünnepeket tart meg a magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos nekem? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünneplünk ilyenkor, és mit jelentenek nekem ezek az ünnepek? *A Magyarországon együtt élő kulturális közösségek szokásai* Milyen kulturális közösségek élnek Magyarországon? Miben különböznek ezek szokásai és ünnepei és miben hasonlítanak egymásra? *Más kultúrák – más szokások – más ünnepek* Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?	*Környezetismeret*: jeles napok, ünnepek, helyi hagyományok. *Magyar nyelv és irodalom*: ítéletek megfogalmazása, érvelés, vitakészség; mások véleményének megértése, elfogadása. *Vizuális kultúra*: Jelek a mindennapi életben; különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés; a viselkedés szabályai az online közösségekben; kommunikációs szokások.

Lakóhelyi épített örökségünk Milyen utcákat, tereket, épületeket örököltünk az előttünk élő nemzedékektől? Mit érdemes megőrizni és miért a múlt építményeiből? Hol vannak ezek jobb helyen: ott, ahová eredetileg épültek vagy a múzeumfalvakban? *Tárgyaink világa* Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családunk, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban? Miért változnak a tárgyaink? Mi történik napjainkban a megunt, elromlott vagy divatjamúlt tárgyakkal? Lehetne esetleg más is a sorsuk? *A világ öröksége* Mi mindent hagy örökül egy nemzedék az utána következőre? Mit lehet az összes ember közös kincsének tekinteni a mai világban? Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése?	*Környezetismeret*: települési típusok; lakóhelyünk, hazánk fő nevezetességei; a lakóhely története és természeti környezete; nemzeti park, tájvédelmi körzet; háztartási eszközök. *Vizuális kultúra*: helyek, helyszínek megjelenítése személyes élmények alapján; a környezetben észlelhető változások megfigyelése és megjelenítése; terekhez kapcsolódó érzelmek, hangulatok azonosítása. *Technika, életvitel és gyakorlat*: a technika vívmányainak mindennapi használata
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyanyelv, hagyomány, jelkép, nemzeti jelkép, természeti érték, történelmi érték, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep, vallási ünnep.

Tematikai egység	**5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság jegyében**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Tapasztalatok a környezetvédelemmel kapcsolatban	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére. Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése. A környezetvédelem főbb szempontjai.	

	A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során. Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Környezetszennyezés Milyen tevékenységekkel károsítjuk a Földet? Mit okoz a levegő, a vizek, a talaj szennyezése? Hogyan hat ez az ember életére? A szennyezés következtében mi történik az állatokkal? Hulladék vagy szemét? *Környezetvédelem* Mit tehetünk lakóhelyünk környezetének védelméért? Mit tehetünk környezetünk szebbé tételéért? Te mit tudsz tenni? Mit tesz az osztályod / iskolád? Mit tesznek a szüleid?	*Környezetismeret:* fenntarthatósági projektek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték.

Tematikai egység	**6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A környező világ megismerésének lehetőségei. A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése. A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei. A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe. Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban. A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótékonykodás), az életünket vezérlő aranyszabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Kezdet és vég Hogyan keletkeznek a dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Hogyan képzelték el az emberek a világ és egyes dolgok keletkezését különböző mítoszokban? Milyen kép jelenik meg a Bibliában a világ teremtéséről és a végéről? Mit gondolnak az emberek a halálról? *A világ megismerése* Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutatjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról? Mi az, amiről képes vagyok személyes tapasztalatokat szerezni? Létezhet-e olyan dolog a világban, amiről nem nyerhetünk közvetlen tapasztalatot?		*Környezetismeret*: születés és halál; a Föld alakjára vonatkozó mítoszok. *Magyar nyelv és irodalom*: fantáziajátékok, elképzelt helyezetek megjelenítése; ismerkedés különböző információhordozókkal; információk keresése és kezelése; műélvezet, a beleélés megtapasztalása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait. Felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit. Célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket. Céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol. Ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat. Felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait. Megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni. Megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét. Felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz. Képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit, ismeri, és életkorának

	megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait. Mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit. Különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére. Megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait. Rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen. Társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi. Ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket rendszerezni. Érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat. Ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkultúrájáról. Különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit. Ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket. Tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről. Mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményt alakít ki ezekről. Felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is. Fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre. Értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban. Megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteteket. Megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat. A zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos s megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

ETIKA/ HIT- ÉS ERKÖLCSTAN 5- 8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.37 Etika

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre késztetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:
A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképének kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzületi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.
- A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A

hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.
Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

5-6. ÉVFOLYAM

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók énfejlődését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonnyá válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 5-6. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszáma 68 óra.
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
4. Éntudat – Önismeret	10
5. Család – Helyem a családban	12
6. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
7. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
8. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
9. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	68

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezésmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;
- döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Testi és lelki változások
  - A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;
  - Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,
  - Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;
  - A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.

- Én és mások
  - A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;
  - Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,
  - Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;
  - Különböző emberi élethelyzetek megismerése;
  - Az önértékelés módjainak tudatosítása.
- Harmonikus jövő
  - Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;
  - A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;
  - Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;
  - Az egyéni sikerek értelmezése;
  - Saját tanulási célok megfogalmazása;
  - Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

FOGALMAK

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

TÉMAKÖR: **Család – Helyem a családban**

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- azonosítja saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kapcsolatok hálója
  - Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére
  - Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;
  - A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;
  - Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.
- A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban
  - Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;
  - A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;
  - Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;
  - Segítségkérés, segítség felajánlása.
- Családi erőforrások
  - A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;
  - Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;
  - A legértékesebb családi szokások azonosítása;
  - A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése;
  - Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;
  - Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.

FOGALMAK

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

TÉMAKÖR: **Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben**

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szükségünk van társakra
  - A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása
  - Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése
  - A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása
- A kapcsolat kezdete
  - A rokonszenv, ellenszenv azonosítása
  - Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása
  - A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai
- A kapcsolat ápolása
  - A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése

- A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása
- A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása
- A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése
- Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

FOGALMAK

rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

TÉMAKÖR: **A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban**

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
- a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közösségek összetartó ereje
  - Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség
  - Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja
  - A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése
- A közösségek értékei

- A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei
- Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából
- Az alapvető gyermekjogok megismerése
- A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme

– A közösségek működése

- Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása
- A hatékony együttműködés feltételei számbavétele
- A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése
- Egyéni és közösségi érdekek összevetése
- A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

FOGALMAK

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra **TANULÁSI EREDMÉNYEK**

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét
- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Létezésünk feltételei

- Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre
- A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten
- A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása

– Fejlődés: értékek és veszélyek

- Ember és környezete viszonyának értelmezése

- A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
- A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége
- Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata

– Felelősség és cselekvés a jövő érdekében

- A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata
- A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása
- Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

FOGALMAK

természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékosság, mértékletesség, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;
- képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére
- reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapok során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteteket;
- összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

– Kérdések és válaszok a világról

- A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei
- Az információk elemzése a hitelesség alapján
- A logikai érvelések gyakorlása
- A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése

- Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása

– A helyes és a helytelen dilemmái

- Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése
- Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai
- A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben
- Személyes erkölcsi elvek feltárása
- Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból

– A vallási és a kulturális hagyományok tanításai

- Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata
- A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

FOGALMAK
világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

Tematikai egység	**TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A főbb emberi szervrendszerek ismerete. Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít; • felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; • felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezésmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik; • a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; • képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására; • döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét; • ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– Testi és lelki változások • A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;	*Természetismeret*: Kamaszkori változások: testkép,

• Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése, • Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése; • A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása. – Én és mások • A saját viszonyulás néhány elemének feltárása; • Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése, • Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése; • Különböző emberi élethelyzetek megismerése; • Az önértékelés módjainak tudatosítása. – Harmonikus jövő • Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása; • A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben; • Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére; • Az egyéni sikerek értelmezése; • Saját tanulási célok megfogalmazása; • Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.	testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek. *Dráma és tánc:* ön- és társismereti játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

Tematikai egység	**Család – Helyem a családban**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a család témája áll.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; • képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; • a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; • megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban; • megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért; • azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; • azonosítja saját szerepét és feladatait; • azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, • felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot; • felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket; • azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– A kapcsolatok hálója • Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére • Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is; • A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása; • Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata. – A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban • Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából; • A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése; • Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása; • Segítségkérés, segítség felajánlása. – Családi erőforrások • A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása; • Saját helyzet felismerése, feladatok a családban; • A legértékesebb családi szokások azonosítása;	*Magyar nyelv és irodalom*: a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg. *Dráma és tánc:* együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, érdekérvényesítés

• A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése; • Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése; • Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.	dinamikus változtatása a csoportos tevékenységek során.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

Tematikai egység	**Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; • képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; • a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; • megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni; • felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket; • rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; • azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására; • törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket; • nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt; • különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
– Szükségünk van társakra • A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása • Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése • A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása – A kapcsolat kezdete • A rokonszenv, ellenszenv azonosítása • Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása • A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai – A kapcsolat ápolása • A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése • A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása • A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása • A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése • Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása	*Magyar nyelv és irodalom*: közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás). *Dráma és tánc:* konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; Egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

Tematikai egység	**A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Történelmi és irodalmi ismeretek népünkről, vallási és társadalmi ünnepekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok. Internetes virtuális közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** – azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; – érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; – azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; – értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit; – a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* – értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben; – azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért; – fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről; – ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése; – azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– A közösségek összetartó ereje • Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség • Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja • A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése – A közösségek értékei • A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei • Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából • Az alapvető gyermekjogok megismerése • A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a magyarság eredete; mondókák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között. *Vizuális kultúra:* valóság és képzelet. *Dráma és tánc:* némajátékos, szöveges

– A közösségek működése • Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása • A hatékony együttműködés feltételei számbavétele • A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése • Egyéni és közösségi érdekek összevetése • A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése.	és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép .

Tematikai egység	**A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Példa értékű technikatörténeti ismeretelemek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére • felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét • döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében; • megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit; • megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
– Létezésünk feltételei • Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre • A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten • A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása – Fejlődés: értékek és veszélyek • Ember és környezete viszonyának értelmezése • A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére • A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége • Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata – Felelősség és cselekvés a jövő érdekében • A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata • A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása • Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében	*Természetismeret*: a környezet és az ember egysége. *Magyar nyelv és irodalom*: a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása. *Technika, életvitel és gyakorlat*: környezettudatosság. *Vizuális kultúra:* tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékosság, mértékletesség, felelősségvállalás

Tematikai egység	**Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A tudományos kutatás és a művészi alkotás eszköztárának használatával kapcsolatos személyes tapasztalatok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére; • képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére • reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; • képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban; • feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapok során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai; • értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását; • értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteteket; • összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat; • a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz; • saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– Kérdések és válaszok a világról • A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei • Az információk elemzése a hitelesség alapján • A logikai érvelések gyakorlása • A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése • Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása – A helyes és a helytelen dilemmái • Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése • Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai • A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben • Személyes erkölcsi elvek feltárása	*Természetismeret*: a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; Kopernikusz tudománytörténeti jelentősége. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a Biblia; történetek az Ószövetségből; a görögök és rómaiak vallása; Az Újszövetség; Jézus

• Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból – A vallási és a kulturális hagyományok tanításai • Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata • A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása	története; a kereszténység kialakulása és elterjedése: üldözött vallásból államvallás; a római katolikus egyház felépítése, jellemzői. Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai. *Magyar nyelv és irodalom:* képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, elfogadja és értékeli a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket. Gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik a megalapozott véleményalkotásra, illetve vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; átlátja saját kapcsolati hálójának a szerkezetét; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat. Nyitottan fogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulók segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.

	Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait, s felismeri magán a függőség kialakulásának esetleges előjeleit. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek, és kritikusan viszonyul a különféle médiaüzenetekhez. Érti, hogy a világ megismerésének többféle útja van (különböző világképek és világnézetek), s ezek mindegyike a maga sajátos eszközeivel közelít ugyanahhoz a valósághoz.

7-8. ÉVFOLYAM

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemez.

Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéseként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empatikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7-8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 13-14 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

A 7-8. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszáma 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	**Javasolt óraszám**
1. Éntudat – Önismeret	10
2. Család – Helyem a családban	12
3. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
5. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
6. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	68

Tematikai egység	Éntudat – Önismeret	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; • megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben milyen információkat oszthat meg önmagáról; • reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít; • reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; • feltárja pályaérdeklődését és továbbtanulási céljait; • képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására; • célok és döntések meghozatalakor figyelembe veszi a személyes értékeit; • egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét; • ismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait; • különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit. • célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Kapcsolódási pontok
– Önismeret • Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata; • Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal; • Saját identitás fogalmának bővítése; • Az emberi gondolkodásmód sokszínűsége megértése;	*Magyar nyelv és irodalom*: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv

• Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése; • Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése; • Önkifejezési módok gyakorlása. – Szükségletek és igények • A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében; • Információforrások kritikus elemzése; • Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából; • Saját igények és szükségletek feltárása. – Célok és tervek • A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben; • A siker, a boldogság, boldogulás átérzése, azonosítása az egyén életében; • A pozitív életszemlélet tudatosítása; • Néhány személyes életcél megfogalmazása.	állandósága és változása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés. *Biológia – egészségtan:* a serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői;a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok. *Vizuális kultúra:* érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság

Tematikai egység	**Család – Helyem a családban**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; • a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; • megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért; • azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre reálisabban a saját szerepét és feladatait; • azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek; • felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket; • azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– Érzelmek és cselekvések hatása • Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek; • Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére; • Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából; – Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban; • A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban • Pozitív minták a harmonikusan működő párkapcsolatokra; • A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása; • Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése. – Változások a családban • A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége; • A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése,	*Biológia– egészségtan:* nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.

• A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban; A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő vélemény- és érdekkonfliktusok azonosítása	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

Tematikai egység	Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; • a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét; • a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára; • megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni; • kölcsönös megértésre törekszik; • felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket; • rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; • azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására; • törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket; • nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– Felelősség egymásért – A kapcsolatrendszerekben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése	*Biológia egészségtan:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban;

– rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; • Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is. – A kapcsolatok minősége • Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai; • A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján; • A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése; • A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése. – A kapcsolatok megóvása • Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása; • A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában.	mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás

Tematikai egység	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Magyarországról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; • érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; • azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; • a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét; • képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására; • azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; • azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; • értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért; • értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben; • fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről; • ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése; • azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről; • ismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban; • ismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében;

	• megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit; • reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejti véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	**Kapcsolódási pontok**
– A közösségek és identitás • A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése; • Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója; • A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása; • Különböző közösségek viszonyainak elemzése; • Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban. – Értékek a társas együttműködésben; • A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségszervező értékek azonosítása; • Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése; • Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról; • Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról; • Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése; • Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése; • A jogok és kötelességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten; • Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában; • Társadalmi témájú médiahírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata; • Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.	*Földrajz*: éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalma; az Európai Unió lényegének megértése; népességmozgások és menekültáradat; a Kárpát-medence népei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média

Tematikai egység	A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Természetismeret, földrajz és biológia témakörében szerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	*A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy* **a tanuló** *a nevelési-oktatási szakasz végére***, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére; • értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét; • döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében; • megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait; • megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket; • értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Lehetőségek és egyenlőtlenségek • Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is; • Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja; • Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja; • Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése. – Az ember és környezetének kölcsönhatása • Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra; • Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése;	*Magyar nyelv és irodalom*: a sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: tudományos és technikai forradalom; a világháló. *Vizuális kultúra:* képek, látványok, médiaszövegek,

• Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése; – Az emberiség jövője • A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése; • Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újra hasznosítási lehetőségek feltárása; • Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.	események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség

Tematikai egység	**Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, irodalmi és művészeti ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	**A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:** • értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében; • azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk; • értékeli az etikus, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit; • reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére; • képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; • egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére. *A témakör tanulása eredményeként a tanuló:* • értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását; • feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban; • feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapok során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai; • a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével; • saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Világnézet és erkölcs • Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása; • Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése; • A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők; • Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése; • A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása; • A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése; • A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében; • A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben; • Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében. – A vallások tanításai • A tízparancsolat megismerése; • A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt; • Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.	*Vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Földrajz:* a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitász, aranyszabály, az élet tiszteletének elve, tízparancsolat.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésre és önmaga vizsgálatára. Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire. Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni.

	Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért. Kialakultak benne az európai identitás csírái. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére. Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést. Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel. Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélhetik meg, ami konfliktusok forrása lehet.

A NÉMET NEMZETISÉGI OKTATÁS PROGRAMJA

NÉMET NEMZETISÉGI OSZTÁLYOK SZÁMÁRA NÉMET NYELV – ÉS IRODALOM, HON – ÉS NÉPISMERET 1-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.38 A NEMZETISÉGI PROGRAM ALAPJA

Iskolánk Szakmai alapdokumentuma tartalmazza a német nemzetiségi nevelés – oktatás (kétnyelvű nemzetiségi nevelés – oktatás, nyelvoktató nemzetiségi nevelés – oktatás) feladatmegjelölést.
Ez a nemzetiségi program a Közoktatási törvény, a 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet valamint az ezt a rendeltet részben módosító 17/2013. EMMI rendelete alapján a nemzeti oktatás irányelveit figyelembe véve készült.
Iskolánkban 1997-től folyik német nemzetiségi oktatás. A program indítását a Budapest XI. kerületi Újbuda Német Nemzetiségi Önkormányzat kezdeményezte, a markánsan felmerülő szülői igények alapján. A XI. kerületben a Gazdagrét - Törökugrató Általános Iskolában indult első ízben ilyen jellegű oktatás. Az azt követő évben a szomszédos óvodában is megkezdődött a német nemzetiségi oktatás, majd az ugyancsak szomszédos Mechatronikai Szakközépiskola is csatlakozott ehhez a programhoz. Ezáltal biztosított a nemzetiségi tanítás mindhárom oktatási szinten.
Budapest XI. kerületében jelentős a német nemzetiségű lakosság asszimilálódása, a tanulók nemzetiségi származását tekintve az osztályok heterogén összetételűek. Azok a tanulók, akik nemzetiségi származásúak, a nemzetiségi témákról itt hallanak először. Éppen ezért kiemelt cél az ismeretközvetítés, hagyományőrzés, más kultúrák tiszteletére nevelés és ezen keresztül a nemzetiségi öntudat erősítése. Fontos a tanulók érdeklődésének felkeltése a nemzetiségi témák iránt, nem érezhetik azokat „kötelező rossz”- nak.
A Gazdagrét-Törökugrató Általános iskolában minden évfolyamon folyik német nemzetiségi oktatás. Német nemzetiségi osztályaink nevelési-oktatási célja a német nyelv magas szintű elsajátítása az általános iskolában, a német ajkú nemzetiségi kultúra megismertetése, ápolása, átörököltetése. Ennek érdekében biztosított a szakmai együttműködés a nyelvtanulás folytonosságára: Szivárvány Óvoda német nemzetiségi csoportja és iskolánk között.
A német nemzetiségi nevelés és oktatásban résztvevő tanulók egy világnyelv biztos tudása mellett megismerik a német kisebbségi népcsoport történelmét, kultúráját, földrajzát. Éppen ezért e programba nemcsak német nemzetiségű tanulók jelentkezését várjuk, hanem olyan gyerekeket, akik szeretnék megismerni a német kultúrát, és azzal azonosulni is kívánnak.

Az iskola rendelkezik a nemzetiségi nyelv tanításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az iskolai könyvtárban német-magyar, magyar-német szótár, a tanulók számára előírt kötelező irodalom, segédkönyvek megfelelő számban megtalálhatók.

A német nemzetiségi oktatáshoz szükséges személyi feltételek is adottak. A német programban tanító alsós kollégák német nemzetiségi tanítói végzettséggel rendelkeznek, a felső tagozaton német nyelvtanárok tanítanak. Törekszünk arra, hogy az osztályfőnököket úgy jelöljük ki, hogy azok német nemzetiségi végzettséggel, de legalább német nyelvismerettel rendelkezzenek.
Partnerkapcsolatok:

Iskolánknak kiemelten jó kapcsolata van a német nemzetiségi programunk keretében az Újbuda Német Önkormányzattal, a Fővárosi Német Önkormányzattal. Tanulóink rendszeresen részt vesznek e szervezetek által meghirdetett szaktárgyi versenyeken. A kerületi és budapesti német vers- és prózamondó versenyen tanulóink mindig dobogós helyezést érik el. Tanulóink többször sikeresen szerepeltek a regionális és országos versenyeken is.

Hagyományaink, tanórán kívüli foglalkozások. A XI. kerületi Újbuda Német Önkormányzattal és a Fővárosi Német Önkormányzattal közösen ünnepeljük meg az Adventet, német nyelvű karácsonyi műsorral kedveskedünk vendégeinknek és a szülőknek. Ez a rendezvényünk egyúttal Újbuda Német Önkormányzata képviselőjének a közmeghallgatása is, amin a kerület összes német nemzetiségi közintézménye képviselteti magát.

Iskolánkban több éve szervezünk nyári tábort Ausztriába, Obervellachba. Nemcsak a szaktárgyak anyagát egészíti ki, hanem a különleges, helyszíni élményekkel hozzájárul a közösségek építéséhez, a német anyanyelv ápolásához.

Fontos célunknak tartjuk, hogy a kerületünkben fellelhető német nemzetiségi emlékhelyeket, kegyhelyeket felkutassuk és azokat rendszeresen gondozzuk, továbbá megismerkedjünk ezen emlékhelyek történelmi hátterével.

A tanítási órákon kívül állandó és egyedi programokat szervezünk tanulóinknak: német témájú vagy nyelvű színházi előadásokat és múzeumlátogatásokat.

A 2003/2004-es tanévben indítottuk útjára a német nemzetiségi osztályokban tanuló gyerekek és szüleik számára a Márton napi rendezvényünket. Első alkalommal több, mint száz gyerek együtt énekelte a tradicionális német dalokat. Az osztályok rövid, német nyelvű műsorral készültek Saját készítésű Márton-napi lámpásokkal a közel kétszáz résztvevő a zord sötétségben együtt énekelve sétálta körül az iskola épületét, felelevenítve az eseményhez kötődő német hagyományt. A rendezvény azóta is minden évben megrendezésre kerül. Ma már több százan – tanulóink és családjaik – vesznek részt a hagyománnyá vált rendezvényen.

Kiemelten kezeljük a zenei és tánc tehetségfejlesztést, az iskolai nemzetiségi tánccsoportunk a német nemzetiség dalait és táncait tanulják meg. Alsó tagozaton minden, a nemzetiségi oktatásban résztvevő diákunk néptánc-oktatásban részesül. A színvonalas munka eredményéről a rendezvényeinket győződhetnek meg a szülők. Újbuda Német Önkormányzata és iskolánk alapítványa segítségének köszönhetően ma már 30 garnitúra nemzetiségi ruhával rendelkezik iskolánk.
A nemzetiségi nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai:

Iskolánk a nemzetiségi iskolai nevelést és oktatást a 130/1995. (X. 26.) Korm. rendeletben kiadott Nemzeti Alaptantervben és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvében foglaltakkal összhangban állapította meg célkitűzéseit.

A német nemzetiségi oktatást - a magyarországi közoktatás részeként - valósítjuk meg, betartva az iskolai nevelés és oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítjuk a nemzetiség nyelvének tanulását, a nemzetiség nyelvén való tanulást, a nemzetiség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és - teremtést, az önismeret kialakítását, a német nemzetiségi kulturális identitás kialakítását és erősítését, a jogaik megismerését és gyakorlását.

Meggyőződésünk, hogy a nemzetiségi oktatás segíti a nemzetiséghez tartozó diákjainkat abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze kulturális identitását, elfogadja és másoknak is megmutassa a kisebbség közösségi értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

Mindezek tükrében iskolánk általános oktatási célkitűzéseként arra törekszünk, hogy
- a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és
- alakuljon ki a tanulókban a reális nemzetkép és kulturális önazonosságát.
- a tanulók felismerjék az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit, és megismerjék
- a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és kinemzetiségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

Kiemelten fontos, hogy

- a múlt megismerésével a tanulók azonosságtudatának kialakítása és jövőképük formálása. A tanulók ismerjék meg a nemzetiségi jogokat, ezáltal készüljenek fel érdekeik képviseletére.
- a tanulók e ismerkedjenek meg a magyarországi németek legfontosabb hagyományaival, életmódjával és kultúrájával. Legyenek büszkék arra, hogy ehhez a népcsoporthoz tartoznak, de tiszteljék a magyar nép és az országban élő más nemzetiség kultúráját, ismerjék fel a népek közötti kapcsolódási pontokat. A tanulók ismerkedjenek meg a magyarországi németek nyelvjárásaival, értékeikkel, és tudatosuljon bennük az irodalmi nyelvtől való eltérés oka.
- A németajkú lakosság történetének tanulmányozása a magyar államalapítástól a mostani ezredfordulóig vezesse el a tanulókat ahhoz a tényhez, hogy a nemzetiség sokszínűségével és kisugárzásával hatást gyakorol a többségi nemzetre.
- A történelmi ismeretek segítséget nyújtanak az előítéletek megjelenési formáinak felismerésében és a jelenség hátterének feltárásában. A fiatalok igazodjanak el a mai nemzetiségi lét megjelenési formáiban, ismerjék meg a szervezeteket, a testületeket és a sajtót, továbbá ösztönözzük őket arra, hogy a tanulmányok befejezése után is kapcsolódjanak a magyarországi németek kulturális intézményeihez és képviseljék a népcsoport érdekeit.
- Az interkulturális tanulás segítségével rávilágítunk a nyelvi és kulturális sokszínűség előnyeire és a saját, valamint más kultúrák megbecsülésére nevelünk.
- A tanulók tudják a magyarországi németek helyzetét az európai dimenzióban elhelyezni.

A nemzetiségi oktatás formája:
Iskolánkban a beiratkozó tanulók eltérő nyelvállapota és kulturális sajátosságára való tekintettel a knemzetiségi oktatást alsó tagozaton kétnyelvű, felső tagozaton nyelvoktató nevelés - oktatási forma szerint szerveztük meg.
A pedagógiai program tartalmazza a német nemzetiségi nyelv – és irodalom tantárgy és a hon – és népismeret tantervét is.

A nemzetiség nyelvén oktatott tantárgyakat az alábbi táblázat rögzíti:

Tantárgy	**1-2. évfolyam/ óraszáma**	**3-4. évfolyam/ óraszáma**	**5-6. évfolyam/ óraszáma**	**7-8. évfolyam/ óraszáma**
Német nyelv és irodalom	5 óra	5 óra	5 óra	5 óra
Német nemzetiségi hon- és népismeret	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Történelem				
Környezetismere	1 óra	1 óra		
Testnevelés	5 óra	5 óra		
Rajz	1 óra	1 óra		
Ének	1 óra	1 óra		
Technika	1 óra	1 óra		

Értékelés, minősítés:
A nemzetiségi oktatásban résztvevő tanulóink számára alsó tagozaton kétnyelvű bizonyítványt és törzslapot használunk, felső tagozaton magyar nyelvűt.

A német nemzetiségi oktatás tartalmi követelményei:

A német nemzetiségi oktatás tartalmi követelményei a Nemzeti Alaptanterv követelményeit veszik alapul, ezeket egészítik ki az anyanyelvi, irodalmi és népismereti követelmények. Iskolánkban a népismeret oktatását az első évfolyamtól felmenő rendszerben történik. A knemzetiségi oktatás felkészíti a tanulót anyanyelvi, irodalmi és népismereti (történelmi, földrajzi, kulturális) tananyagából is a középiskolai tanulmányok folytatására, a legjobb tanulókat alapfokú, illetve középfokú nyelvvizsga letételére.

A nemzetiségi oktatás végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke:

Fali tablók:
Német ABC
Német személyes névmás
Német visszaható névmás
Névelő és melléknév fokozása
Gyenge igeragozás
Erős igeragozás
Időbeli és módbeli segédige ragozása
A főnév és az ige
Az elöljáró szó
A főnevek ragozása
A birtokos névmás
A jelzői melléknév fokozása Rechtschreibe
Form német 70x100
Rechtschreibe Form Német 120x 160
Néprajzi lexikon
Országismereti anyagok
Hanganyagok, videók, CD-ROM-ok
Alkalmazott tankönyvek:
Goethe Institut: Hans Hase Program
Edina Rieder-Erdőfy - Theresia Klinger: Mein erstes Deutschbuch 1.
Edina Rieder-Erdőfy - Theresia Klinger: Mein erstes Deutschbuch 1. Arbeitsheft
Theresia Klinger: Mein zweites Deutschbuch 2. Arbeitsheft
Lazri Judit: Kombi Mini Kursbuch
Lazri Judit: Kombi Mini Arbeitsbuch
Gálné Domoszlai Erika: Umweltkunde 1.
Őszné Szigeti Vass Erzsébet - Farkas Brigitta:Umweltkunde 2.
Farkas Józsefné: Unsere Feste
Farkas Józsefné: Unsere Feste. Arbeitsheft
Frey Mária - Fáth Éva - Flódung Mária: Schatztruhe - Lehrbuch zum Volkskundenunterricht - Klasse 1-4
Frey Mária - Fáth Éva - Flódung Mária: Schatztruhe - Arbeitsbuch zum Volkskundenunterricht - Klasse 1-4
Kopp-Büttner-Alberti: Planetino 1-3. Kursbuch, Hueber Verlag
Kopp-Büttner-Alberti: Planetino 1-3. Arbeitsbuch, Hueber Verlag
Kopp-Büttner-Alberti: Planet 2. Kursbuch, Hueber Verlag
Kopp-Büttner-Alberti: Planet 2. Arbeitsbuch, Hueber Verlag
Georgiakaki-Graf-Rieman-Schümann-Seuthe-Meiszter-Győri: Beste Freunde 1-3 Kursbuch, Hueber Verlag
Georgiakaki-Graf-Rieman-Schümann-Seuthe-Meiszter-Győri: Beste Freunde 1-3 Arbeitsbuch, Hueber Verlag
Frey Maria: Omas Fotoalbum erzählt 5-6 Kursbuch
Frey Maria: Omas Fotoalbum erzählt 5-6 Arbeitsbuch

1.39 Német nyelv és irodalom

(Kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma)

1–4. évfolyam

A magyarországi német nemzetiség számára a nyelv és a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. A már évtizedek óta érzékelhető előrehaladott asszimilációs folyamat következtében megnőtt a nevelési és oktatási intézmények szerepe a nyelv, a kultúra és az identitás továbbadásában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és képességekre kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé.

Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A nemzetiség nyelvén felkínált nevelés és oktatás épít arra, hogy a nemzetiséghez tartozók ezzel a lehetőséggel minden életszakaszban élhetnek.

A nyelv magas szintű birtoklása, a helyi nyelvjárások és szokások ápolása, a történelem és jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A nemzeti és európai szintű oktatáspolitikai célkitűzéseken kívül a mindennapok gazdasági, kulturális és privát életterületeinek egyre szorosabb összefonódása is bizonyítja, hogy életünk Európában több nyelv ismeretét követeli meg. A hazai nemzetiségek számára ez meghatározó jelentőséggel bír, hiszen éppen az iskoláztatás révén lehetőségük van két anyanyelv használatára. Figyelembe kell venni ugyanakkor, hogy a már említett asszimiláció következtében az oktatási intézmények egyáltalán nem vagy alig építhetnek a tanulók otthonról hozott nyelvi ismereteire. Az oktatás eredményességének érdekében ennek a megváltozott helyzetnek tükröződnie kell a fejlesztendő kompetenciákban és a közműveltségi tartalmakban is.

A nemzetiségi nyelv és irodalom feladata–többek között–az „elvesztett” anyanyelv visszaadása. Ez meghatározza az oktatás szemléletét: az anyanyelvi nevelésnek és oktatásnak élnie kell az idegen nyelvi oktatás eszközeivel a fejlesztési területek, a módszerek és közműveltségi tartalmak terén.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, és képessé váljanak annak gyakorlati alkalmazására. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk lehetővé teszi azt, hogy önállóan és másokkal együttműködve képesek a verbális és nem verbális kommunikáció tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére és feldolgozására. Mindezek birtokában képessé válnak a másodlagos jelentések felismerésére és reflexiójára. Az anyanyelvi és irodalmi nevelés elválaszthatatlan egységet alkot. Az irodalmi nevelés azonban nemcsak az irodalmi alkotásokon keresztül történő ismeret-és értékközvetítést, illetve az olvasóvá nevelést jelenti, hanem a különböző közismereti témákon keresztül az élet és a környezet alapvető kérdéseivel való szembesítést is; így biztosítva a kultúra folytonosságát és folyamatos megújulását, a társadalmi problémák megértését és átélését, az én és a másik közötti különbség megfogalmazását és tiszteletben tartását. Az irodalmi alkotások és a közismereti témák együttesen fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét,

hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjön a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

A német nyelv és irodalom tantárgy számos ponton kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelv, a művészetek, az ember és társadalom és az informatika műveltségi területek tartalmához és céljaihoz.

1–2. évfolyam

Az általános iskola alsó tagozatán a német nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja a német nyelvű kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nem csak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A német nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli kommunikáció önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle színterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően tehát az alsó tagozaton a tantárgy középpontjába a kerettanterv–mint kiemelt területet–a beszédkészség, az olvasás-szövegértés képességének fejlesztését helyezi. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, a szaktantárgyak német nyelven történő tanulásához, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják a német nyelvet. Az első iskolai években a nemzetiségi tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére.

Az irodalmi nevelés elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együtt gondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

A gyerekek az iskolába lépés előtt –szerencsés esetben– először a szűkebb környezetükben, majd az óvodában sajátítják el a német nyelvet. A tantárgy feladata ennek a többnyire passzív nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

Az 1−2. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókincs

gyarapítása, a használt szavak jelentés rétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókincs árnyalt ismerete.

A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömére alapozva kell a legkülönfélébb tevékenységformákkal a hétköznapokban gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához szükséges a tanulók önálló, kreatív és magabiztos feladatvégzésének kialakítása és bátorítása. Ennek legfőbb eszköze a folyamatos, egymásra épülő és differenciált egyéni vagy csoportos tevékenységtípusok bevonása a pedagógiai folyamatba. Ugyancsak fontos az egyéni tanulási stílus alakulásának támogatása, a hatékony tanulási szokások megerősítése. Ösztönözni kell a tanulókat arra, hogy a tanórán és azon kívül is használják a különféle forrásokat.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegértés**	**Javasolt óraszám: 65**
Tanulási eredmények	A hangok érthető artikulációja, helyes kiejtés. Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása. Információk kiemelése a szövegből, a közvetített információk megértése a rájuk vonatkozó kérdések alapján. Kommunikációs szituációk és szándék felismerése, nem verbális jelzések tartalmának felismerése. A szöveg értelmezése képek és más illusztrációs eszközök megfeleltetésével.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Érthető, artikulált beszéd, helyes kiejtést alkalmazásának kialakítása a mindennapi beszédben. Utasítások, közlések megértése, a beszédhelyzethez igazodó válaszadás. A beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása. Az értő hangos és néma olvasás, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazása. Az életkornak megfelelő irodalmi és közismereti szövegeket hangosan és némán, értően olvasni. Párbeszédes kommunikációs helyzetekben egyetértést, elutasítást egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni. Szóban elhangzó és olvasott gyakori német és magyar fordulatokat a másik nyelven megérteni.		
Fogalmak	Hangsúly, hanglejtés, ritmus, szöveg, információ, cselekmény.	
Javasolt tevékenységek	Különböző beszédhelyzetekben rövid párbeszédet folytatni. Élményeket néhány mondatban, összefüggően elmondani. A hallott szöveget és/vagy a kísérő szemléltető anyagokat értelmezni. A szöveg lényegi információit megnevezni; képekről szóban mondatokat alkotni, tanári kérdésekre reagálni. Kijelentő, kérdő és felszólító mondatokat helyesen képezni és hangsúlyozni. Képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi	

	kifejezőeszközökkel megnevezni. Lírai, elbeszélő szövegeket előadni. Szerepjátékot alakítani.

Témakör	Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása	Javasolt óraszám: 32
Tanulási eredmények	A német nyelvű szóbeliség és írásbeliség normáinak megismerése. A korosztálynak megfelelő kommunikáció és írástechnika. Esztétikus íráskép kialakítása. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok kifejeztetése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Rendezetten, a német írásmódnak megfelelően írni. A szöveg tárgyát, eseményeit irányított kérdések alapján, egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel visszaadni. Egyszerűbb szöveg tartalmát megadott szempontok alapján összefoglalni. Párbeszédes kommunikációs helyzetekben röviden, érthetően megnyilatkozni. A feladat megoldása során keletkezett eredményeket ismertetni. Véleményt formálni. Párbeszédes kommunikációs helyzetekben egyetértésének, valamint elutasításának hangot adni.		
Fogalmak	Betű, hang, írásjegy, nagybetű, kisbetű, szó, mondat, szöveg.	
Javasolt tevékenységek	Adott témát kérdések alapján egyszerű nyelvi eszközökkel összefoglalni. Egyszerű szöveget kiegészíteni. Mondatokat és rövid szövegeket lemásolni. Drámajátékban szerepet alakítani.	

Témakör	A tanulási képesség fejlesztése	Javasolt óraszám: 15
Tanulási eredmények	Játékos tanulásszervezési feladatokkal tanulási stratégiák kialakítása. Az önálló tanulás első lépéseinek megalapozása hagyományos és nyitott oktatási formák módszerein keresztül. Az információhordozók és az információs média használata. Az információk rögzítése és rendszerezése, illetve bemutatása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A szókincset a tanult technikákkal (szó-vagy képkártyák, gyakorlatok, játékok használatával stb.) gyakorolni. Hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás után tanári segítséggel az alapinformációkat megérteni. Szövegben az alapinformációkat megtalálni. Írott, bizonyos információkat a feladat elvárásai szerint megjelölni. Információkat egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni. Különböző szociális és munkaformákban dolgozni, a tananyagok, taneszközök és szokásos tanulássegítő eszközök használatára vonatkozó utasításokat eredményesen alkalmazni.		
Fogalmak	Információ, szókártya, rendszer.	
Javasolt	Új lexikai anyaghoz szókártyákat készíteni.	

tevékenységek	Ismert tartalmakat vizualizálni. Nyitott oktatási formák során megközelítőleg önállóan dolgozni. Önellenőrzést alkalmazni. Másokat a tanulásban, feladatmegértésben segíteni.

Témakör	**Anyanyelvi kultúra**	**Javasolt óraszám: 123**
Tanulási eredmények	Szókincs és ismeretek elsajátíttatása a tanulók mindennapjaihoz kapcsolódó témakörök alapján. A korosztálynak megfelelő tájékozottság a témakör és a résztémák kapcsán. Az ismeretek közlése mondatmodellek segítségével, a szókincs elsajátítása és feldolgozása. Sikeres kommunikáció a különböző szituatív helyzetekben, páros és csoportos beszélgetés, a felnőttek és kortársak udvarias megszólítása. A szókincs aktivizálása adekvát helyzetekben szemléltető eszközök segítségével.	

Fejlesztési feladatok/Ismeretek

A tanórai gyakorlatban rutinszerűnek számító kommunikációs helyzetekben részt venni és tananyagot feldolgozni.
Megadott nyelvi kifejezőeszközökkel az udvariassági elvárásokat betartani.
Dicséretet/jókívánságot, valamint részvétet/sajnálatot kifejezni.
Mások rövid, egyszerű nyelvi közléseit követni és verbálisan vagy nonverbálisan azokra reagálni.

A. *Személyes életvitel:*
   A tanuló személye, rokoni kapcsolatok:
   Bemutatkozás, ismerkedés.
   Családtagok és a személyekhez kapcsolódó tevékenységek.
   Napirend.
   Test és testápolás.
   Ruházat.
B. *Társadalmi élet:*
   Kapcsolatfelvétel: üdvözlés, kérés, elköszönés.
   Étkezés.
   Élelmiszerek.
   Terítés, étkezés kellékei.
   Családi ünnepek: születésnap.
   Mártonnap, Mikulás.
C. *Iskola, képzés, hivatás:*
   Iskola: helyiségek, személyzet.
   A tanulás kellékei.
   Tevékenységek az iskolában.
   Egyszerű játékok, énekek.
D. *Gazdaság, technika, környezet:*
   Saját lakóhely, lakás.
   Berendezési tárgyak, bútorok.
   Vásárlás: élelmiszerek.

Közlekedés: járművek. Természet és környezet, évszakok, idő. Állatok. *E. Politika és társadalom:* Szabályok az osztályteremben.	
Fogalmak	Család, családtag, test, testápolás, hobbi, születésnap, viselkedés, élelmiszer, étkezés, ünnep, iskola, tantárgy, osztály, foglalkozás, falu, város, lakás, vásárlás, jármű, természet, szabály. Tempó, hangerő, ritmus, hangsúly, arcjáték, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.
Javasolt tevékenységek	Igaz-hamis állítások megkülönböztetni. Különböző beszédhelyzetekben rövid párbeszédet folytatni. Élményeket néhány mondatban, összefüggően elmondani. A hallott szöveget és/vagy a kísérő szemléltető anyagokat értelmezni. Szókincset memóriajátékkal, dominóval gyakorolni, elmélyíteni. Ismert tartalmakat vizualizálni. Szerepjátékok.

Témakör	**Ismeretek a nyelvről**	**Javasolt óraszám: 21**
Tanulási eredmények	A nyelvtani ismeretek utánzáson alapuló alkalmazása a mai német nyelv normáinak megfelelően. A német irodalmi nyelv követelményeinek megfelelő kiejtés és hangsúlyozás elsajátítása. A helyesírás és központozás szabályainak alkalmazása a kommunikáció sikerességének szempontjából	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A nyelvtani kompetencia kialakítása nyelvi cselekvésen és szövegfeldolgozáson keresztül implicit módszerekkel. A nyelvi kultúra fejlesztése az ismert szószerkezetek és mondatmodellek adekvát használatával. Egyszerű morfológiai és szintaktikai struktúrák jelentését megérteni. Gyakran használt morfológiai és szintaktikai struktúrákat képezni és alkalmazni. A tanult köznyelvi szókészletet érezhető akcentus ellenére kevés hibával kiejteni és hangsúlyozni. Néhány gyakran használt kifejezést, mondókát kevés hibával kiejteni és hangsúlyozni. Ismert szavakat és rövid, illetve gyakran használt szófordulatokat helyesen leírni. A mondatvégi írásjelek jelentését felismerni. **Szó- és mondattan** Az írás jelrendszere. Írott kis- és nagybetűk, betűkapcsolás, szó, szószerkezet, mondat, szöveg. Hang, betű, szótag, szó, szóelem. *Szófajok:* Ige (főigék, jelenidő,) Főnév (nemek, egyes számú és többes számú alakok;) Melléknév (állítmányi szerepben,) Számnév, névelő (határozott, határozatlan) Névmás (személyes, kérdő, tagadó névmás)		

Határozószó (helyhatározó, időhatározó) *Mondatfajták:* Kijelentő Kérdő (eldöntendő, kiegészítendő) *Helyesírás, központozás:* Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek.	
Fogalmak	Szó, szófaj, mondat, ragozás, szó-és mondathangsúly, hanglejtés, hangszín, kis és nagy kezdőbetű, pont, kérdőjel.
Javasolt tevékenységek	Hiányos szöveg. Szókereső. Hibakereső. Mondatalkotás szavakból. Kígyószöveg.

Témakör	**Irodalmi kultúra**	**Javasolt óraszám: 40**
Tanulási eredmények	Irodalmi szövegek olvasása, megértésük megalapozása, az olvasási igény felkeltése. A magyarországi német és német irodalomból vett népköltészeti alkotások olvasása, mondókák, rímes versek megtanulása. Rövid terjedelmű epikai művek és modern mesék olvasása, egyszerű összefüggések felismerése. Rövid mesék, történetek dramatizálása, bábos megjelenítése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Rövid terjedelmű epikai és lírai műveket tanári segédlettel olvasni, tartalmukat összefoglalni. Mondókákat, rigmusokat, rímes verseket megtanulni. Dramatikus játékokban társaival együtt játszani. A jót és a rosszat mindennapi élmények és irodalmi élmények alapján megkülönböztetni. **Ismeretterjesztő szövegek**: Család, mindennapi élet, élethelyzetek, viselkedés, emberi kapcsolatok, ünnepek, egészség, életmód, természet- és környezetvédelem, iskola, kulturális élet, média. **Mondókák, Gyermekversek:** Gina Ruck-Pauquét: *Das Haus;* Friedl Hofbauer: *Was alles in der Schultasche ist;* *További szerzők:* James Krüss, Georg Bydlinski, Josef Guggenmos, Robert Reineck, Christine Nöstlinger, Ursula Wölfel, Eleonore Zuzak, Helga Höfle, Detlev Kersten, Ilse Kleberger, Jochen Krüger, Peter Hacks, Wolfgang Menzel, Manfred Mai, Hans Manz, Franz Wittkamp. **Mesék** Szabadon választott Grimm ill. német kortárs mesék. **Báb- és drámajátékok szövegei** Szabadon választott szövegek az ünnepnapokhoz, közismereti témákhoz kapcsolódóan. **Gyermekkönyvek** Eric Carle: *Die kleine Raupe Nimmersatt*		
Fogalmak	Vers, rím, ritmus, mese, jelenet, szereplő.	
Javasolt tevékenységek	Hiányos szövegben képekkel szavak helyettesítése. Bábjáték, dramatizálás.	

	Szerepjáték. Szövegillusztráció. Korosztálynak megfelelő színdarabot, musicalt megtekinteni.

3–4. évfolyam

A beszédkészség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése a nemzetiségi tanító folyamatos feladata. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, a német nyelv és a német nyelvterületek kulturális hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

A szövegek hozzájárulnak a gazdag szókincs kialakításához, az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás–szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek megismerése.

A 3−4. évfolyamon az írás–helyesírás tanításának célja az életkornak megfelelő írástechnika kialakítása, az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegértés**	**Javasolt óraszám: 32**
Tanulási eredmények	A beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzeteknek megfelelő nyelvi magatartás. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése. Törekvés a megértésre, a megértési hibák reflexiója, korrigálása. Információk kiemelése a szövegből, a közvetített információk megértése a rájuk vonatkozó kérdések alapján. Kommunikációs szituációk és szándék felismerése, nem verbális jelzések tartalmának felismerése. A szöveg értelmezése képek és más illusztrációs eszközök megfeleltetésével.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A szöveg, illetve az azt kísérő szemléltető anyagok kombinációjának értelmezése alapján a szöveg lényegi információit megnevezni. A szöveg lényegi információit röviden összefoglalni. Olvasmányok tartalmát összefoglalni. Képekről szóban mondatokat alkotni, tanári kérdésekre reagálni. A szöveget logikai egységekre bontani, illetve a részekből szöveget alkotni. A szöveg és a kísérő szemléltető anyagok tartalmi kapcsolatát felismerni. Irányított feladatok segítségével egyszerűsített ismeretterjesztő szöveget értelmezni. Különböző beszédhelyzetekben rövid párbeszédet folytatni.		

Élményeket néhány mondatban, összefüggően elmondani. Párbeszédes kommunikációs helyzetekben egyetértést, elutasítást egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni. Szóban elhangzó és olvasott gyakori német és magyar fordulatokat a másik nyelven megérteni.	
Fogalmak	Szöveg, információ, cselekmény, logika, lényeg.
Javasolt tevékenységek	Szöveget képpel összekötni. Szöveget illusztrálni, illusztrációt szövegesíteni. Szövegfeldolgozás tanári kérdések alapján. Párbeszédes formában a szöveg tartalmát visszaadni, véleményt mondani. Szerepjátékot alakítani. Lírai, elbeszélő szövegeket előadni.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása**	**Javasolt óraszám: 65**
Tanulási eredmények	A német nyelvű szóbeliség és írásbeliség normáinak megismerése. A korosztálynak megfelelő kommunikáció, írástechnika, esztétikus íráskép, lényegkiemelés, vázlatkészítés. Problémaérzékeny helyesírás. Saját vélemény korosztálynak megfelelő önálló kifejtése. Kreatív írás. A témának megfelelő interakció. Tartalmak közvetítése a kommunikációs partnernek és a célnak megfelelően. A német helyesírás szabályainak alkalmazása. Értelmező versmondás.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Tárgyakat, eseményeket egyszerű nyelvi eszközökkel leírni Megadott szerkezeteket és nyelvi kifejezőeszközöket használni. Adott témát kérdések alapján egyszerű nyelvi eszközökkel összefoglalni. Egyszerű szöveget kiegészíteni A szövegből nyert adatokat, információkat megadott forma szerint írásban és szóban összefoglalni. véleményt formálni. Párbeszédes kommunikációs helyzetekben saját véleményt mondani.	
Fogalmak	Vélemény, szöveg, tartalom, képvers, tollbamondás.	
Javasolt tevékenységek	A szöveg tartalmát röviden összefoglalni. Véleményt formálni. Történetet alkotni szóban és írásban. Egyszerű szöveget kiegészíteni. Szövegfeldolgozás kérdések alapján. Szerepjáték bábbal, kosztümben. Képverset írni. Tollbamondás különböző fajtái.	

Témakör	A tanulási képesség fejlesztése	Javasolt óraszám: 15
Tanulási eredmények	A tanulás szerepe és módjai. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Különböző típusú szövegek feldolgozása. Ritmus-, mozgás-és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák. Ismerkedés különböző információhordozókkal.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Szótárfüzetet vezetni és használni. A szókincset önállóan, a tanult technikákkal (szó- vagy képkártyák, gyakorlatok, játékok használatával stb.) gyakorolni. Nyomtatott médiát (pl. gyermekszótár/képes szótár használni. Hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás tanári segítséggel az alapinformációkat megérteni. Szövegben az alapinformációkat megtalálni, és megadott szempont alapján rendszerezni. Írott szövegben bizonyos információkat a feladat elvárásai szerint kijelölni. Információkat egyszerű nyelvi eszközökkel kifejezni. Különböző szociális és munkaformákban dolgozni. A tananyagok, taneszközök és szokásos tanulássegítő eszközök használatára vonatkozó utasításokat eredményesen alkalmazni. A tanulók önállóságának növelése a feladatvégzésben, az információszerzésben és -felhasználásban, a szabályalkalmazásban, az önellenőrzésben.		
Fogalmak	Szótár, információ, szókártya, rendszerezés.	
Javasolt tevékenységek	Új lexikai anyaghoz szókártyákat készíteni. Képes szótár készítése új szóanyaghoz. Új szókincs feldolgozása képes szótár segítségével. Ismert tartalmakat vizualizálni. Nyitott oktatási formák során megközelítőleg önállóan dolgozni. Önellenőrzést alkalmazni. Másokat a tanulásban, feladatmegértésben segíteni.	

Témakör	Anyanyelvi kultúra	Javasolt óraszám:123
Tanulási eredmények	A korosztálynak megfelelő tájékozottság a témakör és a résztémák kapcsán: az ismeretek közlése mondatmodellek segítségével, a szókincs elsajátítása és feldolgozása. Az ismeretek elsajátítása cselekvés- és jelentésközpontú. Az ismeretek nem elszigetelten jelennek meg, hanem a tanulók számára érthető társadalmi összefüggésekben. Sikeres kommunikáció a különböző szituatív helyzetekben. A szókincs aktivizálása adekvát helyzetekben szemléltető eszközök segítségével.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Szókincs és ismeretek elsajátítása a tanulók mindennapjaihoz kapcsolódó témakörök alapján. Páros és csoportos beszélgetés, a felnőttek és kortársak udvarias megszólítása. A tanórai gyakorlatban rutinszerűnek számító kommunikációs helyzetekben részt venni és tananyagot feldolgozni. különböző szociális és munkaformákban dolgozni, a tananyagok.		

megadott nyelvi kifejezőeszközökkel az udvariassági elvárásokat betartani.
Mások rövid, egyszerű nyelvi közléseit követni és verbálisan vagy nonverbálisan azokra reagálni.

A. *Személyes életvitel:*
   A tanuló személye, rokoni kapcsolatok:
   Bemutatkozás, ismerkedés.
   Család, családtagok.
   Napirend.
   Test és testápolás, higiénia.
   Ruházat, öltözködés.
B. *Társadalmi élet:*
   Családi ünnepek: születésnap, Karácsony, Húsvét.
   Kellékek.
   Tevékenységek.
   Étkezés.
   Élelmiszerek.
   Ételek hozzávalói, elkészítése.
   Ízek.
   Viselkedés étkezés közben.
C. *Iskola, képzés, hivatás:*
   Iskola: helyiségek, személyzet.
   Osztályterem: berendezési tárgyak.
   Tantárgyak: órarend.
D. *Gazdaság, technika, környezet:*
   Saját lakóhely, lakás.
   Vásárlás.
   Járművek, közlekedés.
   Természet és környezet, évszakok.
   Állatok.
E. *Politika és társadalom:*
   Szabályok az osztályteremben.

Fogalmak	Család, családtag, test, testápolás, hobbi, születésnap, viselkedés, élelmiszer, étkezés, ünnep, iskola, tantárgy, osztály, foglalkozás, falu, város, lakás, vásárlás, jármű, szabály, felelősség.
Javasolt tevékenységek	Igaz-hamis állításokat megkülönböztetni. Különböző beszédhelyzetekben rövid párbeszédet folytatni. Élményeket néhány mondatban, összefüggően elmondani. A hallott szöveget és/vagy a kísérő szemléltető anyagokat értelmezni. Szókincset memóriajátékkal, dominóval gyakorolni, elmélyíteni. Ismert tartalmakat vizualizálni. Szerepjátékok.

Témakör	**Ismeretek a nyelvről**	**Javasolt óraszám: 21**
Tanulási eredmények	A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A nyelvi tudatosság fokozása.	

	A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
Gyakran előforduló alaktani és mondattani szerkezeteket megfelelően használni. A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben. Rokon értelmű szavak használata. A szófajok megnevezésének megtanulása és felismerése szövegkörnyezetben. Különféle időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők (jelen és múlt idő) helyes használata beszédben és írásban. A német nyelv standard változatában tanult szókészletet érezhető akcentus ellenére kevés hibával és hanglejtéssel kiejteni. Néhány gyakran használt kifejezést, mondókát megközelítően helyesen kiejteni és hangsúlyozni. Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása. *Szófajok:* Ige (főigék, időbeli segédigék, módbeli segédigék; jelenidő, befejezett múlt) Főnév (nemek, egyes számú és többes számú alakok; esetek: alany, tárgy, részes) Melléknév (állítmányi és ragozatlanul határozói szerepben, fokozás) Számnév, névelő (határozott, határozatlan) Elöljárószó (helyviszonyt kifejezők) Névmás (személyes, kérdő, tagadó névmás) Kötőszó (egyenes szórenddel állók) Határozószó (helyhatározó, időhatározó) Módosító szó (tagadószó, indulatszó) *Mondatfajták:* Kijelentő Kérdő (eldöntendő, kiegészítendő) Felszólító Egyszerű és összetett.	
Fogalmak	Múlt idő, melléknévfokozás, lokális elöljárószó, kiejtés, hangsúly, írásjelek, elválasztás, szótag.
Javasolt tevékenységek	Hiányos szöveg. Szókereső. Hibakereső. Mondatalkotás szavakból. Kígyószöveg. Tollbamondás különböző fajtái. Igaz - hamis állítások. Mondattranszformációk. Multiple Choice. Memóriajáték. Dominó.

Témakör	**Irodalmi kultúra**	**Javasolt óraszám: 40**

Tanulási eredmények	A szövegértelmezésben való jártasság kialakítása. Német és magyarországi német népköltészeti és műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátíttatása.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
A magyarországi német és a német irodalomból vett népköltészeti alkotásokat olvasni. Néhány mondókát, verset kívülről elmondani. Dramatikus játékokban társaival együtt játszani. Rövid terjedelmű epikai és lírai műveket tanári segédlettel olvasni, tartalmukat összefoglalni. Modern műfajokat: meséket, képregényeket elolvasni; tartalmukat összefoglalni. Az irodalmi szövegek lényegét megérteni, tartalmukat röviden pl. bábjátékkal összefoglalni. A jót és a rosszat mindennapi élmények és irodalmi élmények alapján megkülönböztetni. Az élményekről és olvasmányok hatásáról közösségben röviden beszélni.	
Fogalmak	Műfaj, színdarab, meseelem, szerkezet, értékrend.
Javasolt tevékenységek	Bábjáték, dramatizálás. Szerepjáték. Szövegillusztráció. Korosztálynak megfelelő színdarabot, musicalt megtekinteni.

1.40 Német nyelv és irodalom

(Hagyományos, bővített és kiegészítő nyelvoktató nemzetiségi nevelési-oktatási forma)
5-8. évfolyam

5–6. évfolyam

A tantárgy alapvető célja és feladata az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb olvasási stratégiák megismerése és alkalmazása; a szövegalkotás folyamatának megfigyelése, gyakorlása, különböző, a kommunikációs helyzetnek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban történő fogalmazás; az elsajátított írástechnika, helyesírás gyakorlása, továbbfejlesztése.

A tantárgy jellegéből adódóan fontos feladat a nyelvi és az irodalmi kultúra fejlesztése, az egyéni ismeretszerzés módjainak, technikáinak előkészítése, gyakoroltatása.

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása: a tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciáinak fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével; a nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése.

A tanuló a hallott szövegről képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban tanórán és azon kívül is alkalmazkodik a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez. Olvasás közben képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit, majd képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Meg tud írni rövidebb szövegeket és megfogalmazza személyes olvasmányélményeit.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező olvasás képessége, továbbá tartalommondás, a címadás. Az irodalomismeret terén ebben a tanulási szakaszban a tanuló megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, egyes műfajokat és szerkezeti elemeket.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegértés**	**Javasolt óraszám: 37**
Tanulási eredmények	Részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása. A beszédpartner közlésének, viselkedésének megfigyelése, értelmezése. A hallás utáni szövegértés gyakorlatának kialakítása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Biztonságosan eligazodni a hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a közlést egyszerű, érthető mondatokban kifejezni. Ismert irodalmi és közismereti szövegeket folyamatosan, kifejezően olvasni, megérteni, röviden összefoglalni. A kommunikáció különböző formáit használni: kérdésfeltevés, válaszadás, véleménynyilvánítás. A szöveg vagy egy bekezdés lényegi információtartalmát megnevezni. A nem lineáris szöveg lényegi elemeit leírni. Az elemi udvariassági formákat használni, a nem nyelvi kifejezőeszközöket különböző beszédhelyzetekben helyesen használni. Képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel leírni;		

Párbeszédes kommunikációs helyzetekben egyetértést, bizonytalanságot, elutasítást megfelelő nyelvi eszközökkel kifejezni. Rövid német és magyar nyelvű tartalmak lényegi elemeit a másik nyelven megnevezni.	
Fogalmak	Beszédhelyzet, kommunikációs folyamat, szemléltetés, illusztráció, lényegkiemelés, hallás utáni szövegértés.
Javasolt tevékenységek	A szövegre vonatkozó igaz és hamis állításokat megkülönböztetni és a szöveg alapján alátámasztani; A szöveget tartalmi és formai jegyei alapján összefüggő egységekre bontani. Lineáris szöveg cselekményéhez kapcsolódó egyéni véleményt irányított kérdések segítségével megfogalmazni. Egyes információk (adott szövegben, szövegek, illetve a szöveg és az azt kísérő szemléltetőanyagok) között tartalmi kapcsolatot találni és azt indokolni. Irányított feladatok segítségével egyszerűsített ismeretterjesztő szöveget értelmezni.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegalkotás**	**Javasolt óraszám: 74**
Tanulási eredmények	A kommunikációs célnak, helyzetnek és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása. Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása. Egyszerű szerkezetű szöveg önálló elkészítése. Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése, szövegalkotás az internetes műfajokban (pl. e-mail). Személyes élmények, vélemény megfogalmazása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
További szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése. Rendezett, jól olvasható írást alkalmazni. Tollbamondás után a helyesírási szabályok betartásával írni. Megadott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel, a helyzetnek megfelelő szöveget alkotni. Adott témát egyszerű nyelvi eszközökkel a lényegi elemek említésével összefoglalni. Rövid német és magyar nyelvi fordulatokat önállóan ill. szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.		
Fogalmak	Kommunikációs helyzet, reakció, interakció, párbeszéd, véleményalkotás, e-mail.	
Javasolt tevékenységek	A szöveg tartalmát visszaadni. Lírai, epikus és dramatikus szövegeket előadni. Megadott szempontok alapján szöveget alkotni. (e-mail, plakát, hirdetés) Párbeszédet megfogalmazni, előadni. (pl.: telefonbeszélgetés) Saját véleményt ismertetni. Szerepet alakítani. A szöveget kiegészíteni, átalakítani vagy tovább gondolni (pl.	

	megkezdett történetet folytatni és befejezni). Olvasórally, tanulóállomások, kvízmátrix.

Témakör	A tanulási képesség fejlesztése	Javasolt óraszám: 15
Tanulási eredmények	A hatékony tanuláshoz szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái. Tanulási módok, stratégiák. Különböző típusú szövegek feldolgozása. Koncentrációs memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák bővítése. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével. Lényegkiemelés technikájának megismerése, alkalmazása. Kulturált könyvtár- és internethasználat. Prezentációs technikák alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Szótárfüzetet vezetni és használni. Szótanulási segédleteket/ módszereket irányítással/ útmutatással alkalmazni. A szókincset a tanult technikákkal önállóan gyakorolni. A nyomtatott médiát szókincsbővítésre (pl. egy- és kétnyelvű szótár) használni. Hallott egyszerű szövegből többszöri meghallgatás után az alapinformációkat megérteni. Írott szövegben a feladat elvárásai szerint információt megtalálni. egyszerűbb szöveg lényegi elemeit kijelölni. Információkat egymásra vonatkozó egyszerű mondatokkal ismertetni. A gyakorolt prezentációs technikákat a feladatnak megfelelően alkalmazni.		
Fogalmak	Szövegkörnyezet, információhordozó, szövegértés, lényegkiemelés, prezentáció, koncentrációs gyakorlat, gondolattérkép, vázlat.	
Javasolt tevékenységek	Szótárfüzetet vezetni és használni. Kétnyelvű szótárakat alkalmazni. Írott és halott szöveghez kapcsolódó szövegértési feladatok. Lényegkiemelés. Rajzos vázlat, mindmap készítése. Prezentációt, plakátot készíteni. Memorizálást segítő módszerek. Koncentrációt fejlesztő gyakorlatok.	

Témakör	Anyanyelvi kultúra	Javasolt óraszám:118
Tanulási eredmények	A korosztálynak megfelelő tájékozottság a témakör és a résztémák kapcsán. A tanórán használt, a tárgyalt témákban a korábbinál bővebb szókinccsel, nagyobb számú alaktani és mondattani szerkezetet alkalmazni. Az ismeretek közlése mondatmodellek segítségével. Kommunikációs szituációkban viszonylagos biztonsággal részt venni. A nyelvi udvariassági szabályokat alkalmazni.	

	A témához kapcsolódó érzéseket nyelvi eszközökkel kifejezésre juttatni. A szókincs aktivizálása adekvát helyzetekben külső segítséggel.

Fejlesztési feladatok/Ismeretek

A szókincs fejlesztése és az új ismeretek feldolgozása.
Alapvető kommunikációs szituációkban viszonylagos biztonsággal részt venni és tananyagot feldolgozni.
Véleménynyilvánítás, aktív részvétel a közös munkában.
Szókincs és ismeretek elsajátíttatása és mélyítése a tanulók mindennapjaihoz kapcsolódó témakörök alapján:

A. *Személyes életvitel*
   Napi tevékenységek:
   Napirend
   Családi élet
   Szociális kapcsolatok:
   Rokonság
   Külső, belső tulajdonságok
   Egészség–betegség:
   Orvosnál
   Gyakori betegségek
   Gyógyszer, gyógymód
   Egészségügyi személyzet
   Szabadidő, hobbi
   Tevékenységek
   Sportágak
   Sport és egészség
B. *Társadalmi élet*
C. *Iskola, képzés, hivatás*
   Iskolaépület
   Iskolai mindennapok
   A tanítás formái, folyamata
   Szabályok, tanulói jogok
   Foglalkozások, hozzájuk kapcsolódó tevékenységek, szerszámok, eszközök
D. *Gazdaság, technika, környezet*
   Lakóhely és közvetlen környezete
   A mindennapi élet infrastruktúrája
   Közlekedés: járművek, útleírások
   Állatvédelem
E. *Politika és társadalom*
   Szabályok állítása és betartása: házirend, az osztályközösség szabályai

Fogalmak	Iskola, szabadidős tevékenység, napirend, foglalkozás, lakás, lakókörnyezet, közlekedés, jármű, vásárlás, egészség, betegség, gyógyszer, állatok élettere, gondozása.
Javasolt tevékenységek	Feladatokat, utasításokat összefoglalni, adott esetben továbbadni. A számítógép és a világháló német nyelvű programjait használni. Rövid német nyelvű tartalmak/kijelentések értelmét magyarra fordítani.

	Magyar nyelvű kijelentések értelmét megtartva németül összefoglalni. Szókincsfejlesztés különböző módszerekkel: fogalompantomim, golyóscsapágy stb.

Témakör	Ismeretek a nyelvről	Javasolt óraszám: 30
Tanulási eredmények	A szófajok biztos felismerése szövegkörnyezetben kérdőszavak segítségével. Különféle időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. A főnév nemének, számának, eseteinek megnevezései, azok megtanulása és használata beszédben és írásban. Lokális elöljárószók és gyakorlati alkalmazásuk. a legalapvetőbb tárgy- és részes esettel álló elöljárószók megtanulása és alkalmazásuk. A német irodalmi nyelv követelményeinek megfelelő kiejtés és hangsúlyozás. Az alapvető helyesírási szabályok megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan. A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértési és alkotási folyamatában; az önkontroll és önálló szövegjavítás fokozatos kialakítása irányítással. Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.	

Fejlesztési feladatok/Ismeretek

Gyakran előforduló alaktani szerkezeteket képezni és jól használni.
A tanórán gyakran előforduló egyszerű mondattani szerkezeteket jól alkalmazni.
A német nyelv standard változatában tanult szókészletet érezhető akcentus mellett hibátlanul és helyes hanglejtéssel kiejteni.
Ismert szavakat, szerkezeteket helyesen leírni.
Rövid saját szövegeket kielégítő biztonsággal leírni.
A legfontosabb írásjeleket túlnyomórészt helyesen alkalmazni.

Szó- és mondattan

Szófajok:

Általános áttekintés, csoportosítás

Ige:

Ragozás jelenidőben, tőhangzóváltozás
Igekötős igék (elváló, nem elváló)
Visszaható igék
Igeidők (Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I.)
Igék szótári alakjai
Segédigék (időbeli és módbeli)
Igemódok: kijelentő -, felszólító mód

Főnév:

Neme: hímnem, nőnem, semleges nem
Száma: egyesszám, többes számú alakok
Esetei: alany, tárgy, részes, birtokos eset

Névelő:

Fajtái: határozott, határozatlan

Elöljárószó: időhatározói elöljárószó helyviszonyt kifejező elöljárószó tárgy és részes esettel álló elöljárószó *Számnév* Fajtái: tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése *Névmás:* Fajtái: személyes, kérdő, tagadó, visszaható *Határozószó:* Fajtái: hely-, idő- és módhatározók *Mondattan:* Mondatfajták: Kijelentő-, kérdő-, felszólító-, óhajtó mondat *Helyesírás, központozás:* Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata.	
Fogalmak	Szófaj, igeidő, lokális elöljárószó, főnév, nyelvtani nem, hímnem, nőnem, semlegesnem, többes szám, alanyeset, tárgyeset, részes eset, birtokos eset. Hanglejtés, akcentus. Nyelvtani szerkezet, idézőjel, gondolatjel, hosszú magánhangzó, kettős hangzó, ß–ss, Umlaut, Dehnungs–h.
Javasolt tevékenységek	Hiányos szöveg, táblázat. Szókereső. Hibakereső. Mondatalkotás szavakból. Tollbamondás különböző fajtái. Rejtvények különböző fajtáti. Igaz- hamis állítások. Mondattranszformációk. Multiple Choice. Kígyószöveg. Memóriajáték. Donimó. Labirintusjáték. Szókártyák. Online nyelvtani feladatok. Mnemotechnikák.

Témakör	**Irodalmi kultúra**	**Javasolt óraszám: 22**
Tanulási eredmények	A magyarországi német és német irodalomból vett alkotások olvasása, rímes versek megtanulása. Rövid terjedelmű epikai művek és modern mesék, mondák, képregények elolvasása. Egyszerű összefüggések felismerése, a tartalom összefoglalása. Rövid mesék, mondák, hazudós történetek dramatizálása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		

Rövid terjedelmű epikai és lírai műveket tanári segédlettel, ill. önállóan olvasni, tartalmukat összefoglalni.
A szereplőket jellemezni.
A hazai német irodalomból vett, a korosztálynak megfelelő, rövid terjedelmű működtészeti és népköltészeti alkotásokat elolvasni, tartalmukat megérteni és összefoglalni.
A jót és a rosszat, az igazságot és az igazságosságot irodalmi és közműveltségi szövegekben felismerni.
Rövid véleményt az élmények és olvasmányok hatásáról megfogalmazni.

Műfajok:
Vers, anekdota, párbeszédes szövegek, jelenetek (pl. ünnepekhez kapcsolódó jelenetek, feldolgozott mesék, mese, monda, comic, képregény.

Műfaji sajátosságok:
A költői nyelv (ritmus, rím, versszak, refrén)
A mese és monda műfaji jellemzői.
Cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés.
Cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a mű kezdete és befejezése.
Dramatizálás: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.

Német és magyarországi német szerzők versei.
Szerzők például: Paul Maar, Josef Guggenmos, Joachim Ringelnatz, James Krüss, Hans Manz, Martin Auer, Mira Lobe, Josef Michaelis, Valeria Koch, Christina Arnold,
http://lehrbuch.udpi.hu/text-und-deutung/2014-06-22-13-05-27/kindergedichte

Mesék:
Grimm: *Kinder- und Hausmärchen*
http://www.udpi.hu/tamop/pdf/Ungarndeutsche_Literatur/Ungarndeutsche_literatur_textsammlung.pdf
http://bibliothek.hu/hu/2019/04/kinderreime-und-spruche-aus-werischwar/

Mondák:
Der überlistete Teufel (In: Herger Ede: Der Teufelsgipfel)
Otfried Preußler: Krabat (Megfilmesített monda)
http://www.udpi.hu/tamop/pdf/Ungarndeutsche_Literatur/Ungarndeutsche_literatur_textsammlung.pdf

Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései (példák)
Edina Rieder-Erdőfy: *Kinderstimmen*
Igele-Bigele (Gyermekantológia)
Michelisz József: *Zauberhut*
Koch Valéria: *Időfa*
Arnold Krisztina: *Wolki und ihre Freunde*

Fogalmak	Mesetipológia, szereplő, helyszín, tanulság, színház, előadás, díszlet, értékrend, konfliktuskezelés, igazságosság.
Javasolt tevékenységek	Modern műfajokat: meséket, képregényeket, comic-okat elolvasni. Kreatív írást használni. Mese alapján képregényt készíteni. Rövid történeteket dramatizálni. Német nyelvű színházi előadás megtekintése élőben vagy filmen.

7–8. évfolyam

E szakaszban a fő cél a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése és finomítása, a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.

A 7–8. évfolyamon számos képesség területén meghatározható, hogy milyen szintet kell elérniük a tanulóknak. Ezeken az évfolyamokon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem véleményt is tud alkotni róla. A beszédhelyzethez való alkalmazkodáson kívül különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

A tanulási képesség területén a tanuló már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítésre. Irodalmi ismeretei bővülnek a különböző műfajokról. Erkölcsi ítélőképességének fejlettsége alapján már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés néhány kontextuális összefüggését. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegértés**	**Javasolt óraszám: 20**
Tanulási eredmények	A kulturált véleménynyilvánítás alapelveinek tudatosítása, különféle beszédhelyzetek sémáinak megismertetése. A szövegfeldolgozási módok mélyítése, bővítése, szövegfajtáknak megfelelő alkalmazása. A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák megismerése, azok gyakorlatban történő alkalmazása. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedezése, értelmezése. Adatkeresés technikáinak megismerése. A különböző gyakorlati szövegfajták jellemző sajátosságainak felismerése, megnevezése. A szövegben szereplő összefüggések felismerése, megnevezése. Ábra, rajz, illusztráció mondanivalójának megfogalmazása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Különböző kommunikációs folyamatokba bekapcsolódni, saját véleményt kifejteni. Ismert irodalmi és közismereti szövegeket némán és hangosan, kifejezően olvasni; a szövegek tartalmát összefoglalni. Hallott szöveget reprodukálni, felkészülés után átélt eseményekről élménybeszámolót tartani. Saját véleményt megfogalmazni; adott szempont szerint a szöveg információtartalmát vagy egy bekezdés alapgondolatát megnevezni. A szöveg vagy egy bekezdés lényegi információtartalmát megnevezni és a feladat elvárásainak megfelelően. Képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel leírni. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegeket előadni. Szerepeket megformálni. Német és magyar nyelvű tartalmak lényegi elemeit a másik nyelven összefoglalni, szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.		
Fogalmak	Információtartalom, szerepek, esemény.	
Javasolt	A szövegre vonatkozó igaz és hamis állításokat megkülönböztetni és a szöveg alapján alátámasztani.	

tevékenységek	A szöveget tartalmi és formai jegyei alapján egységekre bontani. A lényegi megállapításokat kiemelni és azokkal kapcsolatban véleményt mondani. Érdekes eseményekről beszámolni, interjút készíteni. Irányított feladatok segítségével egyszerűsített ismeretterjesztő szöveget értelmezni. Képeket és szemléltető anyagokat egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel kifejezően leírni. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegeket előadni. Szerepeket megformálni.

Témakör	**Szóbeli és írásbeli szövegalkotás**	**Javasolt óraszám: 52**
Tanulási eredmények	A kommunikációs célnak megfelelő szövegek alkotása szóban és írásban. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (interjú, riport, hír). Egy történet vagy cselekmény különböző szemszögből történő megfogalmazása. Pro és kontra érvek előzetesen gyűjtött nyelvi eszközökkel történő megfogalmazása.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Olvasható, esztétikus és strukturált írásmódot használni a nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásával. Megadott szerkezeti jellemzőkkel és egyszerű nyelvi kifejezőeszközökkel informális és formalizált szöveget alkotni. A téma, az események hasonlóságait, különbségeit és összefüggéseit felismerni és megfelelő nyelvi eszközökkel megfogalmazni. Önálló szöveget alkotni. Egyszerűbb német és magyar szövegeket szótár segítségével a másik nyelvre fordítani.		
Fogalmak	Nézőpont, szövegfajta, érv, interjú, hír, riport.	
Javasolt tevékenységek	A szöveg tartalmát és a benne rejlő információkat visszaadni. Lírai, epikus és dramatikus szövegeket előadni. Informális és formalizált írott szöveget alkotni. Párbeszédet folytatni. Elbeszélő szövegből párbeszédet alkotni. Saját véleményt ismertetni. Szerepet alakítani. A szöveget kiegészíteni, átalakítani vagy tovább gondolni (pl. megkezdett történetet folytatni és befejezni). Interjú három lépésben, közvélemény kutatás, négy sarok, pozíció játék stb. mint lehetséges módszerek.	

Témakör	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Javasolt óraszám: 15**
Tanulási eredmények	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése. A tanulás szerepe és módjai. Egyszerű tanulási módok, stratégiák.	

	Különböző szövegfeldolgozási módok ismerete. Koncentrációt fejlesztő játékok, gyakorlatok. Különböző olvasási technikák. Önálló vázlatkészítés, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével. Kulcsinformációk kiemelése olvasott szövegben. Gondolattérkép készítése az olvasott szöveghez, a tárgyalt témakörhöz. Különböző információhordozók használata, prezentáció összeállítása, bemutatása.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
Szótanulási segédleteket/ módszereket készíteni, használni. Kétnyelvű szótárakat önállóan alkalmazni. A szavak jelentésére a szövegkörnyezet alapján önállóan következtetni. A szókincs egyes szavait útmutatással szócsaládhoz hozzárendelni. A nyomtatott médiát szókincsbővítésre, fogalmazások elkészítésénél megközelítőleg önállóan használni. Hallott egyszerű szövegből az alapinformációkat megérteni. Különböző olvasási technikákat (globális, szelektív és részletes) alkalmazni. A szöveg feldolgozása során jelölési technikákat (pl. optikai jelölés) alkalmazni, a kulcsszavakat kiemelni. Ismert prezentációs technikákat a feladatnak és a célcsoportnak megfelelően alkalmazni.	
Fogalmak	
Javasolt tevékenységek	Szókártyát, memóriát, dominót, rajzot szótanuláshoz készíteni/ használni. Szótárhasználat önálló szövegalkotásnál. Hallás utáni szövegértés. Olvasás utáni szövegértés. Lényegkiemelési technikák. Egy témáról vázlatpontok alapján beszélni. Rajzos vázlatot, mindmapet készíteni. Mnemotechnikák. Prezentációt, plakátot készíteni. Memorizálást segítő módszerek. Koncentrációt fejlesztő gyakorlatok.

Témakör	**Anyanyelvi kultúra**	**Javasolt óraszám: 90**
Tanulási eredmények	A korosztálynak megfelelő tájékozottság a témakör és a résztémák kapcsán, az ismeretek közlése mondatmodellek segítségével, a szókincs elsajátítása és feldolgozása. Különböző módon, csatornán információhoz jutás. Nyelvi kommunikációs szituációkban megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása, a beszélgetőpartner megnyilvánulásaira adekvát formában reagálás. Az előző képzési szakaszok témaköreinek ciklikus bővítése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		

Szokásos tanórai helyzeteken kívül, az iskolai hétköznapokban is feltalálni és megértetni magát.
A tanórán és a hétköznapi élet egyes területein megfelelő szókincset és nyelvi kifejezőeszközöket, szófordulatokat és körülírásokat használni.
Megfelelő nyelvi eszközökkel a beszélő és a hallgató szerepét váltogatni.
A nyelvhasználati kompetenciát az általános udvariassági szabályokhoz igazítva különböző helyzetekben és kielégítő nyelvi kifejezőeszközökkel alkalmazni.
A témák szókincsének bővítése:

A. *Személyes életvitel*
   Jövőtervezés: tervek, célok
   Szociális kapcsolatok
   Barátok, csoportok
   Érzelmi kötödés formái
   Szabadidő, hobbi, sport
   Tevékenységek, élmények
   Sportágak
   Sport és egészség
   Felszerelés, sporteszközök
   Élsport, extrémsport
   Divat, öltözködés
   Ruházat
   Iskolai egyenruha, márkás ruházat
B. *Társadalmi élet*
   Étkezés
   Táplálkozási szokások
   Egészséges életmód
   Fast food
   Ünnepek, ünnepnapok
C. *Iskola, képzés, hivatás*
   Szabályok, tanulói jogok, kötelességek
   Szakmai tervek
   A tanulás folyamata, formái
D. *Gazdaság, technika, környezet*
   Turizmus
   Utazás, nyaralás, szünidő
   Természet, környezet
   Házi állatok és tartásuk
   Állatvédelem
   Környezetvédelem
   Környezettudatos életmód
   Alternatív energia
   Szelektív hulladékgyűjtés
E. *Kulturális élet és média*
   Nyomtatott és digitális média
   Olvasás, zenehallgatás
   Internethasználat hatásai, előnyei, ill. veszélyei
   Közösségi oldalak
F. *Politika és társadalom*

Szabályok állítása és betartása: házirend, az osztályközösség szabályai

Fogalmak	Barátság, érdeklődési kör, cél, erősség, oktatási rendszer, nyaralás,

	szolgáltatóipar, média, egészségkárosítás, sportág, környezetvédelem, jog, kötelesség, összefoglalás, reagálás, szerepváltás, információszerzés.
Javasolt tevékenységek	Információhiány esetén célzott kérdéseket feltenni. A német nyelvű médiát információszerzés céljából használni. Mások véleményére reagálni. Saját álláspontot közölni, megindokolni. Német nyelvű tartalmak lényegi elemeit magyarul összefoglalni. Magyar nyelvű szövegek kulcsfogalmait németül összefoglalni.

Témakör	**Ismeretek a nyelvről**	**Javasolt óraszám: 45**
Tanulási eredmények	A tanult szófajok biztos felismerése ismérveik megnevezésével szövegkörnyezetben. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. A melléknév fokozása, ragozása. Alapvető vonzatos igék ismerete, használata. A cselekvő és szenvedő szerkezet ismerete és gyakorlati alkalmazása. A feltételes jelen képzése, használata. Néhány mellérendelő és alárendelő mellékmondat szórendjének ismerete és használata. A német irodalmi nyelv követelményeinek megfelelő kiejtés és hangsúlyozás. A normakövető és normától eltérő helyesírás felismerése. A szöveg központozásának, a párbeszéd és az idézetek szabályainak ismerete.	

Fejlesztési feladatok/Ismeretek

A tanórán gyakran előforduló német alaktani és mondattani szerkezeteket következetesen helyesen, azok összefüggéseit és funkcióját felismerni.
A tanulók önállóságának fejlesztése a szabályfelismerésben, megfogalmazásban, alkalmazásban és az önellenőrzésben.
A tanórán gyakran előforduló német alaktani és mondattani szerkezeteket következetesen helyesen, azok összefüggéseit és funkcióját felismerni.
Jól érthetően és helyes hanglejtéssel beszélni.
A tanult szerkezeteket közel biztos helyesírással leírni.
A központozás alapvető formai és tartalmi szabályait közel helyesen alkalmazni.
A tanult szerkezetek közel biztos helyesírással történő írása.

Szófajok:

Általános áttekintés, csoportosítás

Ige:

Ragozás jelenidőben, tőhangzóváltozás
Igekötős igék (elváló, nem elváló)
Visszaható igék
Igeidők (Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I.)
Igék szótári alakjai
Segédigék fajtái (időbeli és módbeli), használatuk
Igevonzatok
Igemódok: kijelentő -, felszólító -, feltételes mód
Cselekvő és szenvedő szerkezetek

Főnév: Neme: jelentés, ill. végződés alapján> hímnem, nőnem, semleges nem Száma: egyesszám, többes számú alakok Esetei: alany, tárgy, részes, birtokos eset *Névelő:* Fajtái: határozott, határozatlan Ragozása alany, tárgy, részes és birtokos esetben *Melléknév:* Képzése Használata: állítmányi, jelzői használat Ragozása: jelzős szerkezetben névelő nélkül, határozott névelővel, határozatlan névelővel; alany, tárgy és részes esetben, Fokozása, hasonlító szerkezetek *Elöljáró:* időhatározói elöljáró helyviszonyt kifejező elöljáró tárgy és részes esettel álló elöljáró *Számnév* Fajtái: tőszámnevek, sorszámnevek, keltezés, idő kifejezése *Névmás:* Fajtái: személyes, kérdő, tagadó, határozatlan, visszaható, birtokos, mutató névmás *Határozószó:* Fajtái: hely-, idő- és módhatározók *Kötőszó:* Mellékmondati egyenes szórenddel álló kötőszó: *und, aber, denn, sondern, oder* Mellékmondati fordított szórenddel álló kötőszó: *weil, dann, trotzdem, dass, ob, al*s *Mondattan:* Mondatfajták: Kijelentő-, kérdő-, felszólító-, óhajtó mondat Egyszerű és összetett mondatok (okhatározói, időhatározói, célhatározói, feltételes értelmű mellékmondatok). *Helyesírás, központozás:* Az írott nyelv normái, az írásjelek helyes használata.	
Fogalmak	Melléknév, fokozás, névszóragozás, szenvedő szerkezet, igevonzat, feltételes mód, alárendelő, mellérendelő mellékmondat, kötőszó, szórend, óhajtó mondat, hanglejtés, kiejtés, érthetőség, hangszín, központozás, korrektúra.
Javasolt tevékenységek	Német irodalmi nyelvi fordulatok és szövegek hangoztatása. Szituációs játékok. Kommunikáció anyanyelvi beszélőkkel. Hibajavítási gyakorlatok. Hiányos szöveg, táblázat. Szókereső. Hibakereső. Mondatalkotás szavakból. Tollbamondás különböző fajtái. Rejtvények különböző fajtáti. Igaz- hamis állítások. Mondattranszformációk.

	Multiple Choice Kígyószöveg. Memóriajáték. Donimó. Labirintusjáték. Szókártyák. Online nyelvtani feladatok. Mnemotechnikák.

Témakör	**Irodalmi kultúra**	**Javasolt óraszám:74**
Tanulási eredmények	A szövegértelmezésben való jártasság. Német és magyarországi német népköltészeti és műköltészeti alkotások ismerete. Egyszerű összefüggések felismerése, a tartalom összefoglalása. Olvasásélmény alapján kialakított irodalmi ismeretek. Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerésének mélyítése. Ítéletalkotás egyszerű irodalmi szituációkban. A tanulók mindennapjaiban megjelenő értékek helyes megítélésének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok/Ismeretek

Elbeszéléseket, rövid történeteket, lírai műveket olvasni.
A hazai német irodalomból vett, a korosztálynak megfelelő alkotásokat elolvasni.
A szereplőket jellemezni.
A cselekményt a feladatnak megfelelően feldolgozni.
A mondanivalót megfogalmazni, reflektálni.
Az irodalmi szövegek tartalmát és mondanivalóját nyelvileg kielégítően megfogalmazni.
A személyes igazság konfliktusát különféle szövegek alapján megérteni.
Az irodalom társművészeteit, filmet és fotókat megismerni.
A tetszésnyilvánítás nyelvi formáit alkalmazni.
Önálló gondolkodás, a kulturált véleménynyilvánítás.

Műfajok:
Vers, anekdota, párbeszédes szövegek, jelenetek (pl. ünnepekhez kapcsolódó jelenetek, képregény, a magyarországi németek himnusza.
Műfaji sajátosságok:
A költői nyelv (ritmus, rím, versszak, refrén)
Cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés.
Cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a mű kezdete és befejezése.
Dramatizálás: szöveg és mozgás, szerep, szereplők kapcsolata.
Német és magyarországi német szerzők versei.
Szerzők például: James Krüss, Hans Manz, Martin Auer, Josef Michaelis, Valeria Koch, Christina Arnold,
http://lehrbuch.udpi.hu/text-und-deutung/2014-06-22-13-05-27/kindergedichte
Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései (példák)
Koch Valéria: *Időfa*
Arnold Krisztina: *Wolki und ihre Freunde*
http://www.udpi.hu/tamop/pdf/Ungarndeutsche_Literatur/Ungarndeutsche_literatur_textsammlung.pdf

Fogalmak	Mondanivaló, jellemzés, jellemek, film, színdarab, értékrend,

	értékítélet, konfliktuskezelés, igazságosság,.
Javasolt tevékenységek	A művek tartalmát összefoglalni. A szereplőket jellemezni. A művek mondanivalóját megfogalmazni. A műről véleményt alkotni, azt kifejezni, ismertetni. Rövid történeteket, regényrészleteket dramatizálni. A Magyarországi Német Színház egy előadását élőben, vagy egy irodalmi mű filmfeldolgozását megtekinteni. Az előadásról, filmről beszélni, a látottakat feldolgozni.

Klasse 1 – zweisprachiger Unterricht

I. Landeskunde

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
Persönliche Lebensgestaltung ·**Eigene Person und Verwandtschaftsbeziehungen** ·**Freizeitaktivitäten** ·**Körper, Körperteile, Kleidung**	- Vorstellung - Familie - Beschäftigungen in der Familie - Spiele, Spielzeuge, Basteln - Hygiene, - Kleidungsstücke	**Unterrichtsgegenstände (Verstehen)** *Der Schüler kann* Bilder , Illustrationen mit sprachlich einfachen Mitteln beschreiben richtige und falsche Aussagen unterscheiden
<u>Gesellschaftliches Leben</u> ·**Kontaktaufnahme** ·**Ernährung** ·**Familienfeste**	- Grüßen, Bitten, sich verabschieden - Grundnahrungsmittel - Tischdecken - Essbesteck - das Frühstück - Geburtstag - Martinstag - Nikolaus	Texte (nicht linear) in größeren Themenbereiche einordnen den subjektiven Eindruck formulieren den Inhalt eines Textes (linear und nicht linear) zeichnen zu künstlerischen Produktionen unter Anleitung das Gefallen und Nichtgefallen formulieren
<u>Schule, Ausbildung und Beruf</u> ·**Schule**	- Räume in der Schule - Personen in der Schule	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Produktion)** *Der Schüler kann* einfache Texte wiedergeben

·**Klassenraum**	- Schulsachen - Einfache Tätigkeiten in der Schule	Objekte, Darstellungen, Ereignisse vorstrukturiert und mit einfachen sprachlichen Mitteln beschreiben aus Texten (linear und nicht linear)gewonnenen Informationen in einer vorgegebenen mündlichen Form, oder anderen geeigneten Form zusammenfassen lyrische, epische und szenische Texte vortragen in dialogischen, Kommunikationssituationen teilnehmen inhaltliche Zusammenhänge in einem Text darstellen die Ergebnisse einer Aufgabe veranschaulichen Unterrichtsgegenstände in Bezug zu vorhandenem Weltwissen setzen seine/ihre Meinung nonverbal und verbal ausdrücken Rollen gestalten
<u>Kulturelles Leben und Medien</u> · **einfache Spiele**	**Tanzspiel:** **z.B.:** - Die Tiroler sind lustig - Liebe Schwester **Lied:** **z.B.:** - Morgen kommt der	

	Weihnachtsmann - Ich habe Hunger… - Grün, grün, grün **Bewegungsspiel:** **z.B.:** - Hampelmann - Kopf, Arme, Beine - Nach vorne, nach hinten - Teddy, Teddy	
<u>Wirtschaft, Technik, Umwelt</u> ·**eigener Wohnort** ·**eigene Wohnung** ·**Natur und Umwelt** ·**Einkauf** ·**Verkehr**	- Siedlungsart - Wohnung - Zimmer - Einrichtung - Möbel - Tiere - Jahreszeiten - Monate - Uhrzeit - Lebensmittel - einfache Verkehrsmittel	**Allgemeine Interaktionsfähigkeit** *Der Schüler kann* einfache Auskünfte geben und einholen bekannte sprachliche Mittel einsetzen in verschiedenen Sozial- und Arbeitsformen arbeiten mit einfachen sprachlichen Mitteln Höflichkeitskonventionen einhalten Glückwünsche ausdrücken mit einem neutralen Register sprachlich agieren sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen anderer folgen, und nonverbal darauf reagieren mündlich geäußerte, formelhafte Redewendungen (Gruß, Abschied etc.) in ihrem Sinngehalt ungarisch wiedergeben mündlich geäußerte,

		formelhafte Redewendungen in ihrem Sinngehalt auf Deutsch wiedergeben
<u>Politik und Geschichte</u> ·**Mitwirkung und Mitverantwortung**	- Personen, ihre Rollen und Funktionen in der Schule, Regeln in der Schule	**Wortschatz und Redemittel** *Der Schüler kann* an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen und Unterrichtsgegenstände bearbeiten - mit einem elementaren Wortschatz und - einfachen, festen Sprachschablonen
		Methodenkompetenz: *Der Schüler kann* Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele etc.); Printmedien zur Informationsgewinnung nutzen (z.B. Kinderwörterbuch / Bildwörterbuch) aus einfachen gehörten Texten nach mehrmaligem Hören Grundinformationen entnehmen (Hörverstehen); Informationen mit einfachen sprachlichen Mitteln ausdrücken

II. Literatur

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen

·**Sprüche, Reime, Malscherze, Auszählreime** · **Ganzschrift**	**Volksdichtung aus:** - Wild-Metzler: Hoppe, hoppe Reiter - Grete und Karl Horak: Kinderlieder - Reime und Spiele der Ungarndeutschen - Igele-Bigele - Michaelis: Zauberhut **Weitere deutsche Reime, Gedichte**: z. B.: - Das ist der Vater - Ich bin Peter - Der Kopf ist rund - Nikolaus, Nikolaus tick, tack, tack - Ein großer Ball, ein kleiner Ball - Auf dem Tisch da steht die Butter - Ene, bene, Tintenfass - Kleine Maus - Eins, zwei, Polizei - Oben, oben, unten, unten - Punkt, Punkt - Bei Rot bleibe stehn… - Ri-ra rutsch… - Morgen früh um sechs **z.B.:** Klaus Baumgart: Lauras Stern Eric Carle: Und heut ist Montag	

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
Auf dieser Stufe wird Sprachrichtigkeit implizit, in den Sprachhandlungen integriert vermittelt. ·**Die Grundlagen der Morphologie und Syntax**	- Wörter, - Themenbezogene Ausdrücke - Einfache Satzstrukturen - Reime - Sprüche - Zungenbrecher - Gedichte - Lieder	*Der Schüler kann* die Bedeutung einfacher morphologischer und syntaktischer Strukturen verstehen häufig gebrauchte morphologische Strukturen

·**Aussprache und Intonation**	- Situationsgespräche	nachbilden das gelernte standardsprachliche Repertoire aussprechen und intonieren einzelne Wörter verstehbar aussprechen einzelne gebräuchliche feste Wendungen oder Reime annähernd richtig aussprechen und intonieren

Stundenzahl im Schuljahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landeskunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**insgesamt**
Verstehen	25	10	3	38
Gestalten	15	8	3	26
Interaktion	20	10	3	33
Landeskunde	22	10	3	35
Literatur	15	5	5	25
Sprachrichtigkeit	7	6	2	15
Methoden-kompetenz	2	2	3	7
Urteilsvermögen	1	--	--	1
Insgesamt	107	51	22	**180**

Klasse 2. – zweisprachiger Unterricht

I. Landeskunde

Themenkreise	**Teilbereiche**	**Kompetenzen**
Persönliche Lebensgestaltung ·**Eigene Person und Verwandtschaftsbeziehungen** **Gesundheitspflege**	- Vorstellung - Familie - sich vorstellen, andere Familienmitglieder vorstellen - Wohlbefinden - Unwohlsein	**Unterrichtsgegenstände (Verstehen)** *Der Schüler kann* einfach formulierte Informationen in Texten auffinden

moderne Lebensgestaltung	- Hygiene - Sport und Spiel - Freizeit	Texten im Alltag gebräuchliche Daten und Maßen entnehmen Texte mit vertrauter Struktur und Lexik (u.U. nach Wiederholung) mit Hilfe geschlossener Aufgaben verstehen richtige und falsche Aussagen in Bezug auf einen Text unterscheiden und am Text belegen sich mit einem sachorientierten Text (linear und nicht linear) unter vorgegebenen Fragestellungen auseinandersetzen inhaltliche Beziehungen zwischen Informationen (in einem Text)erkennen lineare Texte in sinnvolle Einheiten gliedern Inhalte von Texten in eine andere Darstellungsform bringen den inhaltlichen Zusammenhang zwischen Text und Veranschaulichungsmaterial erkennen.
<u>Gesellschaftliches Leben</u> ·K**ontaktaufnahme** ·**Ernährung**	- Namen einfacher, bekannter Speisen - das Mittagessen - Geburtstag	

·**Familienfeste**	- Glückwunsch	
<u>Schule, Ausbildung und Beruf</u> ·**Schule** ·**Klassenraum**	- Räume in der Schule - Personen in der Schule - Schulsachen Einrichtung des Klassenzimmers - Räume in der Schule - Schulfächer - Tätigkeiten in der Schule - einfache Berufe	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Produktion)** *Der Schüler kann* einfache Texte nach vorgegebenen Gesichtspunkten paraphrasieren aus Texten gewonnene Informationen in einer vorgegebener mündlichen, schriftlichen Form zusammenfassen lyrische, epische und szenische Texte vortragen inhaltliche Zusammenhänge in einem Text (linear und nicht linear) mit vorgegebenen, einfachen sachorientierten Darstellungsformen und vorgegebenen sachorientierten Sprachmitteln darstellen; Unterrichtsgegenstände in Bezug zu vorhandenem Weltwissen setzen seine/ihre Meinung durch Beispiele formulieren in dialogischen, Kommunikationssituationen teilnehmen, und seine/ihre Meinung äußern die Ergebnisse der Bearbeitung eines Themas /einer Aufgabe veranschaulichen / belegen seine/ihre Meinung durch Beispiele begründen

		in dialogischen Kommunikationssituationen seine /ihre Meinung, Zustimmung, Ablehnung formulieren Rollen gestalten und reflektieren lineare texte ergänzen, weiterentwickeln
<u>Kulturelles Leben und Medien</u> **Spiele, Lieder** **Tanzspiele, Bewegungsspiele**	**Lieder:** - Wer im Januar geboren ist - Ich geh mit meiner Laterne - - Zum Geburtstag viel Glück - Rolf Zuckowski: In der Weihnachtsbäckerei - Kurt Zuckowski. Lieber, guter Weihnachtsmann - Schneeflöckchen, weiß Röckchen - Immer wieder kommt ein neuer Frühling **z.B.:** - Laurenzia - Wer will fleißige Handwerker sehn	
<u>Wirtschaft, Technik, Umwelt</u> ·**eigener Wohnort** ·**eigene Wohnung** ·**Natur und Umwelt** ·**Einkauf**	- Haustypen - Funktionen der Räume - Tierfamilien - Pflege der Tiere - Lebensraum der Tiere - Jahreszeiten, Monate, Tage - Geschäft	**Allgemeine Interaktionsfähigkeit** *Der Schüler kann* gewohnte Unterrichtssituationen mit einfachen Redemitteln sicher bewältigen

	- Im Einkaufzentrum /auf dem Markt	in verschiedenen sozielen- und Arbeitsformen arbeiten Lob, Glückwünsche, Anteilnahme, Bedauern ausdrücken mit einem neutralen Register sprachlich agieren sprachlich einfache, kurze Äußerungen anderer folgen, und verbal oder nonverbal darauf reagieren mündlich geäußerte formelhafte Redewendungen ihrem sinngehalt in Unagrisch wiedergeben mündlich geäußerte formelhafte Redewendungen ihrem sinngehalt in Deutsch wiedergeben
<u>Politik und Geschichte</u> ·**Mitwirkung und Mitverantwortung**	- Einkaufssituationen - Regel und Ordnung im Klassenzimmer und in der Schule -	**Wortschatz und Redemittel** *Der Schüler kann* an der routinenmäßigen kommunikation im Unterricht teilnehmen und Unterrichtsgegenstande bearbeiten mit einem elementaren Wortschatz und einfachen, festen, Sprachschablonen
		Methodenkompetenz: *Der Schüler kann* ein Wörterheft führen und benutzen Wortschatz mit eingeübten Techniken

		selbstständig trainieren (Wort-/Bildkarten, Übungen, Spiele etc.); Printmedien zur Informationsgewinnung nutzen (z.B. Kinderwörterbuch / Bildwörterbuch) aus einfachen gehörten Texten nach mehrmaligem Hören Grundinformationen entnehmen (Hörverstehen); aus geschriebenen Texten gezielt Basisinformationen entnehmen; die wesentlichen Informationen einfacher Texte unter Anleitung markieren; Informationen mit einfachen sprachlichen Mitteln ausdrücken

II. Literatur

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
· **Reime, Gedichte** · **Zungenbrecher** · **Märchen** · **Ganzschrift:** · **Zeitschrift**	**Volksdichtung aus:** - Wild-Metzler: Hoppe, hoppe Reiter - Grete und Karl Horak: Kinderlieder - Reime und Spiele der Ungarndeutschen - Igele-Biegele - Michaelis: Zauberhut **Weitere deutsche Reime, Gedichte**: z. B.: - Die ganze Familie - Was spielen die Kinder der Erde - Puppendoktor	

	- Ursula Wölfel: Ich habe Schnupfen - Gina Ruch-Pauquet: Das Haus - Ervin Moser: Jahreszeiten - Georg Bydlingski: Im Frühling Im Herbst Im Sommer Im Winter - Fischers Fische - Esel fressen Nessel - Der traurige Bär - Das rote Hühnchen und die Weizenkörner - Gebrüder Grimm: Der Froschkönig - Eric Carle: Die kleine Raupe Nimmersatt - Mini Spatzenpost	

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
Auf dieser Stufe wird Sprachrichtigkeit implizit, in den Sprachhandlungen integriert vermittelt. ·**Die Grundlagen der Morphologie und Syntax** ·**Aussprache und Intonation**	- Wörter - themenbezogene Ausdrücke - einfache Satzstrukturen - Satzarten: Aussagesatz, Fragesatz - Vollverb: Präsens - Artikel: bestimmter, unbestimmter - Genus: Maskulin, Feminin, Neutrum - Numerus: Singular, Plural - Kasus: Nominativ, Akkusativ - Adjektiv: prädikative Verwendung - Pronomen. Personalpronomen - Reime - Sprüche - Zungenbrecher - Gedichte - Lieder - Zeichensystem - Klein und Großbuchstaben	*Der Schüler kann* *Der Schüler kann* die Bedeutung einfacher morphologischer und syntaktischer Strukturen weitgehend verstehen häufig gebrauchte morphologische Strukturen nachbilden und weitgehend korrekt anwenden das gelernte standardsprachliche Repertoire trotz merklichen Akzents mit wenig Fehlern aussprechen und intonieren im örtlichen Dialekt einzelne Wörter verstehbar aussprechen, einzelne gebräuchliche feste Wendungen oder Reime annähernd richtig

	- Diphthongen und von dem Ungarischen abweichende Buchstaben - Zeichensetzung	aussprechen und intonieren vertraute Wörter und kurze Redewendungen oder regelmäßig benutzte Wendungen weitgehend fehlerfrei abschreiben die Bedeutungen der Satzabschlusszeichen erkennen

Stundenzahl im Schuljahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landeskunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**insgesamt**
Verstehen	13	10	10	33
Gestalten	9	8	7	24
Interaktion	13	10	10	33
Landeskunde	15	10	8	33
Literatur	5	15	5	25
Sprachrichtigkeit	5	5	12	22
Methoden-kompetenz	3	2	3	8
Urteilsvermögen	2	--	--	2
Insgesamt	65	60	55	**180**

Klasse 3 – zweisprachiger Unterricht

I. Landeskunde

Themenkreise	**Teilbereiche**	**Kompetenzen**
Persönliche Lebensgestaltung · **Tagesablauf** · **moderne Lebensgestaltung**	-Alltagsroutinen - Tageszeiten, Uhrzeiten - Freizeit -- Medien	**Unterrichtsgegenstände (Verstehen)** *Der Schüler kann*
<u>Gesellschaftliches Leben</u> ·**Kontaktaufnahme** ·**Ernährung** - **Feste**	- Speisen - einfache Rezepte - Jause - Weihnachten - Nikolaus	aufgrund der Gestaltung von Texten oder der Kombination von Texten und Visualisierungen

	- Fasching	den Informationsgehalt eines Textes global benennen Texten im Alltag gebräuchliche Daten und Maße entnehmen Texte mit vertrauter Struktur und Lexik (u.U. nach Wiederholung) mit Hilfe geschlossener Aufgaben umfassend verstehen Texte (linear und nicht linear) in größere Themenbereiche einordnen inhaltliche Beziehungen zwischen Informationen (in einem Text, zwischen Texten, zwischen Text und Visualisierung) erkennen in linearen Texten die Problematik von Handlungen oder Konfliktlösungen erkennen sich mit einem sachorientierten Text (linear und nicht linear) unter vorgegebenen Fragestellungen auseinandersetzen und Verbindungen mit seinem Alltagswissen herstellen
<u>Schule, Ausbildung und Beruf</u> ·**Schule** ·**Klassenraum**	- Stundenplan - Beschreibung des Klassenzimmers - Schulstunden und ihre zeitliche Einteilung - Personen und ihre Rolle	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Produktion)** *Der Schüler kann* Objekte, Darstellungen, Ereignisse vorstrukturiert und mit einfachen sprachlichen Mitteln beschreiben

		mit vorgegebenen Gliederungsmerkmalen schreiben In monologischen Kommunikationssituationen oder bei Verschriftlichungen eigene Arbeitsergebnisse unter Anleitung gestalten inhaltliche Zusammenhänge in einem Text oder zwischen Texten (linear und nicht linear) mit vorgegebenen, einfachen sachorientierten Darstellungsformen darstellen Unterrichtsgegenstände in Bezug zu vorhandenem Weltwissen setzen seine/ihre Meinung durch Beispiele begründen in dialogischen Kommunikationssituationen seine/ihre Meinung, Zweifel/Unsicherheit formulieren Rollen reflektieren
<u>Kulturelles Leben und Medien</u> · **Lieder, Tanzspiele**	**Lieder: z.B.:** - Kochlied - Wenn wir fröhlich sind - Rolf Zuckolwski. Wie schön, dass du geboren bist - Advent, Advent ein Lichtlein brennt - Wenn die erste Kerze brennt - Meine Oma fährt im Hühnerstall … - Die Affen rasen - Das Auto von Lutschio	

<u>Wirtschaft, Technik, Umwelt</u> ·**Natur und Umwelt** ·**Einkauf** ·**Verkehr**	- Lieblingstier - Lebensweise - Fortbewegung, „Sprache und Tätigkeiten der Tiere“ - Tätigkeiten der Menschen in den verschiedenen Jahreszeiten - Mülltrennung - Verkehrswege - Verkehrsmittel	**Allgemeine Interaktionsfähigkeit** *Der Schüler kann* bekannte sprachliche Mittel flexibel einsetzen angemessene Redewendungen verwenden mit einem neutralen Register sprachlich agieren in verschiedenen Sozial- und Arbeitsformen arbeiten mündlich geäußerte, formelhafte Redewendungen (Gruß, Abschied etc.) in ihrem Sinngehalt in Ungarisch wiedergeben mündlich geäußerte, formelhafte Redewendungen in ihrem Sinngehalt auf Deutsch wiedergeben
<u>Politik und Geschichte</u> ·**Mitwirkung und Mitverantwortung**	- Verhaltensregeln in der Schule - Aufgabe der Ordner	**Wortschatz und Redemittel** *Der Schüler kann* an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen und Unterrichtsgegenstände bearbeiten - mit einem elementaren Wortschatz und - einfachen, festen Sprachschablonen

		Methodenkompetenz: *Der Schüler kann* ein Wörterheft führen, benutzen; Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Übungen, Spiele etc.); Printmedien zur Informationsgewinnung nutzen (Wörterbuch) aus einfachen gehörten Texten nach mehrmaligem Hören Grundinformationen entnehmen (Hörverstehen); aus geschriebenen Texten gezielt Basisinformationen entnehmen; die wesentlichen Informationen einfacher Texte unter Anleitung markieren; Informationen mit einfachen sprachlichen Mitteln ausdrücken

II. Literatur

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
· **Prosawerke und Lyrik** · **Ganzschrift** · **Gedichte** · **Märchen**	**Volksdichtung aus:** - Wild-Metzler: Hoppe, hoppe Reiter - Grete und Karl Horak: Kinderlieder - Reime und Spiele der Ungarndeutschen - Igele-Biegele - Michaelis: Zauberhut	*Der Schüler kann* das Wesentliche literarischer Texte verstehen, deren Inhalt kurz zusammenfassen die bekanntesten Gattungen nennen

	z.B.: - David Mc Kee: Elmar … - Janosch: Post für den Tiger - Oh, wie schön ist Panama **z.B:** - Irmela Brender: Wir - Helga Höfler: Peter sammelt die Zeit - Hans Stempel- Martin Riqkens: Spagetti - Josef Michaelis: Winter - Edmute Freitag: Der Faschingszug - Friedl Hofbauer. Was alles in der Schultasche ist - Bernhard Linz: Was der Winter alles macht - Märchen: Anfang-, und Schlussformel	kurze epische und lyrische Werke selbstständig lesen einige Sprüche, Gedichte auswendig vortragen in dramatischen Spielen mit seinen Mitschülern mitspielen **Urteilsvermögen, ethische und ästhetische Kompetenz** *Der Schüler kann* Alltagskonflikte durch Spiele erleben in grundlegenden ethischen Fragen Meinung äußern die kulturelle Vielfalt im Alltagsleben wahrnehmen

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
Auf dieser Stufe wird Sprachrichtigkeit implizit, in den Sprachhandlungen integriert vermittelt. ·**Die Grundlagen der Morphologie und Syntax** ·**Aussprache und Intonation** · **Rechtschreibung und Zeichensetzung**	- Vollverb: Präsens - Hilfsverben: haben, sein - Artikel: bestimmter, unbestimmter - Genus: maskulin, Feminin, Neutrum - Numerus: Singular, Plural - Kasus: Nominativ, Akkusativ - Adjektiv: prädikative Verwendung - Pronomen: Personalpronomen - Satzarten: Aussagesatz, Fragesatz - Reime - Sprüche - Zungenbrecher - Gedichte	*Der Schüler kann* die Bedeutung einfacher morphologischer und syntaktischer Strukturen verstehen häufig gebrauchte morphologische Strukturen nachbilden und korrekt anwenden das gelernte standardsprachliche Repertoire trotz merklichen Akzents mit wenig Fehlern aussprechen und intonieren

	- Lieder - Situationsgespräche - Satzarten - Zeichensetzung - Laute und Buchstaben - Wörter, Silben - Rechtschreiberegeln	einzelne gebräuchliche feste Wendungen oder Reime annähernd richtig aussprechen und intonieren den Satz mit großen Anfangsbuchstaben beginnen und ihn mit Satzzeichen schließen im vertrauten Repertoire die gelernten Regeln der Rechtschreibung mit Sicherheit anwenden geordnet, lesbar, schriftlich arbeiten die Rechtschreibung durch Selbstkontrolle kontrollieren und diese falls nötig korrigieren

Stundenzahl im Schuljahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landeskunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**insgesamt**
Verstehen	10	10	6	26
Gestalten	14	9	17	40
Interaktion	7	4	5	16
Landeskunde	10	10	13	33
Literatur	10	15	8	33
Sprachrichtigkeit	5	5	9	19
Methoden-kompetenz	3	3	5	11
Urteilsvermögen	--	2	--	2
Insgesamt	59	58	63	**180**

Klasse 4 – zweisprachiger Unterricht

I. Landeskunde

Themenkreise	**Teilbereiche**	**Kompetenzen**
Persönliche Lebensgestaltung	- Charakterzüge	**Unterrichtsgegenstände (Verstehen)**

· **meine Freunde und ich** · **Gesundheit/Krankheit** · **moderne Lebensgestaltung**	- Merkmale der Kleidungsstücke - Lieblingskleidungsstück Krankheiten - Unfall - Krankenhaus - Freizeit und Hobby	*Der Schüler kann* Kombination von Texten und Visualisierungen den Informationsgehalt eines Textes global benennen, bzw. den wesentlichen Inhalt nicht linearer Texte beschreiben lineare Texte in sinnvolle Einheiten gliedern, bzw. aus Teilen Texte rekonstruieren den subjektiven Eindruck formulieren, den ein mündlicher oder schriftlicher Text hervorruft den Inhalt eines Textes (linear und nicht linear) skizzieren Inhaltliche Beziehungen zwischen Informationen (in einem Text, zwischen Texten, zwischen Text und Visualisierung) erkennen und nach gegebenen Gesichtspunkten kommentieren in linearen Texten die Problematik von Handlungen oder Konfliktlösungen erkennen und eine eigene Meinung dazu formulieren sich mit einem sachorientierten Text (linear und nicht linear) unter vorgegebenen Fragestellungen auseinandersetzen und Verbindungen mit seinem Alltagswissen herstellen Inhalte von Texten in eine andere Darstellungsform bringen, wobei die eigene

		Interpretation deutlich werden kann
Gesellschaftliches Leben · **Ernährung** · **Feste**	- Werbungen für Lebensmittel - Festessen - Gesunde und ungesunde Lebensmittel - Mahlzeiten - Muttertag - Ostern - Nikolaus - Weihnachten	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Produktion)** *Der Schüler kann* Objekte, Darstellungen, Ereignisse vorstrukturiert und mit einfachen sprachlichen Mitteln beschreiben mit vorgegebenen Gliederungsmerkmalen und Sprachmitteln situations- und adressatengerecht schreiben aus Texten (linear und nicht linear) gewonnene Daten, Informationen und Argumente in einer vorgegebenen mündlichen, schriftlichen oder anderen geeigneten Form zusammenfassen In monologischen Kommunikationssituationen oder bei Verschriftlichungen eigene Arbeitsergebnisse unter Anleitung adressatengerecht gestalten inhaltliche Zusammenhänge in einem Text oder zwischen Texten (linear und nicht linear) darstellen mit - vorgegebenen, einfachen sachorientierten Darstellungsformen - und vorgegebenen sachorientierten Sprachmitteln Unterrichtsgegenstände in Bezug zu vorhandenem Weltwissen setzen seine/ihre Meinung durch Beispiele begründen

		in dialogischen Kommunikationssituationen seine/ihre Meinung, Zweifel/Unsicherheit formulieren Rollen gestalten und reflektieren lineare Texte (reale oder fiktionale) ergänzen, weiterentwickeln oder umgestalten lyrische, epische und szenische Texte vortragen
Schule, Ausbildung und Beruf · **Schule, Klassenraum**	- Schulgelände - Klassenräume und ihre Funktionen - Technik	**Allgemeine Interaktionsfähigkeit** *Der Schüler kann* bekannte sprachliche Mittel variieren und flexibel und intentionsgerecht einsetzen angemessene Redewendungen verwenden, um zu Wort zu kommen oder um das Wort abzugeben mit einem neutralen Register sprachlich agieren in verschiedenen Sozial- und Arbeitsformen arbeiten mündlich geäußerte, formelhafte Redewendungen (Gruß, Abschied etc.) in ihrem Sinngehalt in Ungarisch wiedergeben mündlich geäußerte, formelhafte Redewendungen in ihrem Sinngehalt auf Deutsch wiedergeben
Kulturelles Leben und Medien	**z.B.:** - Ich bin ein kleiner Tanzbär	**Wortschatz und Redemittel**

· **Lieder** · **Zeitschriften**	- Wir tanzen in dem grünenGras - Heute ist ein froher Tag - Rolf Zuckowski: Meine Mami - Rolf Zuckowski: Papi, wach auf - Has, Has, Osterhas Sankt Martin ritt durch Schnee und Wind - Lied vom Müll - Spatzenpost	*Der Schüler kann* an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen und Unterrichtsgegenstände bearbeiten - mit einem elementaren Wortschatz und - einfachen, festen Sprachschablonen
Wirtschaft, Technik, Umwelt · **eigene Wohnort, eigene Wohnung** · **Einkauf** · **Natur und Umwelt** · **Verkehr**	- das Zuhause - Dorf und Stadt - Dienstleistung - Sehenswertes im Heimatort - Orientierung - Geschäftstypen - Einkaufsorte - Verpackung - Werbung - Preise - Umweltschutz - Umweltverschmutzung - Orientierung - Stadtplan	**Methodenkompetenz** *Der Schüler kann* ein Wörterheft führen, benutzen Wortschatz mit eingeübten Techniken selbstständig trainieren (Übungen, Spiele etc.) Printmedien zur Informationsgewinnung nutzen (Wörterbuch) aus einfachen gehörten Texten nach mehrmaligem Hören Grundinformationen entnehmen (Hörverstehen) aus geschriebenen Texten gezielt Basisinformationen entnehmen die wesentlichen Informationen einfacher Texte unter Anleitung markieren Informationen mit einfachen sprachlichen Mitteln ausdrücken
Politik und Geschichte · **Mitwirkung und Mitverantwortung**	Schulordnung - Verhaltensregeln - Sozialformen	

II. Literatur

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
· **Gedichte** · **Märchen** · **Ganzschrift** · **Zeitschrift**	**z. B.:** - Karlhans Frank: Du und ich - Monika Seck-Aghte: Groß und klein - Georg Bydlinski: Wann Freunde wichtig sind - Georg Bydlinski: Liebe Mama - Walter Mahringer: Zum Muttertag - Heinrich Hoffmann von Fallersleben: Der - Winterabend - Sabine Brügel-Fritzen: Der Osterhase hat… - Gabi Berger: Ostern ist da - James Krüss: Der Sperling und die Schulhofkinder - Peter Zwiefelhofer: Ozonloch - Josef Krüger: Dorf und Stadt - Regina Schwarz: Frühling - Horst Bruno Bull: Vogelabschied - Robert Reineck: Das Christkind - Christine Rettl: Weihnacht ist nicht mehr weit - Christian Morgenstern: Die drei Spatzen - Josef Michaelis: Der Maulwurf und die Feldmaus - ein oder zwei Märchen von den Gebrüdern - - Grimm: Die Bremen Stadtmusikanten - Grimm: Der süße Brei **z.B.:** - Irina Korschunow: Der Findefuchs - Manfred Mainz: Und alles wegen Marius - Hexe Lakritze - Spatzenpost	*Der Schüler kann* das Wesentliche literarischer Texte verstehen deren Inhalt kurz zusammenfassen die bekanntesten Gattungen nennen kurze epische und lyrische Werke selbstständig lesen einige Sprüche, Gedichte auswendig vortragen in dramatischen Spielen mit seinen Mitschülern mitspielen **Urteilvermögen, ethische und ästhetische Kompetenz** Alltagskonflikte durch Spiele erleben in grundlegenden ethischen Fragen Meinung äußern die kulturelle Vielfalt im Alltagsleben wahrnehmen

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Teilbereiche	Kompetenzen
Auf dieser Stufe wird Sprachrichtigkeit implizit, in den Sprachhandlungen integriert unterrichtet. · **Morphologie und Syntax** · **Aussprache und Intonation** · **Rechtschreibung und Zeichensetzung**	- Vollverb: Präsens, Perfekt - Konjugation der Verben - Modalverben: können, müssen, dürfen - Artikel: bestimmter, unbestimmter - Genus: maskulin, Feminin, Neutrum - Numerus: Singular, Plural - Kasus: Nominativ, Akkusativ, Dativ - Adjektiv: prädikative Verwendung in der Funktion des Adverbs - Komparation - Pronomen: Personalpronomen - Satzarten: Aussagesatz, Fragesatz - Wechselpräpositionen - Reime - Sprüche - Zungenbrecher - Gedichte - Lieder - Situationsgespräche - Satzarten - Zeichensetzung - Laute und Buchstaben - Wörter, Silben - Rechtschreiberegeln	*Der Schüler kann* die Bedeutung einfacher morphologischer und syntaktischer Strukturen weitgehend verstehen häufig gebrauchte morphologische Strukturen nachbilden und weitgehend korrekt nachbilden und anwenden das gelernte standardsprachliche Repertoire trotz merklichen Akzents mit wenig Fehlern aussprechen und intonieren einzelne gebräuchliche feste Wendungen oder Reime annähernd richtig aussprechen und intonieren den Satz mit großen Anfangsbuchstaben beginnen und ihn mit Satzzeichen schließen im vertrauten Repertoire die gelernten Regeln der Rechtschreibung mit Sicherheit anwenden geordnet, lesbar, schriftlich arbeiten die Rechtschreibung durch Selbstkontrolle kontrollieren und diese falls nötig korrigieren

Stundenzahl im Jahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landeskunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**insgesamt**
Verstehen	6	6	4	16

Gestalten	16	10	10	36
Interaktion	7	3	6	16
Landeskunde	15	15	2	32
Literatur	10	17	6	33
Sprachrichtigkeit	8	4	15	27
Methoden-kompetenz	8	7	2	17
Urteilsvermögen	2	1	--	3
Insgesamt	72	63	45	**180**

Klasse 5– sprachunterrichtender Typ

I. Landeskunde

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Persönliche Lebensgestaltung **-Alltägliche Aktivitäten** **-soziale Kontakte** **-Hobbys- und Freizeitaktivitäten**	-Alltag in der Familie -Familie -Konflikte in der Familie -Vorstellung der eigenen Person -biographische Angaben -innere und äußere Eigenschaften -Vorstellung der Familie -Verwandtschaftsbeziehungen -Familienfeste -Tagesablauf -Tätigkeiten zu Hause -Zeitangaben -zwischenmenschliche Kommunikation -Freundinnen und Freunde -Vorstellung -Interview -Hobbies früher und heute -Interessen und Fähigkeiten -Aktivitäten und Erlebnisse -Ferienpläne -Reise -Einladung	**Unterrichtsgegenstände verstehen (Verstehen**) Der Schüler kann: - aufgrund der Gestaltung von Texten die Textsorte bestimmen - den Informationsgehalt eines Textes (Textabschnitts) global benennen - einfach formulierte Texten isolieren und aufgabenbezogen verwenden - Bilder/ Illustrationen mit sprachlich einfachen Mitteln beschreiben - die Richtigkeit von Aussagen in Bezug auf einen Text prüfen - Texte hinsichtlich inhaltlicher bzw. formaler Merkmale in zusammengehörende Einheiten teilen - in linearen Texten die Problematik von Handlungen oder Konfliktlösungen erkennen und eine eigene Meinung formulieren - inhaltliche Beziehungen zwischen Text und Visualisierung

		erkennen und erklären
Gesellschaftliches Leben **-Essen und trinken** **-Feste und Festtage**	-Mahlzeiten -Koch- und Essgeschirr -Essbesteck -Aktivitäten und Requisiten -Einladung, Wunschzettel, Grußkarte	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Produktion)** Der Schüler kann: - einfache Inhalte/ Informationen strukturiert und sachlich wiedergeben - Objekte, Darstellungen, Ereignisse mit einfachen sprachlichen Mitteln beschreiben, bzw. vergleichen - mit vorgegebenen Gliederungsmerkmalen und Sprachmitteln situations- und adressatengerecht schreiben - inhaltliche Zusammenhänge in einem Text darstellen - mit vorgegebenen, einfachen Darstellungsformen und vorgegebenen Sprachmitteln einen Sachverhalt unter einem leitenden Gesichtspunkt skizzieren - seine Meinung darlegen - in dialogischen Kommunikationssituationen Zustimmung, Zweifel/ Unsicherheit und Ablehnung formulieren - Rollen gestalten und ansatzweise reflektieren - Texte (reale oder fiktionale) ergänzen, weiterentwickeln
Schule, Ausbildung, Beruf **-Schulalltag** **-Schule als Lernort** **-Arbeit und Lebensunterhalt**	-Unterrichtsfächer -Stundenplan -schulische Aktivitäten -Informationen aus einem Zeugnis -Unterrichtsverlauf -mein Schultag -Personen im Schulalltag -Schulgebäude, Schulgelände	**Allgemeine Interaktionsfähigkeit** Der Schüler kann: - Aufgaben, Anweisungen zusammenfassen und ggf. weitergeben - gewohnte Unterrichtssituationen mit bekannten Redemitteln

	-Klassenzimmer -Berufe, Berufsgruppen -Tätigkeiten und Werkzeuge	möglichst eigenständig bewältigen - PC und Internet mit deutschsprachigen Lernprogrammen nutzen - angemessene Redemittel verwenden, um Wort zu Wort kommen oder um das Wort abzugeben - im Rahmen der allgemeinen Höflichkeitskonventionen sprachlich handeln - Gefühle und Wünsche, Interessen oder Gleichgültigkeit ausdrücken - und sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen anderer folgen - und verbal oder nonverbal mit der eigenen Position darauf reagieren - kurze deutschsprachige Aussagen in ihrem Sinngehalt in Ungarisch zusammenfassen - ungarische Äußerungen in den Hauptaussagen sinngemäß auf Deutsch benennen.
Kulturelles Leben und Medien **-Gruppen - altersspezifische Medien**	-Medien für Jugendliche aus dem deutschsprachigen Raum -deutsche Fernsehprogramme	**Wortschatz und Redemittel** Der Schüler kann: - an der routinemäßigen Kommunikation im Unterricht teilnehmen mit einem elementaren Wortschatz und einfachen, festen Sprachschablonen
Wirtschaft, Technik, Umwelt **-eigener Wohnort** **-Wohnen allgemein**	-Unser Haus -Möbel -Mein Zimmer -Haustypen -Wetter und Jahreszeiten -Verkehrsmittel -mein Schulweg	**Methodenkompetenz** Der Schüler kann: □□selbstständig ein Wörterheft führen und benutzen

-Infrastruktur des täglichen Lebens **-Tierschutz**	-benutzen der Verkehrsmittel -Haustiere -mein Lieblingstier	□□zweisprachige Wörterbücher beim Spracherwerb unter Anleitung anwenden □□die Bedeutung von Wörtern aus dem Kontext erschließen □□Wortschatz zu Wortfamilien gruppieren; □□aus einfachen gehörten Texten Informationen entnehmen (Hörverstehen); □□aus geschriebenen Texten Informationen entnehmen; (Leseverstehen) □□Markierungstechniken zur Bearbeitung von Texten unter Anleitung einsetzen (z.B.: optische Markierung), Schlüsselwörter; □□Markierungstechniken zur Bearbeitung von Texten unter Anleitung einsetzen (z.B.: optische Markierung), Schlüsselwörter;
Politik und Geschichte **-Regeln aufstellen und einhalten**	Klassenordnung -Regeln der Arbeitsformen	

II. Literatur

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Volksdichtung **Reime** **Lieder** **Spiele** **Märchen** **Sprichwörter**	Zum Beispiel: Heimatklänge 1. Ungarndeutsche Liedersammlung (Karl Varga) Grete und Karl Horak: Kinderlieder, Reime und Spiele der Ungarndeutschen (in: Ungarndeutsche Studien 2.) ungarndeutsches Volksmärchen: Der arme und der reiche Bauer	Der Schüler kann: □□kurze epische und lyrische Werke selbstständig lesen, deren Inhalt kurz zusammenfassen und ihre Gattung nennen; □□altersgerechte, kurze texte der ungarndeutschen Literatur lesen, deren Inhalt verstehen und mit Hilfe zusammenfassen, kurze Geschichten dramatisieren;

		□□moderne Gattungen, Märchen, Bildgeschichten, Comics lesen, vortragen; ‚mit Hilfe kreatives Schreiben anwenden; anhand eines traditionellen Märchens, einer Sage eine Bildgeschichte zeichnen/ anfertigen; □□das Wesentliche literarischer Texte verstehen, deren Inhalt kurz zusammenfassen die Gattungen nennen und kurz charakterisieren; □□einige Sprüche, Gedichte auswendig vortragen; □□altersgerechtes Hörspiel, Theaterstück, Musical ansehen, mit Hilfe vortragen
Prosawerke **Märchen** **Erzählungen** **Kinderromane**	Zum Beispiel: Karlheinz Frank: Schüttelmärchen Grimms Kinder und Hausmärchen Ottfried Preussler: Die dumme Augustine Ursula Wölfel: Die Geschichte vom grünen Fahrrad Janosch: Tiger und Bär im Straßenverkehr Janosch: Oh, wie schön ist Luis Murschetz: Der Maulwurf Grabowski	**Förderung des Urteilvermögens, der ethischer, ästhetischer, historischer Kompetenz** Der Schüler kann □□kurze Meinung über die Wirkung der Erlebnisse und der Lektüren verfassen; □□das Gute und das Schlechte, das Recht und die Gerechtigkeit in literarischen und Sachtexten mit Anleitung erkennen; □□grundlegende Verfahren der Konfliktbehandlung erkennen; □□die kulturelle Vielfalt im Alltagsleben wahrnehmen; einige Erscheinungen aus dem Alltagsleben darstellen.
Gedichte	Zum Beispiel: James Krüss: Ferienpläne James Krüss: Das Ostereier Gedicht	

	Josef Guggenmos: Der Mann im Schnee Christine Nöstlinger: Frühling Bertolt Brecht: Die Vögel warten im Winter Ungarndeutsche Gedichte von Josef Michaelis Sammlungen wie Igele-Bigele, Zauberhut, Jahresringe, Teufelsgipfel	
Dramatische Spiele	Zum Beispiel: Aufführungen der Deutschen Bühne Szekszárd	

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Morphologie **Verb** **Vollverb** **Hilfsverb** **Modalverb** **Substantiv** **Artikel** **Genus** **Numerus** **Kasus** **Präpositionen** **Adjektiv** **Pronomen** **Syntax** **Satzarten**	Präsens, Präteritum, Futur Indikativ Imperativ trennbare- und nicht trennbare Verben haben, sein, werden Hilfsverben in Präteritum Modalverben im Präsens (sollen, wollen, mögen) bestimmter, unbestimmter Artikel Singular, Plural Nom, Akk., Dat., Wechselpräpositionen, Präp. mit Akk. und Dat. Komparation Datum und Uhrzeit Personalpronomen Possessivpronomen Aussagesatz, Fragesatz (Entscheidungsfrage, Ergänzungsfrage) Imperativsatz Nebensatz (und, sondern, oder, denn, aber)	Der Schüler kann: häufig gebrauchte morphologische Strukturen nachbilden und weitgehend korrekt anwenden Im Unterricht häufig gebrauchte einfache syntaktische Strukturen weitgehend korrekt nachbilden. die produktiven Basisstrukturen orthographisch sicher und eigene kurze Produktionen richtig verschriftlichen Funktion und Bedeutung der häufigsten und wichtigsten Satzzeichen erkennen und diese in eigenen Textproduktionen ansatzweise korrekt anwenden

Rechtschreibung und Zeichensetzung	Korrekte Schreibweise der neuen morphologischen und syntaktischen Strukturen Selbstkontrolle mit Hilfsmitteln Berichtigung	

Stundenzahl im Jahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landes-kunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**Insgesamt**
Sprachliche Handlungskompetenz I.	20	6	9	35
Sprachliche Handlungskompetenz II.	17	5	6	28
Sprachliche Handlungskompetenz III.	17	3	13	33
Literatur	2	10	3	15
Landeskunde	16	--	2	18
Sprachrichtigkeit	5	--	18	23
Interaktion	10	3	2	15
Methodenkompetenz	4	2	2	8
Urteilsvermögen	2	3	--	5
Insgesamt	93	32	55	**180**

Klasse 6– sprachunterrichtender Typ

I. Landeskunde

Themengebiete	**Unterthemen**	**Kompetenzen**
Persönliche Lebensgestaltung **-Gesundheit und Krankheit** **-Hobbys und Freizeitaktivitäten** **-alltägliche Aktivitäten** **-soziale Kontakte**	-gesunde Lebensweise -Körper- und Körperpflege -Kleidung und Mode -Gesundheitsprobleme -Beim Arzt -Sport, Sportdisziplinen -Ausrüstung, Regeln -berühmte Sportler -Musik -Musikinstrumente -Lieblingssänger -Reisen ,Reisevorbereitungen, Reiseziele -Wochenende in der Familie -in den Ferien -zwischenmenschliche Beziehungen, Gefühle	**Unterrichtsgegenstände verstehen (Textverstehen)** Der Schüler kann**:** - aufgrund der Gestaltung von Texten die Textsorte bestimmen - den Informationsgehalt eines Textes (Textabschnitts) global benennen - den wesentlichen Inhalt nicht linearer Texte beschreiben - Informationen in Texten isolieren und aufgabenbezogen verwenden

		- Texte mit vertrauter Struktur und Lexik (u. U. nach Wiederholung) mit Hilfe textbezogener Aufgaben umfassend verstehen - Bilder/Illustrationen mit sprachlichen Mitteln beschreiben - die Richtigkeit von Aussagen in Bezug auf einen Text prüfen und begründen - Texte hinsichtlich inhaltlicher bzw. formaler Merkmale in zusammengehörende Einheiten teilen und nach vorgegebenen Gesichtspunkten untersuchen - auffallende Mittel benennen, durch die eine Wirkung eines mündlichen oder schriftlichen Textes auf den Leser/Hörer hervorgerufen wird - zu Handlungen / Konfliktlösungen in linearen Texten eine eigene Meinung formulieren - Inhaltliche Beziehungen zwischen Informationen (in einem Text, zwischen Texten, zwischen Text und Visualisierung) erkennen und erklären. - sich mit einem sachorientierten Text unter bestimmten Fragestellungen auseinandersetzen und Verbindungen mit seinem Alltagswissen herstellen - eine Textvorlage aufgrund der Kenntnis der inhaltlichen und formalen Struktur angemessen ausgestalten oder beenden

Gesellschaftliches Leben **-Essen und Trinken** **-Feste und Festtage**	Tischsitten - einfache Rezepte - Zubereitung von Speisen - ausgewählte deutsche Bräuche im Kalenderjahr	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Textproduktion)** Der Schüler kann: - Inhalte / Informationen strukturiert und sachlich richtig wiedergeben - Objekte, Darstellungen, Ereignisse mit einfachen sprachlichen Mitteln im wesentlichen vollständig und nachvollziehbar beschreiben bzw. vergleichen - mit vorgegebenen Gliederungsmerkmalen und Sprachmitteln situations- und adressatengerecht schreiben - In monologischen Kommunikationssituationen oder bei Verschriftlichungen eigene Arbeitsergebnisse unter Anleitung adressatengerecht gestalten - in dialogischen Kommunikationssituationen Feststellungen anderer aufgreifen und daran anknüpfen - inhaltliche Zusammenhänge in einem Text darstellen mit vorgegebenen, einfachen Darstellungsformen und vorgegebenen Sprachmitteln - eigenes Wissen und Kenntnisse anderen zugänglich machen - seine/ihre Meinung darlegen - in dialogischen Kommunikationssituationen Zustimmung, Zweifel / Unsicherheit und Ablehnung formulieren - Texte (reale oder fiktionale) ergänzen,

		weiterentwickeln oder umgestalten
Schule, Ausbildung und Beruf **-Schulalltag** **-Schule aus Lernort** **-Arbeit und Lebensunterhalt**	-Lerngewohnheiten -schulische Organisationen, Schülervertretung -Räume und ihre Funktion - ausgewählte Berufe	**allgemeine Interaktionsfähigkeit** Der Schüler kann: - Aufgaben / Anweisungen zusammenfassen und ggf. weitergeben - gewohnte Unterrichtssituationen mit bekannten Redemitteln eigenständig bewältigen - PC und Internet mit weiteren deutschsprachigen Lernprogrammen nutzen - angemessene Redemittel verwenden, um Wort zu Wort kommen oder um das Wort abzugeben - im Rahmen der allgemeinen Höflichkeitskonventionen sprachlich handeln - Gefühle und Wünsche, Interessen oder Gleichgültigkeit ausdrücken und - sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen anderer folgen und - verbal oder nonverbal mit der eigenen Position darauf reagieren - kurze deutschsprachige Inhalte / Aussagen in ihrem Sinngehalt in Ungarisch zusammenfassen - ungarische Äußerungen in den Hauptaussagen sinngemäß auf Deutsch zusammenfassen
Kulturelles Leben und Medien -Gruppen- und altersspezifische Medien	-Medien für Jugendliche aus dem deutschsprachigen Raum -Fernsehgewohnheiten -Nutzung vom Internet -soziale Netzwerke	**Wortschatz und Redemittel** Der Schüler kann - mit einem elementaren Wortschatz und einfachen, festen Sprachschablonen an der routinemäßigen Kommunikation im

		Unterricht teilnehmen und Unterrichtsgegenstände bearbeiten
Wirtschaft, Technik, Umwelt **-eigener Wohnort** **-Wohnen allgemein** **-Infrastruktur des täglichen Lebens** **-Tierschutz**	-Wohnort -nähere Umgebung -Gebäude, Geschäfte -Sehenswürdigkeiten des Wohnortes -Orientierung in der Stadt -Stadtplan, Wegbeschreibung -öffentliche Einrichtungen -verkehrstechnische Einrichtungen -Einkaufsmöglichkeiten -Lebensumstände -Versorgung, ärztliche Versorgung -Tierarten -im Zoo -Tierhaltung	**Methodenkompetenz** Der Schüler kann: - selbstständig ein Wörterheft führen und benutzen; - zweisprachige Wörterbücher beim Spracherwerb anwenden; - die Bedeutung von Wörtern aus dem Kontext erschließen - Wortschatz zu Wortfamilien gruppieren; - Printmedien zur Informationsgewinnung nutzen (z.B. zweisprachiges Wörterbuch) - aus einfachen gehörten Texten Detailinformationen entnehmen (Hörverstehen); - aus geschriebenen Texten Detailinformationen entnehmen; (Leseverstehen) - Markierungstechniken zur Bearbeitung von Texten einsetzen (z.B.: optische Markierung), Schlüsselwörter; - Präsentationstechniken unter Anleitung situations- und adressatengerecht einsetzen.
Politik und Geschichte **-Regeln aufstellen und einhalten**	-Hausordnung in der Schule -Verhaltensregeln -Regeln des Zusammenlebens	

II. Literatur

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Volksdichtung **Lieder** **Spiele** **Märchen** **Sprichwörter** **Sagen**	Zum Beispiel: Liedersammlung Sprichwörter in Ungarndeutsche Studien 2. Reime und Spiele der Ungarndeutschen in Ungarndeutsche Studien 2.	Der Schüler kann: - kurze epische und lyrische Werke selbstständig lesen, deren Inhalt kurz zusammenfassen und ihre Gattung nennen;

		- altersgerechte, kurze texte der ungarndeutsche Literaturlesen, deren Inhalt verstehen und zusammenfassen, kurze Geschichten dramatisieren; - moderne Gattungen, Märchen, Bildgeschichten, Comics lesen, vortragen, kreatives Schreiben anwenden; - anhand eines traditionellen Märchens, einer Sage eine Bildgeschichte zeichnen/ anfertigen; - das Wesentliche literarischer Texte verstehen, deren Inhalt kurz zusammenfassen die Gattungen nennen und kurz charakterisieren; - einige Sprüche, Gedichte auswendig vortragen; - altersgerechtes Hörspiel, Theaterstück, Musical ansehen, vortragen; - die Wichtigkeit/ Bedeutung der Traditionen durch Kennenlernen von Sagen für sich selbst formulieren
Prosawerke **Märchen** **Erzählungen** **Kinderromane**	Zum Beispiel: Grimms Kinder und Hausmärchen Janosch: Tiger und Bär im Straßenverkehr Klaus Kordon: Die Reise auf der Wunderinsel Achim Bröger: Nickel will die Eltern tauschen Irina Korschunow: Der Findefuchs Christine Nöstlinger: Die Ilse ist weg Wilhelm Busch: Max und Moritz Geschichten über Münchhausen und Till Eulenspiegel	**Förderung des Urteilvermögens, der ethischer, ästhetischer, historischer Kompetenz** *Der Schüler kann* - kurze Meinung über die Wirkung der Erlebnisse und der Lektüren verfassen; - das Gute und das Schlechte, das Recht und die Gerechtigkeit in literarischen und Sachtexten erkennen; - grundlegende Verfahren der Konfliktbehandlung erkennen; - die kulturelle Vielfalt im Alltagsleben wahrnehmen;

		einige Erscheinungen aus dem Alltagsleben darstellen.
Gedichte	Zum Beispiel: James Krüss: Das Wasser Josef Michaelis: Liebesbrief Gedichte von Engelbert Rittinger	
Dramatische Spiele	Zum Beispiel: Aufführungen der Deutschen Bühne Szekszárd Hörspiele	

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Morphologie Verb Vollverb Hilfsverb Modalverb Substantiv Artikel Genus Numerus Kasus Präpositionen Adjektiv Pronomen **Syntax** Satzarten	Präsens, Präteritum, Perfekt trennbare und nicht trennbare Verben Modalverben im Präsens und Präteritum Rektionen der Verben (mit Akk. und Dat.) Verben mit präpositionalem Objekt bestimmter, unbestimmter Artikel Singular, Plural Nom, Akk., Dat., Wechselpräpositionen, Präp. mit Akk. und Dat. prädikative Verwendung (undekliniert), in der Funktion des Adverbs (undekliniert) Personalpronomen Possessivpronomen Demonstrativpronomen Fragepronomen Aussagesatz, Fragesatz (Entscheidungsfrage, Ergänzungsfrage) Imperativsatz Nebensatz (und, sondern, oder, denn, aber), Kausaler Nebensatz (weil) W-Fragen	Der Schüler kann: - häufig gebrauchte morphologische Strukturen nachbilden und weitgehend korrekt anwenden - Im Unterricht häufig gebrauchte einfache syntaktische Strukturen weitgehend korrekt nachbilden. - die produktiven Basisstrukturen orthographisch sicher und eigene kurze Produktionen richtig verschriftlichen - Funktion und Bedeutung der häufigsten und wichtigsten Satzzeichen erkennen und diese in eigenen Textproduktionen ansatzweise korrekt anwenden - die produktiven Basisstrukturen orthographisch sicher abschreiben und eigene kurze Produktionen hinreichend richtig verschriftlichen - Funktion und Bedeutung der häufigsten und wichtigsten Satzeichen erkennen und diese in eigenen

		Textproduktionen ansatzweise korrekt anwenden
Rechtschreibung und Zeichensetzung	Korrekte Schreibweise der morphologischen und syntaktischen Strukturen Selbstkontrolle mit Hilfsmitteln	

Stundenzahl im Jahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landes-kunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**Insgesamt**
Sprachliche Handlungskompetenz I.	21	7	7	35
Sprachliche Handlungskompetenz II.	15	5	5	35
Sprachliche Handlungskompetenz III.	16	5	14	35
Literatur	2	13	3	18
Landeskunde	14	--	3	17
Sprachrichtigkeit	7	--	15	22
Interaktion	10	3	2	15
Methodenkompetenz	4	2	2	8
Urteilsvermögen	3	2	--	5
Insgesamt	92	37	51	**180**

Klasse 7– sprachunterrichtender Typ

I. Landeskunde

Themenkreise	**Unterthemen**	**Kompetenzen**
Lebensgestaltung **-Freunde und Gruppen** **-Gesundheitsgefährdungen** **-Sport**	-Schüleraustausch -Personenbeschreibung -Konflikte -Anpassung -Freundeskreis -Esstypen -Ernährungspyramide -Essgewohnheiten früher und heute -Massensport -Wettkämpfe -Meisterschaften	**Unterrichtsgegenstände verstehen (Textverstehen)** Der Schüler kann: - den Informationsgehalt und, sofern dieser bruchlos formuliert ist, den Hauptgedanken eines einfachen Textes (Textabschnitts) sprachlich einfach beschreiben - die Textsorte / literarische Gattung / Art nichtlinearer Texte benennen - den Aufbau eines Textes mit einfachen Redemitteln beschreiben - einfache Informationen in Texten isolieren, und

		aufgaben- bzw. problemorientiert verwenden - den Informationsgehalt von Texten (u. U. nach Wiederholung) verstehen und die Informationen aufgaben- bzw. problemorientiert anwenden -Bilder/Illustrationen mit sprachlich einfachen Mitteln auch hinsichtlich der subjektiven Wirkung beschreiben - Fakten und Meinungen in einem einfachen Text unterscheiden - Texte strukturiert erschließen und einzelne Textaspekte oder Zusammenhänge nach vorgegebenen Gesichtspunkten herausarbeiten - Wesentliche sprachliche Mittel eines Textes erkennen, mit denen bestimmte Wirkungen erzielt werden - in linearen Texten die Problematik von Handlungen / Konfliktlösungen herausarbeiten und darüber sprechen - aus inhaltlichen Beziehungen zwischen Informationen (in einem Text, zwischen Texten, zwischen Text und Visualisierung) Schlussfolgerungen zur Lösung einer Aufgabe ziehen - über einen sachorientierten Text allgemeinen Wissens sprechen - Handlungsverläufe rekonstruieren und

		eventuelle Lösungen entwerfen
Gesellschaftliches Leben **-Essen und Trinken früher und heute** **-Feste**	-Speisekarte, Gerichte -Fertigspeisen -Zutaten, Rezepte -Essgewohnheiten, Schnellrestaurant -Verlauf der einzelnen Feste -Bräuche in der Welt	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Textproduktion)** Der Schüler kann: - Inhalte / Informationen strukturiert, sachlich richtig und sprachlich angemessen wiedergeben - Bei Objekten, Darstellungen, Ereignissen oder Texten Gemeinsamkeiten bzw. Unterschiede feststellen - nach bekannten Gliederungsmerkmalen und mit einfachen Sprachmitteln informell oder formalisiert schreiben - In monologischen Kommunikationssituationen oder bei Verschriftlichungen Arbeitsergebnisse mit Hilfe, oder selbständig sach- und adressatengerecht übermitteln - inhaltliche Zusammenhänge in einem Text oder zwischen Texten darstellen mit möglichst selbst gewählten Darstellungsformen und Sprachmitteln darstellen - aus der Beschäftigung mit Texten gewonnene Ergebnisse für Andere nachvollziehbar entwickeln - allgemeines Wissen und speziellere Kenntnisse strukturiert und klar vermitteln - sich mit einem Problem / einem Sachverhalt auseinandersetzen - in dialogischen Kommunikationssituationen unterschiedliche Positionen charakterisieren,

		- Unterschiede bzw. Gemeinsamkeiten erkennen - durch Perspektivenwechsel andere Positionen/Sichtweisen erfahren - Texte dialogisieren
Schule, Ausbildung, Beruf **-Lernen in- und außerhalb der Schule** **-Berufe, Arbeitswelt**	individuelles Lernen -Lernformen -außerschulische Lernorte, Aktivitäten -ein Arbeitstag der Eltern	**allgemeine Interaktionsfähigkeit** der Schüler kann: - bei Informationsdefiziten gezielt nachfragen bzw. deutschsprachige Medien zur Informationsbeschaffung heranziehen - sich auch außerhalb der Unterrichtsstunden im Schulalltag orientieren und verständigen - PC und Internet mit deutschsprachigen Programmen nutzen - mit verschiedenen geeigneten Redemitteln zwischen Sprecherund Hörerrolle wechseln - sein sprachliches Handeln auf unterschiedliche Kommunikationssituation einstellen - auf Gefühlsäußerungen anderer möglichst angemessen reagieren - sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen anderer folgen und - spontan mit der eigenen Position darauf reagieren - deutschsprachige Inhalte in ihren Hauptaussagen auf Ungarisch zusammenfassen - die Schlüsselinformationen ungarischer Texte inhaltlich richtig auf Deutsch zusammenfassen
Kulturelles Leben und Medien **-Musik und Tanzszene als**	-Lieblingssänger, Lieblingsbands -Arbeit mit einem Liedtext -Kinobesuch	**Wortschatz und Redemittel**

Teil der Jugendkultur **-Medien und ihre Wirkung**	-deutschsprachige Medienlandschaft - die Rolle des Internets -Beitrag für die Schulzeitung/ Homepage	- mit einem begrenzten Wortschatz und einfachen variierbaren Sprachmuster an einfachen Kommunikationssituationen relativ sicher teilnehmen und Unterrichtsgegenstände bearbeiten
Wirtschaft, Technik, Umwelt **-Tourismus** **-Dienstleistungen** **-Umweltschutz** **-topographische Orientierung im ungarischen und deutschsprachigen Raum**	Reisebranche -Formen von Urlaubsreisen -Unterkunftsmöglichkeiten -Dienstleistungsberufe -Tätigkeiten, Personal -die eigene Umwelt, Umweltbewusstsein -Teilbereiche des Umweltschutzes -Unwetter -topografische Gliederung Ungarns -Elementen der physischen Geographie	**Methodenkompetenz** Der Schüler kann: - selbstständig eine Wortschatzkartei erstellen und damit arbeiten - die Bedeutung von Wörtern aus dem Kontext erschließen - Wortschatz zu Wortfamilien gruppieren - aus gehörten einfachen Texten Grundinformationen entnehmen - unterschiedliche Lesetechniken (global, kursiv,) anwenden - mit Anleitung zur Be- und Erarbeitung von Texten inhaltliche Organisationstechniken einsetzen, Schlüsselwörter markieren - die Informationen in miteinander zusammenhängenden Sätzen bekannt geben - Präsentationstechniken unter Anleitung situations- und adressatengerecht einsetzen.
Politik und Geschichte **-Rechte und Pflichten** **-Kennen und Wahrnehm**	-Interessenvertretung -Rechte und Pflichten im Verein	

II. Literatur

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Volksdichtung Reime Lieder	Zum Beispiel: Heimatklänge 1. Ungarndeutsche	Der Schüler kann - Erzählungen und lyrische Werke selbstständig lesen,

Märchen Sagen Sprichwörter	Liedersammlung (Karl Varga) Deutscher Kalender Geschichten in Mundart Der überlistete Teufel Das große Märchen- und Sagenbuch (Magnus Verlag) Rosemarie Griesbach: deutsche Märchen und Sagen (Max Huber Verlag) Rosenlegende	deren Inhalt kurz zusammenfassen - die Gestalten mit Hilfe charakterisieren, die Aussage der Werke formulieren; - Altersgerechte Werke der ungarndeutschen Literatur lesen, deuten, dazu einfache Meinung äußern; - einen kurzen Jugendroman, oder Erzählung - zum Thema, das die Schüler beschäftigt – lesen; - die Gestalten/Figuren charakterisieren, die Handlung und die Aussage mit Hilfe analysieren; - das Wesentliche und die Aussage literarischer Texte sprachlich möglichst korrekt zusammenfassen, die Gattungen nennen und sie kurz charakterisieren;
Prosawerke Erzählungen Jugendromane	Zum Beispiel: Georg Bydlinski: Großmuttertag Jutta Richter: Der Tag als ich lernte die Spinnen zu zähmen Neue Zeitung Helme Heine: Freunde Mira Lobe: Das kleine ich bin ich Geschichten über Münchhausen und Till Eulenspiegel	**Förderung des Urteilvermögens, der ethischer, ästhetischer, historischer Kompetenz** Der Schüler kann: - differenzierte sprachliche Formen des Gefallens, Nicht-Gefallens anwenden; - die Rolle der Gerechtigkeit und Sichtweise, den Konflikt zwischen persönlicher und gesellschaftlicher Gerechtigkeit in verschiedenen Texten verstehen; - die Behandlung der Konflikte des Individuums und der Gesellschaft anstreben; - andere Kulturen verstehen und vergleichen.
Gedichte	Zum Beispiel: James Krüss: Krieg der Bienen und Hornissen Fallersleben: Waldleben	

	Valeria Koch: Der Mond	
Dramatische Spiele	Zum Beispiel: Deutsche Bühne Szekszárd Hörspiele	

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Morphologie **Verb** Vollverb Hilfsverb Modalverb **Substantiv** Artikel Genus Numerus Kasus Präpositionen Adjektiv Pronomen **Syntax** Satzarten	Präsens, Präteritum, Perfekt, Futur 1. (auch in Nebensätzen) Hilfsverben im Präteritum Imperativ trennbare/ nicht trennbare Verben reflexive Verben Modalverben im Präsens und Präteritum Rektion der Verben Verben mit präpositionalem Objekt bestimmter, unbestimmter Artikel Singular, Plural Nom, Akk., Dat., Gen. Wechselpräpositionen, Präp. mit Akk. und Dat. Lokale, temporale, kausale Präpositionen Kurzformen von Präpositionen prädikative Verwendung (undekliniert), in der Funktion des Adverbs (undekliniert) Komparation Kardinalzahlen, Ordinalzahlen, Zahlwörter Personalpronomen, Reflexivpronomen Possessivpronomen Demonstrativpronomen Fragepronomen Aussagesatz, Fragesatz (Entscheidungsfrage, Ergänzungsfrage) Indirekter Fragesatz Imperativsatz Nebengeordnete Hauptsätze	Der Schüler kann - ein erweitertes Repertoire häufig gebrauchter morphologischer Strukturen nachbilden und weitgehend korrekt anwenden - Wortarten und die Bedeutung einfacher morphologischer Strukturen erkennen - ein erweitertes Repertoire syntaktischer Strukturen weitgehend korrekt nachbilden - die erworbenen Basisstrukturen orthographisch weitgehend richtig schreiben - elementare Zeichensetzungsregeln weitgehend korrekt anwenden

	Nebensätze	
Rechtschreibung und Zeichensetzung	Korrekte Schreibweise der neuen morphologischen und syntaktischen Strukturen Selbstkontrolle mit Hilfsmitteln Berichtigung	

Stundenzahl im Jahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landes-kunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**Insgesamt**
Sprachliche Handlungskompetenz I.	21	6	7	34
Sprachliche Handlungskompetenz II.	18	5	5	28
Sprachliche Handlungskompetenz III.	14	5	14	33
Literatur	3	10	2	15
Landeskunde	12	--	3	15
Sprachrichtigkeit	5	--	20	25
Interaktion	10	3	2	15
Methodenkompetenz	5	2	3	20
Urteilsvermögen	3	2	--	5
Insgesamt	91	33	56	**180**

Klasse 8– sprachunterrichtender Typ

I.Landeskunde

Themenkreise	**Unterthemen**	**Kompetenzen**
Persönliche Lebensgestaltung **-Sport** **-Freunde und Gruppen** **-Gesundheitsgefährdung**	-Sport und Gesundheit -Extreme Sportarten -Clique -Liebe -Konflikte, Mobbing -gesunde, ungesunde Lebensweise -Zivilisationskrankheiten	**Unterrichtsgegenstände verstehen (Textverstehen)** Der Schüler kann: - den Informationsgehalt und, sofern dieser bruchlos formuliert ist, den Hauptgedanken eines einfachen Textes (Textabschnitts) sprachlich einfach beschreiben - die Textsorte / literarische Gattung / Art nichtlinearer Texte benennen; - den Aufbau eines Textes mit einfachen Redemitteln beschreiben; - einfache Informationen in Texten isolieren, und aufgaben- bzw.

		problemorientiert verwenden; - den Informationsgehalt von Texten (u. U. nach Wiederholung) verstehen und die Informationen aufgaben- bzw. problemorientiert anwenden; - Fakten und Meinungen in einem Text unterscheiden; - Texte strukturiert erschließen und einzelne Textaspekte oder Zusammenhänge nach vorgegebenen, - Gesichtspunkten herausarbeiten und in eigene Erfahrungszusammenhänge einordnen; - Wesentliche sprachliche Mittel eines Textes erkennen, mit denen bestimmte Wirkungen erzielt werden - in linearen Texten die Problematik von Handlungen / Konfliktlösungen herausarbeiten und bewerten - aus inhaltlichen Beziehungen zwischen Informationen (in einem Text, zwischen Texten, zwischen Text und Visualisierung) - Schlussfolgerungen zur Lösung einer Aufgabe ziehen - über einen sachorientierten Text allgemeinen Wissens sprechen und Meinung bilden - Handlungsverläufe rekonstruieren und Möglichkeiten alternativer Handlungen oder Lösungen entwerfen
Gesellschaftliches Leben **-Essen und Trinken früher**	Festessen -Spezialitäten des deutschen Sprachgebiets	**Unterrichtsgegenstände gestalten (Textproduktion)**

und heute **-Feste**	-Fastfood-Gesellschaft -gesunde Ernährung -Sinn und Form von verschiedenen Festen	Der Schüler kann: - Inhalte / Informationen strukturiert, sachlich richtig und sprachl ich angemessen wiedergeben - Bei Objekten, Darstellungen, Ereignissen oder Texten Gemeinsamkeiten bzw. Unterschiede feststellen, nach nachvollziehbaren Kriterien logische Gruppen bilden - nach bekannten Gliederungsmerkmalen und mit einfachen Sprachmitteln informell oder formalisiert schreiben - In monologischen Kommunikationssituationen oder bei Verschriftlichungen Arbeitsergebnisse meist selbständig sachund adressatengerecht übermitteln - in dialogische Kommunikationssituationen eigene, sachlich und logisch nachvollziehbare Argumente einbringen - inhaltliche Zusammenhänge in einem Text oder zwischen Texten mit selbst gewählten Darstellungsformen und Sprachmitteln darstellen - aus der Beschäftigung mit Texten gewonnene Ergebnisse für Andere nachvollziehbar entwickeln - allgemeines Wissen und speziellere Kenntnisse strukturiert und klar vermitteln; - sich mit einem Problem / einem Sachverhalt auseinandersetzen - in dialogischen Kommunikationssituationen mündliche Beiträge

		anderer auf das Wesentliche reduziert sachlich richtig zusammenfassen - durch Perspektivenwechsel andere Positionen/Sichtweisen erfahren und untersuchen - Texte dialogisieren - bei Informationsdefiziten gezielt nachfragen bzw. deutschsprachige Medien zur Informationsbeschaffung heranziehen - sich auch außerhalb der Unterrichtsstunden im Schulalltag orientieren und verständigen - PC und Internet mit mehreren deutschsprachigen Programmen nutzen
Schule, Ausbildung und Beruf **-Lernen in- und außerhalb der Schule** **-Berufe, Arbeitswelt**	-Schultypen -Lernen mit dem Internet -Lerntipps, Lernmethoden -Fremdsprachen -Weiterlernen -Schulsystem -Wunschberuf, Traumberuf -Ausbildungswesen	**allgemeine Interaktionsfähigkeit** Der Schüler kann: - mit verschiedenen geeigneten Redemitteln zwischen Sprecherund Hörerrolle wechseln - im Rahmen der allgemeinen Höflichkeitskonventionen mit einem ausreichenden Bestand an Redemitteln für unterschiedliche Situationen sprachlich handeln - auf Gefühlsäußerungen anderer angemessen reagieren - sprachlich einfachen, kurzen Äußerungen anderer folgen und spontan mit der eigenen Position darauf reagieren - deutschsprachige Inhalte in ihren Hauptaussagen auf Ungarisch zusammenfassen - die Schlüsselinformationen ungarischer Texte inhaltlich

		richtig auf Deutsch zusammenfassen
Kulturelles Leben und Medien **-Musik und Tanzszene als Teil der Jugendkultur** **Medien und ihre Wirkung**	Musikrichtungen -Jugendtreffpunkte -Theaterbesuch - Gemeinschaftsportale	**Wortschatz und Redemittel** - mit einem angemessenen Wortschatz und variierbaren Sprachmustern an einfachen Kommunikationssituationen relativ sicher teilnehmen und Unterrichtsgegenstände bearbeiten
Wirtschaft, Technik, Umwelt **-Tourismus** **-Dienstleistungen** **-Umweltschutz** **-Topographische Orientierung**	-Urlaub und Ferien -Reiseprospekte -Schönheitspflege -Umweltschutzorganisationen -lokaler Umweltschutz -Umweltprobleme, Umweltkatastrophen - im deutschsprachigen Raum	**Methodenkompetenz** Der Schüler kann - selbstständig eine Wortschatzkartei erstellen und damit arbeiten; - die Bedeutung von Wörtern aus dem Kontexterschließen; - Wortschatz zu Wortfamilien gruppieren; - zur Informationsgewinnung Printmedien (z.B. einsprachiges Wörterbuch, Lexikon) einfache PC-Lernprogramme und deutschsprachige Suchmaschinen handhaben und nutzen; - aus gehörten einfachen Texten Grundinformationen entnehmen - unterschiedliche Lesetechniken (global, kursiv, selektiv, detailliert) anwenden - mit Anleitung zur Be- und Erarbeitung von Texten inhaltliche Organisationstechniken einsetzen, Schlüsselwörter markieren; - die Informationen in miteinander zusammenhängenden zusammengesetzten Sätzen bekannt geben;

		- Präsentationstechniken situations- und adressatengerecht einsetzen
Politik und Geschichte -Rechte und Pflichten -deutsches Sprachgebiet	-Konflikte, Lösungsvorschläge -Schülervertretung -deutschsprachige Länder -Varietäten des Deutschen	

II. Literatur

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Volksdichtung Sprichwörter Lieder Sagen	Heimatklänge 1. Ungarndeutsche Liedersammlung (Karl Varga) Auf der Spur verborgener Schätze / Ungarndeutsche Sagen Der schlaue Bergmannsknappe / Märchen der Bergleute aus dem Komitat Baranya	Der Schüler kann - Erzählungen und lyrische Werke selbstständig lesen, deren Inhalt kurz zusammenfassen, die Gestalten charakterisieren, die Aussage der Werke formulieren; - altersgerechte Werke der ungarndeutschen Literatur lesen, deuten, dazu Meinung äußern; - einen Jugendroman - zum Thema, das die Schüler beschäftigt – lesen, die Gestalten/Figuren charakterisieren, die Handlung und die Aussage analysieren; - das Wesentliche und die Aussage literarischer Texte sprachlich weitgehend korrekt zusammenfassen, die Gattungen nennen und sie kurz charakterisieren;
Prosawerke Erzählungen Jugendromane	Zum Beispiel: Josef Mikonya: Der alte Kirschbaum Kirsten Boie: Nicht Chicago. Nicht hier Jutta Richter: Der Tag, als ich lernte die Spinnen zu zähmen Erich Kästner: Das doppelte Lottchen	**Förderung des Urteilvermögens, der ethischer, ästhetischer, historischer Kompetenz** Der Schüler kann - differenzierte sprachliche Formen des Gefallens, Nicht-Gefallens anwenden;

	Erich Kästner: Emil und die Detektiven Neue Zeitung Der deutsche Kalender Peter Härtling: Oma Christina Nöstlinger: Die Ilse ist weg	- die Rolle der Gerechtigkeit und Sichtweise, den Konflikt zwischen persönlicher und gesellschaftlicher Gerechtigkeit in verschiedenen Texten verstehen; - die Behandlung der Konflikte des Individuums und der Gesellschaft anstreben; - andere Kulturen verstehen und vergleichen.
Gedichte	Zum Beispiel: Gedichte aus der ungarndeutschen Literatur Gedichte von Erika Áts, Georg Fath, Josef Michaelis , Engelbert Rittinger, Valeria Koch Gedichte von Goethe und Heine Kurt Tucholsky: Augen der Großstadt	
Dramatische Spiele	Zum Beispiel: Deutsche Bühne Szekszárd Hörspiel Zukowsky: Vogelhochzeit	

III. Sprachrichtigkeit

Themenkreise	Unterthemen	Kompetenzen
Morphologie Verb Vollverb Hilfsverb Modalverb Substantiv Artikel Genus Numerus Kasus Präpositionen Adjektiv Pronomen **Syntax** Satzarten	Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Aktiv, Passiv: Präsens, Indikativ, Konjunktiv II. (könnte, sollte, würde+ Infinitiv) Rektion der Verben Verben mit präpositionalem Objekt Deklination bestimmter, unbestimmter Artikel Singular, Plural Nom, Akk., Dat., Gen. Deklination Negativartikel Lokale, temporale, kausale Präpositionen Wechselpräpositionen	Der Schüler kann: - ein erweitertes Repertoire häufig gebrauchter; morphologischer Strukturen nachbilden und weitgehend korrekt anwenden; - Wortarten und die Bedeutung einfacher morphologischer Strukturen erkennen; - ein erweitertes Repertoire syntaktischer Strukturen weitgehend korrekt nachbilden; - die erworbenen Basisstrukturen orthographisch weitgehend richtig schreibenelementare Zeichensetzungsregel

	Deklination (Nom. Akk. Dat .Gen.) Prädikativer Gebrauch Personalpronomen Possessivpronomen Demonstrativpronomen Relativ- und Interrogativpronomen Indefinitpronomen Wunschsatz Satzgefüge: Konjunktionalsätze, Pronominalsätze	weitgehend korrekt anwenden;
Rechtschreibung und Zeichensetzung	Korrekte Schreibweise der neuen morphologischen und syntaktischen Strukturen Selbstkontrolle mit Hilfsmitteln Berichtigung	

Stundenzahl im Jahr: 180

Aufteilung der Stunden

	Landes-kunde	**Literatur**	**Sprachrichtigkeit**	**Insgesamt**
Sprachliche Handlungskompetenz I.	21	6	7	34
Sprachliche Handlungskompetenz II.	18	5	5	28
Sprachliche Handlungskompetenz III.	14	5	14	33
Literatur	3	10	2	15
Landeskunde	12	--	3	15
Sprachrichtigkeit	5	--	20	25
Interaktion	10	3	2	15
Methodenkompetenz	5	2	3	10
Urteilsvermögen	3	2	--	5
Insgesamt	91	33	56	**180**

Stundenzahl im Jahr: 180

1.41 NÉMET NÉPISMERET

1-4. évfolyam

A magyarországi német nemzetiség számára a nyelv és a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. A már évtizedek óta érzékelhető előrehaladott asszimilációs folyamat következtében megnőtt a nevelési és oktatási intézmények szerepe a nyelv, a kultúra és az identitás továbbadásában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és képességekre kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé.

Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A nemzetiség nyelvén felkínált nevelés és oktatás épít arra, hogy a nemzetiséghez tartozók ezzel a lehetőséggel minden életszakaszban élhetnek.

A nyelv magas szintű birtoklása, a helyi nyelvjárások és szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete, mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A hazai nemzetiségek számára ez meghatározó jelentőséggel bír, hiszen két anyanyelv birtokában vannak. Figyelembe kell venni ugyanakkor, hogy a már említett asszimiláció következtében az oktatási intézmények nem építhetnek a tanulók otthonról hozott nyelvi ismereteire. Az oktatás eredményességének érdekében ennek a megváltozott helyzetnek tükröződnie kell a fejlesztendő kompetenciákban és a közműveltségi tartalmakban is.

A tantárgy sajátosságából, hogy a család érték- és hagyományközvetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia, adódnak a célok és feladatok is.

A német nemzetiségi iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkozzanak a legfontosabb hagyományokkal, az életmóddal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés-és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról.

A tanulók legyenek tájékozottak abban, hogy a hagyományőrzés családon kívüli színterei különböző intézmények és szervezetek.

A német népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására.

A heti kötelező egy tanítási óra a tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. Az ismeretanyag más tantárgyakba való integrálása már nem lehetséges, de az azokhoz való kapcsolódást szem előtt kell tartani. A tartalmak magukban rejtik ennek lehetőségét.

A német népismeret tantárgy feladata – identitás-és értékközvetítés – hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet.

E kreatív és cselekvésközpontú feldolgozási formák (Freiarbeit, állomásokon való tanulás, műhelytanítás, múzeumpedagógiai foglalkozások, iskolai projektek) a tanulókat olyan tapasztalatokhoz segítik, amelyekre saját környezetükben már nem tehetnek szert.

A tantárgy a kulcskompetenciák fejlesztése során eléri, hogy a tanulók alkalmassá váljanak önálló projektek lebonyolítására.

1–2. évfolyam

Az első két évfolyam az óvodából az iskolába való átmenetet képezi, ebből adódóan a cselekvésen alapuló tanulás, valamint az óraszervezési formák állnak a középpontban. Az egyéni érdeklődés döntő fontosságú, és egyre inkább arra kell törekedni, hogy a tanulók között levő különbségek lépésről lépésre kiegyenlítődjenek.

A német népismeret tárgykörében elsődleges a cselekvésen alapuló ismeretszerzés és a játékosság.

Témakör	**Személyes életvitel, szociális kapcsolatok– A család**	**Javasolt óraszám: 14**
Tanulási eredmények	A tanuló saját személye a családban. A családtagok elnevezése, az alapvető családi és rokoni kapcsolatok ismerete. Emberi kapcsolatok a különböző szituációkban. Nyelvjárási és irodalmi német kifejezések megkülönböztetése a tárgyalt témában.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségekfelismerése. Az idő tagolására és múlására (család régen és ma) vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Család, rokoni viszonyok, generációk együttélése. Családfa, családtagok jellemzése. Tevékenységek, használati tárgyak őseink mindennapjaiban. Feladatmegosztás a családban. Gyermekek kötelességei régen és ma.		
Fogalmak	Család, anya, apa, nagyszülő, testvér, régen, ma.	
Javasolt tevékenységek	Családfa készítése. Puzzle kirakása. Fotók csoportosítása: régen vagy ma. Személyek és tárgyak leírása fotók alapján. Rajz befejezése tükröztetéssel. Labirintus. Társasjáték a családtagok tevékenységeihez. A családtagok ábrázolása játékos formában. A tanultak rajzos ábrázolására. Dominó: nyelvjárás-irodalmi német kifejezések. Ugrótollbamondás. Szókereső. Kép-szó-párosító. Beszélgetés a családban és rokonságban előző generációk hétköznapjairól. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Családi kincsesláda.	

Témakör	Gazdaság, technika, környezet–Az otthon és környezete	Javasolt óraszám: 5
Tanulási eredmények	Az otthon és közvetlen környezetének leírása, a környezethez kapcsolódó növények és állatok megnevezése. A témához kapcsolódó, néhány gyakran használt nyelvjárási kifejezés ismerete. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Saját lakóhely és közvetlen környezete. Növények a kertben, földeken.		
Fogalmak	Ház, szoba, konyha, udvar, tyúk, ló, kacsa, sertés, konyhakert, hagyma, burgonya.	
Javasolt tevékenységek	A tanultak rajzos ábrázolására. Titkosírás. Alaprajz. Szópárosító: nyelvjárás-irodalmi német kifejezés. Kerti labirintus. Szókirakó. Tükörírás. LOTTO-játék. Otthon-kincsesláda. Beszélgetés a családban és rokonságban előző generációk hétköznapjairól. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Irányított gyűjtőmunka. Nyelvjárási és irodalmi német kifejezések egymás mellé állítása.	

Témakör	Gazdaság, technika, környezet– Közlekedés	Javasolt óraszám: 4
Tanulási eredmények	Közlekedési lehetőségek régen és ma. A témához kapcsolódó, néhány gyakran használt nyelvjárási kifejezés ismerete. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése.		

Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Régi közlekedési eszközök megnevezése, funkciójuk összehasonlítása a maival.	
Fogalmak	Gyalog, gyalogos, kocsi, ló, kerékpár, tömegközlekedés.
Javasolt tevékenységek	A tanultak rajzos ábrázolása. Logico Picollo. Rajzok, modellek készítése, azok bemutatása. Beszélgetés a családban és rokonságban előző generációk hétköznapjairól. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Irányított gyűjtőmunka. Nyelvjárási és irodalmi német kifejezések egymás mellé állítása.

Témakör	**Gazdaság, technika, környezet– Háziállatok**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	A ház körüli haszonállatok ismerete, a szerepük felismerése a család ellátásában. A témához kapcsolódó, néhány gyakran használt nyelvjárási kifejezés ismerete. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A parasztudvar állatainak megnevezése, gondozásuk, felhasználási lehetőségeik megismerése. A „régen” és „ma” közötti különbségekfelismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról.		
Fogalmak	Etetés, itatás, tyúk, ló, liba, sertés, nyúl, vödör, széna.	
Javasolt tevékenységek	A tanultak rajzos ábrázolása. Kártyajáték. Igaz-hamis állítások. Triminó. Köröző levél. Háziállatok öt érzékszervvel. Időjóslók, hiedelmek. Barkácsolás természetes anyaggal. Találós kérdések. Beszélgetés a családban és rokonságban előző generációk hétköznapjairól.	

	Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Nyelvjárási és irodalmi német kifejezések egymás mellé állítása. Projekt: Haszonállatok

Témakör	Társadalmi élet–Életmód	Javasolt óraszám: 8
Tanulási eredmények	A település életének, mindennapjainak ismerete. Együttműködés, a környezet iránt érzett felelősség fejlesztése, erősítése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Osztályprojektek kapcsán rajzok, modellek készítése, azok bemutatása. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Élet a településen régen. Berendezési és használati tárgyak megismerése. Paraszthá̧z részei, berendezési tárgyai. A bútorzat díszítő elemei. Udvar és kert. Melléképületek.		
Fogalmak	Ház, tájház, udvar, pince, ól, istálló, asztal, szék, szekrény, láda.	
Javasolt tevékenységek	Puzzle. Dominó. Bútordíszítések megfigyelése, rajzolása. Képvers készítése. A tanultak rajzos ábrázolása. Szöveg illusztrálása. Barkochba. Rajzok, modellek készítése, azok bemutatása. Hiányos szavak. Mátrix-képleírás. Szavakat visszafelé olvasni. Illattörténet. Árnyképek. Homok a gépezetben. Tematikus anyag megtekintése: https://hu-themator.museum-digital.org/ausgabe/showthema.php?m_tid=7&tid=7&exhibition_view Projekt: Paraszthá̧z	

Témakör	Gazdaság, technika, környezet–Ünnepek és ünnepnapok	Javasolt óraszám: 10
Tanulási eredmények	Terményhálaadás ünnepe és hozzá kapcsolódó szokások ismerete. Karácsonyi ünnepkör köré csoportosuló események megismerése: betlehemezés, ajándékozási szokások. Húsvéti ünnepkör köré csoportosuló események megismerése: tojásfestés, nyuszihívogató. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Terményhálaadás ünnepe. Karácsony. Hagyományos karácsonyfa díszei. Aprószentek. Húsvét. Nyuszihívogatók. Játékok tojásokkal.		
Fogalmak	Karácsony, betlehem, keresztszülő, húsvét, hagymahéj, tojásgurítás.	
Javasolt tevékenységek	Kollázs. Labirintus. Szövegillusztráció. Számkép. Gyümölcssaláta készítése. Terménykosár barkácsolása. Terménypiramis. Hálaadó ének megtanulása, előadása. Terménymandala. Jótett-kalendárium. Hagyományos karácsonyfa díszítése. Díszek készítése, sütése. Betlehem barkácsolása. Betlehemes előadása. Újévi köszöntők megtanulása, előadása. Holdnaptár vezetése. Lemondok-naptár vezetése, rajzolása. Tojásfestés hagymahéjjal, krepp-papírral. Nyuszihívogatók megtanulása, előadása. Húsvéti mandala rajzolása. Csuhé nyuszi készítése. Ünnepek- kincsesládája.	

Témakör	Kulturális élet, média–Zene és tánc	Javasolt óraszám: 4
Tanulási eredmények	A zenei és mozgáskultúra fejlődése. A korosztálynak és adott szituációnak megfelelő gyermekjátékok ismerete.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Rigmusok, gyermekdalok. Mondókák, kiszámolók. Kör- és ügyességi játékok.		
Fogalmak	Kör, sor, kézfogás, kiszámoló, pár.	
Javasolt tevékenységek	Kiszámolók megtanulása, eljátszása. Képvers elmondása szóban. A tanultak rajzos ábrázolása. Szöveg és rajz párosítása. Játék fakanálbábuval. Ujj-játékok előadása. Párbeszédes játék előadása, szerepjáték.	

Témakör	Kulturális élet, média–Népköltészet	Javasolt óraszám: 6
Tanulási eredmények	A népköltészet alkotásainak ismerete. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek ismerete. Szövegértés fejlődése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Szellemi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Mondókák, közmondások megtanulása. Versek, mesék olvasása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései: Edina Rieder-Erdőfy: *Kinderstimmen* *Igele-Bigele (Gyermekantológia)*		

Michelisz József: *Zauberhut* Koch Valéria: *Időfa* Arnold Krisztina: *Wolki und ihre Freunde* http://mek.oszk.hu/08800/08816/08816.pdf	
Fogalmak	Mondóka, rím, versike, közmondás, mese, szereplő, színház.
Javasolt tevékenységek	Lírai, epikus és dramatikus szövegek előadása. A tanultak rajzos ábrázolása. Szerepjátékok alakítása. A tanult népszokások dramatizálása. Különböző szövegfeldolgozási feladatok. Német nyelvű színdarab megtekintése, beszélgetés az élményekről.

3–4. évfolyam

A harmadik és negyedik évfolyam német népismeret tantárgyának tartalma szoros kapcsolatban áll az első két évfolyammal. A különbség abból adódik, hogy ebben az időszakban azok a tanulási és tanítási folyamatok erősödnek, amelyek az iskolai teljesítményhez kötődnek.

A tanulók személyes motiváltságára különös hangsúlyt kell fektetni, ezt szolgálják a nyitott, cselekvésen alapuló oktatási formák. A tapasztaláson keresztüli ismeretszerzés áll a középpontban.

Témakör	**Személyes életvitel–Szociális kapcsolatok**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	Generációk együttélésének ismerete. A családok régi és mai együttélési rendszerének összehasonlítása. A család szerepének felismerése. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására (család régen és ma) vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Ismeretek a generációk együttéléséről, a gyermekek kötelességeiről régen és ma. A család mai életének összehasonlítása a múlttal. A szöveg lényegi információinak megnevezése.		
Fogalmak	Szülő, nagyszülő, dédszülő, munkamegosztás, segítség, feladat, arc, haj, ruha.	
Javasolt tevékenységek	Hármasegység-kártyajáték. Quartett. Dobókocka kérdőszavakkal. TOTO. Szókereső. A tanultak rajzos ábrázolása.	

	Hiányos rajz kiegészítése. Szótagösszerakó. Igaz-hamis állítások. Családi házirend összeállítása. Mit?-Hol?-Mivel?- kártyajáték. Puzzle. Mondókák, imák megtanulása, előadás, illusztrálása. Vizuális névjegykártya készítése. Szerepjátékok alakítása. Táblázat készítése: régen–ma. Családi fotók gyűjtése, azok alapján személyek és tárgyak leírása. Nyelvjárási és irodalmi német kifejezések egymás mellé állítása. Beszélgetés a családban és rokonságban előző generációk hétköznapjairól. Családi kincsesláda.

Témakör	**Személyes életvitel–Öltözködés**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	A gyermekek viseletében korosztálytól függő különbségek felismerése. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Egyszerű prezentációs formák alkalmazása. Csecsemők ruházata. Kisgyerekek hétköznapi és ünnepnapi viselete. Hímzésminták. Iskoláskorú gyerekek viselete.		
Fogalmak	Pólya, zokni, harisnya, pacsker, sapka, nadrág, szoknya, virág.	
Javasolt tevékenységek	Ellenőrzőlista” Boldog csecsemő”. LOTTO-játék. KIM-játék. Hiányos szöveg. Titkosírás. Mosónap: ruhadarabok csoportosítása nemek szerint. Öltöztetőbaba. Pólyásbaba barkácsolása kukoricacsutkából, pelenkából. Bölcső barkácsolása. Puzzle.	

	Ruhadarabok csoportosítása elkészítési technika, időjárás alapján. Baby-divatbemutató: ruhadarabok gyűjtése és bemutatása. Képgaléria. Hímzésmotívumok megfigyelése, rajzolása, színezése. „Fodrász-szalon.”- különböző hajfonatok készítése. Bandolo: nyelvjárási és irodalmi német kifejezések. Beszélgetés a családban és rokonságban előző generációk hétköznapjairól. Ruházat- kincsesláda. Projekt: A gyerekek öltözködése

Témakör	**Gazdaság, technika, környezet– Tájékozódás saját környezetben**	**Javasolt óraszám: 2**
Tanulási eredmények	Egy német falu szerkezetének ismerete. Régi utcanevek és a fontosabb épületek megnevezései és elhelyezkedésük a faluban. A térbeli tájékozódás fejlődése. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. A falu középületei. A falvakon belüli épületek elhelyezkedése. Mesterségek a faluban.		
Fogalmak	Utca, dűlő, templom, iskola, temető, kálvária.	
Javasolt tevékenységek	Szójátékok. Barkochba. Köröző levél. Mondatszerkesztés megadott elemekből. A település alaprajzának elkészítése. Szimbólumok értelmezése, elhelyezése alaprajzon. Tréfás mondatok javítása. Képpárosítás. mesterség-szerszám. Kakukktojás. Képgaléria. Falu-kincsesláda.	

Témakör	Társadalmi élet–Életmód	Javasolt óraszám: 5
Tanulási eredmények	Gyógyításra alkalmazott eszközök és használatuk ismerete. Néhány népi gyógymód gyakorlati alkalmazása. Múltbeli események elmesélése rövid mondatokban. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Tapasztaláson alapuló és cselekvésközpontú tanulás. Gyógyításra alkalmas növények, állati eredetű anyagok, tárgyak. Népi gyógymód. Hiedelemvilág. Mondókák, ráolvasók.		
Fogalmak	Csalán, kamilla, borogatás, tea, főzés, kenés, zsír, csepegtetés.	
Javasolt tevékenységek	Szókereső. Multiple choice. Hiányos szöveg képekkel. Puzzle. Tanulókorong. Ki vagyok? -játék Keresztrejtvény. Mondókák, ráolvasók megtanulása, ábrázolása, előadása, eljátszása. Gyógymód-kincsesláda.	

Témakör	Társadalmi élet–Ünnepek és ünnepnapok	Javasolt óraszám: 18
Tanulási eredmények	A naptári év és a családi ünnepkör néhány hagyományának megismertetése. Karácsonyi ünnepkör hagyományainak ismerete. Húsvéti ünnepkör hagyományainak ismerete. Úrnapja hagyományainak ismerete. Elsőáldozás hagyományainak ismerete. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése.		

Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. A karácsonyi ünnepkör: Advent, Mikulás, Barbaranap, Lúcianap, Karácsony. Karácsonyi ételek. Vízkereszt. Farsang. Húsvéti ünnepkör: Böjt, Nagyhét. Böjti ételek. Keresztút. Úrnapja.	
Fogalmak	Hajnali mise, jeles nap, védőszent, aszalt gyümölcs, ostya, áldozás, gyertya.
Javasolt tevékenységek	Jótett-kalendárium. Képtörténet helyes sorrendjének kialakítása. TOTO. Szent Miklós története filmszalagon. Hagyományos Mikulás barkácsolása. Mikulásversikék megtanulása, a szöveg rajzos ábrázolása. Adventi ének megtanulása. Rejtvény. Lucanapi búza gondozása, napló vezetése a növekedésről. Leporello: Lucanapi tilalmak. Csuhéangyal készítése. Szókártya: Karácsonyi ételek(nyelvjárás- irodalmi német nyelv) Szókereső. Keresztrejtvény. Farsangi fánk sütése. Szerepjáték: Három királyok. Holdnaptár. Lemondok-naptár. Titkosírás. Böjti ételek elkészítése. Virágszőnyeg készítése. Elsőáldozási imák, éneke megtanulása, előadása. Kép-szövegpárosítás: Keresztút. Ünnepek-kincsesláda.

Témakör	**Társadalmi élet–Étkezés**	**Javasolt óraszám: 5**
Tanulási eredmények	A konyha és eszközeinek, illetve a hagyományos ételek jellemzőinek ismerete. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése.		

Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Konyhai eszközök. Ételreceptek, hagyományos ételek. Életbölcsességek falvédőkön.	
Fogalmak	Nudli, gombóc, káposzta, bab, fakanál, sodrófa, tál, lábos, falvédő.
Javasolt tevékenységek	Titkosírás. Scrabble. Memóriajáték. Puzzle. Árnyjáték. Szókereső. Hiányos szöveg. Étkezés előtti és utáni ima megtanulása, előadása. Napi menü összeállítása. Rajzos folyamatábra. Lóugrás: Ételkészítés lépései. Régi receptek gyűjtése. Hagyományos ételek elkészítése: cukros kenyér, tejfölös túró, bögrés sütemény, diós stangli, paraszt reggeli. Konyhai eszközök gyűjtése, megnevezése, rajzolása, kiállítása. Falvédőkön levő életbölcsességek gyűjtése.

Témakör	**Kulturális élet, média–Zene és tánc**	**Javasolt óraszám: 3**
Tanulási eredmények	A korosztálynak megfelelő táncmotívumok ismerete. Ritmusérzék, mozgáskultúra fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségekfelismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Hagyományos néptáncok. Népdalok. Dalos körjátékok.		
Fogalmak	Polka, hétlépés, versszak, dallam, lassú, gyors.	
Javasolt tevékenységek	Táncokhoz kapcsolódó szövegek megtanulása, előadása. Szövegillusztráció. Népdalok éneklése. Táncház. Körjátékok játszása. Tánclépések tanulása: hétlépés, polka, Schustertánc.	

Témakör	**Kulturális élet, média–Népköltészet, irodalom**	**Javasolt óraszám: 4**
Tanulási	Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek ismerete.	

eredmények	Szövegértés fejlődése. Az előadói képesség fejlődése. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi értékek irányított gyűjtése.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Közmondások, időjóslatok versek, mesék, mondák. Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései például: Edina Rieder-Erdőfy: Kinderstimmen Igele-Bigele (Gyermekantológia) Michelisz József: Zauberhut Koch Valéria: Időfa Arnold Krisztina: Wolki und ihre Freunde http://mek.oszk.hu/08800/08816/08816.pdf	
Fogalmak	Közmondás, monda, szerző, költő, író.
Javasolt tevékenységek	Lírai, epikus és dramatikus szövegek olvasása, előadása. A tanultak rajzos ábrázolása. Különböző szövegfeldolgozási módszerek: körözőlevél, lényegkiemelés, kígyószöveg, igaz-hamis állítások, képtörténet, történet befejezése. Szerepjátékok alakítása. A tanult népszokások dramatizálása. Német nyelvű színdarab megtekintése, beszélgetés az élményekről.

Témakör	**Kulturális élet, média–Csoport- és korosztály-specifikus média**	**Javasolt óraszám: 4**
Tanulási eredmények	A korosztálynak megfelelő nyomtatott és elektronikus média ismerete. A médiatudatosság fejlődése. Szövegértés fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Szövegek lényegi információinak kiemelése.		

A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. A magyarországi német televízió gyermekműsorai. A Neue Zeitung gyermekeknek szóló mellékletének olvasása.	
Fogalmak	Újság, adás, cikk, rejtvény, felvétel.
Javasolt tevékenységek	Lírai, epikus és dramatikus szövegek olvasása, előadása. A tanultak rajzos ábrázolása. Különböző szövegfeldolgozási módszerek: körözőlevél, lényegkiemelés, kígyószöveg, igaz-hamis állítások, képtörténet, történet befejezése, rejtvény. Szerepjátékok alakítása. Beszélgetés az élményekről.

Témakör	**Politika és társadalom–Nemzetiség**	**Javasolt óraszám: 2**
Tanulási eredmények	A német népcsoport jelenlétének felismerése egy település életében. Kommunikáció fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Szellemi és tárgyi értékek irányított gyűjtése.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. A település történetének játékos felfedezése. A település nemzetiségi összetételének megismerése. Kommunikatív szituációkban egyszerű nyelvi eszközökkel részt venni. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Nyelvjárási kifejezések megértése adott témában. Személyes tapasztalatszerzés, szóbeli beszámoló. Egyszerű prezentációs formák alkalmazása. Régi utca és dűlőnevek. Templom.		
Fogalmak	Település, történelem, nemzetiség, népcsoport, lakosság.	
Javasolt tevékenységek	Projekt: Magyarországi német falu A falu alaprajzának ábrázolása. Képzeletbeli film készítése a falu megadott szempontok alapján. Oszlopdiagram a lakosság életkor szerinti összetételéről. Mesterség címerének elkészítése. Régi sírköveken gyakori család- és keresztnevek gyűjtése. Sírkőformák rajzolása. Prospektus készítése a templomról. Interjú készítése idős személlyel iskolai éveiről megadott kérdések alapján. „Iskolafal” készítése cipősdobozból, amelybe régi iskolaszerek, ill. fotók kerülnek.	

1.42 NÉMET NÉPISMERET

5-8. évfolyam

5–6. évfolyam

E két évfolyamon egyre nagyobb szerepe van az ismeretközvetítésnek. Ezzel párhuzamosan a kognitív kompetenciák fejlesztése kerül előtérbe: megjelennek olyan témakörök, amelyek az identitás tudatos vállalását készítik elő. Mindemellett a tapasztaláson alapuló tudás továbbra is központi szerepet játszik.

Témakör	**Személyes életvitel–Szociális kapcsolatok**	**Javasolt óraszám: 3**
Tanulási eredmények	Tágabb rokoni és emberi kapcsolatok megnevezései, jellemzői. Család, rokoni viszonyok, generációk együttélése. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. Család tagjai. Rokonság tagjai és kapcsolatuk. Családfa.		
Fogalmak	Nagynéni, nagybácsi, ős, rokonság.	
Javasolt tevékenységek	Dominó: családtagok elnevezése (nyelvjárás- irodalmi német nyelv) Családfa készítése rajzos formában, bemutatása több generációig visszamenően. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről.	

Témakör	**Személyes életvitel–Családi ünnepek**	**Javasolt óraszám: 5**
Tanulási eredmények	Lakodalmi népszokások megismertetése. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. A nemzetiség életéből vett jelenetek eljátszása.		

Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. Lakodalmi népszokások megismerése. Lakodalom: meghívás, menete, ünnepi viselet.	
Fogalmak	Lakodalom, menyasszony, vőlegény, vőfély, koszorús lány, előkészület, lakodalmi köszöntő, zenekar, esketés.
Javasolt tevékenységek	Előkészületi határidőnapló összeállítása. Meghívó készítése, meghívás dramatizálása. A lakodalom „menetének” képtörténetben való felvázolása. Ajándékkosár összeállítása. Lakodalmi menükártya összeállítása. Memóriajáték. Szómagyarázatok: Ki vagyok? Jelenetek elmesélése és előadása különböző szempontok alapján. Lakodalmi hagyományok felelevenítése, újjáélesztése. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Iskola, képzés és hivatás–Az iskola régen és ma**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	Az iskola, a tanítás rendjének megismerése a múltban. Osztályterem és berendezési tárgyai. A tanítás rendjének összehasonlítása a maival. Szabályok és jogok az iskolai életben. Megismerkedés a gót írással. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. A nemzetiség életéből vett jelenetek eljátszása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. Iskola épülete. Osztályterem: berendezési tárgyak. A tanítás menete. Személyzet. Iskolaszerek. Fraktúra. Dicséret, elmarasztalás, szidás formái.		
Fogalmak	Palatábla, irka, tintásüveg, ábécéskönyv, bizonyítvány, büntetés, jutalom.	
Javasolt tevékenységek	Szókereső. Hiányos szöveg. Igaz-hamis állítások.	

	Memóriajáték. Szöveg- kép párosítás. Szövegtranszformáció: fraktúra- latin ABC. Névjegykártya fraktúrával írva. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. Interjú készítése. Látogatás iskolamúzeumban. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Iskola, képzés és hivatás–Munka és megélhetés**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	Régi mesterségek, nyersanyagok, anyagok, termékek ismerete. Tevékenységek és a hozzájuk szükséges munkaeszközök megnevezése. A szakmák feladatkörének tudatosítása. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. A nemzetiség életéből vett jelenetek eljátszása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. Tipikus mesterségek. Nyersanyag, tevékenység és munkaeszköz, termék. A kapott ismeretek rendszerezése és prezentációja.		
Fogalmak	Kádár, kőfaragó, fazekas, hordó, sírkő, útszéli kereszt, véső, kalapács, korong, agyag, korsó.	
Javasolt tevékenységek	Szókereső. Alapanyag, termék táblázatosösszefoglalása. Barkochba. Kép- szó párosítás. Hármasegység. Idővonal felállítása. Megkezdett mondatok befejezése. Hiányos szöveg. Napirend összeállítása információs szöveg alapján. Sírkőformák fejlődésének időrendi sorrendbe állítása. Szómagyarázathoz illusztráció keresése. Mondatszerkezet megadott szókincs alapján. Interjúk és beszélgetések a településen mesteremberek körében, irányított gyűjtőmunka, projektek kivitelezése. Munkafolyamat leírása megadott szókincs segítségével. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.	

Témakör	Gazdaság, technika, környezet–Lakóhely	Javasolt óraszám: 10
Tanulási eredmények	Ismeretek a lakóhelyről, környékéről és a paraszthézról. A falvak elrendezése, alaprajza. A térbeli tájékozódás fejlődése. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. A nemzetiség életéből vett jelenetek eljátszása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. A településre vonatkozó helymeghatározások. Földrajzi tájékozódás a tanult ismeretekhez kapcsolódóan. Saját lakóhely és közvetlen környezete. A magyarországi német falu. Települések nevei németül. Településformák és jellemzőik. Középületek és funkciójuk. A paraszthéz helyiségei. Berendezési tárgyak és használatuk. Melléképületek és funkciójuk. Településstruktúra.		
Fogalmak	Dűlő, utcás falu, völgyfalu, alsófalu, felsőfalu, helységnévtábla, kamra, istálló, pajta, tyúkól, nyári konyha, padlás, kemence, tisztaszoba, szakajtó, rokka, vajköpülő dézsa.	
Javasolt tevékenységek	Szókereső. Hiányos szöveg. Szöveget visszafelé olvasni. Kígyószöveg. Településformák jellemzőinek táblázatos összefoglalása. A tanultak rajzos ábrázolása. Magyarországi német falu-ABC. Keresztrejtvény. Képkiegészítés. Képgaléria. Szómagyarázat és fogalom párosítása. Triminó: kép- megnevezés- definíció Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján. Tematikus anyag feldolgozása csoportmunkában: https://www.museum-digital.de/hu/themator/ausgabe/showthema.php?m_tid=7&tid=7&exhibition_view	

Témakör	Társadalmi élet–Ünnepek és ünnepnapok	Javasolt óraszám: 12
Tanulási eredmények	Az egyházi év ünnepeinek ismerete. Néhány ünnep bibliai hátterének és hagyományainak részletes ismerete. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. Az adott témához információk gyűjtése, a tanultak alkalmazása irányított feladatok és szituációk segítségével. A tanult prezentációs technikák alkalmazása. A nemzetiség életéből vett jelenetek eljátszása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. Az egyházi év. A karácsonyi ünnepkör: Advent, Barbaranap. Mikulásnap, Lúcianap, Karácsony, Újév, Vízkereszt. Farsang: hagyományok, hiedelem. Böjti időszak: tilalmak és ételek. Húsvét: Nagyhét, hagyományok, hiedelmek.		
Fogalmak	Boróka, pattogatott kukorica, aszalás, jelmez, farsangi fánk, böjt, táncmulatság, harmat, rágcsáló.	
Javasolt tevékenységek	Az egyházi év sematikus ábrázolása. Dátum és ünnep párosítása. Kígyószöveg. Állomásokon tanulás. Hiányos szöveg. Mondatok helyes sorrendbe állítása. Kriskross- rejtvény. TOTO. Dominó. Quiz-játék. Újévi köszöntők megtanulása, előadása. Folyamatábra készítése szöveghez. Filmszalag készítése farsangi hagyományokhoz. Ünnepnap és szimbólum párosítása.	

Témakör	Társadalmi élet–Életmód	Javasolt óraszám: 2
Tanulási eredmények	A nemzetiség élete a hétköznapok és ünnepnapok kapcsán. Szórakozás: a búcsú népszokásainak ismerete. A hovatartozás felismerésének első lépései. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt.		

A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A tanulók legyenek képesek tanultak rajzos ábrázolására és saját rajzos vázlatuk alapján a legfontosabb információk megfogalmazására. Az adott témához információk gyűjtése, a tanultak alkalmazása irányított feladatok és szituációk segítségével. A tanult prezentációs technikák alkalmazása. A nemzetiség életéből vett jelenetek eljátszása. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. Búcsú: előkészületek, a nap menete. Szokásrendszer, hiedelem.	
Fogalmak	Búcsú, búcsúfa, vásár, áldás, búcsútemetés.
Javasolt tevékenységek	Dominó. LOTTO- játék. Jelenetek elbeszélése, illetve eljátszása. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Kulturális élet, média–Zene és tánc**	**Javasolt óraszám: 2**
Tanulási eredmények	Hagyományos néptáncok és népdalok ismerete. A népzene hagyományrendszerének ismerete. A múlt értékei iránti megbecsülés erősödése. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit. Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése, reprodukciója a korosztálynak megfelelően. A korábbi generációk értékeinek felfedezése. Hagyományos néptáncok és népdalok. Betekintés a népzene hagyományrendszerébe.		
Fogalmak	Ritmus, népdal, fúvószene, trombita, harmonika, hegedű.	
Javasolt tevékenységek	Táncokhoz kapcsolódó szövegek megtanulása, előadása. Szövegillusztráció. Népdalok éneklése. Táncház. Tánclépések tanulása Zenei felvételek hallgatása.	

Témakör	**Kulturális élet, média–Népköltészet, irodalom**	**Javasolt óraszám: 4**
Tanulási eredmények	Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek ismerete. Magyarországi német szerzők műveinek alapvető ismerete. Szövegértés fejlődése. Az előadói képesség fejlődése.	

	Témákhoz kötődő nyelvjárási szavak felismerése a korosztálynak megfelelően. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása a műfaj elvárásainak megfelelő formában és intonációval. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. Kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Magyarországi német szerzők gyermekversei, meséi, mondái, elbeszélései például: Edina Rieder-Erdőfy: Kinderstimmen Igele-Bigele (Gyermekantológia) Michelisz József: Zauberhut Koch Valéria: Időfa Arnold Krisztina: Wolki und ihre Freunde http://lehrbuch.udpi.hu/text-und-deutung/2014-06-22-13-05-27/kindergedichte	
Fogalmak	Mesealak, antológia, verseskötet, mondagyűjtemény, cím, tartalom
Javasolt tevékenységek	Mesék és mondák olvasása, tartalmának visszaadása. A tanultak rajzos ábrázolása. Különböző szövegfeldolgozási módszerek: körözőlevél, lényegkiemelés, kígyószöveg, igaz-hamis állítások, képtörténet, történet befejezése. Szerepjátékok alakítása. A tanult népszokások dramatizálása. Német nyelvű színdarab megtekintése, beszélgetés az élményekről. Író-olvasó találkozó.

Témakör	**Kulturális élet, média–Nyomtatott és elektronikus sajtó**	**Javasolt óraszám: 2**
Tanulási eredmények	A korosztálynak megfelelő nyomtatott és elektronikus média ismerete. A magyarországi német televízió gyermekműsorai. A médiatudatosság fejlődése. Szövegértés fejlődése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A népcsoport kultúrájának és hagyományainak megismerése játékos formában. A helyet meghatározó kifejezések elsajátítása és gyakorlása. Adott téma kapcsán kérdések megválaszolása. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, szerepjáték alakítása. Szövegek lényegi információinak kiemelése. A szöveg lényegi információinak megnevezése. Szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Magyarországi német média az ifjúság számára.		
Fogalmak	Melléklet, rovat, riport, riporter.	
Javasolt	Neue Zeitung mellékletének olvasása.	

tevékenységek	A Neue Zeitung gyermekeknek szóló mellékletének olvasása. Unser Bildschirm gyerekműsorainak megtekintése, megbeszélése. A tanultak rajzos ábrázolása. Különböző szövegfeldolgozási módszerek: körözőlevél, lényegkiemelés, kígyószöveg, igaz-hamis állítások, képtörténet, történet befejezése, rejtvény. Szerepjátékok alakítása. Beszélgetés az élményekről.

Témakör	**Politika és társadalom–Nemzetiség**	**Javasolt óraszám: 3**
Tanulási eredmények	Alapvető ismeretek nyújtása Magyarország nemzetiségi összetételéről. Nyitottság más népcsoportokkal szemben. Első lépések a hovatartozás felismerése felé. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók keressenek választ következő kérdésekre kik tartoznak az egyes népcsoportokhoz, kik a németek. A „régen” és „ma” közötti különbségek felismerése. Az idő tagolására és múlására vonatkozó kifejezések helyes használata. Nemzetiségek Magyarországon. A hazai népcsoportok elnevezései.		
Fogalmak	Népcsoport, nemzetiség, többségi nemzet, nemzetiségek nevei.	
Javasolt tevékenységek	Szókereső. Titkosírás. Mnemotechnika a nemzetiségek neveihez. Partner-tollbamondás. Zászlódominó. Hiányos szöveg. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.	

7–8. évfolyam

Az előző szakaszokhoz kapcsolódva – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák fejlesztése, megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságának, variabilitásának növelése a feladat ezeken az évfolyamokon.

Témakör	**Személyes életvitel–Öltözködés**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	A regionális népviselet megjelenési formáinak ismerete. Különböző korosztályok és nemek ruhadarabjainak ismerete. Ápolás és tárolás feladatainak, eszközeinek megismerése. A nyelvjárási szókincs fejlődése. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		

A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit, hasonlítsák össze a mai értékrenddel. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással. A tanulók legyenek képesek mindmap segítségével egy témát összefoglalni és arról címszavak segítségével összefüggően beszélni. A tanulók ismerjenek meg különböző prezentációs formákat. Alkalmazzák azokat részben önállóan szabadon választott téma prezentálásakor. Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel. A nyelvjárási szókincs irányított bővítése feladatok segítségével. Projektmunkák bemutatása írásban és szóban. Jellemző anyagok, motívumok és színek. Népviselet korosztály és nem szerint. Népviselet gondozása, tárolása.	
Fogalmak	Cipő, harisnya, alsószoknya, felsőszoknya, kötény, ing, mellény, vállkendő, gyöngyös fejfedő, nadrág, klumpa, kucsma.
Javasolt tevékenységek	Anyagminták felismerése tapintással. Anyagminták-memóriajáték. Anyagminta-legyező készítése. Megadott szókincs alapján összefüggő szöveg megfogalmazása. Kígyószöveg. Szöveg fejtetőn. Tükörírás. Képleírás. Önálló szövegfeldolgozás, az eredmény prezentálása: plakát, power point előadás, prospektus. Monogram fraktúrában fonalból, gombból. Díszítőminták rajzolása, modernizálása. Bársonynyakék készítése gyöngyből. Szelfi készítése menyasszonyi koszorúval, gyöngyös fejfedővel. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján. Tematikus anyag feldolgozása csoportmunkában: https://www.museum-digital.de/hu/themator/ausgabe/showthema.php?m_tid=1&tid=1&exhibition_view

Témakör	**Gazdaság, technika, környezet– Településstruktúra**	**Javasolt óraszám: 1**
Tanulási eredmények	A németek településtörténetére vonatkozó helyrajzi megjelölések ismerete. Magyarország németek lakta területeinek ismerete. Tájékozódás térben és időben. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt.		

A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással. A németség betelepítésével kapcsolatos helyismeret: térképhasználat. Németek lakta területek Magyarországon. A területek megnevezései a szakirodalom alapján. Tájékozódás térben és időben.	
Fogalmak	Ofner Bergland, Schwäbische Türkei, Banat, Batschka, Buchenwald (Bakony).
Javasolt tevékenységek	Vaktérkép kiegészítése. Mnemotechnikák.

Témakör	**Gazdaság, technika, környezet– Hagyományos mezőgazdaság**	**Javasolt óraszám: 10**
Tanulási eredmények	A „paraszti év” feladatainak megismerése. A nyelvjárási szókincs fejlődése. Képi és szöveges források feldolgozása. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit, hasonlítsák össze a mai értékrenddel. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással. Kérdések megfogalmazása eseményekről, személyekről. Hagyományok újjáélesztése. A tanulók legyenek képesek mindmap segítségével egy témát összefoglalni és arról címszavak segítségével összefüggően beszélni. A tanulók ismerjenek meg különböző prezentációs formákat. Alkalmazzák azokat részben önállóan szabadon választott téma prezentálásakor. Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel. A nyelvjárási szókincs irányított bővítése feladatok segítségével. Projektmunkák bemutatása írásban és szóban. A paraszti év. Tulajdonviszonyok. Nemek szerint munkamegosztás. A munka lépései, eszközei. Betakarítás: aratás, szüret, záróünnepek.		
Fogalmak	Évszak, vetés, aratás, betakarítás, kapálás, kaszálás, gereblyézés, hold, hektár.	
Javasolt tevékenységek	Vagyonpiramis megszövegezése. Tükörírás. Tevékenységek csoportosítása nemek szerint. Tevékenységek táblázatos összefoglalása évszak és helyszín szerint. Melyik szerszám vagyok? Kép párosítása elnevezéshez, definícióhoz. Krisskross-rejtvény. Szövegfeldolgozás kérdések alapján. Elnevezés és szómagyarázat párosítása.	

	Szókereső. Mondatokból logikus sorrendben szöveget alkotni. Hiányos szöveg. Burgonya – kukoricaföld vetési alaprajzát lerajzolni. Képsor alapján a kukoricafosztás menetét felvázolni. Karácsonyfadísz készítése csuhéból. Képregény készítése szöveghez: Szüret. TOTO. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján. Tematikus anyag feldolgozása csoportmunkában: https://www.museum-digital.de/hu/themator/ausgabe/showthema.php?m_tid=13&tid=13&exhibition_view

Témakör	**Társadalmi élet–Életmód**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	Gyógymódok megismerése. Életbölcsességek értelmezése. A téli időszak szórakozási lehetőségei. Szövegértés, lényegkiemelés fejlődése. A nyelvjárási szókincs fejlődése. Képi és szöveges források feldolgozása. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit, hasonlítsák össze a mai értékrenddel. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással. Kérdések megfogalmazása eseményekről, személyekről. Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, a szerepek megformálása, a testbeszéd és szöveg összhangba hozása. A tanulók legyenek képesek mindmap segítségével egy témát összefoglalni és arról címszavak segítségével összefüggően beszélni. Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel. A nyelvjárási szókincs irányított bővítése feladatok segítségével. Projektmunkák bemutatása írásban és szóban. Népi gyógymód, hiedelemvilág. Gyógyításra használt eszközök és alkalmazásuk. Életbölcsességek, paraszti megfigyelések, szabályok. A téli időszak egyetlen szórakozási lehetősége: a fonó.		
Fogalmak	Babona, javasasszony, főzet, borogatás, gyógynövény, fonás, hímzés, kelengye.	
Javasolt	Gyógyászati eszközök csoportosítása eredetük alapján (állati,	

tevékenységek	növényi…) Memóriajáték. Triminó. Domino. Hiányos szöveg. Mondatszerkesztés megadott szókincs segítségével. Népi gyógymód ábrázolása filmszalagon. Gyógymód hozzárendelése testrészhez. Népi gyógymód-comic. Hagyományok újjáélesztése. Fonó. Énekek, népdalok tanulása. Régi textíliák, kézimunkák gyűjtése, kiállítás összeállítása. Időjóslások rajzos ábrázolása. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Társadalmi élet–Étkezés**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	A mindennapok és ünnepek étkezési szokásainak megismerése. Szabályszerűségek felfedezése. Szövegértés, lényegkiemelés fejlődése. A nyelvjárási szókincs fejlődése. Képi és szöveges források feldolgozása. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt. A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit, hasonlítsák össze a mai értékrenddel. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással. Kérdések megfogalmazása eseményekről, személyekről. A tanulók legyenek képesek mindmap segítségével egy témát összefoglalni és arról címszavak segítségével összefüggően beszélni. Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel. A nyelvjárási szókincs irányított bővítése feladatok segítségével. Projektmunkák bemutatása írásban és szóban. Alapanyagok, ételek hozzávalói. Háziállatok a parasztudvaron. Étkezési szokások. Heti étrend. Hétköznapok és ünnepnapok ételei. Tartósítás formái, folyamata. Asztalhierarchia, ülésrend az asztalnál.		
Fogalmak	Ismétlődő étel, húsnap, gombócnap, káposztanap, babnap, savanyítás, befőzés, kelt tészták, fánk.	
Javasolt tevékenységek	Nagymama zöldség – és gyümölcs ABC-je: képes szótár. Állatcsaládok-quartett. Sertéspuzzle.	

	Csoportosítás: főzelék, szósz, kása. Leves-memóriajáték. levesbetétek: miniprojekt Szövegből nyert információk táblázatos összefoglalása. Lekvárfőzés lépéseinek felvázolása képsor alapján. Kérdőszó-dobókocka segítségével az asztali ülésrendről kép alapján páros munkában beszélgetni. „Szakácsshow”. A gőzgombóc elkészítésének módját. lépéseit megadott szókincs segítségével kommentálni. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján. Tematikus anyag feldolgozása csoportmunkában: https://www.museum-digital.de/hu/thermator/ausgabe/showthema.php?m_tid=7&tid=7&exhibition_view

Témakör	**Társadalmi élet–Ünnepek és ünnepnapok**	**Javasolt óraszám: 6**
Tanulási eredmények	Az egyházi év ünnepeinek ismerete. A karácsonyi és húsvéti ünnepkör bibliai hátterének és hagyományainak részletes ismerete. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. A nyelvjárási szókincs fejlődése. Képi és szöveges források feldolgozása. Tárgyak és szellemi értékek irányított gyűjtése. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	

Fejlesztési feladatok/Ismeretek

A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt.
A tanulók találják meg a korábban élt generációk értékeit, hasonlítsák össze a mai értékrenddel.
A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése.
A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni.
Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással.
Kérdések megfogalmazása eseményekről, személyekről.
Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, a szerepek megformálása, a testbeszéd és szöveg összhangba hozása.
A tanulók legyenek képesek mindmap segítségével egy témát összefoglalni és arról címszavak segítségével összefüggően beszélni.
Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel.
A nyelvjárási szókincs irányított bővítése feladatok segítségével.
Projektmunkák bemutatása írásban és szóban.
Az egyházi év.
Karácsonyi ünnepkör:
Az adventi koszorú eredete.
Szent Barbara története, Barbaranap hagyományai
Mikulásnap hagyományai.
Lúcianap hagyományai.
Jézus születésének története.
Karácsonyi népszokások.
Húsvéti ünnepkör:

Böjti időszak népszokásai. A keresztút állomásai.	
Fogalmak	Advent, koszorú, hiedelem, Mikulás, Barbara, betlehem, Szenteste, böjtölés formái, kálvária.
Javasolt tevékenységek	Állomásokon tanulás: Dátum, ünnepnap, szimbólum párosítása. Filmfeldolgozás rejtvény alapján. Körözőlevél: Szent Barbara Megfelelő mondatbefejezés kiválasztása. Quíz. Szókereső. Bandolo. Kép hozzáillesztése szöveghez. Húsvéti nyuszi sütése kelttésztából. Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Társadalmi élet–Családon kívüli privát és társadalmi szervezetek**	**Javasolt óraszám: 1**
Tanulási eredmények	Egyesületek, civil szervezetek, magyarországi német szervezetek megismerése. Képi és szöveges források feldolgozása. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulókban alakuljon ki az a felismerés, hogy a népcsoporthoz való tartozás kulturális többletet jelent. A tanulók keressenek választ olyan kérdésekre, kik a németek, hogyan élnek együtt a többségi nemzettel. Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel. Az írott és elektronikus média alapvető ismerete. Egyesületek. Civil szervezetek. Néhány reprezentatív egyesület, civil szervezet, magyarországi német szervezet tevékenységének megismerése.		
Fogalmak	Önkormányzat, egyesület, tánccsoport, kórus.	
Javasolt tevékenységek	Beszélgetés a családban és rokonságban a nemzetiséghez tartozó személyekkel életükről. Önálló kutatómunka az interneten megadott szempontok alapján. A szerzett információk összegzése plakát, prospektus, hirdetés formájában.	

Témakör	**Politika és társadalom–Településtörténet**	**Javasolt óraszám: 8**
Tanulási eredmények	A németek betelepülésének története, annak okai és következményei legfontosabb elemeinek ismerete. Magyarország németek lakta területeinek ismerete.	

	Az időbeli és térbeli tájékozódás fejlődése. Nyitottság más népcsoportokkal szemben. Első lépések a hovatartozás felismerése felé. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.
Fejlesztési feladatok/Ismeretek	
Az idő tagolására szolgáló kifejezések bővítése: a történelmi időkifejezések (évszázad) alkalmazása. Tájékozódás az időben megadott forrásokban. A németség betelepítésével kapcsolatos helyismeret: térképhasználat. Adott témában összefüggések felismerése tanári irányítással. A hazai németség történetének ismerete és figyelemmel kísérése. Az identitás fejlesztése. Kezdeti német- magyar kapcsolatok (XI. sz.) A magyarországi németek betelepítése (XVIII. sz.): ígéretek, nehézségek Időbeli és térbeli tájékozódás a témához kapcsolódóan. Térkép és időszalag használata.	
Fogalmak	Betelepítés, telepes, lovasság, papság, toborzás, kamara, egyház.
Javasolt tevékenységek	Szerepjáték: Betelepüléskori színdarab. Szövegfeldolgozás kérdések alapján. Igaz- hamis állítások. Ismeretek összefoglalása KMHMHMM- módszer segítségével. Keresztrejtvény. Toborzólevél készítése korhű források alapján. Ígéreteket és nehézségek ütköztetése a mérleg két serpenyőjében. Képleírás. Közmondás értelmezése. Betelepüléskori ének szövegének rajzos ábrázolása, megtanulása. Ulmer Schachtel - modell készítése. Állomásokon történő tanulás: TOTO, keresztrejtvény, hajólevél, batyu csomagolása a megfelelő tárgyakkal, időszalag, mértékegység-quartett. Önálló kutatómunka: betelepítési emlékművek az országban. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Politika és társadalom–Nemzetiségpolitika**	**Javasolt óraszám: 3**
Tanulási eredmények	A magyarországi nemzetiségek és főbb jellemzőik ismerete. a magyarországi németek szimbólumainak ismerete. Nyitottság más népcsoportokkal szemben. Első lépések a hovatartozás felismerése felé. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulókban alakuljon ki az a felismerés, hogy a népcsoporthoz való tartozás kulturális többletet jelent. A tanulók keressenek választ olyan kérdésekre, kik a németek, hogyan élnek együtt a többségi nemzettel. A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. Az írott és elektronikus média alapvető ismerete. Irányított gyűjtőmunka tanári segítséggel.		

Nemzetiségek Magyarországon. Német nemzetiség lakta területek A magyarországi németek szimbólumai: Himnusz, címer. A magyarországi németek intézményei.	
Fogalmak	Nemzetiség, népcsoport, szimbólum, himnusz, címer, identitás.
Javasolt tevékenységek	Szókereső. Vaktérképen a nemzetiségek lakta területek jelölése. Hiányos szöveg. Önálló kutatómunka az interneten megadott szempontok alapján. TOTO. Kincskeresés. Címer barkácsolása különböző anyagokból. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

Témakör	**Német nyelv és irodalom–Nyelvjárások**	**Javasolt óraszám: 2**
Tanulási eredmények	A hazai német nyelvjárások területi megoszlása és néhány jellemzőjének ismerete. A nyelvtudás előnyeinek felismerése. Nyitottság más népcsoportokkal szemben. Első lépések a hovatartozás felismerése felé. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
A tanulók érdeklődjenek családjuk és a népcsoport múltja és gyökerei iránt. A tanulók ismerjék fel a nyelvtudás előnyeit és fontosságát saját maguk számára. A nyelvjárási szókincs irányított bővítése feladatok segítségével. Nyelvjárási kifejezések és irodalmi nyelvi változataik összevetése. A magyarországi német nyelvjárások néhány jellemzője. Hasonlóságok, eltérések felfedezése.		
Fogalmak	Nyelvjárás, irodalmi nyelv, magánhangzó, mássalhangzó, kettős hangzó.	
Javasolt tevékenységek	Puzzle: Nyelvjárási területek Németországban. Nyelvjárási és irodalmi német kifejezések párosítása. Autentikus szövegek, illetve hangfelvételek hallgatása. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.	

Témakör	**Német nyelv és irodalom–Magyarországi német irodalom**	**Javasolt óraszám: 4**
Tanulási eredmények	A kortárs magyarországi német irodalom néhány lírai és prózai művének megismerése. Szerepek alakítása a tartalomnak megfelelően. Nyitottság más népcsoportokkal szemben. Első lépések a hovatartozás felismerése felé. Cselekvésközpontú, tapasztaláson alapuló ismeretszerzés.	
Fejlesztési feladatok/Ismeretek		
Lírai, elbeszélő és dramatikus szövegek előadása, a szerepek megformálása, a testbeszéd és szöveg összhangba hozása.		

A szöveg, vagy annak egy bekezdése lényegi információtartalmának megnevezése. A megfogalmazott információkat a feladat elvárásainak megfelelően alkalmazni. A tanulók legyenek képesek mindmap segítségével egy témát összefoglalni és arról címszavak segítségével összefüggően beszélni. A tanulók ismerjenek meg különböző prezentációs formákat. Alkalmazzák azokat részben önállóan szabadon választott téma prezentálásakor. A kortárs magyarországi német irodalom lírája és prózai művei http://www.udpi.hu/tamop/pdf/Ungarndeutsche_Literatur/Ungarndeutsche_literatur_textsammlung.pdf	
Fogalmak	Vers, elbeszélés, ritmus, rím, költői kép, mondanivaló.
Javasolt tevékenységek	Időszalagon a magyarországi német irodalom fejlődését ábrázolni. Önálló kutatómunka az interneten megadott szempontok alapján. Projekt: Egy magyarországi német író, költő életútjának munkásságának bemutatása. Körözőlevél. „Kedvenc magyarországi német verseim" –kiskönyv összeállítása. Író- olvasó találkozó. Szemelvények megtanulása. A téma összefoglalása gondolattérkép alapján.

1.43 Lerninhalte „Deutsche Volkskunde" Klasse 1-4

I. Persönliche Lebensgestaltung

Soziale Kontakte; Die Familie	Familienmitglieder zwischenmenschliche Beziehungen Tätigkeiten im Alltagsleben der Vorfahren 3 Stunden

II. Wirtschaft, Technik, Umwelt

Das Zuhause und die nähere Umgebung	Das Zuhause und die nähere Umgebung 1 Stunde Tiere auf dem Bauernhof 2 Stunden Projekt: Nutztiere auf dem Bauernhof (Fütterung, Pflege, Nutzen) 3 Stunden

III. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	Das Leben im Dorf –Heimatmuseum: Teile des Wohnhauses Hof und Garten Nebengebäude 4 Stunden
Feste und Feiertage	Christbaum nach alter Tradition schmücken: „Platzkukrutz", Nüsse im Mehl tauchen, Äpfel.

	Dreikönigstag: Christbaum leeren, C+M+B) Verzichtkalender den Osterhasen rufen Eierspiele 6 Stunden

IV. Kulturelles Leben und Medien

Musik, Tanz	Auszählreime Sprüche Kreis- und Geschicklichkeitsspiele Mädchen- und Jungenspiele im Freien 17 Stunden
Volksichtung, Literatur	Sprüche Redewendungen Sprichwörter Verse

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 2

I. Persönliche Lebensgestaltung

Soziale Kontakte; Die Familie	Verwandtschaftsbeziehungen Stammbaum Beschreibung der Familienmitglieder Gegenstände im Alltagsleben der Vorfahren *6 Stunden*

II. Wirtschaft, Technik, Umwelt

Das Zuhause und die nähere Umgebung	Das Zuhause und die nähere Umgebung Tiere und Pflanzen (Futterpflanzen Gemüsegarten Obstgarten 5 Stunden
Verkehr	Verkehrsmöglichkeiten früher und heute Fuhrwerk 2 Stunde

III. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	Einrichtungsgegenstände, Gebrauchsgegenstände Möbelverzierungen 3 Stunden Projekt: Das Bauernhaus (Bezeichnungen der Küchengeräte) 2 Stunden
Feste und Feiertage	Erntedank Weihnachtsgebäck Tag der unschuldigen Kinder

	Neujahrsspruch Eierfärber mit Krepppapier Basteln von Osterhasen aus Lieschen und Weidekätzchen Eierspiele 5 Stunden

IV. Kulturelles Leben und Medien

Volksichtung, Literatur	Kreisspiele mit Liedern Volkstanzüberlieferungen und Volkslieder 17 Stunden Ungarndeutsche Märchen: Das Huhn, die Ente und die Maus Der Fisch und der Frosch 2 Stunden

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 3

I. Persönliche Lebensgestaltung

Soziale Kontakte; Die Familie	Berufe in der Familie Tages- bzw. Wochenplan der Familie: Abendbeschäftigungen Tagesplan der Kinder: Schule, Unterricht (Klassenzimmer, Fächer, Sprüche) *4 Stunden*
Bekleidung	Bekleidung der Säuglinge Werktags- und Festtagstracht der Kleinkinder Stickereimuster 4 Stunden Projekt: 3 Stunden

II. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	Heilmittel und ihre Anwendung 2 Stunden
Essen und Trinken	Alte Küchengeräte (damit verbunden Tätigkeiten) Lebensweisheiten auf Wandschützern (Gruppierung) 3 Stunden
Feste und Feiertage	Weihnachten: Nikolaus Barbaratag Christkind und Gebete Erstkommunion

	Ostern: Mondkalender Fastenspeisen: Bohnensalat Eierfärben mit Zwiebelschale Osterspiele 12 Stunden

III. Kulturelles Leben und Medien

Musik, Tanz	Volkstanzüberlieferungen und Volkslieder Geschicklichkeitsspiele 3 Stunden
Volksichtung, Literatur	Sagen Josef Michaelis: Sterntal Werke ungarndeutscher Schriftsteller und Dichter Christina Arnold, Mónika Óbert, Valeria Koch, 3 Stunden
Gruppen- und altersspezifische Medien	NZ Junior (Beilage der Neuen Zeitung) 3 Stunden

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 4

I. Persönliche Lebensgestaltung

Soziale Kontakte; Die Familie	Zusammenleben der Generationen Pflichten der Kinder früher und heute Arbeitsteilung in der Familie 2 *Stunden*
Bekleidung	Tracht der Schulkinder 2 Stunden

II. Wirtschaft, Technik, Umwelt

Das Zuhause und die nähere Umgebung	Alte Straßennamen im Ort Bedeutende Einrichtungen im Ort: Kirche +Friedhof 2 Stunden

III. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	Heilmethoden Aberglaube 2 Stunden
Essen und Trinken	Alte Kochrezepte, traditionelle Speisen 2 Stunden
Feste und Feiertage	Advent, Weihnachten: Luziatag (abergläubische Vorstellungen, Weihnachtsgebäck) Fasching Ostern: Kalvarienberg (Kreuzweg)

	Fronleichnam(Blumenteppich) 5 Stunden

IV. Kulturelles Leben und Medien

Musik, Tanz	Volkstanzüberlieferungen und Volkslieder 17 Stunden
Volksichtung, Literatur	Werke ungarndeutscher Autoren (Christina Arnold: Wolki, Sterni, Blitzi, Windi, Der Bär) 2 Stunden
Gruppen- und altersspezifische Medien	Sendungen von Unser Bildschirm 1 Stunden

V. Politik und Gesellschaft

Nationalität	Die Geschichte der Ortschaft Minderheiten im Ort 1 Stunden Projekt: Das ungarndeutsche Dorf (Einrichtungen, Berufe, Heilige Statuen) 2 Stunden

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 5

I. Persönliche Lebensgestaltung

Soziale Kontakte; Familienfeste	Verwandtschaftsbezeichnungen, zwischenmenschliche Beziehungen Stammbaum

II. Schule, Ausbildung, Beruf

Schule früher und heute	Schulgebäude Klassenzimmer, Einrichtung Ablauf des Unterrichts Personal Lob, Tadel Die Frakturschrift

III. Wirtschaft, Technik, Umwelt

Wohnort	Wohnort und nähere Umgebung

IV. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	Dorf Dorfformen Einrichtungen des Dorfes
Feste und Feiertage	Advent Weihnachten Neujahr

V. Kulturelles Leben und Medien

Musik	Volkslieder

VI. Politik und Gesellschaft

Nationalität, Nationalitätenpolitik	deutsche Minderheit und andere Minderheiten in Ungarn Namen von Minderheiten Siedlungsgebiete

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 6

I. Persönliche Lebensgestaltung

Soziale Kontakte; Familienfeste	Hochzeit: Einladung Ablauf Festtracht

II. Schule, Ausbildung, Beruf

Arbeit und Lebensunterhalt	typische Berufe früher Rohstoffe, Materialien ,Produkte Tätigkeiten und Arbeitsmittel Aufgabenbereiche in den Berufen

III. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	*Wohnen:* Räumlichkeiten im und um das Bauern` haus Einrichtungsgegenstände und ihre Nutzung Kirmes: Vorbereitungen, Ablauf, Kirmeslose
Feste und Feiertage	Fasching Fastenzeit Ostern

IV. Kulturelles Leben und Medien

Musik	Einblick in die Volksmusiktradition, ungarndeutsche Volkslieder
Volksdichtung, Literatur	Werke ungarndeutscher Autoren: Märchen, Gedichte
Medien und ihre Wirkung	Neue Zeitung Unser Bildschirm

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 7

I. Persönliche Lebensgestaltung

Bekleidung	Kleidungsstücke verschiedenen Alters, Geschlechts

	Pflege und Aufbewahrung

II. Wirtschaft, Technik, Umwelt

Siedlungsstruktur	von Ungarndeutschen bewohnte Gebiete

III. Gesellschaftliches Leben

Lebensweise	Heilmittel Heilmittel und ihre Anwendung Heilmethoden
Essen und Trinken	Grundstoffe, Zutaten Essgewohnheiten Festessen, alltägliches Essen Speiseplan der Woche Tischordnung Konservierung Hefegebäck

IV. Kulturelles Leben und Medien

Volksdichtung, Literatur	Werke ungarndeutscher Autoren: Märchen, Sagen

V. Politik und Gesellschaft

Siedlungsgeschichten	frühe Kontakte in der dt.-ung. Beziehung (11.Jh.-12.Jh.) Ansiedlung der Deutschen im 18. Jh.: Schwierigkeiten, Versprechungen

Lerninhalte „Deutsche Volkskunde“ Klasse 8

I. Gesellschaftliches Leben

Traditionelle Landwirtschaft	Das Bauernjahr: Vermögensverhältnisse Arbeitsaufteilung nach Geschlecht Arbeit im u. ums Haus, auf dem Feld Ernte, Weinlese → Arbeitsschritte, Werkzeuge, Abschlussfeste *Unterhaltung:* Spinnstube Lebensweisheiten, Bauernregeln Vereine zivile Organisationen ungarndeutsche Einrichtungen

II. Kulturelles Leben und Medien

Medien und ihre Wirkung	die ungarndeutsche Medienlandschaft erkunden

III. Politik und Gesellschaft

Nationalität,	Merkmale von Minderheiten

Nationalitätenpolitik	Minderheiten in Europa Symbole der Ungarndeutschen (Hymne, Wappen) Institutionen der Ungarndeutschen

IV. Deutsche sprache

Dialekte	deutsche Dialekträume einige Merkmale der ungarndeutschen Mundarten
Ungarndeutsche Literatur	Lyrik und Prosawerke aus der zeitgenössischen ungarndeutschen Literatur (die zur Auswahl stehenden Werke sind im Lehrplan für Deutsche Sprache und Literatur zu finden)

OSZTÁLYFŐNÖKI 5-8. ÉVFOLYAM

SZERETET
ÉRTELEM
ERKÖLCS
EGÉSZSÉG

1.44 OSZTÁLYFŐNÖKI

5-8. évfolyam

A fejlesztési területek – nevelési célok a teljes iskolai nevelési-oktatási folyamat közös értékeit jelenítik meg, így áthatják e pedagógiai folyamatok egészét. E területek – összhangban a kulcskompetenciákban megjelenő ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket. A Nat-ban megjelenő nevelési célok tematizálják a felsőbb évfolyamokon (5–8. évfolyam) az osztályfőnöki órák témaköreit, ezáltal érvényesülnek a tartalmi szabályozás különböző szintjein és valósulnak meg a köznevelés folyamatában:

A fejlesztési területek, nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtatása az intézményi pedagógiai kultúra és a színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az életben elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítésmódokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja olyan, a tanulók életében nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a mértéktartás, az együttérzés, segítőkészség és a tisztelet. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – kihat egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni-közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Alakuljon ki bennük a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért a tanulók, magyarságtudatukat megőrizve, ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A közügyekben való részvétel a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését kívánja. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a

kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az elsajátított tudást és készségeket énképébe be tudja építeni, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatni kell abban, hogy érezze, alakítani tudja fejlődését, sorsát és életpályáját. A megalapozott önismeret hozzájárul a boldog, egészséges és kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A családnak kiemelkedő jelentősége van a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Ezért társadalmi elvárásként fogalmazódik meg a nevelési-oktatási intézményeknek a gyermekek nevelésében, az erkölcsi normák közvetítésében, a harmonikus családi minták közvetítésében való fokozott részvétele. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A családi életre való felkészítés segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, valamint a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésében. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok készítsék fel a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére. A gyerekek, fiatalok sajátítsák el az egészséges életmód elveit, és – amennyire csak lehet – azok szerint éljenek. Az iskola feladata az is, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiségfejlesztő nevelést-oktatást, melynek része az akadályozott, hátránnyal élő fiatalok képességeinek fejlődéséhez szükséges feladatok meghatározása. Ez akkor lehet eredményes, ha az intézmények pedagógiai programja, a helyi tanterv külön figyelmet szentel minden tanuló képességbeli és társadalmi különbözőségének. A nevelési-oktatási intézmény alakítsa ki a gyerekekben, fiatalokban a beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek iránti együttérző és segítő magatartást. Saját élményű tanuláson keresztül fejlessze ki a tanulókban a szociális érzékenységet és számos olyan képességet (együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A nevelés célja, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítania, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.
Ehhez fejleszteni kell bennük a segítéssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világában és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.

Médiatudatosságra nevelés

A médiatudatosságra nevelés lehetővé teszi, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás kialakítása révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A médiatudatosságra nevelés során a tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáférésével kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; a tanulók csoportban miként működhetnek együtt; hogyan rögzíthetők hívhatók elő pontosan, szó szerint a szövegek, meghatározások, képletek stb. Olyan tudást kell

kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Belépő tevékenységformák

- Megismerkedés az egészséges életvitel szempontjából kulcsfontosságú viselkedéselemekkel azok kontextusával és befolyásolási módjaikkal.
- A tanulók megismerkednek a személyes biztonság megőrzésének fontosságával, és tapasztalatokra tesznek szert ezzel kapcsolatban.
- Szerep- és szituációs játékok során megtanulják, hogy a kiegyensúlyozott lelkiállapot, a jó közérzet fontos szerepet játszik a lehetséges veszélyek és kockázatos helyzetek felismerésében és kezelésében.
- Mindennapi életükből vett példák alapján azonosítják és megkülönböztetik a mindennapi és az ünnepi étkezés, italfogyasztás formáit, az ezek hátterében húzódó kulturális és társadalmi szokásokat.
- Az élelmiszereket, táplálékokat „egészséges" és „kevésbé egészséges" kategóriákba sorolják, és gyakorolják a kiegyensúlyozott, egészséges táplálkozás formáit.
- Gyűjtőmunka révén megismerkednek az egészséggel, életmóddal, táplálkozással foglalkozó reklámok hatásmechanizmusaival, plakátokat, újságcikkeket készítenek. Interjút készítenek családtagjaikkal, elemzik és értelmezik az eredményeket.
- A csoportmunka eszközeit alkalmazva a tanulók megvizsgálják saját mindennapos gyakorlatukat a fizikai aktivitás és testi higiéné területén.
- A rendszeres mozgás, aktivitás érdekében született elhatározásokat (napi rendszeres torna, futás stb.) kisebb csoportokban is megbeszélik, egymás között versengve is gyakorolják. Felismerik, hogy ebben az életkorban a megváltozott fizikai sajátosságok következtében a személyes higiénével való fokozott foglalkozás különös figyelmet igényel, hogy kapcsolataikat, önértékelésüket, általános közérzetüket is befolyásolja.
- Ismereteket szereznek a pszichoaktív szerekről s a használatukban rejlő veszélyekről. Felismerik azokat a társadalmi helyzeteket, amelyekben legális vagy tiltott„anyagokkal" kínálhatják őket, és gyakorolják ezek elhárítását.
- Megértik a hozzászokásból adódó veszélyeket, egészségkárosodást.
- Ismerkednek a testi és lelki fejlődés különböző aspektusaival, a serdülőkori sajátosságokkal és az emberi szexualitással, a férfi és női nemi szerepek eltérő sajátosságaival.
- A környezeti ártalmakra vonatkozó korszerű ismeretek elsajátításán túl kiscsoportokban végzett projektmunka révén kialakul a tanulókban a személyes kompetencia, a felelősség érzete a környezethez való viszonyban.
- A csoportmunka eszközeit alkalmazva a tanulók megvizsgálják saját mindennapos gyakorlatukat a fizikai aktivitás és testi higiéné területén.
- A rendszeres mozgás, aktivitás érdekében született elhatározásokat (napi rendszeres torna, futás stb.) kisebb csoportokban is megbeszélik, egymás között versengve is gyakorolják. Felismerik, hogy ebben az életkorban a megváltozott fizikai sajátosságok következtében a személyes higiénével való fokozott foglalkozás különös figyelmet igényel, hogy kapcsolataikat, önértékelésüket, általános közérzetüket is befolyásolja.
- Ismereteket szereznek a pszichoaktív szerekről s a használatukban rejlő veszélyekről. Felismerik azokat a társadalmi helyzeteket, amelyekben legális vagy tiltott „anyagokkal" kínálhatják őket, és gyakorolják ezek elhárítását.
- Megértik a hozzászokásból adódó veszélyeket, egészségkárosodást.

- Ismerkednek a testi és lelki fejlődés különböző aspektusaival, a serdülőkori sajátosságokkal és az emberi szexualitással, a férfi és női nemi szerepek eltérő sajátosságaival.
- A környezeti ártalmakra vonatkozó korszerű ismeretek elsajátításán túl kiscsoportokban végzett projektmunka révén kialakul a tanulókban a személyes kompetencia, a felelősség érzete a környezethez való viszonyban.

Követelmények

Osztályfőnöki:

- Önismeretük, önértékelésük, ön- és énképük legyen reális;
- Legyenek elképzelésük arról, hogy tulajdonságaik milyen foglalkozásokra alkalmasak;
- Kezdjék megismerni a főbb foglakozásokat, a hozzájuk vezető (alternatív) utakat, és azt, hogy itt milyen képességek, tulajdonságok meglétét kívánják meg az embertől;
- Tudjanak élni a demokrácia lehetőségeivel, tartsák be a demokrácia játékszabályait mind az osztály-, mind az iskolai, mind a családi…közösségekben;
- Éljenek a demokratikus önkormányzat adta lehetőségekkel;

- Tudják alkalmazni a verbális és a metakommunikáció szabályait;
- Maguk és társaik magatartását, megnyilvánulását az önkontroll jegyében alakítsák, értékeljék;
- Alkalmazzák az eredményes tanulási stratégiákat;
- Legyenek képesek a hibák elemzésére, (ön)korrekcióra;
- Kezdjék használni a modern kor kínálta önálló ismeretszerzési lehetőségeket;
- Vállalják a képességeiknek megfelelő szellemi terhelést, törekedjenek az érdeklődési köröket tükröző produktumok létrehozására és bemutatására.
- Alakuljon ki bennünk a felelősségteljes, "környezettudatos" viselkedés iránti igény;
- Ismerjék meg az ember testi-lelki állapota és környezete közötti összefüggéseket, kölcsönhatásokat.
- Törekedjenek az esztétikus, egészséges lakás-, iskola- és környezetkultúra megvalósítására;
- Legyenek tisztában a "lelki környezetszennyezés" fogalmával, elkerülésének lehetőségeivel;
- Ismerjék a rájuk leselkedő veszélyeket, s az elhárítás lehetőségeit dolgozzák ki dramatikus játékok során;
- Tájékozódjanak a Föld és Magyarország ökológiai problémáiról;

- Alakuljon ki bennünk a felelősségteljes, "környezettudatos" viselkedés iránti igény;
- Ismerjék meg az ember testi-lelki állapota és környezete közötti összefüggéseket,
- kölcsönhatásokat.
- A tanulók ismerjék hazánk tájegységeit, a magyar néprajz alapjait;
- Tartsanak élő kapcsolatot hazai etnikumokkal, nemzetiségekkel, illetve a határokon kívüli magyarság, valamint a környező országok gyermekközösségeivel;
- Ismerjék és gyűjtsék a nagyvilágban élt és élő magyarok tudományos , kulturális és sport teljesítményeit;Legyenek tisztában a közép-kelet-európai régió létezésével, az európaiság, humanizmus fogalmával, értékeivel;
- A közösségi létforma gyakorlása

- Az egyén és az osztályközösség érdekeinek tudatos összehangolása a közösen kialakított iskolai "alkotmányos" életforma és rend szerint.
- A diákok az egészségfejlesztés terén szerzett ismereteik, készségeik és jártasságaik birtokában felismerik a kiegyensúlyozott életmód és életvitel jelentőségét saját egészségük szempontjából. Ismerjék az egészségfejlesztéssel összefüggő alapfogalmakat, különös tekintettel az egyéni felelősség jelentőségére.
- A tanulók legyenek tisztában azzal, hogy az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szellemi és szociális jól-lét állapota, valamint a mindennapi életvezetés, az életmódbéli szokások fogják döntő mértékben meghatározni későbbi egészségi állapotukat, életkilátásaikat.
- Tudjanak különbséget tenni a „kockázatos” és „veszélyes” dolgok, tevékenységek között. Ismerjék fel az egészséget veszélyeztető magatartásformákat, valamint azokat az élethelyzeteket, amelyek választások elé állíthatják őket.
- Legyenek tisztában a dohányzás, az alkohol- és a kábítószer-fogyasztás egészségi, jogi és társadalmi következményeivel. Tudjanak különbséget tenni a kábítószert is tartalmazó gyógyszerek használata és visszaélésszerű fogyasztása között.
- Ismerjék a szexualitás társadalmi vonatkozásait, a nemi és családi szerepek jellegzetességeit, legyenek tisztában a szexuális élet alapvető higiénéjével.
- Rendelkezzenek olyan kommunikációs készségekkel, amelyek segítik őket az egészségüket támogató döntések meghozatalában, valamint társas kapcsolataik „karbantartásában”, konfliktusaik kezelésében.
- Ismerjék fel a kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető jelentőségét az egészségi állapot fenntartásában.
- Legyenek tudatában az aktív életmód által kínált előnyöknek, elsősorban a mindennapi mozgás kedvező élettani hatásának, valamint saját fizikai képességeik megőrzésében játszott fontosságának. Ugyancsak lássák be az aktív életvitel szerepét a személyközi kapcsolatokban és az önbecsülésben

Az értékelés, minősítés alapja, módjai

- Helyzetelemzés (szociometrikus felmérés a tanév elején és végén);
- A tanulók folyamatos megfigyelése;
- A vállalt tisztségek és a feldolgozott témák kapcsán kapott feladatok teljesítésének folyamatos, közös értékelése;
- A gyűjtőmunkák, beszámolók rögzítése tabló, faliújság formájában - értékelés a nyilvánosság bevonásával;
- A magatartás és szorgalom helyzetének havi, közös érékelése a közösen megalkotott normák és módszer függvényében.
- A tanulók magatartását és szorgalmát havi, illetve félévi és év végi osztályzattal minősítjük

Óraterv

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Kötelező órakeret	1	1	1	1
Éves óraszám	**36**	**36**	**36**	**36**

5. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	**12 óra**
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	**7 óra**
Kommunikáció – médiatudatosság	**4 óra**
Tanuljuk a tanulást	**5 óra**
Egészséges életmód, környezettudatosság	**3 óra**
Mi a pályánk?	**3 óra**
Gazdasági életre nevelés	**2 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az iskola szabályrendszerének ismerete. Iskolai ünnepélyek, hagyományok ismerete. Társakkal való együttműködés: Hogyan dolgozunk páros munkában és csoportmunkában?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. A hagyományok tisztelete és továbbvitele igényének kialakítása. Az osztály, mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák) Alsó felső tagozat átmenetének kezelése A tanórák optimális tanulási környezetének kialakítása. Az egyes tantárgyak sajátságos jellegének, egymástól eltérő tanulási módjainak elemzése. Napirend fontossága, annak kialakítása. Az egyes osztályban szükséges felelősök megválasztása. Együttműködési képesség fejlesztése. Az osztálydemokrácia alapjainak megteremtése. Azaz a cselekvő állampolgári magatartás alakítása, a közügyekben való részvétel. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának támogatása Közösségalakítás, formálás. Egymás megismerése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése

Iskola bemutatása, szabályai Házirend Tűzrendészet, balesetvédelem, vagyonvédelem A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése Hagyományok Szakkörök, diákélet, iskolaélet A tanulók ismerjék meg az iskola hagyományait! Értékelés – Önértékelés A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.	*Erkölcstan:* szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás *Hon és népismeret:* a tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	rend, szabály, szabálykövetés, törvény, előírás, hagyomány, érték, értékelés, önértékelés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A család fogalma. Különböző közösségek felismerése, megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösség fogalmának értelmezése. A család, mint közösség. Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A rend és a káosz különbözősége. A drámajátékok Ki vagyok én? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Az önismeret fejlesztése. Helyem a közösségben Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Mozgásos önkifejezés A családnak jelentősége a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése. Az osztályközösség: Mi a közösség célja? Kik a közösség tagjai? Milyen normák érvényesek ebben a közösségben?	*Irodalom* A mesék pozitív és negatív szereplői *Drámapedagógia* Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok *Magyar nyelv:* A testbeszéd értelmezése

A felnőttek és gyerekek kapcsolat: a „közös nyelv” kialakítása. A felnőttek tisztelete. Példamutató felnőttek szerepe a tanulók erkölcsi nevelésében, fejlődésében. Társismeret: Milyennek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere.	*Irodalom:* Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására *Erkölcstan:* a másság elfogadása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség, együttélés szabályrendszere, példakép

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Kit tegezünk? Kit magázunk? Megvárjuk, amíg a másik befejezi mondandóját.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kommunikáció tényezői: a verbális és nem verbális kommunikáció eszközei: Hogyan kommunikálunk? Szituációs játékok: kommunikációs játékok Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről: feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna. A kommunikáció tanult tényezőinek felismerése játékos formában. Siketek jelbeszéde.	*Magyar nyelv:* Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben
A verbális és nem verbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információ-hordozók üzeneteinek megértése és feldolgozása.	*Magyar nyelv, Irodalom:* Különböző típusú szövegek értelmezése
A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás megismerése, egyénre szabott alkalmazása: tegeződés, magázódás, tetszikelés	*Magyar nyelv:* nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás, tetszikelés *Informatika:* e-mail, chat
Mindennapi kommunikációs helyzeteink: Hogyan ismerkedünk? Szituációs játékok: kommunikációs játékok Bemutatkozás, bemutatás, beszélgetés**,** szándéknyilvánítás, köszönés, megszólítás tudakozódás stb. páros és csoportmunkában. Új osztálytárs, új tanár, új szomszéd kerül kapcsolatba velünk.	*Drámapedagógia* *Erkölcstan:* viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet. Verbális kommunikáció. Nem verbális kommunikáció. Kommunikációs illemszabályok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanuljuk a tanulást**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Szövegértelmezés kérdéseken keresztül. Olvasott szöveg tartalmának néhány mondatos összegzése. Páros munka és csoportmunka szabályai	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók tanulási kultúrájának fejlesztése. A tanulási módszerek megismertetése, fejlesztése, bővítése. Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése. Különböző munkaformákban történő tanuláson keresztül az együttműködés képességének fejlesztése	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Hogyan tanuljak? A tanulók személyiségéhez leginkább igazodó tanulási módszerek megtanítása. Szövegfeldolgozás algoritmusainak elsajátítása. Szövegértés írásban és szóban A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül. Az előzetes ismeretek és tapasztalatok mozgósításának módszerei. Egyénre szabott tanulási módszerek. Csoport- vagy páros munkában az együttműködés szabályainak elsajátítása. Kérdéskultúra és kérdésértelmezés Ösztönző, megtámogató problémaszító, -megoldást elősegítő hozzáállás, gondolkodtató *kérdéskultúra* kialakítása. A kérdésértelmezés, mint szövegértési problematika fejlesztése. Jegyzetelési technikák tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás Vázlatkészítés címszavas vázlat, mondatokból álló vázlat, fogalmi vázlat A tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése. Az információforrások kritikus használatának megtanítása A tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás kialakítása révén készítsük fel őket a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására.	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken *Erkölcstan:* Mások véleményének tiszteletben tartása *Informatika:* *Online szótárok használata*

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, vázlat, gondolati térkép, jegyzet

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód – környezettudatosság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Helyes napirend. Öltözködési az időjárásnak megfelelően. Mely ételek egészségesek és melyek nem? A mozgás fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók felkészítése az egészségük megőrzésére: öltözködés, mozgás, étrend, napirend, alvásigény. A közlekedésben való biztonságos részvételre való felkészítés. A serdülőkorral együtt járó változások higiéniás kezelésére való felkészítés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az egészséges életmód elveinek elsajátítása. f Készítse fel a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében Egészséges életrend. A tanulókban a helyes táplálkozás, a mozgás, a stresszkezelés módszereinek alkalmazása igényének kialakítása Kapjanak a tanulók mintákat a társas konfliktusok kezeléséhez Játék, sport, testedzés, tánc, étkezés Felkészülés a serdülőkori változásokra. Hormonok változása, nemi sajátosságok, problémák kezelése (pattanások, menstruáció, zsíros haj stb.	*Természetismeret:* az emberi szervezet működése *Természetismeret:* menstruáció, magömlés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	egészséges életmód, étrend, mozgás, serdülőkor, hormonális változások

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mi a pályánk?**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Melyik tantárgyból vagyok jó? Mit szeretek tanulni leginkább? Milyen sportágban vagyok ügyes? Milyen a kézügyességem?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék fel, hogy bizonyos tulajdonságaik, akár belső, akár külső alkalmassá vagy alkalmatlanná teszik őket egyes szakmák elsajátítására. A személyiségük, az érdeklődésük legyen befolyásoló tényező a szakmaválasztásban.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Érdeklődési kör Mely területek, milyen tantárgyak, milyen iskolán kívüli tevékenységek motiválják a tanulókat? Kapcsolódási pontok keresése az egyes szakmák és az érdeklődési körök között.	*Technika, Vizuális kultúra, Ének-zene, Informatika*

Énkép, önismeret A magunkról alkotott kép alapján elindulva kapcsolódások keresése az egyes személyiségtulajdonságok és szakmák között Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Szakmaismeret Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról.	*Technika, Vizuális kultúra*

Kulcsfogalmak/ fogalmak	érdeklődési kör, önértékelés, személyiségjegyek,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A pénz fogalma, mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért mi vásárolható meg. Tudjon kalkulálni zsebpénz mértékű összegekkel Ismerje a család háztartási kiadásait, hogy milyen közüzemi számlákat kell fizetni. Ismerje a takarékosság fogalmát, tudjon megfogalmazni olyan lehetőségeket, amivel spórolhat/tunk.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A háztartások életét meghatározó gazdasági pénzügyi intézményekről való ismeretek bővítése. A saját felelősség felismerése az értékteremtő munkában. Tudjanak a tanulók ésszerűen gazdálkodni a pénz világában, kiindulási pontként a zsebpénzükkel. Szerezzenek ismereteket az ésszerű fogyasztással és az ehhez kapcsolódó takarékossággal kapcsolatosan. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.	Technika és életvitel háztartástan Matematika: a pénz vásárlói értéke

Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékosság

Tanmenet tartalmi felosztása

5. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 6 ÓRA
1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat (Kalandparkban)
2. Szabályok – szabálykövetés: házirend, tűzvédelem, baleset-megelőzés
3. Hagyományok: diákélet, iskolaélet, szakkörök stb.
4. Megbízatások az osztályban
5. Különbségek, hasonlóságok: alsó, felső tagozat átmenete
6. Milyen teljesítményt várok önmagamtól a felső tagozatban?
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? 7 ÓRA
7. Közösség fogalma: család, osztály, baráti társaság
8. Személyes kapcsolatok az osztályban: barát vagy osztálytárs
9. Az osztályközösség céljai, közösségi normák: elfogadás, mások véleményének tiszteletben tartása, a kulturált vitatkozás szabályai
10. Helyem az osztályban feladataim, jogaim, kötelességeim
11. Felnőttek és gyerekek kapcsolata. Szülő, nagyszülő és a gyermek, szomszéd, a szülő ismerősei, barátai
12-13 Ismerem-e önmagam? Milyennek tartanak társaim? Önértékelés, mások értékelése
KOMMUNIKÁCIÓ 4 ÓRA
14-15. Kommunikáció tényezői: a verbális és nem verbális kommunikáció eszközei, (Hogyan kommunikálunk?) Szituációs játékok: kommunikációs játékok
16-17 Mindennapi kommunikációs helyzeteink (Hogyan ismerkedünk?) Szituációs játékok: kommunikációs játékok Bemutatkozás, bemutatás, beszélgetés
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 2 ÓRA
18. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? Elvárások és teljesítések összevetése
19. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása
TANULJUK A TANULÁST 5 ÓRA
20. A szövegfeldolgozási algoritmus megismerése.

21. Szövegértés írásban – Szövegértés szóban (könyvajánlás)
22. Kérdéskultúra, kérdésértelmezés
23. Jegyzetelési technikák
24. Őslények országa vázlatkészítés
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, KÖRNYEZETTUDATOSSÁG 3 ÓRA
25-26 Egészséges életrend. Játék, sport, testedzés, tánc, étkezés
27. Felkészülés a serdülőkori változásokra: Hormonok változása, nemi sajátosságok, problémák kezelése (pattanások, menstruáció, zsíros haj stb.
MI A PÁLYÁNK? 3 ÓRA
28. Melyik a kedvenc tantárgyam? Érdeklődési kör(ök)
29. Miben vagyok jó? Hol kell fejlődnöm? Énkép, önismeret, egyéni fejlesztések stb.
30. Egy szakma bemutatása
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 2 ÓRA
31. Zsebpénz
32. Háztartási kiadások Hogyan spórolhatunk?
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER - ÉRTÉKELÉS 4 ÓRA
33. Éves munka önértékelése.
34. Éves munka közösségi értékelése
35. Osztálykirándulás – élménykommunikáció
36. A nyári szünidő tervezése.

6. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	**9 óra**
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	**4 óra**
Kommunikáció – médiatudatosság	**8 óra**
Tanuljuk a tanulást	**6 óra**
Egészséges életmód, környezettudatosság	**3 óra**
Mi a pályánk?	**3 óra**
Gazdasági életre nevelés	**3 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Értékelés, önértékelés, szabálykövetés, felelősségtudat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. Az osztály, mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák) Megbízatások az osztályban feladattudat, önkontroll, önértékelés, mások értékelése. Az egyes osztályban szükséges felelősök újraválasztása. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása Osztálykirándulás – élménykommunikáció Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. A nyári szünidő tervezése. Közösségalakítás, formálás. Egymás megismerése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. Társadalmi normák, az együttélés szabályai családban, iskolában, baráti közösségben Együttműködési képesség fejlesztése. Az osztálydemokrácia alapjainak szélesítése. Azaz a cselekvő állampolgári magatartás alakítása, a közügyekben való részvétel. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának támogatása	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése *Erkölcstan:* szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás

Értékelés – Önértékelés Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szabály, szabálykövetés, közösség, érték, értékelés, önértékelés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösség fogalmának értelmezése. A család, mint közösség. Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Milyen teljesítményt várok önmagamtól a hatodik osztályban? Célkitűzés, önmegvalósítás Jellemzés – Önjellemzés Társismeret: Milyennek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere. Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Az önismeret fejlesztése. Hozzá kell segíteni a tanulót, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Mozgásos önkifejezés A családnak jelentősége a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése. Az osztályközösség: Mi a közösség célja? Kik a közösség tagjai? Milyen normák érvényesek ebben a közösségben?	*Irodalom* A mesék pozitív és negatív szereplői *Drámapedagógia* Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok *Magyar nyelv:* A testbeszéd értelmezése *Irodalom:* Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására *Erkölcstan:* a másság elfogadása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség, együttélés szabályrendszere, példakép

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs zavarok ismeret, feloldása	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése. Írásbeli és szóbeli kommunikáció elemei: párbeszéd, vita, leírás A média tudatos kritikai kezelése

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A kommunikációs zavarok Értelek, nem értelek, félreértelek! Szituációs játékok: kommunikációs zavarok bemutatására. A kommunikációs képesség fejlesztése.	*Magyar nyelv:* Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben
Médiatudatosságra nevelés Neked tetszett? Kritikus megnyilvánulások könyvvel, filmmel kapcsolatosan Hírek a tv-ből, rádióból Tegyük lehetővé a tanulók számára, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Készítsük fel a tanulókat az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás révén a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. Ismertessük meg a tanulókat a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.	*Magyar nyelv, Irodalom:* Különböző típusú szövegek értelmezése
Amikor nem unatkozom… A szabadidő hasznos eltöltése: hobbi, szakkör, sportkör stb. Készítsük fel a tanulókat az önállóságra, önálló döntésekre, amelyek a testi és lelki egészségüket is szolgálják, például a szabadidő hasznos eltöltésén keresztül.	*Természetismeret* a sport szerepe az egészségmegóvásban
Szövegalkotás. Párbeszéd – Leírás –Vita Szituációs játékok A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás fejlesztése.	*Drámapedagógia* *Erkölcstan:* viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs szabályok. Írásbeli és szóbeli kommunikáció elemei: párbeszéd, vita, leírás. Médiatudatosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanuljuk a tanulást**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Különböző tanulási módszerek ismerete. Szövegértő-, szövegalkotó képesség. Együttműködési képesség páros vagy csoportmunkában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jegyzetelési technikák megismerése. Szövegértő-, szövegalkotó képesség fejlesztése. Kérdéskultúra aktiválása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Szövegértés írásban – Szövegértés szóban Irodalmi szövegekben a meghökkentő cím és szöveg meghökkentése A szövegkohézió, a szövegegységek ismerete. Szövegfeldolgozás algoritmusainak gyakorlása. Humor az irodalomban A szöveg alapértelmezésén túl a másodlagos jelentésének felismerése. A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül. Jegyzetelési technikák – Filmkritika Tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás. Az alkalmazott szövegen keresztül médiatudatos magatartás alakítása. Az információforrások kritikus használatának gyakorlása. Kérdéskultúra, kérdésértelmezés Ösztönző, megtámogató problémaszító, -megoldást elősegítő hozzáállás, gondolkodtató kérdéskultúra kialakítása. A kérdésértelmezés, mint szövegértési problematika fejlesztése.	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, vázlat, gondolati térkép, jegyzet

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód – környezettudatosság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Ember és környezetének kapcsolata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Környezettudatos magatartás alakítása. A szelektív hulladékgyűjtés fontossága. A környezet ismerete és szeretete. A fenntarthatóság fogalmának ismerete.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A környezettudatos magatartás Hívjuk fel a tanulók figyelmét az életformák gazdag változatosságára a természetben és a kultúrában. Tudatosítsuk, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják.	*Természetismeret:* az emberi szervezet működése

Ismeretterjesztő szöveg a szelektív hulladékgyűjtésről Cél, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.	*Természetismeret:* Környezetvédelem, tájvédelem
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatos magatartás. Szelektív hulladékgyűjtés. Fenntarthatóság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mi a pályánk?**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Tantárgyak követelményeinek és tartalmának ismerete. Saját képességek felmérése. Szakmákhoz kapcsolódó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék fel, hogy bizonyos tulajdonságaik, akár belső, akár külső alkalmassá vagy alkalmatlanná teszik őket egyes szakmák elsajátítására. A személyiségük, az érdeklődésük legyen befolyásoló tényező a szakmaválasztásban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Érdeklődési kör Mely területek, milyen tantárgyak, milyen iskolán kívüli tevékenységek motiválják a tanulókat? Melyik a kedvenc tantárgyam? Kommunikáció – Érvelés. Tudják a tanulók érvekkel alátámasztani, hogy miért az a tantárgy a kedvencük. Miben vagyok jó? Hol kell fejlődnöm? Önismereti tréning. Egy szakma bemutatása Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Énkép, önismeret A magunkról alkotott kép alapján elindulva kapcsolódások keresése az egyes személyiségtulajdonságok és szakmák között Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.		*Technika, Vizuális kultúra, Ének-zene, Informatika* *Technika, Vizuális kultúra*

Kulcsfogalmak/ fogalmak	érdeklődési kör, önértékelés, személyiségjegyek,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Különböző hivatalok ismeret. Mit, hol ügyintézünk? Milyen tevékenységeket, feladatok lát el a postahivatal? Az internet világában hogyan kommunikálhatunk?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Családi kiadások a postán. Ismerjék meg a tanulók és tudják önállóan is használni a posta szolgáltatásait. Tudják, hogy a szolgáltatások is pénzbe kerülnek. Tudjanak a hivatali környezetben megfelelő magatartásmintákat alkalmazni. Saját ügyek intézése: diákigazolvány, szakköri jelentkezés stb. Vállaljanak a tanulók felelősséget, alakítsuk ki bennük az önálló cselekvés igényét. A tanulók tevékeny részvételére építő ügyintézés hatékonyan támogatja a megbízhatóság kialakítását. Az internet világa, avagy idő és költséghatékony kommunikációs formák: SMS, e-mail, chat Ismerjék meg a tanulók az internet nyújtotta kommunikációs lehetőségek előnyeit és hátrányait.		*Informatika:* e-mail, chat
Kulcsfogalmak/ fogalmak		

Tanmenet tartalmi felosztása

6. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 3 ÓRA
1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat
2. Társadalmi normák, az együttélés szabályai családban, iskolában, baráti közösségben
3. Megbízatások az osztályban feladattudat, önkontroll, önértékelés, mások értéke*lése
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? 4 ÓRA
4-5. Milyen teljesítményt várok önmagamtól a hatodik évfolyamon? Célkitűzés, önmegvalósítás

6-7. Jellemzés – Önjellemzés – Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?
KOMMUNIKÁCIÓ 8 ÓRA
8-9. A kommunikációs zavarok (Értelek, nem értelek, félreértelek!) Szituációs játékok: kommunikációs zavarok
10. Neked tetszett? Kritikus megnyilvánulások könyvvel, filmmel kapcsolatosan
11. Amikor nem unatkozom… A szabadidő hasznos eltöltése: hobbi, szakkör, sportkör stb.
12. Hírek a tv-ből, rádióból – Médiatudatosságra nevelés
13. Szövegalkotás. Párbeszéd – Leírás 14-15. Vita – Szituációs játékok
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 2 ÓRA
16. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?
17. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása
TANULJUK A TANULÁST 6 ÓRA
18. Irodalmi szövegekben a meghökkentő cím és szöveg
19. Humor az irodalomban
20-21. Jegyzetelési technikák –Filmkritika
22. Szövegértés írásban – Szövegértés szóban
23. Kérdéskultúra, kérdésértelmezés
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, KÖRNYEZETTUDATOSSÁG 3 ÓRA
24-25. Mi a környezettudatos magatartás
26. Ismeretterjesztő szöveg a szelektív hulladékgyűjtésről
MI A PÁLYÁNK? 3 ÓRA
27. Melyik a kedvenc tantárgyam?
29. Miben vagyok jó? Hol kell fejlődnöm?
29. Egy szakma bemutatása
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 3 ÓRA
30. Posta – viselkedés Saját ügyek intézése: diákigazolvány, szakköri jelentkezés stb.
31. SMS, e-mail, chat
32. A gazdaság fogalma
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 4 ÓRA
33. Éves munka önértékelése.
34. Éves munka közösségi értékelése
35. Osztálykirándulás – élménykommunikáció
36. A nyári szünidő tervezése.

7. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	**9 óra**
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	**8 óra**
Kommunikáció – médiatudatosság	**5 óra**
Tanuljuk a tanulást- Egészséges életmód, környezettudatosság - Mi a pályánk?	**8 óra**
Gazdasági életre nevelés	**5 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Az iskola szabályrendszerének ismerete. Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. Az osztály mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák) Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. Mit várunk a tanévtől? Kommunikációs gyakorlatok. Osztálykirándulás – élménykommunikáció A nyári szünidő tervezése – élménykommunikáció Félévi bizonyítványterv készítése Önismeret fejlesztéséhez előkészítő tevékenység. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? Értékelés – Önértékelés A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját. Tanulói jogok és kötelességek DÖK A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése A tanulók legyenek tevékenyen részesei az osztályközösségnek: Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése *Erkölcstan:* szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	rend, szabály, szabálykövetés, törvény, előírás, értékelés, önértékelés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Énkép, önismeret, társas kapcsolatok, kapcsolati rendszerekben működő szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése. Magunkról való tudás. Gondolati térkép.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Helyem az osztályban Helyem az osztályban, mint közösségben Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Mozgásos önkifejezés Hogyan változtam az elmúlt években: külső és belső tulajdonságok Énkép és önismeret fejlesztése. A pozitív énkép erősítése, a negatív énkép alakítása pozitív irányba. Ki vagyok én? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Az önismeret fejlesztése. Testbeszéd, beszélnek a testrészeink. Megjelenésünknek, a rólunk alkotott képnek a szerves részét képezik a testbeszédünk, a gesztusaink, a mimikánk. Mindezek fejlesztése, alakítása nagyon fontos a rólunk kialakított kép pozitív attitűdjéhez. Barátságtérkép Társismeret: Milyennek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere. A felnőttek és én A felnőttek és gyerekek kapcsolat: a „közös nyelv” kialakítása. A felnőttek tisztelete. Példamutató felnőttek szerepe a tanulók erkölcsi nevelésében, fejlődésében. A szülők szerepe a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése.	*Drámapedagógia* Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok *Magyar nyelv:* A testbeszéd értelmezése *Irodalom:* Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására *Erkölcstan:* a másság elfogadása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 5 óra**

Előzetes tudás	Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése. Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről: feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikáció eszköztárának stabil, helyzetnek megfelelő használata. A kommunikációs tényezők biztos felismerése. Kulturált kommunikációs illemszabályok betartása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Hogyan mondjam? A verbális és nem verbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információ-hordozók üzeneteinek megértése és feldolgozása. A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás megismerése, egyénre szabott alkalmazása: tegeződés, magázódás, tetszikelés. Szituációs játékok: vita, meggyőzés, kérdésfeltevés Mindennapi kommunikációs helyzeteink: Hogyan ismerkedünk? Szituációs játékok: kommunikációs játékok Bemutatkozás, bemutatás, beszélgetés**,** szándéknyilvánítás, köszönés, megszólítás tudakozódás stb. páros és csoportmunkában. Új osztálytárs, új tanár, új szomszéd kerül kapcsolatba velünk.		*Magyar nyelv:* Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben *Magyar nyelv:* nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás, tetszikelés *Informatika:* e-mail, chat *Drámapedagógia* *Erkölcstan:* viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet. Verbális kommunikáció. Nem verbális kommunikáció. Kommunikációs illemszabályok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanuljuk a tanulást – Egészséges életmód – környezettudatosság – A mi pályánk?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Szövegértés és szövegalkotás korosztálynak megfelelő szintje. A kiemelés mint jegyzetelési technika. Mi a környezettudatos magatartás?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése. A kiselőadás készítésének ismérvei, az informatikai tudás beépítése a kiselőadásokba, például ppt. A fejlesztés a környezettudatos magatartást és az egészséges életmódot érintő témákon keresztül történik, fejlesztve ezáltal a szövegértést és a tanulási kompetenciát is. A felvételi helyzet előzetes megteremtése a kiselőadásokkal.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Szövegfeldolgozás algoritmusainak gyakorlása. Szövegértés írásban és szóban A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül. Az előzetes ismeretek és tapasztalatok mozgósításának módszerei. Egyénre szabott tanulási módszerek. Csoport- vagy páros munkában az együttműködés szabályainak elsajátítása. Jegyzetelési technikák elsajátítása, lépéseinek gyakorlása különböző típusú hallott vagy leírt szövegeken keresztül: tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás Kiselőadások készítése – szóbeli kommunikáció gyakorlása Olyan szempontrendszer kialakítása, amely alapján a tanulók kiselőadásokat tudnak készíteni, és azokat az osztályközösség előtt elő is tudják adni. Az önértékelés és mások értékelésének fejlesztése. A felvételire való felkészítés olyan helyzetek megteremtésével, ahol a tanulóknak alkalmuk nyílik a vizsgahelyzet megszokására, illetve a magabiztos előadásmód gyakorlására. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására, valamint a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Kiselőadások készítése prezentációval A prezentáció fogalmának és fajtáinak ismerete. A papíralapú prezentáción túllépve a digitális kompetencia előtérbe helyezése. PowerPoint előadás készítésének mechanizmusa, az ehhez kapcsolódó előadásmód fejlesztése.	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken *Magyar nyelv, Irodalom:* A jegyzetelési tech-nikák gyakorlása *Informatika:* *Online szótárok használata*
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, jegyzetelés, kiselőadás PowerPoint

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A pénz fogalma mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet a mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért mi vásárolható meg. Tudjon kalkulálni zsebpénz mértékű összegekkel. Ismerje a család háztartási kiadásait, hogy milyen közüzemi számlákat kell fizetni. Ismerje a takarékosság fogalmát, tudjon megfogalmazni olyan lehetőségeket, amivel spórolhat/tunk.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

A saját felelősség felismerése az értékteremtő munkában. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt 2 órában Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. Komplex osztálykirándulási tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalások rendezése stb. Osztály szintű karácsonyi ünnepség költségvetésének készítése Költségvetés készítés: a költségvetés részei, tervezés, számítások végzése, megvalósítás, elszámolás. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt megvalósulásának elemzése Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt az eltérés oka?	Matematika: a pénz vásárlói értéke
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékosság

Tanmenet tartalmi felosztása

7. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 3 ÓRA
1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat
2. Mit várunk a tanévtől? Félévi bizonyítványterv készítése
3. Tanulói jogok és kötelességek DÖK
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN?3 ÓRA
4-5. Helyem az osztályban

6. Hogyan változtam az elmúlt években: külső és belső tulajdonságok
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 3 óra
7-8. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten – projekt 2 órában
9. Osztály szintű karácsony költségvetésének készítése
TANULJUK A TANULÁST 8
10-11. Jegyzetelési technikák – projekt 2 órában
12-14. Kiselőadások készítése – a szóbeli kommunikáció gyakorlása 15-17. Kiselőadások készítése prezentációval
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 2
18. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?
19. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? 2 ÓRA
20. Énkép és önismeret
21. Testbeszéd, beszélnek a testrészeink
KOMMUNIKÁCIÓ 5
22-23. Hogyan mondjam?
24-27. Szituációs játékok: vita, meggyőzés, kérdésfeltevés
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? 3 ÓRA
28. Barátságtérkép
29-30. A felnőttek és én
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS2
31-32. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten, a projekt megvalósulásának elemzése
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 4 ÓRA
33. Éves munka önértékelése.
34. Éves munka közösségi értékelése
35. Osztálykirándulás – élménykommunikáció
36. A nyári szünidő tervezése.

8. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	**6 óra**
Kommunikáció – médiatudatosság	**3 óra**
Mi a pályánk?	**17 óra**
Egészséges életmód, környezettudatosság	**4 óra**
Gazdasági életre nevelés	**5 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. Az osztály mint közösség és az egyén kommunikációs, valamint együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák) Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. Mit várunk a tanévtől? Kommunikációs gyakorlatok. Osztálykirándulás – élménykommunikáció A jövőbeni tervek – élménykommunikáció Félévi szöveges önértékelési terv készítése Önismeret fejlesztéséhez előkészítő tevékenység. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? Értékelés – Önértékelés A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	értékelés, önértékelés, kommunikáció

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az internet fogalma, használata. Az etikett fogalma	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetnyelv megjelenése mellett az anyanyelv helyes használatának fontosságára nevelés. Az internet szabályrendszerének, normáinak megismertetése a tanulókkal, valamint e terület közösségformáló hatásának ismertetése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Internetnyelv A 20-21. századi vívmányok biztos és kulturált használata mellett az anyanyelvi kultúra megtartásának fontossága. A normakövető helyesírás alkalmazása e-mailezés és chatelés alkalmával. A levél tartalmi és formai elemeinek megőrzése e-mail írásakor. Etikett netikett Az alapvető viselkedési normák kiterjesztése a mindennapi viselkedés területén megjelenő internetes világra is. Tudatosítani kell a tanulókban, hogy a netikett, azaz az internet etikettje, írott és íratlan szabályai is mindenki számára kötelező érvényűek. Az internetes közösségek hagyományos közösségekhez hasonló működésének ismertetése, annak érdekében, hogy tudják a tanulók, ezek a közösségek is kiközösítik azokat a tagokat, akik a szabályrendszerüket nem tartják be.	*Informatika:* e-mail, chat *Magyar nyelv és irodalom:* A levél tartalmi és formai jellemzői *Drámapedagógia* *Erkölcstan:* viselkedési normák,

Kulcsfogalmak/ fogalmak	internetnyelv, etikett, netikett, szabályrendszerek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A mi pályánk?**	**Órakeret 17 óra**
Előzetes tudás	Tehetség fogalma. Szakmák ismerete, Saját adatok ismerete. Illemtani szabályok. Kommunikációs ismeretek. Szövegértés és szövegalkotási képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tehetség jegyeinek felismerése önmagunkon. Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Mindenki tehetséges valamiben. Te miben? A tehetség területeinek megismerése, a saját képességek reális ismerete, annak felismerése miben tud a tanuló kiemelkedőt nyújtani. Pályaorientáció. Pályaválasztás 4 óra A tanulók kapjanak átfogó képet a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítania számukra, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Ehhez fejleszteni kell bennük a segítéssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését. Hogyan készülök az írásbeli felvételire? A felvételire, való felkészítése a tanulóknak olyan helyzetek megteremtésével, ahol alkalmuk nyílik a vizsgahelyzet megszokására, illetve a magabiztos előadásmód gyakorlására. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Az önéletrajz Az új típusú önéletrajz tartalmi és formai követelményei. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és online felületen. A kézzel írt önéletrajz küllemének követelményei: olvasható írás, a helyesírás fontossága, áthúzások, satírozások, lefestők mellőzése. Az online felületen küldött önéletrajz kísérőlevelének formai és tartalmi, netikettbeli követelményei. Felvételi adminisztráció, jelentkezési lapok. Szövegértés gyakorlása a kitöltési útmutató alapján. Az írásbeli felvételi tapasztalatai – kommunikációs gyakorlat	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken *Informatika:* Online szótárok használata *Magyar nyelv, Irodalom:* Önéletrajz

Hogyan készülök a szóbeli felvételire – kommunikációs gyakorlatok Kiselőadások készítése – szóbeli kommunikáció gyakorlása Olyan szempontrendszer kialakítása, amely alapján a tanulók kiselőadásokat tudnak készíteni, és azokat az osztályközösség előtt elő is tudják adni. Megjelenés a felvételin – A divat, amely megmondja ki vagy Öltözködési és viselkedési normák alakítása. A helyszínnek és időpontnak megfelelő magatartásformák gyakorlása. A szóbeli felvételi tapasztalatai– kommunikációs gyakorlatok	*Magyar nyelv, Irodalom:* kiselőadás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, kiselőadás, illemtan

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód – Környezettudatosság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Testi és hormonális változások, valamint azok következményei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkorral együtt járó változások higiéniás kezelésére való felkészítés. A szerelem meghatározása vagy meghatározatlansága	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Halló fiúk, halló lányok Hormonok változása, nemi sajátosságok, problémák kezelése (pattanások, menstruáció, zsíros haj stb. Készítsük fel a tanulókat az önállóságra, a testi higiénében. Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Szerelem és más dolgok A tanulók érzelmi felkészítése a túlfűtött érzelmi megnyilvánulásokra. A másik nem tiszteletére megbecsülésére nevelés. Segítsük a tanulókat, hogy legyenek képesek a lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére.		*Biológia* Hormonális változások és külső hatásai
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hormonális változások, érzelem, szerelem, lelki egyensúly	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A pénz értéke, mint fizetőeszköz. Költségvetés fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért lehet utazni, programokat szervezni, szállást foglalni.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Utazás kirándulásszervezés Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. Komplex osztálykirándulási tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalások rendezése stb. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt megvalósulásának elemzése Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt ennek az oka? Praktikumok: diákok által felvetett gazdasági témák megvitatása, tapasztalatszerzés egymástól.	*Földrajz:* Magyarország nevezetességeinek, természeti kincseinek ismeret, turisztikai célpontok Informatika: Útvonaltervező, excel-táblázat használata, *Matematika* a pénz vásárlói értéke

Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékosság, költségvetés,

Tanmenet tartalmi felosztása

8. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS	**3 ÓRA**
1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat	
2. Mit várunk a tanévtől? Félévi szöveges értékelés készítése előre	

GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS	**2 ÓRA**
3-4. Utazás kirándulásszervezés	
MI A PÁLYÁNK?	**11 ÓRA**

5-6. Mindenki tehetséges valamiben. Te miben? 7-11. Pályaorientáció. Pályaválasztás
12. Hogyan készülök az írásbeli felvételire?
13. Az önéletrajz
14-15 Felvételi adminisztráció, jelentkezési lapok
16. Az írásbeli felvételi tapasztalatai
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 2 ÓRA
17. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?
18. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása
MI A PÁLYÁNK? 6 ÓRA
19. Hogyan készülök a szóbeli felvételire – kommunikációs gyakorlatok
20-21. A divat, amely megmondja ki vagy
22. Megjelenés a felvételin
23-24. A szóbeli felvételi tapasztalatai
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 3 ÓRA
25-26. Utazás kirándulásszervezés
27. Praktikumok
KOMMUNIKÁCIÓ 3 ÓRA
28. Internetnyelv
29-30. Etikett netikett
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, KÖRNYEZETTUDATOSSÁG 4 ÓRA
31-32. Halló fiúk, halló lányok 2 óra 33-34. Szerelem és más dolgok
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS 2 ÓRA
35. Éves munka értékelése
36. A jövőbeni tervek - élménykommunikáció.

3. AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

A tankönyvrendeléssel kapcsolatos jogszabályi előírásokat a**z emberi erőforrások minisztere 17/2014. (III. 12.) EMMI rendelete a tankönyvvé, pedagógus-kézikönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló rendelete határozza meg.**

2018 szeptemberétől intézményünk minden évfolyamán valamennyi tanuló alanyi jogon **ingyenes tankönyvellátásra** jogosult. A 3-8. évfolyamokon az ingyenes tankönyvellátás a munkafüzetek kivételével tankönyvkölcsönzéssel, használt tankönyvek biztosításával történik.

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok hivatalosan tankönyvvé nyilvánított nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, feladatlapok, térkép, stb.) használnak a tananyag feldolgozásához. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van. (pl.: torna-felszerelés, rajzfelszerelés, stb.)

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a szakmai munkaközösségek határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján. A hivatalos tankönyvjegyzékből a szaktanárok, munkaközösségek kiválasztják az oktatásához szükséges könyveket évfolyamok, illetve osztályok szerint.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

1. Tartalmi megfelelés

- A tankönyv témafeldolgozása, feladatrendszere lefedi-e az adott tantárgy tantervi anyagát?
- A tartalom mennyire korrekt szaktárgyi szempontból? Nincsenek-e benne tárgyi tévedések, félreérthető, -értelmezhető tartalmi elemek?
- Mennyire igényes szemléltető anyagot tár a tanulók elé?
- Figyelembe veszi-e a korosztály értelmi fejlődésének, megismerő tevékenységének életkori jellemzőit, fejlődési, fejlesztési szükségleteit?
- Milyen tanítási stratégiát képvisel? (pl. közöl, vagy teret ad a felfedezésnek? A feladatrendszer beszabályozó, vagy széles körű tanulói tevékenységre, kreatív megoldásra is lehetőséget ad? A készségfejlesztésnek mechanikus, sulykoló módját választja, vagy azt összekapcsolja a tényleges készségfejlesztéssel?)
- Felfedezhető-e valamilyen pedagógiai logika a tankönyv felépítésében (témák, feladatsorok építkezése)?
- Milyen orientációjú a tartalom: ismeretcentrikus, vagy fejlesztésközpontú? A feladatok mennyire változatosak tartalom, típus, nehézségi fok, funkció tekintetében?

2. Formai megfelelés

- Milyen a tankönyv nyelvi megformáltsága? (pl. milyen az utasítások megfogalmazása, a szövegek nyelvi igényessége, a szövegek rövidítésekor nem csorbul-e a gondolati tartalom, az irodalmi érték?)

- Áttekinthetők-e a tankönyvoldalak? Könnyen eligazodik-e a könyv szerkezetében, jelrendszerében az adott korosztály?
- A betűforma, -méret, és –távolság, illetve az egy oldalra kerülő szöveg vagy feladatmennyiség megfelel-e a tanulók érzékelő apparátusának, észlelési képességének?
- Milyen az ábrakészlet? (Van-e funkciója? Segíti-e a valóság megismerését, a feladatmegoldást, a belső képteremtést, stb.?)
- A tankönyv mérete, súlya, kötése, strapabírása életkorbarát-e?

3. E**gyéb szempontok**

- A tankönyv önmagában kiszolgálja-e az adott tantárgy helyi tantervébe foglaltak tanítását, vagy szükséges kiegészítő taneszköz?
- A kiszemelt tankönyv egy évfolyamra szól, vagy több évfolyamra kidolgozott taneszköz rendszer eleme?
- Miféle tankönyvet használtak a tanulók az előző évben, s várhatóan miből fogják tanítani őket majd felsőbb évfolyamokon az átvevő tanárok?
- Feltétlenül szükséges-e a kiszemelt taneszköz a tanulók számára?
- Mekkora fizikai megterhelést jelent a napi teljes tankönyvszükséglet cipelése a gyermeknek?

A tankönyvek beszerzését az iskola tankönyvfelelőse végzi a Könyvtárellátó Nonprofit (*Kello*) Kft. online felületén keresztül. Az erre vonatkozó szabályozást az iskolai SZMSZ tartalmazza. Az egyéb szükséges taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a szülők kötelessége. Alapvető követelmény, hogy a tankönyvek szerkezete legyen egyszerű és világos, keltse fel a gyermek érdeklődését. Szövege az életkornak feleljen meg, kerülje az idegen kifejezéseket. Ábrái, betűméretei segítsék az önálló ismeretszerzést. Ösztönözzön az ismétlésre, a rendszerességre. Adjon lehetőséget a differenciált képességfejlesztésre, segítse az önálló feladatmegoldást.

1.45 3. 1. A tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásánál a következő elveket vesszük figyelembe:

Tankönyvek:

- Kerettanterv és NAT kompatibilitásnn
- Egymásra épülés
- Tartósság, újra felhasználhatóság (az alapvető tankönyveket lehetőségeink szerint fokozatosan könyvtári példányként kívánjuk kikölcsönözni a tanulóknak.)
- A tananyag rögzítését szolgáló, írásban kitöltendő feladatot ne tartalmazzon
- A szülők átlagos anyagi helyzetének megfelelő ár, ha pl. szakköri tankönyvet szeretnénk rendelni.

Tanulmányi segédletek:

- Segítse a tanulót a tananyag elsajátításában
- Differenciált képességfejlesztésre legyen alkalmas·
- Önálló tanulást segítse elő·
- A szülők átlagos anyagi helyzetének megfelelő ár, akár szakköri, akár tanulmányi versenyre felkészüléshez szükséges.

Taneszközök:

- Törekszünk arra, hogy az iskolában használatos taneszközök túlnyomó többségét az iskola biztosítaná tanulóinknak. (Pl. színes rúdkészlet, logikai lapok, szám- és jelkártyák, stb.)
- A szülők átlagos anyagi helyzetének megfelelő ár

4. A NEMZETI ALAPTANTERVBEN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAI

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet szerint kerül bevezetésre. *A módosított Nemzeti alaptantervet 2020. szeptember 1-jén kell bevezetni általában az első, az ötödik és a kilencedik évfolyamokon. A Nemzeti alaptanterv módosításáról rendelkező kormányrendelet 4. §-ának (3) bekezdése meghatározza, hogy az iskoláknak kell felülvizsgálniuk és szükség szerint módosítaniuk a pedagógiai programjukat és az ennek részét képező helyi tanterveiket.*

A módosított Nemzeti alaptantervről szóló kormányrendelet annak „*Elvi alapvetés" című bevezető szakaszának deklarációja* szerint a magyar kulturális és pedagógiai örökség gyökereiből táplálkozik, annak hagyományaira kíván építeni. Ennek érdekében határozza meg azokat a nevelési-oktatási alapelveket, amelyek a Nemzeti köznevelési törvénynek megfelelően biztosítják az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot. *A Nat emellett meghatározza az elsajátítandó tanulási tartalmakat, valamint kötelező rendelkezéseket állapít meg az oktatásszervezés körében.*

A módosított Nemzeti alaptanterv *"Fejlesztési területek, nevelési célok"* című részében a „kritikai gondolkodás" helyett a „mérlegelő gondolkodás" kifejezés került a szövegbe.

Az egységességről és a differenciálásról, valamint a módszertani alapelvekről szóló fejezetben azonban számos lényeges változást találunk, amelyek egy részében kifejezetten korszerű pedagógiai módszerekkel találkozhatunk.

- megjelenik az *aktív tanulás*, a tanulói kompetenciafejlesztés, az *egyénre szabott tanulási lehetőségek* biztosítási kötelezettsége,
- megjelenik *a tanulói együttműködésen alapuló tanulás*, az eddiginél nagyobb hangsúlyt kapnak a differenciált tanulásszervezési eljárások,
- az alaptanterv minden tanévben ajánlja *több multidiszciplináris óra* megszervezését, azaz olyan foglalkozások szervezését, amelyek megvalósításakor a tanulók egyszerre több tudományterülettel foglalkoznak, a tudnivalók integrálásával ismerkednek meg,
- konkrét új előírás, hogy a módosított pedagógiai programban *egyértelműen meg kell határozni és nyilvánossá kell tenni az értékelés minden formájának szempontjait*, valamint az ehhez kapcsolódó eljárásokat,
- előremutató folyamatként jelenik meg a *teamtanításnak* olyan *alkalmazása*, amely a több tantárgy ismereteit integráló témákat feldolgozó foglalkozásokat közös tanítás keretében valósítja meg, tehát arra is van elvi lehetőség, hogy egy-egy órát több pedagógus egyidejűleg tarthasson,

- nyomatékosan jelenik meg a *digitális technológiával támogatott oktatási módszer*ek rendszeres alkalmazása iránti igény,
- a korábban 10%-ban deklarált szabad időkeret már csak „szabad időkeret”-ként jelenik meg,
- az óraszámok 80%-át a kerettantervben foglaltak megtanítására kell fordítani, de szükség esetén az óraszámok 100%-a is felhasználható a törzsanyag elsajátítására,
- a törzsanyag megtanítását követően az órakeret megmaradó 20%-a szabadon választott témák feldolgozására használható föl (ha marad erre idő).

A módosított nemzeti alaptanterv meghatározza az iskolákban tanítandó tantárgyakat, és *rendelkezéseket tartalmaz az oktatási tevékenység szervezéséről*. Ezek közül igyekszünk kiemelni a legfontosabb rendelkezéseket az alábbiakban:

- A 6. évfolyam végére a tanulóknak idegen nyelvből a KER (Közös Európai Referenciakeret) szerinti A1, a 8. évfolyam végére pedig az A2 nyelvi szintet kell elérniük.
- A 7-8. évfolyamon az oktatás a biológia, a kémia és a fizika, földrajz tantárgyak keretében valósul meg, de a diszciplináris tartalmak egy integrált természettudományos tantárgy részeként is oktathatók évfolyamonként heti két órában.
- Az általános iskolák 1-2. évfolyamán megszűnik a környezetismeret tantárgy oktatása, amely csak a továbbiakban csak a 3-4. évfolyamokon történik.
- A dráma és színház tantárgy a felső tagozat valamely évfolyamán kötelezően választandó.
- Az 5-8. évfolyamok esetében a hon- és népismeret, illetve a dráma és színház tantárgyak közül egy évfolyamra egyszerre csak az egyik tervezhető.
- Új szintetizáló tárgyként jelent meg a 3-8. évfolyamokon a *digitális kultúra tantárgy,* amely tartalmazza az eddigi informatika tantárgy tananyagát, de azt jelentősen kiszélesíti és bővíti a digitális információszerzés és kommunikáció témaköreivel. A digitális kultúra/informatika oktatására a 3-8. évfolyamon rendelkezésre álló összes heti óraszám 5 óráról 14 órára növekszik.
- Új tantárgyként jelenik meg az 1-7. évfolyamokon a technika és tervezés nevű tantárgy, amely az eddigi technika ismeretkörének kiszélesítését jelenti, a tantárgy sok különböző bonyolultsági szintű feladat segítségével közvetíti a környezet-átalakítás eljárásainak, folyamatainak, technológiáinak összefüggéseit.
- A tanórai foglalkozások a továbbiakban is változatlanul megszervezhetők a hagyományos, tantermi szervezési formáktól eltérő módon, így különösen projektoktatás, múzeumi foglalkozás, könyvtári foglalkozás, művészeti előadáshoz vagy kiállításhoz kapcsolódó foglalkozás formájában is, amennyiben biztosított az előírt tananyag átadása, a követelmények teljesítése, a tanítási órák ingyenessége, a tanulói terhelés korlátozására vonatkozó rendelkezések megtartása.

A nemzeti alaptanterv az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, azokra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat.

- A tanulás kompetenciái
- Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi
- Digitális kompetenciák

- Matematikai gondolkodási kompetencia
- Személyes és társas kapcsolati komp.
- Kreativitás, önkifejezés, kult. tudatosság
- Munkavállalói, vállalkozói kompetencia

A Nemzeti alaptanterv módosítása előírja, hogy csökkenteni kell a tanulók számára kötelező, valamint a kötelező és választható órák összeadott heti óraszámát, valamint az egy tanítási napon megtartható tanórák számát.

A Nemzeti alaptanterv kötelező és maximális heti óraszámai 2020. szeptember 1-től													
Heti óraszám / évfolyam	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**	**NYEK**	**9.**	**10.**	**11.**	**12.**
Kötelező óraszám	**22**	**22**	**22**	**23**	**27**	**26**	**28**	**28**	**30**	**32**	**32**	**30**	**29**
Szabadon tervezhető	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	4	5
Maximális heti óraszám	**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**	**32**	**34**	**34**	**34**	**34**
Maximális napi óraszám	6	6	6	6	7	7	7	7	7	8	8	8	8
A korábbiakban, azaz 2020. szeptember 1-ig hatályban lévő heti óraszámok az alábbiak voltak													
Kötelező óraszám	25	25	25	27	28	28	31	31	30	35	36	35	35
Szabadon tervezhető	2	2	2	2	3	3	4	4	4	4	4	4	4
Maximális heti óraszám	**27**	**27**	**27**	**29**	**31**	**31**	**35**	**35**	**34**	**39**	**40**	**39**	**39**
Maximális napi óraszám	6	6	6	7	7	7	7	7	7	8	8	8	8
eltérése a korábbiaktól				-1									

A szabadon tervezhető órakeretet a pedagógiai programban meghatározottak szerint egyes tantárgyak kötelező óraszám feletti tanítására vagy más oktatási célokra lehet felhasználni.

A német nemzetiségi oktatásban továbbra is kötelező az 5 német nyelvi óra és az 1 népismeret. A nemzetiségi népismeret feldolgozására előírt óraszám 1-12. osztályig heti 1 óra, mely intézményi döntés alapján a szabadon tervezhető időkeret, illetve az élő idegen nyelvre rendelkezésre álló időkeretéből átcsoportosítható vagy egyéb tárgyak tananyagába integrálható. Az intézmény helyi tantervének részletesen tartalmaznia kell az integrálás tantárgyait, módját. A nemzetiségi népismeret tantárgy szervezése részben megvalósulhat projektnapok, témahét vagy tematikus hét keretében, továbbá tömbösítve is.
A kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás esetén az első-negyedik évfolyamon a magyar nyelv és irodalom, valamint a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására előírt tananyagok és óraszámok a nyelvek és az évfolyamok között átcsoportosíthatók azzal a feltétellel, hogy mind a nemzetiségi nyelv és irodalomra, mind a magyar nyelv és irodalomra a négy év alatt összesen legalább hétszáznegyven-hétszáznegyven tanítási órát kell biztosítani. A negyedik évfolyam végére mind a két tantárgyból teljesíteni kell az előírt tananyagot és a meghatározott követelményeket.
A felső tagozaton a nemzetiségi nyelv és irodalomra fordított órák száma nem lehet kevesebb a magyar nyelv és irodalomra fordított óraszámnál. A nyelvoktató nemzetiségi nevelési-oktatási formában a heti kötelező órakeretből a német nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására legalább öt tanórát szükségesbiztosítani.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény rendelkezései szerint az általános iskola 1−8. évfolyamán az Etika, illetve a Hit – és erkölcstan tantárgy oktatása kötelező tanórai keretben történik a 2013/14. tanévben az első és ötödik évfolyamon, majd felmenő rendszerben.

1.46 4. 1. Az etika oktatása

Az erkölcstan tantárgy anyagához 1−4. osztályban a Nat Magyar nyelv és irodalom, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlat, valamint Művészetek műveltségterületének azok a fejlesztési követelményei és közműveltségi tartalmai az irányadók, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat, magatartásmintákat, életvezetési szokásokat közvetítik.
Az 5−8. évfolyamon az erkölcstan tantárgyra az Ember és társadalom műveltségterület Erkölcstan, etika közműveltségi tartalmai érvényesek.
Iskolánkban az erkölcstan oktatását alsó tagozaton az osztálytanítók, felső tagozaton megfelelő végzettséggel rendelkező tanárok végzik, a kerettanterv előírásai szerint megalkotott helyi tanterv szerint.
Azok a tanulók, akiknek szülei nem kívánják gyermekeik hit – és erkölcstan oktatását, az erkölcstan órákon vesznek részt.
Az értékelés valamennyi évfolyamon szöveges formában, az alábbi fokozatokkal történik:

- kiválóan megfelelt;
- jól megfelelt
- megfelelt;
- felzárkóztatásra szorul.

1.47 4. 2. A hit- és erkölcstan oktatása

Míg az erkölcstan oktatás tartalmát és követelményeit a Nemzeti alaptanterv szabályozza, addig a hit- és erkölcstan oktatáson belül a tanuló által választható hitoktatás kereteiről a nemzeti köznevelésről szóló törvény másként rendelkezik:

- Az iskolai keretek között folyó hit – és erkölcstan oktatás szervezését, tartalmának meghatározását és felügyeletének ellátását minden nevelési-oktatási intézménytípus esetén az adott egyház és az adott egyház nevében eljáró jogi személy hatáskörébe utalja.
- Az iskolának lehetővé kell tenni, hogy valamennyi törvényesen bejegyzett egyház részt vállaljon a tanulók hit – és erkölcstan oktatásában. Meg kell szerveznünk a jelentkező egyházak képviselőinek a tájékoztatási alkalmakat és fel kell mérnünk az igényeket. Az iskola kötelessége, hogy lehetőségeihez képest helyiséget biztosítson valamennyi felekezet számára a hit – és erkölcstan órák megtartására. Ha ez technikai okok miatt nem valósítható meg, ezeket az órákat külső helyszínen, a délutáni órákban kell megszervezni. A részvételi kötelezettség ekkor is érvényes.

A 20/2012 EMMI rendelet 74/A bekezdése alapján az állami általános iskolában az etika óra helyett választható hit- és erkölcstan oktatás megszervezésére vonatkozó szabályok
182/A. §(1)Az állami általános iskolában az iskola igazgatója kijelöli azt a március 1. és március 14. közötti időpontot, amikor az egyházi jogi személy írásban meghatalmazott képviselője tájékoztatást adhat az iskolának, az iskolával tanulói jogviszonyban álló tanulóknak és a szülőknek arról, hogy igény esetén a hit- és erkölcstan oktatást milyen módon szervezi

meg. Az iskola igazgatója a kijelölt időpontot olyan módon közli a településen hitéleti tevékenységet ellátó egyházi jogi személlyel, hogy azt az egyházi jogi személy a tájékoztató időpontja előtt legalább tíz nappal megkapja.
(2) Amennyiben valamelyik egyházi jogi személy képviselője az (1) bekezdés szerinti tájékoztatón nem tud megjelenni, az igazgatónak biztosítania kell annak lehetőségét, hogy az egyházi jogi személy által rendelkezésére bocsátott, hit- és erkölcstan oktatáshoz kapcsolódó papíralapú dokumentumokat a szülők megismerjék. (3) Az igazgató március 16. és március 31. között az egyházi jogi személytől kapott tájékoztatás alapján az iskola honlapján és a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza a következő tanévben a hit- és erkölcstan oktatás megszervezését vállaló egyházi jogi személyek megnevezését és az iskola székhelye, feladatellátási helye szerint illetékes képviselőjének nevét, címét, ennek tényéről értesíti az egyházi jogi személyt.

(4) Az igazgatónak hozzáférhetővé kell tennie az egyházi jogi személy által rendelkezésére bocsátott hit- és erkölcstan oktatáshoz kapcsolódó papíralapú dokumentumokat, különösen a tantervet, a tananyagot, a tankönyveket és a hit- és erkölcstan oktatás munkamódszerét.

(5) Beiratkozáskor, átiratkozáskor az egyházi jogi személy (3) bekezdés szerint nyilvánosságra hozott adatait az iskola írásban is a szülők rendelkezésére bocsátja, ez alapján a szülő a hit- és erkölcstan oktatással összefüggő adatkezeléshez történő önkéntes írásbeli hozzájárulással egyidejűleg írásban nyilatkozhat az iskolának arról, hogy a) valamely, a hit- és erkölcstan oktatás megszervezését vállaló egyházi jogi személy által szervezett hit- és erkölcstan oktatást, vagy b) az etika oktatást igényli a gyermeke számára.

(6) Beiratkozáskor, átiratkozáskor a szülő a hit- és erkölcstan oktatással összefüggő adatkezeléshez történő önkéntes írásbeli hozzájárulással egyidejűleg írásban igényelheti olyan egyházi jogi személy hit- és erkölcstan oktatását is, amely egyházi jogi személy nem tartott tájékoztatót az iskolában. Az ilyen igényről az igazgató írásban értesíti a szülő által megjelölt egyházi jogi személy képviselőjét.

(7) Abban az esetben, ha a szülő nem tesz nyilatkozatot, az iskola a tanuló számára etika oktatást szervez. Ha az (5) bekezdés a) pontja szerinti egyházi jogi személy vagy a (6) bekezdés szerint megkeresett egyházi jogi személy a hit- és erkölcstan oktatást nem vállalja, a szülő ismételten nyilatkozik arról, hogy a) valamely, a hit- és erkölcstan oktatás megszervezését vállaló egyházi jogi személy által szervezett hit- és erkölcstan oktatást, vagy b) az etika oktatást igényli a gyermeke számára.

(8) Amennyiben a szülő a (5) bekezdés a) pontja vagy a (6) bekezdés szerinti hit- és erkölcstan oktatást választja, az erről szóló nyilatkozatával egyidejűleg ahhoz is hozzájárul, hogy az iskola a gyermeke nevét és az osztálya megnevezését az érintett egyházi jogi személynek átadja.

(9) A beiratkozáskor a hit- és erkölcstan oktatás megszervezését a következő tanévben a (3) bekezdés szerint vállaló egyházi jogi személy képviselője is jelen lehet, a szülőnek - igénye esetén - hit- és erkölcstan oktatással kapcsolatban tájékoztatást nyújthat. Amennyiben valamelyik egyházi jogi személy képviselője a beiratkozáskor nem tud megjelenni, az igazgatónak biztosítania kell az egyházi jogi személy által rendelkezésére bocsátott hit- és erkölcstan oktatáshoz kapcsolódó papíralapú dokumentumok megismerhetőségét.

182/B. § (1) A beiratkozást követő három napon belül az igazgató az érintett egyházi jogi személy meghatalmazott képviselőjének átadja az egyház által szervezett hit- és erkölcstan

oktatásra jelentkezett tanulók 182/A. § (8) bekezdése szerinti adatait. (2) Az adatok átadását követő hét napon belül az igazgató egyeztetést folytat a tanulócsoportok kialakításáról azon egyházi jogi személyek képviselőivel, amelyek által szervezett hit- és erkölcstan oktatás iránti igényről a szülők nyilatkoztak és amelyek a hit- és erkölcstan oktatás megszervezését vállalták. (3) A (2) bekezdés szerinti egyeztetés során a tanulócsoportok kialakításával kapcsolatban figyelembe kell venni, hogy a) a hit- és erkölcstan oktatásban részt vevő tanulócsoportok az Nkt. 4. mellékletében meghatározott maximum osztály- és csoportlétszám mértékéig összevonhatók, b) az etika helyett választott hit- és erkölcstan órákat elsősorban az etika órák számára az órarendben meghatározott időben kell megtartani. (4) Amennyiben az egyházi jogi személy az etika órával azonos időpontban a hit- és erkölcstan órát nem tudja megtartani, az érintett szülők írásbeli egyetértő nyilatkozata alapján az igazgató és az egyházi jogi személy képviselője írásban megállapodhat arról, hogy a hit- és erkölcstan órákat az egyházi jogi személy más időpontban vagy más időpontban az iskola épületén kívül tartja meg. (5) A hit- és erkölcstan oktatásra létrehozott csoportok létszámáról az igazgató június 30-ig tájékoztatja a fenntartót. (6) Az iskola tanév közben nem változtathatja meg az érintett szülők 182/A. § (5) és (7) bekezdése szerinti nyilatkozata alapján és az egyházi jogi személy képviselőjével a (2) bekezdés alapján lefolytatott egyeztetés eredményeként a hit- és erkölcstan oktatás vonatkozásában meghatározott csoportbeosztást. (7) Ha a szülő a következő tanévre vonatkozóan az etika vagy a hit- és erkölcstan tantárgyra vonatkozó választását módosítani kívánja, az erre vonatkozó szándékát minden tanév május 20-áig írásban közli az igazgatóval és az érintett egyházi jogi személy képviselőjével.

A 182/A. § (5) és (7) bekezdése szerinti választása megismétlésére a szülő nem kötelezhető. (8) Amennyiben a szülő vagy törvényes képviselő a tanuló számára a második-nyolcadik évfolyamokon etika helyett hit- és erkölcstan vagy más egyházi jogi személy által tartott hit- és erkölcstan oktatást választ, a tanulmányok megkezdésének feltételeit az újonnan választott hit- és erkölcstan oktatást folytató egyházi jogi személy határozza meg. (9) Ha az iskola az Nkt. 35. § (3) bekezdése által előírt együttműködési kötelezettségét vagy az Nkt. 35. § (4) bekezdésében a hit- és erkölcstan oktatáshoz szükséges tárgyi feltételek biztosítására vonatkozóan előírt kötelezettségét nem teljesíti, a fenntartó az egyházi jogi személy kezdeményezésére köteles gondoskodni a szükséges együttműködés kialakításáról és a feltételek biztosításáról.
(10) A hit- és erkölcstan tantárgy értékelése és minősítése az Nkt. 54. § (2)-(3) vagy (4) bekezdésének megfelelően az iskola pedagógiai programjában meghatározottak szerint történik. Az iskola a tanügyi dokumentumaiban az „Etika/Hit- és erkölcstan” megnevezést használja.
(11) A hit- és erkölcstan órákra vonatkozó csoportnaplót a hitoktató, hittantanár vezeti, az iskola egyéb tanügyi dokumentumaiban a hit- és erkölcstan oktatással kapcsolatos további adminisztrációt az egyházi jogi személy által az Nkt. 35. § (4) bekezdése szerint foglalkoztatott hitoktató, hittantanár tájékoztatása alapján minden tanítási órát követő tanítási nap végéig az érintett tanulók osztályfőnöke végzi el.
(12) Amennyiben az egyházi jogi személy nem tud gondoskodni a hitoktató, hittantanár szakszerű helyettesítéséről, az iskola köteles a hit- és erkölcstan órán részt vevő tanulók felügyeletéről gondoskodni.

Az erkölcstan/hit és erkölcstan tantárgy értékelése

1. osztályban szöveges értékelést alkamazunk félévkor és év végén. **2-8**. osztályban már érdemjegy van. Elsősorban a hittanismeretet kerül osztályozásra, de mivel az osztályozó

értekezleten a hittantanárok nem vesznek részt a magatartást és szorgalmat is figyelembe vehetik az érdemjegybe.

1.48 4. 3. Egész napos iskola

Iskolánk a szülői igények alapján nem tervezi az egész napos iskola bevezetését.

1.49 4. 4. A mindennapos testnevelés

Az IPP Nevelési program fejezetének 3. fejezetében részletesen kifejtjük a mindennapos testnevelés bevezetésének célját, feladatait és gyakorlatát.
Iskolavezetésünk folyamatosan vizsgálni fogja azokat a lehetőségeket, melyek keretében közösségi sportolással (úszás, korcsolya, lovaglás) bővíthetjük tanulóink testmozgási lehetőségeit és tehetségük kibontakoztatásának színtereit.

1.50 4. 5. Az idegennyelv-oktatása

Iskolánkban az első osztálytól kezdve megoldott az idegen nyelv oktatása. Német nemzetiségi oktatásunk programja szerint az 1-8. évfolyamon heti 5 órában német nemzetiségi nyelv – és irodalmat, heti 1 órában hon – és népismeretet tanítunk, az alsó tagozaton két tannyelvű, a felső tagozaton nyelvoktató formában.

Az angol nyelv oktatása kötelezően a 4. évfolyamon kezdődik – nagyobb osztálylétszám esetén csoportbontásban; pedagógusaink szakos végzettsége azonban lehetővé teszi, hogy a nem német nemzetiségi program szerint tanuló osztályok az első évfolyamtól kezdve szakköri formában angol oktatásban vegyenek részt. Ennek formája: napközis időben, bontott csoportban játékos, verses – zenés, mozgásos tevékenységformák keretében ismerkednek a tanulók a nyelvvel és alapozzák meg a 4. évfolyamban induló nyelvtanulást.
Iskolánk szakos ellátottsága biztosítékot jelent arra nézve, hogy a megkezdett nyelvtanulást az általános iskolai tanulmányik során töretlenül folytatni tudják.
Megfelelő számú jelentkező esetén megszervezzük a tanulóknak, hogy tanfolyami formában a felső tagozaton felvehessék tanulmányik közé a második idegen nyelvet.

1.51 4. 6. Az emelt szintű képzési forma

Iskolánk az alapvető készségek és képességek elsajátítását, az egy osztályba szerveződött, különböző képességű tanulók önmagukhoz képesti maximális fejlesztési lehetőségét kívánja biztosítani. A rendelkezésünkre álló plusz órakeret ésszerű felhasználásával, illetve a csoportbontás jól átgondolt megszervezésével ezt a célt - véleményünk szerint – sikerül elérnünk, ezért nem tervezünk emelt szintű képzést egyetlen tantárgyból sem.

4. 7. Nemzetiségi oktatás

Intézményünk nemzetiségi kéttannyelvű osztályában az oktatás nyelve 50 %-ban a német nyelv, de nem német származású tanulókat is fogadunk. A német népcsoport nyelvének elsajátításával, kultúrájának, történelmének, a kisebbségi jogoknak és azok gyakorlásának megismertetésével, a hagyományőrzéssel hozzájárulunk a pozitív azonosságtudat kialakításához és erősítéséhez.
Az intézményünkben tanító pedagógusok mindennapi nevelő és oktató munkájukban alapértéknek tekintjük a mássággal szembeni nyitottságot, a közösségen belüli türelmet, az emberi szabadság es korlátainak felismerését, és mindezek tudatos vállalását. Ápoljuk a magyarországi német nemzetiségi és magyar kultúra hagyományait, erősítjük a kölcsönös egymásrautaltságból eredő összetartozás-tudatot. Céljaink elérésében fontos eszközök a nyitott oktatási formák, amelyek a tudás közvetítése mellett a tanulók jövője szempontjából elengedhetetlen kompetenciákat erősítik.

5. A TANULMÁNYI MUNKA, A MAGATARTÁS ÉS A SZORGALOM ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA. A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK ÉS SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK.

1.52 5. 1. Alapelvek az értékelésben

1.53

A hangsúly a fejlesztésen kell, hogy legyen. Értékelésünk csak akkor lehet eredményes, ha maga is hozzájárul a fejlesztéshez, vagyis beleilleszkedik a fejlesztés folyamatába. A szempontok évközi tervezésünket is orientálják. A pedagógus azzal tudja saját értékelő munkáját megkönnyíteni, ha az adott évben értékelni kívánt területek fejlesztését tanmenetében előre betervezi, menet közben pedig feljegyzéseket készít azokkal kapcsolatos megfigyeléseiről, tapasztalatairól, méréseiről az egyes gyerekekre nézve is.
Sohasem a személyiséget (a gyereket) kell megítélnünk, csak valamely teljesítményét, képességszintjét, pillanatnyi hozzáállását, motiváltságát stb. Nem szabad semmilyen szempontból lezártnak, végérvényesnek tekinteni fejlődési tempóját, lehetőségeit, hiszen az változhat.

A tervezett értékelési szempontokról a szülőket és a gyerekeket is előre tájékoztatni kell. A tantárgyhoz szorosan nem kötődő képességeket és motívumokat is a követelményrendszer részévé kell tenni, és azokba a szülőket, gyerekeket is érdemes beavatni. Ha mindez kiegészül azzal, hogy már év közben kap a szülő és a gyermek is jelzéseket a fejlődés részterületeiről, akkor várhatóan a nagyobb együttműködés is jó irányba hat.

A képesség- és motívumrendszerek (kompetenciák) számos részterülete nem mérhető objektíven, csak megfigyelés útján, azaz minden ítéletünk nagyfokú tapintatot és óvatosságot igényel. Sohasem szabad azt a látszatot keltenünk, hogy tévedhetetlenek vagyunk.

Különleges szerepet kell, hogy betöltsön az 1. osztály első félévi és év végi, illetve a 2. osztály félévi értékelése. A legelső értékelés elsősorban a szülőket fogja orientálni, és több évre előre megalapozhatja hozzáállásukat, az iskola elvárásait illetően.

1.54 5. 2. A tanulói teljesítmény értékelése és minősítésének formái

Az első évfolyamon és a második évfolyam félévekor szöveges értékelést kapnak tanulóink. A szöveges értékelés fejlesztő visszajelzést nyújthat gyereknek, szülőnek egyaránt. Az 1. évfolyam év végét lezáró szöveges értékelés csak a minisztérium által kibocsátott bizonyítványokkal együtt érvényes, amely tartalmazza a tanulók adatait, mulasztását, felsőbb osztályba lépésének engedélyét.
A tanulók mindennemű tevékenységét (teljesítményét) értékeljük, de nem minden esetben osztályozzuk. Az osztályzatokat viszont minden esetben szóban is, konkrétan, tárgyszerűen szöveges indoklással egészítjük ki.
Az értékeléssel a sokoldalúan fejlett személyiség gyarapodását segítjük elő (a tanuló tudja, értse, milyen teljesítményt nyújtott, mire képes, mik a hiányosságai, hogyan tudja ezeket megszüntetni.)

5. 2. 1. Az értékelés célja:

- A tanuló munkteljesítményének objektív mérése,
- tájékoztatni a diákot, a szülőt a tanuló tantárgyi tudásáról, esetleges hiányosságairól,
- pontos tervezés lehetősége a tehetséggondozás és felzárkóztatás terén,
- motiválás
- segíteni a tanulót abban, hogy eredményeit viszonyíthassa a követelményekhez, más tanulókhoz, saját korábbi eredményeihez, önértékelését fejlesztheti.

5. 2. 2. Az értékelés feladatai:

- A tanulók egyéni eredményeinek visszaigazolása korábbi teljesítményükhöz képest.
- A tantervi követelményekhez viszonyított tényleges tanulói teljesítmények minősítése év közben osztályzattal, félévkor és tanév végén érdemjeggyel.
- A követelmények teljesítési szintjei alapján a korrekció és a továbbhaladáshoz szükséges anyagok kijelölése.
- Következtetés a tanítás – tanulás hatékonyságára.
- A tanulócsoport eredményeinek viszonyítása az országos standardizált értékekhez.

Az értékelés funkcióii közül kiemelkedő szerepet tulajdonítunk a formáló, motiváló, irányt adó, a tanulót elsősorban saját teljesítményéhez viszonyítva „mérő” értékelésnek.

5.2. 3. Az értékelés módjai:

- Szóbeli: az előző tanítási órákon feldolgozott ismeretek rendszeres ellenőrzése önálló feleletek és kérdésekre adott válaszok alapján.
- Írásbeli: feladatlapok, tesztlapok, önálló írásbeli dolgozatok alapján, előre közölve az elérhető eredmények ponthatárait.
- Gyakorlati: a gyakorlottság mérése azokban a tantárgyakban, ill. témakörökben, ahol a tanulóknak megfelelő lehetősége volt a gyakorlati ismeretek megszerzésére.

5. 2. 4. Az értékelés súlypontjai:

- A továbbhaladáshoz szükséges legfontosabb jelenségek, fogalmak, összefüggések, törvények ismerete, értelmezése.

- Az ismeretek alkalmazásában elért jártasság, gyakorlottság ellenőrzése.
- A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. 2. 5 Az értékelés fajtái:
Mindhárom értékelési fajtát használjuk a tanév során.

- Diagnosztikus értékelés célja: helyzetfeltárás, az egyénre, csoportra szabott nevelési-oktatási stratégia kialakítása. (év elején differenciáláshoz)
- Formatív értékelés célja: a folyamat közbeni irányítás, segítés, korrekció – szöveges formában, mindig a gyermek konkrét tennivalóját jelöljük ki. (röpdolgozat, témazáró felmérések),
- Szummatív értékelés célja: összegzés, adott téma, tantárgy, időszak vagy tanév eredményességének megállapítása. (félévkor, év végén).

1.55

5. 2. 6. Az értékelés rendszeressége:

Az ismeretek elsajátításának mértékéről folyamatos szóbeli és írásbeli számonkéréssel győződünk meg. Tapasztalatunk szerint az általános iskolás korosztálynál ez a legcélravezetőbb, legeredményesebb és legobjektívebb számonkérési mód. A folyamatos számonkéréssel a mindennapos tanulásra kívánjuk tanulóinkat késztetni. A következő táblázat az iskolánkban általánosan használt számonkérési formákat és azok minimális számát tartalmazza.

Tantárgy	Szóbeli felelet /tanév	Írásbeli felelet /félév	Témazáró felmérés /tanév	Írásbeli szintfelmérő év elején, év végén (évfolyam)
Olvasás, szövegértés	4	2	4	2
Írás		3	2	2
Fogalmazás		3	2	1
Magyar nyelv	2	4	4	2
Magyar irodalom	4	4	4	2
Élő idegen nyelv	4	4	4	2
Matematika	2	4	4	2
Erkölcstan/Hit és erkölcstan	1	2	2	
Történelem	4	3	4	
Természetismeret	2	3	3	1
Fizika	2	2 - 3*	2	
Kémia	2	2 - 3*	2	

Biológia	2	2 - 3*	2	
Földrajz	2	2 - 3*	2	
Ének-zene	4	2		

*Heti 1, illetve 2 óra esetén.

Az értékelés és ellenőrzés a tanév során folyamatos. A szakmai munkaközösségek megbeszélik az iskolai feladatlapok, felmérők, témazáró dolgozatok, ill. a tanév elején, félévkor és év végén, egységesen kidolgozott rendszer szerinti beszámoltatás témáját, időpontját és formáját.

Az írásbeli számonkérési formáknál az értékelés pontozással történik. Feladatonként előre megállapított pontszámok alapján értékelünk. Az elért összpontszámot a lehetséges (maximális) pontszámmal arányítjuk (százalékoljuk). A tantárgyak jellegétől függően változhatnak a százalékos határértékek. A százalékos értékek minimumát az alábbi táblázat határozza meg.

	Érdemjegy
90 - 100	jeles (5)
75 - 89	jó (4)
51 - 74	közepes (3)
33 - 50	elégséges (2)
1- 32	elégtelen (1)

Az értékelt írásbeli munkákba a tanulók betekintést nyernek, az esetlegesen felmerülő hibákat kijavítják (a helyesírást is). Az osztályzatot a szaktanár az osztálynaplóba, digitális naplóban beírja és a tanuló ellenőrzőbe jeleníti meg.

Oktató-nevelő munkánk eredményességét alapjában meghatározó feladatnak tekintjük, hogy szóbeli (alkalmanként írásbeli) értékeléssel egészítsük ki, tegyük teljesebbé az ötfokozatú értékelést. Erre kínál lehetőséget a tanulók számára a szóbeli és írásbeli feleletek utáni értékelés a tanórákon, a szülőknek pedig a havi fogadóórákon és a szülői értekezleteken.

5. 2. 7. Iskolánkban alkalmazott egységes elvek az értékeléshez:

Évfolyam	**Minősítés**
1. évfolyamon; **2. évf. félév végén**	kiválóan megfelelt; jól megfelelt; megfelelt; felzárkóztatásra szorul; nem megfelelő
2-8. évfolyamon	jeles (5) jó (4)

	közepes (3) elégséges (2) elégtelen (1)

Jeles (5), illetve **Kiválóan megfelelt:**

- Ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz a tanuló, ismeri, érti, tudja a tananyagot, mindazt alkalmazni is képes.
- Szóban és írásban szabatosan fogalmaz, lényegre mutatóan definiál, saját szavaival is visszaadja a szabályt, az összefüggéseket.
- Amennyiben a tanuló tantárgyi dicséretet érdemel, a **bizonyítvány jegyzet** rovatába kerül, hogy mely tantárgyból kapja a **kitűnő** értékelést.)

Jó (4), illetve **Jól megfelelt:**

- Ha a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget.
- Apró bizonytalanságai vannak, kisebb hibákat vét.

Közepes (3), illetve **Megfelelt:**

- Ha a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával eleget tesz.
- Tanári segítségre, javításra, kiegészítésre szorul többször is.
- Ismeretei felszínesek.
- Kevésbé tud önállóan dolgozni, gyakorlati tevékenységében kissé bizonytalan, feleleteiben rövid mondatokat alkalmaz.

Elégséges (2), illetve **Felzárkóztatásra szorul:**

- Ha a tantervi követelményeknek csak tanári útbaigazításokkal, hiányosságokkal tesz eleget, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártasságokkal rendelkezik.
- Csak egyszavas, vagy tőmondatos válaszokat ad, gyakorlati tevékenysége bizonytalan, képtelen önálló feladatvégzésre.

Elégtelen (1), illetve **Nem megfelelő:**

- Ha a tantervi követelményeket tanári útbaigazítással sem teljesíti.
- A minimum követelményeket nem tudja, gyakorlati tevékenysége segítséggel is eredménytelen.

5. 2. 7. A német nemzetiségi osztályok értékelése osztályzattal, illetve szövegesen:

- magatartás /Betragen/: 5 (példás), 5 /vorbildlich/, 4 (jó), 4 /gut/, 3 (változó), 3 /unterschiedlich/, 2 (rossz), 2 /schlecht/,
- szorgalom /Fleiss/: 5 (példás), 5 /vorbildlich/, 4 (jó), 4 /gut/, 3 (változó), 3 /unterschiedlich/, 2 (hanyag), 2 /nachlässig/,
- szaktárgyak: 5 (jeles), 5 /sehr gut/, 4 jó, 4 /gut/, 3 (közepes), 3 /befriedigend/, 2 (elégséges), 2 /genügend/, 1 (elégtelen), 1 /ungenügend/, a tantárgyi dicséretben részesülő tanuló tantárgyi osztályzata jeles helyett kitűnő /ausgezeichnet/,
- első évfolyam év végén: kiválóan megfelelt /ausgezeichnet/, jól megfelelt, /gut entsprochen/, megfelelt, /entsprochen/, felzárkóztatásra szorul /, nem megfelelő /ungenügend/.

5. 2. 8. Az osztálynaplóba beírt osztályzatok módozatai:

- Piros tintával: szintfelmérő és témazáró dolgozatok, iskolai feladatlapok,
- Kék tintával: szóbeli, írásbeli feleletek, gyakorlati feladatok,
- Zöld tintával: gyűjtemények, szorgalmi feladatok, füzetrend, memoriterek.

5. 2. 9. Elmarasztaló értékelést követő egyedi korrekció lehetőségei:

- A tanuló bizonyos idő elteltéig bizonyíthatja, hogy teljesítette a követelményeket,
- a teljesítés formái: beszámoló, osztályozó vizsga, javítóvizsga.

Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul" és „nem megfelelő" minősítést kap, a tanítónak a szülő bevonásával kell értékelni a tanuló teljesítményét, fel kell tárni a tanuló fejlődését, haladását akadályozó tényezőket, és javaslatot kell tenni az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre.

5. 2. 10. Következmények a kritériumok nem teljesítése esetén:

- javítóvizsga,
- évismétlés nem teljesített javítóvizsga esetén,
- osztályozó vizsga magas mulasztás esetén.

5. 2. 11. Kiemelkedő teljesítmények jutalmazása:

Kiemelkedő teljesítményért tantárgyi dicséretben részesülhetnek tanulóink (A bizonyítvány jegyzet rovatába kerül, hogy mely tantárgyból érdemel a tanuló kitűnő értékelést.). A legkiemelkedőbb teljesítményt nyújtó tanuló év végén a testület határozata alapján nevelőtestületi dicséretet kaphat. A bizonyítványba a következő záradék kerül: „Példamutató magatartásáért vagy/és szorgalmáért nevelőtestületi dicséretben részesül.

5. 2. 12. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei:

- a tanuló a kötelező és a választott tantárgyak mindegyikéből a 2. - 8. évfolyamon legalább elégséges osztályzatot kapjon a tanév végén
- az éves hiányzás mértéke nem haladja meg törvényben meghatározott mértéket (lásd IPP Nevelési program 9. 3. 1. bekezdés)

Ha a tanuló egyes tárgyakból – a tantárgyak számától függetlenül – év végén elégtelen osztályzatot kapott, akkor javítóvizsgát tehet. Három vagy több elégtelen osztályzat esetén a nevelőtestület engedélyezheti a javító vizsgák letételét.
Az első évfolyam végén a tanuló csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha hiányzásai meghaladták a fent említett mértéket.
Szülői kérésre az adott évfolyam megismételhető annak ellenére, hogy a tanuló felsőbb évfolyamba léphetne.
A magasabb évfolyamba lépés követelményeit a tantervi követelmények részletesen tartalmazzák.

1.56 5. 3. A tanuló magatartásának, szorgalmának értékelése

Az értékelés célja, hogy elősegítse tanulóinkban az objektív önértékelés kialakulását.

A magatartás és szorgalom értékelésének alapelvei:

- segítse a tanuló önismeretének fejlődését, adjon lehetőséget önnevelésre,
- mindig legyen személyre szabott,

- segítse az iskola oktatási-nevelési céljainak elérését.

A magatartás értékelés szempontjai:

- beilleszkedés a közösségbe, mások beilleszkedésének segítése,
- aktív szerepvállalás a közösség előtt álló feladatok megvalósításában,
- a házirend, az iskolai követelmények ismerete, azok betartása és betarttatása,
- segítőkészség,
- udvarias, figyelmes viselkedés, kulturált hangnem.

A szorgalom értékelés szempontjai:

- a tudás megszerzésének igénye,
- az egyéni képességeknek megfelelő teljesítmény,
- jó idő- és munkaszervezés,
- kötelességtudó, pontos, megbízható, önálló munkavégzés,
- aktív tanórai részvétel,
- többletek (tanulmányi versenyek, szorgalmi feladatok).

5. 3. 1 A magatartás és szorgalom szöveges értékelése az alsó tagozaton

Az alsó tagozat 1. évfolyam félévkor és tanév végén, 2. évfolyamán félévkor szöveges értékelést használunk a tanuló magatartásának és szorgalmának értékelésére. Fontos, hogy az értékelés tartalmazza a tanuló másokhoz (társai-felnőttek) és a tanuláshoz, az eszközökhöz való viszonyát.

5. 3. 2. A magatartás és szorgalom értékelése a felső tagozaton

Iskolánkban a tanulók magatartásának és szorgalmának (minősítése) értékelése a 2. évfolyam végén, a 3-4. évfolyamon és a felső tagozaton (5-8. évfolyam) félévkor és év végén érdemjegyekkel történik.

Tanulóink magatartását és szorgalmát személyiségi jegyeik teljességének, családi hátterük, lehetőségeik figyelembevételével értékeljük. Értékeléskor figyelembe vesszük magatartásuk, szorgalmuk alakulását, pozitív vagy negatív változásait.

5. 3. 3. A magatartás minősítésének feltételei

Példás (5) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- A tanórákon és a szabadidőben példamutatóan viselkedik.
- Kötelességeit példásan teljesíti, egyben a közösségi tevékenységekben is vállal és eredményesen végez feladatokat.
- Véleményt nyilvánít, kezdeményező, társait is ösztönzi a teljesítmény fokozására.
- Betartja a házirendet.
- Tisztelettudó, megbízható, fegyelmezett, udvarias, pontos, segítőkész.

Jó (4) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- képességei szerint teljesít, ellátja a rá bízott feladatokat, de önállóan, felkérés nélkül nem vállal közösségi munkát,
- Az iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen általában nincs kifogás,
- A házirendet betartja, nevelőivel, társaival szemben tisztelettudó, általában megbízható, pontos.

Változó (3) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- csak alkalomszerűen vállal feladatokat,
- viselkedésével szemben kifogás merül fel, de elfogadja a bírálatot, igyekszik a negatívumain javítani,
- a házirend betartására időnként figyelmeztetni kell,
- nem mindig megbízható, társai viselkedésével szemben közömbös, fegyelme ingadozó, munkája nem mindig pontos,
- van igazolatlan hiányzása.

Rossz (2) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- hátráltatja a közös munkát,
- iskolai és iskolán kívüli viselkedésével rossz példát mutat társainak,
- hibáit nem ismeri el,
- negatív cselekedetei szándékosak,
- a házirendet nem tartja be,
- tiszteletlen, durván beszél,
- testileg vagy lelkileg bántalmazza társait.

5. 3. 4. A szorgalom minősítésének feltételei

Példás (5) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- igényli tudása bővítését,
- teljesítménye arányos képességével, céltudatosan és ésszerűen szervezi munkáját, önálló, önellenőrzése reális és folyamatos,
- kötelességtudata magas fokú, munkatempója állandó, érdeklődő, mely kiterjed a kapcsolódó ismeretekre is,
- aktív a tanítási órákon,
- felszerelése rendszeresen hiánytalan, házi feladatát igényesen készíti el.

Jó (4) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- az órákra folyamatosan készül,
- figyel órákon, feladatait lelkiismeretesen végzi,
- ösztönzésre rendszeresen dolgozik,
- önellenőrzése reális és folyamatos
- érdeklődése megmarad a tananyag keretein belül
- felszerelse időnként hiányos.

Változó (3) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- iskolai munkájábancsak időnként mutat törekvést,
- munkatempójában ingadozó, időnként pontatlan,
- önellenőrzése hiányos, munkavégzéséhez utasításokra vár.
- aktivitása, figyelme nem állandó, kitartása ingadozó
- kötelezettségeit csak ismételt figyelmeztetés után teljesíti,
- felszerelése gyakran hiányos, házi feladatai igénytelenek, rosszak.

Hanyag (2) érdemjegyet kap az a tanuló, aki

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében,
- kötelességeit gyakran elmulasztja,
- megbízhatatlan, pontatlan, feladatait nem végzi el,
- érdektelenség, közöny jellemzi,

- felszerelését rendszeresen nem hozza magával,
- valamely tárgyból önhibájából bukásra áll.

Tudjuk, hogy csak érdemjegyekkel nem tudunk teljesen árnyalt értékelést adni tanulóink teljesítményéről, magatartásáról és szorgalmáról, sem maguknak és a tanulóknak, sem pedig szüleiknek.

Tanulóink magatartásának és szorgalmának értékelését félévkor a naplóban, a tanuló tájékoztatófüzetében, ill. ellenőrző könyvében, év végén pedig a naplóban, az anyakönyvben és a tanuló bizonyítványában rögzítjük.

5. 3. 5. Jellegzetes elmarasztalási formák

- Elégtelen teljesítmény, magatartási problémák, rongálás esetén tanulók, ill. tanulók közössége kap elmarasztalást, szóbeli vagy írásbeli formában.
- Elmarasztalást javasol: osztályfőnök, szaktanár, Diákönkormányzat, nevelőtestület, igazgató, szülői közösség.
- Értékelő iskolagyűlésen való szóbeli elmarasztalás.
- Osztályfőnöki figyelmeztetés, intés, rovás.
- Igazgatói figyelmeztetés, intés, rovás.
- Nevelőtestület elé idézés.
- Szigorú megrovás.
- Párhuzamos osztályba való áthelyezés.
- Áthelyezés másik iskolába (kivételesen, befogadó iskola esetén).
- Kizárás (csak nem tanköteles esetében).

6. A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓK MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK

Alapelv, hogy a tanulók, tanulói közösségek tanulmányi munkájában, magatartásában, szorgalmában, közéleti, közösségi és tanórán kívüli tevékenységében elért kimagasló eredményeit jutalmazzuk.
A jutalmazás során egyik elsőrendű szempont, hogy lehetőleg az iskola diákjainak és a szülők nyilvánossága előtt kerüljön rá sor, mely további teljesítményre motiválja az érintett diákot és követendő példát állít a többiek elé.
A tanulót példamutató szorgalmáért, ill. magatartásáért a nevelőtestület dicséretben részesítheti a tanév végén.

6. 1. Jellegzetes jutalmazási formák

- Önmagát meghaladó teljesítmény szóbeli, írásbeli dicsérete, jutalmazása.
- Kiemelkedő teljesítés, tanulmányi munka, szorgalom alapján részesülhetnek a tanulók, ill. tanulók közössége szóbeli, írásbeli és tárgyjutalomban.
- Az értékelő iskolagyűlésen az elmúlt időszakban jó teljesítményt, fejlődést mutató tanulók teljesítményét ismertetjük.
- Év végi könyv- és oklevél jutalmak.

- Év végi DÖK gyűrű átadása a közösségi munkában, kiemelkedő teljesítményt nyújtóknak.
- Tárgyjutalmak az egész évben jó sportteljesítményt nyújtóknak.
- Igazgatói dicséret és jutalmazás versenyeken, hagyományos rendezvényeken jól szereplő tanulók részére, melyek átadása iskolai ünnepélyeken kerül sor.
- Az első, negyedik és nyolcadik évfolyam legkiemelkedőbben teljesítő, példamutató magatartású tanulója, a nevelőtestület határozata alapján megkapja „Az év tanulója" iskolai plakettet.
- A különböző szintű tanulmányi, kulturális és sportversenyeken helyezést (iskolai 1-3., kerületi 1-5., fővárosi, országos versenyekre való továbbjutás) elért tanulók fényképének elhelyezése az iskola előcsarnokában kialakított Dicsőségtablón.

Jutalmazásra javaslatot tehet az osztályfőnök, szaktanár, nevelőtestület, igazgató, a Diákönkormányzat, az iskolaszék, a szülői közösség.

7. CSOPORTBONTÁSOK ÉS EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A tantervi követelmények minél teljesebb elsajátítása és a differenciálás megvalósítása érdekében, illetve a személyi és tárgyi feltételek figyelembe vételével csoportbontásban taníthatjuk a következő tantárgyakat:

- testnevelés
- idegen nyelv
- technika
- számítástechnika
- matematika
- magyar nyelv és irodalom

Az alsó tagozatos osztályokban a korrepetálást, felzárkóztatást a két osztálytanító pedagógus bontásban végzi.

A csoportbontás történhet:

- egészségügyi okokból (testnevelés 7. és 8. évfolyam),
- a tantermek befogadóképességének korlátai miatt (technika és számítástechnika),
- kisebb létszámú csoportban intenzívebben megvalósítható oktatás elérésére (idegen nyelv, matematika),
- a tananyag nemenként eltérő súlypontozása miatt (technika),
- tudásszint szerint, az eltérő ütemben haladó tanulók közötti hatékonyabb differenciálás megvalósításáért (idegen nyelv, matematika, magyar nyelv és irodalom),
- alsó tagozaton a felzárkóztató foglalkozások hatékonyabbá tételére.

Az osztálylétszámok és a költséghatékonysági szempontok indokolhatják, hogy a bontást évfolyami szinten szervezzük meg.
A csoportbontásokat a szakmai munkaközösségek javaslatára az adott év tantárgyfelosztásában határozzuk meg.

8. A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK

1.57 8. 1. A fizikai állapot felmérése testnevelés órán

A Magyar Diáksport Szövetség 2013. május 24-én útnak indította az „A testnevelés új stratégiájának és a fizikai állapot új mérési rendszerének kialakítása és az önkéntes részvétel ösztönzése a komplex iskolai testmozgásprogramok szervezésében" –T.E.S.I. elnevezésű kiemelt projektjét.

A projekt egyik kutatás-fejlesztési feladata az volt, hogy létrehozza a magyar iskolarendszerben egységesen működtethető, egészségközpontú fittségmérési-értékelési rendszert. Az új fizikai fittségmérési rendszer a NETFIT, vagyis a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt elnevezést kapta.

A NETFIT 4 fittségi profilban 9 mérés segítségével jellemzi a tanulók állóképességét, erejét, hajlékonyságát és testösszetételét. A mérések eredményei teszttől függően két illetve három zónába kerülhetnek. Egészségzónába, fejlesztési zónába, fokozott fejlesztési zónába.

A NETFIT szoftveres alkalmazása olyan személyre szabott értékelési lehetőséget kínál minden tanuló számára, amely vizuálisan is szemlélteti a fittségi állapotot, valamint konkrét ajánlásokat fogalmaz meg a fejlesztés érdekében.

A Magyar Közlöny 2014. október 27-én tette közzé a 20/2012. (VIII.31.) **EMMI rendelet** módosítását, amely nevesíti a NETFIT-et, mint a tanulók fizikai fittségi mérésének rendszerét, valamint szabályozza annak tartalmi kereteit. Ennek köszönhetően most már minden érintett iskolában a NETFIT® rendszer segítségével mérik fel a testnevelők a diákok fittségi állapotát az adott tanév meghatározott mérési időszakában.

A NETFIT® fittségmérési rendszer négy különböző fittségi profilt különböztet meg, amely profilokhoz különböző fittségi tesztek tartoznak.

Testösszetétel és tápláltsági profil:
Testtömeg mérése – testtömeg-index (BMI)
Testmagasság mérése
Testzsírszázalék-mérése – testzsírszázalék

Aerob fittségi (állóképességi) profil:
Állóképességi ingafutás teszt (20 méter vagy 15 méter) – aerob kapacitás

Vázizomzat fittségi profil:
Ütemezett hasizom teszt – hasizomzat ereje és erő-állóképessége
Törzsemelés teszt – törzsfeszítő izmok ereje és nyújthatósága
Ütemezett fekvőtámasz teszt – felsőtest izomereje
Kézi szorítóerő mérése – kéz maximális szorító ereje
Helyből távolugrás teszt – alsó végtag robbanékony ereje

Hajlékonysági profil:
Hajlékonysági teszt – térdhajlítóizmok nyújthatósága, csípőízületi mozgásterjedelem

A tanulásszervezés lehetőségei többek között a következők lehetnek:

- egyénenkénti pedagógusi felmérés;
- felmérés tanulópárokban, együttes formában;
- felmérés tanulópárokban, csoportos formában,
- felmérés tanulópárokban vagy 3-4 fős csoportokban, önállóan;
- felmérés "vegyes" tanulásszervezési eljárásokkal;
- felmérés projektszerűen, a teljes intézményt érintő módon (NETFIT® projektnap).

1.58 8. 2. A fizikai állapot felmérése az iskolai egészségügyi ellátás (iskolaorvos, védőnő) részéről

A 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet előírásai tartalmazzák az iskolát ellátó orvos és védőnő feladatait.
Ennek értelmében a nevelési – oktatási intézményekben a tanulók védőnői vizsgálata a 2., 4. 6. és 8. évfolyamokon az alábbiak szerint történik.

- a testmagasság, testtömeg, a testi fejlettség és tápláltsági állapot hazai standardok szerinti értékelés, a nemi fejlődés értékelés,
- A pszichés, motoros, mentális, szociális fejlődés a magatartási problémák feltárására,
- az érzékszervek működésének vizsgálata (hallás, látás, kancsalság), illetve színlátás vizsgálata a 6. évfolyamon,
- mozgásszervek vizsgálata, különös tekintettel a lábstatikai problémákra és a gerinc rendellenességeire,
- vérnyomásmérés,
- a pajzsmirigy tapintásos vizsgálata a 4. évfolyamtól,

Az iskola orvosa által ellátandó egészségügyi feladatok.

- teljes fizikális vizsgálat, mely tartalmazza a tüdő és a szívhang vizsgálatát is,
- védőoltások beadása.

9. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉS ELVEI

Az egészséges életmódra nevelés nem csak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékként való tiszteletére is nevel.

A rendelkezésre álló eszközeinkkel és kidolgozott módszereinkkel elősegítjük a tanulók és az iskolai dolgozók egészségének a védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.

Iskolánk egészséges környezetet, egészségnevelést és iskolai és egészségügyi szolgáltatásokat biztosít minden tanulójának.

1.59 9.1. Legfőbb egészségnevelési elveink:

- a tanulók önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni,
- képessé váljanak egészséges életvitelt kialakítani,
- képesek legyenek a konfliktusokat megoldani,
- tisztában legyenek a fogyasztóvédelmi és bűnmegelőzési ismeretekkel,
- alakuljon ki a tanulókban a beteg, sérült és fogyatékkal élő embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartás,
- készüljenek fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére,
- szerezzenek ismereteket az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utasbalesetek elkerülésének módjaira.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az egészséges étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének.
Olyan nevelési-oktatási gyakorlatot folytatunk, amely figyelembe veszi a gyermekek jóllétét, méltóságát, lehetőséget teremt a siker eléréséhez.
Törekszünk arra, hogy segítsük tanítványainkat, a velünk kapcsolatban álló családokat, foglalkoztatottjainkat az egészségük megőrzésében.

A környezeti nevelés célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.
Nevelő munkánk célja olyan tudatformálás, amely a tanulót megtanítja a környezettel való tudatos együttélésre, a környezetbarát életvitelre.

1.60 9.2. Legfőbb környezeti nevelési elveink

1.61

- a tanulóknál alakuljon ki olyan életmód, mely a környezet okos és mértéktartó felhasználására épít,
- a tanítványok teljes személyiségére kell hatni, amelyhez a tanulás átfogóan széles körben való értelmezése szükséges,
- a környezet iránti felelősség, minden élő iránti tisztelet, az ökológiai szemlélet megalapozása és fokozatos kialakítása kell, hogy áthassa nevelői tevékenységünket.

A célok eléréséhez szükséges készségek: - alternatív, problémamegoldó gondolkodás, - ökológiai szemlélet, gondolkodásmód, - szintetizálás és analizálás, - problémaérzékenység, integrált megközelítés, - kreativitás, - együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő

életmód, - vitakészség, kritikus véleményalkotás, - konfliktuskezelés és megoldás, - állampolgári részvétel és cselekvés, - értékelés és mérlegelés készsége.

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatainkat és a környezeti nevelési programunkat a jelen Pedagógiai programunk Nevelési program részének 3., illetve 11. fejezetében fejtjük ki részletesen.

10. A GYERMEKEK, TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

1.62 10. 1. Iskolánk alapvető feladatai az esélyegyenlőség megteremtése érdekében

- fel kell ismerni és fel kell tárni a tanulók problémáit,
- meg kell keresni a problémák okait,
- segítséget kell nyújtani a problémák megoldásához,
- jelezni kell a felmerült problémát az iskola gyermekvédelmi felelősének, aki szükség szerint továbbítja az információkat gyermekjóléti szolgálat szakembereinek.

A gyermeket veszélyeztető helyzetben minden pedagógusnak gyors és hatékony intézkedést kell tennie

Meg kell vizsgálnunk.

- hogy a családi minta, törődés, érzelmi kötődés mennyire szolgálja a tanuló erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődését,
- hogy mennyire ellenőrzött a tevékenysége, szabad mozgása,
- hogy használ-e a tanuló egészségére káros anyagokat, szereket, folytat-e fejlődésére káros életmódot,
- hogy a tanuló szociális helyzete szükségessé teszi-e segélyek, egyéb támogatások igénybevételét,
- hogy folyamatos ellenőrzést igényel-e a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett környezetben nevelkedő gyermekek otthoni életformája, ellátása, pihenése,
- hogy szükséges-e rendszeres segítségnyújtás tanulmányai befejezéséhez, pályaválasztásához és eredményes beiskolázásához,
- hogy tudunk-e olyan érzelmi kötődést biztosítani, amelyben a gyermek őszintén feltárhatja problémáit.

1.63 10. 2. Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják az esélyegyenlőség és a szociális hátrányok mérséklése céljainak megvalósítását

- a felzárkóztató foglalkozások,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- differenciált oktatás és képességfejlesztés,
- pályaválasztás segítése,
- napközis és tanulószobai foglalkozások,
- iskolai étkezés biztosítása,
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a családi életre történő nevelés,

- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- táborozási hozzájárulások,
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, tankönyvtámogatás, étkezési hozzájárulás),
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatról, szolgáltatásokról,
- felvilágosító munka, a szociális hátrányok enyhítését segítő pályázatok figyelése, részvétel a pályázatokon.

11. AZ OTTHONI (NAPKÖZIS ÉS TANULÓSZOBAI) FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI

Alsó tagozatos osztályaink többségében a délelőtti tanítási órákat és a délutáni „napközis" időszakot a két osztálytanító felváltva tartja meg.

A tanulásra való motiválás a pedagógus egyik legfontosabb feladata. Ezért kiemelten fontos a házi feladatok mennyiségének optimális meghatározása.

A házi feladat kijelölésénél az alábbi alapelvek érvényesüljenek:
- A házi feladat csak a tanórai tananyag begyakorlását szolgálhatja.
- A szóbeli és írásbeli feladatok mennyiségének aránya feleljen meg a korosztály számára meghatározott időkeretnek.
- A heti pihenőnapokra és a tanítási szünetekre házi feladatot nem adunk, kivéve az ajánlott és kötelező irodalom olvasását.

Naponta a házi feladatok elvégzéséhez korosztályonként maximált tanulási idő:
1. osztályban 30 perc,
2. osztályban 45 perc,
3. osztályban 60 perc,
4. osztályban 60 perc,
5. osztályban 90 perc,
6. osztályban 90 perc,
7. osztályban 120 perc,
8. osztályban 120 perc.

Az iskola átfogó nevelési-oktatási fejlesztési feladata, hogy a gyermekeket megtanítsa tanulni. A szakórákon túl elsődlegesen a napközi, az iskolaotthon, a tanulószoba biztosíthatja a megfelelő tanulási módszereknek, az egyes tantárgyak tanulási technikájának elsajátítását.

Célunk elősegíteni, hogy a tanulók legyenek képesek:
- az önálló tanulásra,
- az egész életen át végzett önművelésre,
- a tantervi követelmények elsajátítására,
- a tanult ismeretek önálló alkalmazására,

- a tanulás motívumainak és technikájának állandó fejlesztésére,
- az egyéni érdeklődés és képességek formálására,
- a tehetség kibontakoztatására.

Alapvető elvárás, hogy a napközis csoport nevelője:

- ismerje és vegye figyelembe a tantervei követelményeket,
- folyamatosan tartsa a kapcsolatot a gyermekeket tanító pedagógusokkal,
- ismerje a gyermekek képességeit, tanulási módszereit,
- ismerje csoportjának fejlettségi színvonalát,
- biztosítson elegendő időt a felkészülésre,
- úgy nyújtson segítséget a házi feladatok elkészítéséhez, hogy ne akadályozza az önállóság fejlődését,
- gondoskodjék a gyenge tanulmányi eredményű tanulókkal való egyéni differenciált foglalkozásról, a hátránnyal indulók felzárkóztatásáról,
- A tanulót szoktassa a rendelkezésre álló idő hatékony kihasználására.

A csoportért felelős pedagógusok tehát naponta megtervezik és ellenőrzik a tanulási folyamatot. Törekszik arra, hogy a tanulási időben a gyerekek valamennyi iskolai feladatukat elkészítsék. A tanulási idő szakaszai:

1. Előkészítés
2. Szervezés
3. Tervezés
4. Önálló tanulás
5. Ellenőrzés, értékelés